

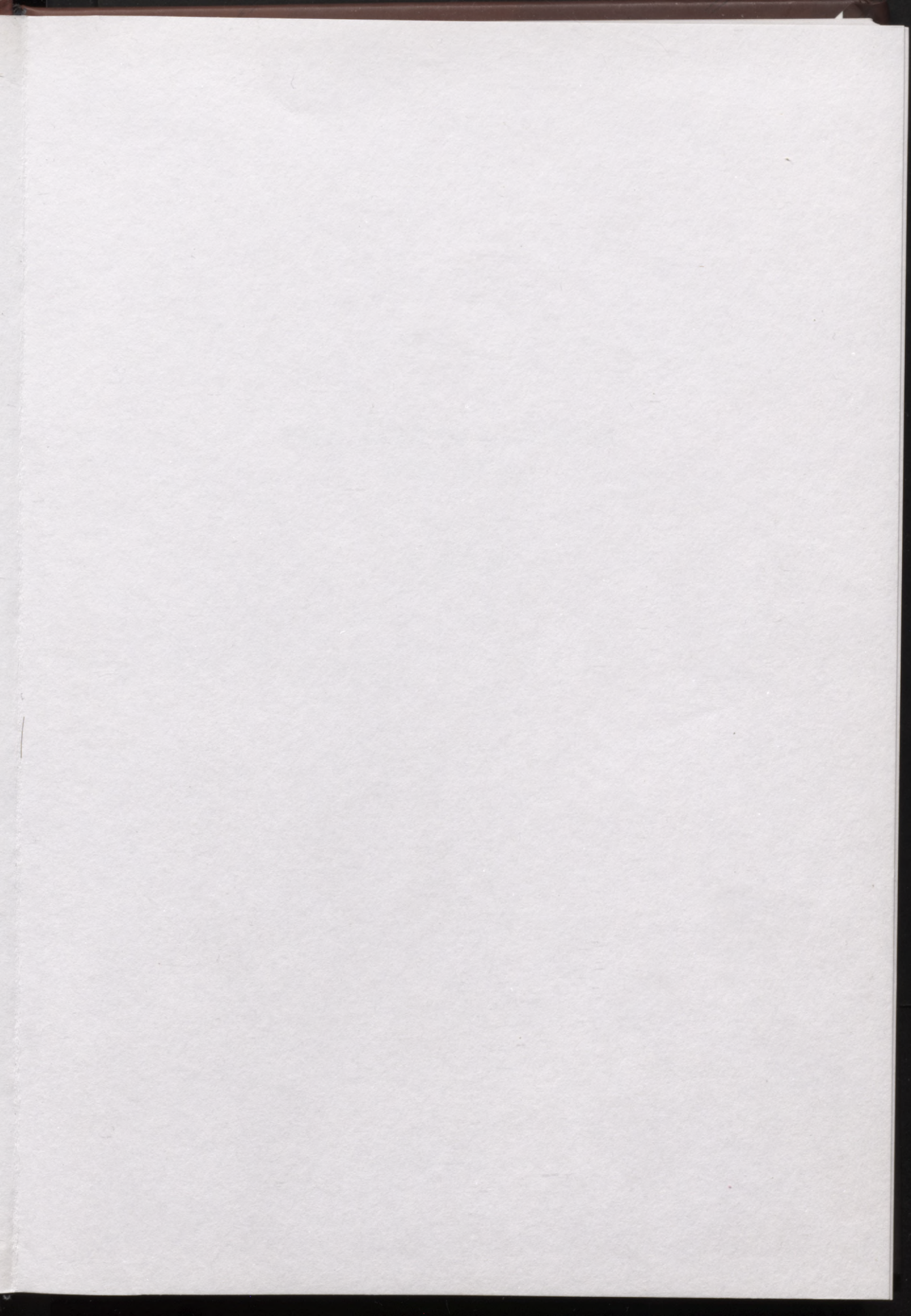
**PSRS KAUCINIEKI LATVIJĀ
(1941-1945)**

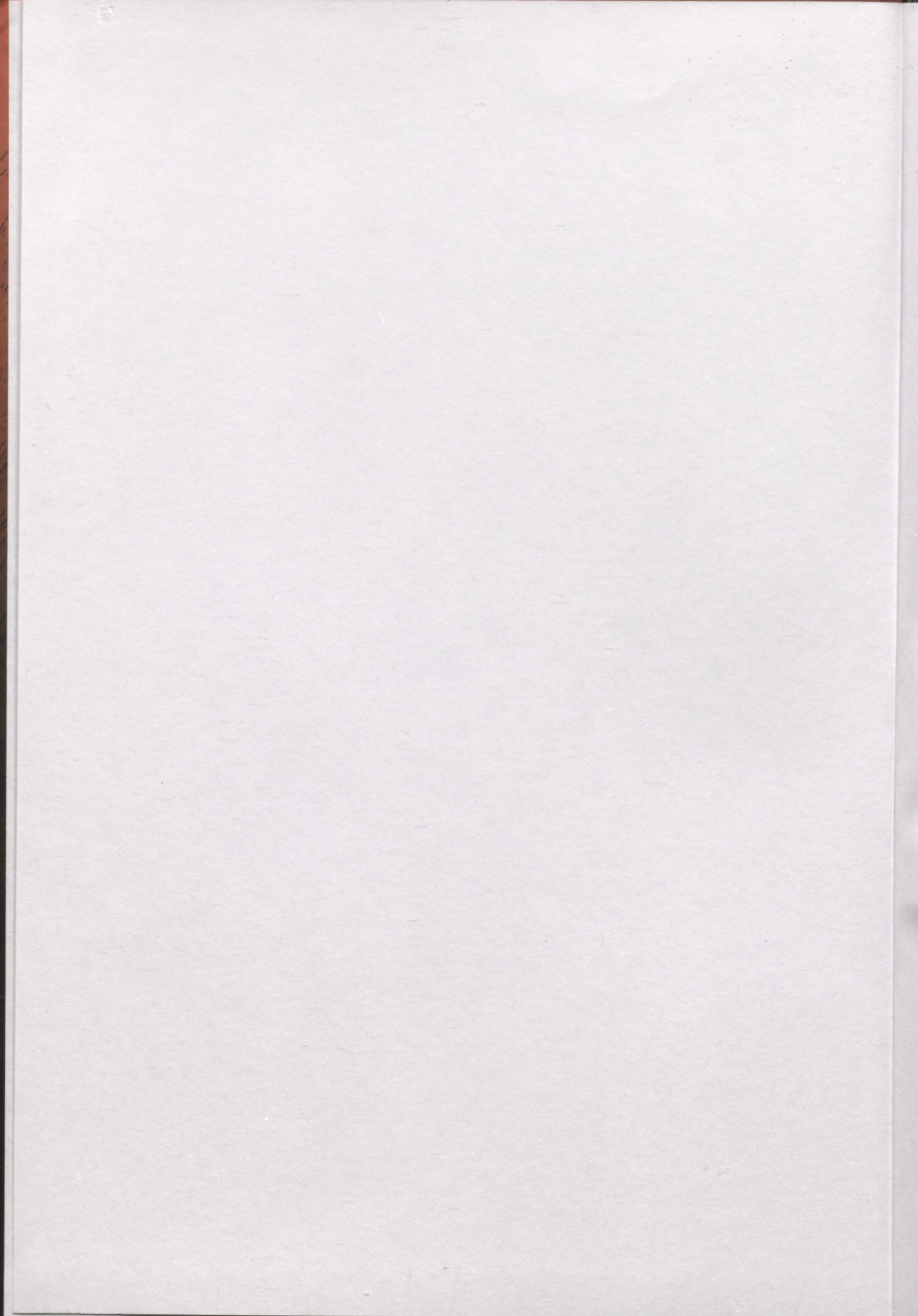
II daļa

DOKUMENTI UN MATERIĀLI

PSRS KAUCINIEKI LATVIJĀ
(1941-1945)

II DAĻA

*Ex factis veritas oritur
Patiesība sākas no faktiem*

PSRS KADROVIEKI LATVIJĀ
(1941-1945)

II DAĻA

2008-5
L 78

L
9

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

UDK 94(475.3)
1941/1945
(093)
84.023

0308029204

Saturs

PSRS KAUVINIEKI LATVIJĀ (1941–1945)

II DAĻA

DOKUMENTI UN MATERIĀLI

Sastādījis Heinrihs Strods

Rīga 2007

© Heinrihs Strods, 2007
Izdevis "Latvijas Vēstures Institūts"

ISBN 9984-617-80-8

UDK 94(474.3)
"1941/1945"
(093)
Pa 053

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

0308029807

PSRS kaujinieki Latvijā (1941–1945)

II daļa. Dokumenti un materiāli. Sastādījis Heinrihs Strods. Rīga, 2007, 416 lpp.

USSR Combatants in Latvia (1941–1945)

Part II. Documents and materials. Compiled by Heinrihs Strods. Riga, 2007, p. 416

Боевики СССР на территории Латвии (1941–1945)

Часть II. Документы и материалы. Составитель Хейнрих Стродс. Рига, 2007, с. 416

Manuskripta sagatavošanu organizējis un vadījis
Latvijas Okupācijas muzejs
Projekta vadītāja Edīte Uztica

Grāmata izdota ar Latvijas Vēsturnieku komisijas
un Latvijas Aizsardzības ministrijas finansiālu
atbalstu

Tēvijas Sargs

Dokumentus no krievu valodas tulkojis	<i>Jānis Dūms</i>
Tulkojumi angļu valodā	<i>Kārlis Krēķis</i>
Tulkojumi krievu valodā	<i>Irina Buša</i>
Kartes un shēmas zīmējis	<i>Modris Esserts</i>
Datorsalicēja	<i>Daina Aspere</i>
Redaktors, korektors	<i>Vija Kaņepe,</i> <i>Dzidra Paeglīte</i>
Maketēšana un vāka noformējums	<i>Andrejs Zīle</i>
Izdevējs	<i>Latvijas Universitātes žurnāla</i> <i>"Latvijas Vēsture" fonds</i>

ISBN 9984-643-80-8

© Heinrihs Strods, 2007
© Žurnāla "Latvijas Vēsture" fonds, 2007

Saturs

Priekšvārds	7
I. Kaujinieku organizēšana un nosūtīšana uz Latviju	13
II. Kaujinieku nolikumi un instrukcijas	30
III. Kaujinieku skaits un sastāvs	54
IV. PSRS kaujinieku autobiogrāfijas	69
V. Kaujinieku plāni	81
VI. PSRS Bruņoto spēku ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes un PSRS VDTK grupu darbība	103
VII. Kaujinieku ziņojumi	127
VIII. Kaujinieku izlūkziņojumi	195
IX. "Tautas nodevēju" sarakstu sastādīšana	277
X. Kaujinieku apgāde	293
XI. Cīņa pret kaujiniekiem	311
XII. Sarakste ar akadēmiķi Vili Samsonu	348
Dokumentu saraksts	362
List of documents	369
Список документов	375
Saīsinājumi	382
Personu rādītājs	383

Содержание

1997
1998
1999

1997	Предисловие
1998	I. Каннистский организационный комитет на территории г. Савида
1999	II. Каннистский комитет на территории г. Савида
2000	III. Каннистский комитет на территории г. Савида
2001	IV. Каннистский комитет на территории г. Савида
2002	V. Каннистский комитет на территории г. Савида
2003	VI. Каннистский комитет на территории г. Савида
2004	VII. Каннистский комитет на территории г. Савида
2005	VIII. Каннистский комитет на территории г. Савида
2006	IX. Каннистский комитет на территории г. Савида
2007	X. Каннистский комитет на территории г. Савида
2008	XI. Каннистский комитет на территории г. Савида
2009	XII. Каннистский комитет на территории г. Савида
2010	Список литературы
2011	Список литературы
2012	Список литературы
2013	Список литературы
2014	Список литературы
2015	Список литературы
2016	Список литературы
2017	Список литературы
2018	Список литературы
2019	Список литературы
2020	Список литературы

Priekšvārds

Totalitāro impēriju savstarpējās pretenzijas 20. gadsimta vidū izraisīja Otro pasaules karu un “mazos karus” Latvijā gan šī kara, gan pēckara gados. “Mazajiem kariem” bija liela nozīme Latvijas likteņgaitās – no neatkarības cīņām 20. gadsimta pirmajās divās desmitgadēs līdz neatkarības sargāšanai 20. gadsimta vidū un atgūšanai gadsimta beigās. Taču “mazo karu” vēstures izpētē vairāk akcentēta notikumu gaita Latvijā, mazāk skatot tos kā Eiropas notikumu sastāvdaļu. Sevišķi nepietiekamā līmenī ir “mazo karu” vēstures dokumentācija, nereti paliekot aculiecinieku attiecīgi savāktu atmiņu un to interpretācijas līmenī, veidojot mītus Latvijas vēstures skaidrojumā un neievērojot Austrumu un Rietumu impēriju militāro stratēģiju un taktiku. Runājot par 20. gadsimta vidus Eiropas totalitārajām impērijām – nacistisko Vāciju un boļševiku partijas valsti PSRS – jāteic, ka to paplašināšanas stratēģija bija visai atšķirīga. Nacistiskā Vācija paplašināšanu cerēja sasniegt galvenokārt ar militāru spēku, bet komunistiskā PSRS to pašu mērķi iekarošanai paredzējās valstīs centās sasniegt “no iekšienes”, organizējot “sociālistiskās revolūcijas”, partizānu karus un sniedzot arī citu “brālīgo palīdzību”.¹ Šī impērijas paplašināšanas stratēģija noteica, ka arī Vācijas-PSRS kara laikā PSRS pievērsa lielāku uzmanību “visas tautas kara organizēšanai” nacistiskās Vācijas okupētajās valstīs, to skaitā Latvijā. Vācu iebrukumu 1941.–1944. gadā Krievijā, Austrumbaltkrievijā un Austrumukrainā iedzīvotāju lielākā daļa PSRS propagandas un savas nacionālās (arī pretrietumnieciskās) pārliecības dēļ uzskatīja par ārzemju uzbrukumu, pret kuru jācīnās, – īpaši kopš 1943. gada. Latvijā, tāpat kā Igaunijā un Lietuvā, gan PSRS Sarkanā armiju, gan Vācijas vērmahtu uzskatīja par iekarotājiem, un tauta nevienu no tiem negribēja aizstāvēt. Sevišķas pūles kara izvērsšanā Baltijas valstīs, sekojot augšminētajai stratēģijai, veltīja PSRS, kuru pēc 1940.–1941. gada okupācijas, aneksijas un terora gadiem baltieši uzskatīja par lielāku ienaidnieku nekā Vāciju.

Šajā dokumentu un materiālu krājumā iekļauti galvenokārt PSRS iestādēs veidotie un pašreiz pētniekiem pieejamie dokumenti par PSRS mēģinājumiem 1941.–1945. gadā ar savā zemē mobilizētiem, apmācītiem, apbruņotiem, apgādātiem un PSRS Bruņoto spēku Augstākās virspavēlniecības vadītiem Centrālā partizānu kustības štāba (CPKŠ), Sarkanās armijas, Galvenās izlūkošanas pārvaldes (GIP), PSRS Valsts drošības tautas komisariāta (VDTK) un PSRS Iekšlietu tautas komisariāta (IeTK) kadru darbiniekiem ar PSRS armijas dienesta pakāpēm, iefiltrējot un desantējot tos Latvijā organizēt diversijas, “mazo karu”.

Dokumentu krājumā iekļauti Latvijas Valsts arhīva (LVA), Latvijas Zinātņu akadēmijas arhīva (LZAA), Latvijas Okupācijas muzeja (LOM), Krievijas Valsts sociālpolitiskās vēstures arhīva (KVSPVA)², Krievijas Federācijas Valsts arhīva (KFVA),³ Vācijas Federālā arhīva

1 Mälksoo, Lauri. *Illegal Annexation and State Continuity: The Case of the Incorporation of the Baltic States by the USSR*. Leiden/Boston, 2003.

2 Государственный архив социально политической истории (ГАСПИ).

3 Государственный архив Российской Федерации (ГАРФ).

Berlinē (VFA),⁴ Vācijas Federālā arhīva Militārā arhīva Freiburgā (VFA MA)⁵ materiāli. Visvairāk dokumentu iegūts Krievijas Valsts sociālpolitiskās vēstures arhīvā, kur glabājas PSRS Bruņoto spēku virspavēlnieka Galvenās mītnes Centrālā partizānu kustības štāba arhīvs.⁶ Šajā arhīvā sastādītājs strādājis 2003., 2004. un 2005. gadā. Otra lielākā dokumentu grupa iegūta Latvijas Partizānu kustības štāba un LKP CK fondos, kas glabājas Latvijas Valsts arhīvā.⁷

Šajā krājumā publicēti bijušajos PSRS civilajos un militārajos arhīvos saglabājušies un līdz šim atslēptie materiāli: rakstītie dokumenti (oriģināli un noraksti), dienesta vajadzībām iespiestie dokumenti, kā arī laika liecinieku atmiņas. Lielāko dokumentu daļu ir rakstījuši paši PSRS kaujinieki Latvijā vai viņu komandieri, tātad dokumenti nav vākti speciāli kaut kāda uzskata pierādīšanai. Dokumentu un materiālu krājumam, kurā pāri 99% ir pirmpublicējumi latviešu valodā, PSRS kaujinieku un to darbības vēstures skaidrošanā vēl jo lielāka nozīme tāpēc, ka padomju okupācijas laikā šādi materiāli nav publicēti. Tos publicēt neatļāva gan PSRS valsts cenzūra, gan minēto PSRS arhīvu slepenība. Latvijas padomju partizānu slavas un varonības “darbi” toreiz tika atspoguļoti galvenokārt uz politiskās cenzūras rediģētu atmiņu pamata.

Novadpētnieciskā avotu bāze noteica okupācijas laika historiogrāfijas novadpētniecisko līmeni. PSRS 20. gadsimta padomju vēstures historiogrāfija par 1940.–1945. gadu nav izmantojama zinātniskos pētījumos arī tur sniegtā faktu materiāla atlases tendenciozitātes dēļ.⁸ Tā ir visnotaļ pārrakstāma, vispirms ieviešot iepriekš noklusētu avotu bāzi. Tas pilnībā attiecas uz Lielā Tēvijas kara uzvarētāju modeli līdz šim iekļautajām tēmām, arī par PSRS kaujiniekiem Latvijā. Šī PSRS uzvarētāju koncepcija pēckara gados diemžēl mehāniski pārgāja arī kara sabiedroto valstu (ASV, Anglijas, Francijas) historiogrāfijā un vēlāk ar PSRS ietekmētās ārzemju sovjetoloģijas palīdzību tika izplatīta arī citās zemēs. Līdz ar to PSRS historiogrāfijā paustais viedoklis, kas ne tuvu neatbilst patiesībai, dominē ne tikai Krievijā kā krievu šovinisma politikas palieka, bet eksistē arī vairākās ārvalstīs. Aiz “dzelzs priekš kara” priekšstats par realitāti PSRS nekad nebija īstenībai atbilstošs un pat pēc “priekš kara” krišanas šodien ir vēl sašaurinātāks. Lai atjaunotu vēsturisko patiesību par PSRS kaujiniekiem Latvijā 1941.–1945. gadā, publicēts šis dokumentu krājums, kura materiāli jau daļēji izmantoti izdevuma pirmajā daļā.⁹

Publicētie 93 dokumenti un materiāli numurēti pēc kārtas un sakārtoti 12 tematiski hronoloģiskās nodaļās – no PSRS kaujinieku organizēšanas sākumiem 1942. gadā PSRS Bruņoto spēku Augstākā virspavēlnieka mītnes Centrālā partizānu kustības štāba vadībā līdz viņu darbības izbeigšanai, savienojoties ar Sarkano armiju 1944.–1945. gadā Latvijā.

Pirmajā nodaļā, kas stāsta par PSRS kaujinieku organizēšanu un nosūtīšanu uz Latviju 1942. gadā, publicēti seši dokumenti (1.–6. dok.). Tos ievada LK(b)P CK biroja 1942. gada 1. marta sēdes protokols, kurā atzīts, ka biedra Staļina norādījumi par partizānu kara izvērsšanu pretinieka aizmugurē un LK(b)P CK biroja 1941. gada 30. oktobra lēmums par šo jautājumu tiek pildīti neapmierinoši. LK(b)P CK birojs uzdeva pieciem vadošiem komunistiem sagatavot kaujiniekus “pārsviešanai uz aizmuguri” (1. dok.). 1941. gada 31. martā

4 Bundesarchiv Deutschland (BAD).

5 Bundesarchiv Deutschland. Militärisches Archiv (BAD MA).

6 Центральный штаб партизанского движения при Ставке Верховного Главнокомандующего Вооруженных сил СССР. – KVSPVA, 69. f.

7 Latvijas Partizānu kustības štābs. – Latvijas Valsts arhīvs (LVA).

8 Ivanovs, Aleksandrs. Okupācijas varu maiņa Latvijā 1940.–1945. gadā Latvijas historiogrāfijā. Grām.: *Latvijas Vēsturnieku komisijas raksti*. 16. sēj. Okupētā Latvija 20. gadsimta 40. gados. Rīga, 2005. 24. lpp.; Howell, M. *Soviet Partisans War 1941–1945*. Washington, 1956. P. 237.

9 Strods, Heinrihs. PSRS kaujinieki Latvijā, 1941–1945. I d. – Rīga, 2006.

LK(b)P CK 1. sekretārs J. Kalnbērziņš (1893–1986) nosūtīja VK(b)P CK Orginstruktoru daļai izdevumu tāmi, kurā 260 “speciālās nozīmes kadru sagatavošanai” 1942. gada otrajā ceturksnī bija paredzēts izdot 1 184 750 rubļu. “Speciālās nozīmes kadriem” J. Kalnbērziņš pieprasīja 120 vācu automātus, 140 vācu karabīnes, 100 automātiskās pistoles, 300 kinžalus, 1500 kg tola. Pavisam sarakstā minēti 73 materiālu nosaukumi (2. dok.). 1942. gada 17. jūlijā PSRS Aizsardzības tautas komisāra vietnieks 1. ranga armijas komisārs Jefims Ščadenko (1885–1951) izdeva pilnīgi slepenu pavēli (Nr. 77929 ps), kurā bija noteikts atlasīt no Latviešu strēlnieku rezerves pulka Iljinas stacijā 150 cilvēkus, “lai sagatavotu partizānu grupas ienaidnieka aizmugurē Latvijas teritorijā” (3. dok.). Pēc CPKŠ priekšnieka Panteleimona Ponomarenko (1902–1984) un Jāņa Kalnbērziņa 1942. gada apstiprinātā plāna (8. dok.) trīs grupas 1942. gadā virzījās Latvijas teritorijā (5. dok.).

Otrajā nodaļā publicēti pieci dokumenti (7.–11. dok.) – pavēles, nolikumi un instrukcijas PSRS kaujiniekiem – no J. Staļina 1942. gada 5. oktobra pilnīgi slepenās pavēles “Par partizānu kustības uzdevumiem” (7. dok.) līdz 1943. gada CPKŠ priekšnieka Panteleimona Ponomarenko “Nolikums par diversijām” 1943. gadā (11. dok.). Minētajos materiālos ne ar vārdu nav pieminēta tautas politiskā atbrīvošana, tās garīgā un saimnieciskā brīvība – PSRS kaujiniekiem uzdots visu spridzināt, postīt, nošaut, veicot Sarkanās armijas kaujas darbību pretinieka aizmugurē bez noteikumiem un ierobežojumiem.¹⁰

Trešajā nodaļā (12.–18. dok.) publicēti PSRS dokumenti par PSRS kaujinieku skaitu un sastāvu. Dokumenti apliecina, ka PSRS kaujinieku skaits Latvijā 1944. gada sākumā (812) pat atskaitēs bijis 25 reizes mazāks nekā minēts padomju literatūrā (20 000). Pie tam Latvijā līdzās PSRS kaujiniekiem darbojās PSRS GIP, PSRS IeTK, VDTK un citas grupas, kuras veica pamatā to pašu darbu ko kaujinieki (15., 16. dok.).

Ceturtajā nodaļā (19.–21. dok.) publicētas dažu PSRS kaujinieku vadītāju (K. Ozoliņa (1905–1987), A. Novika (1908–1996) u. c.) autobiogrāfijas, kuras glabājās KFSPVA PSKP CK Nomenklatūras darbinieku fondā. Autobiogrāfijas liecina, ka PSRS kaujinieku vadītāji bija pārliecināti kreisie fundamentālisti, parasti bez speciālas militārās izglītības un turklāt ar zemu civilo izglītību (izņemot V. Samsonu, O. Oškalnu un vēl dažus).

Piektajā nodaļā (22.–26. dok.) publicēti daži PSRS kaujinieku plāni Latvijā 1943.–1944. gadā. PSRS plānsaimniecības ietvaros arī PSRS kaujinieku darbībai Latvijā tika izstrādāts liels daudzums diezgan fantastisku plānu, kurus nebija iespējams īstenot un kurus neīstenoja. PSRS kaujinieku plāni Latvijā bija Sarkanās armijas frontes darbības sastāvdaļa ienaidnieka aizmugurē. Šie PSRS kaujinieku plāni Latvijā bija slepeni arī pēckara periodā, un par tiem nerunāja “PSRS Lielajā Tēvijas karā” uzvarējušās puses historiogrāfija arī tāpēc, ka tie palika uz papīra kā PSRS vadības sapņi.

PSRS historiogrāfija diezgan atturīgi izsakās par PSRS drošības dienestu un Bruņoto spēku izlūkdienestu darbību pretinieka aizmugurē, galveno panākumu uzsvāru liekot uz visas tautas partizānu karu. Turpretī jaunākajā Krievijas historiogrāfijā līdzšinējās “neuzvaramo čekistu” tēmas ietvaros parādījušās publikācijas, kuras pierāda PSRS specdienestu izšķirošo lomu “padomju tautas partizānu kara” vadīšanā, diversiju un izlūkošanas veikšanā.

Sestajā nodaļā publicētie dokumenti (27.–29. dok.) atklāj nozīmīgu materiālu: PSRS VDTK speckaujinieku darbību pie Lubānas ezera un PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes kaujinieku vismaz 47 grupu darbību Kurzemē. Gan vieni, gan otri speckaujinieki darbojās visā Latvijā, un viņiem bija daudz nozīmīgāka vieta “partizānu kustībā”, nekā līdz šim zināms.

Septītajā nodaļā publicēti PSRS kaujinieku vadītāju ziņojumi (30.–45. dok.) par kaujinieku darbību un stāvokli Latvijā. Dažu PSRS kaujinieku vadītāju ziņojumi (I. Sudma-

10 *Sowjetische Partisanen in Weißrussland*. Eine Dokumentation. Herausgegeben und eingeleitet von Bogdan Musial. München, 2004.

lis, O. Oškals) sniedz jaunu, īstenībai tuvāku informāciju, turpretī LK(b)P CK sekretāra J. Kalnbērziņa parakstītais ziņojums atgādina visai tendenciozu politpropagandista ziņojumu, kas dezinformēja Maskavu, lai gan dezinformācijas un savas lomas pārspīlēšanas elementi sastopami visos šajos ziņojumos, vēlamo uzdodot par esošo (36. dok.). Taču dokumenti arī liecina, ka J. Kalnbērziņam bija pieejama arī toreiz tikai vadībai pieejamā speciālā informācija.

Astotajā nodaļā (46.–73. dok.) publicēti 26 PSRS kaujinieku izlūkziņojumi no Latvijas, kuri nebija zināmi un nav minēti agrāk publicētajos darbos. Izlūkziņojumu rakstīšana, tos arī norakstot citam no cita, bez jau minētajiem izpušķotajiem kaujinieku plāniem un uzvaru atskaitēm bija viena no plašākajām PSRS kaujinieku darbības jomām. Tomēr šie izlūkziņojumi Sarkanarmijas vadībai sniedza lielāku palīdzību un nodarīja Latvijai lielāku postu (Latvijas pilsētu bombardēšana) nekā pārējā PSRS kaujinieku darbība Latvijā.

Devītajā nodaļā (74.–78. dok.) publicēta padomju literatūrā pilnīgi noklusētā PSRS kaujinieku darbības forma, kas saistījusies ar “tautas ienaidnieku” sarakstu sastādīšanu. Arī tāds “cīņas” veids ietilpa PSRS kaujinieku darbības jomā un liecināja par komunistu permanentās šķiru cīņas izpausmi. Pētnieku rīcībā pašreiz nav visu šādi sastādīto sarakstu, taču, vadoties no tiem, PSRS kaujinieki savus pretiniekus arestēja un nogalināja pēc kara (71.–75. dok.).

Desmitajā nodaļā (79.–84. dok.) publicēti dokumenti par PSRS kaujinieku apgādi. CPKŠ organizētās piegādes kaujiniekiem Latvijā, kaut arī saimnieciska rakstura piegādēs īpaši daudz pierakstījumu, stabili pierāda, ka PSRS kaujinieki bija PSRS apgādāta Sarkanās armijas vienība Latvijā.

Vienpadsmitajā nodaļā (85.–94. dok.) publicētie dokumenti (82.–90. dok.) raksturo pretpartizānu (pretkaujinieku) cīņas, ko veica pārsvarā robežapsardzes un policijas vienības sadarbībā ar aizsargiem un mezsargiem. Spriežot pēc rezultātiem, šī cīņa, kas balstījās uz vietējo iedzīvotāju atbalstu, īpaši līdz 1944. gadam, palīdzēja aizsargāt Latvijas teritoriju un tai nebija (izņemot Baltkrievijā¹¹) noziedzīgu eksekūciju raksturs, ko padomju historiogrāfija centās pierakstīt visām pretkaujinieku darbībām, no kurām daudzas bija vērnahtas atbildes uz PSRS kaujinieku uzbrukumiem.¹²

Divpadsmitajā nodaļā (95.–96. dok.) publicētas divas PSRS kaujinieku I brigādes komandiera un vēlākā nacionālkomunista akadēmiķa Viļa Samsona konsultāciju vēstules krājuma sastādītājam.

Publicētie dokumenti un materiāli, kurus rakstījuši paši PSRS kaujinieki un viņu vadība, apstiprina jau izdotajā grāmatā “PSRS kaujinieki Latvijā. 1941–1945” (Rīga, 2006) izteiktās pamatdomas.

Pirmkārt, šajā krājumā publicēto dokumentu un materiālu skaits visai proporcionāls CPKŠ, LPKŠ, LK(b)P CK materiāliem un pārējam saglabājušos dokumentu un materiālu daudzumam, kas raksturo kaujinieku darbības virzienu īpatsvaru Latvijā 1941.–1945. gadā. Raksturīgi, ka minētajos arhīvos un šajā dokumentu un materiālu krājumā liels īpatsvars (28,8%) ir kaujinieku izlūkziņojumiem un CPKŠ rīkojumiem par izlūkdarbības veikšanu Latvijā (26). Tātad nevis kaujas darbība, bet gan izlūkošanas darbība bija kaujinieku darbības galvenais virziens Latvijā 1941.–1945. gadā. Ja sastādītājam nebūtu liegta pieeja PSRS Aizsardzības ministrijā Galvenās izlūkošanas pārvaldes un Ziemeļrietumu frontes virzienā darbojušos frontu štābu arhīviem, vēl detalizētāk apstiprinātos uzskats, ka izlūkošana bija PSRS Bruņoto spēku kaujinieku darbības galvenais virziens. Otrkārt, šeit publicētie dokumenti un materiāli liek secināt, ka neviena no PSRS kaujinieku vienībām, nerunājot jau par t. s. brigādēm, nav nodibināta uz vietas Latvijā pēc vietējo iedzīvotāju iniciatīvas, ne-

11 Sal.: *Антипартизанская война в 1941–1945 гг.* Под общей ред. А. Е. Тараса. Минск, 2005.

12 Musial, Bogdan. *Kontrrevolutionäre Elemente sind zu erschließen*. 2. Auflage. Berlin, München, 2001.

sastāvēja galvenokārt no vietējiem iedzīvotājiem un necinījās pret nacistu okupantiem par boļševiku 1940.–1941. gada diktatūras atgriešanos. Tieši pretēji – publicētie dokumenti un materiāli pierāda, ka visas kaujinieku grupas, vienības, brigādes ar Sarkanās armijas virsniekiem un komisāriem priekšgalā (tie visi bija VK(b)P biedri), bija apmācītas, apbruņotas un pārvietotas vai iefiltrētas ar robežpārkāpēju metodēm no PSRS teritorijas un darbojās PSRS teritorijā izvietoto Sarkanās armijas, PSRS VDTK, PSRS GIP un CPKŠ militāro štābu vadībā. Treškārt, pretēji PSRS un tagadējās Krievijas oficiālās historiogrāfijas apgalvojumiem, ka kaujinieki cīnījās pret vācu fašistiskajiem iekarotājiem, pašu kaujinieku ziņojumi liecina, ka viņi pret vācu fašistisko iebrucēju armiju necinījās, bet visbiežāk uzbruka civilajiem mērķiem Latvijā (izņemot vācu armijas transportu) un iznīcināja vietējos robežsargus, kārtības sargus, pasta nodaļas, pienotavas u. c. Tādējādi PSRS izslavētie “tautas atriebēji” Latvijā patiesībā necinījās pret nacistu okupantiem, bet gan pret Latvijas tautu. Ceturtkārt, PSRS okupācijas laika dokumentu un materiālu publicēšanai ir svarīga nozīme ne tikai totalitārā PSRS komunistiskā režīma militārās stratēģijas un taktikas izpētē, bet arī okupācijas garīgo seku pārvarēšanā postpadomju laikā. Komunistu partijas valsts izveidotais vēstures mīts ir meli, un tie jāaizmirst.

PSRS kaujinieku vēsturē padomju historiogrāfijā minēto vēstures faktu verifikācija iespējama tikai, atklājot bijušajos PSRS arhīvos un ieviešot zinātniskajā aprītē līdz šim noklusētu dokumentu klāstu. Tas nepieciešams gan PSRS kaujinieku darbības pētniekiem un vēstures skolotājiem, gan visiem lasītājiem, lai likvidētu līdz 1990. gadam PSKP propagandistu izplatīto padomju uzvarētāju mītu par 20 000 sarkano partizānu¹³ un visas latviešu tautas cīņu Vācijas–PSRS kara laikā PSRS pusē, kā arī lai zinātu un izprastu patiesību par latviešu tautas bailēm no PSRS totalitārā komunisma un Staļina diktatūras atgriešanās 1944. gadā, kas izpaustos kā 1940.–1941. “baigā gada” turpinājums. Gan šīs bailes, gan vēlēšanās redzēt savu dzimteni atbrīvotu no abu totalitāro režīmu jūga mudināja daudzus latviešus ķerties pie ieročiem un iesaistīties aktīvā cīņā. Taču Latvijā vēl joprojām daudzi ir saglabājuši uzskatus par komunistisko diktatūru un ir tās radītās informācijas telpas gūstā, cenšoties arī citiem uzspiest Latvijas okupācijas laika vēsturisko izpratni.

Šis grāmatas mērķis ir paplašināt avotu bāzi par Latviju Vācijas un PSRS kara laikā 1941.–1945. gadā. Dokumentu krājuma zinātniskajā izziņas daļā ietilpst krājuma priekšvārds ar tā arheogrāfisko daļu, publicēto dokumentu saraksts latviešu, angļu un krievu valodā, dokumentos minēto personu pieejamie biogrāfiskie dati. Krājuma beigās ievietots personu rādītājs, ko sastādījusi *Dr. hist.* Dzidra Paeglīte. Dokumentus sastādītājs atlasījis publicēšanai tikai pēc to izmantošanas nozīmes zinātniskā darba un izglītības nolūkiem, atstājot to zinātnisko vērtēšanu pētnieku ziņā. Dokumenti arheogrāfiski apstrādāti pēc jaunlaiku dokumentu edīcijas noteikumiem,¹⁴ neizlaižot un nesaīsinot dokumentu tekstu (izņemot gaismas kopijās daļēji vai pilnīgi nesalasāmos vārdus).¹⁵ Vietās, kur personu vai vietvārda atšifrēšana radījusi grūtības, ielikta jautājuma zīme vai iespējama vārds kvadrātiekvās. Tekstā saglabātas visas stila īpatnības, bet labotas tikai gramatiskas kļūdas atbilstoši mūsdienu ortogrāfijai – bez atsaucēm. Visiem publicētajiem dokumentiem dots dokumenta nosaukums (*Dokumenten-Überschrift*) un dokumenta virsregests (*Kopfrege*) ar dokumenta avotpētniecisko aprakstu un dokumenta saturu. Dokumenta virsrakstā minēts dokumenta sacerētājs (autors), vieta, gads un datums, kā arī dokumenta saņēmējs. Nosaukumā norādīts dokumenta veids (*Gattung des Dokuments*) (ziņojums, raksts, protokols, rīkojums u. c.). Virsregistā sniegta dokumenta atrašanās vieta un arhīva signatūra. Šeit norādīta dokumen-

13 *Latvijas padomju enciklopēdija*. 5² sēj. Rīga, 1984. 227. lpp.

14 Grundsätze für die Edition zeitgeschichtlichen Quellen. In: *Jahrbuch der historischen Forschung in der Bundesrepublik Deutschland*. Stuttgart, 1975.

15 Piem., 27. dokumentā.

ta ārējā forma un dokumenta tapšanas stadija (rokraksts, mašīnraksts, noraksts, iespiedarbs). Regestā sniegtas arī dokumenta apstrādāšanas pazīmes (saņemšanas atzīmes, vīzas, rezolūcijas, piezīmes uz dokumenta malām, korektūras) u. c.

Dokumentus no krievu valodas tulkojis Jānis Dūms, viņam palīdzēja *Dr.hist.* Līga Dūma, krājumu rediģējušas Vija Kaņepe un *Dr.hist.* Dzidra Paeglīte, kuriem sirsnīgi pateicos. Pateicība visiem arhīviem, kuros glabājušies krājuma dokumenti, kā arī kopiju izgatavotājiem, krājuma izdošanas finansētājiem un izdevējiem.

Heinrihs Strods
2007. gada 30. janvārī

I. KAUIJINIEKU ORGANIZĒŠANA UN NOSŪTĪŠANA UZ LATVIJU

1. dok. LK(b)P CK biroja 1942. gada 1. marta sēdes protokols par partizānu kustības stāvokli Latvijā.

Avots: LVA, 101. f., 3. apr., 1. lieta, 1.–2. lp.

Latvijas K(b)P CK Biroja 1942. g. 1. marta sēdes Protokols

Piedalījās biroja locekļi: Ameriks,¹ Auguste,² F. Deglavs,³ Kalnbērziņš,⁴
Lācis,⁵ Noviks,⁶ Pelše,⁷ Plēsums,⁸ Spure⁹

Kara daļas vadītājs b. Kusins¹⁰

Lauksaimniecības daļas vadītājs b. Cielavs¹¹

Org.-instrukt. daļas vadītāja v.i. b. Trinklers¹²

Aģit. un propagandas daļas vadītāja vietn. b. Avotiņš¹³

Kadru daļas vadītāja vietn. b. Ozoliņš¹⁴

CK sekretāra palīgs b. Mahaņko¹⁵

Revīzijas komisijas loceklis b. Bundulis¹⁶

Komjaunatnes CK sekretārs b. Buse¹⁷

AP Prezidija priekšsēd. b. Kirhenšteins¹⁸

AP Prezidija loceklis rakstnieks b. A. Upīts¹⁹

1 Ernesta Ameriks (1897–1977). – *Sast.*

2 Olga Auguste (1896–1973). – *Sast.*

3 Fricis Deglavs (1898–1957). – *Sast.*

4 Jānis Kalnbērziņš (1893–1986). – *Sast.*

5 Vilis Lācis (1904–1966). – *Sast.*

6 Alfons Noviks (1908–1996). – *Sast.*

7 Arvīds Pelše (1899–1983). – *Sast.*

8 Pēteris Plēsums (1895–1968). – *Sast.*

9 Žanis Spure (1901–1943). – *Sast.*

10 Eduards Kusins (1889–). – *Sast.*

11 Kārlis Cielavs (1898–?). – *Sast.*

12 Ivans Trinklers (1901–?). – *Sast.*

13 Jānis Avotiņš (1898–1986). – *Sast.*

14 Kārlis Ozoliņš (1905–1987). – *Sast.*

15 Mahaņko (citu ziņu nav) – *Sast.*

16 Bundulis – Milda Birkenfelde-Dzērvīte (1903–1978). – *Sast.*

17 Natālija Buse (1913–1974). – *Sast.*

18 Augusts Kirhenšteins (1872–1963). – *Sast.*

19 Andrejs Upīts (1877–1970). – *Sast.*

TKP priekšsēd. vietnieks b. Meijers²⁰

Tirdzniecības tautas komisārs b. Paegle²¹

Finansu - " - " - b. Tabaks²²

Zemkopības - " - " - b. Vanags²³

Latvijas Padomju rakstnieku savienības prezidija priekšsēd. b. Niedre²⁴

Arodbiedrību centrālās padomes priekšsēd. b. Putniņš.²⁵

Klausījās:

1. Par partizānu kustības stāvokli Latvijas teritorijā.

Ziņoja: b. Ameriks.

Debatēs runāja: b. Spure, Plēsums, Noviks, Lācis, Kusins, Buse, Ozoliņš.

Konstatēja, ka b. Staļina norādījumi par vispusīgu palīdzību fronteī un partizānu kara izvēršanu pretinieka aizmugurē, kā arī Latvijas K(b)P CK biroja 1941. g. 30. oktobra lēmums šajā jautājumā tiek pildīti neapmierinoši. Latvijas K(b)P CK un Latvijas PSR TKP pagrīdes un partizānu kustības organizēšanu uzdeva atsevišķiem biedriem (Amerikam un Novikam) un pašas tieši nenodarbojās ar šo svarīgo jautājumu.

Sarkanās armijas varonīgās cīņas sasprindzinātajā periodā, kad sevišķi nepieciešama rosīgas darbības izvēršana pretinieka aizmugurē, Latvijas partijas un padomju darbinieku lielā daļā izpaužas kaitīga, neboļševistiska tendence pasīvi gaidīt brīdi, kad Sarkanā armija atbrīvos republiku no vācu iebrucējiem.

Partizānu vervēšana un [viņu] pārsvešana notika lēni, viņu apgāde un apbruņojums nebija pietiekams, netika nodrošināti sakari ar pretinieka aizmugurē nogādātajām partizānu vienībām.

Latvijas K(b)P CK Birojs nolēmj:

1. Noteikt, ka Latvijas partijas un padomju orgānu centrālais jautājums un galvenais uzdevums ir izpildīt b. Staļina norādījumus par to, ka "okupētajos rajonos jāizveido partizānu jātnieku un kājnieku vienības, jāveido diversiju grupas cīņai pret ienaidnieka armijas daļām, lai visur izraisītu partizānu karu, lai spridzinātu tiltus un ceļus, bojātu telefona un telegrāfa sakarus, dedzinātu mežus, noliktavas, vezumus. Okupētajos rajonos radīt neciešamus apstākļus ienaidniekam un tā līdzskrējējiem, uz katra soļa vajāt un iznīcināt viņus, izjaukt viņu pasākumus."

2. Uzskatīt par kļūdu, ka CK Kara daļa netika iesaistīta partizānu kustības izvēršanas darbā pretinieka aizmugurē.

3. Lai izvērstu partizānu kustību Latvijā, marta mēnesī saformēt papildus Latvijā operējošajām vairākas partizānu vienības, nodrošinot tās ar kvalificētu partijas darbinieku kodolu.

4. Enerģiski un droši izmantot jau esošo partizānu cīņas un partijas pagrīdes darba pieredzi ienaidnieka uz laiku ieņemtajos rajonos.

Ievērojot, ka pavasara tuvošanās veicina partizānu kustības izvēršanos un ka Sarkanā armija turpina spiest ienaidnieku uz rietumiem, uzdot partizānu vienībām ar saviem spēkiem nogriezt pretinieka karaspēka atkāpšanās galvenos ceļus. Visādi kavēt iedzīvotāju izvešanu, salaupīto mantu un kara materiālu izvešanu, vagonu un lokomotīvu izvešanu, neļaut preti-

20 Vilis Meijers – *Sast.*

21 Pēteris Paegle – *Sast.*

22 Arnolds Tabaks (1907–1982). – *Sast.*

23 Jānis Vanags (1907–1986). – *Sast.*

24 Jānis Niedre (1909–1987). – *Sast.*

25 Jānis Putniņš (1907–1961). – *Sast.*

niekam izpostīt pilsētas un ciematus tā atkāpšanās ceļā.

5. Noteikt, ka katrai partijas pagrīdes organizācijai, kā likums, ir jābūt saistītai ar partizānu vienībām, bet partizānu vienības līdz ar kaujas darbību, nodevēju atklāšanu un iznīcināšanu veic arī politisko darbu iedzīvotājos (darbaļaužu sapulces, informācija par Sarkanās armijas panākumiem, avižu un lapīņu izplatīšana, Maskavas radiopārraižu noklausīšanās organizēšana, melnās fašistu propagandas atmaskošana utt.).

6. Uzskatīt par nepieciešamu pievērst un turpmāk nemazināt uzmanību Lat[vijas]divīzijas rezervju gatavošanai, sevišķu vērību veltot rezerves pulka komplektēšanai un divīzijas ikdienas vajadzību apmierināšanai.

3. Uzdot CK pilnvarotajiem un Latvijas PSR TKP organizēt apgabalos palīdzību un kultūrpolitisko apkalpošanu ievainotajiem Latvijas divīzijas cīnītājiem, komandieriem un politdarbiniekiem.

4. Uzdot b.b. Amerikam, Kusunam un Cielavam kopā ar b.b. Ozoliņu un Busi uz šī Latvijas K(b)P CK Biroja lēmuma pamata izstrādāt konkrētu praktisku pasākumu plānu darbam pretinieka aizmugurē, norādot darbinieku skaitu, kuri jā sagatavo pārsvešanai uz aizmuguri, norādot grupu vadītājus un partijas darbiniekus, kuri nosūtāmi kopā ar partizānu vienībām partijas darba sakārtošanai.

2. dok. Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas Centrālās Komitejas sekretāra Jāņa Kalnbērziņa 1942. gada 31. marta pilnīgi slepenais lūgums VK(b)P CK Orginstruktoru daļai piešķirt līdzekļus LK(b)P CK speciālo uzdevumu kadru sagatavošanai 1942. gada otrajā ceturksnī.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 1.-9. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar J. Kalnbērziņa parakstu.

Pilnīgi slepeni

Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas
Centrālā Komiteja
1942. g. 31. martā

VK(b)P CK Orginstruktoru daļai

Ar šo nosūtu izdevumu tāmi LK(b)P CK speciālās nozīmes kadru sagatavošanai un aprikošanai 1942. gada otrajā ceturksnī par summu viens miljons simt atonādesmit četri tūkstoši septiņi simti piecdesmit (1 184 750) rubļi.

Tāmē iekļauti arī izdevumi SZSA Ziemeļrietumu frontes Politpārvaldei sagatavojamiem klausītājiem .

Pielikumi:

1. Tāme uz 2 lapām – 2 eks.
2. Pielikums Nr. 1 pie tāmes uz 2 lapām – 2 eks.
3. Pielikums Nr. 2 pie tāmes uz 3 lapām – 2 eks.
4. Pielikums Nr. 3 pie tāmes uz 1 lapas – 2 eks.

Latvijas K(b)P CK sekretārs:

/paraksts/ (J. Kalnbērziņš)

Pilnīgi slepeni

Izdevumu tāme

Latvijas K(b)P CK speciālās nozīmes kadru sagatavošanai un aprikošanai
1942. g. 2. ceturksnī

I. Administratīvā aparāta uzturēšana

Nr.	Izdevumu nosaukums	Aprīlī	Maijā	Jūnijā	Kopā
1) Darba alga					
1.	Personu skaits	30	23	17	
2.	Summa, rubļos	22 200	15 800	11 000	49 000

II. Skolas klausītāju uzturēšana

1) Stipendija					
1.	Personu skaits	240	150	60	
2.	Summa, rubļos	168 000	105 000	42 000	315 000
2) Vienreizējie pabalsti					
1.	Personu skaits	200	40	60	
2.	Summa, rubļos	40 000	8000	12 000	60 000
Kopā, rubļos		208 000	113 000	54 000	375 000 ¹

1 Tā dokumentā. – Red.

III. Mācību daļas uzdevumi

1) Pasniedzēju darba alga					
1.	Grupu skaits	10	7	3	
2.	Summa, rubļos	30 000	21 000	9000	60 000
2) Mācību līdzekļu iegāde					
1.	Klausītāju skaits	240	150	60	
2.	Summa, rubļos	48 000	3000	12 000	9000
Kopā, rubļos		34 8000	24 000	10 200	69 000

IV. Organizatoriski saimnieciskie izdevumi

Nr.	Izdevumu nosaukums	Aprīlī	Maijā	Jūnijā	Kopā
1.	Telpu uzturēšana, rbļ.	24 000	10 000	5000	39 000
2.	Telpu iekārtojums, rbļ.	48 000	-	-	48 000
3.	Matraču un gultas piederumu iegāde	84 000	-	-	84 000
4.	Transporta uzturēšana	4000	4000	4000	12 000
5.	Kancelejas izdevumi	6000	3750	1000	11 250
6.	Organizatoriskie izdevumi	12 000	3000	1000	16 000
7.	Sīki saimniec. izdevumi	6000	3750	1500	11 250
8.	Telpu sakārtošana	25 000	-	-	25 000
Kopā, rubļos		209 000	24 500	13 000	246 000

V. Kultūrizdevumi

1.	Avīžu, žurnālu, grāmatu, biļešu iegāde	6000	3750	1500	11 250
----	--	------	------	------	--------

VI. Aprīkojums

1.	Apavu, apģērbu, medikamentu u. c. iegāde	280 000	52 000	72 000	404 000
----	--	---------	--------	--------	---------

VII. Operatīvā deva

1.	Sausā deva (rbļ.)	11 978	239 560	359 40	17 967
2.	Avārijas rezerve	8022	160 440	240 660	12 033
Kopā, rubļos		20 000	400 000	600 000	3 000 000

Kopējā izdevumu summa pēc tāmes viens miljons simts astoņdesmit četri tūkstoši septiņi simti piecdesmit (1 184 750) rubļi.

1. pielikums

Nepieciešamais pārtikas produktu daudzums
Latvijas K(b)P CK speciālo uzdevumu skolas klausītājiem
1942. g. 2. ceturksnī (kilogramos)

Nr.	Produktu nosaukums	Aprīlī	Maijā	Jūnijā	Pavisam
Personu skaits		240	150	60	
1.	Maize, rudzu	2880	1860	720	5460
2.	Maize, kviešu	2160	1350	558	4068
3.	Milti, kviešu	144	93	36	273
4.	Putraimi, dažādi	576	372	144	1092
5.	Riss	288	186	72	546
6.	Makaroni	144	93	36	273

I. Kaujinieku organizēšana un nosūtīšana uz Latviju

7.	Gaļa	1080	697	270	2047
8.	Zivis	576	372	144	1092
9.	Sviests	360	225	90	675
10.	Komb[inētie] tauki un speķis	72	45	18	135
11.	Augu eļļa	36	22	9	67
12.	Cukurs	360	225	90	675
13.	Tēja	7,2	4,5	1,8	13,5
14.	Kafijas surogāts	21,6	13,5	5,4	40,5
15.	Sāls	216	135	54	405
Dārzeni					
	Kartupeļi	3600	2250	900	6750
	Kāposti	1080	697	270	2047
	Bietes	216	135	54	405
	Burkāni	288	186	72	546
	Sīpoli	216	135	54	405
	Zaļumi, gurķi, garšsaknes	252	160	63	475
	Tomātu biezenis	43	27	10,8	80,8
	Žāvētie augļi	108	67,5	27	202,5
	Lauru lapas	1,4	0,9	0,4	2,7
	Pipari	2,2	1,3	0,5	4,0
	Etķis	14,4	9	3	27
	Sinepju pulveris	2,2	1,3	0,5	4
	Kartupeļu milti	36	22	9	67
	Ziepes, tualetes	48	30	12	90

Pilnīgi slepeni
2. pielikums

Priekšmetu skaits nepieciešamajai
Latvijas K(b)P CK speciālās nozīmes darbinieku
apbruņošanai un ekipējumam 1942. g. 2. ceturksnī

Nr.	Priekšmetu nosaukums	Daudzums	Piezīmes
1.	Automāti, vācu	120 gab.	
2.	Patronas automātiem	36 000 gab.	
3.	Karabīnes, vācu	140 gab.	
4.	Patronas karabīnēm	16 800 gab.	
5.	Pistoles, automātiskās	100 gab.	
6.	Patronas pistolēm	10 000 gab.	
7.	Radiostacijas ar papildu barošanu	8 kompl.	
8.	Rokasgranātas	1200 gab.	
9.	Patronsomas	260 gab.	
10.	Kinžali	300 gab.	
11.	Tols	1500 kg	
12.	Binokļi	25 gab.	
13.	Kompasi	250 gab.	
14.	Kartes, 2-km	64 kompl.	
15.	Lukturīši, elektriskie, ar baterijām	64 gab.	
16.	Cirvji, armijas	24 gab.	
17.	Lāpstīņas	48 gab.	
18.	Mantu maisiņi, ūdensnecaurļaidīgie	300 gab.	
19.	Katliņi, alumīnija	300 gab.	

20.	Apmetņi, telts auduma	300 gab.	
21.	Zābaki, ādas	300 pāri	
22.	Kājauti, siltie	240 pāri	
23.	Kājauti, audekla	60 pāri	
24.	Apakšveļa	600 pāri	
25.	Siltā veļa	240 pāri	
26.	Virskrekli, vīriešu	260 gab.	
27.	Dvieļi	300 gab.	
28.	Mēteļi, vīriešu, demisezonas	210 gab.	
29.	Mēteļi, sieviešu, demisezonas	30 gab.	
30.	Uzvalki, vīriešu	260 gab.	
31.	Svārki, sieviešu	30 gab.	
32.	Svīteri	40 gab.	
33.	Blūzes	40 gab.	
34.	Cepures (naģenes)	260 gab.	
35.	Beretes, sieviešu	40 gab.	
36.	Galvaslakatiņi, siltie	30 gab.	
37.	Galvaslakatiņi, katūna	10 gab.	
38.	Cimdi, pirkstaini, ādas	240 gab.	
39.	Zeķes, vīriešu	560 pāri	
40.	Zeķes, sieviešu	80 pāri	
41.	Puszābaki, vīriešu	100 pāri	
42.	Kurpes, sieviešu	40 pāri	
43.	Kabatas lakatiņi	1200 gab.	
44.	Krūšturi, sieviešu	80 gab.	
45.	Bārdasnaži ar piederumiem	52 kompl.	
46.	Šķēres	52 gab.	
47.	Ziepju trauki	300 gab.	
48.	Zobusukas	300 gab.	
49.	Futrāļi zobusukām	300 gab.	
50.	Diegi, melni	250 spolītes	
51.	Diegi, balti	50 spolītes	
52.	Adatas	600 gab.	
53.	Karotes, galda	300 gab.	
54.	Krūzītes, metāla	300 gab.	
55.	Sanitārās somas	20 gab.	
56.	Individuālās paketes	600 gab.	
57.	Žņaugi	40 gab.	
58.	Fenospins	1250 tabl.	
59.	Sulfidīns	1000 tabl.	
60.	Bakteriofāgi	10 000 tabl.	
61.	Targaogīns	1250 tabl.	
62.	Streptocīds	500 tabl.	
63.	Karbolēns	150 kārbas	
64.	Bismuts ar beladonnu	1000 tabl.	
65.	Angļu sāls	3 kg	
66.	Kalceks	300 kārbas	
67.	Termina hidrāts ar sodu un kodeīnu	1000 tabl.	
68.	Rivanola 1% ziede	50 g x 20-kg	
69.	Borskābe, pulveris	2 kg	

I. Kaujinieku organizēšana un nosūtīšana uz Latviju

70.	Baldriāna pilieni ar kamparu	20 flakoni	
71.	C vitamīns	300 000 mg	
72.	Spirts	30 litri	
73.	Lignīns	5 kg	

3. pielikums

Produktu daudzums
 Latvijas K(b)P CK speciālās nozīmes darbiniekiem
 sausajai devai un avārijas rezervei 1942. g. 2. ceturksnī

Nr.	Produktu nosaukumi	Aprīlī	Maijā	Jūnijā	Kopā
1.	Sausiņi, kg	1000	200	300	1500
2.	Cukurs, kg	70	14	21	105
3.	Tēja, kg	4	0,8	1,2	6
4.	Koncentrāti, kg:				
	1. ēdiens	150	30	45	225
	2. -" -	400	80	120	600
	Desa, kūpinātā	200	40	60	300
	Šokolāde (tāfelītēs)	600	1200	180	900
	Speķis, cūkas, kg	200	40	60	300
	Mahorka (pacīņas)	600	120	180	900
	Sērkokociņi (kastītes)	600	120	180	900
	Ziepes, tualetes (gabali)	200	40	60	300

**3. dok. PSRS Aizsardzības tautas komisāra vietnieka 1. ranga armijas
ģenerāļa Jefima Ščadenko¹ 1942. gada 17. jūlija pilnīgi slepenā
pavēle Maskavas Kara apgabala komandierim personīgi un CPKŠ
priekšniekam Panteleimonam Ponomarenko² par PSRS partizānu
grupas sagatavošanu darbībai Latvijā.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 26. lp. un 26. lp. otrā puse. Apstiprināts noraksts uz PSRS ATK vietnieka veidlapas ar P. Ponomarenko u. c. rezolūcijām.

Personīgi

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 2

Padomju Sociālistisko Republiku Savienības
Aizsardzības tautas komisāra vietnieks
1942. g. 17. jūlijā
Nr. 77929 ps.

Maskavas Kara apgabala karaspēka pavēlniekam

Kopija: Partizānu kustības štāba Augstākā virspavēlnieka mītnē
priekšniekam biedram Ponomarenko

Lai sagatavotu partizānu grupas pārsviešanai ienaidnieka aizmugurē Latvijas teritorijā,
PAVĒLU:

1. Atlasīt šim mērķim no latviešu [strēlnieku] rezerves pulka (st. Iljino) 150 cilvēkus no kandidātu skaita, kuri piešķirti pēc Latvijas K(b)P CK rīkojuma.

2. Atlases veikšanai komandēt savu atbildīgo pārstāvi. Atlases darbā pieaicināt arī IeTK apgabala Sevišķās daļas pārstāvi.

3. Atlasi beigt un ziņot līdz 30. jūlijam, norādot atlasītā ierindas un jaunākā komandējošā sastāva skaitu.

4. Atlasītos cilvēkus atstāt latviešu [strēlnieku] pulkā, izdalot sevišķā komandā, ar kuru veikt nodarbības pēc sevišķas programmas.

Paraksts: 1. ranga armijas komisārs

J. Ščadenko

Pareizi: ATK vietnieka sekretariāta priekšnieks pulkvedis

/paraksts/ (Zaborskihs)

[Otrā pusē]

Izziņa

Rezerves pulkā cilvēku atlasei strādā b. Ameriks. Šodien vai rīt šis darbs ir jāpabeidz.
17/VII -42. g.

Latvijas K(b)P CK Kadru daļas vadītāja vietnieks /paraksts/

Maskavas KA Kara padomes pārstāvju kopā ar Latvijas K(b)P CK pārstāvi b. Ameriku atlasītie cilvēki ir sākuši nodarbības Latviešu [strēlnieku] rezerves pulkā.

Personālā sastāva sagatavošanas procesā kopā ar Latvijas K(b)P CK pārstāvi mēs izstrādāsim plānu šo grupu pārsviešanai līdz ar [viņu] uzdevumu noteikšanu.

42.28.7. Majors /paraksts/

1 Jefims Ščadenko (1885–1951).

2 Panteleimons Ponomarenko (1902–1984).

СС СР

Л И Ч Н О .

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

ЭКЗ. № 2

46
26

ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Народного Комиссара
ОБОРОНЫ
Союза Советских
Социалистических
Республик

Центральный Штаб
ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
Д. № 4100
18.11.42 1942 г.

КОМАНДУЮЩЕМУ ВОЙСКАМИ МОСКОВСКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА

17 июля 1942 г.
№ 710297сс
г. МОСКВА

КОПИЯ: НАЧАЛЬНИКУ ШТАБА ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ ПРИ
СТАВКЕ ВЕРХОВНОГО ГЛАВНОКОМАНДОВАНИЯ

Товарищу ПОНОМАРЕНКО.

*Всё в порядке
вместе с тем командир!
нашему командиру
свои замечания
корректирует
Всё корректирует
лимиты заброски
17-11-42*

*Меню
Всё в порядке
Всё в порядке
Меню
25.7.42*

цели подготовки партизанских групп для заброски
на тыл врага по территории Латвии ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Отобрать для этой цели из запасного латвийского полка (ст. Ильино) 150 человек, из числа кандидатов, выделенных по распоряжению ЦС РК(б) Латвии.
2. для проведения отбора командировать своего ответственного представителя. К работе по отбору привлечь также представителя особого отдела НКВД округа.
3. Отбор закончить и донести к 30 июля с указанием количества отобранного рядового и младшего начсостава.
4. Отобранных людей оставить в запасном латвийском полку, выделив в особую команду с которой проводить занятия по особой программе.

П. И. АРМИНСКИЙ КОМИССАР 1 РАНГА.-

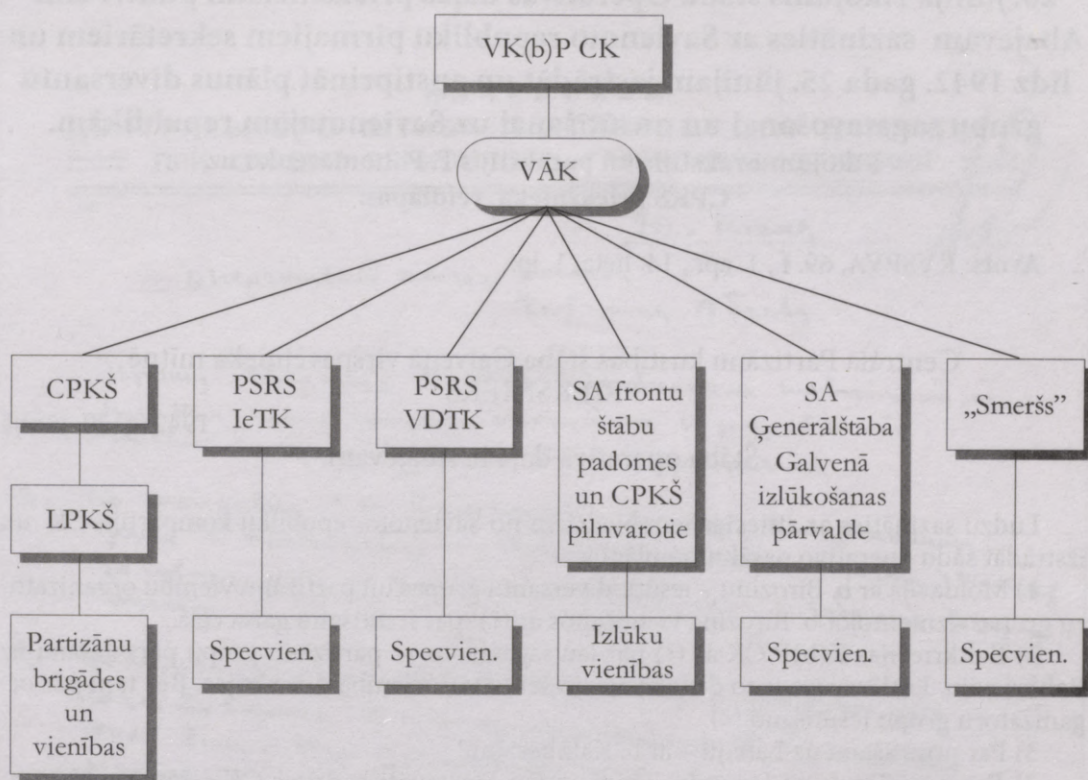
Е. ЩАДЕНКО.

ВЕРНО: НАЧАЛЬНИК СЕКРЕТАРИАТА ЗАМ.НКО
КОСЛОВИК.-

Григорьев
(ЗАБОРСКИХ).

*4/05
Ольга*

PSRS partizānu vadība
(1942 - 1944)

No kreisās: PSRS CPKŠ priekšnieks ģenerālpulkvedis P. Ponomarenko un viņa vietnieks ģenerālpulkvedis S. Beļčenko 1950. gados

4. dok. CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1942. gada 20. jūnija rīkojums štāba Operatīvās daļas priekšniekam pulkvedim Abajevam sazināties ar Savienoto republiku pirmajiem sekretāriem un līdz 1942. gada 25. jūnijam izstrādāt un apstiprināt plānus diversantu grupu sagatavošanai un nosūtīšanai uz Savienotajām republikām.

Rīkojumu rakstījis un parakstījis P. Ponomarenko uz CPKŠ priekšnieka veidlapas.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 14. lieta, 1. lp.

Centrālā Partizānu kustības štāba Galvenā virspavēlnieka mītnē
PRIEKŠNIEKS

1942. g. 20. jūnijā

Štāba operatīvā daļa b. Abajevam

Lūdzu sazināties ar attiecīgajiem biedriem no Savienoto republiku kompartiju CK un izstrādāt šādu operatīvo pasākumu plānus.

1) Moldavijā ar b. Birozinu – iesūtīt diversantu grupas un partizānu vienību organizatoru grupas, izmantojot b. Birozina vienošanos ar (?)¹ par iesūtīšanu gaisa ceļā.

2) Baltkrievijas K(b)P CK ar (?) par jau sagatavoto 12 partizānu grupu pārsviešanu uz Baltkrieviju. Ļoti svarīga ir to dislokācija, jo šeit visām vienībām ir rācījas. Bez tam par organizatoru grupu iesūtīšanu (?)

3) Par nosūtīšanu uz Latviju – ar b. Kalnbērziņu!

4) Par nosūtīšanu uz Igauniju – viņiem jau sagatavoti kadri ar CK sekretāru Karotami(?), viņa rakstiskais lūgums ir pie Glasova (?).

5) Operāciju (?) tilta un pār (?) uzspridzināšanai (?)

Operāciju plānus sagatavot tā, lai 25-6-42 visi būtu apstiprināti.

/Paraksts/ Ponomarenko

1 (?) Šeit un turpmāk dokumentā nesalasāms teksts. – *Sast.*

НАЧАЛЬНИК
ЦЕНТРАЛЬНОГО ШТАБА ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
ПРИ СТАВКЕ ВЕРХОВНОГО ГЛАВНОКОМАНДОВАНИЯ

156

20. Июня 1942г.

Оперативный отчет штаба
Говорунцы А.Б.еву.

Тропу связаться с соответствующими подразделениями из
уче Коммунистической Республики и разработать
наши мероприятия мероприятия мероприятия.

- 1) По маршруту с м. Виноградники зашли в деревню
Гриши и организовали группу партизанских отрядов, 4 человек
заговорили м. Голубина с Коммунистической заготовки
Куром.
- 2) Ушли в Болотцево с м. Каменными, в заготовке
погого влились 12 партизанских отрядов в Болотцево.
Очень важно была Голубина м. и м. все отряды
развезли. Кроме того м. о зашли в
организаторов м. Голубина.
- 3) По зашли в Лавино с м. Каменными!
- 4) По зашли в Деминно у м. Голубина
Куром с отрядом м. Карайчи.
его Голубина м. Голубина м. Голубина.
- 5) Оперативно по маршруту Виноградники м. Голубина и Голубина
Кавино в Голубина м. Голубина Т. Виноградники

План операции поговорили м. Голубина и
25-6-42 все Голубина м. Голубина

Голубина

5. dok. CPKŠ Operatīvās daļas priekšnieka palīga vecākā leitnanta Ivana Kalmikova ziņojums CPKŠ Operatīvās daļas priekšniekam pulkvedim Mansurovam: CPKŠ kopā ar LK(b)P CK 1942. gadā nosūtīja uz Latviju trīs kaujinieku grupas.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 866. lp. Uz dokumenta rezolūcija: "Izziņa. Pēc b. Serženko datiem, 27. novembrī mežā, 14 km uz Z no Kārsavas, radistu Čugunovu sagūstījusi Latvijas policija. Ziņas sniedzis vaļsirdīgi. Aizvests uz Rīgu. H. Mansurovs." "Latvijas PSR lietā. 5.I.43." [paraksts nesalasāms].

Operatīvās daļas priekšniekam pulkvedim Mansurovam

Izziņa

Partizānu-diversantu Kostrova grupu 13 cilv. [sastāvā] saformēja 1942. g. augustā Latvijas LK(b)P CK kopā ar CPKŠ.

Grupas uzdevums bija: pa dzelzceļu ierasties Toropecā, satikties tur ar Kaļiņinas frontes partizānu kustības štābu, tālāk pāriet frontes līniju, virzoties pārgājienā līdz Osvejas ezeram (kur bāzējas Zaharova partizānu vienība) un no turienes pāriet uz Latviju, kur izvērst diversantu darbību dz. ceļa iecirknī Rēzekne–Kārsava. Grupai bija jābāzējas Julgušovas rajonā.

1942. g. 24.8. šī grupa kopā ar divām citām, Baranovska¹ un Lapa,² partizānu-diversantu grupām tika nosūtīta no Maskavas uz Toropecu pa dz. ceļu. No Toropecas visas grupas kopā devās uz Osvejas ezera rajonu.

Septembrī no partizānu kustības Kaļiņinas štāba tika saņemts šifrēts ziņojums, ka saskaņā ar vienības komandiera Zaharova ziņojumu latviešu partizānu grupas izgāja cauri viņa vienības izvietojumam un devās uz savas darbības rajoniem. Sakari starp grupām un Kaļiņinas frontes partizānu kustības štābu bija jāuztur pa radio. Pašlaik sakaru nav.

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs vecākais leitnants Kalmikovs.

1 Ivans Baranovskis (1919–1946). – *Sast.*

2 Alfrēds Lapa (1909–1942). – *Sast.*

Национальный Органisations Англии национальный Манифесты

Handwritten initials/signature

Справка

Губернатором партизанской группы Косарева - 13 человек была сформирована в августе 1942г. Уд. № 11(8) Коммунистическая с. Уд. № 11(8).

Группа была поставлена задача: оказать помощь в м.г. в Морони, Косарева был с партизанской партизанской бригадой на Коммунистический фронт, в г. Морони, переезд, линия фронта, г. Морони, переезд, линия фронта (где действовал партизанский отряд Захарова) и обстановка передвигалась в Коммунистический фронт, где действовал партизанский отряд Захарова и в г. Морони. В августе 1942г. эта группа была в п.у. Косарева.

24.8.42г. эта группа вместе с группой партизанской губернской группы из Барановского и Лавы, была сформирована из Морони в Морони по м.г. Уд. № 11(8) Морони группа была вместе направлена в п.у. Косарева.

В сентябре 1942г. от Коммунистического фронта эта группа была направлена в г. Морони, где по сообщению и ра. отряда Захарова, партизанская партизанская группа партизанской группы восточнее в обр. и направлена в п.у. Косарева.

Связь между группами и штабом не была установлена. В августе 1942г. эта группа была направлена в п.у. Косарева.

Handwritten notes and signatures:
Справка
27.11.
Партизанская группа
Косарева
Захарова
Морони
Уд. № 11(8)
Коммунистический фронт
П.у. Косарева
Х.М.М.

Handwritten notes:
В г.у. № 11(8)
5.1.43

Национальный Органisations Англии
информация от Коммунистического фронта

6. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža Artura Sproģa¹ 1943. gada 18. aprīļa lūgums PSRS Aizsardzības tautas komisāram Josifam Staļinam² piešķirt štāba rīcībā 20 lidmašīnu "Duglas" izlidojumus mēnesī tuvāko 2–3 mēnešu laikā.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 446. lieta, 23.–24. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar A. Sproģa parakstu. Uz dokumenta rezolūcijas: "b. Ponomarenko. P[oskrebiševs]." (Staļina personīgais sekretārs). "Lidmašīnas Latvijai piešķirtas, izbrauca. P[onomarenko]" (CPKŠ priekšnieks).

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 18. aprīlī
Nr. 575/ps

Steidzami
Piln. slepeni
Eks. 1

PSRS Aizsardzības tautas komisāram
Padomju Savienības Maršalam biedram J. V. Staļinam

Totālās mobilizācijas pasākumi, kādus veic pretinieks uz laiku sagrābtajā Padomju Latvijas teritorijā, ir radījuši labvēlīgus apstākļus masveidīgai partizānu kustībai Latvijā. Visos rajonos jaunieši, slēpdamies no mobilizācijas, aiziet mežos meklēt partizānus, cenšas iegūt ieročus. Pēdējo 2–3 nedēļu laikā bija vairāki gadījumi, kad nelielas iesaucamo grupas nokļuva līdz mūsu partizānu brigādes dislokācijas vietām (Osvejas ezera rajonā) ar 2–3 pašu iegūtām šautenēm uz visu grupu. Pēc ierašanās brigādē jautājums par iesaucamo apbruņošanu paliek neatrisināts, jo Latvijas Partizānu brigādei pēdējā laikā nācās izturēt vairākas nopietnas kaujas ar soda vienībām (uz ZR no Osvejas ezera), un, kaut arī soda vienības tika sakautas un atsviestas, – gala rezultātā brigāde kaujā izlietoja vairāk munīcijas, nekā ieguva trofejās no pretnieka.

Turklāt, ievērojot radušos politisko situāciju, partizānu kustības vadīšanai pretinieka aizmugurē un ļoti augošā partizānu brigādes sastāva saliedēšanai štābs sagatavojis ap pusotra simta komandieru un speciālistu (spridzinātāju, aģentūras darbinieku, partijas darbinieku). Daļa šo cilvēku tiek pārsūtīta pār fronti kājām, bet tālākiem rajoniem šis pārvietošanās veids nav derīgs, jo lielo attālumu un pārvietošanās grūtību dēļ pretinieka aizmugurē viņi ieradīsies nozīmētajos rajonos ar lielu novēlošanos, tādēļ var palaist garām izdevīgu gadījumu.

Pieturoties [vispār] pie principa, ka partizānu vienības apbruņojas uz pretinieka rēķina, tomēr, ievērojot šajā konkrētajā gadījumā pieaugošo partizānu kustību, bet jo sevišķi apstākli, ka jaunās partizānu grupas un vienības ir jaunas, nav nostiprinājušās un ieroču un munīcijas trūkums sākuma periodā stipri kavē jebkādu partizānu darbību, Latvijas Partizānu kustības štābs lūdz Jūsu norādījumus piešķirt štāba rīcībā uz tuvākajiem 2–3 mēnešiem 20 lidmašīnu ("Duglas") izlidojumus mēnesī, lai pa gaisu pārsviestu zināmu daudzumu ieroču, munīcijas, kā arī – daļēji sagatavotos kadrus.

1 Arturs Sproģis (1904–1980)

2 Josifs Staļins (1878–1953)

ЛАТВИЙСКИЙ *Л*
 БЕЛОРУССКИЙ ШТАБ ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ *15*
 Снятие новий воспрещается **Совершенно секретно**
ШИФРОВКА вх. № 75
 Поступила в 6 отдел *21* июня 1943 г. *22* час. *00* мин.
 Расшифр. *22* июня *09* час. *00* мин.
 Из **Опер. группы / р-с № 15 /**
 Куда и кому **Т.Т. КАЛНБЕРЗИНУ и ПОНОМАРЕНКО**

 Для отметок
 Числа 19 и 20 июня произвели две выгрузки из дугласа, 40 человек и 200 мест груза - тол, питание и медикаменты. Работу продолжаем.
 № 35 С П Р О Г И С
 21.06.43г.

 Расшифровал **Крайнев**
 Отп. экз. Экз. № 1 тов. *Крайнев*
 Экз. № 2 тов. _____
 Экз. № 3 тов. _____
 Экз. № 4 тов. _____
 Экз. № 5 тов. _____
 Начальник 1-го отделения *Крайнев*
 ПТ НКО. 443сс-43

LPKŠ priekšnieka pulkveža Artura Sproģa 1943. gada 21. maija šifrogramma J. Kalnbērziņam un P. Ponomarenko par 40 kaujinieku un 200 kravu desantēšanu Latvijā (LVA, 302. f., 2. apr., 96. l., 15. lp.)

Vienlaicīgi ziņojū, ka saskaņā ar Jūsu norādījumu partizānu apkalpošanai piešķirtās lidmašīnas "Duglas" ir nodotas pilnīgā Baltkrievijas un Ukrainas [partizānu] štābu rīcībā. Latvijas [partizānu] štābam pārsviest [resursus] pa gaisu pašlaik iespēju nav.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
 apakšpulkvedis³ /paraksts/ (Sproģis)

3 Tā tekstā. – Sast.

II. KAUIJNIEKU NOLIKUMI UN INSTRUKCIJAS

7. dok. PSRS Aizsardzības Tautas komisāra J. Staļina 1942. gada 5. septembra pilnīgi slepenā pavēle “Par partizānu kustības uzdevumiem”

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 3. lieta, 12.–17. lp.

Stingri slepeni

Aizsardzības Tautas komisāra
PAVĒLE

Saturs: Par partizānu kustības uzdevumiem

Padomju Savienības tautas otro gadu cīnās pret vācu fašistiskajiem karapulkiem, kuri nodevīgi ielauzās mūsu zemes teritorijā.

Vācu imperiālisti, sagrābuši un aplaupījuši visu Eiropu, par savu mērķi nosprauda izpostīt arī mūsu zemi, nospieš Padomju Savienības tautas vācu verdzībā. Ienaidniekam izdevās sagrābt Ukrainu, Baltkrieviju, Lietuvu, Latviju, Igauniju, Moldāviju, daļu Ziemeļkaukāza, tas turpina Ļeņingradas blokādi. Nerēķinoties ar saviem milzīgajiem zaudējumiem, ienaidnieks met frontē visus savus spēkus un turpina lauzties mūsu zemes iekšienē.

Šajā visām Padomju Savienības tautām vislielāko briesmu brīdī, katram pilsonim un pilsonei, frontē un aizmugurē, okupētajās teritorijās un partizānu vienībās ir viens vienīgs uzdevums – aizstāvēt savu Dzimteni, aizstāvēt brīvību, neatkarību, savu godu un sagraut ienīstos vācu iebrucējus.

Sarkanā armija varonīgi atvairā ienaidnieka spiedienu un pati dod tam satriecošus triecienus. Tā novājina viņa spēkus, nodara viņam milzīgus zaudējumus.

Padomju Savienības darbaļaudis rūpnīcās un fabrikās, kolhozos un sovhozos, dienu un nakti neatlaidīgi, pašreizējā strādā, ražojot apbruņojumu, munīciju, ekipējumu un partikas produktus Sarkanajai armijai. Mūsu rūpniecība tagad nodrošina frontes vajadzības. Armija saņem aizvien vairāk tanku, lidmašīnu, artilērijas, mīnmetēju un munīcijas. Sarkanās armijas kaujas varenība ir ievērojami pieaugusi un turpina augt.

Tāču vācu armiju sagrāve var notikt tikai ar vienlaicīgām Sarkanās armijas kaujas operācijām frontēs un partizānu vienību spēcīgiem, nepārtrauktiem triecieniem ienaidniekam no aizmugures.

Karu vēsture māca, ka uzvara pār iebrucējiem bieži tika panākta ne tikai ar vienas [pašas] regulārās armijas cīņu, bet arī ar vienlaicīgu tautas partizānu kustību, kas veicinājusi iebrucēju sagrāvi.

Tā bija 1812. gada Tēvijas karā. Napoleonu, kurš centās pakļaut mūsu zemi, beigās sagrāva krievu armija, kuru atbalstīja bruņotā tauta, kas izvērsa nesaudzīgu partizānu cīņu

Строго секретно.

П Р И К А З
НАРОДНОГО КОМИССАРА ОБОРОНЫ

" 5 " сентября 1942 г. № 00189 г. Москва.

Содержание: О задачах партизанского движения.

Второй год народы Советского Союза ведут великую отечественную войну против германских фашистских полчищ, вероломно торгшихся на территорию нашей страны.

Немецкие империалисты, захватив и ограбив всю Европу, поставили своей целью разорить и нашу страну, ввергнуть народы Советского Союза в немецкое рабство. Врагу удалось захватить Украину, Белоруссию, Литву, Латвию, Эстонию, Молдавию и часть Северного Кавказа, он продолжает блокировать Ленинград. Не считаясь со своими огромными потерями, враг бросает на фронт все свои силы и продолжает рваться в глубь нашей страны.

В этот момент величайшей опасности перед всеми народами Советского Союза, перед каждым гражданином и гражданкой на фронте и в тылу, на оккупированной территории и в партизанском отряде, стоит одна — единственная задача — отстоять свою Родину, защитить свободу, независимость, свою честь и разгромить ненавистных немецких захватчиков.

Красная Армия героически отражает натиск врага и сама наносит ему сокрушительные удары. Она изматывает его силы, наносит ему огромный урон.

Трудящиеся Советского Союза на заводах и фабриках, в колхозах и совхозах день и ночь упорно, самоотверженно работают на производстве вооружения, боеприпасов, снаряжения и продуктов питания для Красной Армии. Наша промышленность теперь обеспечивает нужды фронта. Армия получает все больше и больше танков, самолетов, артиллерии, минометов и боеприпасов. Боевая мощь Красной Армии значительно выросла и продолжает расти.

Однако разгром германских армий может быть осуществлен только одновременными боевыми действиями Красной Армии на фронте и мощными, непрерывными ударами партизанских отрядов по врагу с тыла.

ienaidnieka aizmugurē. Napoleona armija, toreiz pasaulē varenākā, Krievijā gāja bojā tāpēc, ka līdz ar regulāro krievu armiju tēvzemes aizsardzībai cēlās varenā tautas partizānu kustība.

Tāpat bija pilsoņu kara laikā. Sarkanā armija sakāva interventu armijas visās frontēs un nosargāja jauno, nāves briesmās esošo Padomju republiku, pateicoties visas tautas, kas organizēja partizānu kustību ienaidnieka armiju aizmugurē, bruņotajai cīņai.

Pašlaik, kad Sarkanā armija frontēs, sasprindzinot visus savus spēkus, aizstāv savas valsts brīvību un neatkarību, tautas partizānu kustība mūsu teritorijā, ko uz laiku sagrābuši vācu okupanti, kļūst par vienu no mūsu uzvaras pār ienaidnieku izšķirošiem nosacījumiem.

Sagrābuši teritoriju, vācieši nespēja pakļaut padomju tautu. Mūsu tauta ienīst okupantus, tā ķeras pie ieročiem un organizē partizānu cīņu vācu armijas aizmugurē. Partizāni nodara ievērojamus zaudējumus pretinieka dzīvajam spēkam, tehnikai un dezorganizē pretinieka aizmuguri. Taču partizānu kustība vēl nav attīstījusies pilnīgi, vēl nav kļuvusi par katra vācu plēsoņu ķētnās nokļuvušā pilsoņa galveno uzdevumu, kaut arī pastāv visi priekšnoteikumi, lai attīstītos ātra un plaša visas tautas partizānu cīņa pret vācu okupantiem.

Pirmām kārtām nepieciešams panākt, lai partizānu kustība izvērstos vēl plašāk un dziļāk, partizānu cīņai jāaptver visplašākās padomju tautas masas okupētajās teritorijās. Partizānu kustībai ir jākļūst par visas tautas [kustību].

Tas nozīmē, ka pašlaik pastāvošajām partizānu vienībām nav jānorobežojas, bet jāiesaista partizānu cīņā aizvien plašāki iedzīvotāju slāņi. Līdz ar jaunu partizānu vienību organizēšanu jārada iedzīvotāju vidū pārbaudīta partizānu rezerve, no kurienes varētu smelt papildinājumus vai formēt papildus jaunas vienības. Jāstrādā tā, lai nebūtu nevienas pilsētas, ciema, apdzīvotas vietas uz laiku okupētajā teritorijā, kur slēpti nepastāvētu partizānu kustības kaujas rezerve. Šim slēptajām partizānu kaujas rezervēm skaitliski nav jābūt ierobežotām, tām jāietver visi godīgie pilsoņi un pilsones, kuri vēlas atbrīvoties no vācu jūga.

Partizānu darbības galvenie uzdevumi: ienaidnieka aizmugures izpostīšana, štābu un citu kara iestāžu iznīcināšana, dzelzceļu un tiltu izpostīšana, noliktavu un kazarmu dedzināšana un spridzināšana, pretinieka dzīvā spēka iznīcināšana, vācu iestāžu pārstāvju sagūstīšana vai iznīcināšana.

Pašreizējā brīdī ienaidnieka pievedceļu iznīcināšanai ir vissvarīgākā nozīme. Ienaidnieks pašlaik spiest pārsviet rezerves, kaujas tehniku, degvielu un munīciju uz fronti no tālas aizmugures, tas cenšas pārvest uz Vācijas salaupīto maizi, gaļu un dažādu citu mantu. Dzelzceļi un šoseju ceļi, pa kuriem ienaidnieks apgādā savu karaspēku, izstiepušies uz tūkstošiem kilometru. Daudzās vietās tie šķērso mežus. Tas rada labvēlīgus apstākļus partizānu vienību darbībai pievedceļu izpostīšanai. Slēgt pievedceļus nozīmē atņemt ienaidniekam iespēju papildināt fronti ar dzīvo spēku, tehniku, degvielu, munīciju, kā arī izvest uz Vāciju mūsu zemē salaupītos labumus, un līdz ar to atvieglot Padomju Savienībai ienaidnieka sagrāvi.

Šo galveno uzdevumu izpilde prasa no visām partizānu vienībām plaši izvērst partizānu kaujas operācijas, kā arī diversiju, teroristiskās un izlūkošanas operācijas ienaidnieka aizmugurē.

PAVĒLU:

1. Lai traucētu dzelzceļa satiksmi un izjauktu regulārus pārvadājumus ienaidnieka aizmugurē, visiem līdzekļiem rīkot dzelzceļa katastrofas, uzspridzināt dzelzceļa tiltus, uzspridzināt vai nodedzināt stacijas, spridzināt, dedzināt vai sašaut lokomotīves, vagonus, cisternas stacijās un izmaiņas punktos. Dzelzceļa katastrofās iznīcināt dzīvo spēku, tehniku, degvielu, munīciju un pārējās kravas, kā arī veselus palikušos vagonus un lokomotīves. Šoseju un zemes ceļos spridzināt un dedzināt tiltus, viaduktus, izpostīt fašīnu ceļus un citas mākslīgās būves. Iznīcināt munīcijas un degvielas transportus. Zirgus aizdzīt. Ja nav

iespējams izmantot apbruojumu, transportu un kravas, ar visiem iespējamiem līdzekļiem padarīt tos nelietojamus.

2. Pie katras izdevības iznīcināt militāros garnizonus, štābus un iestādes, karaspēka vienības, atsevišķi pārvietojošos virsniekus un kareivjus, transportu un noliktavu apsardzes.

3. Iznīcināt apbruojuma, munīcijas, degvielas, pārtikas un citu mantu noliktavas un bāzes, garāžas un remontdarbnīcas.

4. Izpostīt sakaru līnijas uz dzelzceļa, šoseju un zemes ceļiem, iznīcināt sakaru aparatūru, nogriezt un aizvest vadus, nozāgēt un sadedzināt telegrāfa stabus, iznīcināt radiostacijas un to apkalpojošo personālu.

5. Uzbrukt ienaidnieka aerodromiem un iznīcināt lidmašīnas, angārus, bumbu un degvielas noliktavas, kā arī iznīcināt lidotāju, tehnisko sastāvu un aerodromu apsardzi.

6. Iznīcināt visas ienaidnieka saimnieciskās komandas, zirgu elpes sagādātājus, labības konfiskācijas komandas un aģentus, uzbrukt velturim ar salaupīto labību, noliktavām un elevatoriem; labību pēc iespējas izsniegt iedzīvotājiem, bet, ja tas nav iespējams, iznīcināt pilnīgi.

7. Partizānu darbība vēl nav aptvērusi pilsētas. Partizānu vienībām, atsevišķām organizācijām un diversantiem katrā ziņā ir jāiespiežas pilsētās, lielās un mazās, un tur plaši jāizvērsē izlūkošanas un diversiju darbs. Izpostīt un sadedzināt sakaru mezglus, elektrostacijas, tvaika katlus, ūdens apgādi, noliktavas, tilpnes ar degvielu un citus objektus, kam ir militāri ekonomiska nozīme.

8. Nesaudzīgi iznīcināt vai sagūstīt fašistiskos politiskos darbiniekus, ģenerāļus, augstus ierēdņus un ienaidnieka dienestā esošos mūsu dzimtenes nodevējus. Šajā nolūkā pastāvīgi novērot ģenerāļus un augstus ierēdņus, noskaidrot, ko viņi dara, kur dzīvo, kur un kādā laikā strādā, kurp un pa kādu ceļu brauc, iet, ar ko un ar kādas uzvešanās vietējiem iedzīvotājiem uztur pazīšanos, kas un kā viņus apsargā.

9. Partizānu vienībām un atsevišķiem cīnītājiem-partizāniem nepārtraukti veikt izlūkošanas darbu Sarkanās armijas interesēs:

a) sevišķi atlasīt cilvēkus, kuri spētu veikt slepenu izlūkošanas darbu, un iefiltrēt viņus vācu izveidoto vietējās pārvaldes un iestāžu dienestā, rūpnīcās, depo, stacijās, piestātnēs, telegrāfa un telefona centrālēs, aerodromos, bāzēs un noliktavās, vācu amatpersonu apsardzē, gestapo un tā skolās, kā arī visās citās iestādēs un orgānos, kuri apkalpo armiju vai vietējo vācu varas administrāciju;

b) nepārtraukti sekot karaspēka un kravu izvietojumam un to pārvietošanai pa dzelzceļu un zemes ceļiem; noskaidrot daļu ieroču šķiru un numerāciju, to skaitlisko sastāvu, kaujas tehnikas raksturu un daudzumu, kustības virzienu un laiku; noskaidrot militāro ešelonu un transportu apsardzības kārtību un stiprumu;

c) noskaidrot precīzu okupācijas varas iestāžu un orgānu, karaspēka un štābu izvietojumu, to nosaukumus un numerāciju;

d) izlūkot pretinieka aerodromus, noteikt to izvietojuma vietu, lidmašīnu tipus un daudzumu, kas pastāvīgi vai uz laiku bāzējas attiecīgajā aerodromā, aerodroma iekārtojumu, palīg- un speciālās automašīnas, degvielu un eļļu rezerves, kā arī aerodromu apsardzi uz zemes un no gaisa;

e) organizēt pilsētu un lielu apdzīvoto vietu izlūkošanu, lai noteiktu garnizona karaspēka stiprumu (skaitlisko sastāvu pa ieroču šķirām, nosaukumus, numerāciju, pavēlniecību), pretgaisa aizsardzību; militārās noliktavas un darbnīcas, kara rūpniecību, augstāko militāro un civilo administrāciju;

f) noskaidrot, kur un kādas aizsardzības pozīcijas jau uzbūvētas, to inženiertehnisko iekārtojumu, apbruojumu, sakaru iekārtas, vai tur jau ir garnizoni;

g) sekot un precīzi fiksēt mūsu aviācijas bombardēšanas rezultātus;

h) pie jebkuras iespējas iegūt pretinieka pavēles, ziņojumus, operatīvās kartes un citus dokumentus.

Partizānu aģentūras un kaujas izlūkošanas ziņas nekavējoties paziņot Centrālajam partizānu kustības štābam.

10. Partizānu kustības vadošajiem orgāniem, partizānu vienību komandieriem un komisāriem līdz ar kaujas darbību izvērst un veikt iedzīvotāju vidū pastāvīgu politisko darbu, izskaidrot patiesību par Padomju Savienību, par Sarkanās armijas un visas padomju tautas nesaudzīgo cīņu pret fašistiskajiem iebrucējiem, par asinskāro okupantu neizbēgamo bojāeju. Atmaskot ar faktiem melīgo vācu propagandu, ieaudzināt naidu un niknumu pret vācu iebrucējiem. Šajā nolūkā organizēt avīžu, lapiņu un citu iespiedmateriālu izdošanu okupētajās teritorijās.

Sarkanās armijas Augstākā Virspavēlniecība prasa no visiem partizānu kustības vadošajiem orgāniem, komandieriem, politdarbiniekiem un cīnītājiem vēl plašāk izvērst cīņu pret ienaidnieku viņa aizmugurē, sist fašistiskos iebrucējus nepārtraukti un nesaudzīgi, nedodot viņiem atelpu. Tā [būs] labākā un vērtīgākā palīdzība Sarkanajai armijai.

Ar Sarkanās armijas un partizānu kustības kopīgu darbību ienaidnieks tiks iznīcināts.

Aizsardzības Tautas komisārs

J. Staļins (paraksts)

**8. dok. PSRS partizānu kustības virspavēlnieka PSRS Maršala
K. Vorošilova¹ 1942. gada 6. novembra “Norādījumi par vācu formēto
pretpadomju formējumu demoralizēšanas veidiem”.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 14. lieta, 40.–42. lp. 1. eks. K. Vorošilova paraksts.

Pilnīgi slepeni
Eks. 1

Partizānu kustības teritoriālo štābu priekšniekiem un
Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvjiem frontēs

Norādījumi
par vācu okupētajās teritorijās saformēto pretpadomju
vienību un daļu demoralizēšanas veidiem

Vācu armija no Sarkanās armijas un partizānu vienību triecieniem frontēs un pretinieka aizmugurē cieš milzīgus dzīvā spēka un tehnikas zaudējumus. Ienaidnieks sasprindzina visus spēkus, pārsviež uz fronti jaunas rezerves un ir spiests turēt savā aizmugurē lielu karaspēku cīņai ar partizāniem.

Vācu pavēlniecība ar visiem spēkiem cenšas atbrīvot un izvest no kaujām ar partizāniem savas daļas, lai nosūtītu tās uz fronti. Vācieši cer sasniegt šo mērķi, ievilinot cīņā ar partizāniem nenoturīgo vietējo iedzīvotāju daļu un karagūstekņus. Tāpēc vācu pavēlniecība okupēto Ukrainas, Baltkrievijas, Lietuvas, Latvijas, Igaunijas un citu apgabalu teritorijās formē t. s. “brīvprātīgo” vienības un daļas. Okupanti pūlas, lai šos formējumus apvienotu armijas [tipa] vienībās ar uzdevumu apsargāt savu aizmuguri.

Līdz ar nodevējiem, kuri okupantu dienestā iet brīvprātīgi, vācieši ar terora, krāpšanas, šantāžas un piespiedu mobilizācijas sistēmu cenšas panākt, lai zināma daļa vietējo iedzīvotāju un karagūstekņu papildinātu šīs vienības.

Cīņa ar pretpadomju vienībām un daļām pretinieka aizmugurē būtiski tiek atvieglota ar to, ka šīs vienības ir visai neizturīgas. Ir daudzi gadījumi, kad pirmajā sadursmē ar partizāniem policisti un soda vienību dalībnieki izklist un daļēji pāriet partizānu pusē.

Tas parāda, ka ir visas iespējas demoralizēt šos formējumus, ko vācieši veidojuši no iedzīvotājiem un karagūstekņiem.

Darīt galu ienaidnieka centieniem iesaistīt okupēto apgabalu iedzīvotājus cīņā pret tautas partizānu kustību un demoralizēt vācu radītos “brīvprātīgo” formējumus – tas ir neatliekams un svarīgs partizānu vienību uzdevums.

Lai izpildītu šo uzdevumu, jāveic šādi pasākumi:

1. Teritoriālo štābu priekšniekiem, Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvjiem frontēs un partizānu vienību komandieriem pievērst sevišķu uzmanību pretpadomju, t. s. “brīvprātīgo”, formējumu ienaidnieka aizmugurē atklāšanai, uzskaitēi un to dislokācijas, organizācijas un komplektācijas kārtības, skaitliskā sastāva un apbruņojuma, to mērķu un tuvāko uzdevumu izpētei.

2. Pēc šo vienību un daļu komandējošā sastāva sakaru ar vietējiem iedzīvotājiem izpētes radīt aģentūru no apakšvienību komandieriem, kā arī iesūtīt tādās vienībās savus uzticamus cilvēkus.

1 Kliments Vorošilovs (1881–1969)

3. Ar pārbaudītu aģentūru veikt darbu šādu pretpadomju formējumu demoralizēšanā, cenšoties panākt to personālsastāva pāriešanu ar ieročiem partizānu pusē.

Noskaidrot šo vienību komandieru un ierindnieku vidū personas ar svārstīgiem un nepastāvīgiem noskaņojumiem un izveidot no viņiem pagrīdes grupas šo vienību demoralizēšanai no iekšienes.

4. Katram tādām pārbēdzējam dot iespēju izpirkt savu vainu ar personīgu piedalīšanos cīņā par Dzimtenes atbrīvošanu no vācu fašistiskajiem iebrucējiem. Neļaut šiem pārbēdzējiem ieņemt komandieru amatus partizānu vienībās un nodrošināt viņu pastāvīgu novērošanu.

5. Ar vietējo iedzīvotāju palīdzību plaši izplatīt ziņas par labu izturēšanos pret tiem, kuri pārgājuši partizānu pusē, izplatīt apdzīvotās vietās lapiņas, kuras brīdina visus, kuri atrodas pretpadomju formējumos, par to, ka dienests [pie] vāciešiem ir Dzimtenes nodevība un ka personām, kuras vēlas nodrošināt sev atgriešanos padomju sabiedrības rindās, jāvērs ieroči pret hitleriskajiem laupītājiem.

6. Praktizēt pārbēdzēju vieninieku un grupu aicinājumus pretpadomju formējumu personālsastāvam, lai piedabūtu tos pāriet veselām apakšvienībām un vienībām partizānu pusē, aicināt pavērst ieročus pret vāciešiem.

Lai pārbaudītu šādu nodomu patiesīgumu, prasīt no grupām, apakšvienībām un vienībām, kas vēlas pāriet partizānu pusē, iepriekš veikt vietējo vācu garnizonu sagraušanas un iznīcināšanas operāciju.

7. Vienībām–daļām, kuras pilnā sastāvā un apbruņojumā pārgājušas partizānu pusē, pēc to personālā sastāva attīrīšanas no naidīgiem elementiem ierādīt speciālu darbības rajonu un dot patstāvīgus kaujas uzdevumus, nepieļaujot to apvienošanos ar partizānu formējumu galvenajiem spēkiem. Tomēr tādās vienībās izveidot uzticamu kodolu no pārbaudītu partizānu vidus un nozīmēt savus komandierus.

8. Nesaudzīgi iznīcināt vai sagūstīt soda un policijas vienību organizatorus un sevišķi aktīvos komandierus, pirmām kārtām iznīcināt baltgvardus, kuri sadarbojas ar okupantiem.

9. Veikt aģentūras kombinācijas, lai kompromitētu vāciešu acīs pretpadomju formējumu komandējošā sastāva personas, tādā veidā panākot viņu fizisko iznīcināšanu.

Katru tādu gadījumu, kad vācieši iznīcinājuši personas no "brīvprātīgo" vienību un daļu komandieru vidus, izmantot mūsu propagandas mērķiem.

10. Ar visiem iespējamiem pasākumiem izjaukt vācu veiktās mobilizācijas, cīnīties par vīriešu [kārtas] iedzīvotājiem, kuri palikuši okupētajās teritorijās, radīt jaunas partizānu vienības un slēptās partizānu kustības kaujas rezerves.

Par šo norādījumu izpildīšanu informēt Centrālā partizānu kustības štāba 2. daļas priekšnieku katra mēneša 15. datumā. Pirmais rakstiskais ziņojums par minēto jautājumu tiek gaidīts 15. novembrī.

Partizānu kustības virspavēlnieks
Padomju Savienības Maršals /paraksts/ (K. Vorošilovs)

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieks
/paraksts/ (P. Ponomarenko)
1942. g. 6. novembrī
Nr. 1492/ps

9. dok. CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1942. gada 13. decembrī apstiprinātais "Nolikums par Centrālo partizānu kustības štābu".

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 1. lieta, 17.–26. lp. Mašīnraksts ar piezīmi: "Kā projekts".

Piln. slepeni
Eks. Nr. (...)¹

"Apstiprinu"

Centrālā partizānu kustības štāba
Sarkanās armijas Virspavēlnieka
Galvenajā mītnē

P. Ponomarenko

1942. g. 13. decembrī.

NOLIKUMS par Centrālo partizānu kustības štābu

I. Vispārējās tēzes

1. **Centrālais partizānu kustības štābs** savu darbu organizē saskaņā ar Valsts Aizsardzības komitejas norādījumiem partizānu kustības jautājumos, PSRS Aizsardzības Tautas komisāra pavēlēm un VK(b)P CK lēmumiem.

2. Centrālais partizānu kustības štābs vada partizānu kustību pretinieka aizmugurē un organizē šīs kustības tālāko attīstību, savā praktiskajā darbībā balstoties uz partizānu kustības štābiem republikās un apgabalos, kā arī uz Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvjiem frontēs.

3. Centrālais partizānu kustības štābs savu darbu veic kontaktā ar republiku vadošajiem partijai un padomju orgāniem, kā arī ar frontu un atsevišķu armiju Kara padomēm [šādos] pasākumos:

- tālākā kustības paplašināšanā, partizānu kustības organizatoru un speciālu grupu atlasē, sagatavošanā un iesūtīšanā pretinieka aizmugurē;
- partizānu vienību darbības rajonu noteikšanā;
- stabilu sakaru ar vienībām nodibināšanā;
- partizānu vienību politiskās un militārās vadības nostiprināšanā;
- politiskajā darbā iedzīvotāju vidū un partizānu vienībās.

4. Centrālais partizānu kustības štābs veic partijas pagrīdes grupu veidošanu un vada tās kontaktā ar partijas republiku, novadu un apgabalu orgāniem.

5. Centrālajam partizānu kustības štābam uzdots:

a) saskaņā ar Valsts Aizsardzības komitejas norādījumiem izstrādāt partizānu vienību un diversiju grupu kaujas darbības plānus, izstrādāt un īstenot pasākumus tālākai kustības attīstībai;

b) vadīt tieši, kā arī ar teritoriālo štābu un Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvju frontēs starpniecību, partizānu vienību un diversiju grupu kaujas darbību;

c) izstrādāt plānus partijas pagrīdes organizāciju radīšanai pretinieka aizmugurē un vadīt šo organizāciju darbu;

d) vadīt un attīstīt aģitācijas un propagandas darbu iedzīvotāju vidū pretinieka aizmugurē;

¹ Tekstā numura nav. – *Sast.*

- e) izstrādāt un īstenot pasākumus jaunu partizānu vienību un diversiju grupu organizēšanai un jau esošo vienību un grupu nostiprināšanai;
- f) vadīt izlūkošanas darbu pretinieka aizmugurē, ko veic partizānu vienības, speciāli šim nolūkam izveidotas grupas un atsevišķas personas;
- g) organizēt partizānu vienību apgādi ar ieročiem, munīciju, mīnu un spridzināšanas piederumiem, kā arī ar pārējiem kaujas, saimnieciskajiem un medicīnas materiāliem;
- h) vadīt cilvēku un kravu operatīvo pārvadājumu plānošanu pretinieka aizmugurē;
- i) izstrādāt un īstenot pasākumus nepārtrauktu sakaru nodrošināšanai ar partizānu vienībām;
- j) atlasīt partizānu kustības vadošos kadrus;
- k) vadīt partizānu kustības kadru sagatavošanu;
- l) vadīt partizānu kustības finansēšanu;
- m) vadīt jaunu veidu un līdzekļu izstrādāšanu diversijām pretinieka aizmugurē;
- n) vadīt partizānu cīņas pieredzes vispārināšanu;
- o) vadīt partizānu kustības teritoriālo štābu un Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvju frontēs darbību un ar to starpniecību [arī] operatīvo grupu [darbību] aktīvajās armijās.

II. Organizācija

Centrālais partizānu kustības štābs sastāv no 9 nodaļām un administratīvi saimnieciskās daļas.

Nodaļas:

- a) operatīvā (1.),
- b) izlūkošanas (2.),
- c) politiskā (3.),
- d) sakaru (4.),
- e) kadru (5.),
- f) materiāli tehniskās apgādes (6.); pie šīs daļas pieder ekspedīcijas un transporta bāze,
- g) šifrēšanas (7.),
- h) slepenā (8.),
- i) finanšu (9.),
- j) administratīvi saimnieciskā daļa.

Centrālā partizānu kustības štāba **operatīvās daļas priekšnieks** padots Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba operatīvās daļas priekšniekam uzdots:

- 1) izpētīt partizānu vienību darbības rajonus;
- 2) izstrādāt plānus partizānu vienību un diversiju grupu izmantošanai kaujās un visus pasākumus šo plānu izpildes materiāli tehniskai un kaujas nodrošināšanai;
- 3) izstrādāt konkrētus kaujas uzdevumus partizānu vienībām un diversiju grupām; kontrolēt šo uzdevumu izpildi;
- 4) izstrādāt partizānu vienību dislokāciju atbilstoši situācijai un vienībām dotajiem uzdevumiem;
- 5) izstrādāt prasības sakaru sistēmai ar partizānu vienībām un starp tām, lai nodrošinātu vienību pastāvīgu vadību;
- 6) izstrādāt norādījumus teritoriālajiem štābiem un Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvjiem frontēs to operatīvajam darbam;

- 7) izskatīt teritoriālo štābu un Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvju frontēs operatīvos plānus; iesniegt apsvērumus par korektīvu ieviešanu šajos plānos;
- 8) izpētīt ienaidnieka taktiku un paņēmienus cīņā ar partizāniem;
- 9) pētīt un vispārināt partizānu cīņas pieredzi un nodot šo pieredzi visām partizānu vienībām;
- 10) izstrādāt pasākumus partizānu cīņas vispārējai attīstībai pretinieka aizmugurē;
- 11) izstrādāt norādījumus jaunu partizānu vienību formēšanai un partizānu kustības organizatoru grupu pārsviešanai uz pretinieka aizmuguri;
- 12) noformēt sarakstus par partizānu vienību ierindā esošo personālsastāvu, ieročiem un pārējo materiālo apgādi;
- 13) pārbaudīt partizānu vienību stāvokli;
- 14) aizpildīt partizānu vienību vēsturiskos formulārus;
- 15) veikt zaudējumu un trofeju kvantitatīvo uzskaiti;
- 16) sekot partizānu kadru sagatavošanas Centrālās skolas mācību procesam;
- 17) sastādīt pieprasījumus partizānu grupu un diversiju grupu apgādei ar ieročiem, munīciju un mīnu un spridzināšanas piederumiem atbilstoši vienību un grupu izmantošanai kaujās;
- 18) balstoties uz diversiju darba pieredzes izpēti, pilnveidot esošos un izstrādāt jaunus diversiju tehnikas paraugus, kā pašu spēkiem un līdzekļiem, tā arī konstruktoru biroju un zinātniskās pētniecības institūtu spēkiem;
- 19) izstrādāt plānus diversiju darbam, diversiju grupu radīšanai, slepenu mīnu un spridzināšanas piederumu noliktavu organizēšanai pretinieka aizmugurē;
- 20) sekot mīnu un spridzināšanas piederumu, un citas diversiju tehnikas kvalitātei, drošības teknikai un nosūtīšanas komplektācijai partizānu vienībām – kā no centrālās bāzes, tā arī no teritoriālajiem štābiem un partizānu kustības pārstāvniecībām frontēs;
- 21) izstrādāt un sastādīt rokasgrāmatas un instrukcijas diversiju darba jautājumos;
- 22) plānot operatīvos pārvadājumus un kontrolēt to izpildi;
- 23) nodrošināt partizānu vienības un Centrālā partizānu kustības štāba orgānus ar topogrāfiskajām kartēm;
- 24) nodrošināt informācijas apmaiņu operatīvos jautājumos ar citām Centrālā partizānu kustības štāba daļām šo daļu kompetences ietvaros;
- 25) vadīt daļas slepeno lietvedību, nodrošināt operatīvo dokumentu uzskaiti un glabāšanu.

Centrālā partizānu kustības štāba **Izlūkošanas daļas priekšnieks** ir pakļauts Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba Izlūkošanas daļas priekšniekam uzdots:

- 1) izstrādāt konkrētus plānus aģentūras tikla ieviešanai un izvietojumam pretinieka aizmugurē;
- 2) vadīt organizatoriskos pasākumus aģentūras aparāta veidošanā izlūkošanas darbam uz laiku okupētajā teritorijā;
- 3) Sarkanās armijas un partizānu kustības interesēs organizēt visu veidu izlūkošanu (operatīvo, taktisko, kaujas un aģentūras) pretinieka aizmugurē;
- 4) pastāvīgi pilnveidot konspirācijas, sakaru un aģentūras tikla vadības metodes;
- 5) nodrošināt pilnīgu, ticamu un nepārtrauktu izlūkošanas informāciju par pretinieka karaspēku, [tā] aizmuguri, resursiem un nolūkiem;
- 6) vadīt darbu partizānu vienībās pretinieka iesūtītās aģentūras atklāšanā un atmaskošanā;
- 7) izlūkošanā atklāt jaunas, vēl nezināmas partizānu formācijas, informēt šajā jautājumā

Centrālā štāba operatīvo daļu;

8) palīdzēt operatīvajai un politiskajai daļai izpildīt viņu uzdevumus partizānu kustības plašā attīstībā pretinieka aizmugurē;

9) sekot partizānu kustības izlūkošanas kadru sagatavošanas Centrālās skolas Nr. 105 mācību procesam;

10) nodrošināt partizānu vienības ar vadošajiem izlūkošanas kadriem;

11) organizēt un vadīt partizānu kustības štābu izlūkošanas daļu un Centrālā štāba pārstāvniecību frontēs izlūkošanas nodaļu darbu;

12) nodrošināt ar izlūkošanas materiāliem operatīvās un politiskās daļas priekšniekus jautājumos, kuri ietilpst šo daļu kompetencē;

13) uzskaitīt personāli un skaitliski partizānu kustības vadošos un aģentūras kadrus;

14) pārzināt dokumentu izgatavošanas tehniku operatīvajiem un izlūkošanas nolūkiem;

15) vadīt daļas slepeno lietvedību, nodrošināt izlūkošanas dokumentu uzskaiti un glabāšanu.

Centrālā partizānu kustības štāba **Politiskās daļas priekšnieks** ir pakļauts Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba Politiskās daļas priekšniekam uzdots:

1) izvērst un realizēt aģitācijas un propagandas darbu vietējo iedzīvotāju vidū pretinieka aizmugurē un vadīt šo darbu;

2) radīt partijas pagrīdes organizācijas un vadīt to darbu. Politiskā daļa veic šo darbu kontaktā ar attiecīgajiem partijas republiku un apgabalu vadošajiem orgāniem;

3) izstrādāt un veikt pasākumus visas tautas partizānu cīņas attīstībai pretinieka aizmugurē un partizānu kustības slēpto rezervju radīšanai. Šajos jautājumos politiskā daļa sadarbojas ar operatīvo un izlūkošanas daļām;

4) vadīt partizānu vienību komandieru vietnieku-politdarbinieku un partijas organizāciju darbu vienībās;

5) izpētīt un vispārināt partijas pagrīdes darba pieredzi un šo pieredzi nodot partijas pagrīdes darba organizatoriem un no jauna radītajām organizācijām;

6) sniegt palīdzību partijas republikāniskajiem un apgabalu orgāniem partijas pagrīdes organizatoru un sakarnieku kadru sagatavošanā;

7) virzīt komjaunatnes un citu antifašistisko organizāciju darbību okupētajā teritorijā;

8) organizēt avižu, lapiņu un citu iespiedmateriālu izdošanu partizānu vienībās un partijas pagrīdes organizācijās;

9) izdot lapiņas un citus iespiedmateriālus partizāniem un iedzīvotājiem okupētajās teritorijās;

10) organizēt izdoto avižu, lapiņu un citu iespiedmateriālu nosūtīšanu uz pretinieka aizmuguri;

11) parādīt presē partizānu vienību kaujas darbību un okupēto rajonu iedzīvotāju cīņu pret fašistiskajiem iebrucējiem;

12) kontrolēt preseī un radioraidījumiem ienākušo materiālu par partizānu kustību saturu;

13) uzskaitīt visas lapiņas un iespiedmateriālus, ko izdod citas organizācijas okupēto rajonu iedzīvotājiem;

14) izpētīt fašistisko iestāžu politiskos un ekonomiskos pasākumus okupētajās teritorijās. Apstrādāt materiālus un nodrošināt ar informāciju šajos jautājumos direktīvos orgānus, kā arī Centrālā partizānu kustības štāba operatīvo un izlūkošanas daļu viņu kompetences ietvaros;

15) organizēt politisko informāciju par okupēto teritoriju iedzīvotāju stāvokli un viņu cīņu pret vācu fašistiskajiem iebrucējiem;

16) apstrādāt Centrālajā partizānu kustības štābā ienākošos materiālus par partizānu kustības un partijas pagrīdes darba vēsturi okupēto teritoriju iedzīvotāju vidū;

17) pētīt nacionālistisko un citu vācu okupētajā teritorijā radīto kontrrevolucionāro organizāciju darbību;

18) vadīt partijas un politisko darbu partizānu kadru sagatavošanas skolās;

19) vadīt daļas slepeno lietvedību, nodrošināt politisko dienesta dokumentu uzskaiti un glabāšanu.

Centrālā partizānu kustības štāba **Sakaru daļas priekšnieks** pakļauts Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba sakaru daļas priekšniekam uzdots:

1) nodrošināt Centrālā štāba radio un citu veidu sakarus ar partizānu kustības štābiem, ar Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvjiem frontēs un ar lielām partizānu vienībām tieši no Centrālā štāba radiomezglā;

2) organizēt radiotīklu pretinieka aizmugurē no lielām vienībām uz sīkākām;

3) kopā ar operatīvo un izlūkošanas daļu izstrādāt pasākumus sakaru pilnveidošanai;

4) nodrošināt partizānu vienības ar radistu kadriem, radioaparāturu un citiem sakaru līdzekļiem;

5) veikt sakaru līdzekļu uzskaiti partizānu vienībās;

6) vadīt mācību procesu centrālajā radioskolā;

7) vadīt centrālā radiomezglā darbu;

8) plānot sakaru darbinieku kadru pieprasījumu un sadarboties šajā jautājumā ar operatīvo, izlūkošanas un politisko daļu;

9) vadīt teritoriālo štābu un Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvēniecību sakaru [daļu] priekšnieku operatīvi tehnisko [darbību].

Centrālā partizānu kustības štāba **Kadru daļas priekšnieks** pakļauts Centrālā štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba kadru daļas priekšniekam uzdots:

1) atlasīt un komplektēt partizānu vienību un partizānu kustības vadības orgānu komandējošo sastāvu;

2) komplektēt centrālo partizānu kadru sagatavošanas skolu pastāvīgo un mainīgo sastāvu un noformēt [to] aizkomandēšanu no skolas;

3) uzskaitīt partizānu kustības vadības orgānu, partizānu vienību komandējošā sastāva personālu un noformēt viņu personālās lietas;

4) uzskaitīt visu partizānu kadru personālu;

5) sagatavot ierosinājumus par dienesta pakāpju piešķiršanu militārpersonām, kuras strādā partizānu kustības vadības orgānos un partizānu vienībās;

6) veikt lietvedību apbalvojumu jautājumos;

7) veikt Centrālā štāba rezerves uzskaiti, sadalīšanu un vadīt šo rezervju pārraudzīšanu.

Centrālā partizānu kustības štāba **Materiāli tehniskās apgādes priekšnieks** pakļauts Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba Materiāli tehniskās apgādes priekšniekam uzdots:

1) ar partizānu kustības teritoriālo štābu un Centrālā štāba pārstāvju frontēs starpniecību, bet nepieciešamības gadījumos – tieši – nodrošināt partizānu vienības un diversiju gru-

pas ar ieročiem, munīciju, mīnu, spridzināšanas un slēpošanas piederumiem, bet sevišķos apstākļos partizānu vienības arī ar uzkabi un pārtiku. Šī apgāde notiek saskaņā ar Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka apstiprinātiem plāniem;

2) organizēt pasākumus cilvēku un kravu pārvadāšanai pretinieka aizmugurē sakarā ar operatīvās, izlūkošanas un politiskās daļas izstrādāto un štāba priekšnieka apstiprināto operāciju plānu realizāciju;

3) uzskaitīt partizānu kustības teritoriālajiem štābiem un Centrālā štāba pārstāvjiem frontē izsniegto mantu izlietojumu;

4) palīdzēt partizānu vienībām ar medicīniskajiem un sanitārajiem materiāliem, nodrošināt smagi ievainoto un slimo partizānu evakuāciju;

5) sastādīt ieroču, munīcijas, medikamentu utt. piegāžu pieprasījumus Sarkanās armijas galvenajām pārvaldēm;

6) pamatojoties uz operatīvās daļas ziņām, uzskaitīt mantas un vērtības, kādas atrodas partizānu vienībās;

7) vadīt slepeno lietvedību, nodrošināt dienesta dokumentu uzskaiti un glabāšanu.

Centrālā partizānu kustības štāba **Šifrēšanas daļas priekšnieks** ir pakļauts Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Šifrēšanas daļas priekšniekam uzdots:

1) šifrēšanas dienesta organizācija un vadība [partizānu kustības štābos], Centrālā partizānu kustības štāba pārstāvniecība frontēs štābos un partizānu vienībās;

2) šifrēšanas dienesta kadru speciālā sagatavošana;

3) šifrētās sarakstīšanās noteikumu kontrole un pārbaude Centrālajā štābā un tam pakļautajās iestādēs;

4) slepenās sarakstīšanās un valsts noslēpuma glabāšanas noteikumu kontrole un pārbaude Centrālā štāba operatīvajā, izlūkošanas un politiskajā daļā un tam pakļautajos partizānu kustības orgānos.

Centrālā partizānu kustības štāba **Slepenās daļas priekšnieks** ir pakļauts Centrālā [partizānu kustības] štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba Slepenās daļas priekšniekam uzdots:

1) organizēt slepeno darbu štāba daļās saskaņā ar PSRS ATK 04.09.39.g. pavēli Nr.0150;

2) pieņemt un reģistrēt Centrālajā partizānu kustības štābā ienākošo vispārējo un slepeno saraksti. Pavairot un nosūtīt dokumentus, glabāt un apstrādāt Centrālā štāba daļu lietas; izdot un kodificēt Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka pavēles;

3) kontrolēt slepeno dokumentu pareizu apriti, to kustību un izpildi, izņemot operatīvās, izlūkošanas un politiskās daļas materiālus.

4) uzskaitīt un instruēt personālo sastāvu, kas pielaists slepenā darba izpildei;

5) kontrolēt un pārbaudīt slepenās sarakstes un valsts noslēpumu glabāšanas noteikumus Centrālajā štābā un tam pakļautajās iestādēs, izņemot augšminētās daļas.

Centrālā partizānu kustības štāba **Finanšu daļas priekšnieks** ir pakļauts Centrālā [partizānu kustības] štāba priekšniekam.

Centrālā partizānu kustības štāba Finanšu daļas priekšniekam uzdots:

1) plānveidīgi un stingri mērķtiecīgi virzīt valsts budžetā partizānu kustībai paredzētos naudas līdzekļus;

2) savlaicīgi un pilnā apmērā nodrošināt ar naudas līdzekļiem visas Centrālā partizānu kustības štāba un partizānu kadru sagatavošanas skolu vajadzības, kā arī partizānu kustības

teritoriālo štābu un Centrālā štāba pārstāvniecību frontēs speciālos izdevumus. Uzskaitīt visus līdzekļus un atskaitīties par tiem;

3) noteikt un noformēt naudas pabalstus partizānu kustības organizatoriem un partizāniem, kurus nosūta uz vienībām tieši Centrālā štāba u. c. orgānu doto uzdevumu pildīšanai;

4) nozīmēt pensijas partizāniem un viņu ģimenēm saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem;

5) vadīt un kontrolēt pabalstu piešķiršanas pareizību un savlaicīgumu partizāniem un viņu ģimenēm visos partizānu kustības orgānos;

6) veikt finanšu un saimnieciskās darbības apsekošanas un dokumentālās revīzijas, kā arī kontrolēt štatu disciplīnas ievērošanu visos partizānu kustības orgānos;

7) kopā ar kadru daļu izpētīt un atlasīt finanšu dienesta kadrus, kā arī organizēt to sagatavošanu;

8) uzskaitīt un pārbaudīt līgumus, ko noslēgusi Materiāli tehniskās apgādes daļa un Administratīvi saimnieciskā daļa, kā arī to norēķinus.

Finanšu daļas priekšniekam ir tiesības:

- a) prasīt iesniegt aprēķinus, plānus un citus pamatojumus naudas līdzekļu piešķiršanas pieprasījumiem, nepietiekama pamatojuma gadījumā aizkavēt vai samazināt piešķiramos līdzekļus;
- b) dot norādījumus un izskaidrojumus partizānu kustības orgāniem finansēšanas jautājumos;
- c) parakstīt bankas dokumentus (pirmais paraksts) robežās līdz 10 000 rubļu, kā arī pensiju dokumentus.

Centrālā partizānu kustības štāba **Administratīvi saimnieciskās daļas** priekšnieks ir pakļauts Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Centrālā [partizānu kustības] štāba administratīvi saimnieciskās daļas priekšniekam ir uzdots:

1) uzturēt štāba darbinieku darba un militāro disciplīnu, uzskaitot [viņu] savlaicīgu ierašanos darbā un aiziešanu no tā;

2) uzskaitīt štāba personālsastāvu;

3) sekot caurlaižu sistēmas Centrālā partizānu kustības štāba ēkā, [tās] ugunsdrošības un militarizētās apsardzes stāvoklim;

4) organizēt Centrālā štāba vietējo pretgaisa aizsardzību;

5) nodrošināt ar visa veida apgādi un dzīvojamo platību štāba darbiniekus, štāba rezervi un partizānu kustības darbiniekus, kuri ierodas Centrālajā štābā;

6) uzskaitīt un glabāt braukšanas dokumentus, izsniegt caurlaides ieejai štāba ēkā, izsniegt personas apliecības un izziņas;

7) Centrālā štāba darba nodrošināšana ar autotransportu;

8) kancelejas piederumu sagāde un citu saimniecisku jautājumu risināšana, kas saistīti ar Centrālā štāba darba nodrošināšanu.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietnieks (V. Sergijenko)

1942. g. 13. decembrī

10. dok. CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1942. gada 13. decembrī apstiprinātais "Nolikums par partizānu kustības republikāniskajiem un apgabalu štābiem".

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 1. lieta, 43.-54. lp.

"Apstiprinu"

Centrālā partizānu kustības štāba

Galvenā virspavēlnieka mītnē

Priekšnieks /paraksts/ (P. Ponomarenko)

1942. g. 13. decembrī

Pilnīgi slepeni

Eks. Nr. (..)¹

Nolikums

par partizānu kustības republikāniskajiem un apgabalu štābiem

1. Vispārējās tēzes

1. Partizānu kustības republikāniskie un apgabalu štābi organizē savu darbu atbilstoši Valsts Aizsardzības komitejas lēmumiem partizānu kustības jautājumos, PSR Savienības Aizsardzības Tautas komisāra pavēlēm, VK(b)P CK lēmumiem, Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka norādījumiem.

2. Partizānu kustības republikāniskie un apgabalu štābi īsteno partizānu kustības pretinieka aizmugurē vadību un organizē šīs kustības tālāko attīstību.

3. Partizānu kustības republikāniskie un apgabalu štābi savu darbu veic kontaktā ar republiku un apgabalu vadošajiem partijai un padomju orgāniem, kā arī ar frontu un atsevišķu armiju Kara padomēm šādos jautājumos.

a) Pasākumi kustības tālākai paplašināšanai, partizānu kustības organizatoru un speciālo grupu atlasei, sagatavošanai un iesūtīšanai pretinieka aizmugurē.

b) Partizānu vienību darbības rajonu noteikšana.

c) Drošu sakaru ar vienībām nodibināšana.

d) Partizānu vienību politiskās un militārās vadības pastiprināšana.

e) Politiskais darbs iedzīvotāju vidū un partizānu vienībās.

4. Partizānu kustības republikāniskajiem un apgabalu štābiem tiek uzdots:

a) izstrādāt partizānu vienību un diversiju grupu kaujas darbības plānus saskaņā ar Valsts Aizsardzības komitejas lēmumiem, Aizsardzības Tautas komisāra pavēlēm, Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka pavēlēm un norādījumiem; izstrādāt un realizēt pasākumus kustības tālākai attīstībai;

b) vadīt partizānu vienību un diversiju grupu kaujas darbību, tieši un caur armiju atsevišķajām operatīvajām grupām;

c) izstrādāt un īstenot pasākumus jaunu partizānu vienību organizēšanā un pastāvošo vienību nostiprināšanā;

d) vadīt partizānu vienību, speciāli nozīmēto grupu un atsevišķu personu veikto izlūkošanas darbu pretinieka aizmugurē;

e) organizēt partizānu vienību apgādi ar ieročiem, munīciju, mīnu spridzināšanas un pārējām kaujas, saimnieciskajām un medicīniskajām mantām;

f) vadīt cilvēku un kravu operatīvo pārvadājumu pretinieka aizmugurē plānošanu;

1 Tekstā numura nav. – *Sast.*

"УТВЕРЖДАЮ"

СОВ. СЕКРЕТНО

Экз. № _____

Начальник Центрального
Штаба партизанского дви-
жения при Ставке Верхов-
ного Главнокомандования
КА

П. Пономаренко
(П. Пономаренко)

"13" декабря 1942 г.

П О Л О Ж Е Н И Е
О РЕСПУБЛИКАНСКИХ И ОБЛАСТНЫХ ШТАБАХ ПАРТИЗАНСКОГО
ДВИЖЕНИЯ

1. Общие положения

1. Республиканские и областные штабы партизанского движения организуют свою работу в соответствии с постановлениями Государственного Комитета Обороны по вопросам партизанского движения, приказами Народного Комиссара Обороны Союза ССР, решениями ЦК ВКП(б), приказами и указаниями начальника Центрального Штаба партизанского движения.

2. Республиканские и областные штабы партизанского движения осуществляют руководство партизанским движением в тылу противника и организуют дальнейшее развитие этого движения.

3. Республиканские и областные штабы партизанского движения свою работу ведут в контакте с руководящими партийными и советскими органами республик и областей, а также военными советами фронтов и отдельных армий по вопросам:

а) мероприятий по дальнейшему расширению движения, подбора, подготовки и засылки в тыл противника организаторов партизанского движения и специальных групп;

б) определения районов действий партизанских отрядов;

в) установления надежной связи с отрядами;

- g) izstrādāt un īstenot pasākumus, kuri nodrošinātu nepārtrauktus sakarus ar partizānu vienībām;
- h) vadīt partizānu kustības kadru sagatavošanu štābam padotajās skolās un mācību punktos;
- i) atlasīt kandidātus nozīmēšanai partizānu kustības vadošo darbinieku amatos un ieņemt viņus Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam apstiprināšanai;
- j) vispārināt partizānu cīņas pieredzi;
- k) finansēt partizānu kustības kadru skolas un mācību punktus, kā arī partizānu vienību un diversiju grupu kaujas darbību budžetā piešķirto līdzekļu robežās;
- l) veikt visu partizānu kadru uzskaiti, kuri atrodas štāba pakļautībā.

5. Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba priekšnieks iesniedz Centrālā štāba priekšniekam kaujas un atskaites dokumentāciju Centrālā partizānu kustības štāba pavēlēs un norādījumos noteiktajos termiņos.

II. Organizācija

1. Partizānu kustības republikāniskais (apgabala) štābs sastāv no piecām daļām un četrām nodaļām.

- Daļas: a) Operatīvā (1.);
b) Izlūkošanas (2.);
c) Sakaru (3.);
d) Kadru (4.);
e) Materiāli tehniskās nodrošināšanas daļa(5.).

- Nodaļas: a) Finanšu (1.);
b) Slepēnā (2.);
c) Šifrēšanas (3.);
d) Administratīvi saimnieciskā nodaļa(4.).

Visi daļu un nodaļu priekšnieki ir tieši padoti partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba priekšniekam.

Piezīme: Daļas (operatīvā, izlūkošanas, sakaru, kadru un materiāli tehniskās nodrošināšanas) ieskaitītas tikai Ukrainas un Baltkrievijas štābu štatos, pārējos partizānu kustības teritoriālajos štābos pastāv nodaļas.

Bez tam Ukrainas partizānu kustības štāba štatos ir Moldāvijas PSR partizānu kustības daļa, kuru vada Ukrainas partizānu kustības štāba priekšnieks.

Tajos štābos, kuru štatos nav paredzēta administratīvi saimnieciskā nodaļa, šīs funkcijas amatu apvienošanas kārtībā izpilda Vispārējās un Slepēnās nodaļas priekšnieks.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Operatīvās daļas** (nodaļas) priekšnieks padots partizānu kustības attiecīgā štāba priekšniekam.

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba Operatīvās daļas (nodaļas) priekšniekam uzdots:

- 1) partizānu vienību darbības rajonu izpēte;
- 2) izstrādāt partizānu vienību un diversiju grupu kaujas darbības plānus, kā arī visu šo plānu kaujas un materiāli tehniskā nodrošinājuma pasākumus;
- 3) izstrādāt konkrētus kaujas uzdevumus partizānu vienībām un diversiju grupām, šo uzdevumu izpildes kontrole;
- 4) izstrādāt partizānu vienību dislokāciju atbilstoši apstākļiem un vienību uzdevumiem;
- 5) izstrādāt prasības sakaru sistēmai ar partizānu vienībām un starp tām, kas nodroši-

nātu netraucētu [šo] vienību vadīšanu;

6) pētīt un vispārināt partizānu cīņas pieredzi un nodot šo pieredzi visām partizānu vienībām;

7) izstrādāt un īstenot pasākumus, kas vērsti uz vispārēju partizānu cīņas attīstību un jaunu partizānu vienību un grupu formēšanos pretinieka aizmugurē;

8) veikt ierindas kontroli par partizānu vienību personālsastāvu, apbruņojumu un pārējo materiālo nodrošinājumu. Partizānu vienību un diversiju grupu komandējošā un ierindas sastāva personālā uzskaitē;

9) pārbaudīt partizānu vienību stāvokli;

10) aizpildīt partizānu vienību vēstures formulārus;

11) uzskaitīt kvantitatīvi zaudējumus un trofejas;

12) sastādīt pieprasījumus par partizānu vienību un diversiju grupu nodrošināšanu ar ieročiem, munīciju un mīnu spridzināšanas inventāru saskaņā ar vienību un grupu izmantošanu kaujās;

13) izstrādāt plānus diversiju darbam, kā arī diversiju grupu ieviešanai un slepenu mīnu-spridzināšanas piederumu noliktavu ierīkošanai pretinieka aizmugurē;

14) uzraudzīt partizānu vienību komplekso apgādi ar diversiju tehniku;

15) uzraudzīt diversiju tehnikas pareizu izmantošanu;

16) studēt diversiju darba pieredzi;

17) nodrošināt sprāgstvielu pareizu glabāšanu un drošības pasākumus;

18) plānot operatīvos pārvadājumus un kontrolēt to izpildi;

19) apgādāt partizānu vienības ar topogrāfiskajām kartēm;

20) [nodrošināt] savstarpēju informācijas apmaiņu par operatīvajiem jautājumiem ar partizānu kustības štāba daļām (nodaļām) šo daļu (nodaļu) kompetences ietvaros.

Piezīme: Diversiju tehnisko līdzekļu saņemšana, glabāšana un sagatavošana nosūtišanai tiek uzdots materiāli tehniskās apgādes daļai (nodaļai).

* * *

Republikāniskā (apgabala) štāba **Izlūkošanas daļas** priekšnieks ir padots attiecīgā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba izlūkošanas daļas (nodaļas) priekšniekam uzdots:

1) izstrādāt un īstenot konkrētus plānus aģentūras tīkla ieviešanai un aģentūras spēku izvietojumam pretinieka aizmugurē;

2) organizēt visus izlūkošanas veidus (aģentūras, operatīvās, taktiskās un kaujas) pretinieka aizmugurē Sarkanās armijas un partizānu kustības interesēs;

3) nepārtraukti pilnveidot konspirācijas, sakaru un aģentūras tīkla vadības metodes;

4) nodrošināt vispilnīgāko, ticamu un nepārtrauktu izlūkošanas informāciju par pretinieka karaspēku, [tā] aizmuguri, resursiem un nodomiem;

5) vadīt partizānu vienībās iesūtītās pretinieka aģentūras atklāšanas un atmaskošanas darbu;

6) ar izlūkošanu atklāt jaunus, vēl nezināmus partizānu formējumus, nodrošināt ar informāciju šajā jautājumā attiecīgā štāba operatīvo daļu (nodaļu);

7) palīdzēt operatīvajai daļai (nodaļai) izpildīt uzdevumus partizānu kustības visaptverošā attīstībā pretinieka aizmugurē;

8) nodrošināt partizānu vienības ar izlūku-organizatoru komandējošajiem kadriem;

9) vadošo izlūkošanas un aģentūras kadru personālā un kvantitatīvā uzskaitē;

10) operatīvās daļas (nodaļas) priekšnieka nodrošināšana ar izlūkošanas materiāliem viņa kompetencē esošajos jautājumos.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Sakaru daļas** priekšnieks ir padots attiecīgā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Republikāniskā (apgabala) partizānu kustības štāba Sakaru daļas (nodaļas) priekšniekam uzdots:

- 1) nodrošināt stabilus republikāniskā (apgabala) štāba radiosakarus ar Centrālo partizānu kustības štābu un partizānu vienībām ar republikāniskā (apgabala) štāba radiomezģla spēkiem;
- 2) organizēt radiotiklu pretinieka aizmugurē no lielām vienībām uz sīkām;
- 3) izstrādāt kopā ar štāba operatīvo un izlūkošanas daļu (nodaļām) sakaru pilnveidošanas pasākumus;
- 4) nodrošināt partizānu vienības ar radistu kadriem, radioaparāturu un pārējiem sakaru līdzekļiem;
- 5) vadīt štāba radiomezģla darbu;
- 6) uzskaitīt sakaru līdzekļus partizānu vienībās;
- 7) plānot prasības pēc sakaru darbinieku kadriem un sadarboties šajā jautājumā ar štāba operatīvo un izlūkošanas daļu (nodaļām);
- 8) partizānu brigāžu un atsevišķu vienību štābu sakaru priekšnieku operatīvi tehniskā vadība.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Kadru daļas (nodaļas)** priekšnieks padots attiecīgā partizānu kustības štāba priekšniekam.

Republikāniskā (apgabala) partizānu kustības štāba kadru daļas (nodaļas) priekšniekam uzdots:

- 1) partizānu vienību komandējošā sastāva atlase un komplektācija;
- 2) komplektēt partizānu kadru skolas (mācību punktus) pastāvīgo un mainīgos sastāvus un noformēt aizkomandēšanu no skolas;
- 3) sadarboties komplektēšanas un apmācīto kadru sadales jautājumos ar attiecīgajām daļām (nodaļām);
- 4) uzskaitīt un izpētīt partizānu vienību komandējošo sastāvu un aizpildīt viņu personālās lietas;
- 5) uzskaitīt visu partizānu kadru personālu; uzskaitīt partizānu zaudējumus un savlaicīgi informēt radniekus par nāves gadījumiem, lai varētu piešķirt pensiju;
- 6) sagatavot ieteikumus militāro pakāpju piešķiršanai militārpersonām, kuras strādā štābā, skolā un partizānu vienībās;
- 7) lietvedību apbalvojumu jautājumos.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Materiāli tehniskās apģādes** priekšnieks padots partizānu kustības attiecīgā štāba priekšniekam.

Materiāli tehniskās apģādes daļas (nodaļas) priekšniekam uzdots:

- 1) nodrošināt partizānu vienības un diversiju grupas ar apbruņojumu, munīciju, mīnuspriekšinieku piederumiem, kā arī daļēja, sevišķos apstākļos, partizānu vienību apģāde ar mantām [ekipējumu – ?] un pārtiku. Šī apģāde notiek saskaņā ar plāniem, kurus apstiprina partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba priekšnieks;
- 2) Veikt pasākumus cilvēku un kravu pārvadāšanai pretinieka aizmugurē sakarā ar operāciju plānu izpildi, ko izstrādājušas operatīvā un izlūkošanas daļas (nodaļas) un ko apstiprinājis štāba priekšnieks;
- 3) uzskaitīt partizānu vienībā un atsevišķiem partizāniem izsniegto mantu patēriņu;

4) palīdzēt partizānu vienībām ar medicīniski sanitāro inventāru, nodrošināt smagi ievainoto un slimo partizānu evakuāciju un ārstēšanu;

5) sastādīt mēneša un ceturkšņa pieprasījumus Centrālā partizānu kustības štāba materiāli-tehniskajai daļai;

6) uz operatīvās daļas (nodaļas) ziņu pamata uzskaitīt mantas un vērtības, kādas atrodas partizānu vienībās;

7) [kontrolēt – ?] apbruņojuma, munīcijas, pārtikas, ietēru, mīnu-spridzināšanas pieredumu un cita īpašuma stingri mērķtiecīgu izlietošanu un saudzīgu glabāšanu un pārvaldīšanu.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Finanšu nodaļas** priekšnieks ir padots partizānu kustības attiecīgā štāba priekšniekam, bet speciālos jautājumos – arī Centrālā partizānu kustības štāba Finanšu daļas priekšniekam.

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba Finanšu nodaļas priekšniekam uzdots:

1) naudas līdzekļu savlaicīga pieprasīšana un stingri mērķtiecīga izlietošana štāba vajadzību nodrošināšanai. Naudas līdzekļu un trofeju vērtslietu uzskaitē un atskaite par tām;

2) pabalstu piešķiršana partizāniem saskaņā ar pastāvošajiem noteikumiem un sarakste par šiem jautājumiem;

3) materiāli tehniskās nodrošināšanas daļas (nodaļas) noslēgto līgumu pārbaude un uzskaitē, kā arī norēķināšanās par tiem.

Finanšu daļas priekšniekam ir tiesības pieprasīt no partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba daļu (nodaļu) priekšniekiem aprēķinus un citus materiālus, kādi nepieciešami vajadzīgo naudas līdzekļu noteikšanai.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Vispārējās un slepenās nodaļas** priekšnieks ir padots partizānu kustības attiecīgā štāba priekšniekam.

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba Vispārējās un slepenās nodaļas priekšniekam uzdots:

1) organizēt slepeno darbu štābā atbilstoši PSRS Aizsardzības Tautas komisāra 1939. g. 04.09. pavēlei Nr. 0150;

2) apstrādāt visu štāba slepeno saraksti;

3) izdot un kodificēt štāba priekšnieka pavēles;

4) kontrolēt pareizu apiešanos ar slepeniem dokumentiem, to kustību, izpildi;

5) kontrolēt un pārbaudīt slepenās sarakstes noteikumu ievērošanu un valsts noslēpumu saglabāšanu štābā, skolā (mācību punktā).

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Šifrēšanas nodaļas** priekšnieks ir padots partizānu kustības attiecīgā štāba priekšniekam.

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba šifrēšanas nodaļas priekšniekam uzdots:

1) organizēt un vadīt šifrēšanas dienestu štābā un partizānu vienībās;

2) veikt šifrēšanas dienesta kadru speciālo sagatavošanu;

3) kontrolēt un pārbaudīt šifrētās sarakstes noteikumu ievērošanu štābā un partizānu vienībās.

* * *

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba **Administratīvi saimnieciskās nodaļas** priekšnieks padots partizānu kustības attiecīgā štāba priekšniekam.

Partizānu kustības republikāniskā (apgabala) štāba administratīvi saimnieciskās nodaļas priekšniekam uzdots:

- 1) uzturēt štāba darbinieku militāro un darba disciplīnu, uzskaitot savlaicīgu ierašanos darbā un aiziešanu no darba;
- 2) uzskaitīt štāba personālsastāvu;
- 3) novērot caurlaižu sistēmu štāba ēkā un štāba ugunsdrošības un militarizētās apsardzes stāvokli;
- 4) organizēt štāba un tā iestāžu VPGA;²
- 5) apgādāt ar pilnu apgādi un dzīvojamo platību štāba darbiniekus un partizānu kustības darbiniekus, kuri ierodas štābā;
- 6) uzskaitīt, glabāt un izsniegt braukšanas dokumentus;
- 7) izsniegt caurlaides ieejai štāba ēkā, personas apliecības un izziņas;
- 8) apkalpot štāba darbiniekus ar autotransportu;
- 9) apgādāt ar kancelejas piederumiem un risināt citus štāba darba nodrošināšanas saimnieciskos jautājumus.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietnieks /paraksts/ (V. Sergijenko)
1942. g. 13. decembrī
Maskavā

2 Vietējā pretgaisa aizsardzība. – *Sast.*

11. dok. CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1943. gada 11. maijā apstiprinātais "Nolikums par operatīvās daļas Diversiju taktikas un tehnikas nodaļu".

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 1.–3. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko papildinājumiem un apstiprinājumu.

"Apstiprinu"

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieks
ģenerālleitnants /paraksts/ (P. Ponomarenko)

Nolikums par operatīvās daļas diversiju taktikas un tehnikas nodaļu

I. Taktiskā daļa

1. Piedalīties štāba darbā, izstrādājot operācijas ar palēninātas darbības mīnu un telefonu izmantošanu un mīnu aizsprostu manevriem.
2. Partizānu vienību kaujas operāciju pieredzes izpēte, vispārināšana un izmantošana.
3. Izstrādāt galvenos norādījumus un instrukcijas partizānu vienību kaujas operācijām, kā arī izstrādāt partizānu vienību disciplināro reglamentu.
4. Pārbaudīt specskolu programmas un mainīt tās atbilstoši jaunajiem apstākļiem, inspicēt skolas.

II. Tehniskā daļa

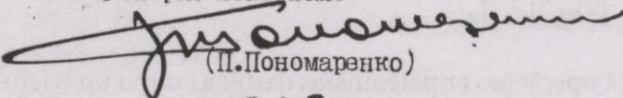
1. Konsultēt štābus diversiju tehnikas jautājumos.
2. Izstrādāt taktiskās un tehniskās prasības mīnu-spridzināšanas un diversiju līdzekļiem un ierosināt to realizāciju zinātniski pētnieciskajos institūtos, inženiertehniskās pārvaldēs, poligonos un laboratorijās.
3. Uzskaitīt diversiju līdzekļus, kontrolēt partizānu vienību pieprasījumus pēc tiem un komplektēt šo līdzekļu nosūtīšanu vienībām.
4. Iesniegt plānotos mīnu-spridzināšanas piederumu pieprasījumus vispārējo operatīvo plānu attīstībai.
5. Sastādīt tehniskos aprakstus, kā arī norādījumus par diversiju līdzekļu izmantošanas taktiku.
6. Sastādīt tehniskos norādījumus un aprēķinus kaitējumu un diversiju veikšanai.
7. Piedalīties jauno tehnisko diversiju līdzekļu izmēģinājumos laboratorijās, rūpnīcās, poligonos un karaspēka daļās.
8. Pārbaudīt programmu diversiju jautājumos un inspicēt specskolas.
9. Koncentrēt un sistematizēt svarīgāko pretinieka aizmugurē esošo objektu aprakstus un rasējumus, bijušo un esošo mīnu, detonatoru, spridzināšanas piederumu paraugus.
10. Recenzēt un dot slēdzienus par jaunajiem diversiju līdzekļiem.

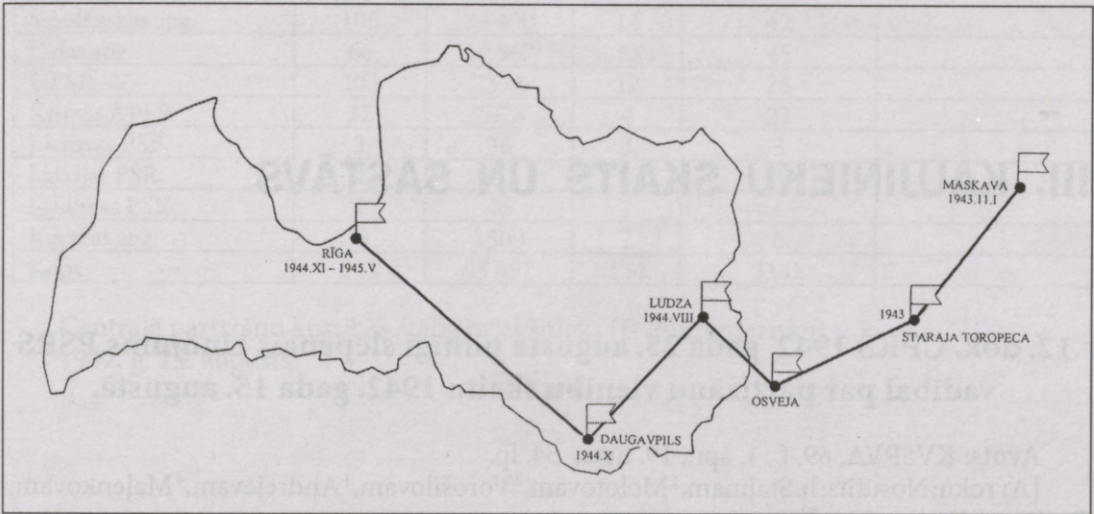
III. Redakcijas-izdevniecības daļa

1. Sagatavot iespiešanai un izdot Centrālā partizānu kustības štāba Informatīvo biļetenu.

2. Plānot tematiku partizānu vienību taktikai un tehnikai veltītajiem izdevumiem.
  3. Sagatavot iespiešanai diversiju taktikas un tehnikas instrukcijas, ieteikumus, mācību un papildliteratūru.
  4. Recenzēt, sastādīt anotācijas un kontrolēt partizānu vienību kaujas darbības jautājumiem veltītos izdevumus.
- Viss nodaļas darbs tiek veikts ciešā kontaktā un sadarbībā ar štāba daļām, ar štābiem un specskolām.

Majors /paraksts/ (Ivolgins)
1943. g. 6. maijā-

<u>Совершенно секретно</u>
"УТВЕРЖДАЮ"
Начальник Центрального Штаба Партизанского Движения Генерал-лейтенант
 (П. Пономаренко)
11-3-43.
ПОЛОЖЕНИЕ
<u>об отделе диверсионной тактики и техники</u> <i>Смер. выдел</i>
Отдел диверсионной тактики и техники Центрального Штаба партизанского движения проводит под непосредственным руководством начальника штаба организационную и техническую работу, имеющую три основных направления.
<u>I. Тактическая часть</u>
1. Участие в разработке штабами операций с использованием мзд и телефугасов и маневров минными заграждениями.
2. Изучение, обобщение и использование опыта боевых действий партизанских отрядов.
3. Разработка основных указаний и наставлений по боевым действиям партизанских отрядов и дисциплинарного устава партизанских отрядов.
4. Проверка и приведение в соответствие с текущими запросами программ спецшкол и их инспектирование.

Latvijas Partizānu kustības štāba atrašanās vietas (1944–1945)

© Sastādījis: Heinrihs Strods
 © Grafika: Modris Esserts

Stāsts	Veiksmes no aplaucieniem	Pašos stāstos	Stādītājus stāstos	Veiksmes stāstos	Pašos stāstos
1. Jānis Čakma	12	12	12	12	12
2. Voldemārs Mārtiņš	102	102	102	102	102
3. Kārlis Kārlis	102	102	102	102	102
4. Andrejs Kārlis	102	102	102	102	102
5. Georgs Kārlis	102	102	102	102	102
6. Jānis Kārlis	102	102	102	102	102
7. Kārlis Kārlis	102	102	102	102	102
8. Jānis Kārlis	102	102	102	102	102
9. Kārlis Kārlis	102	102	102	102	102
10. Jānis Kārlis	102	102	102	102	102

III. KAUIJIEKU SKAITS UN SASTĀVS

12. dok. CPKŠ 1942. gada 25. augusta pilnīgi slepenais ziņojums PSRS vadībai par partizānu vienību skaitu 1942. gada 15. augustā.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 19. lieta, 54. lp.

[Ar roku: Nosūtīts: b. Staļinam,¹ Molotovam,² Vorošilovam,³ Andrejevam,⁴ Maļenkovam,⁵ Berijam,⁶ Vasiļevskim.⁷]

Pilnīgi slepeni

Centrālā partizānu kustības štāba Augstākā Virspavēlnieka mītnē
Ierindas ziņojums

Par partizānu vienību skaitu un to skaitlisko sastāvu 1942. g. 15. augustā

Frontes, republikas, apgabala nosaukums	Vienību skaits	Skaitliskais sastāvs	Rāciju skaits	Vienības, ko apkalpo rācijas	Piezīmes
Karēlijas fronte	15	1702	7	7	
Ļeņingradas – “ –	102	5700	37	43	Ar 35 vienībām ilgu laiku nav sakaru
Kaļiņinas – ” –	132	12 764	17	28	
Rietumu – ” –	279	43 745	48	170	
Brjanskas – ” –	60	19 337	11	47	
Ukrainas – ” –	203	7571	12	25	
Dienvīdu – ” –	22	2678	4	22	
Kopā	813	93 407	134	342	

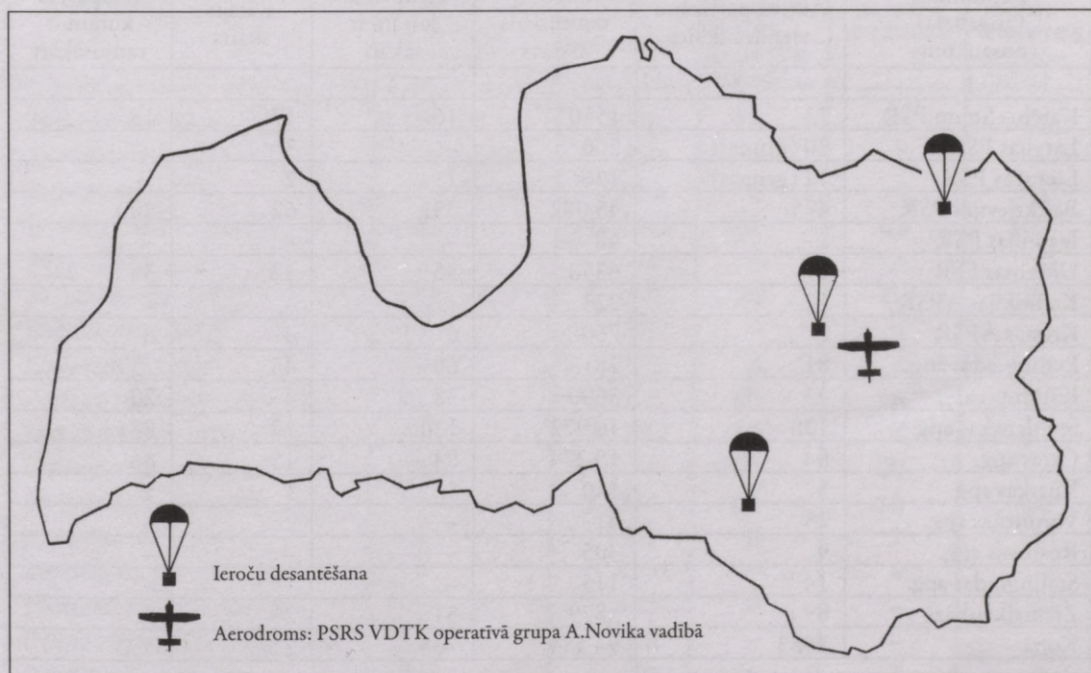
Republikās un apgabalos

Karēļu–Somu PSR	15	1702	7	7	
Ļeņingradas apg.	102	5700	37	43	
Kaļiņinas apg.	33	2002	–	–	
BPSR	252	27 744	38	145	

- 1 Josifs Staļins. – *Sast.*
- 2 Vjačeslavs Molotovs (1890–1986). – *Sast.*
- 3 Klimentijs Vorošilovs. – *Sast.*
- 4 Andrejs Andrejevs (1895–1971). – *Sast.*
- 5 Georgijs Maļenkovs (1902–1988). – *Sast.*
- 6 Lavrentijs Berija (1899–1953). – *Sast.*
- 7 Aleksandrs Vasiļevskis (1895–1977). – *Sast.*

Smolenskas apg.	106	24 490	14	42	
Orlas apg.	66	19 867	13	45	
UPSR	203	7571	12	25	
Krimas APSR	22	2678	4	22	
Lietuvas PSR	3	36	3	3	
Latvijas PSR	4	162	3	3	
Igaunijas PSR	1	46	1	1	
Kurskas apg.	6	1500	2	6	
Kopā	813	93 497	134	3342	

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieks (P. Ponomarenko)
1942. g. 25. augustā

PSRS kaujinieku ieroču desantēšanas svarīgākās vietas un aerodroms Latvijā (1944)

© Sastādījis: Heinrihs Strods

© Grafika: Modris Esserts

13. dok. CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1942. gada 18. novembra pilnīgi slepenais ziņojums J. Staļinam par partizānu un to grupu skaitu 1942. gada 1. novembrī.

Avots: KVSPVA, 61. f., 1. apr., 19. lieta, 129. lp

Piln. slepeni
Eks. Nr. 2

Biedram J. V. Staļinam

Pēc Centrālā partizānu kustības štāba uzskaites ziņām 1942. g. 1. novembrī, partizānu vienību skaits un partizānu skaitliskais sastāvs parādīts ar šādiem datiem:

Republikas (apgabala) nosaukums	Aktīvo partizānu vienību skaits	Vienību skaitliskais sastāvs	Grupas, ar kurām ir sakari	Rāciju skaits	Grupas, ar kurām ir radiosakari
1	2	3	4	5	6
Karēļu-Somu PSR	23	1550	16	13	13
Latvijas PSR	20 (grupas)	200	-	3	-
Lietuvas PSR	12 (grupas)	126	1	2	1
Baltkrievijas PSR	475	45 002	351	62	200
Igaunijas PSR	2	48	-	-	-
Ukrainas PSR	55	6350	36	42	34
Kalmikijas APSR	12	223	-	-	-
Krimas APSR	6	760	6	4	6
Ļeņingradas apg.	81	2813	60	45	73
Kaļiņinas apg.	43	3600	38	4	20
Smoļenskas apg.	128	10 972	120	22	87
Orlas apg.	84	15 274	84	15	84
Kurskas apg.	5	850	5	1	5
Voroņežas apg.	25	417	-	2	-
Rostovas apg.	9	305	-	-	-
Staļingradas apg.	14	115	-	-	-
Ziemeļkaukāzs	89	5879	51	2	3
Kopā	1083	94 484	768	217	536

Ir ziņas, ka bez minētajām vienībām pastāv liels skaits partizānu vienību Ukrainā, Rietumbaltkrievijā un okupētajos KPFSR apgabalos.

/paraksts/ Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieks (P. Ponomarenko)
1942. g. 18. novembrī
Nr. 1663

СОВ. СЕКРЕТНО *Wk*

экз. № 2

128

Товарищу С Т А Л И Н У И. В.

По учетным данным Центрального Штаба партизанского движения на 1.11.42г. количество партизанских отрядов и численность партизан представляется следующими данными:

Наименование республики (области)	Количество действующих партизанских отрядов	Общая численность отрядов	Количество отрядов, с которыми имеется связь	Количество радиостанций	Количество отрядов, с которыми имеется радиосвязь
Карело-Финская ССР	23	1.550	16	13	13
Латвийская ССР	20(групп)	200	-	3	-
Литовская ССР	12(групп)	126	1	2	1
Белорусская ССР	475	45.002	351	62	200
Эстонская ССР	2	48	-	-	-
Украинская ССР	55	6.350	36	42	34
Калмыцкая АССР	12	223	-	-	-
Крымская АССР	6	760	6	4	6
Ленинградская область	81	2.813	60	45	73
Калининская область	43	3.600	38	4	20
Смоленская область	128	10.972	120	22	87
Орловская область	84	15.274	84	15	84
Курская область	5	850	5	1	5
Воронежская область	25	417	-	2	-
Ростовская область	9	305	-	-	-
Сталинградская область	14	115	-	-	-
Северный Кавказ	89	5.879	51	2	3
ВСЕГО:	1.083	94.484	768	217	536

Имеется данные, что кроме указанных отрядов существует большое количество партизанских отрядов на Украине, в Западной Белоруссии и оккупированных районах областей Р.С.Ф.С.Р.

М/М НАЧАЛЬНИК ЦЕНТРАЛЬНОГО ШТАБА
ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ

(П. ПОНОМАРЕНКО)

18 "ноября 1942г.
№ 1663

Верно-Аксенова

14. dok. LPKŠ 2. daļas priekšnieka vietnieka majora Kalniņa 1943. gada 26. septembrī parakstītais Latvijas partizānu kustības vadošo darbinieku saraksts uz 1943. gada 1. augustu.

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 54. lieta, 4. lp. Apstiprināts noraksts.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības vadošo darbinieku saraksts
1943. gada 1. augustā.

Nr. p. k.	Uzvārds, vārds, tēva vārds	Darba vieta un amats	Piezīmes
1	Laiviņš V. J.	Brigādes komandieris	
2	Oškalsns O. P.	Brigādes komisārs	
3	Muravskis M. S.	Brigādes štāba pr-ks	
4	Pētersons	Brigādes partorgs	
5	Samsons V. P.	1. vienības komandieris	
6	Riktērs J. J.	1. vienības komisārs	
7	Ratiņš P. T.	2. vienības komandieris	
8	Čerkovskis P. S.	2. vienības komisārs	
9	Brisons T.	Štāba priekšnieks	
10	Raščevskis J. B.	2. vienības komsorgs	
11	Pizāns J. P. (Zaļums)	3. vienības komandieris	
12	Bravins N. I.	3. vienības komisārs	
13	Kippe F. B.	3. vienības partorgs	
14	Dzergačs V. V.	3. vienības komsorgs	
15	Bendiks ¹	Grupā komandieris	
16	Seilis ²	– ” –	
17	Kaupužs ³	– ” –	
18	Novickis A. J. ⁴	– ” –	
19	Spuģis ⁵	– ” –	
20	Markušenko V. V. ⁶	– ” –	
21	Saulītis ⁷	– ” –	
22	(Ansis) ⁸	– ” –	
23	Kalvāns ⁹	– ” –	

Piezīme: Iekavās uzrādīti arī pseidonīmi.

LPKŠ 2. daļas priekšnieka vietn.
Majora (Kalniņš)

1943. g. 26. sept.

- 1 Hermanis Bendiks (1911–1978). – *Sast.*
- 2 Stefans Seilis (1917–1984). – *Sast.*
- 3 Dominiks Kaupužs (1905–1964). – *Sast.*
- 4 Artūrs Novickis (1921–1943). – *Sast.*
- 5 Jānis Spuģis (1906–1968). – *Sast.*
- 6 Markušenko V. – *Sast.*
- 7 Saulītis A. – *Sast.*
- 8 Andrejs Macpāns. – *Sast.*
- 9 Donats Kalvāns. – *Sast.*

15. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 19. augusta ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības pulkvedim S. Beļčenko par PSRS IeTK un PSRS GIP grupām Latvijā.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 742. lieta, 2. lp. (abas puses).

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 19. augustā, Nr. 00387.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības pulkvedim S. Beļčenko

Uz šifr. telegr. 30.06.43. g. Nr. 450.

Konstatēts, ka Latvijas partizānu brigādes-vienību izvietojuma rajonā atrodas šādas grupas:

1. Šapiro – no GIP [Galvenās izlūkošanas pārvaldes].
2. Sapožņikovs – PSRS IeTK.
3. Grigorijis – no GIP.
4. Viksna – no IeTK (ar cilvēkiem un rāciju atrodas pie Latvijas partizānu brigādes).

Cik izdevies noskaidrot, visas šīs grupas meklē sakarus ar Latviju un strādā, lai izvietotu tur savu aģentūru un rāciju.

Sapožņikova grupa turklāt vervē partizānus Latvijā, pie tam, uzzinājuši, ka pastāv 1. Latvijas partizānu brigāde, dēvē sevi par 2. Latvijas partizānu brigādi. Ziņojot par minēto, lūdzu paziņot, vai minēto grupu atrašanās un to darbība norādītajā rajonā ir sankcionēta, konkrēti tas, ka Sapožņikovs organizē 2. Latvijas partizānu brigādi bez mūsu ziņas un saka-riem ar mums. Tai pašā laikā lūdzu mūsu kopējās lietas labā – turpmāk par līdzīgu grupu organizāciju un darbu mūsu partizānu brigādes-vienību izvietojuma rajonā orientēt mūs savlaicīgi.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis: /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieka vietnieks majors: /paraksts/ (Kalniņš)

16. dok. LPKŠ priekšnieka pagaidu vietas izpildītāja a. d. apakšpulkveža Mihelsoņa 1943. gada 18. septembra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par operatīvo izlūkošanas un diversiju grupu desantēšanu Latvijā 1943. g. 4.–9. septembrī.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 44. lp.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 18. septembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko
(Izlūkošanas daļai)

Ziņoju, ka laikā no 4. līdz 9. septembrim mēs desantējām vācu okupētajā Latvijas teritorijā šādas operatīvās izlūkošanas un diversiju grupas:

1. Novickis A. J. – (“Juris”) – 10 cilvēkus Jēkabpils–Krustpils rajonā.
2. Spuģis J. K. (“Jaška”) – 9 cilvēkus Smiltenes rajonā.
3. Markušenko V. V. (“Garais”) – 7 cilvēkus Rīgas rajonā.
4. Saulītis A. A. (“Petrovskis”) – 3 cilvēkus Rīgas pilsētā.

Pirms tam Pāvilostas–Aizputes–Kuldīgas rajonā strādāja un arī tagad strādā Macpāna A. A. (“Anša”) diversiju un izlūkošanas grupa.

Minētajām grupām, izņemot Saulīša (“Petrovskā”) grupu, ir rācijas, un tās uzturēs sakarus ar mums tieši, Saulītis (“Petrovskis”) saistīsies ar mums ar Markušenko (“Garā”) grupas rāciju. Par šo grupu darbību mēs informēsim Jūs, kad saņemsim ziņas no tām.

Latvijas Partizānu kustības štāba pagaidu vietas izpildītājs
a. d. apakšpulkvedis (Mihelsons)

2. daļas priekšnieka vietnieks
majors (Kalniņš)

17. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka pulkveža I. Naumova 1944. gada janvāra pilnīgi slepenais ziņojums VK(b)P CK Politbirojam par PSRS partizānu skaitlisko sastāvu.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 23. lieta, 12.–13. lp. Noraksts.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 9

Izziņa
par partizānu vienību skaitlisko sastāvu
1944. gada 7. janvārī.

Nr.	Apgabalu nosaukumi	Partizānu vienību skaits	Skaitliskais sastāvs	Rezerve, neapbruņ. vietējie iedzīvotāji	Grupas, ar kurām ir sakari	Rāciju skaits	Grupas, kas izmanto rācijas
1	Karēļu–Somu PSR	18	1510	491	18	31	18
2	Ļeņingradas apg.	116	20 662	–	116	81	116
3	Igaunijas PSR	18	178	–	3	18	3
4	Latvijas PSR	11	812	530	8	14	8
5	Lietuvas PSR	50	1493	524	41	18	41
6	Kaļiņinas apg.	57	7448	–	57	21	57
7	BPSR	693	120 288	123 420	693	124	693
8	UPSR	147	25 444	50 000	147	113	147
9	Krimas APSR	6	3557	–	6	6	6
Pavisam		1116	181 392	174 965	1089	426	1089

Piezīme: dati no Ukrainas PKŠ doti par stāvokli 1943. g. 10. decembrī.

Bez tam Padomju aizmugurē izgāja un savienojās ar Sarkanās armijas daļām: 47 brigādes, 51 vienība un 14 grupas, kopskaitā 52 235 cilvēki.

Centrālā partizānu kustības štāba Galvenā virspavēlnieka mītnē
Priekšnieka vietnieks
Pulkvedis /paraksts/ (I. Naumovs)

Paskaidrojums

Pie izziņas par partizānu vienību skaitlisko sastāvu 1944. g. 7. janvārī

Karēļu–Somu PSR.

Vienību un grupu skaits samazinājās par 7 vienībām sakarā ar vienību reorganizāciju. Vienību personālsastāvs palielinājās par 61 cilvēku sakarā ar papildinājumu no vietējo iedzīvotāju rezervēm.

Ļeņingradas apgabals.

Vienību un grupu skaits palielinājās par 39 vienībām sakarā ar diversiju un partijas grupu skaita palielināšanos. Personālā sastāva skaits palielinājās par 7496 cilvēkiem no vietējo iedzīvotāju rezerves.

Igaunijas PSR.

Vienību, grupu skaits un to personāla skaitliskais sastāvs palicis bez izmaiņām.

Latvijas PSR.

Vienību, grupu skaits un to personāla skaitliskais sastāvs palicis bez izmaiņām.

Сталину В.И.
Молотову Г.М.
Маленкову Г.М.
Андрееву Ч.А.
Кобришвили К.Е.
Гурбанову А.Е.
Бережину П.П.
Косиго

№ 85 С.

Сов. секретно

Экз. № 9

СПРАВКА

численном составе партизанских отрядов по
состоянию на 7 января 1944 г.

№ пп.	Наименование областей.	Количество партизанских отрядов и групп	Численность.	Невооруженный резерв местного населения	Количество отрядов и групп с которыми имеется связь	Количество воинов партизан.	Количество партизанских отрядов и групп.
1	Карело-Финская С С Р	18	1510	491	18	31	18
2	Ленинградская обл.	116	20662	-	116	81	116
3	Эстонская С С Р	18	178	-	3	18	3
4	Латвийская С С Р	11	812	530	8	14	8
5	Литовская С С Р	50	1493	524	41	18	41
6	Калининская обл.	57	7448	-	57	21	57
7	Б С С Р	693	120288	123420	693	124	693
8	У С С Р	147	25444	50000	147	113	147
9	Крымская А С С Р	6	3557	-	6	6	6
В о с е г о :		1116	181392	174965	1089	426	1089

Примечание: Данные по Украинскому Штабу партизанского движения взяты по состоянию на 10 декабря 1943 г.

Кроме этого вышло в Советский тыл и соединилось с частями Красной Армии:

47 бригад, 51 отряд и 14 групп общей численностью 52285 ч.

Зам. Начальника Центрального
Штаба партизанского движения при Ставке
Верховного Главного командования

П о л к о в н и к

Наумов

(И. Наумов)

8-кр.

Lietuvas PSR.

Vienību, grupu skaits un to personāla skaitliskais sastāvs palicis bez izmaiņām.

Kaļiņas apgabals.

Vienību skaits palielinājās par 5 vienībām, bet to personāla skaitliskais sastāvs palielinājās par 582 cilvēkiem sakarā ar papildinājumu no vietējo iedzīvotāju rezervēm un pārnākot partizānu pusē "KAA" vienībām.

BPSR.

Vienību un grupu skaits samazinājās par 27 vienībām, bet to personāla skaitliskais sastāvs samazinājās par 2359 cilvēkiem.

Izmaiņas notika sakarā ar to, ka brigādes un vienības iznāca Padomju aizmugurē uz savienošanos ar Sarkanās armijas daļām un sakarā ar partizānu kaujas darbībām.

UPSR.

Sakarā ar to, ka nav datu par stāvokli 1944. g. 7. janvārī, skaitļi atstāti par stāvokli 1943. g. 10. decembrī.

Krimas APSR.

Personālsastāvs palielinājās par 227 cilvēkiem no vietējo iedzīvotāju rezerves.

Rezerve.

Rezerves parādītas tikai par tiem apgabaliem, kuros ir uzskaites dati.

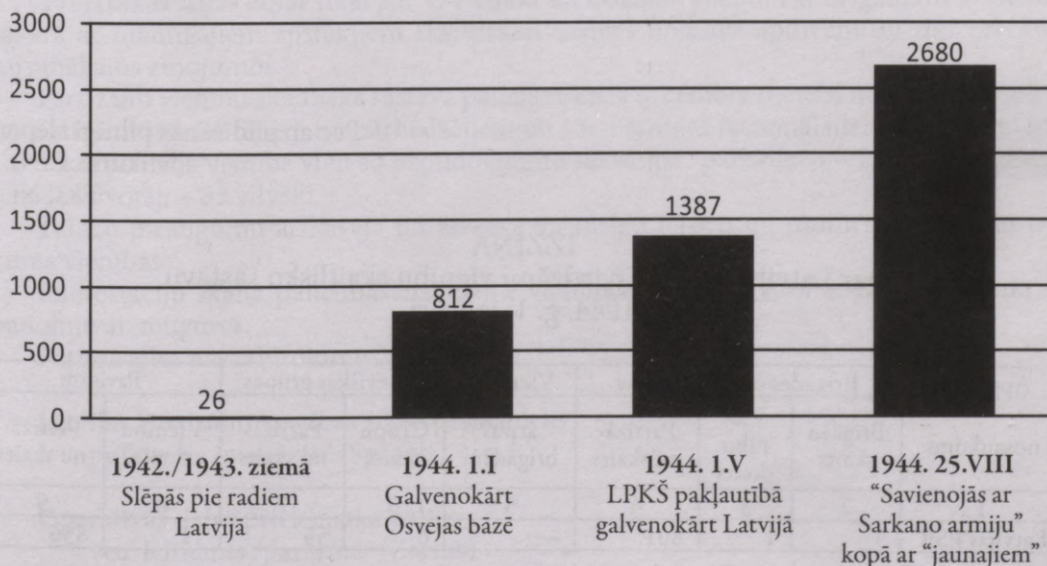
Kopsummā.

Kopējais partizānu vienību skaits palielinājās par 10 vienībām, skaitliskais to sastāvs – par 5882 cilvēkiem kā papildinājums no vietējo iedzīvotāju rezerves un no "KAA" vienību pārejas partizānu pusē.

Operatīvās daļas priekšnieka vietnieks
apakšpulkvedis /paraksts/ (Šestakovs/

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs
Kapteinis /paraksts/ (Holodovs)

PSRS kaujinieku skaits Latvijā (1942-1944)

18. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža Artura Sproģa pilnīgi slepenais ziņojums 1944. gada 5. janvārī CPKŠ priekšniekam P. Ponomarenko par PSRS partizānu skaitu Latvijā 1944. gada 1. janvārī.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 449. lieta, 3.–6. lp. Oriģināls maģinrakstā ar A. Sproģa parakstu un rezolūcijām.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1944. g. 5. janvārī
Nr. 0013.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšniekam

Ar šo es iesniedzu ziņas par partizānu vienību skaitlisko un kaujas sastāvu, izziņu par skaitlisko sastāvu ar paskaidrojuma rakstu un ziņas par ienaidniekam nodarītajiem zaudējumiem stāvoklī līdz 01.01.1944. g.

- Pielikumi: 1. Ziņas pēc formas Nr. 3 uz 1 lapas.
2. Ziņas pēc formas Nr. 2 uz 1 lapas.
3. Paskaidrojuma raksts pie formas Nr. 2 uz 1 lapas.
4. Ziņas pēc formas Nr. 4 uz 1 lapas.

Latvijas Partizānu kustības
štāba priekšnieks pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zariņš)

Pēc aizpildīšanas pilnīgi slepeni
Pielikums F. Nr. 2
Eks. Nr. 1

IZZINA
par Latvijas frontes partizānu vienību skaitlisko sastāvu
1944. g. 1. janvārī

Apgabala nosaukums	Brigādes pulki, vienības			Vienības	Atsevišķas grupas		Pavisam	
	Brigāžu skaits	Vie- nību skaits	Partizā- nu skaits	ārpus brigādēm	Grupu skaits	Partizā- nu skaits	Vienību skaits	Partizā- nu skaits
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Latvijas PSR	1	1	801	–	6	55	11	856

Apgabala nosaukums	Vienību	Partizānu vienību skaits,				Rāciju skaits					
	rezerve (cilv.)	ar kurām ir sakari		ar kurām nav sakaru		GIP	IeTK	Frontes štābs	CPK	Citas	Kopā
		vienības	partizāni	vienības	partizāni						
1	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Latvijas PSR	391	7	683	4	173	-	-	16	-	-	16

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

1. daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zarins)

Pielikums formai Nr. 2
Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Paskaidrojuma raksts
pie izziņas par partizānu kustības Latvijas frontes partizānu vienību
skaitlisko sastāvu 1944. g. 1. janvārī

Iesniegtā izziņa par partizānu vienību skaitlisko sastāvu parāda to stāvokli 1943. gada decembra otrās puses sākumā, jo sakari ar lielāko daļu vienību un atsevišķām grupām radio barošanas bateriju trūkuma dēļ netiek uzturēti.

Pie vienībām un grupām, ar kurām netiek uzturēti regulāri sakari, jāmin 2. un 4. vienība, vispār nav nodibināti sakari ar Markušenko un Novicka grupām, augšminēto iemeslu dēļ nav nodibināti sakari ar Anša grupu.

Precīzākās ziņas dotas tikai par 1. vienību un Oškalna grupu. Par brigādi un 3. vienību sakarā ar mainīgajiem apstākļiem skaitliskais sastāvs norādīts aptuveni un tiks precizēts turpmākajos ziņojumos.

Partizānu vienību skaitliskā sastāva palielināšanās decembra mēnesī notika galvenokārt no vietējiem iedzīvotājiem un pārbēdzējiem no vācu armijas nacionālajiem formējumiem.

Tikai pirmajā vienībā vien šo papildinājumu sastādīja: pārbēdzēji – 122 cilvēki un vietējie iedzīvotāji – 33 cilvēki.

Tālāko pieaugumu aizkavēja un aizkavē vajadzīgo ieroču un munīcijas krājumu trūkums vienībās.

Radiostaciju skaita palielināšanās par 2 vienībām notika sakarā ar to pārsviešanu no padomju aizmugures.

Pārējās ailes paskaidrojumus neprasa.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zarins)

ZIŅAS
par Latvijas frontes partizānu vienību skaitlisko un kaujas sastāvu
1944. gada 1. janvārī

Brigāžu, vienību, grupu nosaukumi	Skaitliskais sastāvs			Kopā	T. sk. sie- vietes	Izmaiņas personālsastāvā			
	Vec. komand. sastāvs	Jaun. komand. sastāvs	Ierind- nieki			Pārsviesti no jauna	No vie- tējiem iedz.	Pārbē- dzēji	Rezerve
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Latvijas partizānu brigāde (vadība) Komand. Laiviņš Komis. Avdjuke- vičs	20	9	80	109	18	9	-	-	80
1. vienība Komand. Samsons Komisārs Jānis ¹	19	19	247	285	7	2	33	122	170
2. vienība Komand. Ratiņš Komisārs Blūms	12	14	168	194	30	-	-	-	54
3. vienība Komandieris Zaļums Komisārs Bravins	8	7	80	95	15	-	-	-	28
4. vienība Komandieris Kalvāns Komisārs Raške- vičs	5	5	108	118	2	-	-	-	-
Kopā brigādē	64	54	683	801	72	11	33	122	332
Atsevišķās grupas:									
Kaupuža grupa	-	2	9	11	-	-	-	-	-
Anša (Macpāna) grupa	1	1	3	5	-	-	-	-	-
Novicka grupa	1	4	5	10	1	-	-	-	-
Markušenko grupa	-	3	7	10	2	-	-	-	-
Oškalna grupa	1	3	13	17	-	-	-	-	-
Gajecka grupa	-	1	1	2	-	-	-	-	-
Kopā pa grupām padomju aizmu- gurē	3	14	38	55	3	-	-	-	159
Pavisam frontē	67	68	721	856	76	11	33	122	391

1 Jānis Rikters. – *Sast.*

Brigāžu, vienību, grupu nosaukumi	Zaudējumi				Uz	Uz	Apbruņojums (<i>turpinājums nāk. lpp.</i>)						
	Kri- tu- ši	Ie- vai- noti	Pazu- duši bez vēsts	De- zer- tē- juši	pad. aiz- mu- guri	SA	Tan- ki	Bru- ņu maš.	Liel- ga- bali	Mīn- me- tēji	Pret- tan- ku šaut.	Bal- sta lož- met.	Ro- kas lož- met.
2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Latvijas partizānu brigāde (vadība) Komand. Laiviņš Komis. Avdju- kevičs	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
1. vienība Komand. Sam- sons Komisārs Jānis ²	4	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	10
2. vienība Komand. Ratiņš Komisārs Blūms	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	1	11
3. vienība Komandieris Zaļums Komisārs Bravins	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. vienība Komandieris Kalvāns Komisārs Raš- kevičs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopā brigādē	5	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atsevišķās grupas:													
Kaupuža grupa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anša (Macpāna) grupa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Novicka grupa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Markušenko grupa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oškalna grupa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gajecka grupa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kopā pa grupām padomju aizmu- gurē	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pavisam frontē	5	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2 Jānis Rikters. – *Sast.*

III. Kaujinieku skaits un sastāvs

Brigāžu, vienību, grupu nosaukumi	Apbruņojums (turpinājums no iepr. lpp.)					Transports					
	Šautenes	Automāti	Pistoles	Rācījas	Telef. aparātūra	Automobiļi	Traktori	Motocikli	Velosipēdi	Pajūgi	Zirgi
2	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
Latvijas partizānu brigāde (vadība) Komand. Laiviņš Komis. Avdjukevičs	93	89	31	6	-	-	-	1	-	9	17
1. vienība Komand. Samsons Komisārs Jānis	103	27	18	2	-	-	-	-	-	3	6
2. vienība Komand. Ratiņš Komisārs Blūms	87	78	10	1	-	-	-	-	4	9	20
3. vienība Komandieris Zaļums Komisārs Bravins	17	56	13	1	-	-	-	-	3	4	10
4. vienība Komandieris Kalvāns Komisārs Raškevičs	60	38	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Kopā brigādē	360	288	76	11	-	-	-	1	7	25	53
Atsevišķās grupas:											
Kaupuža grupa-	5	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Anša (Macpāna) grupa	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Novička grupa	5	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Markušenko grupa	4	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oškalna grupa	-	16	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Gajecka grupa	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Kopā pa grupām padomju aizmugurē	14	37	5	5	-	-	-	-	-	-	-
Pavisam frontē	374	325	81	16	-	-	-	1	7	25	53

Latvijas Partizānu kustības štāba
priekšnieks pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

1. daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zarins)

IV. PSRS KAUJINIEKU AUTOBIOGRĀFIJAS

19. dok. 1. Latvijas partizānu brigādes komandiera Viļa Samsona¹ autobiogrāfija 1944. gada 4. novembrī.

Avots: KVSPVA, 17. f., 100. apr., 80484. lieta, 3. lp. Apstiprināts mašīnraksta noraksts krievu valodā ar V. Samsona parakstu.

Autobiogrāfija

Es, Samsons Vilis Pētera dēls, esmu dzimis 1920. gada 3. decembrī Latvijas PSR Abrenes apriņķī, Liepnas pagastā. Tēvs bija skroderis, māte – māsjaimniece. Vecākiem piederēja 0,3 ha zemes. Bez manis vecāku ģimenē bija mana vecākā māsa un divi jaunākie brāļi. Dzīvojām trūcīgi. Tēvam bija daudz jāstrādā, lai uzturētu ģimeni, Mēs, bērni, skolas brīvdienās saimniekiem ganījām lopus, bet, kad paaugāmies, strādājām dažādus darbus un tā pārtikām. Sakarā ar tēvabrāļa Augusta Kārļa dēla Samsona darbību pagrīdes komunistiskajā partijā un sakarā ar tēvamāsas Šarlotes Kārļa meitas izbraukšanu uz PSRS 1919. gadā mūsu ģimeni bieži vajāja vietējā vara, veicot kratīšanas. 1928. gadā iestājos Liepnas 6-klašu pamatskolā un 1933. gadā to beidzu. Bija vēlme mācīties tālāk, bet materiālo apstākļu dēļ biju spiests palikt mājās. 1934. gada rudenī bija savākti nepieciešamie līdzekļi, lai turpinātu mācības. Es iestājos Rēzeknes skolotāju institūtā. Ziemā mācījos, bet vasarā strādāju dažādus darbus. 1940. gada pavasarī institūtu pabeidzu. Institūta mācību laikā bija Ulmaņa reakcionārās valdības periods. Pasniegšana un audzināšana institūtā notika reliģiski nacionālistiski šovinistiskā garā, kur līdzās zināšanām mums centās ieaudzināt tālaika ideoloģiju. Tajā laikā katram institūta audzēknim bija nepieciešams iestāties Ulmaņa „Mazpulku” organizācijā. Lai no tā izvairītos, es 1935. gadā iestājos skautu organizācijā – kā mazāk reakcionārā –, kurā sabiju līdz 1939. gadam ieskaitot. Ar to es tiku atbrīvots no iestāšanās „Mazpulkos”. Skautu organizācija mūsu institūtā strādāja vāji un vēlāk tika likvidēta. Ar komunistisko ideoloģiju es sāku iepazīties 1938. gadā, kad skolas brīvdienās apmeklēju tēvabrāli A. K. Samsonu, kurš bija vecs komunistis. Pēc Sarkanās armijas ienākšanas Latvijā 1940. gada augustā mani uzņēma komjaunatnē. No 1940. gada septembra līdz 1941. gada janvārim strādāju Ludzas apriņķa Istalsnas nepilnajā vidusskolā. Vienlaikus biju Ciblas pagasta komsorgs. No 1941. gada februāra strādāju par Ludzas apriņķa Tautas izglītības nodaļas inspektoru, izpildot arī Ludzas apriņķa komjaunatnes kara fizikultūras instruktora pienākumus. 1941. gada jūlijā evakuējos uz Novosibirskas apgabalu. 1941. gada 25. augustā brīvprātīgi iestājos jaunformējamā 201. Latviešu strēlnieku divīzijā. Dienēju 191. pulka vadā par grupas komandiera palīgu. 1941. gada 3. decembrī šīs divīzijas sastāvā izbraucu uz Maskavas fronti, kur piedalījos kaujās pie Kļinas, Narofominskas un Borovskas. Biju norīkots par grupas komandieri. 1942. gada februārī divīziju pārvietoja uz Ziemeļrietumu fronti pie Staraja Rusas. 1942. gada 25. februārī

1 Vilis Samsons (1920). – *Sast.*

1. Latvijas partizānu brigādes
komandieris Vilis Samsons
1944.gadā

tiku nosūtīts uz Valdajas pilsētu uz jaunāko leitnantu kursiem, kuros vienlaikus pasniedza arī partizānu darbības taktiku. 1942. gada 16. aprīlī kursus pabeidzu ar jaunākā leitnanta dienesta pakāpi. 1942. gada 18. aprīlī Latvijas partizānu pulka sastāvā devos pretinieka aizmugurē. Piedalījos daudzās kaujās Ļeņingradas apgabalā un no 1942. gada jūnija biju 3. latviešu partizānu vienības komandieris. 1942. gada 8. jūlijā mani uzņēma VK(b)P kandidātos. Pēc smagām vasaras kaujām 1942. gada augustā mani izsauca uz padomju aizmuguri. 1942. gada novembrī tiku norīkots par Atsevišķās latviešu partizānu vienības komandieri, ar kuru otrreiz devos vācu aizmugurē. 1942.–1943. gada ziemā ar savu vienību cīnījos Latvijā un Baltkrievijā. Biju ievainots. 1943. gada 9. februārī tiku uzņemts par VK(b)P biedru. No 1943. gada 22. marta līdz 1944. gada 16. martam biju Latvijas partizānu brigādes 1. vienības komandieris. Vienība organizēja un vadīja iedzīvotājus cīņā pret hitleriešiem Ludzas, Abrenes, Rēzeknes un Valkas apriņķī. 1944. gada 17. martā mani norīkoja par 1. Latvijas partizānu brigādes komandieri. 1944. gada 1. augustā ar savu brigādi savienojos ar Sarkanu armiju un izgāju padomju aizmugurē.²

1944. g. 4.10.

Samsons

Noraksts pareizs:
/Paraksts³/

2 Pēc 1944. gada 4. oktobra sīkāk: *Latvijas padomju enciklopēdija. 8. sēj.* Rīga, 1986. 569. lpp. – *Sast.*

3 Paraksts nav salasāms. – *Sast.*

20. dok. LK(b)P CK sekretāra, LK(b)P CK Operatīvās grupas vadītāja Kārļa Ozoliņa¹ autobiogrāfija.

Avots: KVSPVA, 17. f. (VK(b)P CK Politbirojs), 100. apr. (VK(b)P CK Politbiroja nomenklatūras darbinieki), 146659. lieta, 6. lp. Mašīnraksts krievu valodā ar K.Ozoliņa parakstu.

Kārļa Jāņa dēla Ozoliņa autobiogrāfija

Dzimis 1889.gadā Ļiļlandes [Vidzemes] guberņā, Rīgas apriņķī, Lodigerskas [Lēdurgas – ?] pagastā. Pēc manas piedzimšanas tajā pašā 1889.gadā mani vecāki pārcēlās uz dzīvi Rīgā. Sākumā mans tēvs strādāja gadījuma darbus ar zirgu [pajūgu], bet māte strādāja rūpnīcā, vēlāk arī tēvs pārgāja uz darbu rūpnīcā. Sakarā ar mūsu ģimenes lielo sastāvu – 8 bērni un pie tam tēva apgādībā bija darba nespējīgie vecāki –, mēs, bērni, jau agrā bērnībā sākām pelnīt sev iztiku. Vecāki mani 9 gadu vecumā nodeva algotā darbā par ganu laukos. Vasarā ganiju lopus, bet 3 ziemas apmeklēju lauku skolu. Par ganu nostrādāju 6 gadus – līdz 15 gadu vecumam. 1904.gadā Rīgā iestajos darbā sērkokciņu fabrikā “Valkenda”. Nostrādājis apmēram gadu, pārgāju strādāt mehāniskajā rūpnīcā “Zander-Martinson”. 1905.gada janvāra dienās piedalījies streikos un ielu demonstrācijās. 1905.gada rudenī pārgāju strādāt lauksaimniecības mašīnu rūpnīcā “Švarchof”, visu laiku piedalījies strādnieku kustībā. 1907.gadā sāku strādāt mašīnbūves rūpnīcā “Felzer”, un, tā kā partijas organizācijas biedri mani pazina, tad uzreiz pieņēma mani par KSDSP² biedru – Latvijas Sociāldemokrātijas 4. rajona (Aleksandra vārtu) Felzera apakšrajona šūniņā “Pērkons” ar segvārdu “Pagāns”, vēlāk “Kārlis”. Pēc dažiem mēnešiem tiku ievēlēts apakšrajona komitejā, 1908. gadā – par rajona komitejas locekli, un, tā kā labi pazinu mežu un 4. rajona apkārtni, un man bija zināmas organizatora spējas, kļuva par vienu no meža sanāksmju organizatoriem. Tajā pašā laikā tiku ievēlēts par rajona konferences dalībnieku. 1908.gadā vienlaikus strādāju rūpnīcā un, izpildot partijas uzdevumu, iestajos vispārīzglītojošos vakaraursos, kur mācījos trīs gadus. No 1908. līdz 1914. gadam ar nelielu pārtraukumu 1910. un 1914. gadā visās vēlēšanās tiku ievēlēts par rajona konferences dalībnieku un rajona komitejas locekli. 1912.gadā mani ievēlēja par Rīgas komitejas locekli, par kādu arī biju 3. vai 4. vēlēšanās, t. i., līdz 1914. gadam. Būdams Rīgas komitejas loceklis, pildīju komitejas sekretāra, vēlāk kasiera darbu, vienlaikus biju arī ielu demonstrāciju un meža sanāksmju organizators. Par pilsētas konferences dalībnieku tiku ievēlēts pavisam gadus trīs vai vairāk. Vienu reizi – 1913. vai 1914. gadā – biju Vislatvijas partijas konferences delegāts. No 1907. līdz 1914. gadam paralēli minētajam partijas darbam kā rajona un Rīgas komitejas loceklis biju partijas pārstāvis Sarkanajā Krustā un komisijā “Juridiskais birojs palīdzībai ieslodzītajiem”, nelegālā centra birojā, legālajās biedrībās, kultūras biedrību nelegālajā centrā. Piedalījies šādās legālās biedrībās: no 1907. gada Metālistu savienībā tās pastāvēšanas laikā, biju biedrības “Atvases” valdes loceklis, atturības biedrības “Apziņa” padomes loceklis, atturības biedrības “Rīts” loceklis, patērētāju biedrības “Darbs” [loceklis], arī bezreglamenta pulciņos “Varavīksne”, “Laborēmus” u. c. No 1904. līdz 1914. gadam strādāju šādās Rīgas rūpnīcās: sērkokciņu fabrikā “Valkende”, mehāniskajā rūpnīcā “Zander-Martinson”, lauksaimniecības mašīnu fabrikā “Švarchof”, mašīnbūves rūpnīcā “Felzer”, mašīnbūves rūpnīcā “Nirvec”, Vispārējā elektrības kompānijā,

1 Kārlis Ozoliņš (1905–1987). – *Sast.*

2 Krievijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija. – *Sast.*

А В Т О В И О Г Р А Ф И Я

ОЗОЛИНА Марла Ионовна.

Родился в 1889 году, в Лифляндской губернии, Рижского уезда, Подлитерской волости. После моего рождения в тот же 1889 год мои родители переходят жить в гор. Рига. Первое время мой отец работает с ленадь на случайном заработке, а мать работает на заводе, потом и отец переходит работать на завод. Ввиду многочисленности нашей семьи, человек детей и злобадок на иждивении отца его нетрудоспособные родители, мы дети уже с раннего возраста начинали зарабатывать себе хлеб. С девятилетнего возраста родители отдали меня работать по имени пастухом в деревню. Летом пас скот, а зимой посылал овальскую школу-три зимы. Проработал пастухом 6 лет, по достижении 15-ти летнего возраста в 1904 году поступаю в гор. Рига на работу рабочим спичечной фабрики "ВАЛЕНДА". Проработав около года перехожу работать на механический завод "ЗАНДЕР-МАРТИНСОН". В 1905 году, в Январском дне принимаю участие в забастовках и уличных демонстрациях. Осенью 1905 года перехожу работать на фабрику с/х машин "ШВАРЦГОФ", все время принимаю участие в рабочих движениях. В 1907 году поступаю работать на машиностроительный завод "СЕЛЬВЕР", и так как меня члены партийной организации знают, то сразу принимают членом РСДРП (од. Дем. партии Латв. края, 4-го района / Александровских ворот / Сельверской подрайон, ячейку "Дорнис" под кличкой "ПАНГАН", после "КАРИС", через несколько месяцев избираюсь в Подрайонный комитет, 1908 году членом районного комитета, а так как я хорошо знал лес и окрестности 4-го района, имел кое какие организационные способности, то эта и являлся одним из организаторов лесных массовок. В то же время избираюсь членом районной конференции. В 1908 году одновременно работая на заводе и выполняя партийные поручения поступаю на общеобразовательные рабочие курсы в которых проучился три года. Начиная с 1908 по 1914 годы за некоторым исключением т.е. в 1910 и 1911 г.г. я во всех выборах избираюсь членом районной конференции и членом районного комитета. 1912 году избираюсь членом Рижского комитета и в какой остался 3 или 4 выбора т.е. до 1914 года осени членом Рижского комитета выполняю работу секретаря комитета, после казначеем, одновременно являюсь организатором уличных демонстраций и лесных массовок. Членом Общегородской конференции в общей сложности избираюсь года три или больше. Один раз в 1913 или 1914 году участвовал как делегат на Вселатвийской партийной конференции. Начиная с 1907 по 1914 г.г. по части уличных партизанских как член райкома и Рижского комитета был представителем партийного Кр. креста в комиссии "Судическое бюро помощи и заключенным", членом бюро нелегального центра, легальных обществ, нелегальный центр культурных обществ. Принимаю участие в следующих легальных обществах: центральный союз металлистов с 1907 г. в период их существования, член Правления общества "Атлас", член совета общества трезвости "АТЛАНТИ", членом общества трезвости "Ритса", потребительское общество "Дарбс", в без уставных кружках "Баравикса" и "Лабуремус" и др. Начиная с 1904 по 1914 годы работаю на следующих Рижских заводах: спичечная фабрика "Валенда", механический завод "Зандер-Мартинсон", фабрика с/х машин "Шварцгоф", машиностроительный завод "Сельвер", машиностроительный завод "Клеви", машиностроительный завод "Нарвеп", всеобщая компания электричества, фабрика грамофонных пластинок. С 1909 по 1914 годы подвергался обыску по распоряжению охранного отделения от 10 до 15 раз, арестовывался по подозрению в принадлежности к партиям, но за отсутствием достаточных улик меня освобождают. Два раза подвергался аресту за участие в уличных демонстрациях и, по постановлению Лифляндского Генерал Губернатора отсидал первый раз два месяца, второй за участие в демонстрации при похоронах моей сестры две недели. Осенью 1914 года по постановлению того же губернатора высылался совместно с группой товарищей в Нарымский край д. Горбиде откуда в 1915 г. переводят в с. Молчаново /формулировка обвинения в организации протеста против ареста Душской фракции большевиков в ссылке в Нарымском крае прожил свыше года, в ссылке занимался изучением политической литературы. В

Во время проживания в ссылке по распоряжению Томского Губернатора в адми-

административном порядке я должен был подвергаться 2-х месячному заключению за самовольные демонстративные отлучки из деревни и за участие в демонстрации при похоронах умершего товарища на что было судебное следствие. Подождясь приведения в исполнение постановления, я бежал из ссылки с группой товарищей в 1916 году остался на местожительстве в гор. Екатеринослав и поступил на работу в машиностроительный завод "Сирius" /Городское отделение/ Потом перешел работать на машиностроительный завод "Унион". В это время в гор. Днепропетровск/Екатеринослав/ после эвакуации Рижских заводов, работали большое количество рабочих из Риги, среди которых много партизцев, среди них мне пришлось вести партийно-организационную работу. После февральской революции я совместно с другими партизцами латышами при Екатеринославском комитете организовали Латышский район большевиков в количестве 400 человек /Латышский район тогда был необходим так как большинство латышей не знала русский язык /избираюсь членом Комитета и председателем Райкома и членом Екатеринославского комитета. Принимая участие в организации советов и профсоюзов, избираюсь членом совета и Зам. Председателя Правления Союза металлистов городского района.

В июне месяце 1917 года на организационном собрании Красной Гвардии, назначился красногвардейцем городского района, принимая участие в боях установления Советской власти и разгрома Гайдамацких частей. Что-бы возбудить революционно-настроенных рабочих латышей /Против Каледина первый раз я звал я на фронт с частью своего отряда и вливаюсь в первый Брянский отряд, свой отряд, часть отряда остается в Екатеринославу для охраны города и для дальнейшего формирования. После моего ранения возвращаюсь в Екатеринослав после выздоровления опять со своим отрядом отправляюсь на фронт против Украинской Рады, после вторичного ранения меня направляют в Саратовский лагерь. После занятия Украинской Радой совместно с Германской армией Украины, прибывает в Саратов и наш отряд для реорганизации. В Саратове из Екатеринославского и Харьковского красногвардейских отрядов создается красноармейский полк под названием "Латышский стрелковый полк особого назначения", комиссаром полка избирается тов. Бейко.

Осенью 1918-го года полк получает приказ отправиться на Южные Кумы, а хотя еще неиздоровавший отправляюсь на фронт с полком. По приезде на фронт тов. Бейко переводится комиссаром боевого участка и полк на общем собрании выдвигает меня комиссаром полка, каковым остался до середины 1919-го года. С Южного фронта наш полк перебрасывается на Западный фронт.

Летом 1919-го года меня Советское Правительство Латвии отзывает с фронта и посылает на Украину с Уполномоченным Советского Правительства Латвии т. Зиче и назначает меня его заместителем.

Осенью 1919-го года с Украины меня направляют в Челябинскую губ. по заготовке продовольствия для армии.

С 1920-го года до весны 1921 г. работал в Челябинске в качестве Зам. Начальника Военного отдела Губпродкома, Начальником Особого отдела Губчина, Председателем выездной сессии Губревтребунала.

В 1921 году отменяюсь постановлением ЦК в распоряжение Латвийской секции Коминтерна, где проработал около 2-х лет в качестве Зам. секретным отделом. В 1923 г. заболел туберкулезом и после выздоровления постановлением ЦК ВКП направляюсь на работу в Звенигородский уезд в качестве Председателя Уездного Бюро Профессиональных Союзов.

В 1925 г. перехожу работать в Звенигородскую контрольную комиссию, с 1928 по 1929 г. г. работал Уполномоченным ГубСуда там же. За все время работы в Звенигороде избираюсь членом Райкома, Контрольной комиссии, по Советской линии член Рай а и Горсовета.

В 1930 г. ЦК ВКП б направляет меня работать в Омбурь в качестве Председателя Окр. КК, с того времени работу в гор. Минусинске в качестве Председателя Окр. КК и с момента ликвидации Округа Рай КК и Омб. КК и членом РИКа, С Апреля 1934-го года работаю Начальником Политотдела Ермаковского колхозно-совхоза Минусинского Молмассотреста.

До ликвидации общества Старых большевиков состоял членом билет №

K. B. B.

Gramofona plašu fabrikā. No 1909. līdz 1914. gadam pēc apsardzes nodaļas rīkojumiem tiku reizes 10 vai 15 izkratīts, tiku arestēts aizdomās par piederību partijai, bet pierādījumu trūkuma dēļ tiku atbrīvots. Divas reizes mani arestēja par piedalīšanos ielu demonstrācijās, un pēc Vidzemes ģenerālgubernatora lēmuma nosēdēju pirmo reizi divus mēnešus, otrreiz par piedalīšanos demonstrācijā manas māsas bērēs divas nedēļas. 1914. gada rudenī pēc tā paša ģenerālgubernatora lēmuma mani izsūtīja kopā ar biedru grupu uz Narimas novadu, Gorodiščes sādžu, no kurienes 1915. gadā pārveda uz Molčanovo ciemu (formulējums – apvainojums protesta organizēšanā pret Domes boļševiku frakcijas arestu). Trimdā Narimas novadā pavadīju vairāk nekā gadu, trimdā nodarbojos ar politiskās literatūras studēšanu.

Trimdas laikā pēc Tomskas gubernatora rīkojuma man piesprieda 2 mēnešu ieslodzījumu par demonstratīvi patvaļīgu sādžas atstāšanu un par piedalīšanos demonstrācijā izmeklēšanā esoša biedra bērēs. Negaidot šī lēmuma izpildi, es 1916. gadā kopā ar biedru grupu bēgu no trimdas un paliku dzīvot Jekaterinoslavas pilsētā, kur iestājos darbā mašīnbūves rūpnīcā "Siriuss". Pēc tam pārgāju strādāt uz mašīnbūves rūpnīcu "Union". Šajā laikā Dņepropetrovskas (Jekaterinoslavas) pilsētā pēc Rīgas rūpnīcu evakuācijas strādāja daudzi Rīgas strādnieki, viņu vidū bija daudzi partijas biedri; man bija jāveic partijas organizatoriskais darbs. Pēc Februāra revolūcijas es kopā ar citiem latviešiem-partijas biedriem pie Jekaterinoslavas komitejas organizējām Latviešu boļševiku rajonu 400 cilvēku sastāvā (latviešu rajons toreiz bija nepieciešams, jo vairākums latviešu neprata krievu valodu). Mani ievēlēja par komitejas locekli un rajona komitejas priekšsēdētāju, kā arī Jekaterinoslavas komitejas locekli. Piedalījos padomju un arodbiedrību organizēšanā, tiku ievēlēts par padomes locekli un pilsētas rajona Metālistu savienības valdes priekšsēdētāja vietnieku. 1917. gada jūnijā Sarkanās gvardes organizēšanās sapulcē mani ievēlēja par štāba locekli, vasarā skaitījos par Pilsētas rajona sarkangvardu, piedalījos cīņās par Padomju varu un haidamaku daļu sagrāvē. Lai iesaistītu revolucionāri noskaņotos strādniekus – latviešus, tika organizēta Latviešu Sarkanās gvardes vienība, par vienības priekšnieku ievēlēja mani. Pret Kaļedīnu pirmo reizi izbraucu uz fronti ar daļu no savas vienības un pievienojos pirmajai Brjanskas kaujas vienībai, [otra] vienības daļa palika Jekaterinoslavā tālākai formēšanai un pilsētas apsardzībai. Pēc mana ievainojuma atgriezās Jekaterinoslavā un pēc atveseļošanās atkal ar savu vienību devos uz fronti pret Ukrainas Radu; pēc otrreizējās ievainošanas mani nosūtīja uz lazareti Saratovā. Pēc tam kad Ukrainas Rada kopā ar vācu armiju ieņēma Ukrainu, Saratovā ieradās arī mūsu vienība, lai reorganizētos. Saratovā no Jekaterinoslavas un Harkovas sarkangvardu vienībām tika izveidots sarkanarmijas pulks ar nosaukumu "Latviešu strēlnieku sevišķu uzdevumu pulks", par pulka komisāru ievēlēja b. Beiko.

1918. gada rudenī pulks saņēma pavēli doties uz Krimas dienvidiem, un es, kaut arī neizvesēlojies, devos uz fronti kopā ar pulku. Pēc ierašanās frontē b. Beiko tika pārcelts par kaujas iecirkņa komisāru, un pulka kopējā sapulcē mani izvirzīja par pulka komisāru, par to es biju līdz 1919. gada vidum.

No Dienvidu frontes mūsu pulku pārsveda uz Rietumu fronti.

1919. gada vasarā Latvijas Padomju valdība mani atsauc no frontes un nosūtīja uz Ukrainu kopā ar Latvijas Padomju valdības pilnvaroto b. Eihī un nozīmēja mani par viņa vietnieku.

1919. gada rudenī mani no Ukrainas nosūtīja uz Čelābinskas gubernu pārtikas sagādei armijai.

No 1920. gada līdz 1921. gada pavasarim strādāju Čelābinskā par gubernas Pārtikas komitejas Kara daļas priekšnieka vietnieku, gubernas Ārkārtējās komitejas sevišķās daļas priekšnieku, par gubernas revolucionārā tribunāla izbraukuma sesijas priekšsēdētāju.

1921. gadā mani ar CK lēmumu atsauc Kominternā Latviešu sekcijas rīcībā, kur strādāju kādus 2 gadus par Slepēnās daļas priekšnieku. 1923. gadā saslimu ar tuberkulozi un

LK(b)P CK sekretārs, LK(b)P CK
Operatīvās grupas vadītājs
Kārlis Ozoliņš

pēc izvešeļošanās pēc partijas Maskavas komitejas lēmuma devos uz darbu Zveņigorodas apriņķī par Arodbiedrību apriņķa biroja priekšsēdētāju.

1925. gadā pārgāju darbā uz Zveņigorodas kontroles komisiju, no 1928. līdz 1929. gadam strādāju turpat par gubernas tiesas pilnvaroto. Visa darba laikā Zveņigorodā mani ievēlēja par rajona komitejas, kontroles komisijas locekli, biju arī rajona izpildkomitejas un pilsētas padomes loceklis.

1930. g. Vissavienības komunistiskās partijas CK nosūtīja mani darbā uz Sibīriju par novada Kontroles komisijas priekšsēdētāju. No tā laika strādāju Minusinskas pilsētā par novada Kontroles komisijas priekšsēdētāju un pēc novada likvidācijas – rajona Kontroles komisijā un Sibīrijas Kontroles komisijā, arī par rajona izpildkomitejas locekli. No 1934. gada aprīļa strādāju par Minusinskas piena un gaļas tresta Jermakovas piena un gaļas padomju saimniecības politdaļas priekšnieku.

Līdz Veco boļševiku biedrības likvidēšanai biju tās biedrs.

/Paraksts/ (K.Ozoliņš)

21. dok. Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka pulkveža Artura Sproģa¹ autobiogrāfija.

Avots: KVSPVA, 17. f., (VK(b)P CK Politbirojs), 100. apr. (VK(b)P CK nomenklatūra), 168993. lieta, 4.–5. lp. A. Sproģa rokraksts krievu valodā ar tinti un paraksts 1943. gada 27. decembrī.

Autobiogrāfija
Sproģis Arturs Kārļa dēls
VK(b)P bie[drs] no 1920. gada, b[iļete] Nr. 0855437

Dzimis Rīgas p[ilsētā] 1904. g[adā] strādnieku ģimenē. Līdz 14 gadu vecumam atrados vecāku apgādībā un mācījos. 1919. g[adā] brīvprātīgi iestājos Sarkanās armijas rindās 7. Latviešu strēlnieku pulkā, tad arī iestājos komjaunatnē. 1920. g[adā] komjaunatne mani nosūtīja uz komjauniešu kursiem Maskavā, Kremli. Pēc dažu mēnešu mācībām kursantu brigādes sastāvā brīvprātīgi aizbraucu [cīnīties] pret Vrangeli. Pēc Pilsoņu kara beigām atgriezos karaskolā, kuru pabeidzu 1922. gada rudenī. Pēc skolas pabeigšanas kā Robežapsardzības karaspēka vada komandieris tiku nosūtīts uz [PSRS] rietumu robežu. Robežapsardzības karaspēkā dažādos amatos nodienēju līdz 1928. gadam. 1928. gada beigās mani nosūtīja mācīties uz Maskavu Apvienotās Valsts politiskās pārvaldes (AVPP–ОГПИУ) Augstāko robežapsardzības skolu. Skolu pabeidzu 1930. gada pavasarī un tiku norīkots darbā B[altkrievijas] PSR Galvenās politiskās pārvaldes–Iekšlietu tautas komisariāta (ГПИУ–НКВД) Sevišķajā daļā. Sevišķajā daļā par pilnvaroto nostrādāju līdz 1936. g[adam]. Pēc tam mani nosūtīja dienesta komandējumā uz ārzemēm² izpildīt īpašu partijas uzdevumu. No komandējuma atgriezos 1937. g[adā] un tiku komandēts mācībām Frunzes vārdā [nosauktajā] Kara akadēmijā.³ Akadēmiju pabeidzu 1941. gadā. No Tēvijas kara pirmās dienas atrados Rietumu frontē un strādāju un vadīju partizānu un diversiju darbu pretinieka aizmugurē. Pēc atgriešanās no uzdotā pienākuma izpildīšanas 1943. g. sākumā norīkots par Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieku.⁴ Par štāba priekšnieku strādāju līdz 1944. g[ada] beigām. Pēc štāba likvidēšanas „Tūkstoša”⁵ sastāvā nosūtīts LK(b)P CK rīcībā izmantošanai partijas darbā. Partijā iestājos 1920. gadā, uzņēma Maskavas p[ilsētas] Zamoskvoreckas r-ja Kremļa kara kursantu partijas organizācija. Partijas darbā nestrādāju, tikai 1938.–1941. gadā Kara akadēmijā biju zemākās partijas organizācijas sekretārs. Par kaujas darbību apbalvots ar Ļeņina ordeni, 4 Sarkanā karoga ordeņiem, ar medaļu „SZSA XX” un par Maskavas aizstāvēšanu.

27.12.43.

Sproģis

1 Arturs Sproģis (1904–1980). – *Sast.*

2 Uz Spāniju. – *Sast.*

3 1940. g. septembris–1941. g. jūnijs – mācības Sarkanās armijas Ģenerālštāba Augstākajā speciālajā skolā. – *Sast.*

4 Norīkots 1942. gada decembrī. – *Sast.*

5 1000 komunistu mobilizācija Latvijas PSR administrācijas organizēšanai. – *Sast.*

22. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa atbildes uz kadru anketas jautājumiem.

Avots: KVSPVA, 12. f., 108. apr., 168993. lieta, 3. lp.

23. Piedalīšanās centrālajos, republikāniskajos, novadu, apgabalu, apvidu, pilsētu, rajonu vēlētajos orgānos. – Neesmu piedalījies.
24. Ārzemju un PSRS tautu valodu zināšanas.
Ārzemju – vāji – franču.
PSRS tautu – labi – latviešu, krievu.
25. Vai ir piedalījies revolucionārā kustībā, ticis represēts par revolucionāro darbību pirms Oktobra revolūcijas (par ko, kad, no kā) – Neesmu.
26. Vai ir piedalījies partizānu kustībā un pagrīdes darbā (kā iestājies, kur, kad un veiktais darbs). – Piedalījies kā partizānu vienību organizators un vadītājs BPSR un LPSR 1941.–42. un 1943.–44. g.
27. Militārais dienests: vecajā armijā – nav, pēdējā augstākā pakāpe – nav, Sarkanajā gvardē – nav.
Sarkanajā armijā – no 1919. līdz 1944. g. Pēdējais augstākais amats – Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks.
28. Vai ir piedalījies kaujās pilsoņu un Tēvijas karu laikā (kur, kad un kādā veidā). – Piedalījies 1919.–1920. g. Rietumu un Dienvidu frontē, 1941.–42. g. Rietumu frontē.
29. Vai ir bijis gūstā (kad, kur, kādos apstākļos nokļuva, kā un kad atbrīvojās no gūsta). – Neesmu.
30. Vai ir dienējis balto valdību karaspēkā vai iestādēs. – Neesmu.
(Ja ir, norādīt, no kāda līdz kādam laikam, kur un kādos amatos.) – Neesmu.
31. Vai ir atradies vācu uz laiku okupētajā teritorijā Tēvijas kara laikā (kur, kad un darbs šajā laikā). – Atrados BPSR un LPSR teritorijā, vadīju partizānu vienību 1942. un 1943. gadā.
32. Attiecības pret karadienestu: uzskaites kategorija – ierindas, uzskaites grupa – –, militārā pakāpe – pulkvedis.
33. Veselības stāvoklis (vai ir ievainojumi, kontūzijas, kādas un kad iegūtas).
Divi ievainojumi, 1941. un 1942. g. Veselība – laba.
34. Kādi apbalvojumi un pamudinājumi ir pēc Oktobra revolūcijas. – 1937. g. PSRS AP apbalvo par sekmīgu valdības uzdevuma izpildi ar Sarkanā Karoga ordeni.
1938. g. PSRS AP apbalvo par sekmīgu valdības uzdevuma izpildi ar Ļeņina ordeni.
1942. g. PSRS AP Apbalvo par sekmīgu valdības uzdevuma izpildi ar Sarkanā Karoga ordeni.
1943. g. PSRS AP apbalvo par sekmīgu valdības uzdevuma izpildi ar Sarkanā Karoga ordeni.
1944. g. PSRS AP apbalvo par izdienu ar Sarkanā Karoga ordeni.
1939. g. PSRS AP apbalvo par izdienu ar medaļu “SZSA XX gadi”.
1944. g. par Maskavas aizstāvēšanu – medaļa “Par Maskavas aizstāvēšanu”.
35. Vai ir saukts pie tiesas atbildības (kas saucis, kad un par ko) – Neesmu.
36. Vai ir partijas sodi. – Nav.
37. Ģimenes stāvoklis personas lapas aizpildīšanas brīdī. – Neprecējies.
Ģimenes sastāvs: māte un krustmāte, pensionāres.
38. Mājas adrese: Rīgā, Dzirnavu ielā 60, dzīv. 12.

1944. g. 27. decembrī
/paraksts/ (Sproģis)

23. dok. Latvijas PSR Valsts drošības komitejas priekšsēdētāja ģenerālmajora Alfona Novika 1948. gada 7. jūnijā rakstītā autobiogrāfija VK(b)P (PSKP) Kadru daļai.

Avots: KFVA, 17. f., (PSKP CK politbirojs), 100. apr. (Nomenklatūras darbinieku personālās lietas), 236454. lieta, 5.-9. lp. A. Novika rokraksta apstiprināts noraksts mašīnrakstā.

Autobiogrāfija Noviks Alfons Andreja d.

Dzimis 1908. g. 13. februārī Silagaiļu II sādžā, Mērdzenes pagastā, Ludzas apriņķī, Latv. PSR, nabadzīga zemnieka ģimenē. Jau bērnībā strādāju par ganu. 1922. g. beidzu 6-klasīgo Pušmucovas pamatskolu un iestājos Ludzas ģimnāzijā. Ģimnāzijā piedalījos skolēnu pagrīdes pulciņā.

1924. gadā par "kaķu koncerta" organizēšanu izglītības viceministra Jaunzema uzstāšanās laikā priekšvēlēšanu sapulcē, kurā piedalījās skolas audzēkņu vairākums, no ģimnāzijas tiku izslēgts. Izrādījos ļoti grūtā stāvoklī, mājās brālis visu laiku pārmeta (mans tēvs nomira 1917. g.), tāpēc, izmantojot robežas tuvumu, aizbēgu uz PSRS. Bet pēc dažiem mēnešiem es tiku no turienes izraidīts atpakaļ uz Latviju, par to no Latvijas varas iestādēm saņēmu 3 nedēļas arestā.

Pēc gada, kad viss vairāk vai mazāk bija apņemis, atkal iestājos ģimnāzijā, kuru beidzu 1928. gadā. Mācījos ļoti smagos materiālos apstākļos, visu laiku nācās dzīvot pusbadā. Tikai lielā tieksme pēc zināšanām palīdzēja pārvarēt visas grūtības.

1928. gada rudenī pārcēlos uz Rīgu, iestājos Latvijas Valsts universitātē Filoloģijas fakultātes vēstures nodaļā. No šī brīža sākās jauns, patstāvīgs periods manā dzīvē.

Kā students līdzekļus iztikai ieguvu, strādādams dažādus gadījuma darbus, un tikai 1929. gadā atradu darbu uz ilgāku laiku kā ārštata rēķinvedis šoseju inženiera kantorī.

Pirmajās dienās pēc ierašanās Rīgā mani iesaistīja aktīvā revolucionārā darbā. Šajā laikā Rīgā pastāvēja vairākas puslegālas strādnieku organizācijas zem dažāda veida kultūras biedrību izkārtnēm. Policija tās pastāvīgi slēdza, bet zem cita nosaukuma tās radās atkal. Visas šīs organizācijas vadīja Latvijas Komunistiskā partija. Te kūsāja darbs. Pastāvīgi tika lasīti priekšlasījumi, noturētas legālas un puslegālas masu sapulces, sarīkoti "skrejošie" strādnieku mītiņi, izplatīta pagrīdes komunistiskā literatūra. Bez šādas darbības strādnieku šķiras dzīlēs šeit bija pieejama marksistiski-ļeņiniskā literatūra, kā arī vairāki svarīgākie Kominternas dokumenti. Visā šajā darbā es piedalījos ļoti aktīvi. Sakarā ar šo pēc dažiem mēnešiem man paziņoja, ka pārbaudes laiks beidzies, varu iestāties LKP rindās, nebūdam komjaunietis. Paspēju piedalīties tikai šūniņas pirmajā, organizēšanās sēdē. Pēc Saeimas vēlēšanām krasi pastiprinājās represijas pret komunistiem. Visas legālas un puslegālas kreisās strādnieku biedrības tika slēgtas. Sekoja masu aresti. Sakari ar partiju pārtrūka.

Minētais laiks manā dzīvē bija apzinīgas revolucionārās formēšanās periods, un tas būtībā mani nākotnē paglāba no bojāejas. Jo virkne man pazīstamu studentu, kuri toreiz slepeni juta līdzīgu komunistiem, mīlēja pasapņot, debatēt, pastrīdēties studentu pulciņos siltos dzīvokļos, bet tikai ne izplatīt un izlīmēt pagrīdes literatūru un tamlīdzīgas bīstamas nodarbes, galu galā nokļuva pie sociāldemokrātiem un bieži vien no turienes pie trockistiem.

Visu šo laiku mācības universitātē tika ielaistas, lekcijas neapmeklēju, draudēja izslēgšana nenokārtotā minimuma dēļ. Sakarā ar to visu uzmanību sāku veltīt mācībām, no sabiedriskā darba aizgāju.

АВТОБИОГРАФИЯ

Новик Алфонс Андреевич

Фамилия, имя и отчество

Упр. делами ЦК КПС(б)

Родился 13 фев. 1908 г. в д.р. Селавкайли п. Лудзенский вол. Лудзенского уезда, Латв. ССР в семье крестьянина бедняка. Сначала получил начальное образование. В 1922 году окончил основную 6-л. школу в Лудзенском волостном училище и поступил в Лудзенскую техникуму. Начал работать в техникуме, участвовал в подпольном движении и работе

В 1924 г. за организацию "контрабанды" посылка в тюрьму. Вышел из тюрьмы по ходатайству товарища вице-министра внутренних дел Лудзена, что участвовал в организации работы школы, из техникума был выслан. После окончания школы в течение года работал в школе. В августе 1928 г. поступил в техникум, но через несколько месяцев был выслан. Был в тюрьме.

Осенью 1928 г. вернулся в школу на организационную работу. Начал работать в школе.

Будучи учителем, участвовал в работе школы.

Alfons Noviks (1908–1996)

1931. gadā atjaunoju sakarus ar LKP. No šā brīža sākās jauns periods manā dzīvē, apzinīgas revolucionārās cīņas periods, kas turpinās bez jebkādiem pārtraukumiem līdz šai dienai.

Toreiz es biju "Latgales studentu biedrībā" (novadniecībā). Gandrīz visi studenti no Latgales bija šajā biedrībā. Iemesls bija tas, ka valdība piešķīra līdzekļus latgaliešu studentiem samaksai par lekcijām universitātē, un šī nauda bija šīs biedrības rīcībā. Pēc saviem politiskajiem uzskatiem studenti piederēja dažādiem politiskajiem virzieniem, tas bija vesels konglomerāts, bet liela daļa no viņiem pievienojās "Latgales progresistu" politiskajai grupai, kurā bija studentu sekcija. Tā bija maza, jaunā Trasuna nepietiekami noformējusies sīkburžuāziska politiskā grupa. Pirms vēlēšanām parasti uzstājās ar skaļām "kreisām" frāzēm, bet patiesībā divi tās deputāti Saeimā bija "Zemnieku savienības" uzpirkti un realizēja kulaku politiku.

Latviju šajā laikā bija aptvērusi dziļa ekonomiskā krīze. Masas kļuva kreisākas. Tas nevarēja neatsaukties uz studentiem, sevišķi uz Latgales studentiem, kuru lielākā daļa bija nākuši no Latgales vidējās un daļēji no nabadzīgās zemniecības.

Studentu vidū stihiski radās pulciņi, pastiprinājās komunistiskās partijas pievilksanas spēks. Sakarā ar šo stāvokli man tika uzdots tiešā LKP vadībā organizēt revolucionāru opozīciju "Latgales progresistu" akadēmiskajā sekcijā, lai, izmantojot legālās iespējas, veiktu revolucionāru darbu Latgales studentu vidū un tādējādi arī pārnestu darbu uz vietām. Līdz ar to es tiku izmantots kā LKP kurjers nelegālās literatūras pārvadāšanai no Rīgas uz Daugavpili.

1932. g. aprīlī LKP mani nosūtīja uz Pirmā maija svētkiem Maskavā. PSRS es pavadīju vairāk nekā mēnesi. Pa šo laiku es biju Maskavā, Rostovā pie Donas, Kaukāzā un Dņeprgēsā. Viss redzētais atstāja neaizmirstamu iespaidu. Pēc atgriešanās Latvijā tiku noformēts kā LKP biedrs un nosūtīts uz Latgali partijas darbā.

1932. g. septembrī mani iesauca aktīvajā armijā un ieskaitīja kā ierindnieku 4. Valmieras kājnieku pulkā. Karadienestā sakari ar partiju nepārtrūka. Piedalījos pulka kareivju šūniņā, tai pašā laikā piedalījos latgaliešu presē. 1933. gada augustā no armijas demobilizējos, bet jau nākamajā dienā LKP CK nosūtīja mani uz Daugavpili par komjaunatnes Latgales apgabala komitejas organizatoru (sekretāru). Oktobrī mani arestēja un pēc tam notiesāja uz 8 gadiem katorgas darbos. Sodū izcietu Daugavpils un Rēzeknes cietumā.

1938. gada 18. novembrī uz amnestijas pamata, kas tika attiecināta uz buržuāziskās demokrātijas laikā, pirms Ulmaņa apvērsuma, notiesātajiem politiešlodzītājiem, tiku no cietuma atbrīvots. Nekavējoties es atkal iekļāvos pagrīdes darbā Rīgā. No sākuma vadīju šūniņu un dažas strādnieku-līdzjutēju grupas, pēc tam tiku ievēlēts rajona komitejā. 1940. gadā, pēc Sarkanās armijas ienākšanas un Pagaidu tautas valdības izveidošanas Latvijā, tiku nozīmēts par politiskās policijas priekšnieku Daugavpils rajonā. Jūlija mēnesī mani ievēlēja par Saeimas deputātu, bet pēc Padomju varas Latvijā proklamēšanas mani nozīmēja par Latvijas PSR Iekšlietu Tautas komisāru.

Tēvijas kara sākumā kopā ar Tautas komisariāta aparātu evakuējos uz Gorkijas pilsētu. Pēc Latvijas PSR IeTK izformēšanas strādāju sākumā PSRS IeTK, pēc tā sadalīšanas – PSRS VDTK centrālajā aparātā.

Pēc daļas LPSR teritorijas atbrīvošanas 1944. gadā tiku nozīmēts par Latvijas PSR Valsts drošības Tautas komisāru, šajā amatā strādāju līdz šim laikam.

Esmu PSRS Augstākās Padomes deputāts.

7. VI-48. gadā

/Paraksts/ (A. Noviks)

V. KAUVINIEKU PLĀNI

24. dok. CPKŠ 1. daļas priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Ņemkova 1942. gada 28. augustā J. Kalnbērziņam nosūtītais 1942. gada 1. augusta operatīvā plāna noraksts par diversantu grupu organizēšanu un nosūtīšanu uz Latviju.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 35.–38. lp.¹

Latvijas K(b)P CK sekretāram b. Kalnbērziņam

1942. g. 28. augustā

Saskaņā ar Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka b. Ponomarenko norādījumu nosūtu Jums operatīvā plāna kopiju diversantu grupu organizācijai un nosūtīšanai darbībai uz dzelzceļiem un zemesceļiem Latvijas PSR teritorijā.

Pielikums: [minētais] uz 5 lapām.

Centrālā partizānu kustības štāba 1. daļas priekšnieka vietnieks
apakšpulkvedis (Ņemkovs)

Piln. slepeni

“Apstiprinu”

CPKŠ Galvenā virspavēlnieka mītnē
priekšnieks (Ponomarenko) /paraksts/
1942. g. 1. augustā

Latvijas K(b)P CK sekretārs
/paraksts/ (Kalnbērziņš)

Iesūtīšanas organizēšanas plāns diversantu grupu operācijām
uz dzelzceļiem un šoseju ceļiem LPSR teritorijā

Situācija

Sakarā ar samērā straujo Padomju Latvijas okupāciju, ko kara sākumā veica vācu fašisti, Latvijas kompartijai neizdevās radīt sazarotu partizānu vienību un diversantu grupu tīklu, tika atstāti tikai atsevišķi Rīgas, Valmieras, Valkas un Daugavpils organizāciju komunisti, kuriem uzdeva organizēt partizānu vienības.

1 Publicēts: *Latvijas Vēsture*, 2006, Nr. 4. 83.–86. lpp. – *Sast.*

1941. g. augusta beigās no Kaļiņinas apgabala uz Latviju tika nosūtītas 4 nelielas partizānu kustības organizatoru grupas, kopskaitā 26 cilvēki.

1942. g. jūnija otrajā pusē Latvijas K(b)P CK saformēja un nosūtīja uz Latvijas teritoriju 3 partizānu vienības, kopskaitā 196 cilvēkus, operācijām uz dzelzceļa līnijas Daugavpils–Pleskava.

Ar komunistiem, komjauniešiem un bezpartejiskajiem partizāniem, kuri palikuši pretinieka aizmugurē Latvijas PSR teritorijā, sakaru nav, taču no latviešu presē publicētajiem okupācijas iestāžu rīkojumiem un paziņojumiem pa radio var secināt, ka partizānu kustība Latvijā pastāv un kļūst arvien plašāka.

Plašas partizānu kustības Latvijā izvēršanās pamats ir iedzīvotāju neapmierinātības pieaugums ar hitleriskā režīma “jauno kārtību” – slepkavībām, asiņaino teroru, laupīšanām, jaunatnes varmācīgu aizvešanu uz Vāciju, pārvācošanu, iznīcināšanu, ko visā zemē praktizē vācu okupācijas iestādes.

Vispārējie uzdevumi

Viens no galvenajiem un svarīgākajiem uz Latvijas PSR teritoriju nosūtāmo partizānu grupu uzdevumiem ir pretinieka pārvadājumu pa dzelzceļiem un automobiļu maģistrālēm pārtraukšana.

Līdz ar galvenā uzdevuma izpildīšanu partizānu grupu pienākums ir:

1. No vietējiem iedzīvotājiem organizēt partizānu vienības un diversantu grupas, kuras darbotos uz komunikācijām un svarīgākajos centros pretinieka aizmugurē.

2. Nodibināt sakarus ar pretinieka aizmugurē esošajām partizānu vienībām un vadīt to tālāko darbību.

3. Iznīcināt pretinieka dzīvo spēku.

4. Izpostīt militāros uzņēmumus. Iznīcināt municijas, pārtikas, formas tērpu un degvielas noliktavas.

5. Iznīcināt pretinieka materiālo daļu noliktavās, autoparkos un aerodromos.

6. Iznīcināt dzimtenes nodevējus – vācu ielikteņus.

7. Veikt garnizonu skaitliskā sastāva, to dislokācijas, apbruņojuma, garnizona sastāvā esošo daļu numerācijas, karaspēka daļu pārvietošanās, to skaitliskā sastāva un kustības virziena izlūkošanu.

8. Veikt aizsardzības būvju, to rakstura un apbruņojuma izlūkošanu.

9. Veikt aģitāciju iedzīvotājos, ieviešot masu apziņā pārliecību par hitleriskās Vācijas neizbēgamo sakāvi šajā karā.

Grupu konkrētie uzdevumi

b. Kostrova partizānu grupai.

1. Ar nepārtrauktiem uzbrukumiem dažādās vietās dzelzceļa posmā Sigulda–Cēsis piespiest pretinieku pārtraukt pārvadājumus šajā dz. c. posmā.

2. Uzspridzināt dzelzceļa tiltu pār Amatu un ceļa pārvadu DR no Ieriķiem un spridzināt tos [arī to] atjaunošanas laikā.

3. Nepārtraukti veikt: ceļu izjaukšanu, uzbērumu mīnēšanu, ešelonu katastrofas, pārmiju un krustojumu, ūdenstorņu spridzināšanu.

4. Apšaudot lokomotīves un vilcienus ar prettanku šautenēm un šaujot ar bruņsitēju-aizdedzinošām lodēm, izsist no ierindas pretinieka [dzelzceļa] ritošo sastāvu.

b. Lapas partizānu grupai.

1. Iznīcināt dz. c. tiltus pār Gaujas pietekām dzelzceļa posmā Cēsis–Valmiera.

2. Iznīcināt pretinieka ešelonus, kas neskarti izbraukuši posmu Sigulda–Cēsis, uzspriecinot un mīnējot dzelzceļa uzbērumu, sarīkojot katastrofas, apšaudot no prettanku šautenēm un ar bruņsitēju-aizdedzinošām lodēm. Pārējie uzdevumi tādi paši kā b. Kostrova grupai.

b. Vācieša (Vacedis)² partizānu grupai

1. Uzspriecināt dzelzceļa tiltus pār Gauju, Abulu un ceļa pārvadu pie Valgas stacijas dzelzceļa posmā Valmiera–Valga.

2. Iznīcināt pretinieka dzelzceļa ešelonus, kas neskarti izbraukuši posmu Ieriķi–Valmiera, sarīkojot katastrofas, mīnējot ceļus, apšaudot ar prettanku šautenēm un bruņsitēju-aizdedzinošām lodēm.

Pārējie uzdevumi tādi paši kā iepriekšminētajām grupām.

b. Baranovska³ grupai.

1. Uzspriecināt tiltus pār Daugavu, ceļa pārvadu pār autoceļu un pajūgu ceļu posmā starp stacijām Turmonta–Daugavpils.

2. Iznīcināt pretinieka no Viļņas uz Daugavpili nākošos ešelonus posmā starp dz. c. stacijām Turmonta–Daugavpils, mīnējot uzbērumu, sarīkojot katastrofas, apšaudot lokomotīves un vilcienus no prettanku šautenēm un bruņsitēju-aizdedzinošām lodēm.

Pārējie uzdevumi tādi paši kā iepriekšminētajām grupām.

Sakaru organizācija

1. Sakari tiek uzturēti tieši ar Centrālā partizānu kustības štāba sakaru mezglu ar b. b. Kostrova, Vācieša un Baranovska grupās esošajām rācijām. b. Lapas grupa sakarus ar centrālo mezglu uztur ar b. Vācieša grupas starpniecību.

2. Sakarus organizē Centrālā partizānu kustības štāba 3.daļa.

3. Radistus (6 cilvēkus) iedala Centrālā štāba Kadru daļā.

Partizānu grupu bāzēšanās rajoni un darbības iecirkņi

Nr. p. k.	Grupas nosaukums, komandiera uzvārds	Skaitliskais sastāvs (cilv.)	Bāzēšanās rajons	Darbības rajons	Piezīme
1	Kostrova partiz. grupa	13	Zuši–Mz. Kitauris [Nītaure ?]–Peilēni DR no Ieriķiem	Dz. c. un šoseja Cēsis–Sigulda	Rācija
2	Lapas partiz. grupa	13	Dravenis–Muris [Mūri ?]–Tomeni	Dz. c. Cēsis–Valmiera	
3	Vācieša partiz. grupa	13	Elvancis–Struka–Pauhulītus	Dz. c. Valga–Valmiera	Rācija
4	Baranovska partiz. grupa	13	Janovskas raj., uz D no Daugavpils	Dz. c. Turmonta–Daugavpils ⁴	Rācija

Grupu nogādāšanas pretinieka aizmugurē kārtība

1. Grupas pretinieka aizmugurē tiek nogādātas ar transporta lidmašīnām no Maskavas aerodroma kopā ar apbruņojumu, aprīkojumu, pārtiku.

2. Nogādāšana notiek naktī no 7. uz 8. augustu 1942. g.

2 Ernests Vācietis (1919–1942). – *Sast.*

3 Ivans Baranovskis (1919–1946). – *Sast.*

4 Ne visi vietvārdi bija atšifrējami. – *Tulk.*

3. Katras grupas nogādāšanai nepieciešama viena transporta lidmašīna ar celtspēju 1500 kg. Pavisam 4 lidmašīnas.

4. Sakarā ar to, ka izsēdināšanas vietas no zemes nebūs apzīmētas, lidmašīnas nepieciešams apgādāt ar pieredzējušiem stūrmaņiem, kuri spētu nekļūdi jebkādos apstākļos noteikt paredzētās izsēdināšanas vietas.

5. Izsēdināšanas vietas:

2. grupa: mežs Kampis–Danka–Dravelis rajonā (12 km uz DR no Smiltenes).

1. grupa: mežs Ķeuji (?)–Zuši–Asari rajonā (11 km uz DA no Ieriķiem).

3. grupa: mežs Versiti–Salaini–Mežmuižas rajonā (40 km uz ZR no Valmieras).

4. grupa: mežs Moskoļenku rajonā (15 km uz DR no Osvejas ezera). Pēc izsēdināšanas grupa pārgājienā dodas uz Janovkas rajonu 12 km uz D no Daugavpils.

(Sk. Latvijas PSR karti 500 000, pielikums Nr...)¹

Uz Maskavas aerodromu [grupas] nogādā automašīnās.

Apbruņojums un aprīkojums

Visas grupas tiek apbruņotas vienādi.

Nr. p. k.	Apbruņojuma nosaukums	Kopskaitis	Ir LK(b)P CK rezervē	Nepieciešams papildināt
1	Automāti	12	12	–
2	Karabīnes	30	30	–
3	Prettanku šautenes	4	–	4
4	Revolveri	12	12	–
5	Granātas	156	–	156
6	Mīnas	156	–	156
7	Kapsulas-detonatori	400	–	400
8	Tols	160 kg	–	160 kg
9	Somu naži	20	–	20
10	Elektriskie lukturiši	20	–	20
11	Rācijas „Sever”	3	–	3
12	Baterijas rācijām	9 kompl.	–	9 kompl.
13	Patronas prettanku šautenēm	400	–	400
14	Patronas karabīnēm	6000	–	6000
15	Patronas automātiem	12 000	–	12 000
16	Patronas revolveriem	600	–	600

Ietērs tiek izsniegts no Latvijas K(b)P CK noliktavām. Pārtiku, rēķinot 16 kg uz katru cilvēku, izsniedz Centrālais partizānu kustības štābs.

Organizatoriskie pasākumi

1. Visas grupas no stacijas Iljino 04.08.42. pārvest uz Maskavu, nodrošinot tās ar kopmītni un pārtiku līdz 07.08.42. g.

2. Organizēt nodarbības ar personālsastāvu, iepazīstināt tās ar izpletņlēcšanu un veikt vienu treniņa lēcieni ar izpletni no lidmašīnas

3. Apbruņojumu nogādāt no Latvijas K(b)P CK noliktavām Valdajā, tādēļ 1.augustā nosūtīt uz Valdaju kravas automašīnu ar Latvijas K(b)P CK pārstāvi.

1 Karte un pielikums nav atrasti. – *Sast.*

4. Sagatavot [priekš] radistiem šifru, tādēļ 1.jūlijā radistus piekomandēt 6.nodaļas priekšniekam.

5. Ekipējuma [izsniegšanu] un grupu apbruņošanu pabeigt 07.08.42.

6. Grupu nosūtīšana uz operāciju rajonu – 08.08.42.

Centrālā partizānu kustības štāba

Operatīvās daļas priekšnieks pulkvedis (Sokolovs) /paraksts/

Daļas priekšnieka vecākais palīgs majors (Šestakovs) /paraksts/

1942. g. 31.07.

Militārās cenzūras cenzors – majors Andrejevs
43. g. 19.01.

– 1942 –

Satura rādītājs

	Lpp.
Ievads [rokrakstā]	
Uzbrukumi dz. c. stacijām	
Prettanku mīnas TM-35 izmantošana kā pretvilciena mīnu	
Pretinieka vilciena katastrofas sarīkošana, uzspridzinot dz. c. uzbērumu, izmantojot elektr. deton. .... Sabotāža un diversijas uz pretinieka dzelzceļiem.....	
Prettanku šauteņu izmantošana pret pretinieka vilcieniem	
Diversijas uz autoceļiem	
Sprāgstvielu izgatavošana no Bertolē sāls	
Pašu degviela	

mu arī tajā politiskajā situācijā uz laiku okupētajā Latvijas PSR, kādā “izrādījās fašistiskās iestādes pēc savas vairāk nekā pusotra gada ilgās saimniekošanas”.

Ar ko ir raksturīga politiskā situācija, kāda radusies vācu fašismam uz laiku okupētajā Latvijas PSR?

1) Latviešu tauta nenoliecās sava mūžvecā un ienīstā ienaidnieka – vācu muižnieku-baronu – priekšā, tās visas laupītāju un slepkavu bandas priekšā, kas plosīja un plosa tautas dzīvo miesu un dvēseli. Asiņainais terors, laupīšanas un varmācības, krāpšana un solījumi nenodzēsa naida liesmu brīvību mīlošās latviešu tautas dēlu un meitu krūtīs. Tā joprojām nevēlas iekļauties fašistu tik plaši reklamētās “jaunās kārtības” celšanā. Gluži pretēji, tā aizvien vairāk pretojas un uzstājas pret [“jauno kārtību”]. Tauta deg vienā vēlmē – ātrāk izdzīt nelūgtos atnācējus no savas zemes.

2) Jūtot savu centienu neauglību, fašistiskie valdītāji pēdējā laikā bija spiesti iet uz zināmu savas politikas maiņu, lai nodibinātu kaut vai kādu kontaktu ar iedzīvotājiem, nostiprinātu savu nedrošo aizmuguri un, ja izdosies, iesaistītu daļu iedzīvotāju aktīvā dalībā cīņā pret Sarkanu armiju.

Šajā nolūkā sāka “atzīt” latviešu valodu, sākās “koķetēšana” par kaut kādas patstāvības piešķiršanu līdz pat solījumam ļaut organizēt “savu” Latvijas valdību utt.

Lai gūtu sociālo atbalstu, pirmām kārtām turīgo zemnieku slāņos un bijušajos nekustamā īpašuma īpašniekos pilsētās, ar lielu troksni tika pasludināta privātā īpašuma reprivatizācija. Visas šīs pūles – liecība par fašistiskā režīma vājumu Latvijā, ir rādītājs, ka iebrucējiem zeme zem kājām aizvien vairāk sakarst.

3) Tomēr rezultāti izrādījās tieši pretēji. Patiesi naidīgā iedzīvotāju attieksme pret fašistisko iebrucēju pasākumiem pietiekami skaidri izpaudās jautājumā par “totalās mobilizācijas” veikšanu, kas izkļiedēja miglas aizsegu un parādīja patiesos cēloņus, kas bija izsaukuši “pagriezienu politikā”. Kļuva skaidrs, ka priekšā stāv jauna asins nolaišana, ka visa būtība ir tajā, lai dabūtu zināmu daudzumu lielgabalu gaļas [frontei] un vergu katorgas darbiem Vācijā.

4) Šī gada marta beigās vācu okupanti veica visu 1919.–1925. gadā dzimušo vīriešu mobilizāciju, lai radītu latviešu SS leģionu. Iedzīvotāji uzreiz saprata hitleriešu blēdīgo triku. Latvieši³ negrib kļūt par Hitlera lielgabalu gaļu. Jau pirms mobilizācijas daudzi vīrieši noslēpās un daļa aizgāja pie partizāniem. Mobilizācijas laikā notika vairākas sadursmes starp latviešiem un vāciešiem, vietām arī bruņotas un pat īstas kaujas (Rīgā). No mobilizācijas izvairījušos skaits un pieplūdums pie partizāniem turpina pieaugt. Baidoties, ka turpināsies sadursmes starp leģionāriem un vācu daļām, vācu pavēlniecība nosūta nelielas latviešu leģionāru apakšvienības uz dažādiem frontes iecirkņiem, bet arī ceļā uz fronti turpinās leģionāru bēgšana, paņemot līdz ar ieročus. Pēc nepilnīgiem datiem, mobilizācijas laikā mūsu partizānu brigādē (tā atradās Osvejas ezera rajonā, ārpus Latvijas teritorijas) ieradās ap 200 cilvēku no Latvijas teritorijas. Protams, pašā Latvijas teritorijā ir ievērojami vairāk no mobilizācijas bēgošo, kuri vēlētos pievienoties partizāniem.

5) Tādā kārtā redzami labvēlīgi apstākļi, lai izvērstu jaunas partizānu vienības Latvijas teritorijā. Kontingentu pieplūduma process partizānu vienību organizācijai, dabiski, pieaug līdz ar kaujas operāciju attīstību frontē, līdz ar darbojošos partizānu vienību kaujas darbību un aģitācijas darbu iedzīvotāju vidū, līdz ar tālāko krīzes attīstību fašistiskajā no-metnē. Ievērojama loma ir arī tiem radiatorajumiem latviešu valodā no Maskavas, kurās fašistu “totalās mobilizācijas” jautājumiem tiek veltīta liela uzmanība.

I. Operatīvais darbs

1) Krasais Latvijas iedzīvotāju antihitlerisko noskaņojumu pieaugums, ievērojamais

3 Tekstā латвийцы – latvijieši. – *Sast.*

skaits to [cilvēku], kuri slēpjas no mobilizācijas un nosūtīšanas uz Vāciju, no latviešu SS leģiona bēgošo skaits izvirza par pirmās kārtas uzdevumu masveida partizānu kustības izvēršanu Latvijā – jaunu partizānu grupu un vienību radīšanu Latvijas PSR. To izveidošanas pamatā jābūt esošajām trim partizānu vienībām, kurām ir bagāta cīņas pieredze un ievērojams skaits spējīgu organizatoru, spridzinātāju, izlūku un politdarbinieku. Ar šo mērķi 1943. g. maijā šīm vienībām jāpārbāzējas no Osvejas ezera rajona uz šādiem rajoniem Latvijas PSR teritorijā:

1. vienība – mežos un purvos ZR no Lubānas ezera Madonas apriņķī;
2. vienība – mežos Ilūkstes un Jēkabpils apriņķī Daugavas kreisajā krastā;
3. vienība – daļēji izmanto mežus Ludzas apriņķa Ciblas un Mērdzenes pagastā, kā arī sevišķi labvēlīgi pret partizāniem noskaņotos iedzīvotājus Rēzeknes apriņķa Kaunatas pagastā.

2) 1. vienības darbības rajons un objekti.

Savā jaunajā bāzēšanās rajonā Lubānas mežos vienības pavēlniecība izveido vairākas grupas, kurām tiek dots uzdevums iefiltrēties mežos ZR no Lejasciema, līdz pat Igaunijas PSR robežai. Nodibinot kontaktus ar bēgošajiem no mobilizācijas un nosūtīšanas uz Vāciju, ar patstāvīgi organizētām partizānu grupām un partizāniem simpatizējošiem darbaļaudīm (sevišķi Apes pilsētas un Lejasciema rajonā), ar aktīvām kaujas operācijām un aģitācijas darbu šīm grupām un pārējai vienības daļai jāizveido četras jaunas vienības. Galvenie objekti un darbības formas partizāniem ir:

- a) spridzināšana, vācu ešelonu nolaišana no sliedēm un dzelzceļa bojāšana līnijās Ieriķi–Gulbene–Sita, Valmiera–Valka un Madona–Gulbene–Alūksne;
- b) uzbrukumi vācu transportiem uz šosejas Rīga–Pleskava posmā starp Raunu un Api, šī šosejas posma mīnēšana un bojāšana;
- c) sakaru līniju un mezglu bojāšana vienību darbības rajonos: Rūjiena, Valmiera, Madona, Ape un Valka;
- d) vācu sīko garnizonu, štābu, pa ceļiem pārvietojošos vācu karaspēka apakšvienību, atsevišķu vācu kareivju un virsnieku, soda ekspedīciju dalībnieku un nodevēju no vietējiem iedzīvotājiem iznīcināšana;
- e) uzbrukums lidmašīnām un noliktavām aerodromā netālu no Gulbenes;
- f) vācu noliktavu un spēkstaciju iznīcināšana vienību darbības rajonos;
- g) Madonas radiostācijas iznīcināšana;
- h) vietējo iedzīvotāju iznīcināšanas, aplaupīšanas, mobilizācijas un aizdzīšanas uz Vāciju aizkavēšana;
- i) antihitlerisko komiteju organizēšana;
- j) kontaktu nodibināšana ar leģionāriem un brīvprātīgajiem Madonā, Gulbenē, Valmierā un Alūksnē un palīdzības organizēšana viņu bēgšanai pie partizāniem.

Papildus radiosakariem ar Latvijas Partizānu kustības štābu vienībām jāuztur sakari savā starpā un ar trešo vienību ar speciāliem sakarniekiem.

Šo četru vienību darbības koordinēšanai un vadībai var tikt noorganizēts brigādes štābs. Vienību apgāde ar ieročiem, munīciju, inženiertehniskiem materiāliem, rāciju barošanas baterijām un pārējiem materiāliem jāveic, nometot tos no “*Duglas*” tipa lidmašīnām, bet smagi ievainoto un slimo izvešana jānodrošina ar R-5 tipa lidmašīnām.

3) Otrās vienības darbības rajons un objekti.

Darbības rajonu nosaka šādi punkti: stacija Zemgale, Subate, Taurkalne, Skrīveri, Preiļi. Tāpat kā 1. vienība, 2. vienība savas bāzēšanās rajonā aicina visus gribošos un spējīgos cīnīties pret vācu fašistu iebrucējiem un nodevējiem no vietējiem iedzīvotājiem, lai organizētu vienas vecās vienības vietā trīs jaunas. Vienību galvenajiem darbības objektiem un formām jābūt:

a) dzelzceļa līnijas starp stacijām Skrīveri–Daugavpils, Zemgale–Daugavpils, Taurkalne–Krustpils;

b) šoseja starp Zarasiem un Daugavpili un starp Krustpili un Daugavpili,

c) visi pārējie objekti un darbības formas, kādi uzskaitīti 2. punktā.

Vienībām jānodibina sakari ar strādniekiem, kuri strādā kara uzņēmumos un darbnīcās Jēkabpilī, Līvānos, Jaunjelgavā, kā arī ar dzelzceļniekiem Krustpils un Pļaviņu stacijās un palīdzēt viņiem diversiju sarīkošanā, sabotāžas veikšanā. Vienībai, kas darbojas vistuvāk Rīgai, ar tādu pašu mērķi nodibināt sakarus ar Rīgas pilsētas strādniekiem.

Lai koordinētu un vadītu vienību darbību, var tikt nodibināts brigādes štābs. Starp vienībām tiek uzturēti sakari ar sakarnieku vai pastkastīšu palīdzību. Bez tam tām ir jāuztur pastāvīgi sakari ar vienībām, kuras darbojas Daugavpils apriņķī. Ieročus, municiju un pārējos materiālus vienībām jānomet no "Duglas" tipa lidmašīnām.

4) Trešās vienības darbības rajons un objekti.

Trešās vienības darbības rajonu nosaka šādi punkti: Indra, Daugavpils, Rēzekne, Zilais [Dziļais - ?] ezers. No trešās vienības, iesaistot jaunus partizānus no vietējiem iedzīvotājiem, jānoorganizē trīs vienības. Šīm vienībām bez parastajiem uzdevumiem jāveic šādi:

a) ar sistemātiskām diversijām izvest no ierindas svarīgāko dzelzceļa maģistrāli, kas apkalpo vācu fronti, konkrēti – dz. c. līniju starp stacijām Daugavpils–Rēzekne, kā arī dz. c. līniju Daugavpils–Indra un Rēzekne–Zilupe un, beidzot, šoseju Daugavpils–Rēzekne;

b) nodibināt sakarus ar leģionāriem un brīvprātīgajiem, kuri atrodas Daugavpils, Rēzeknes, Zilupes un Ludzas pilsētā, lai organizētu viņu bēgšanu un iesaistīšanu partizānos;

c) nodibināt sakarus ar strādniekiem un dzelzceļniekiem Daugavpils un Rēzeknes pilsētā, lai palīdzētu viņiem diversiju sarīkošanā un sabotāžas veikšanā uzņēmumos, kas strādā kara vajadzībām, un Daugavpils dz. c. depo.

Ar ieročiem un pārējiem materiāliem šīs vienības ir jāapgādā ar R-5 tipa lidmašīnām.

5) No pastāvošajām 1. un 3. vienības organizētajām vienībām, kuras darbosies uz Abrenes apriņķa robežas, jāizdala dažas grupas, lai organizētu trīs partizānu vienības šajā apriņķī. Šo vienību uzdevums ir: izsist no ierindas dz. c. līniju Sita–Jaunlatgale, kā arī šoseju Rēzekne–Augšpils; sakaru nodibināšana ar leģionāriem un brīvprātīgajiem Kārsavā un Jaunlatgalē, lai iesaistītu viņus partizānos, kā arī pārējie vispārējie uzdevumi.

Ieročus un pārējos materiālus vienībām jāpiegādā ar "Duglas" un R-5 tipa lidmašīnām.

6) Tādā kārtā 1943. gada vasaras periodā Latvijas partizānu kustība jāizvērsē Latgales teritorijā, Vidzemes ziemeļdaļā un Zemgales Jēkabpils apriņķī un, iesaistot vietējos iedzīvotājus, jāizaug no 3 vienībām (ap 400 cilvēku) līdz 12–13 vienībām 1300–1500 cilvēku [sastāvā].

Lai sekmīgi izpildītu šos uzdevumus, Latvijas partizāni ir jāapgādā ar ieročiem, municiju un pārējiem materiāliem, kā arī mācību punktā un Centrālajā radistu skolā speciāli sagatavotiem organizatoru, spridzinātāju, izlūku un radistu kadriem.

II. Izlūkošanas darbs

Izlūkošanas darbs, ko veic pastāvošās Latvijas partizānu vienības, ir vēl nepietiekams un nav plānveidīgs. Lai izskaustu šos trūkumus, nepieciešams panākt, lai Latvijas partizānu brigādes izlūkošanas priekšnieks, visas partizānu vienības savlaicīgi, plānveidīgi apgādātu Latvijas Partizānu kustības štābu ar patiesu informāciju par vienību darbības rajonu saskaņā ar tālāk minētām sadaļām.

1. Karaspēka izlūkošana. Savākt un piesūtīt ziņas: 1) par pretinieka karaspēka un tehnikas pārvadājumiem pa dzelzceļu un autoceļiem; 2) par vācu karaspēka daļu un garnizonu dislokāciju un to tehnisko apbruņojumu: a) daļu numuriem, b) skaitlisko sastāvu, c) ieroču

šķiru (aviācija, artilērija, kājnieki utt.), d) daļu komandējošā sastāva uzvārdus un dienesta pakāpes, e) karaspēka nacionālo sastāvu un morālo stāvokli, f) sastāvu pēc vecuma, g) no kurienes ieradusies daļa un vai tā piedalījies kaujās, h) uz kuriem, kādā sastāvā un ar kādu uzdevumu daļa aizbraukusi; 3) par aizsardzības pozīcijām un būvēm; 4) par pilsētu, dzelzceļa mezglu un komunikāciju pretgaisa aizsardzības līdzekļiem: a) zenītieroči, b) iznīcinātāju aviācija; 5) par pretinieka dzelzceļa transportu: a) caurlaides spēju, b) kustības traucējumu gadījumiem un to punktiem; 6) par armijas noliktavām (munīcijas, ietēru, degvielas); 7) par aerodromu un nosēšanās laukumu esamību; lidmašīnu skaits, kas bāzējas tajos, lidmašīnu tipi (transporta, iznīcinātāji, bumbvedēji); 8) par Dzimtenes nodevēju mobilizāciju cīņai pret partizānu kustību, policijas dienesta veikšanai, objektu apsardzībai: a) to skaitlisko sastāvu un tehniskais bruņojums, b) nacionālo sastāvu un morālo stāvokli.

2. Aģentūras izlūkošana. [Uzdevums]: Savākt un iesūtīt ziņas: 1) par vācu iestāžu pasākumiem okupēto teritoriju administratīvajā iekārtā: a) par lauksaimniecību un zemes izmantošanu, b) par rūpniecības uzņēmumu atjaunošanu un to darbu, c) par tirdzniecību, d) par nodokļu sistēmu, e) par izglītību un politisko propagandu, f) par veicamo totālo mobilizāciju, g) par terorismu, h) par vietējo iedzīvotāju aplaupīšanu, i) par nosūtīšanu darbos uz Vāciju, j) par apdzīvoto vietu izpostīšanu un nodedzināšanu; 2) par vietējo iedzīvotāju attieksmi pret visiem vācu veiktajiem pasākumiem; 3) par pasu sistēmu un režīmu vietējiem iedzīvotājiem: a) pierakstīšanās kārtība un kādi dokumenti tiek pieprasīti, b) no kāda līdz kādam laikam [pulksteņa] ir atļauta staigāšana un sabiedrisko vietu apmeklēšana, c) kam tiek atļauts staigāt visu diennakti un kādi tam ir vajadzīgi dokumenti; 4) par kārtību braucienos pa dzelzceļu un pa šoseju ceļiem (caurlaides, apliecības, kas tās izdod utt.).

3. Konkrētie izlūkošanas pasākumi.

1) Katrai partizānu vienībai ir komandiera vietnieks izlūkošanas jautājumos un izlūku grupas. Komandiera vietnieka izlūkošanas jautājumos pienākums ir visu ziņu savākšana, rezidentu-vertētāju ieviešana šajā nolūkā, kā arī aģentūras un izlūku ieviešana no vietējiem iedzīvotājiem.

2) Uz visiem svarīgākajiem dz. c. un šoseju ceļiem un citos objektos jābūt ziņotājiem no vietējo iedzīvotāju vidus.

III. Kadru nodrošināšana

1) Priekš štāba mācību punkta nepieciešams mēnesī atlasīt no vietējiem iedzīvotājiem ne mazāk kā 40 cilvēkus, lai sagatavotu viņus par partizānu kustības organizatoriem, spridzinātājiem, ložmetējniekiem, izlūkiem. Pavisam vasaras periodā mācību punktā jāgatavo 200 cilvēki. Uzdevumā nosūtāmās specdarbinieku grupas jānodrošina ar atbilstošu medicīnisko personālu (saninstruktoriem, medmāsām, ārstiem), bet ne mazāk kā 10 cilvēkus.

2) Lai nodrošinātu radiomezglu un jaunās vienības ar radistiem, nepieciešams katrus divus mēnešus (divas reizes vasaras periodā) atlasīt un nosūtīt uz Centrālo radistu skolu grupas pa 8 cilvēkiem, kuri atbilst noteiktām prasībām.

3) Lai paceltu partizānu kaujiniecisko garu, jānodrošina savlaicīga apbalvojumu piešķiršana, kā arī kārtējo dienesta pakāpju piešķiršana no militārpersonām sastāvošajam partizānu komandējošajam sastāvam.

IV. Sakari

1. Jaunformējamo vienību nodrošinājums.

Lai nodrošinātu sakarus un saskaņā ar šo plānu, 10 jaunformējamām vienībām būs vajadzīgi uzskaitītie materiāli.

Par minimālo radistu skaitu jāuzskata 10, ja daļējai transportēšanai un rokasvada grozīšanai piešķirtu pa 1 cilvēkam bez radista kvalifikācijas katrai radiostacijai. Līdz jauno vienību formēšanai (jūlija beigām) štābs saņems 6 radistus, kuri tiek sagatavoti Centrālajā radioskolā. 4 cilvēku iztrūkumu var segt tikai no CPKŠ rezervēm līdz jūnija pirmajai pusei. RPO-2⁴ tipa radiostacijas vai analogas tām ir paredzētas tāpēc, ka vidējais korespondenta attālums no mezgla būs 750–800 km, un tipa “Sever” radiostacijas nevar nodrošināt drošus sakarus tādos apstākļos. Norādītā nepieciešamā inventāra Latvijas Partizānu kustības štābam nav.

2. Eksploatācijas materiālu nodrošinājums.

Lai nodrošinātu nepieciešamos eksploatācijas materiālus kā jaunformējamo, tā arī agrāk radīto 11 radiostaciju un viena operatīvā punkta vajadzībām, būs nepieciešams katru mēnesi iesūtīt materiālus Aprēķins tika veikts ar pieņēmumu, ka 22 tipa “Sever”⁵ radiostacijām, rēķinot, ka 10 no tām būs tipa RPO-2 radiostacijas, var norādīto svaru samazināt par 30%.

3. Radiomezgla slodze.

Ja būs nepieciešamība nodrošināt sakarus pa 2 seansi katram no 22 korespondentiem, tad, skaitot katra seansa maksimālo ilgumu ar katru korespondentu divas stundas, radiomezglā būs nepieciešami 4 vienlaikus strādājoši uztvērēji un raidītāji. Darbs mezgla sistēmā ļaus samazināt raidītāju skaitu līdz 3 gab.

Pašlaik radiomezglā pēc esošā štata ir viens “RAF”⁶ tipa raidītājs un viens “45PK” tipa uztvērējs.

Tādējādi līdz jūlijam būs vajadzīgi minimums 2 raidītāji ar jaudu 100 līdz 500 W un 3 “KV”⁷ tipa vai “Čaika”⁸ uztvērēji. No 3 minētajiem uztvērējiem viens nav saņemts un saskaņā ar esošo štatu pašlaik ir ļoti nepieciešams. Mezgla paplašināšana materiālā ziņā prasis arī cilvēku štata sastāva un transporta līdzekļu skaita palielināšanu.

1. Vecākos radistus – par 1 cilvēku.

2. Radistus – par 8 cilvēkiem.

3. Šoferus – par 2 cilvēkiem.

Papildus esošajiem štata transporta līdzekļiem būs nepieciešams papildināt: motociklus – 1, transporta mašīnas – 2.

Paredzētā Latvijas partizānu kustības attīstības plāna sekmīgai realizācijai nepieciešama Centrālā partizānu kustības štāba palīdzība ar padomu, radiomezgla štatu palielināšana, dažāds inventārs un gaisa transports.

Nepieciešamā inventāra un gaisa transporta aprēķins pielikumā.⁹

Latvijas Partizānu kustības štāba
priekšnieka p. v. i. /paraksts/ (Ameriks)

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
biedram Sproģim

Jūsu iesniegto plānu operācijām uz pretinieka komunikācijām rajonā Pļaviņas–Gostiņi–Krustpils–Jēkabpils visumā atzīstu par labu. Pie plāna ir šādas piezīmes.

4 Радиостанция (рация) портативная отдельная-2. – *Sast.*

5 Radiostacija (rācija) “Ziemeļi”. – *Sast.*

6 Радиостанция (rācija). – *Sast.*

7 Кратковолновая – īsviļņu. – *Sast.*

8 “Kaija”. – *Sast.*

9 Pielikums nav atrasts. – *Sast.*

1. Jāparedz konsekventa triecienu pastiprināšana komunikācijām šajā rajonā, neaprobežojoties ar vienu triecienu: ar 2 km dzelzceļa līnijas izvešanu no ierindas kustību uz ilgu laiku nepārtrauksim.

2. Tiltu spridzināšanai nepieciešamais tola daudzums jāpalielina 2–2,5 reizes salīdzinājumā ar to, kāds norādīts jūsu aprēķinos.

3. Iznīcinot šoseju tiltus, kombinējiet spridzināšanu ar sprāgstvielām un dedzināšanu: postījumi būs pilnīgāki.

4. Izpostot dzelzceļa tiltus un ceļus, izpostītos iecirkņus un pieejas tiem mīnēt ar palēninātas darbības mīnām.

Par operācijas sagatavošanas un realizācijas gaitu ziņot kārtējos operatīvajos ziņojumos.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietnieks Valsts drošības komisārs

(S. Beļčenko)

Bijušais CPKŠ priekšnieka
vietnieks ģenerālpulkvedis
S. Beļčenko 2001. gada 9. maijā
Dinamo stadionā Maskavā
(Internets).

НАЧАЛЬНИКУ ЛАТВИЙСКОГО ШТАБА
ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ

17

Товарищу СПРОГИС

9.61
W3448.

1/2
% 43

Представленный Вами план операций на коммуникациях противника в районе Плявинас-Гостини-Крустпилс-Екабпилс, в основном одобряю. К плану вносятся следующие замечания:

1. Нужно предусмотреть последовательное наращивание ударов по коммуникации в этом районе, не ограничиваясь нанесением одного удара: выводом из строя 2 км ж.д. пути движение надолго не прервешь.

2. Количество тола, необходимого для подрыва мостов нужно увеличить в 2-2,5 раза выше того, какое указано в Ваших расчетах.

3. При уничтожении шоссежных мостов комбинируйте подрыв взрывчаткой с поджогом: разрушение будет более полным.

4. При разрушении ж.д. мостов и ж.д. пути нужно разрушенные участки и подступы заминировать минами эд.

Ход подготовки и проведения операции докладывать в очередных оперсводках.

1/2
Зам. Начальника Центрального
Штаба партизанского движения
Комиссар госбезопасности

(С. Бельченко)

Всего: 43

CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra S. Beļčenko 1943. gada 2. novembra raksts LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim ar kaujinieku darbības plāna apstiprinājumu (KVSPVA, 69. f., 1. apr., 446. l., 17. lp.).

**27. dok. CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1943. gada
16. decembrī apstiprinātais plāns partizānu operācijai
“Ziemas koncerts” (partizānu kustības frontes Kaļiņinas virziens).**

Avots: KVSPVA, 61. f., 1. apr., 40. lieta, 46. lp. (abas puses). Oriģināls maģinrakstā ar P. Ponomarenko apstiprinājumu un piezīmi: “Operācijas sākums pēc īpaģa norādījuma”.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr.1

“Apstiprinu”
Centrālā partizānu kustības štāba
Augstākā virspavēlnieka Galvenajā mītņē
Ģenerālleitnants
/paraksts/ (P. Ponomarenko)
1943. g. 16. decembrī
Rokrakstā: Operācijas sākums
pēc v. norādījuma. P.P[onomarenko]

Operācijas plāns pretinieka dzelzceļu iznīcināģšanai
 (“Ziemas koncerts”)
(1943. g. decembris–1944. g. janvāris)

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. ___

“Apstiprinu”
/Paraksts/: Centrālā partizānu kustības štāba
Augstākā virspavēlnieka Galvenajā mītņē
Priekģšnieks: ģenerālleitnants
P. Ponomarenko
1943. g. 16. decembrī

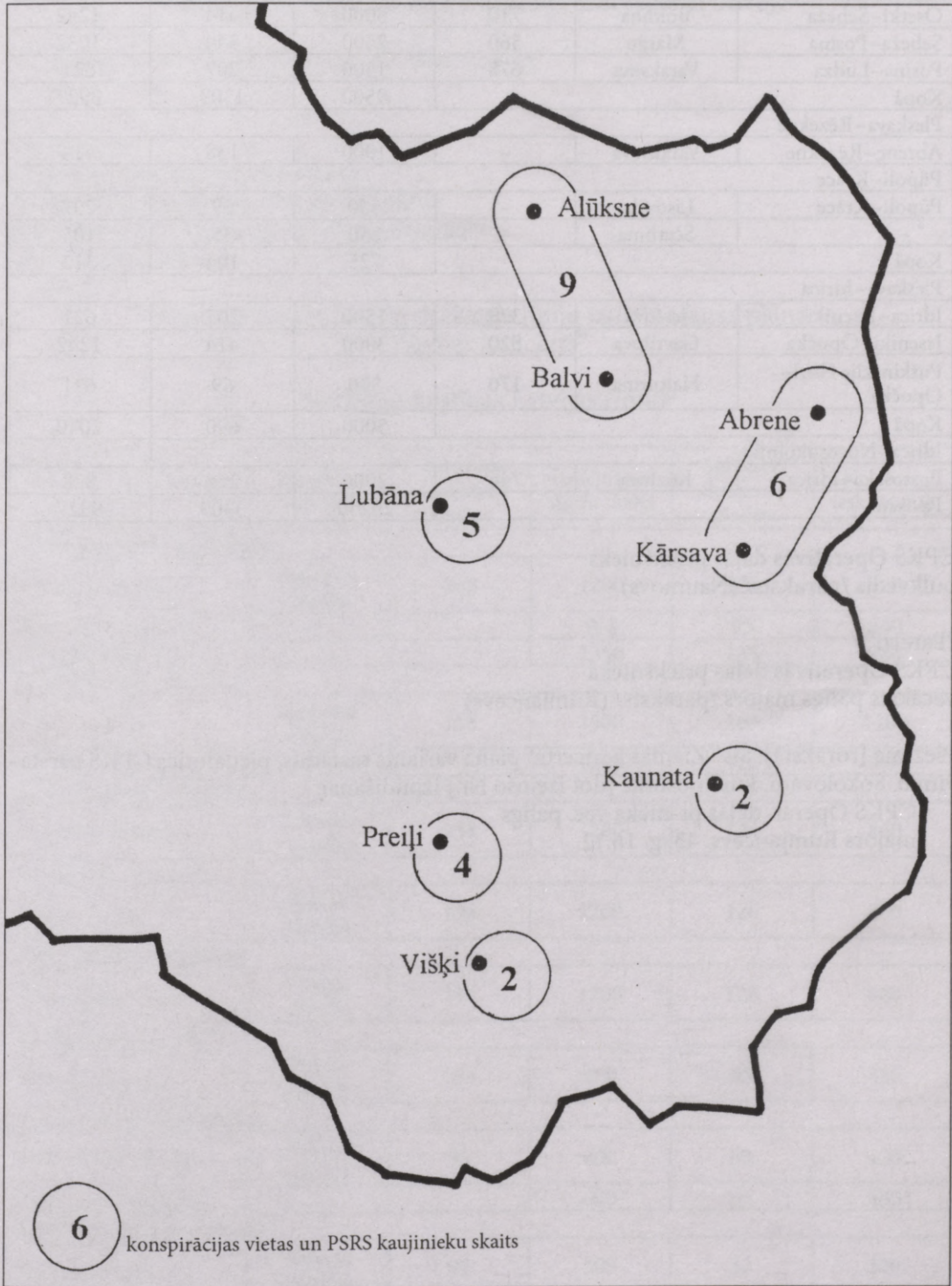
Izraksts
no operācijas plāna pretinieka dzelzceļu iznīcināģšanai
 (“Ziemas koncerts”)
(1943. g. decembris–1944. g. janvāris)

Partizānu kustības frontes Kaļiņinas virziens

Dz-c iecirkņa nosaukums	Brigāde, vienība	Vienības skaitl. sast.	Iznīcināģmo slieģu skaits	Sprāģstv. daudz. ar pieder.	Kopģsvars, iesk. munīc. (kg)
Dno–Novosokolņiki					
Ķihaģevo–Suģģevo	Sidorenko	320	1500	207	621
Suģģevo–Zagoskino	Karļikova	200	250	35	105
Zagoskino–Lokņa	Moisejenko		250	35	105

1 Dokumentā numurs nav norādģts. – Sast.

PSRS kaujinieku konspirēšanās vietas Latvijā
1942. gada beigās un 1943. gadā.

V. Kaujinieku plāni

Kopā			2000	277	831
Idrica–Rēzekne					
Idrica–Osetki	Ļisovska	909	2500	344	1032
Osetki–Sebeža	Boidina	710	3000	414	1242
Sebeža–Posina	Margo	560	2500	344	1032
Posina–Ludza	Varaksovs	678	1500	207	621
Kopā			9500	1309	3927
Pleskava–Rēzekne					
Abrenc–Rēzekne	Varaksova	–	1000	138	414
Pūpoli–Krāce					
Pūpoli–Krāce	Ļisovska	–	500	69	207
– ” –	Ščerbina	–	250	35	105
Kopā			725	104	312
Pleskava–Idrica					
Idrica–Jesenīki	Jeršova	329	1500	207	621
Jesenīki–Opočka	Gavrilova	820	3000	414	1242
Puškinskije Gori–Opočka	Halturina	170	500	69	621
Kopā			5000	690	2070
Idrica–Novosokolņiki					
Pustošaka–Idrica	Kozlova	744	2000	276	828
Pavisam			20250	3309	9927

CPKŠ Operatīvās daļas priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Naumovs)

“Pareizi”
CPKŠ Operatīvās daļas priekšnieka
vecākais palīgs majors /paraksts/ (Rumjancevs)

Piezīme [rorakstā]: Šis “Ziemas koncerta” plāna variants sastādīts, piedaloties CPKŠ pārstāvim b. Sokolovam, kurš nosūtīts [dot izejošo Nr.] izpildīšanai.

CPKŠ Operat. daļas pr-nieka vec. palīgs
majors Rumjancevs. 43. g. 16.12.

28. dok. CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1943. gada 16. decembrī apstiprinātais plāns partizānu operācijai "Ziemas koncerts" (partizānu kustības Latvijas fronte).

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 82. lieta, 205. lp.

"Apstiprinu"

Centrālā partizānu kustības štāba
Augstākā virspavēlnieka Galvenajā mītnē
ģenerālleitnants /paraksts/ (P. Ponomarenko)
1943. g. 16. decembrī

Izraksts no pretinieka dzelzceļa līniju iznīcināšanas plāna
"Ziemas koncerts"

Partizānu kustības Latvijas fronte

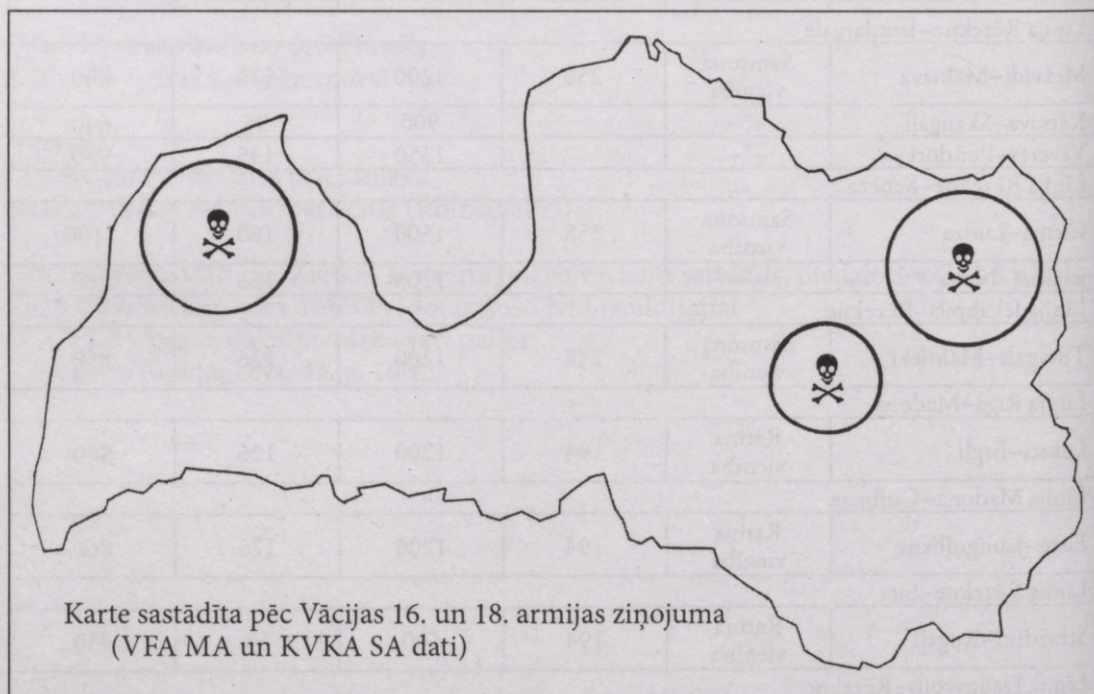
Dz-c iecirkņa nosaukums	Brigāde, vienība	Vienības skaitliskais sastāvs	Iznīcināmo sliežu skaits	Sprāgstv. daudz. ar pieder.	Kopsvars, iesk. munīc.
Līnija Rēzekne–Jaunlatgale					
Mežvidi–Malnava	Samsona vienība	258	1200	126	860
Kārsava–Skangāļi	–“–		900	95	640
Vāveres–Punduri	–“–		1350	135	980
Līnija Rēzekne–Sebeža					
Cirma–Ludza	Samsona vienība	258	1500	160	1100
Istalsna–Nirza	–“–		1200	126	860
Līnija Jēkabpils–Rēzekne					
Tiltagals–Mālnieki	Samsona vienība	258	1200	126	860
Līnija Rīga–Madona					
Luksti–Ērgļi	Ratiņa vienība	194	1200	126	860
Līnija Madona–Gulbene					
Elste–Jaungulbene	Ratiņa vienība	194	1200	126	860
Līnija Rēzekne–Sita					
Strazdiņi–Rugāji	Ratiņa vienība	194	600	63	430
Līnija Daugavpils–Rēzekne					
Zalvu ezers–Krāce	Zaļuma vienība	95	600	63	430
Zalvu ezers–Aglona	–“–		600	63	430
Līnija Daugavpils–Polocka					
Krāslava–Indra	Zaļuma vienība	95	300	32	220

V. Kaujinieku plāni

Linija Valmiera–Valka					
Strenči–Saule	Kalvāna vienība	118	600	63	430
Linija Valka–Gulbene					
Anna–Alūksne	Kalvāna vienība	118	600	63	430
Linija Gulbene–Jaunlatgale					
Sita–Balvi	Kalvāna vienība	118	600	63	430
Žiguri–Kuprava	–“–	118	600	63	430
Linija Sigulda–Gulbene					
Piebalga–Urickste	Kalvāna vienība	118	600	63	430
Kopā			14 850	1549	10 680

Centrālā partizānu kustības štāba
Operatīvās daļas priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Naumovs)

PSRS kaujinieku apdraudētās vācu armijas vietas
meža masīvos Latvijā (1944–1945).

Karte sastādīta pēc Vācijas 16. un 18. armijas ziņojuma
(VFA MA un KVKA SA dati)

© Sastādījis: Heinrihs Strods
© Grafika: Modris Esserts

29. dok. Sarkanās armijas 1. Baltijas frontes pavēlnieka maršala Ivana Bagramjana¹ uzdevumā 1944. gadā izveidotā PSRS kaujinieku grupa Ķeguma HES ieņemšanai pirms vācu armijas atkāpšanās un tās bruņojums.

Avots: LZAA, 40. f., 5. apr., 19. lieta.

1. partizānu vienības cīnītājiem piešķirto ieroču saraksts

Uzvārds	RLD ²	Auto- māti	Pistoles	Granā- tas	Ložme- tēju patro- nas	Auto- māti	Tālskati
1	2	3	4	5	6	7	8
Oškalns	-	1	1	-	-	-	-
Muravskis	-	1	1	-	-	-	-
Bogodistijs	-	1	1	-	-	-	-
Karpovs	-	1	1	-	-	-	-
Nemcovs	-	1	1	-	-	-	-
Groms	-	1	1	-	-	-	-
Muižnieks	-	770	3064	-	-	-	-
Krasovskis	-	1	1	2	-	-	-
Čižs	-	190	38 190	2	-	500	1
Zaščerinskis	-	107	-	2	-	500	1
Kozļenkovs	-	155	-	2	-	500	-
Lobačevs	-	6956	-	2	-	500	-
Širihodilovs	-	8863	-	2	-	500	-
Beļickis	352	-	-	2	600	-	-
Andronovs	-	105	-	2	-	500	-
Šutovs	301	-	1	2	600	-	-
Gusevs	-	114	-	2	-	500	-
Sorokins	-	4522	-	2	-	500	-
Ilasovs	-	3151	-	2	-	500	-
Porozovs	-	1	1	2	-	500	1
Filipovs	-	779	3845	2	-	500	-
Bondarevs	610	-	-	2	600	-	-
Drozdovs	624	-	-	2	600	-	-
Svarinskis	-	2609	-	2	-	500	-
Morozovs	314	-	-	2	600	-	1
Vlasovs	-	1	-	2	-	500	-
Kuvšinskis	1176	-	-	2	600	-	-
Beļajevs	-	3721	-	2	-	500	-
Beļakovs	7866	-	-	2	-	-	-
Kozlovskis	-	193	1	2	-	500	-
Ozoliņš	-	562	-	2	-	500	-
Lakstīgala	148	-	-	2	600	-	-

1 Ivans Bagramjans (1897-1982). – *Sast.*

2 RLD – Degtjarova rokas ložmetējs [РПА]. – *Sast.*

V. Kaujinieku plāni

Terehovs	-	365	5417	2	-	500	1
Bekasovs	454	-	-	2	600	-	-
Risevs	-	1	-	2	-	500	-
Dorofejevs	-	7206	-	2	-	500	-
Jevstihejevs	-	118	-	2	-	500	-
Kanters	-	-	1	2	-	-	-
Bergs	-	1	1	2	-	500	-
Jurčenko	-	5143	269	2	-	500	-
Šabanovs	-	376	-	2	-	500	-
Liepkalns	-	-	1	2	-	-	-
Kudinovs	1	-	1	2	600	-	-
Čiburevkins	-	1	-	2	-	500	-
Lazarevičs	-	-	1	-	-	-	-
Jaroslavskis	-	-	1	-	-	-	-
Barkovskis	-	1501	-	2	-	500	-
Boiko	1	-	-	1	600	-	-
Freda	-	-	-	-	-	-	-
Paškovs	-	-	-	-	-	-	-

VI. PSRS BRUŅOTO SPĒKU ĢENERĀLŠTĀBA GALVENĀS IZLŪKOŠANAS PĀRVALDES UN PSRS VDTK GRUPU DARBĪBA

30. dok. PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes 1969. gada 3. marta izziņa Latvijas KP CK Partijas vēstures institūta direktoram A. Raškevicam par četru izlūku un diversiju grupu darbību Latvijā 1943.–1945. gadā.

Avots: LVA, 302. f., 2. apr., 1. lieta, 1.–22. lp.

Arhīva kopija
Slepeni
Eks. Nr. 1

Karaspēka daļa 61379
1969. g. 3. martā
Nr. 147282

Latvijas KP CK Partijas vēstures institūta direktoram
b. Raškevicam

Rīgā, Raiņa bulvārī 15

Uz 1969. gada 13.02. Nr. 55.

Pēc Jūsu lūguma nosūtu diversiju-izlūkošanas grupu un partizānu vienību, kuras darbojās Tēvijas kara laikā Latvijas PSR teritorijā, komandieru atskaišu kopijas.

1. Diversiju-izlūkošanas grupas komandiera Viktora Vadima d. Semigonovska atskaiti – 6 kadri.
2. Diversiju-izlūkošanas grupas komandiera Nikolaja Jakova d. Žirova atskaiti – 5 kadri.
3. Diversiju-izlūkošanas grupas komandiera Pētera Alekseja d. Širokova atskaiti – 3 kadri.
4. V. D. Redjko un V. A. Koščejeva partizānu vienības ziņojumu par veikto darbu un partizānu vienības personālā sastāva sarakstus – 21 kadsr.

Pielikums: minētais 35 kadros (fotokopijas), slepeni, pasūtījums Nr. 28, tikai adresātam.

Karaspēka daļas 61375 komandieris
1. ranga kapteinis /paraksts/ (V. Kudrjavcevs).

Ziņojums

par Ļeņingradas frontes partizānu vienības “Redjko” veikto darbu pretinieka aizmugurē, t. s. “Kurzemes katlā” laikā no 1944. g. 12. sept. līdz 1945. g. 9. maijam.

Vienības sastāvs.

Войсковая часть
= 61379 =

3 "марта" 1969 г.
№ 147282
г. Москва, Н-160

ARHĪVA KOPIJA

С Е К Р Е Т Н О

экз. № 1

ДИРЕКТОРУ ИНСТИТУТА ИСТОРИИ ПАРТИИ ПРИ ЦК
КП ЛАТВИИ

тов. РАШКЕВИЦ

гор. Рига, Бульвар Райнис
дом 15.

На № 55 от 13.2.1969 года

По Вашей просьбе направляю фотокопии отчетов командиров диверсионно-разведывательных групп и партизанских отрядов, действовавших в период Отечественной войны на территории Латвийской ССР:

1. Отчет командира диверсионно-разведывательной группы СЕМИГОНОВСКОГО Виктора Вадимовича на 6 кадрах; 135
2. Отчет командира диверсионно-разведывательной группы ЖИРОВА Николая Яковлевича - на 5 кадрах; 77
3. Отчет командира диверсионно-разведывательной группы ШИРОКОВА Петра Алексеевича - на 3 кадрах; 77.90
4. Доклад о проделанной работе и списки личного состава партизанского отряда РЕДЬКО В.Д. и КОЩЕЕВА В.А. на 21 кадре. 124, 127 (125-127)

ПРИЛОЖЕНИЕ: упомянутое на 35 кадрах (фотокопии), секретно, заказ № 28, только адресату.

КОМАНДИР ВОЙСКОВОЙ ЧАСТИ 61375
КАПИТАН I РАНГА

(В.КУДРЯВЦЕВ)

VI. PSRS Bruņoto spēku ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes un PSRS VDTK grupu darbība

1.	Vienības komandieris	Redjko V. D.
2.	Vienības komandieris	Koščejevs V. A.
3.	Vietn. izlūku darbā	Puhtejevs I. D.
4.	Komandiera palīgs un 1. vada komandieris	Ostroušenko I. N.
5.	Vada komandieris	Iļjins N. I.
6.	Vienības sagādes priekšnieks	Tardoujenko F. K.
7.	Staršina un sardzes dienesta priekšnieks	Nikonovs N. A.
8.	Vienības pavārs	(?)*
9.	Nodaļas komandieris	(?)
10.	—“—	(?)
11.	—“—	Kiškurnijs A. P.
12.	—“—	(?)
13.	Nodaļas komandieris un vecākais ložmetējnieks	(?)
14.	Nodaļas komandieris	Gridiško J. V.
15.	—“—	Šmakovs T. V. (pazudis bez vēsts)
16.	Ložmetējnieks	Murevičs I. I.
17.	—“—	(?)
18.	Izlūks	(?)
19.	—“—	Melņikovs A. F.
20.	—“—	Kurašova A. J.
21.	—“—	Vasiļenko V. G.
22.	—“—	Ribkins M. I.
23.	Izlūkošanas aģents, strādāja pie pretinieka	Vasiļjeva J. V.
24.	—“—	Parfejevs M. M.
25.	—“—	(?)
26.	—“—	Fedotovs A. I.
27.	—“—	Nikolajevs V. P.
28.	—“—	Jakovļevs G. I.
29.	—“—	Brinks K. M.
30.	Partizāns-ierindnieks	(?)
31.	—“—	Koņinovs N. I.
32.	—“—	Babaks I. V.
33.	—“—	(?)
34.	—“—	Kirilovs N. N.
35.	—“—	Hohrjakovs V. I.
36.	—“—	Rižakovs A. L.
37.	—“—	Roščenkovs I. I.
38.	—“—	Vlasovs A. P.
39.	—“—	Pavušs M. L.
40.	—“—	(?)
41.	—“—	Odivecs V. V.
42.	—“—	Kuncevičs J. A.
43.	—“—	Greskovonti A. N.
44.	—“—	Kazakovs J. R.
45.	—“—	(?)
46.	—“—	Soboļevs V. N.
47.	—“—	(?)
48.	—“—	(?)
49.	—“—	(?)

 * (?) Šeit un turpmāk dokumentā nesalasāms uzvārds, teksts vai cipars. — *Sast.*

50.	--	(?)
51.	--	Providenko I. A.
52.	--	Suhovs N. I.
53.	--	Jegorovs A. J.
54.	--	Letunovs N. G.
55.	--	(?)
56.	--	Taranovs A. A.
57.	--	(?)
58.	--	(?)
59.	--	(?)
60.	--	(?)
61.	--	Sičevs A. A.
62.	--	Ivanovs V. J.
63.	--	Cigaņenko I. Č.
64.	--	Štrombergs F. K.
65.	--	Treimanis O. J.
66.	--	Ubrans G. G.
67.	--	Saude I. B.
68.	--	Vucans U. G.
69.	--	Fjodorovs A. I.
70.	--	Vorobjovs O. N.
71.	--	Būmans V. A.
72.	--	Kosatijs S. V.
73.	--	Sčastnijs I. I. (atpalicis)
74.	--	Murašova N. N.
75.	--	Kalņina G. A.
76.	--	Morozova T. B.
77.	--	Hramcova G. I.
78.	--, izlūks	Fedotovs A. M. (pazudis bez vēsts)
79.	--, izlūks	(?) --
80.	--, izlūks	Filatovs G. P. --
81.	--, izlūks	Dmitrijevs J. --
82.	partizāns-ierindnieks	(?)
83.	ziņotājs	Simonjans I.

Vienība organizēta galvenokārt no bijušajiem padomju pilsoņiem, kuri dažādu iemeslu dēļ nokļuvuši pretinieka rokās, neskaitot desanta grupu darbam atlasītos. Partizānu sarakstā 89 cilvēki, no kuriem:

1. Krituši – 4 cilvēki.
2. Pazuduši bez vēsts vai atpalikuši no vienības – 7 cilvēki.
3. Ievainotie, kas ievietoti ārstēšanai Kuldīgas pils. hospitālī – 6 cilvēki.
4. Nogādāti un nodoti rezerves pulkā Jelgavas pils. – 72 cilvēki.

Viss sastāvs iedalās:

1. Bijušie krievu karagūstekņi, galvenokārt no 1941.–42. g., izbēgušie no ieslodzījuma nometnēm – 34 cilvēki.
2. Pretinieka ar varu izvestie no Padomju Savienības okupētās daļas, galvenokārt kara sākumā, nepilngadīgie un armijā nedienējušie – 38 cilvēki.
3. Baltijas krievi, izvairījušies no karadienesta vāciešiem, dezertējuši no tā – 6 cilvēki.
4. Latvieši un citu tautību baltieši, arī izvairījušies no dienesta vai dezertējuši no dažādām vācu militārām iestādēm – 11 cilvēki.

Vienības aģentūras sastāvs

“Kurzemes katlā” dažādos rajonos vienība organizēja savu aģentūru, savervējot vietējas nozīmes aģentus-ziņotājus. Dažus no tiem tā daļēji izmantoja kā palīgus, izpildot atsevišķus uzdevumus, un turēja trijās vietās savus partizānus, kuri dzīvoja legāli un strādāja vienības uzdevumā.

Pie Kurzemes grupējuma Gaisa flotes un aerodromu pavēlniecības štāba tika organizēta slēpena partizānu izlūkošanas grupa, kas sastāvēja no partizāniem:

1. Vasiļjevas J. V.
2. Ļisovska
3. Parfejeva M. M.
4. Fedotova A. I.

Grupu organizēja partizānu vienības komandieris Redjko. Nodrošinot vadību, sakarus ar grupu uzturēja vienības komisārs Kaščejevs V. A.

Ventspilī, “Bauleitung” [Būvvaldes] štābā, darbojās partizāni, aģenti, ziņotāji

- 1) Nikolajevs V. I.,
- 2) Jakovļevs G. I.,

kurus bija savervējis vienības komandieris. Praktisko vervēšanu veica un sakarus ar grupu uzturēja vienības komisārs Kaščejevs V. A.

3. Savervētais un kā partizāns vienībā uzņemtais Brinks K. M. darbojās Elkšņenes–Piltenes rajonā.

4. Vienības komandiera savervētais vietējās nozīmes aģents-ziņotājs, kurš daļēji izpildīja arī kaujas uzdevumus, (?) “Garosila” mežniecības mežsargs.

5. Arī aģents-ziņotājs un vairākkārt kaujas uzdevumus veikušais (?) mežniecības “Dzelzkalni” mežsargs, kuru savervēja vienības komandieris Redjko V. D.

6. No mobilizācijas vācu armijā izvairījies, Zūru mežā “Evarti” mājās slēpās vietējas nozīmes aģents-ziņotājs (?) Vasilijs, kuru vienības komandieris savervēja 1944. gadā (?).

7. Aģents-ziņotājs, daļēji izpildīja arī kaujas uzdevumus (?) Edvards, Puzes pagasta “Vanagu” mežsargs un Ekmanis (?) Francis, kurš dzīvoja “Vanagu” mājās – vienības komandiera savervētie.

8. No pretinieka varmācīgi aizvestajiem krieviem: pilsoņu kara invalīds Soboļevskis Nikolajs Vasilija d. un viņa sieva Soboļevska Zinaīda, kā arī Burdačenkova Marija Ivana m., kuri dzīvoja Puzes pagastā “Āliņos” (barakā) un kurus savervēja vienības komisārs Kaščejevs, visi – aģenti-ziņotāji, kuri daļēji izpildīja arī partizānu vienības kaujas uzdevumus.

9. Popes pagastā (?) sādžā ar segvārdu “Nikolajs-tulks” dzīvojošais strādāja vienības labā kā aģents-ziņotājs un kā pavadonis, izpildīja vienības kaujas uzdevumus, konkrēti, 7. (?), izpētot pieejas pie municijas noliktavas, iesniedza vērtīgas ziņas un pats personīgi bija vienības izlūku pavadonis.

[Viņu] savervēja vienības komandiera vietnieks izlūkošanas lietās I. D. Puhtejevs un uzturēja sakarus ar vienību ar vienības komandiera un komisāra palīdzību.

Visai augšminētajai vienības aģentūrai bija sakari ar vienību visā vienības darbības laikā, un tā sniedza vienībai nepieciešamo palīdzību, precīzas adreses, uzvārdus un pārējās ziņas.

Ārkārtīgi grūtā situācijā, kad draudēja šo dokumentu nokļūšana ienaidnieka rokās, vienība šos un citus dokumentus sadedzināja, tāpēc šeit tiek minētas īsas ziņas un iesaukas, kuras beidzot var un vajag atjaunot.

Vienības galvenie darbi

Popes rajonā (18 km no Ventspils), netālu no šosejas Tukumis–Ventspils, iznīcināta ar-

mijas nozīmes munīcijas noliktava. Noliktava tika uzspridzināta ar diviem tola lādiņiem vienlaikus no abiem galiem – divas šāviņu grēdas, kurās atradās pa 10 vagoniem; rezultātā izcēlās ugunsgrēki un sprādzieni, kas turpinājās līdz rītam, pēc vāciešu privātiem izteikumiem, iznīcināti vairāk nekā 30 000 šāviņu, galvenokārt 38 un 86 mm [kalibra].

Pēc rūpīgas izlūkošanas vienības grupa vada komandiera Ostroušenko vadībā ar aģenta-ziņotāja palīdzību un pēc praktiska mēģinājuma izraisīt avāriju noliktavu uzspridzināja grupa 7 cilvēku sastāvā vienības komandiera palīga Ostroušenko un komisāra Kaščejeva vadībā, piedaloties “Nopelniem bagātā” desantnieku grupai I.I.Mališenoka vadībā. Bez minētajiem piedalījās partizāni: izlūki M.I.Ribkins, A.F.Meļņikovs, A.V.Murašova, V.G.Vasiļenko, (?). Tiešie diversijas veicēji: vienības komandiera vietnieks Ostroušenko I.N., vienības komisārs Kaščejevs V.A. un viens izpletņlēcējs no grupas “Nopelniem bagātais”.

Zīras pagasta rajonā pie (?) mājām uzspridzināta Kurzemes grupējuma gaisa flotes un aerodromu pavēlniecības radiostacija (“Luftflotte”,¹ “Fliegerhorst”²).

Diversiju organizēja vienības komandieris, operāciju tieši vadīja vienības komisārs Kaščejevs V. A. Palīggrupā bija šādi partizāni:

1. Cagins N. I. – vada komandieris
2. Meļņikovs A. F.
3. Daņilovičs V. I.
4. Ribkins M. I.
5. Lisovskis V. F.
6. Sobolevs V. N.
7. Kosatijs S. V.

Par darbu frontes štābam paziņots ar “Vanaga” rāciju.

3.

Pretinieka aerodromā Piltenes pilsētā izsistas no ierindas 2 “Storch” tipa lidmašīnas, sabojājot radiatorus, motorus u. c. daļas, abas lidmašīnas avarēja, paceļoties no aerodroma.

Diversija tika organizēta un veikta vienības komandiera uzdevumā. Tika pildinvarots ierasties uz vietas, lai veiktu instruktāžu un dotu sīkus norādījumus. Diversiju veica slepena vienības diversiju grupa:

1. Lisovskis V. F.
2. Parfejevs M. M.
3. Vasiļjeva J. V.
4. Fedotovs A. I.

4.

Popes rajonā vienības grupa vada komandiera (?) M. N. vadībā uzspridzināja liela kalibra prožektoru. Diversijā piedalījās:

1. Ostroušenko I. N.
2. Daņilovs T. R.
3. (?)
4. Sinajevs N. I.
5. Kiškurnijs A. P.
6. Murašova O. V.
7. Kirilovs V. N. (tiešais izpildītājs)
8. Rižakovs A. L.

Par veikto diversiju frontes štābam paziņots ar grupas “Vanags” rāciju.

1 Gaisa flote. – *Sast.*

2 Lidotāju mežs. – *Sast.*

5.

Uz dzelzceļa Tukums–Ventspils – km no Ventspils ar 20 kg tola lādiņu uzspriecināts dzelzceļa tilts.

Turpat nolaists no sliedēm ešelons, kas devās no Tukuma uz Ventspili. Abas diversijas veica vienības grupa bij. vada komandiera Jermoloviča J. R. vadībā un tajās piedalījās:

1. Šagins N. I. (vada komandieris)
2. Kiškurnijs A. P.
3. Draguns
4. Kackovs M. A.

Ziņa par diversiju frontes štābam nodota ar “Kraukļa” rāciju.

6.

Uz šaursliežu dzelzceļa Ventspils–Tukums, Rendas (?) stacijas rajonā grupa partizāna Kirilova V. N. vadībā uz pārmijas nolaida no sliedēm ešelonu. Dalībnieki:

1. Kirilovs V. N.
2. Pavušs (?) M.
3. (?)

Par diversiju paziņots frontes štābam ar grupas “Krauklis” rāciju (Roberts).

Vienības kauju darbība

1.

Dzelzceļa Ventspils–Tukums 1. kilometrā, mēģinot veikt diversijas aktu, ar tolu uzspriecināta vāciešu grupa – patruļa, kuras sastāvā bija 5 cilvēki un 1 suns.

To veica vienības grupa vada komandiera (?) vadībā, piedaloties:

1. Odivecs V. V. (tiešais izpildītājs)
2. Koņinovs N. I.
3. (?)
4. (?)
5. Kirilovs V. N.

Ziņas frontes štābam nodotas ar grupas “Vanags” rāciju.

2.

Radotes (?) ciema rajonā, netālu no Piltenes pilsētas, 18 cilvēku liela vienības grupa, piedaloties 6 Petrova (tagad jau gājis bojā) grupas desantniekiem, vienības komandiera Redjko V.D. vadībā uzsāka nevienlīdzīgu kauju ar lielu pretinieka grupu (lauka žandarmērija un latviešu SD) 70 cilvēku sastāvā. Kaujas rezultātā pretinieks cieta zaudējumus: 9 kritušos, to skaitā ekspedīcijas grupas komandieris virsleitnanta pakāpē, Dzelzs krusta kavalieris, ievainoto skaitu neizdevās noskaidrot, pēc dažām ziņām to bija 4. Pirms kaujas sākuma kopā ar vienību atradās divas “Kraukļa” un kapteiņa Hohlova desanta grupas, kuras, lai gan bija vienojušās ar vienību par labā un kreisā flanga aizsardzības organizēšanu, ar kaunu aizbēga, neinformējot par to vienību. Savlaikus to atklājusi, vienības grupa veiksmīgi izgāja no kaujas bez zaudējumiem.

Ziņas par kauju tika nodotas pa “Vanaga” rāciju.

Kaujā piedalījās:

1. Redjko V. D.
2. Cagins N. I.
3. (?)
4. Raščenkovs
5. Murevičs

6. Tardojenko
7. Glabišs
8. Draguns
9. Jermolovičs
10. Kazakovs
11. (?)
12. Hozijans
13. Graždankins
14. (?)
15. Treskovskis
16. (?)
17. Murašova
18. Puhovs I. N.

3.

Zūru (?) pagasta rajonā pie "Alšņu" (?) mājām, mēģinot saņemt "mēli", vienības grupa 12 cilvēku sastāvā vienības komandiera Redjko vadībā sāka kauju ar vācu kareivju un virsnieku grupu no slepenā miglasmētēju pulka. Kaujas rezultātā nogalināts oberfeldfēbelis un smagi ievainots virsleitnants. Vienības grupai zaudējumu nebija, un ziņas par miglasmētēju pulku nodotas desanta grupas "Nopelniem bagātais" priekšniekam.

[No kaujā piedalījušos 12 partizānu uzvārdiem var atšifrēt tikai: Redjko, Posteļevs un Dudarenko.]

Puzes pagasta rajonā pie "Bisenieku" mājām vienības grupa 28 cilvēku sastāvā vienības komandiera Redjko vadībā kopā ar 6 cilvēkiem no "Kraukļa" grupas, kas gāja priekšgalā, uzdūrās uz slēpņa, uzsāka nakts kauju ar žandarmu ekspedīcijas grupu. Kaujas rezultātā ienaidniekam bija viens ievainotais. Vienība zaudēja vienu kritušo ierindas partizānu – Duškarevu.

Vēlāk vienība nošāva aizsargu no tās mājas, kādu Cīruli Žani Teodoru. Viņa dokumenti saglabājās vienībā un šeit tiek pievienoti.

5.

Puzes pagasta rajonā, [pie] "Vadupju" mājām, vienības grupa vienības komisāra Kaščejeva V. A. vadībā uzdūrās slēpnim un uzsāka nakts kauju ar pretinieka ekspedīcijas grupu 30 cilvēku sastāvā. Kaujas rezultātā pretinieks zaudēja 1 nogalināto un 5 ievainotos. Vienības grupa izgāja no kaujas bez zaudējumiem.

Kaujā piedalījās:

1. Koščejevs V. A.
2. Meļņikovs A. F.
3. Ribkins M. I.
4. Daņilovičs B. I.
5. Murašova O. V.

6.

Zūru meža rajonā, 120 (?) cilvēku lielas pretinieka ekspedīcijas grupas vajāta, vienības komandiera Redjko vadītās grupas bruņotā sadursmē tika nogalināti 4 vācieši un 1 ievainots. Vienības grupa atkāpjoties zaudēja vienu kritušo un vienu ievainoto. Sadursmes daļībnieki:

Redjko V. D., Kazakovs V. I., Tardojenko F. K., Ņikonovs N. A., Šagins N. I. un vēl pieci, kuru uzvārdus nevar atšifrēt.

7.

Izpildot kādu saimniecisku uzdevumu ārkārtīgi grūtos apstākļos, partizānu grupai 38 cilvēku sastāvā kopā ar 3. desanta grupas: "Nopelniem bagātā", "Vanaga", "Kraukļa", "Pēdžiņa"³ un kapteiņa (?) pārstāvjiem 8 cilvēku sastāvā, partizānu vienības komandiera Redjko vispārējā vadībā, notika sadursme ar vietējo policiju un 19. divīzijas leģionāriem. Vienība cieta zaudējumus: 1 nogalināts partizāns Veikšāns (?) Ludvigs Antona d. un smagi ievainots vienības komandiera vietnieks izlūkošanā Puhtejevs I. D. Divi sagūstītie 19. latviešu divīzijas kareivji radušos apstākļu dēļ tika nošauti uz vietas. [Viņu] dokumenti nodoti grupām "Nopelniem bagātais" un "Vanags".

8.

Nakts uzbrukuma laikā četru desanta grupu izvietojuma nometnei sargs Jeļčinovs A. A. nogalināja divus vāciešus, bet otrais sargs ievainoja vienu kareivi.

9.

Ekspedīcijas laikā Vecanahites rajonā izlūkošanas grupa bijušā vienības komandiera adjutanta Vāča Aleksandra vadībā nošāva latviešu SD grupas komandieri.

Gūstekņa sagūstīšanā piedalījās:

Vāčs A. – vadītājs

(?)

Molčanovs I.

10.

Vienības darbības laikā nošauti pretinieka ekspedīciju grupu palīgi un dalībnieki, latviešu aizsargi, skaitā (?) cilvēki no mājām "Siliņi", "Dižabolnieki" un "Madari". Dokumenti par viņiem tvarstīšanas laikā sadedzināti, daļa nokļuva pretinieka rokās.

Vienība nošāva Urbānu Žani, kas vienībā bija neilgi kā partizāns no bijušajiem 19. divīzijas leģionāriem-brīvprātīgajiem. Nošauts par banditismu un nodevības mēģinājumu.

Sākoties pretinieka kareivju paniskai bēgšanai pirms kapitulācijas, vienības komisārs organizēja Piltenes pilsētā milicijas soda grupu, kurai 10.05.45. g. nācās izpildīt nāves sodu 12 cilvēkiem – aizsargiem un bijušajiem pretinieka ekspedīcijas grupu dalībniekiem. Notvertie aizsargi un policisti Piltenes mājā Nr. 19 tika nošauti.

Vācu karaspēka kapitulācijas laikā vienības darbība netika pārtraukta. Vienībai izdevās notvert 5 cilvēkus no latviešu SD un policijas, kuri plānoja organizēt kontrrevolucionāru elementu bandu Piltenes mežos. Minētās personas zem paraksta tika nodotas pretizlūkošanas orgāniem "Smerš", un turpmāk, palīdzot "Smerš" orgāniem, notvēra vēl 5 cilvēkus.

Uzdevumus veica grupa Brinka K. un Gordejeva N. K. vadībā, piedaloties: Hohrjakovam, Ribkinam, Rūmam un Štrombergam.

Bez tam vienība nodeva Ventspils pilsētas kara komandantūrai mežā aizzinātos 9 cilvēkus no KAA un 4 latviešu leģionārus, kuru nolūki nav zināmi. Paraksts pievienots.

Vienības kaujas darbības laikā vienība apbruņojās patstāvīgi, bez ārējās palīdzības, ieguva ieročus kaujās no pretinieka vai arī atbruņojot vietējos policistus un aizsargus. Tādā kārtā vienības rīcībā bija:

1. Automāti – 11 gab.
2. "Degtjareva" ložmetēji – 3 gab.
3. Vācu ložmetēji – 1 gab.
4. Šautenes, dažādas – 48 gab.
5. Mednieku bises – 6 gab.

3 Следопыт. – Sast.

6. Pistoles – 8 gab.

7. Granātas – 68 gab.

Ieroču skaits, kas kļuva nederīgi vai bija zaudēti kaujās, tika kompensēts no tiem pašiem avotiem. Daļa no šiem ieročiem saņemta no desanta grupām:

No “Nopelniem bagātā”: automāti – 6

šautenes – 3

No “Vanaga”: ložmetējs – 1

šautenes – 3.

Kopā ar izprovocētajiem un aizmānītajiem uz kapteiņa Hohlova, “Kraukļa” un kapteiņa [nosvītrots] grupām partizāniem no vienības aiznesti ieroči: automāti – 2, šauteņa – 1, granātas – 18, pistoles – 3.

Grupa “Krauklis” vēlāk atdeva vienībai 5 šautenes un (?) granātas.

Visā vienības kaujas darbības laikā no 01.09.44. g. līdz 09.05.45. g. vienībai bija šādi zaudējumi:

Krituši – 4 [uzvārdi nav atšifrēti].

Bez vēsts pazuduši un atpalikuši no vienības – 6 cilvēki [uzvārdi nav atšifrēti].

Vienībā ir ziņas, ka viens no viņiem gājis bojā. Ir ziņas, ka viņš izglābts no Ventspils cietuma nāvinieku kameras.

[Ari] nodaļas komandieris Smakovs T. V. pazudis bez vēsts. Ir nepārbaudītas ziņas, ka viņš gājis bojā varoņa nāvē, aizstāvoties līdz pēdējai asins lāsei un, būdams smagi ievainots, turpinājis cīņu ar granātām, līdz kamēr vācieši viņu nesaplosija.

Ievainoti – 6 cilvēki.

1. Puhtejevs I. D. – vienības komandiera palīgs izlūkošanā

2. Nasedenko V. G. – izlūks

3. Meļņikovs A. F. – “

4. Juzgins (?) A. F. – ložmetējnieks

5. Treskovskis – ierindnieks

6. Fjodorovs A. I. – “ –

Vienības izlūkošanas darbs

1.

Kā jau atzīmēts vienības organizēšanās vēsturē par izlūkošanas darbības sākumu un iegūto ziņu nodošanu grupai “Nopelniem bagātais”,⁴ gandrīz visu darbības laiku vienība iegūtās ziņas nodeva dažādām izlūkošanas grupām, neatstājot sev dokumentus, pat neaptverot, ka nepieciešams saglabāt šādus dokumentus, tāpēc gāja zudumā vairākas mazsvarīgas ziņas, kuras ieguva vispārējās darbības rezultātā. Vienība veica izlūkošanu (?) “Kraukļa” uzdevumā, visas iegūtās ziņas tika nodotas tam. Šajā grūtākajā rajonā izlūkošanu veica: vienības komandiera vietnieks Puhtejevs, Murašova O. V. un [5 izlūki, kuru vārdus nevar atšifrēt.].

2.

Mazirbes piekrastes rajona izlūkošana arī tika veikta “Kraukļa” uzdevumā un ziņas tika nodotas viņam. Izlūkošanu veica: Kosatijs S. V. – vadītājs, Šagins N. I., Gordejevs A., Urvans A., Ribkins M. I.

3.

Elkšņenes rajona izlūkošana ar karaspēka daļas noskaidrošanu (?). Izlūkošanu veica: Puhtejevs I. D., Murašova O. V., Gordejevs A. K. un 3 izlūki [to uzvārdi nav atšifrēti].

4.

4 Заслуженный. – *Sast.*

Staldzenes rajona izlūkošana ar pagaidu ostas celtniecības noteikšanu, 5 nocietinājumu līnijas ap to, kā arī karaspēka dislokāciju šajā rajonā (izlūkošanu veica divreiz). Ziņas nodeva kapteinim Hohlovam un "Krauklim". Izlūkošanu veica vienības komandieris Redjko, Tarasenko, Gordejevs un 3 izlūki [kuru uzvārdi nav atšifrēti], piedalījās arī aģents-ziņotājs "Dzelzkalni".

5.

Piltenes rajona izlūkošana ar mēģinājumu saņemt "mēli", iegūt ziņas par slepenā miglasmētēju pulka ierašanos no Vācijas. Ziņas un dokumenti nodoti "Nopelniem bagātajam".

Izlūkošanu veica vienības komandieris Redjko, Puhtejevs, Filatovs, Ostroušenko, Posteļevs, Vācis [un 5 izlūki, kuru uzvārdi nav atšifrēti].

6.

Dzelzceļa Tukums-Ventspils darbības kontroles nodrošināšana, ko organizēja vienības komandieris ar aģenta-partizāna Kārļa (?), kurš dzīvoja legāli, palīdzību. Viņš nodibināja sakarus ar dzelzceļa ierēdņiem un ceļa apsardzi. Nozīmīgākās ziņas tika nodotas fronteī ar "Vanaga" rāciju.

7.

Kustības pa šoseju Tukums-Ventspils periodisku kontroles nodrošināšanu veica izlūkošanas grupa komisāra Kaščejeva vadībā, kurš bez savas grupas ziņām un tiešiem novērojumiem izmantoja paša savervēto aģentūru.

Nozīmīgākās ziņas tika nodotas frontes štābam ar "Vanaga" rāciju.

Novērošanu tieši veica Kaščejevs, Meļņikovs, Daņilovičs, Murašova, Ribkins.

8.

Ziņu iegūšana no gūstekņa-latvieša Jūrkalnes piekrastes rajonā ar daļas numura noteikšanu (494. bataljons, Feldpost 38764) un ziņām par aerodroma būvi un tā ekspluatāciju. Darbu veica grupa: Redjko, Ostrouško, Kapkovs (?), Rižakovs, Koņinovs.

Ziņas nodotas frontes štābam ar "Vanaga" rāciju.

9.

Saņemtas ziņas no sagūstītā grenadiera (?) "Ban regimenta" (?), karavīra grāmatiņa N9d (?) un apakšvirsnieka (?) no 15. divīzijas 2. (?) bataljona, karavīra grāmatiņa (?), par vācu un latviešu karaspēka daļu ierašanos Kurzemē u. c. To veica izlūkošanas grupa vienības komandiera vadībā: Redjko, Ostrouško, Kapkovs, Glavišs, Brinks, Ribakovs, Gordejevs, (?).

Ziņas tika nodotas frontes štābam ar "Vanaga" rāciju.

10.

Organizēta regulāra ziņu saņemšana no savervētajiem aģentiem-partizāniem, kuri pēc pavēlniecības pavēles palika strādāt pie pretinieka Kurzemes grupējuma štābiem "Fliegerhorst" un "Luftflotte" (aerodromu un gaisa flotes pavēlniecība). Konkrēti, augšminēto militāro iestāžu štābos [strādāja] partizānu vienības aģente Vasiļjeva J. V. un diversiju grupa 3 cilvēku [V. A. Lisovska un divu neatšifrētu izlūku] sastāvā.

Līdz ar veikto diversiju iegūtas ziņas par 16. armijas sakāvi (?) martā Liepājas frontē un jaunas armijas formēšanu piecu dažādās frontēs sakauto vietā.

Ziņas par 18. (?) armijas atrašanos un stāvokli, ziņas par apgādi ar munīciju u. c. nodotas frontes štābam ar "Vanaga" starpniecību. Kārtējās no šī avota iegūtās svarīga rakstura ziņas fronteī netika nodotas sakarā ar partizānu raidītāja arestu.

Bez tam frontes uzdevumā iegūti šādi dokumenti (?) (tiek pievienoti).

1. "Fahrtauftrag" (ceļazīme - ?) - 4 gab.

2. "Fahrtnachweis" automašīnai (?).

3. "Kraftfahrzeugschein" (automašīnas pase).

4. "(?)" (virsnieku ceļa apliecība, 1945.g. forma ar personas grāmatiņas pielikumu - 4 gab.

5. Karavīra "Sonderausweis" 1945.gadam – 3 gab.
Par šo ziņu iegūšanu paziņots frontei ar "Vanaga" rāciju.

Izlūkošanas-diversiju grupu pie [vācu] Kurzemes grupējuma aerodromu un gaisa flotes pavēlniecības štāba noorganizēja tieši vienības komandieris Redjko. [Darba] organizēšana un realizācija tika uzdota vienības komisāram Kaščejevam un vienības izlūku grupai: Kaščejevs, Soboļevs, Kosatijs.

Palīggrupā bija: Šagins, Daņilovičs, Meļņikovs, Ribkins.

Par šīs grupas sakarnieku-raidītāju bija nozīmēts partizāns, kurš nodevības dēļ nokļuva vāciešu rokās. Kapitulācijas laikā nejausi tika izglābts no nāvinieku kameras.

Visu vietējās izlūkošanas darbu, kas nodrošināja vienības darbību, tieši vadīja vienības komandiera vietnieks izlūkošanā Puhtejevs, kuru viņa slimības laikā aizvietoja vienības komisārs Kaščejevs.

Vienības "Redjko" organizācijas vēsture

1944. gada augusta beigās un septembra sākumā tika organizēta latviešu partizānu vienība ar nosaukumu "Par Padomju Latviju", no kuras puse sastāvēja no izbēgušiem apbruņotiem latviešu leģionāriem un neapbruņotiem krieviem, galvenokārt krievu karagūstekņiem. Vienību komandēja kāds latvietis ar segvārdu "Sņedins", bijušais partizānu vienības "Sarkanā bulta"⁵ nodaļas komandieris. Vienības komandiera vietnieki realizēja galvenokārt pavēles. Vienības krievu daļai bija (?) vienības komandieris.

Vienības organizēšanā aktīvi piedalījās kāda desanta grupa ar komandieri "Nopelniem bagāto" priekšgalā. Organizācijas dvēsele un labākais priekšnieks, kurš sniedza morāli politisko atbalstu, sevišķi krievu elementam, bija konkrēti "Nopelniem bagātā" vietnieks Malašenoks Ivans Ivana d., ārkārtīgi spējīgs, enerģisks un Dzimtenei uzticīgs cilvēks. Vēlāk viņš kļuva par sava rajona populārāko cilvēku meža.

Izmantojot minētā Malašenoka politisko atbalstu un aizstāvību, vienības krievu daļa panāca, ka vienība kļuva par iedarbīgu kaujiniecisku organizāciju. No pirmajām dienām [tā] ķērās pie neapbruņoto krievu apbruņošanas un sāka izlūkošanas darbu, kurā iegūtās ziņas tika nodotas "Nopelniem bagātajam", konkrēti, tika noorganizētas dažas vāciešu gūstīšanas. Pirmajā gadījumā tika sagūstīts vācu kareivis-sakarnieks no kādas lielas pretinieka daļas štāba. Viņam izdevās izbēgt, lai gan bija smagi ievainots. Viņa dokumentus nodeva "Nopelniem bagātajam". Pēc kāda laika tika sagūstīti vēl divi vācu kareivji un divi krievu brīvprātīgie, viens no vāciešiem bija apakšvirsnieks. Pēc ziņu iegūšanas vācieši tika nošauti un visi dokumenti nodoti "Nopelniem bagātajam".

Sakarā ar politiskajām domstarpībām starp krievu elementu un latviešu leģionāriem vienība, kurā bija jau 110 cilvēku, sadalījās – vienības latviešu daļa pameta likteņa varā gandrīz pilnīgi neapbruņotos krievus, kuri pēc tam veidoja tagadējās vienības "Redjko" organizācijas pamatus. Kā vēlāk kļuva droši zināms, vienības palikusi latviešu grupa "Sņedina"⁶ vadībā loloja ļauni viltīgus nolūkus pret grupā palikušajiem krieviem, grasoties tos, maskējoties par vāciešiem, ar bruņotu spēku izklīdināt, taču tas "sņediniešiem" neizdevās, jo pašu "Sņedina" grupu drīz liela vācu ekspedīcijas grupa izklīdināja un pats "Sņedins" tika nogalināts. Šajā laikā no jauna organizētā vienība "Redjko" saistījās ar "Nopelniem bagāto" un enerģiski tiecās pēc sakariem ar fronti; tas viņiem nesaprotamu, arī vienībai nezināmu iemeslu dēļ neizdevās. Situācija vienības un "Nopelniem bagātā" grupas izvietojuma rajonā sakarā ar "Sņedina" sagrāvi sarežģījās, un pats Malašenoks ieradās vienībā un ierosināja vie-

5 Красная стрела. – *Sast.*

6 Sniedziņa. – *Sast.*

nībai atstāt šo rajonu. Vienība piekrita šim priekšlikumam un 4.janvārī izgāja caur Popes–Staldzenes rajonu uz (?) rajonu, lai atrastu (?) partizānu grupas, kurām būtu sakari ar fronti vai jaunas desanta grupas, kuras varētu palīdzēt nodibināt sakarus ar frontes štābu.

Vienība, kuras skaitliskais sastāvs bija sasniedzis 80 cilvēkus, bija apbruņota par (?) % un tāpēc, pārejot uz citu rajonu, pārvietojās ļoti lēni un turpināja bruņoties. Vecanahites rajonā vienība apstājās, satikās ar “Kraukļa” izlūku grupu, ar ko nodibināja sakarus, un ar “Kraukļa” starpniecību centās nodibināt sakarus ar fronti. “Krauklis” jau otrā dienā paziņoja, ka tas nodibinājis sakarus un nodeva vienībai it kā frontes štāba uzdevumu. Šis uzdevums bija šāds: nekavējoties pārtraukt 3 dzelzceļu darbību, uz ko vienība dzīvi atsaucās un jau otrā dienā organizēja 12 diversiju grupas nosūtīšanai uz norādītajiem trim dzelzceļiem dažādos rajonos, un divas grupas tika tūlīt nosūtītas divu piekrastes rajonu – Rojas un Mazirbes – izlūkošanai. Taču nesaprotamu ieganstu dēļ “Krauklis” aizturēja vienības diversiju grupas, uzstājot par izlūkošanas [nepieciešamību] un kategoriski atsakoties dot vienībai tolu. Vienība pieprasīja paskaidrojumus no “Kraukļa”, šajā laikā notika kravas saņemšana “Krauklim”, un vienība, uzstājot uz palīdzību kravas saņemšanā, atstāja sev vienu kasti tola un, ignorējot “Kraukļa” prasības, veica trīs diversiju aktus uz divām dzelzceļa līnijām.

Drīz Vecanahites rajonā ieradās pretinieka ekspedīcijas spēki, un “Kraukļa” grupas izvietojums tika atklāts un apšaudīts. Pēc tam grupa “Krauklis” pilnā sastāvā kopā ar kapteiņa Hohlova grupu atnāca uz partizānu vienības izvietojumu, ierosinot apvienoties, lai sekmīgi pretotos. Vienība labprāt piekrita tam, ņemot vērā savu atkarību no grupām jautājumā par vienības sakaru nodibināšanu ar fronti. Kapteinis Hohlovs vienībai kategoriski paziņoja, ka “Krauklis” dot sakarus ar frontes štābu nevar un ka to var pacensties izdarīt viņš, it kā būdams citā nodaļā u.c. “Krauklis” savukārt pierādīja pretējo un paziņoja vienībai, ka visi iepriekšējie uzdevumi tiek atcelti, ka viens no viņa desantniekiem atnesis citu pavēli no frontes štāba, lai (?) vienību sadalītu divās grupās: aktīvajā un pasīvajā. (?) savukārt vēl sadalīt grupās un par šo grupu komandieriem norīkot “Kraukļa” cīnītājus. Vienības pasīvo daļu nodot citām partizānu vienībām, par kuru pastāvēšanu vienībai nebija zināms. Vāji bruņotā vienība (“?”), kas darbojās šajā rajonā, pilnā savā sastāvā ar vēl vienu desanta grupu, sastāvošu no 4 cilvēkiem, arī ieradās vienības “Redjko” izvietojumā un lūdza atļauju pievienoties, par ko vienība atbildēja piekrītoši. Pēc tam pavēlniecība tika uzdots partizānu vienības komandierim. (?) apvienotā grupa izgāja no Vecanahites rajona. Šajā laikā vienība bija gandrīz pilnīgi apbruņota un sastāvēja no 75 cilvēkiem. Disciplīna vienībā šajā laikā bija vajadzīgajā līmenī, pienākuma apziņu pret Dzimteni krasi izjuta katrs partizāns, vienības saliedētība (?), un tāpēc vienības pavēlniecība sāka šaubīties par frontes štāba pavēles esamību par vienības sadalīšanu, kategoriski atteicās izpildīt tādu pavēli un sāka paralēli grupai “Krauklis” censties panākt sakarus ar fronti ar kapteiņa Hohlova starpniecību, taču ne no Hohlova, ne no “Kraukļa” vienība neko nevarēja panākt. Vienības komandiera personīgo vēstuli frontes pavēlniekam “Krauklis” atteicās pārraidīt.

(?) kapteinis Hohlovs, tāpat kā “Krauklis”, ierosināja vienību sadalīt un ar kaujas grupu doties uz citu rajonu sevišķi svarīgu frontes uzdevumu veikšanai, par kuriem runāja arī “Krauklis”, bet tieši par kādiem, nevarēja pateikt, atsaucoties uz konspirāciju.

Vienības pavēlniecība piekrita vienības pagaidu sadalīšanai līdz sakaru nodibināšanai ar fronti, un, tā kā “Krauklis” apgalvoja vienībai, ka tādi sakari pastāv, vienības pavēlniecība vērsās ar vēstuli uz “Vadītāja” vārda sniegt palīdzību vienībai kaut vai ar sprāgstvielām un rācījas piešķiršanu. Vai šī vēstule tika nosūtīta, skaidri nav zināms, bet atbildes nebija nekādas.

Bija skaidrs: kā Hohlovs, tā “Krauklis” visādi centās izmantot vienību savos savtīgos nolūkos, un tāpēc starp abu grupu komandieriem pastāvēja naidīgums.

Sīki saskaldītā vienība, veselu mēnesi bez rezultātiem centusies nodibināt sakarus ar

fronti, zaudēja uz to cerības, nolēma aiziet no Hohlova un "Kraukļa" grupas, pēdējie tam pretojās, diskreditējot vienības komandieri un šantažējot katru partizānu atsevišķi, apgalvojot, ka visi vienībā sapulcējušies ir Dzimtenes nodevēji un tāpēc, ja tūlīt neies pie viņa, Hohlova, tad viņus visus gaida soda bataljons, [bet] vienības komandierim draudēja ar atbruņošanu un izvirzīja muļķīgus apvainojumus par nepakļaušanos Hohlovam un "Krauklim" kā Sarkanās armijas pavēlniecības pārstāvjiem. Viņiem abiem izdevās saskaldīt vienību un patvarīgi uzņemt savās grupās no vienības 16 viskaujinieciskākos partizānus un komandierus ar ieročiem. Šajā laikā notika sadursme ar pretinieka ekspedīcijas grupu, kurā abas Hohlova un "Kraukļa" grupas kaujas karstumā pameta vienību visnodevīgākajā veidā. Tad vienībai kļuva zināms par "Vanaga" grupas pastāvēšanu, kurai it kā esot frontes štāba dots uzdevums sameklēt "Redjko" vienību un dot tai uzdevumu. Vienība steidzās nodibināt sakarus ar "Vanagu" un sāka pildīt no frontes štāba "Vanagam" dotos uzdevumus. Abas vienības grupas apvienojās, un tām izdevās sakārtot kaujas darbību.

Īsā laikā vienībai izdevās noorganizēt centrālo aģentūru kādas lielas pretinieka karaspēka grupas štābā, kontrolēt dzelzeļa un šoseju ceļa kustību [posmā] Tukums–Ventspils, sagūstīt vairākus kareivjus un (?) veikt vairākas diversijas. Materiālus diversijām bez iebildumiem apgādāja vienība "Vanags".

Vienība atjaunoja sakarus ar "Nopelniem bagāto", kas negaidīti sāka paust savas tiesības uz vienību, apgalvojot, ka vienība darbojas "Vanaga" labā, bet grupa, kas tik daudz palīdzējusi vienības organizēšanā un pat apbruņošanā, palikusi malā.

Patiešām, "Nopelniem bagātā" grupa vairāk par visiem palīdzēja vienībai un piešķīra tai automātus, vairākas šautenes un ap 30 granātas.

"Nopelniem bagātā" vietnieks I. I. Malašenoks bija kā vienības aizbildnis un baudīja visu partizānu mīlestību. Taču vienība nevarēja piekrist sakaru saraušanai ar "Vanagu", jo bija pārliecināta par sakaru ar frontes štābu pastāvēšanu, un pats "Vanags" tam nebija pretī. "Nopelniem bagātais" centās izmantot vienības aģentūru savos nolūkos. Vienības vadība tam nepiekrita un ierosināja dalīties ar "Nopelniem bagāto" ar visām iegūtajām ziņām. Pēdējais ar to neapmierinājās, pieprasot nodot visu ar viņu rāciju savāktu informāciju. Tikai zem liela spiediena, pēc draudiem vienības komandierim, tas piekrita veikt diversijas kopā ar "Nopelniem bagātā" grupu, tā arī tika īstenota jau sagatavotā lielā diversija: armijas nozīmes municijas noliktavas iznīcināšana Popes rajonā.

(Vienība pārraidīja ar "Vanaga" rāciju un [arī] "Nopelniem bagātais" ar savu rāciju.)

Ar "Vanaga" un "Nopelniem bagātā" grupu starpniecību vienība enerģiski centās panākt frontes štāba palīdzību, [piešķirot] automātiskos ieročus un sprāgstvielas, kas tai bija ļoti vajadzīgas un kas ļautu tai maksimāli izmantot savas iespējas. Kļuva zināms par frontes štāba lielajām rūpēm par partizānu vienību: tika apsolīta palīdzība, un, par lielu izbrīnu un negaidītu prieku visiem partizāniem, tika pieprasīti izcēlušos partizānu saraksti.

Kravu saņemšana aizkavēja jaunu, lielu, jau sagatavotu diversiju veikšanu un vērtīgākās informācijas saņemšanu, jo vienības apbruņojums nebija pietiekams paš aizsardzībai, bet pretinieka ekspedīcijas spēki pēdējās dienās nepārtraukti vajāja vienību un kopā ar to esošās grupas.

Kā vēlāk kļuva zināms, "Nopelniem bagātā" komandieris bija tam galvenais šķērslis. Frontes štābs bija devis rīkojumu nodot neizmantoto rāciju kopā ar radistu vienībai. "Nopelniem bagātais" ne tikai nenodeva, bet pat noslēpa no vienības šo pavēli. Jauna pavēle bija par "Nopelniem bagātā" vietnieka I. I. Malašenoka aizkomandēšanu uz vienību par vienības komandiera vietnieku, arī šo "Nopelniem bagātais" neizpildīja un noslēpa no vienības arī šo pavēli.

Beidzot, svarīgu frontes štāba palīdzības pasākumu vienībai – kravu nomešanu – arī aizkavēja tas pats ["Nopelniem bagātais"] ar muļķīgu un negodīgu paziņojumu "Vadītājam",

ka vienība nav spējīga patstāvīgai darbībai.

Šīs ziņas, ar kurām vienības pavēlniecība iepazīstināja katru partizānu, skanēja kā melns padomju cilvēku apvainojums, (?) un veselu mēnesi nenogurstoši, ārkārtīgi grūtos apstākļos strādāja dzimtenes labā, tikai savas apziņas vārdā par savu piedalīšanos Lielajā Tēvijas karā.

Viss augšminētais par "Nopelniem bagātā" lomu partizānu vienības darbībā un Dzimtenes patriota Malašenoka grūti izprotamā nāve pelna sevišķu uzmanību, uz ko vienības vadība vērs Jūsu sevišķu uzmanību.

Vienības pavēlniecība nevar arī nepieminēt grupas "Vanags" komandiera pozitīvo attieksmi pret vienību un [viņa] enerģiskos centienus ātrāk nodibināt sakarus ar fronti un saņemt nepieciešamo palīdzību.

Noslēgums

Partizānu vienība visā savas pastāvēšanas laikā, atrodoties vissmagākajos apstākļos Kurzemē, izpildīja savu lomu un pilnīgi attaisnoja savu uzdevumu.

Bez speciālo uzdevumu praktiskās izpildes vienība jau tikai ar savas pastāvēšanas faktu sagādāja kaitējumu pretiniekam, turēja to trauksmes stāvoklī, piespieda veikt ekspedīcijas, kurās tika iesaistīti visi lauka žandarmērijas, latviešu SD, policijas un aizsargu spēki, nereti arī nelielas karaspēka daļas, pat palīgvienības no OT [*Organisation Todt*].

Savas darbības laikā vienībai bija 28 sadursmes ar pretinieku, no tām 9 reizes notika kauja, un 19 reizes vienības atsevišķas grupas uzdūrās uz slēpņiem.

Pēc veiktās diversijas Ziras pagasta rajonā pretinieks diversantu meklēšanā raidīja ne tikai policijas daļas, bet arī armijas grupas 400 karavīru sastāvā.

Pēc tam kad vienība pārgāja pār Rendas upi, kad tilta apsardze nepieņēma kauju un glābās bēgot, turpmākajās dienās pretinieks bija spiests pastiprināt dzelzceļa tiltu apsardzi līdz 30 cilvēkiem.

Pēc pretinieka munīcijas noliktavas iznīcināšanas pretinieks koncentrēja diezgan nozīmīgus spēkus diversijas rajonā un 3 diennakšu laikā, izvietojot ķēdes, bloķēja visus ceļus un pieejas tam [rajonam], un 3 nedēļas veica piegulošo rajonu mežu t. s. "ķemmēšanu".

Paralēli ar desanta grupām, uzturot pastāvīgus sakarus ar vietējiem iedzīvotājiem, (?) veica propagandu un informēja iedzīvotājus par notikumu gaitu (?).

Ārkārtīgi grūtie eksistences apstākļi vienībai neļāva pievienot atskaitei virkni pretiniekam atņemto dokumentu (?), kas periodiski parādītu [vienības] darbu. (?) Šos dokumentus kauju laikā, lai tie nekrustu pretinieka rokās, vienība sadedzināja (?) atsevišķi dokumenti iznīcināti, tā, piemēram, partizānu sakarnieks, nokļūstot pretinieka rokās, bija spiests svarīgus dokumentus apēst, tāpēc pie šīs atskaites tiek pievienoti tikai tie dokumenti, kas nejauci saglabājušies vienībā, tālāk tie ir uzskaitīti:

1. *Fahrtbefehl*⁷ M 167 automašīnai OT 26904;
2. – " – (?) – " – OT 32688;
3. Automašīnas pase OT 28966;
4. – " – – " – OT 26964;
5. Automašīnas uzskaites kartīte OT 26964;
6. Nošautā aizsarga Cīruļa pase;
7. Ventpils pilsētas kara komandanta kvīts par vienības 13 aizturēto [cilvēku] pieņemšanu.
8. Vienības [personālsastāva] saraksts uz 4 lapām par 90 cilvēkiem;
9. Ievainoto saraksts, kuri nodoti hospitāli Tukuma pilsētā. Izziņas par sadarbību ar

7 Ceļazīme. – *Sast.*

“Smerš” tiks nodotas dokumentāli.

10. Atskaite uz 36 lapām, rakstīta uz [lapas] vienas puses, vienā eksemplārā.

Partizānu vienības komandieris: (Redjko)

Partizānu vienības komisārs: (Kaščejevs)

45. g.(?).05.

Secinājumi

Pēc DIG [Diversiju-izlūkošanas grupa] “Nopelniem bagātais” [19]44. g. 15.09. radiogrammas Nr. 1800, partizānu vienība saformēta pretinieka aizmugurē no bijušajiem karagūstekņiem un vācu ar varu padzītajiem padomju pilsoņiem. Tiešu sakaru ar “Centru” vienībai nebija, jo trūka radiostacijas. Iegūtās izlūkošanas ziņas un veikto diversiju rezultātus vienība nodeva “Centram” ar tās rajonā darbojošos DIG. Mēs vienību materiāli neapgādājām.

Atrodoties pretinieka aizmugurē, vienība veica virkni ievērojamu diversiju un ieguva izlūkošanas ziņas par pretinieku.

[19]45. g. 20.05. vienība “Redjko” 90 cilvēku sastāvā iznāca padomju aizmugurē Tuku pilsētā, no turienes 7 cilvēki tika nosūtīti uz ārstēšanos hospitālī, 83 cilvēki tika norīkoti uz frontes 204.FRSP [frontes rezerves strēlnieku pulku].

Par labu darbu pretinieka aizmugurē, par veiktajām diversijām un iegūtajām izlūkošanas ziņām ieteikti Valdības apbalvojumiem:

Vienības komandieris Redjko V. D.

Vienības komisārs Kaščejevs V. A.

Vienības komandiera vietnieks izlūkošanā Ostrouško M. N.

Vienības informators Vasiļjeva J. V.

Ļeņingradas frontes štāba izlūkošanas daļas 3.nodaļas pr-nieks
(Gatiatuļins)

Ļeņingradas frontes štāba izlūkošanas daļas 3. nodaļas priekšnieka secinājumiem piekritu.

Ļeņingradas frontes štāba ID⁸ priekšnieka vietnieks
apakšpulkvedis /paraksts/ (Škoda)

1945. g. 27. jūnijā

---

8 Izlūkošanas daļas. – *Sast.*

31. dok. PSKP Ļeņingradas apgabala partijas arhīva izziņa par PSRS VDTK speckaujnieku grupas darbību pie Lubānas ezera 1944. gada februārī–augustā.

Avots: LZAA, 40. f., 5. apr., 30. lieta.

Ļeņingradas apgabala partijas arhīva izziņa

1944. gada februārī Lubānas ezera rajonā no Ļeņingradas valsts drošības orgānu izlūkiem, kuriem bija kaujas pieredze ienaidnieka aizmugurē, tika radīta operatīvā bāze, nosacīti dēvēta "Pirmdzimtie". Komandieris – Aleksandrs Aleksandra d. Kučinskis, dzimis 1917. g. Gomeļā, un komisārs – operatīvais līdzstrādnieks Hvijuzovs Marks Ivana d., dzimis 1916. g. Arhangeļskā.

Grupas sastāvā, ko no Ļeņingradas nosūtīja ar lidmašīnu un kura nolaidās Latvijas teritorijā ar izpletņiem, vēl bija izlūki: S. A. Basmanovs, G. I. Gercs, V. S. Gubenko, S. I. Kapteinis, B. J. Aleksejevs, radisti ar rācijām – F. M. Tamms, A. G. Gusenoks, J. P. Višņakova un bijušie vācu armijas gūstekņi: čehs L. F. Šimura, austrietis A. J. Ilke un vācietis K. K. Brasts – pavisam 13 cilvēki.

Grupa, apgādāta ar nepieciešamo daudzumu munīcijas, pārtiku, radiosakaru līdzekļiem, prata iekārtoties un nostiprināties cīņai ar vācu iebrucējiem ienaidnieka aizmugurē. Kaut gan grupu divas reizes – 1944. gada 9. un 15. martā – vajāja soda vienības, tā saglabāja kaujas spējas un papildinājās ar 10 no vācu gūsta izbēgušiem padomju karavīriem.

Pa šo laiku A. A. Kučinska grupa savāca un pa rācijām nodeva Ļeņingradai svarīgas izlūkošanas ziņas par vācu garnizonu dislokāciju, karaspēka daļu pārvietošanos, transporta kustību pa Rīgas–Pleskavas dzelzceļu un vietējo iedzīvotāju apstākļu režīmu.

Vēlāk, no 1944. g. 27. marta līdz 11. aprīlim, VDTK Pārvalde no Ļeņingradas ar lidmašīnām nosūtīja vēl 7 izlūkošanas un diversiju grupas uz "Pirmdzimto" grupas bāzēšanās vietu, pavisam 51 cilvēka sastāvā.

1944. g. 27. martā nosūtīja grupu "Mežsargi", 7 cilvēku sastāvā: M. M. Andrejevs – grupas komandieris, A. K. Kodakovs – komandiera vietnieks, radists A. F. Pole, medmāsa A. N. Šatobina un divi izlūki, un grupu "Iznīcinātāji", 8 cilvēku sastāvā: N. I. Boicovs – grupas komandieris, V. V. Ivanovs – grupas komandiera vietnieks, V. F. Serovs – radists un pieci izlūki.

1944. g. 31. martā – "Smirnova" grupu, 8 cilvēku sastāvā: V. D. Tarazevičs – grupas komandieris, P. I. Krilovs – komandiera vietnieks, I. G. Statjins – radists un pieci izlūki.

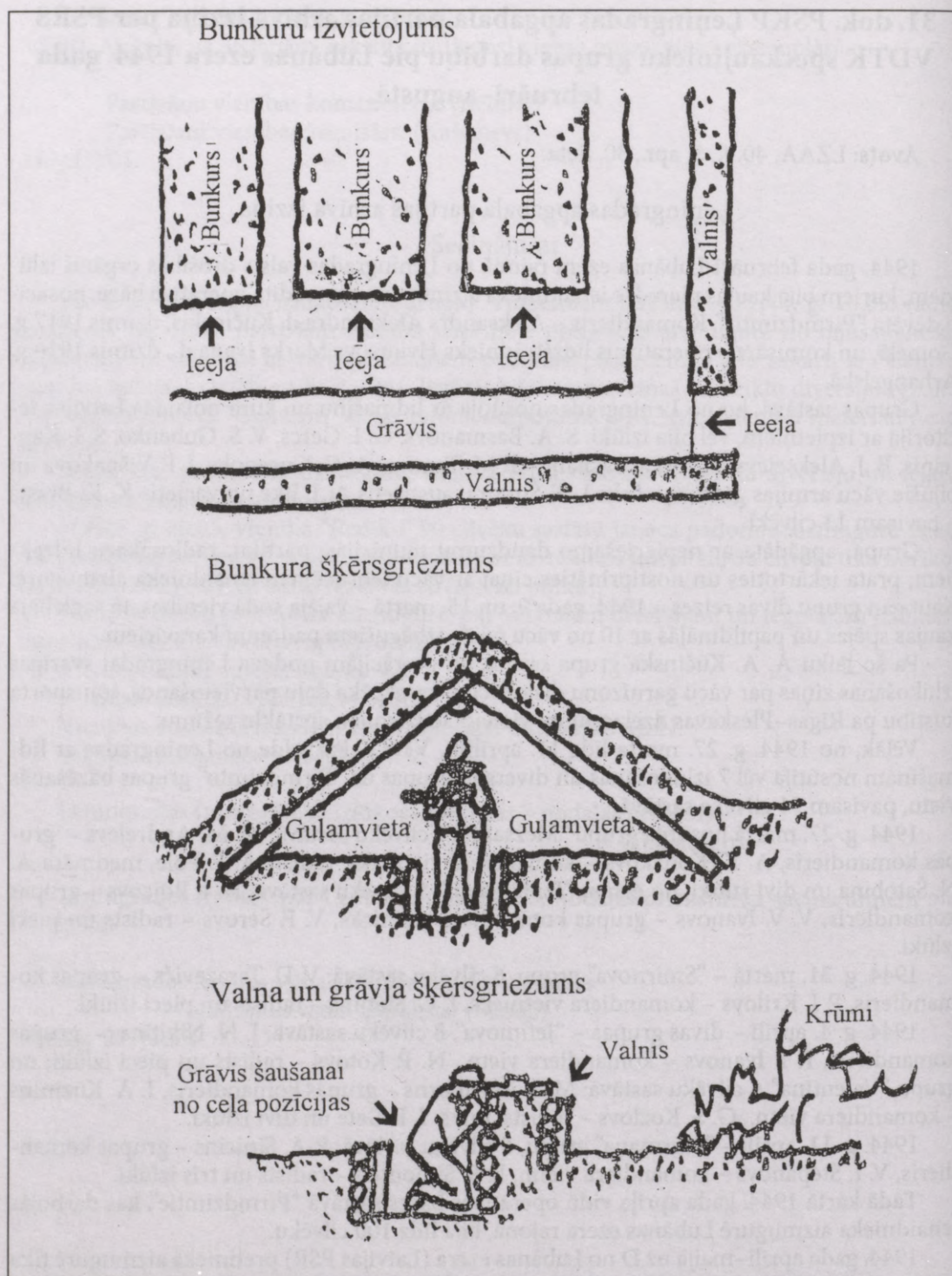
1944. g. 4. aprīlī – divas grupas – "Jefimova", 8 cilvēku sastāvā: I. N. Ņikitins – grupas komandieris, P. I. Ivanovs – komandiera vietn., N. P. Kotovs – radists un pieci izlūki; un grupu "Valentīna", 6 cilvēku sastāvā: M. I. Asselborns – grupas komandieris, I. A. Kuzmins – komandiera vietn., G. S. Kozlovs – radists, tulks I. I. Gete un divi izlūki.

1944. g. 11. aprīlī – "Stūrmaņa" grupu, 6 cilvēku sastāvā: P. A. Siņicins – grupas komandieris, V. I. Stepanovs – komandiera vietn., L. S. Simonovs – radists un trīs izlūki.

Tādā kārtā 1944. gada aprīļa vidū operatīvās bāzes sastāvā "Pirmdzimtie", kas darbojās ienaidnieka aizmugurē Lubānas ezera rajonā, bija līdz 100 cilvēku.

1944. gada aprīlī–maijā uz D no Lubānas ezera (Latvijas PSR) pretinieka aizmugurē tika noorganizēta otra operatīvā bāze, kuras pamatā bija 1944. gada aprīlī no Ļeņingradas ar lidmašīnām nosūtītā grupa "Atriebēji", 16 cilvēku sastāvā.

Grupas "Atriebēji" sastāvā bija: F. V. Barankins – grupas komandieris, F. F. Koroļevs – komisārs, T. T. Grigorjevs – komandiera vietn., radisti: R. F. Kostins, V. Z. Marovs un izlūki

PSRS VDK Ļeņingradas apgabala kaujinieku bunkuri Lubānas klānos 1944. gada pirmajā pusē. (Aculiecinieka zīmējums. Rekonstruējis Modris Esserts.)

M. J. Šmidts, V. U. Inašovs, V. S. Boikovs, N. I. Aļabjevs, I. A. Seļaņinovs, V. I. Bondarenko, N. N. Ņikandrovs, N. M. Takonovs, G. J. Nazarovs, J. F. Muhins, G. D. Jurakovs.

1944. gada maijā uz "Atriebēju" bāzi ar lidmašīnām tika nosūtītas vēl 3 grupas 18 cilvēku sastāvā.

1944. gada 7. maijā – "Spiridonova" grupa, 8 cilvēku sastāvā: I. S. Ivanovs – grupas komandieris, I. I. Frīzens – komandiera vietn., radists K. K. Jevgrafovš un 5 izlūki;

1944. g. 8. maijā – "Zaiceva" grupa, 5 cilvēku sastāvā: S. I. Ņikitins – komandieris, P. F. Terentjevs – komandiera vietn., radists V. F. Jančuks un divi izlūki;

1944. gada 12. maijā – "Marsa" grupa, 5 cilvēku sastāvā: A. Š. Ishakovs – komandieris, I. P. Asičuks – komandiera vietn., radists V. V. Fjodorovs un divi izlūki.

1944. g. 25. maijā no Ļeņingradas par operatīvās bāzes "Atriebēji" komandiera vietnieku ar lidmašīnu tika nosūtīts R. M. Kaičenko (vēlāk bija vienības komandieris ienaidnieka aizmugurē).

Divu čekistu operatīvo bāzu, izvietotu samērā nelielā Lubānas mežu teritorijā, kaujas un izlūkošanas darba prakse parādīja nepieciešamību tās apvienot mērķtiecīgākai un aktīvākai cīņai ar vācu iebrucējiem, kā arī labāka kontakta [uzturēšanai] ar 2. Latvijas partizānu brigādes pavēlniecību, kura darbojās tajā pašā rajonā.

Apvienoto operatīvo bāzu vadībai un kaujas un izlūkošanas darba aktivizācijai 1944. g. 29. jūnijā ar lidmašīnu uz pretinieka aizmuguri tika nosūtīts VDTK Ļeņingradas pārvaldes operatīvais darbinieks Mihails Ivana d. Kļimentjevs.

Drīz no operatīvās bāzes personālsastāva tika izveidotas divas vienības – Romana Mihaila d. Kaičenko, dzim. 1922. g. Smoļenskas apg. Komaru sādžā, un Fjodora Vasilija d. Barankina, dzim. 1916. g. Ļeņingradas apgab., Osminskas rajonā, Dretno sādžā, vadībā, kā arī vairākas diversiju-izlūkošanas grupas ar kopēju A. A. Kučinska vadību.

Vispārējo vadību veica M. I. Kļimentjevs.

R. M. Kaičenko un F. V. Barankina vadīto vienību sastāvā 1944. gada jūlija otrajā pusē bija ap 500 cilvēku, galvenokārt no vienību atbrīvotajiem padomju karagūstekņiem, kuri tika turēti vācu noietnēs vai tika izmantoti dažādos darbos, un [tās] veica aktīvas kaujas operācijas pret vācu iebrucējiem.

1944. gadā no februāra līdz septembrim vienību un izlūkošanas-diversiju grupu personālsastāvs, kas darbojās uz laiku okupētās Latvijas PSR teritorijā, veica šādu kaujas un izlūkošanas darbu:

- uzspīdzināti 20 pretinieka dzelzceļa ešeloni, kuru rezultātā sadragātas un nolaistas no uzbēruma 18 lokomotīves un 119 vagoni ar ienaidnieka dzīvo spēku un tehniku;
- izpostīti 450 metri dzelzceļa stigas;
- uzspīdzināts 1 dzelzceļa un 10 šosejceļu tilti;
- uz zemes ceļiem sašautas 4 automašīnas ar vācu kareivjiem un 26 pajūgi;
- sabojāti ap 5000 metru telefona-telegrāfa pretinieka sakaru [līnijas];
- sagrauts vācu karaspēka daļas "SD" Nr. 344400 štābs;
- kaujās ar soda nodaļām un no slēpņiem iznīcināti vairāk nekā 100 vācu virsnieku un kareivju, neskaitot vilcienu katastrofās nogalinātos vāciešus.

Raksturīgākās kaujas operācijas ir šādas:

1944. gada jūnijā A. K. Kodakova vadītā grupa 7 km uz A no Gulbenes, Antānu vienkāršā rajonā, uzspīdzināja uz fronti braucošo vācu ešelonu ar militārām kravām. Šīs operācijas rezultātā viss ešelons vairāk nekā 30 vagonu sastāvā nogāzās no uzbēruma un tika sagrauts.

Tajā pašā mēnesī R. M. Kaičenko vadītā grupa uzspīdzināja dzelzceļa tiltu uz līnijas Viļāni-Rēzekne un vienlaikus sagrava militāro ešelonu, kura sastāvā bija 3 vagoni ar munīciju, 12 platformas ar tankiem un automašīnām un 4 vagoni ar kareivjiem.

1944. gada jūlijā P. I. Ščeglova vadītā grupa uz dzelzceļa līnijas Ostrova–Rēzekne uzspīdzināja vācu ešelonu ar pretinieka dzīvo spēku un tehniku, kā rezultātā tika sadragāta lokomotīve, 14 vagoni ar kareivjiem un 8 segtie vagoni ar kravu.

Darbojoties sarežģītos apstākļos pretinieka aizmugurē, operatīvās bāzes pavēlniecība un personālsastāvs uzturēja ciešus sakarus ar Padomju Latvijas vietējiem iedzīvotājiem, kuri, par spīti vācu fašistu asiņainajām represijām par sakariem ar partizāniem, sniedza lielu palīdzību padomju izlūkiem.

Riskējot ar dzīvību, padomju ļaudis pieņēma pie sevis izlūkus, sniedza viņiem materiālu palīdzību, paziņoja svarīgas izlūkošanas ziņas par pretinieku un veicināja vienību kaujas operācijas.

Raksturīgs šajā ziņā piemērs ir Rēzeknes apriņķa Žagaru sādžas iedzīvotāja Kalista Kazimira d. Karklinka (Kārklinieka), dzim. 1912. g., patriotiskā pienākuma izpilde.

Viņš sniedza Kaičenko vienībai pastāvīgu palīdzību, informēja par pretinieku.

23. jūlijā viņš ar savu radnieku starpniecību paziņoja Kaičenko: kādā sādžā apstājies vācu SD karaspēka štāba personālsastāvs un 24. jūlija rītā štābs pajūgos caur Baltiņu sādžu virzīsies uz rietumiem, dodoties uz Vāciju.

1944. gada 24. jūlija agrā rītā viņš paziņoja, ka ap plkst. 12 štābs dosies projām pajūgos, apm. 80 SS kareivju, bruņotu ar 2 ložmetējiem un automātiem, pavadībā.

Vienības komandieris R. M. Kaičenko ar 35 cilvēku vienību, bruņojušies ar rokas ložmetējiem un automātiem, organizēja slēpni Baltiņu sādžas nomalē.

Drīz vienības izlūki ziņoja Kaičenko, ka pa priekšu vācu daļas štābam iet vācu izlūki. Kad vācu izlūki sasniedza slēpni, viņi tika bez trokšņa novākti, un kaujinieki sagatavojās kaujai ar pretinieka galvenajiem spēkiem.

Kad SD štābs tuvojās slēpnim, Kaičenko ar kaujiniekiem atklāja uguni, nogalinot vairāk nekā 15 vāciešus. Pēc tam komandieris ar kaujiniekiem devās uzbrukumā aizsardzībā sagūlušajiem vāciešiem. Enerģiskā vienības rīcība ātri pārtrauca vāciešu pretošanos.

Tika nogalināti 24 vācu kareivji un 4 virsnieki, sagūstīti 47 vācieši, iegūtas 3 radiostacijas, 30 šautenes, 2 ložmetēji, 3 automāti, 9 pistoles, munīcija, kā arī 28 zirgi.

Turklāt ar šo operāciju tika atbrīvoti ap 300 vietējie iedzīvotāji, kuri kilometru aiz štāba vāciešu kontrolē tika dzīti uz Rietumiem.

Līdz ar diversiju darbu operatīvās bāzes izlūki ar padomju patriotu palīdzību no vietējo iedzīvotāju vidus ieguva svarīgas militārās izlūkošanas ziņas par pretinieku.

Savas darbības laikā ienaidnieka aizmugurē operatīvā bāze ieguva un pārraidīja ar rācijām uz Ļeņingradu ziņas par 8 pretinieka karaspēka daļu štābiem, 20 lieliem garnizoniem, 9 aerodromiem un nolaišanās laukumiem, 24 munīcijas, degvielas un pārtikas noliktavām, 11 frontes radiostacijām un pretinieka sakaru mezgliem, kas bija izvietoti Latvijas teritorijā. Operatīvās bāzes izlūki palīdzēja uzbrūkošajām Padomju armijas daļām, sniedzot tām ziņas par pretinieka pretošanās mezgliem, nocietinājumiem, kā arī bija atsevišķu padomju karaspēka daļu pavadoņi ienaidnieka aizmugurē.

Ir gvardes divīzijas (l/p 92826) komandiera gvardes pulkveža b. Paniševa izziņa par kaujas palīdzību, ko Padomju armijai sniedza operatīvās bāzes izlūki b. Stepanovs, Frolovs, Jakovļevs un citi.

„Divīzija, sastapusi spēcīgu pretinieka pretošanos Nagļu rajonā, uzsāka apiešanas manevru ar vienu pulku dziļā pretinieka aizmugurē, lai pēkšņi ieņemtu pārceltuvi Vikšņu rajonā. Rīcībā esošās vecās kartes radīja ievērojamas orientēšanās grūtības purvainajā apvidū. B. Stepanovs, kurš agrāk bija darbojies šajā rajonā, labi pārzināja pretinieka stāvokli, ieradās pie apejošā pulka komandiera ar partizānu grupu un uzņēmās pavadoņa pienākumus. Izveda pulku bez ceļa caur mežu, pulks forsēja trīs upes un, pretinieka nemanīts, izgāja Vikšņu rajonā, bloķēja lielceļu Vikšņi–Lubāna, atgriezta atkāpšanās ceļu pretinieka grupējumam no

Pededzes upes austrumu krasta, kā rezultātā tika pilnīgi sagrauts ienaidnieka bataljons, pēc tam divīzija sekmīgi forsēja minēto upi.”

Par kaujas darbību un drosmi kaujās V. I. Stepanovu, I. S. Frolovu un Jakovļevu Padomju armijas pavēlniecība apbalvoja ar Sarkanā Karoga ordeniem.

Par sekmīgu uzdevumu izpildi pretinieka aizmugurē uz laiku okupētās Latvijas teritorijā 1944. gadā tikai pēc VDTK Ļeņingradas pārvaldes ierosinājumiem tika apbalvoti operatīvās bāzes izlūki un komandieri: ar Sarkanā Karoga ordeni – 1 cilvēks, ar Tēvijas Kara ordeni – 7 cilvēki, ar Sarkanās Zvaigznes ordeni – 30 cilvēki, Slavas ordeni – 2 cilvēki, ar medaļām “Par drosmi” – 6 cilvēki, “Par kaujas nopelniem” – 2 cilvēki.

Kaujās ar vācu fašistu iebrucējiem ienaidnieka aizmugurē gāja bojā 35 operatīvās bāzes izlūki un komandieri, to skaitā operatīvās bāzes komisārs, Valsts drošības orgānu darbinieks b. M. I. Hvijuzovs.

Materiāli par operatīvās bāzes kaujas un izlūkošanas darbību ienaidnieka aizmugurē Latvijas PSR teritorijā Lielā Tēvijas kara laikā (1944. g.) glabājas PSRS MP VDK Ļeņingradas pārvaldē.

PSKP Ļeņingradas apgabala komitejas partijas arhīvā glabāšanā ir daži materiāli par partizānu kustību Latvijas PSR teritorijā Tēvijas kara laikā, konkrēti:

1. Ziemeļrietumu frontes pavēlniecības pavēles par Latvijas partizānu vienību komandējošā sastāva sagatavošanu. Kursi notika 1942. gadā no 20.02. līdz 17.04. Kursus beidza 72 cilvēki. Kursu priekšnieks bija bataljona komisārs Kasjans.

0116.¹ f., 1. apr., 111. sainis, 1273., 1275. lieta.

2. Latviešu partizānu vienību personālā sastāva saraksti, bez vēsts pazudušo un kritušo partizānu [saraksti]. Partizānu kustības organizatoru saraksts – 68 cilvēki. Latvijas VK(b)P CK atlasīto cilvēku partizānu vienībām saraksts – 150 cilvēki.

0116. f., 1. apr., 111. sainis, 1279. lieta.

0116. f., 1. apr., 112. sainis, 1277., 1278. lieta.

3. Personālā sastāva saraksts no Žuravļeva partizānu vienības – 78 cilvēki, no Vindes vienības – 79 cilvēki, no Bonda vienības – 51 cilvēks.

0116. f., 1. apr., 112. sainis, 1280., 1283., 1284., 1285. lieta.

4. Latvijas teritorijā darbojušās 1. partizānu vienības “Par Padomju Latviju” pavēlniecības atskaite. 2. partizānu vienības atskaite par kaujas operācijām Latvijā kopā ar 2. partizānu brigādi. Rakstiskie ziņojumi par latviešu partizānu darbību.

0116. f., 1. apr., 112. sainis, 1281., 1282., 1286. lieta.

1 Tā tekstā. – *Sast.*

32. dok. PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba galvenās izlūku grupas un to atbalstītāji Kurzēmē 1944.–1945. gadā.

Avots: LVA, 40. f., 5. apr., 19. lieta.

Grupa "Makss".

Grupas sastāvs.

Grupas komandieris: Anatolijs Vasilija d. Maksimovs ("Makarovs").

Grupas kom. palīgs – seržants Aleksandrs Alekseja d. Proņins ("Kedrovs").

Radists – staršina Dvojaņišņikovs Vladimirs Ivana d.

Izlūki – jaun. seržanti Igors Pētera d. Potjomkins un Igors Borisa d. Safonovs.

Grupas komandieris un izlūks Safonovs gāja bojā, izpildot uzdevumu 1945. gada aprīlī, pēc tam grupu komandēja "Kedrovs". Šādā sastāvā grupa 1944. gada 15. oktobrī tika desantēta Ventspils rajonā.

Savas darbības rajonā grupa papildinājās ar patriotiem no vietējo iedzīvotāju skaita, partizāniem, bijušajiem karagūstekņiem, un tās skaitliskais sastāvs sasniedza vairākus desmitus cilvēku. No vietējiem iedzīvotājiem ar grupu sadarbojās:

1. Fetlers Eduards Eduarda d., dz. 1924. g., komjaunietis, strādnieks, dzimis Ventspilī, Ziedu ielā 63, grupā no 1944. g. 15.10.

2. Vessels Eduards Ivana d., dz. 1906. g., bezpartijiskais, strādnieks, no Ventspils, Platā ielā 10, grupā no 12.11.1944. g.

3. Grinbergs Jūlijs Vilhelma d., dz. 1911. g., bezpartijiskais, strādnieks, ģimenes adrese: Ventspils apriņķis, Kļaviņu viensēta, grupā no 15.10.1944. g.

4. Piruško Polikarps Zalamana d., dz. 1923. g., bezpartijiskais, strādnieks, ģimenes adrese: Rēzeknes apriņķis, Silajāņu pagasts, Guļino sādža, grupā no 18.04.1945. g.

5. Jurbergs Jānis Didriha d., dz. 1915. g. bezpartijiskais, strādnieks, ģimenes adrese: Ventspils, Maiznieku iela 9, dzīv. 8, grupā no 15.10.1944. līdz 11.1944. g. un no 10.04.1945. g.

6. Jurbergs Alfrēds Didriha d., dz. 1907. g., bezpartijiskais, strādnieks, ģimenes adrese: Ventspils apriņķis, Ances pagasts, Melderu mājas, grupā no 10.04.1945. g.

7. Romanovskis Arvids Mārtiņa d., dz. 1921. g., bezpartijiskais, zemnieks, ģimenes adrese: Ventspils apriņķis, Ances pagasts, Lokatu mājas, grupā no 15.10.1944. g.

8. Romanovskis Ber[n]hards Martas d. (pasē nav tēva, bet mātes vārds), dz. 1923. g. bezpartijiskais, zemnieks, ģimenes adrese: Ventspils apriņķis, Ances pagasts, Lokatu mājas, grupā no 15.10.1944. g.

Periodā no 10.10.1944. g. līdz 08.05.1945. g. grupa sekmīgi izpildīja savus uzdevumus. Grupa uzspīdzināja 6 militāros ešelonus ar dzīvo spēku un militāro tehniku, sašauta viena vieglā mašīna, un tajā nogalināti 4 virsnieki, to skaitā 16. vācu armijas medicīniskā dienesta priekšnieks, sagūstīti vairāk kā 20 vācu virsnieku un kareivju, iegūtas vajadzīgās izlūkošanas ziņas.

Par teicamu kaujas uzdevuma izpildīšanu grupas pastāvīgais sastāvs apbalvots ar ordeņiem.

Grupa "Gvards".

Grupas sastāvs – 10 cilvēki.

Komandieris – kapteinis Hohlovs Vasilij Andreja d.;

Komandiera palīgs – staršina A. I. Ļemeškovs;

Radiste – staršina N. N. Kuzmina;

Izlūki – A. V. Grečiškins, S. S. Grešņikovs, V. G. Pomaritikis, S. S. Stepanovs, V. G. Gam-

juks, V. M. Zubkovs, L. A. Sirokvaša.

Vēlāk uz grupu papildus tika nosūtīti:

grupas kom. palīgs – vec. leitn. M. I. Abramovs,

grupas kom. palīgs – vec. leitn. G. D. Cigaņuks.

serž. Aleksejs Nikolaja d. Kobelka.

1944. g. 22. decembrī grupa ar lidmašīnu tika pārsviesta uz Talsu rajonu ar izlūkošanas un kaujas uzdevumiem.

1945. g. 5. februārī grupai tika pavēlēts pāriet uz jaunu rajonu – Aizpute–Liepāja, bet sakarā ar pastiprinātu soda vienību darbību grupa uz jauno rajonu neizgāja un pēc pavēlniecības lēmuma darbojās iepriekšējā rajonā. Radiosakarus ar fronti uzturēja regulāri.

Radiste Kuzmina divas reizes gāja ar grupu kaujas uzdevumā, bet, kad grupai uzbruka soda vienība, nošāva divus gūstekņus, kuri centās bēgt.

Laikā no 1944. gada decembra līdz 1945. g. 9. maijam grupa veica vairākas lielas diversijas: uzspriecināti 7 militārie ešeloni ar dzīvo spēku un tehniku, uzspriecināts viens dzelzceļa tilts, nogalināts Ventspils pilsētas auto- un pajūgu transporta priekšnieks, iznīcināti vairāk nekā 20 vācu kareivju un virsnieku un iegūtas svarīgas izlūkošanas ziņas.

Par teicamu pavēlniecības uzdevumu izpildīšanu visam grupas personālsastāvam piešķirti valdības apbalvojumi.

Grupas komandiera palīgs vec. leitn. M. I. Abramovs un ierindnieks V. G. Gamzjuks gāja bojā, izpildot uzdevumu pretinieka aizmugurē.

Grupa “Nopelniem bagātais”¹

Grupas sastāvs – 11 cilvēki.

Grupas komandieris – vec. leitn. V. A. Haritonovs.

Komandiera palīgs – staršina M. J. Goļaks.

Radisti – V. A. Šeluhajevs un N. V. Kozunovs.

Izlūki – I. I. Malašenoks, S. D. Bolotņikovs, M. A. Gribovs, V. G. Ļeuškins, I. S. Proņevs,

I. I. Remizovs.

Šādā sastāvā grupa 1944. g. 14.08. tika pārsviesta pretinieka aizmugurē Ventspils rajonā. Līdz 1945. g. 09.05. grupai bija regulāri radiosakari ar frontes štābu, strādāja aktīvi, darbības laikā pretinieka aizmugurē sagūstīja 20 un nogalināja 17 vācu kareivjus un virsniekus, to skaitā nogalināts flotes admirālis no Ventspils ostas. Grupa uzspriecināja lielu munīcijas noliktavu, rezultātā uzsprāga ap 30 tūkstoši artilērijas šāviņu.

Grupa (I. I. Malašenoks) aktīvi piedalījās Redjko partizānu vienības veidošanā.

Materiāli tehniskā ziņā bija nodrošināta pilnīgi, bet uzdevumu izpildes procesā grupai trīs reizes ar lidmašīnām nosūtīja kravas.

Par teicamu pavēlniecības uzdevumu izpildi grupas personālajam sastāvam piešķirti valdības apbalvojumi.

Grupai bija sakari ar vietējiem iedzīvotājiem, tā saņēma vairāku personu aktīvu palīdzību. Ar grupu sadarbojās:

- viensētas “Garsils” saimnieks Rūms grupai nodeva informāciju par karaspēka dislokāciju Ventspils, Zūru un Piltenes rajonā, informāciju par transportiem, kas ieradās Ventspils ostā. Pie tam Rūms palīdzēja grupai materiāli. 1945. gadā Rūms tika arestēts un kopā ar savu meitu atradās nometnē, bet grupu nenodeva, pēc kāda laika tika atbrīvots un turpināja strādāt ar grupu;
- Zūru mežniecības vecākais mežzinis Jānis Paipols kopš 1944. gada sniedza grupai vajadzīgo informāciju;
- mežsargs Tamalonts no 1944. g. augusta informēja par apstākļiem un palīdzēja ar

1 Заслуженный. – *Sast.*

- produktiem;
- Silēns Jākobsons palīdzēja grupai no 1945. g. februāra, bet aprīlī viņu arestēja;
  - Derezkalnins (?) no 1944. g. augusta ievāca ziņas par kustību pa dzelzceļa līniju Tukums–Ventspils;
  - Paipols Frīdis dzīvoja Ventspils pilsētā, strādāja par ostas kuģīša mašīnistu, sāka strādāt ar grupu, bet 1944. gada oktobrī aizbrauca uz Zviedriju;
  - Urmala Iva no 1944. gada septembra vāca ziņas par Zūru aerodroma darbu, kur viņa strādāja par oficianti;
  - Bogdans Vasiljs – mašīnists uz dz.-c. līnijas Ventspils–Tukums, vāca vērtīgu informāciju. 1945. g. janvārī viņu arestēja par sakariem ar partizāniem;
  - ievērojamu palīdzību grupai sniedza Dubs Aleksejs Ivana d. un viņa tuvinieki. Par spīti arestiem un pratināšanām, viņi neizdeva grupu un savus sakarus ar to.

Grupa “Vanags”.²

Grupas sastāvs.

Komandieris – vec. leitn. A. F. Šorohovs.

Komand. vietn. – jaun. leitn. V. F. Kirsanovs.

Radists – J. S. Redjkins.

Kareivis – M. M. Tihomirovs.

1945. g. 16.04. ar lidmašīnu grupa tika nosūtīta uz pretinieka aizmuguri Saldus–Skrundas–Kuldīgas rajonā, veiksmīgi piezemējās Usmas ezera rajonā un izgāja uz nozīmēto rajonu.

Pretinieka aizmugurē atradās neilgi – līdz 1945. g. 09.05., bet pa šo īso laiku veica lielu darbu. Tika saņemts gūsteknis, sagatavota uzspriecināšanai munīcijas noliktava, iegūtas izlūkošanas ziņas par sešām pretinieka divīzijām.

Grupai palīdzību ziņu vākšanā par pretinieku sniedza svešvalodu pasniedzējs Menis no “Ejušu” mājām.

Komandiera vietnieks Vladimirs Fjodora d. Kirsanovs gāja bojā, pretinieka aizmugurē izpildot uzdevumu.

Par labu darbu grupa tika ieteikta valdības apbalvojumiem.

Bija arī citas grupas, kuras Kurzemes pussalas teritorijā 1944. gada otrajā pusē un līdz Lielā Tēvijas kara beigām sekmīgi darbojās cīņā pret vācu okupantiem un sniedza pavēlniecībai vajadzīgo informāciju (grupas “Klija”, “Baltietis”, “Bass”, “Sprogainais” u. c.). Pavisam minētajā periodā Latvijas teritorijā aktīvās frontes pavēlniecības uzdevumus pildīja vairāk nekā 30 izlūku grupas.

Visas augšminētās ziņas par izlūkiem, partizāniem un vietējiem iedzīvotājiem, kuri sadarbojās ar mūsu cilvēkiem, attiecas uz šo cilvēku darbību kara laikā. Kaut kādu ziņu, kas viņus raksturotu pēckara laikā, mums nav.

K/D 44388 vadības priekšnieka v. i.
ģenerālmajors (Romanovskis)

2 Сокол. – Sast.

VII. KAUVINIEKU ZIŅOJUMI

33. dok. Imanta Sudmaļa¹ ziņojums “Liepājas aizstāvēšana”.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 84.–85. lp. Noraksts mašīnraksta. Rezolūcija: “Latvijas PSR lietā.”

Liepājas aizstāvēšana

Ciņu par Liepāju var iedalīt trīs periodos. Pirmais periods – no kara sākuma līdz pilnīgam aplenkumam, apm. līdz 27. jūnijam. Sarkanās armijas garnizona daļas evakuējās no Liepājas virzienā Jelgava–Rīga. Vācu aviācija jau kara pirmajā dienā veica uzlidojumu pilsētai un kara ostai, bet, tā kā vēl bija spēcīga pretgaisa aizsardzība, jūtamu postījumu nav. Mūsu aviācija klusē, kaut gan lidmašīnu-iznīcinātāju aerodromos ir pietiekami. Aerodromā pie Grobiņas vēl pēc Liepājas krišanas atradās kārtībā esošas kaujas lidmašīnas, kuras pēc tam pievēca vācieši.

Kara pirmajā dienā partijas komiteja izsniedza partijas un komjaunatnes aktīvam šautenes (sistēmas *Ross-Kanada*, bijušie aizsargu ieroči) un katrai šautenei 25 patronas. Partijas pilsētas un apriņķa komitejas kopā ar apriņķa kara komisāru b. Mihaiļenko mobilizēja zirgus. Paspēja pieņemt nedaudz zirgu, to daļu, ko atveda uz Liepāju, atdeva atpakaļ, jo [kara-spēka] daļas, kuras bija pieprasījušas zirgus, jau bija atstājušas pilsētu, un zirgus nebija, kur likt. Pilsētas komiteja nokārtoja iedzīvotāju apgādi. Maizi un citus produktus kooperatīvi organizēti izsniedza iedzīvotājiem līdz pēdējai dienai.

Sakari ar laukiem visumā darbojās. Dažas lauku telefona stacijas, kurās sēdēja vecie ļaudis, neatbildēja jau otrajā vai trešajā kara dienā. Dažās vietās parādījās ienaidnieka izpletņlēcēji un darbojās aizsargu bandas. Partijas pilsētas komitejā nāca strādnieku delegācijas no fabrikām un lūdza ieročus, lai piedalītos pilsētas aizstāvēšanā. Ieročus lūdza arī komjaunieši un darba zemnieku aktīvs pagastos. Būka² un Vrublevskis risināja sarunas ar garnizona pavēlniecību par ieročiem. Pilsētas izpildkomitejas priekšsēdētājs b. Biļēvičs un leTK priekšnieks b. Stabrovskis kādu laiku pazuda, “evakuējās” uz Šķēdi. Tomēr drīz viņi atgriezās atpakaļ pilsētā.

Es organizēju komjauniešu vienību fronti.

26. vai 27. jūnijā no dienvidiem un dienvidaustrumiem nākošās vācu daļas pārrāva Liepājas–Jelgavas ceļu pie Grobiņas un apstājās ar fronti līdz Šķēdes jūrmalai veco, no 1914. g. kara palikušo nocietinājumu un kanālu priekšā. Sarkanās armijas pozīcijas bija ļoti izdevīgas aizsardzībai, vācu pozīcijas nebija izdevīgas uzbrukuma operāciju veikšanai.

[Partijas] Liepājas komiteja un apriņķa komitejas apvienojās vienā komitejā, kuras pir-

1 Imants Sudmalis (1911–1944). Padomju Savienības Varonis (1957). – *Sast.*

2 Miķelis Būka (1911–1941). – *Sast.*

mais sekretārs bija b. Būka, otrs – b. Vrublevskis.

Kara pirmajās dienās daļu zenīartilērijas evakuēja, daļu pārveda uz kara ostu. Pēc tam sākās gandrīz nepārtraukti vācu aviācijas uzlidojumi pilsētai. Ar degbumbām iznīcināja kvartālu rajonā: Republikas iela–jūrmala–Sarkanās Flotes prospekts–Graudu iela. Daudz ēku nodega Helēnas ielā.

Pēc flotes komandiera pavēles kara ostā uzspridzināja sešas zemūdenes. Sarkanās armijas un Sarkanās flotes daļas par savu uzdevumu uzskatīja nevis pilsētas aizstāvēšanu, bet izraušanos no aplenkuma uz austrumiem caur Ilģu mežu. Te kaujās kopā ar Sarkanās armijas daļām piedalījās arī strādnieku grupas. Strādniekus pievienoja Sarkanās armijas daļām.

Partijas komiteja no garnizona pavēlniecības saņēma ap 300 šautenes, ar kurām apbruņoja strādniekus uzņēmumu apsardzībai un patrulēšanai pilsētā. Strādnieki notvēra un nodeva prokuroram b. Sprūdem vairākus aizsargu diversantus, kuri bija bruņojušies ar šautenēm un raķetēm. Lai gan notiek nepārtraukta bombardēšana un ir ugunsgrēki, valda kārtība. Organizēti notika mantu glābšana no degošajām un sagrautajām mājām. Uz ielām redzamas tikai bruņotās strādnieku patruļas, iedzīvotāji pārgāja uz pastāvīgu dzīvi bumbu patvertnēs.

Sarkanās armijas daļas no dienvidu frontes – Nīcas, Bernātiem – atvilka uz frontes ziemeļu un ziemeļaustrumu sektoriem. Pie pulvera fabrikas kanāliem un dienvidu kapsētas aizsardzības līniju ieņēma strādnieku vienības un nedaudz sarkanflotiešu. Bet vācieši šeit nerādās, viņi paliek ieņemtajās pozīcijās pie Rucavas ceļa un uz austrumiem no tā. Arī pilsētas nomalē uz ezera krasta atradās bruņotu strādnieku posteņi, lai likvidētu iespējamo uzbrukumu pāri ezeram.

Kādu laiku šķita, ka izdosies pārraut vācu aplenkumu Ilģu meža rajonā, bet pretinieks pieved arvien jaunus pastiprinājumus. Uzbrūkošās Sarkanās armijas daļas cieš lielus zaudējumus un spiestas atkāpties.

Pilsētas kara komisārs savāca daļu partijas un padomju aktīva, sadalīja kaujas grupās pa 7–10 cilvēku un teica, ka par katru cenu jāizraujas no pilsētas. Kopā šajās grupās bija ap 150–200 cilvēku, bet vispārējā cīņā tās nepiedalījās, izklīda.

Sākās pēdējais cīņas periods. Lielo zaudējumu dēļ fronte pie kara ostas sabruka. Daļa komandieru krita, daļa atstāja sarkanarmiešus un strādniekus, noņemot ieročus, “glābjas katrs, kā var”, pārgērbās civilā apģērbā un aizgāja uz pilsētu slēpties. Fronte sabruka tikai pie kara ostas. Pilsētas ziemeļrietumu nomales rajonā, kur kopā ar sarkanarmiešiem cīnās daudzi strādnieki, aizsardzības līnija turas stingri. Sākumā vācieši, kuri arī cieta smagus zaudējumus kara ostas rajonā, vilcinājās ar ostas ieņemšanu. Pilsētas ziemeļrietumu daļas aizstāvju kreisais flāngs nav aizsargāts no ienaidnieka. Tā bija pēdējā nakts pirms pilsētas krišanas. Strādnieku grupas un nelielas sarkanarmiešu un sarkanflotiešu daļas naktī atstāja pilsētas ziemeļrietumu daļu, izgāja cauri ostai un ieņēma pozīcijas salās un vecās pilsētas ostas ēkās. Sakaru nav, un nav zināms, kas atrodas uz dienvidiem no pilsētas, cik tālu ir vācieši, un cik viņu ir.

Šajā pēdējā naktī pa Bernātu šoseju aizbrauca uz Nīcu strādnieku, sarkanarmiešu un sarkanflotiešu grupas, komandieru ģimenes – sievietes un bērni. Viņi cenšas izrauties, apējot ezeru no dienvidiem. Jau divas dienas nav vispārējas vadības, katra grupa rīkojas pa savam. Pie Nīcas un tālāk aiz Nīcas mežos darbojas aizsargu bandas, kuras ieročus ieguva no sarkanarmiešiem (vēlāk avīze “Kurzemes Vārds” rakstīja, ka sarkanarmieši izdalīja ieročus cīņai pret vāciešiem, te daudzi aizsargi dabūja ieročus cīņai pret Sarkanā Armiju un strādniekiem). Te uz ceļiem un mežos notiek īstas cilvēku medības. Tur gāja bojā komunisti Jānis Ābols (bij. Liepājas cietuma priekšnieks) un pilsētas prokurors Indriķis Sprūde.

Nākamajā rītā sākās uzbrukums vecajai pilsētai. Tilti pār ostu netika uzspridzināti, trūka sprāgstvielu un speciālistu. Strādniekiem un atsevišķajiem sarkanarmiešiem un sarkan-

flotiešiem, kuri aizstāv veco pilsētu, nav artilērijas un mīnmetēju, ir tikai šautenes, rokasgranātas, vieglie un daži balsta ložmetēji. No rīta vācieši centās pāriet tiltu, bet cieta lielus zaudējumus no strādnieku automātisko ieroču uguns. Tad ienaidnieks pievilka artilēriju un mīnmetējus, un aizdedzināja un sagrāva noliktavas un mājas pie ostas. Strādnieki [bija] spiesti atiet, un vācieši pārgāja tiltu. Notiek cīņa par veco pilsētu. Strādnieki aizstāv katru namu, pa logiem met uz vāciešiem rokasgranātas, šauj no šautenēm un ložmetējiem. Tikai pievakarē, ar artilēriju pilnīgi sagrāvuši namus Lielajā ielā un pie Rožu laukuma, ar rokasgranātām, sīvos durkļu uzbrukumos vāciešiem izdevās sagrābt veco pilsētu.

Sākās asiņains terors. Daļa sarkanarmiešu, strādnieku un padomju kalpotāju, kuriem izdevās noslēpties pilsētā, naktī centās atstāt pilsētu. Ieročus saglabājušie strādnieki naktīs veic uzbrukumus vācu posteņiem. Vācieši izmantoja ķīlnieku masu apšaušanas. Sākumā par katru ievainoto vai nogalināto vācieti nošāva 30 ķīlniekus, vēlāk nošāva 100 ķīlniekus. Avīzē "Kurzemes Balss" vācieši atklāti rakstīja par šīm ķīlnieku apšaušanām. Nevaru noteikti nosaukt nošauto ķīlnieku skaitu, bet viņu bija vairāk nekā 1000. Abi cietumi – sieviešu un vīriešu – bija pārpildīti, un jau pirmajās dienās tika ierīkota koncentrācijas nometne. Nošāva lielāko daļu ebreju, netaupot ne sievietes, ne bērnus.

Sudmalis

34. dok. Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas Centrālās Komitejas sekretāra Ernesta Amerika 1942. gada 20. augustā PSRS CPKŠ priekšniekam ģenerālleitnantam P. Ponomarenko nosūtītā LK(b)P CK operatīvās grupas vadītājas partizānu pulkā "Par Padomju Latviju" Ievas Paldiņas (1896-?) atskaite par Latvijas partizānu darbību.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 29.-34. lp. Oriģināls mašīnrakstā uz LK(b)P CK veidlapas ar E. Amerika parakstu.

Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas Centrālā Komiteja
Maskavā, L. Komjaunatnes šķērsielā 1. Telefons K-3-11-96

VK(b)P Centrālajai Komitejai
Biedram Ponomarenko

Ar šo nosūtu Jums Latvijas K(b)P CK locekļa biedres Paldiņas atskaiti par Latvijas partizānu vienību darbību.

Latvijas K(b)P CK sekretārs: /paraksts/ (E. Ameriks).
Maskavā, 1942. g. 20. augustā.

Slepeni
1942. g. 20. augustā

Latvijas partizānu vienības

Naktī uz 20. jūniju mēs, trīs Latvijas partizānu vienības, skaitā 208 cilvēki, izgājām no b. Vasiljeva partizānu rajona, lai pārietu fronti un dotos pretinieka aizmugurē. Mūsu mērķis bija sasniegt uz laiku okupētās Padomju Latvijas robežu, šķērsot to, izraisīt un attīstīt Latvijā partizānu kustību pret vācu okupantiem un pret savas tautas un tēvzemes nodevējiem – asiņainā Hitlera pakalpiņiem.

Bez mums uz ienaidnieka aizmuguri devās arī biedra V. 1. un 4. partizānu brigāde, lai organizētu ienaidnieka aizmugurē jaunu partizānu rajonu. Mūsu vienības gatavojās palīdzēt brigādēm šo rajonu atkarot no ienaidnieka un nostiprināt. Biedrs no frontes Politdaļas, kurš bija mums piekomandēts uz pārgājiena laiku, paskaidroja, ka jaunais rajons sniegsies gandrīz līdz Latvijas robežai, un mēs bijām priecīgi, ka mums tik tuvu būs kauju biedri un viņu rajons, kas būs mums atbalsts arī mūsu cīņā.

Pēc tam kad mēs šķērsojām pirmo nocietināto līniju – lielceļu, pretinieks atklāja uz mums ložmetēju un mīnmetēju uguni no vairākiem punktiem. Pusei no mūsu vienību sastāva izdevās šķērsot lielceļu un nozust mežā, kur jau atradās agrāk lielceļu šķērsojusī 4. brigāde. Šajā apšaudē tika ievainoti mūsu izlūki b. b. Ratnieks un J[ansons]. Komjaunietis Ratnieks, smagi ievainots galvā, krūtīs un plecā, pats izgāja no kaujas lauka, braslā pārgāja upi un iznesa savu automātu un munīciju. Uz biedru jautājumu, kā viņam pieticis tam visam spēka, viņš atbildēja: "Katram puikam būtu tiesības man pārmet, ja es atstātu savu ieroci."

Otra puse bija spiesta atgriezties, arī noslēpties mežā un gaidīt nākošo nakti, kad tā kopā ar 1. brigādi šķērsoja ceļu veiksmīgi.

Otrā sadursme ar vāciešiem mūsu vienībām notika mežā, aiz dzelzceļa līnijas, kur tās kopā ar 4. brigādi pavadīja dienu pēc dzelzceļa šķērsošanas. Pretinieks uzbruka, sūtot kaujā

ap 100 kājnieku, vienu tanku un apšaudot mežu no bruņuvilciena. Pielaiduši vāciešus pavisam tuvu, mūsējie sagaidīja tos ar saskaņotu uguni no ložmetējiem un automātiem. Vācu virsnieks, kas savējiem kļiedza: "Vorwärts!"¹ – tūliņ iekļiedzās: "Zurück!"² Šajā kaujā tika nogalināts ap 50 vāciešu, sasists tanks un saņemts viens rokas ložmetējs. Tankam lida klāt ar rokasgranātām b. b. Bērziņš un komjaunietis Ķīris.

B. Bērziņu nošāva vācu tankists no pistoles dažus soļus no tanka, bet b. Ķīris meta savu granātu zem tanka un sasita to. Šajā kaujā mēs zaudējām: kritušos – 3. vienības komisāru b. Bagradu, b. Bērziņu un vienu bez vēsts pazudušo.

23. jūnijā mūsu vienības, arī 1. un 2. brigāde, atradās jau pretinieka dziļā aizmugurē. Izvietojāmies Slavkoviču rajonā, kur bija meži un ezeri. No šejienes vajadzēja sākt veidot jauno partizānu rajonu. 1. brigādē tika izveidots organizatoriskais trijnieks, kas veica padomju varas funkcijas. Ejot cauri ciemiem un sādžām, vairākums iedzīvotāju sagaidīja mūs ar prieku un vēlēja mums panākumus. Tikai tie, kuru sirdsapziņa nebija tīra, vairījās no mums. Tie – sādžu vecākie, apsardznieki, policisti un citi Hitlera pakalpiņi. Tos mēs ķērām un tiesājām pēc kara laika likumiem.

23. jūnijā vācu izlūki un vietējie bandīti notvēra 3 partizānus no 1. brigādes un aizveda uz Gorbovo sādžu, uz vācu komandantūru. Naktī uz 24. jūniju mūsu un 1. brigādes partizāni uzbruka komandantūrai. Neviens bandīts neizbēga. Pēc divu atbrīvoto partizānu vārdiem (trešo paspēja nomocīt), komandantūras ēkā tika nogalināti un sadega ne mazāk kā 25 vācieši un bandīti. Starp tiem bija arī pats komandants, virsleitnants, 8 bandītus saņemām gūstā.

Mēs šajā kaujā zaudējām vienu kritušo, un 3 biedri tika viegli ievainoti. Arī 1. brigādei bija divi kritušie un vairāki ievainotie. Šajā kaujā izcēlās b. Petrovskis. Viņš, vajājot vairākus bandītus, attālinājās no citiem partizāniem. Neatrodot viņu, biedri uzskatīja viņu par kritušo. Bet b. Petrovskis, palicis viens, sāka cīņu ar vairākiem bandītiem, nogalināja viņus, izņemot vienu, kuru, lai gan bija ievainots plecā, atveda uz štābu.

Naktī uz 25. jūniju mūsu vienības saskaņā ar 1. brigādes komandiera norādījumu pārgāja uz mežu pie Sorokino sādžas. Tā kā caur sādžu iet trīs lieli ceļi – uz Pleskavu, uz Ostrovu un viens uz dienvidiem – tad vienības izlika slēpņus uz tiem un viena lauku ceļa un izdarīja apkārtnes izlūkošanu. 25. jūnijā Riščevo sādžā mūsu izlūki nogalināja policistu. Atpakaļceļā viņi sastapa vācu patruļu un nogalināja vienu virsnieku.

26. jūnijā mūsu slēpnī iebrauca vācu pārtikas sagādnieki. 4 vācieši tika nogalināti, viens sagūstīts, saņemts viens rokas ložmetējs.

26. jūnijā pie mums Sorokino sādžā atnāca tā mūsu biedru daļa, ar kuru mēs šķīrāmies pie lielceļa šķērsošanas naktī uz 20. jūniju un kuri gāja kopā ar 4. brigādi. Mežā, netālu no Gusenovo sādžas, viņus gaidīja vācu slēpnis. Īsā kaujā tika nogalināti 12 vācieši, 4 sagūstīti. Mūsu trofejas: viens rokas ložmetējs, 6 karabīnes un 21 velosipēds. Mūsu zaudējumi: viens ievainotais.

Drīz pēc tam, kad mūsu biedri ieradās Sorokino sādžā un apvienojās ar mums, okupanti sāka uzbrukumu sādžai no divām pusēm. Uzbruka no Pleskavas pārsviesti lieli vāciešu spēki, 450–500 kājnieku ar 3 tankiem un vienu bruņumašīnu. Pielaiduši vāciešus līdz nelielam attālumam (viņi gāja pa ceļu blīvā kolonnā), mūsējie sagaidīja viņus ar ložmetēju, šauteņu un automātu uguni. Kaujas rezultātā ceļš un grāvji bija piegāzti ar viņu nogalinātajiem un ievainotajiem. Pirmais uzbrukums tika atsists, vācieši padevās atpakaļ, atstājot 3 rokas ložmetējus, daudz šauteņu, municiju, 3 binokļus un dažādus dokumentus, starp tiem – paroles [laikam] no 20. jūnija līdz 1. jūlijam.

Drīz vācieši sāka otru uzbrukumu, cenšoties ielenkt sādžu no visām pusēm. Mums nā-

1 Uz priekšu! – *Sast.*

2 Atpakaļ! – *Sast.*

cās sādžu atstāt, atkāpties uz mežu. Kauja turpinājās līdz vēlai naktij. Vairākas reizes mūsu partizānu grupas tika atgrieztas viena no otras, izšķirtas, bet tām izdevās izrauties no apļenkuma un atkal apvienoties. Vācieši šajā kaujā zaudēja ap 140–150 kritušos. Mūsu zaudējumi: 7 kritušie, 7 ievainotie un 6 pazuduši bez vēsts. Šajā kaujā izcilas komandiera-organizatora, kā arī bezbailīga cīnītāja-ložmetējnieka spējas parādīja komjaunietis S. Viņš vadīja visu kauju. Jau no rīta, kad uz ceļiem parādījās vācu izlūki ar tankiem, b. S. pavēlēja izvest no sādžas uz mežu ievainotos, daļu sieviešu un vezumus. Bez šīs piesardzības mūsu zaudējumi būtu daudz lielāki. Bezbailīgi pie ložmetēja strādāja arī cits komjaunietis – b. D. Zem viņa trāpīgās uguns palika nogalināto vācu okupantu liķu kaudzes.

27. un 28. jūnijā vācieši pieveda vēl jaunus spēkus un pakāpeniski aplenca visu rajonu. Viņi uzbruka uzmanīgāk nekā pirmajās dienās. Šajās divās dienās notika cīņa pie sādžām: Repšino, Kuncervo, Kiseļevo, Maklaševska, Hoderovo un Kijevo. Šajās kaujās ar latviešu partizāniem vācieši zaudēja ap 40 kritušos. Mums bija viens kritušais.

Lai izietu no ielenkuma un atrautos no ienaidnieka, naktī uz 29. jūniju mēs kopā ar 1. brigādi aizgājām no Slovoviču rajona 25–30 km uz dienvidrietumiem un izvietojāmies mežā netālu no Vibori ciema. Vācieši, dienu pakarojuši ar atstātajiem tukšajiem mežiem, drīz atklāja mūsu atrašanās vietu un steidzīgi atjaunoja tiltus uz ceļiem, lai pārsviestu pret mums spēkus. Nosēdējām jaunajā vietā divas dienas, [tad] 1. partizānu brigādes pavēlniecība nolēma šajā vietā kauju ar vāciešiem neuzsākt, un 30. jūnija vakarā brigāde izgāja atpakaļ vecā partizānu rajona virzienā. Mēs, Latvijas partizānu vienības, nolēmām atpakaļ neiet, bet doties tālāk uz rietumiem, uz Latvijas robežu. Mūsu stāvoklis bija grūts. Jauno partizānu rajonu izveidot neizdevās. (?)³ bijām dziļi ienaidnieka aizmugurē, atrauti no partizānu rajona, un atbalstu mums ne no kurienes nebija ko gaidīt. Pie tam mums pavisam bija izsīkuši pārtikas produkti, un mēs bijām spiesti sagādāt tos sādžās, caur kurām gājām. Šis apstāklis katru dienu nodeva mūsu atrašanās vietu. Bet visu pārgājiena laiku līdz robežai vācieši ar mums kauju neuzsāka, un mēs 6. jūlija rītā sasniedzām pierobežas mežus.

Pie robežas mums mierīgi sēdēt neļāva. Dažas stundas pēc mūsu ierašanās vācieši sāka uzbrukumu sādžai, kurā mēs bijām apmetušies. Mēs kauju nepieņēmām, atstājām sādžu un aizgājām mežā. Bet šajā pašā dienā netālu no Gusaku sādžas uz mums uzdūrās 4 vācu motocikli. Pēc īsas cīņas visi motocikli bija mūsu rokās. Divi vācu virsnieki tika nogalināti, pārējie, pakēruši līdz ievainotos, iebēga purvā. Nogalinātie virsnieki bija – leitnants Klauss, Krasnajas [Krasnogorodskas] pilsētas komandants un virsleitnants Šadovs, Opočkas pilsētas komandants.

Pēc kāda laika motociklistiem sekoja soda ekspedīcija 70 cilvēku sastāvā, sastāvoša no vāciešiem un vietējiem policistiem. Pēc īsas cīņas vienība tika sakauta un izklīdināta. Atstājot kaujas laukā vairāk nekā 20 kritušos (starp tiem vēl viens virsleitnants) un pajūgu ar balsta ložmetēju un munīciju, pārējie, paņēmuši ievainotos, metās bēgt. Vienu policistu mēs saņēmām gūstā dzīvu. Mums zaudējumu nebija.

Stundu pēc šīs kaujas no otras puses mums uzbruka “tautieši” – Hitlera latviešu kalpi ar lentām ap piedurknēm: “*Lettische Pioniersicherung – Abteilung Abrene*”. Viņu bija ap 35 cilvēku. Pēc īsas cīņas “tautieši” metās bēgt, atstājot 3 kritušos un rokas ložmetēju. Mūsu zaudējumi: viens smagi ievainotais.

Naktī mēs aizgājām dziļāk mežā un izvietojāmies lielas sādžas – Filatovo drupās. Tur mēs palikām 7. un 8. jūlijā, sakārtojām savas rindas, noturējām partijas sapulci un gatavojāmies šķērsot robežu, lai katra vienība dotos uz paredzētajiem darbības rajoniem.

8. jūlijā 2. vienība un viena 1. vienības rota atdalījās no mums un devās uz dienvidiem, lai tur šķērsotu robežu. Palikusi 3. vienība un 1. vienības 2 rotas šajā pašā naktī izgāja pie robežas “*Babij Moh*” rajonā, bet šķērsot robežu neizdevās. Izrādījās, ka esam izgājuši robež-

3 Šeit un tālāk nesalasāms teksts. – *Tulk.*

sardzes posteņa rajonā. Nebija iespējams pāriet dziļajai upei Lža [Ludza].

Bez trokšņa mēs atgriezāmies mežā. Izrādās, ka vecā robeža ar Latviju, kura agrāk bija atklāta vietējiem iedzīvotājiem un tirdzniecībai, jūnija sākumā tika slēgta un no Latvijas puses stingri apsargāta. Mūsu izlūki konstatēja, ka Latvijas pusē tiek būvēti nocietinājumi un dzoti. Veco padomju rajonu teritorijā uz robežu tiek būvēti jauni ceļi. Ceļu būvē strādā gūstekņi un vietējie iedzīvotāji. Darbus vada latviešu inženieri un ceļu meistari. Apsardzē ir latviešu brīvprātīgo vienības, kuras izvietotas sādžās līdz Zilajai upei [Zilupei], bet dažās vietās arī aiz tās. Veļikajas upes rietumu krastā vācieši spridzina akmeņus. Vietējiem iedzīvotājiem viņi paskaidro, ka priekš viņiem būs "pirtis". Acīmredzot uz Veļikajas vācieši būs kaut kādus nocietinājumus, gatavojoties kaut kādām izmaiņām frontē.

Šos pie vecās robežas savilkto spēkus okupanti paspēja ātri mest pret mums, turot mūs pastāvīgos ielenkuma un vajāšanas draudus.

Nespējuši pāriet robežu "Babij moh" rajonā, mēs naktī uz 10. jūliju arī devāmies uz dienvidiem. Bet mēs ieradāmies jau "nokaitētā vietā". Izrādās, ka mūsu daļām, kuras no mums atdalījās 8. jūlija vakarā un devās uz dienvidiem, ir bijusi liela kauja ar vāciešiem. Kādus zaudējumus cieta mūsējie, mēs nevarējām noteikt. Vāciešiem, pēc vietējo iedzīvotāju vārdiem, bijis daudz kritušo un ievainoto. 10. jūlijā (?) redzēja, ka pa ceļu aiz vācu kareivju kolonnām virzījās 30 sanitāru pajūgi.

Mēs centāmies izrauties vēl tālāk uz dienvidiem, bet priekšā stāvēja bieza vāciešu ķēde, kas laida raķeti pēc raķetes un šāva ar ložmetējiem. Mēs bijām spiesti atgriezties uz ziemeļiem.

Mūs jau sāka mocīt bads. Vācieši izvietoja pa sādžām vienības ar ložmetējiem un mīnmetējiem un nelaida mūs sādžās pēc produktiem. Zemniekiem bija kategoriski aizliegts izlaist lopus ganībās. Mūsu partizāni rāvās pēc produktiem tieši vāciešu deguna galā. Gabānu sādžā mūsu pārtikas sagādniekus sagaidīja ar spēcīgu uguni, un, tā kā mēs bijām spiesti mainīt vietu, tad no Gabanovas izbēgušie biedri mūs neatrada, un mēs pazaudējām 18 savus labākos biedrus.

11. jūlijā mēs nonācām pie slēdziena, ka nevaram vairs turēties visi kopā (mēs vēl bijām 80 cilvēki), jo tādā skaitā mēs bijām mazkustīgi un ātri neprastu pāriet robežu, bet pats galvenais – mēs tādām skaitam nevaram dabūt produktus, un bada dēļ mūsu vidū radās dažādas nevēlamas parādības: disciplīnas pārkāpumi, šaurs egoisms, tendence patvaļīgi aiziet mazās grupās utt. Nolēmām sadalīties pa rotām un tāpēc veicām zināmu cilvēku pārgrupēšanu.

12. jūlija rītā mēs vēl visi kopā atgriezāmies mežā pie Filatovo sādžas. Tur mēs noķērām vācu spiegu, kurš pratināšanā atzinās, ka ir vācu sūtīts. No viņa mēs uzzinājām, ka divi vācu čuki, kuri it kā nejauši nokļuva pie mums un kurus mēs izmantojām kā pavadoņus un jau atlaidām mājās, arī bijuši vācu spiegi. Spiegu mēs "likvidējām".

12. jūlijā visas rotas izsūtīja savus izlūkus un gatavojās robežas šķērsošanai. No šī meža mums bija jāaiziet ātrāk, jo vācieši savilka pret mums lielus spēkus. Tā Krasnajas [Krasnogorodskas] pilsētā bija atsūtīti ap 1000 cilvēku, bet no Latvijas puses bija pārsviesta kāda artilērijas daļa. Okupanti sāka sistemātiski apšaudīt mežu no ložmetējiem un mīnmetējiem, pakāpeniski sašaurinot teritoriju, kurā mēs varētu manevrēt.

1. vienības viena rota naktī uz 15. jūliju izgāja uz robežas. Šāvienus nedzirdējām, un jādama, ka viņiem izdevās pāriet robežu.

Naktī uz 16. jūliju uz robežas izgāja divas rotas, viena no 1., otra no 3. vienības. Viss bija klusu, un domāju, ka viņi arī šķērsoja robežu.

12. jūlijā mūsu rotas izsūtītie izlūki neatgriezās, pat 15. jūlija vakarā. Palikt uz vietas un gaidīt mēs ilgāk nevarējām, un naktī uz 16. jūliju devāmies pār purvu uz ziemeļiem, lai no turienes veiktu izlūkošanu un šķērsotu robežu rajonā pretim Abrenei.

Bet tur 16. jūlijā mums gadījās neveiksme. Negaidot mums uzbruka latviešu vienība un pārsteidza mūs nesagatavotus. Viņi aplenca mūs no visām pusēm. Pielecot no vietām, mūsējie atstāja vai bēgot nometa mantas un munīciju. Trīs biedrus nogalināja uz vietas, trīs ievainoti. Kad izrāvāmies no ielenkuma, redzējām, ka esam 13 cilvēki no 23. 17. jūlijā mūs vajāja tie paši latvieši. Apšaudīšanās laikā mēs nogalinājām 4 viņu izlūkus. Mums krita ložmetējnieks b. Ķīris. Tā mēs palikām 12 cilvēki. Partijas trijnieks, kuram vajadzēja vadīt visu partizānu kustību Latvijā, bija sagrauts. Viens tā loceklis – b. Peters tika nogalināta uz vietas, otrs – b. Oškalns pazuda bez vēsts, kad mēs lauzāmies ārā no aplenkuma, trešais – es – biju ievainota rokā un krūtīs. Radioaparāta mums nebija. Radists to noslēpa, baidoties, ka viņš to neiznesīs no kaujas lauka. Patronu mums bija palicis ļoti maz, sanitāro materiālu nebija vispār, nemaz nerunājot par pārtiku, apģērbu un apaviem, kuru trūkumu mēs jutām jau sen. Tāda grupa nebija kaujasspējīga, lai virzītos tālāk, un mēs nolēmām iet atpakaļ uz veco partizānu rajonu. Pēc 12 dienu pārgājiena mēs sasniedzām šo rajonu.

Bez visām citām likstām mūsu partizānu dzīvi stipri pasliktināja lietainā vasara. Sākot jau no maija vidus, kad mēs sākām savu pārgājieni partizānu rajonā no turienes tālāk pretinieka aizmugurē, mēs nepārtraukti mirkām ūdenī. Metāla priekšmeti sarūsēja, lukturišu un radioaparātu baterijas izjuka, rezultātā mēs palikām bez sakariem un iespējas saņemt kaut kādu palīdzību. Apģērbs un apavi sapuva, ļaudis palika pusizģērbti un neapauti, vēl nesasniedzuši robežu.

Parādījās augoņi uz kājām un visa ķermeņa. Atjaunojās dažādas vecās kaites. Tas viss ierobežoja mūsu vienību kustīgumu, manevrētspējas un samazināja kaujasspējas. Pastāvīgais ienaidnieka tuvums bieži nedeķa iespēju izmantot uguni.

Tomēr, par spīti visam, mēs pratām paveikt lielu darbu. Grūti izteikt to lielo psiholoģisko iedarbību, kādu mūsu gājiens atstāja uz okupēto rajonu iedzīvotājiem. Ienaidnieki un fašistu kalpi bēga no sādžām kā žurkas no grimstoša kuģa, baidoties no mūsu īstenotās tautas atribības. Bet padomju cilvēkiem iedegās acis cerībās uz labāku nākotni, un viņi atkal noticēja, ka mūsu padomju vara un Sarkanā armija ir stipras, ka ienaidnieks tiks sakauts un izdzīts no mūsu zemes. Runas par mūsu cīņām un uzvarām tauta zibenātri pārraidīja simtos kilometru. Tautas stāstos un pārstāstos mūsu rindas un uzvaras desmitkāšojās, tā ka arī ienaidniekiem bija grūti iedomāties patiesos mūsu spēkus. Par spīti represijām, riskējot ar dzīvību, iedzīvotāji sniedza partizāniem visādu palīdzību. Mēs devām arī tiešu triecienu pretinieka spēkiem un tehnikai. Visa pārgājiena laikā mēs nogalinājām vairāk kā trīssimt vācu bandītu, neskaitot ievainotos. Ienaidniekam bija jāatrauj ievērojami spēki no frontes un jātur pret mums, faktiski nelielām vienībām, bet viņam leģendāri šausmīgām un bīstamām.

Mūsu vadošo orgānu un darbinieku uzdevums ir ievērot trūkumus un grūtības partizānu dzīvē un cīņās un novērst tās. Jāorganizē pastāvīgu dzīvu palīdzību partizāniem viņu cīņā pret ienaidnieku, tad viņu trieciēni būs vēl spēcīgāki, vēl varenāki.

Latvijas K(b)P CK locekle
PSRS Augstākās Padomes deputāte
I. J. Paldiņa

35. dok. Partizānu pulka "Par Padomju Latviju" komisāra un LK(b)P CK pilnvarotā Otomāra Oškalna¹ 1942. gada 8. septembra pilnīgi slepenais ziņojums LK(b)P CK sekretāram par pulka kaujas darbību.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 445. lieta, 48.–51. lp. Mašīnraksta noraksts. Rezolūcija: "Latvijas lietā Nr. 9." Paraksts nesalāsāms.

Pilnīgi slepeni

Latvijas K(b)P CK sekretāram
Latvijas partizānu pulka komisāra un
Latvijas K(b)P CK pilnvarotā Otomāra Pētera d. Oškalna
ziņojums

Latvijas partizānu pulks saņēma pavēli no Latvijas K(b)P CK un ZRF² Partizānu daļas kopā ar 1. partizānu brigādi doties uz ienaidnieka aizmuguri un nodibināt Slavkovas partizānu rajonu. Tāda pati pavēle tika dota 4. partizānu brigādei. Izpildot pavēli, naktī no 19. uz 20. jūniju [1942] mūsu pulks mēģināja pāriet lielceļu Čihačeva–Staraja Rusa. Lielceļa šķērsošanas laikā ienaidnieks to pamanīja un atklāja ložmetēju un mīnmetēju uguni. Pirmā vienība un viena 3. vienības rota ar pulka komandieri jaun. leitn. Laiviņu lielceļu šķērsoja un apstājās mežā. 2. vienība, viena 3. vienības rota un specgrupa, lai izvairītos no zaudējumiem, lielceļu nešķērsoja. Par šīs daļas komandieri nozīmēju jaun. leitn. b. Samsonu. Pārejot lielceļu, ievainoja vec. serž. Jansonu kājā, b. Ratnieku galvā (smagi), (abi no 3. vienības), bet b. Palkovs (1. vienības sevišķās daļas pilnvarotais), b. Dzergačs (1. vienības komsorgs) un Lešinskis (1. vienība) – apmaldījās un pēc divām dienām atgriezās pie 2. partizānu brigādes. Komandieris Laiviņš nosūtīja jaun. leitn. Fiļkovu, vec. serž. Ļebedevu un Astratovu nodibināt sakarus ar pārējām vienībām, bet pats ar pārējiem cilvēkiem pievienojās 4. partizānu brigādei, kura lielceļu šķērsoja agrāk. Minētajiem sakarniekiem sastapties ar pārējo vienību neizdevās, un viņi palika 2. partizānu brigādē. Naktī no 20. uz 21. jūniju pirmā daļa pārgāja dzelzceļa līniju Veļikije Luki–Dno un apstājās mežā netālu no pusstacijas Sudoma. 21. jūnijā ienaidnieks [to] atklāja un ar apm. 80 cilvēkiem vidējā tanka pavadībā mēģināja uzbrukt un iznīcināt partizānus. Pretinieka uzbrukums tika atsists. Pretinieks zaudēja ap 50 kritušos ierindniekus un vienu virsnieku. B[iedri] Bērziņš (3. vienība) un Ķīris (3. vienība) ar prettanku granātām sabojāja tanku. B[iedrs] Lauzmanis iznīcināja pretinieka ložmetēja apkalpi un ieguva rokas ložmetēju (bojātu). Mūsu trofejas: rokasgranātas, šautenes, munīcija u. c. Mūsu zaudējumi: krituši 3. vienības komisārs b. b. Bograds un Bērziņš (3. vienība), bet 1. vienības štāba priekšnieks vec. serž. b. Dimenšteins pazuda bez vēsts, b. Larionovs (3. vienība) – ievainots. Tālāko ceļu līdz Maksimovas sādžai vienība gāja bez kaujas.

Tā daļa, kura nešķērsoja lielceļu, naktī no 20. uz 21. jūniju kopā ar 1. partizānu brigādi pārgāja lielceļu, līdz Slavkovas rajonam gāja bez kaujām un izvietojās mežā pie Hudarovo sādžas (Z no Lugno ezera).

Naktī no 23. uz 24. jūniju 1. partizānu brigādes komandieris pavēlēja norīkot 30 cilvēkus vācu komandantūras sagrāvei Gorbovo sādžā. Pēc vietējo iedzīvotāju ziņām, komandantūrā atradās 8 vācieši un 35–40 apsardznieki. Es norīkoju 32 partizānus jaun. leitn. b. Samsona vadībā. Grupa savu uzdevumu izpildīja teicami. Iznīcināja 25 vāciešus un apsardzniekus, to skaitā Gorbovo komandantu virsleitnantu Endriceju, un saņēma 8 gūstekņus apsardz-

1 Otomārs Oškalsns (1904–1947). Padomju Savienības Varonis (1945). – *Sast.*

2 Ziemeļrietumu fronte. – *Sast.*

niekus, kā arī nodedzināja komandantūru un noliktavu. Mūsu zaudējumi: kritis jaun. leitn. b. Āriņš (1. vienība), ievainoti: vec. serž. b. Legzdiņš, 3. vienības štāba priekšnieks jaun. leitn. Muravskis un b. Petrovskis (2. vienība). Ieguvām: 4 zirgus, 1 motociklu (iznīcinājām), daudz dokumentus, šautenes u. c. Kaujā sevišķi izcēlās jaun. leitn. Samsons un Zvirgzdiņš (2. vienība) un sanitāre b. Fridlande (2. vienība).

Naktī no 24. uz 25. jūniju vienībai vajadzēja nostiprināties Sorokino sādžā, kur krustojās trīs ceļi. 25. jūnijā izdarījām apkārtnes izlūkošanu 8–10 km rādiusā. Uz visiem ceļiem, kas veda uz Sorokino sādžu, tika izlikti aizsega posteņi. Tuvumā vāciešu nav. Riščevo sādžā ieradās dažas automašīnas ar vāciešiem. Mūsu izlūki b. Zvirgzdiņa vadībā šajā sādžā nogalināja vācu virsleitnantu un Rakovas sādžā – policistu. Trofejas: zirgs ar segliem. Vēlu vakarā ieradās izlūki no 4. brigādes. Es viņus aizvedu uz 1. partizānu brigādes štābu, kur saņēmumu pavēli braukt uz 4. partizānu brigādi pēc mūsu pulka pirmās daļas un pārvest uz Sorokino sādžu pie otrās daļas. No 1. partizānu brigādes štāba 26. jūnija agrā rītā (plkst. 2) devos uz 4. brigādi. No rīta ienaidnieks ieņēma Mahnovkas un Terehovkas sādžu, kur atradās 1. partizānu brigādes daļas. Pretinieka rīcībā bija vairāki tanki un daudz bataljona mīnmetēju.

26. jūnija rītā ierados 4. brigādē. 4. partizānu brigādes komandieris majors Kijanskis un brigādes kara komisārs sirsnīgi pateicās par mūsu pulka 1. daļas teicamo cīņu pret vācu okupantiem un ieteica 5 biedrus izvirzīt apbalvošanai. Mēs devāmies uz Sorokino. Pa ceļam mežā pie Gusino sādžas ienaidnieks bija ierīkojis slēpni. Mūsu izlūki staršina b. Lasmanis un b. Bogomoļņikovs slēpni atklāja laikā. Mēs viņus aplencām un sakāvām. Ienaidnieka zaudējumi: 14 kritušie un 4 sagūstītie. Kritis viens vācu leitnants. Gūstekņi atteicās dot jebkādas ziņas un tika nošauti. Trofejas: 22 velosipēdi, 1 čehoslovāku rokas ložmetējs, 6 karabīnes, pistoles, municija u. c. Mūsu zaudējumi: smagi ievainots b. Bērziņš (3. vienība) un 1. vienības rotas komandieris, jaun. leitn. b. Lavrinovičs (palika ierindā). Plkst. 18.30 ieradāmies Sorokino sādžā, bet savienoties nepaspējām – ienaidnieks sāka uzbrukumu. 26. jūlijā jaun. leitn. b. Samsons lika ievainotos un vezumus novietot mežā, lai ienaidnieks tos nevarētu sagrābt. Sorokino sādžas aizstāvēšanu vadīja b. Samsons.

Kā pirmie uzbrukumu sāka vācu velosipēdisti pa ceļu Riščevo–Sorokino, skaitā ap 45 cilvēki. Viņus pielaida līdz 100 metriem un atklāja pret viņiem ložmetēju uguni. Pēc tam ar divu rotu triecienu no sāniem un aizmugures pilnīgi iznīcinājām. Mēs ieguvām 31 velosipēdu, ko iznīcinājām, 3 čehoslovāku rokas ložmetējus, daudz šauteņu, pistoles, dokumentus, paroļu sarakstu laikam no 20. jūnija līdz 1. jūlijam, 3 binokļus u. c. No Mahnovkas sādžas puses tuvojās vācu kolonna 450 kājnieku sastāvā ar 3 tankiem un 1 bruņumašīnu. Ienaidnieka kājnieki (apm. 150) ieņēma Zabolotjes sādžu un ielenca Sorokino. Pa lielceļu uzbruka tanki un apm. 300 kājnieku. Pirmo triecienu atsītām un sabojājām 1 tanku. Ar artilērijas un mīnmetēju uguni ienaidnieks aizdedzināja Sorokino sādžu. Lai izvairītos no aplenkuma, mēs bijām spiesti atkāpties. Daļa vienības naktī koncentrējās Repšino sādžā. Mani un 14 biedrus ienaidnieks nogrieza [no pārējiem]. Pa apkārtnējiem un mežu mēs ieradāmies Repšino 27. jūnija agrā rītā. Ienaidnieka zaudējumi – 140 krituši. Mūsu zaudējumi: krituši – 3. vienības partorganizācijas sekretārs b. Kaupužs, Zaharevičs (3. vienība), Vaļuks (1. vienība), Burdiņš (1. vienība), Makņā (1. vienība), Atamovičs (2. vienība), Krotovs (2. vienība) – pavisam 7 cilvēki; bez vēsts pazuduši: vec. serž. Eiduss (3. vienība), jaun. leitn. Sprukts (1. vienība), jaun. leitn. Kaļiņins (1. vienība), vec. serž. Kairovs (1. vienība), Bebris (1. vienība) un Peimanis (2. vienība) – pavisam 6 cilvēki; ievainoti: Sidorovs (3. vienība), staršina Andžāns (3. vienība), Paegle (3. vienība), Troņenkovs (2. vienība), Ļeonovičs (1. vienība), 1. vienības rotas komandieris Riktērs un jaun. leitn. Muzikantiks (1. vienība), pavisam 7 cilvēki. Kaujā izcēlās: ložmetējnieks Dišlers (3. vienība), jaun. leitn. ložmetējnieks Rozenšteins (3. vienība), serž. Karaļuns (3. vienība), Krotovs (2. vienība) un jaun. leitn. Freimanis (rotas komandieris 3. vienībā). Tāpat izcēlās sanitāres no specgrupas b. b. Austriņa un Dvelis.

Glēvulību parādīja bez vēsts pazudušie jaun. leitn. Sprukts, jaun. leitn. Kaļiņins un vec. serž. Kairovs.

26. jūnijā uz mūsu aizsegu uzdūrās ienaidnieka izlūki. Mūsu aizsegs nogalināja 6 vāciešus un saņēma vienu čehoslovāku sistēmas rokas ložmetēju.

27. jūnijā visa diena pagāja kaujās ar pretinieku pie Repšino, Kurcevo, Kļevkas, Kiseļevkas, Maklačijevas, Hudarovas sādžām. Šajā kaujās iznīcināti 4 ienaidnieki. Mūsu zaudējumi: kritis b. Belkovskis (2. vienība). Izcēlās: b. Krastiņš (1. vienība). Ienaidnieks uzbruka ar lieliem spēkiem, starp vāciešiem bija arī apm. 80 latviešu un 40–50 igauņu (vecajās formās).

Tā kā ienaidnieks bija sakoncentrējies daudz kājnieku (ap 2000) ar tankiem, tad mēs kopā ar 1. partizānu brigādi naktī no 27. uz 28. jūniju atstājām Slavkovas rajonu un pārgājām uz mežu dienvidos no Viboriem (Stupino tuvumā). Izrādījās, ka arī tur ienaidnieks sakoncentrējies lielus spēkus. 1. partizānu brigāde nolēma atgriezties atpakaļ uz Suščevo-Bežaņici. Mēs nolēmām turpināt savu ceļu uz norādītajiem Latvijas PSR rajoniem. Naktī no 30. jūnija uz 1. jūliju, atstājuši smagi ievainotos (b. b. Rikteru, Bērziņu un Sidorovu) 1. partizānu brigādes hospitālī, mēs turpinājām ceļu.

Pie Peganes sādžas mēs laivā pārcēlāmies pār Veļikajas upi. Pēc tam šķērsojām šoseju Opočka–Ostrova starp Volodkino un Lisicu sādžām, iepriekš braslā pārgājām Siņajas upi [Zilupi] un apstājāmies uz dienas atpūtu Pustoškas un Gorbovkas sādžā. Jau pie šosejas Opočka–Ostrova šķērsošanas ienaidnieks bija sakoncentrējies lielus spēkus, bet izlēma nevis uzbrukt mums, bet mežā ierīkot slēpni. Mēs šoseju šķērsojām atklātā vietā, aizejot garām ienaidnieka slēpnim. Pa ceļam pazuda bez vēsts jaun. leitn. Lavrinovičs (1. vienība), staršina Mackevičs (3. vienība), Kampe (1. vienība) un Beļevičs. Pirmie trīs vēlāk pie bijušās robežas atkal pievienojās vienībai. Žavru (Siņaja Nikolas) sādžā atradās 150 latviešu no Abrenes bataljona. Pēc pusdienas mūsu aizsegi sāka apšaudīšanos ar latviešu grupu (ap 70 cilvēkiem), kas virzījās pa mūsu pēdām. Izlūki paziņoja, ka no Bļinu sādžas puses tuvojas ap 80 vāciešu. Mēs izgājām no Pustoškas un Gorbovas sādžas un gājām Gusaku viensētas virzienā. Tur mūsu izlūkus apšaudīja vācieši, kuri bija atbraukuši ar motocikliem. Norīkojām grupu apiešanai un iznīcinājām motociklistus. Starp nogalinātajiem bija Krasnogorodskas [Sarkaņu] pilsētas komandants lauku žandarmērijas leitnants Klaus. Saņēmtos 4 motociklistus iznīcinājām. Ieguvām arī dokumentus, karti ar atzīmēm par ienaidnieka spēku (robežsargu) izvietojumu. Pie Goršakovas sādžas mūsu rota sāka kauju ar vācu un apsardznieku kolonnu (ap 50 vāciešu un 30 apsardznieku). Otra rota (Freimaņa rota no 3. vienības) deva triecienu ienaidniekam no flanga. Kolonna tika daļēji iznīcināta un izklīdināta. Ienaidnieks zaudēja 40 kritušos vāciešus un 18 apsardzniekus. Starp nogalinātajiem bija Opočkas pilsētas komandants. Dzīvajos palikušie bēga Gauru sādžas virzienā. Mūsu trofejas: 1 balsta ložmetējs ar rezerves stobriem un munīciju, 2 kastes ar granātām, PPD automāts, daudz šauteņu, pistoļu u. c. Kaujā sevišķi izcēlās jaun. leitn. Samsons (3. vienība), jaun. leitn. Freimanis (3. vienība), vec. serž. Balodis (3. vienība), vec. serž. Solomons (3. vienība) un Čulkstens (1. vienība). Mūsu zaudējumi: viegli ievainots vec. serž. Dorižkins (2. vienība), kurš palika ierindā. Vēl nebija beigusies kauja ar vāciešiem, kad mums no aizmugures uzbruka latvieši. Mēs pārgājām pretuzbrukumā. Ienaidnieks neizturēja, pameta rokas ložmetēju (trofeja) un bēga, atstājot kaujas laukā 5 kritušos. Viens no kritušajiem bija Roberts Bricis (no Liepnas), otrs – Vaika (no Viksnas) utt. – visi no Abrenes bataljona 1. rotas. Šeit ievainoja 1. vienības 1. rotas komandieri b. Krampi.

9. jūlijā atcēlām no amatiem 2. vienības komandieri jaun. leitn. Bondu, komisāru b. Rubuli un štāba priekšnieku jaun. leitn. Semjonovu par pasivitāti un vāju kaujas vadīšanu. Par 2. vienības komandieri nozīmēja vec. serž. b. Balodi (3. vienības rotas komandieri), par komisāru – vec. serž. Avdjukēviču (1. vienības štāba priekšnieku un sevišķās daļas pilnvaroto pēc Dimenšteina), bet par štāba priekšnieku – jaun. leitn. Bondu. Leitnantu Semjonovu

pārcēlu uz 3. vienību par rotas partorgu, bet b. Rubuli nozīmējām par 2. vienības partijas organizācijas sekretāru. B[iedrs] Pauliņš tika pārcelts par 3. vienības partijas organizācijas sekretāru.

9. jūlijā aizgāja 2. vienība, lai Kreiču purva tuvumā šķērsotu robežu, bet 1. vienības rota jaun. leitn. Kasališa vadībā – lai šķērsotu robežu Indras stacijas rajonā. Pārējās daļas gribēja šķērsot robežu dienvidos no “Babij moh”, bet šķērsot to neizdevās robežas stingrās apsardzības dēļ. Vienība aizgāja atpakaļ mežā.

10. jūlijā mūsu pārtikas izlūki Gabānu sādžā uzdūrās lieliem vāciešu spēkiem, kas atklāja ložmetēju un mīnmetēju uguni. Pārtikas izlūki pazuda mežā (bez zaudējumiem), bet bez vēsts pazuda: 3. vienības poļitruks staršina Raškevics, 3. vienības rotas poļitruks Aire, vec. serž. Solomons (3. vienība), 3. vienības jaun. leitn. Rozenšteins, vec. serž. Vagalis (3. vienība), Sadovskis (no specgrupas), Jegorovs (1. vienība), Treimanis (vada komandieris 3. vienībā), Mihailovs (3. vienība), staršina Lasmanis (3. vienība), Kuzņecovs (3. vienība), vec. serž. Konstantinovs (3. vienība), Podziņš (3. vienības komsorgs), staršina Siņavskis (3. vienība), un Dišlers (3. vienība) – pavisam 17 cilvēki.

Pārējās daļas devās uz dienvidiem un gribēja šķērsot robežu Mērdzenes rajonā. Tur satapa spēcīgu pretošanos, visur bija slēpņi ar ložmetējiem. Cik zināms, 10. jūlijā šeit bija kauja 2. vienībai.

Nolēmām šķērsot robežu atsevišķām rotām. Izsūtīja izlūkus. 14. jūlijā robežu šķērsoja 1. vienības rota ar vienības komandieri b. Vindi un komisāru b. Reinholdu pie Putrina vienasētas. 15. jūlijā robežu šķērsoja 1. vienības otra rota un viena 3. vienības rota pie Potrešiem. Visi pārgāja robežu bez kaujas. 3. vienības 2. rotas izlūki: b. Barkāns, Larionovs un Konstantinovs neatgriezās. Rota un specgrupa šķērsoja purvus un gribēja Stomaru tuvumā pāriet robežu. 16. jūlijā plkst. 18.30 mežā pie Kokšinu sādžas rotu ielenca ienaidnieks. Krita b. Peters, Latvijas K(b)P CK pilnvarotais, jaun. leitn. Lavrinovičs un b. Dvelis. Bez vēsts pazuda: intendants b. Ezernieks, jaun. leitn. Savickis, staršina Mackevičs un b. Spridzāns; ievainoja b. Paldiņu, Latvijas K(b)P CK pilnvaroto; b. Bogomoļņikovu. Mani, b. b. Bogomoļņikovu un Austriņu ienaidnieks atšķīra no pārējiem. 17. jūlijā apšaudīšanās laikā pie Popovkas sādžas krita ložmetējnieks Ķīris, ienaidnieks zaudēja 4 kritušos. Rota devās atpakaļ uz partizānu novadu. Mēs trijātā vēl 8 dienas centāmies pāriet robežu, virzījāmies uz ziemeļiem, kur robeža stiepjas pa sauszemi, bet šķērsot robežu nebija nekādas iespējas. Visās sādžās bija izvietoti latvieši un vācieši, upi Lža [Ludzas upi] stingri apsargāja. Iedzīvotājiem starp Lžu [Ludzu] un Siņuju [Zilupi] bija aizliegts pat dienā pāriet no vienas sādžas uz otru, aizliedza pat izdzīt lopus laukā. Vairākas reizes ienaidnieks mūs aplenca, un 25. jūlijā mēs sākām lavīties atpakaļ uz partizānu novadu. Atpakaļceļā veicām galvenokārt politisko darbu – informējām iedzīvotājus par stāvokli frontē un aktuālajiem jautājumiem. Dienas pavadijām 14 sādžās, pārrunas veicām 60 mājās. Iedzīvotāji visur izturējās labi, mūs slēpa, pabaroja. Daudzi vecākie,³ kuri draudzējās ar vāciešiem, nenakšņoja mājās, bet slēpās pie kaimiņiem, sienā u. c. Sastapām arī vecākos, kuri mums sniedza sirsniņu palīdzību (Usadišces, Ovsjaņņikovo u. c. sādžās). Visi gaida drīzāku Sarkanās armijas atgriešanos.

Ļoti kaitē karagūstekņi. Šī ir sevišķa ļaunu kategorija, kuri nevēlas karot, nešķērso frontes līniju, bet klaiņo no vienas sādžas uz otru. Kad vācieši viņus aiztur, viņi uzrāda, kas viņus slēpis, kas barojis, un vācieši šos iedzīvotājus nošauj vai arestē, bet mājas nodedzina. Bieži arī “apsardznieki”, uzdodot sevi par partizāniem, staigā pa sādžām un tos cilvēkus, kuri viņiem nepalīdz, nošauj. Ienaidnieka aizmugurē lielu spēku nav, komandantūrās ir tikai 3–4 vācieši un 10–15 apsardznieku. Ciemu padomēs ir 4–5 policistu. Daļa apsardznieku nosūti ta uz fronti pret partizāniem (Veska, Miti u. c.).

Pēc manām domām, bija kļūda iet dibināt partizānu rajonus kopā ar brigādēm. Ar to

3 Pagastu vecākie. – Red.

mēs parādījām pretiniekam savu virzienu. Vienība "Par Padomju Latviju" bija slikti apgādāta, daudziem nebija zābaku, apģērba u. c. Radisti bija slikti sagatavoti. Cilvēku atlase ne vienmēr bija veiksmīga, pārāk maz bija jūtama partijas ietekme, atbalstot komandieru prasību kaujas uzdevumu izpildīšanā.

Robežu šķērsoja: 3 rotas no 1. vienības – 57 cilvēki;
2. vienība – 46 –”–
1 rota no 3. vienības – 22 –”–
pavisam: 125 cilvēki.

1. vienības komandieris b. Vinde, komisārs Reinholds, štāba pr-nieks Krastiņš; rotu komandieri: jaun. leitn. Kasalitis, Pulkstens un Lauzmanis.

2. vienības komandieris vec. serž b. Balodis, komisārs vec. serž. Avdjukevičs, štāba priekšnieks jaun. leitn. Bonda. Rotu komandieri: jaun. leitn. Kazāks un jaun. leitn. Bogdanovs.

3. vienības rotas komandieris: jaun. leitn Freimanis un poļitruks Stepinš.

Komisārs un Latvijas K(b)P CK pilnvarotais
1942. g. 8. septembrī

(O. Oškalns)

**36. dok. PSRS IeTK Sevišķās daļas pilnvarotā, partizānu vienības
“Tautas atriebēji”¹ jaunākā leitnanta A. A. Korotkija 1942. gada
27. novembra ziņojums.**

Avots: LVA, 302. f., 5. apr., 54. lieta, 1.–2. lpp. Oriģināls rokrakstā ar A. Korotkija parakstu.

Pilnīgi slepeni

IeTK Sev[išķās] daļas operatīvā pilnvarotā A. A. Korotkija,
vienībā “Tautas atriebēji” no 1942. g. 8. augusta,
ziņojums

Pēc pulka komandiera jaun. leitnanta b. Laiviņa un 3. vienības komandiera jaun. leitnanta b. Samsona atsaukšanas no partizānu novada uz Valdaju par vecāko pārējiem biedriem tiku nozīmēts es, jaun. leitn. Korotkijs. Uzzinājām, ka uz padomju aizmuguri pāriet grupa cīnītāju. Noturējuši sapulci, nolēmām iet pie brigādes komandiera b. Vasiļjeva pēc atļaujas mums iziet padomju aizmugurē. Es un b. Muravskis, atnākuši pie b. brigādes komandiera pēc atļaujas, saņēmām no brigādes komandiera šādu pavēli: nevienu, kurš var turēt rokās ieroci, uz padomju aizmuguri nenosūtīšu, un viņš saņēmis telegrammu, kurā norādīts, ka mums, Latvijas partizāniem, aiziet aizliegts. Pēc tam brigādes komandieris nozīmēja mani par vienības komandieri, bet es nepiekritu un lūdzu atstāt mani strādāt savā specialitātē. Brigādes komandieris nozīmēja mani par operatīvo pilnvaroto, bet jaun. leitn. b. Muravski par vienības komandieri. B[iedrs] Muravskis bija ļoti apmierināts ar paaugstinājumu, [bet] sāka ļoti slikti izturēties pret šādiem biedriem: 1) nostādīja postenī leitnantu Semjonovu uz 24 stundām bez maiņas, kurš to izpildīja; 2) b. Mikulovam atņēma pistoli “TT”, lai nodotu [to] b. Znotiņam. Mikulovs negribēja atdot viņam, paziņojot, ka komisārs Oškalns iedevis [pistoli] viņam; b. Muravskis par nepakļaušanos nodeva b. Mikulovu man kā operatīvajam pilnvarotajam; 3) b. Muravskis neizsniedza noteikto maizes dienas normu, 600 g vietā izsniedza 500 g, [mēs] pārtikām divas reizes dienā tikai no kartupeļiem, ko gatavojām kolektīvi un kuru bija ļoti maz; no kolhoziekiem pirkt kaut ko nebija atļauts. Ņivku sādžā, nesagaidot pusdienas, daži biedri ar saimnieces atļauju [gribēja] izvārit kartupeļus, b. Muravskis atņēma kartupeļus un ar komisāru Rudņevu sarīkoja izmeklēšanu; 4) b. Mikulovam bija slimas plaušas, dažreiz splāva asinis, viņš prasījās pie ārsta, arī es slimoju ar augoņiem, b. Muravskis uzrakstīja šādu zīmīti ārstam: “b. Ivanov, piegrieziet sevišķu vērību b. Mikulovam, man šķiet, ka viņš nav tik slim, kā izliekas”; 5) atkāpjoties no Ņivku sādžas, kur apsargājām aerodromu, aerodroma priekšnieks pavēlēja mums atiet uz Ļebjažjes sādžu, uz kurieni atgāja visas pārējās vienības, [bet] b. Muravskis pavēlēja mums ieņemt aizstāvēšanās [pozīcijas], pretinieka uzbrukuma mūsu aizsardzībai laikā b. Muravskis bija kaut kur noslēpies, tikai 4. dienā sastapāmies salā pie Ļebjažjes sādžas; 6) salā pie Ļebjažjes sādžas, kur formējās vienības, b. Muravskis tika nozīmēts par vienības “Par Padomju varu” štāba priekšnieku; pēc ierašanās nozīmētajā jaunajā vietā Pleskavas mežu rajonā par vienības sliktu pārvešanu b. Muravskim pavēlēja tika nolasīts stingrais rājiens ar brīdinājumu. Izejot no vācu aizmugures pie Antonovas sādžas, b. Muravskis tika atcelts no štāba priekšnieka amata, nozīmēts par rotas komandieri.

42. g. 27.XI. IeTK Sev. Daļas operatīvais pilnvarotais
jaun. leitnants /paraksts/ (A. Korotkijs)

1 Мстители народа. – *Sast.*

37. dok. Partizānu vienības “Tautas atriebēji”¹ atskaite par kaujas darbību no 1942. gada 7. septembra līdz 22. novembrim.

Avots: LVA, 302. f., 5. apr., 54. lieta, 3.–4. lpp. Oriģināls rokrakstā ar komandiera Semjonova, rotas komandiera Legzdiņa, PSRS IeTK Sev. daļas pilnvarotā Korotkija un izlūka Jansona parakstiem.

Atskaite

par vienības “Tautas atriebēji” kaujas darbību
no 1942. g. 7. septembra līdz 20. novembrim

Partizānu vienības “Par Padomju Latviju” partizānu grupa pēc partizānu novada likvidācijas 1942. g. 7. septembrī sastapās salā pie kolhoza *Lebjažje* ar 2. brigādes 4. pulka komandieri un lūdza [grupu] nosūtīt uz Valdaju – tālākai darbībai Latvijā. 2. brigādes 4. pulka vadība šo lūgumu noraidīja un iedalīja mūs, 14 cilvēkus: vienības komandieri leitnantu Semjonovu, IeTK Sev. daļas pr-ku jaun. leitnantu Korotkiju, rotas komandieri vec. serž. Legzdiņu, izlūku Jansonu, kā arī Baltanu, Mikulovu, Znotiņu, Palkovu, Leščinski, Samuilovu, Nesterovu, Smirnovu, Andžānu un Pauliņu vienībā “Tautas atriebēji”, bet b. Muravski – vienībā “Par Padomju varu” ar uzdevumu pāriet uz jaunu darbības rajonu Pleskavas mežos. Bija dots norādījums, ka vienībai jāaiziet bez viena šāviena, lai pretinieks neuzzinātu par partizānu vienību pārvietošanos. Neskatoties uz mūsu vairākkārtīgiem paziņojumiem, ka mēs esam sagatavoti darboties LPSR teritorijā un ka mums jānokļūst Valdajā Latvijas KP CK rīcībā, 4. pulka komandieris pateica, ka mums jāklausa viņa pavēles, piedraudēja pavēles nepildīšanas gadījumā nošaut. Pēc tam mums atlika tikai paklausīt viņa pavēli un aiziet pa 4. pulka nozīmēto ceļu. Pa ceļam pie Šikantuhas sādžas pazuda bez vēsts cīnītājs Palkovs. Ieradušies 4. pulka komandiera norādītajā vietā, mēs apvienojāmies ar to. Latviešu grupa tūlīt tika sadalīta. Vienības “Tautas atriebējs” vadībai tika atstāti: vienības priekšnieks leitnants Semjonovs, IeTK Sev. daļas priekšnieks jaun. leitnants Korotkijs, rotas komandieris Legzdiņš un izlūks Jansons, bet pārējie biedri tika paņemti 4. pulka štāba apsardzei. Pēc savienošanās ar 4. pulku par labu vienības pārvešanu uz jaunnozīmēto darbības rajonu 4. pulka pavēlniecība izteica pateicību šādiem biedriem: vienības komandierim leitnantam Semjonovam, spec. daļas priekšniekam Korotkijam, rotas komandierim Legzdiņam, izlūkam Jansonam. Pulks arī norādīja apmetnes vietu vienībai, kurai bija jāiet kaujas uzdevumā, kā arī uz produktu sagādi. Sakarā ar to, ka daļa divu 4. pulka vienību bija nogalināta, daļa sagūstīta, bet lielākā daļa izklīda pa mežiem, pretinieks uzminēja partizānu nodomu iziet no partizānu novada, tāpēc bloķēja visas sādžas, tā ka nebija ko ēst 2 dienas. [19]42. g. 2.X. pēc apšaudīšanās ar pretinieku pulka štābs aizgāja nezināmā virzienā. Man uzticētā vienība vēl 2 dienas bez produktiem palika tajā pašā vietā. Cilvēki nebija spējīgi kustēties. Pēc komandiera pavēles par katru cenu dabūt maizi tika dots uzdevums IeTK sev. daļas pr-kam Korotkijam un rotas komandierim Legzdiņam, [bet] rezultāti bija ļoti slikti. Sakarā ar to, ka sakari ar pulku bija pārtrūkuši, vienība palikusi bez pārtikas, slikti apģērbta un apauta, bija daudzi saslimušie, izlūkošanu nācās veikt vienības komandierim leitnantam Semjonovam un Jansonam. Vienībā tikai Korotkijs un Legzdiņš orientējās kartē un kompasā. Vienības vadības apspriedē tika pieņemts lēmums: naktī no 15. uz 16. septembri 1942. g. ar atlikušo tolu uzspridzināt 2 pretinieka dzelzceļa ešelonus, kas arī tika paveikts, sasistas 2 lokomotīves, 1 tanks un 13 platformas ar automašīnām, kā arī nogalināti līdz 60 fašistu. Pēc tam bija jāiziet uz partizānu novadu, lai savienotos ar kaut kādu pulku tālākam darbam pretinieka

1 Мстители народа. – *Sast.*

aizmugurē. Partizānu novadā sastapām 5. pulka komisāru, kurš pastāstīja, ka visas partizānu vienības grupās iziet uz padomju aizmuguri, lai pārformētos un saņemtu tālākus norādījumus. Noturējām vienībā sapulci un nolēmām iziet uz Padomju aizmuguri. 1942. gada 2. novembrī pārgājām frontes līniju un ieradāmies 2. partizānu brigādes rīcībā. No turienes mūs pārsūtīja uz Valdaju, bet pēc tam uz Maskavu. Man uzticētajā vienībā "Tautas atriebēji" visi biedri no latviešu grupas grūtajos apstākļos turējās teicami. Pateicoties komandiera kaujas prasmei un drosmei, vienība desmitiem reižu izgāja no pretinieka apšaudēm un slēpņiem bez zaudējumiem.

Vienības komandieris: /paraksts/ (Semjonovs)

Rotas komandieris: /paraksts/ (Legzdīņš)

IeTK Sev. daļas pr-ks: /paraksts/ (Korotkijs)

Izlūks: /paraksts/ (Jansons)

38. dok. Imanta Sudmaļa 1943. gada ziņojums “Rīgas pilsētas ārējais izskats”.

Avots: KVSPVA, 69.f., 1. apr., 445. lieta, 66.–83. lp. Noraksts mašīnrakstā ar rezolūciju “1. lietā pa Latviju”.

Pilnīgi slepeni

Rīgas pilsētas ārējais izskats

Rīgas ielās daudz vāciešu. Kustību ielās regulē vietējie policisti, katrā ielas galā pa vienam. Uz pontonu tilta kustību regulē vācu apakšvirsnieki, tur stāv arī šucmaņi, bet viņi tikai novēro. Dzelzs tiltu (vecu) apsargā ar šautenēm bruņoti kareivji-brīvprātīgie, kustība pār tiltu nav pārtraukta. Uz pontontilta ierīkoti divi tornīši, uz katra atrodas viens neliels zenītlieģabals, pie kura dežurē vācu apkalpes. Tas pats ir arī uz dzelzceļa tilta. Esplanādes laukumā – vācu zaldātu barakas. Vācu karaspēka daļas izvietotas bijušajā V. Olava komercskolā, [arī] Dzirnāvu ielā Nr. 19 un citās vietās. Lielākā daļa – kājnieki. Neredzēju nevienu tanku. Uz ielām redzami arī matroži, un Daugavā bieži redzami jūras mācību kuģi. Kuģu kustība ostā ļoti vāja. Redzami tikai pāris kuģu, nokrāsoti raibi maskēšanās krāsām. Prefektūras ēkā tagad atrodas Latvijas policijas pārvalde. Latvijas K(b)P CK ēkā atrodas kaut kāds vācu štābs, acīmredzot augsts, jo vieglajās automašīnās piebrauc un aizbrauc augstākie virsnieki. Dzelzceļa līniju apsargā vietējie šucmaņi pa 2 cilv. uz 3 km. Latgalē un svarīgākajos iecirkņos apsardze ir pastiprināta. Arī lielie dzelzceļa tilti tiek pastāvīgi apsargāti, bet šoseju tilti nav apsargāti. Tikai uz 1. maiju un 7. novembri tiek apsargāti arī šoseju tilti.

No 1941. g. septembra līdz š. g. maijam iebraukšana un izbraukšana no Rīgas un citām pilsētām netika kontrolēta. Sākumā kontrolēja dokumentus, vācu aizsprosta posteņi bija uz visiem ceļiem, kuri veda uz Rīgu. Tagad dokumentu pārbaude notiek reti. Arī uz ielām un ceļiem kontroles nav. Parasti kontrolē čemodānus vai maisus – pārbauda, vai nepārvadā produktus – sviestu, olas utt. Dokumentus pārbauda šucmaņi, bet mantas – cenu inspekcijas ierēdņi ar baltām saitēm uz piedurknēm.

Tramvaju kustība Rīgā notiek gandrīz uz visām līnijām, izņemot 2.–3., braukšanas maksa – 5 feniņi. Darbojas arī daži autobusi, kuri palika Rīgā.

Postījumi. Rīgā sagrauti un nodeguši visi nami Daugavmalā no pils līdz dzelzs tiltam un tālāk arī Vecrīgā. Nodega Melngalvju nams un ēka, kurā bija Kamarina veikals. Sagrauts Pētera baznīcas tornis. Postījumi ir arī fabrikas VEF un Gaisa tilta rajonā.

Citas pilsētas cietušas mazāk. Postījumu gandrīz nav Jelgavā. Stipri izpostīta Daugavpils, gandrīz pilnīgi iznīcināta Grobiņa, stipri cietusi Krustpils. Tilts pār Daugavu pie Krustpils līdz maijam vēl nebija atjaunots. Rīgā visi tilti kārtībā. Liepājā visvairāk cieta vecā pilsēta, bet tilti arī šeit veseli. Iznīcināti nami ap Rožu laukumu, Lielajā ielā un kvartālos pie jūrmalas. Darbojas uzņēmumi – Tosmare, Drāšu fabrika un dzelzceļa darbnīcas.

Rīgā strādā VEF – izgatavo radioaparāturu, baterijas un optiskos aparātus vācu armijai. “Vairogs” pavasarī remontēja vācu automašīnas un gatavoja aerokamanu korpusus. Kamēr bija izejvielas, strādāja arī tekstilfabrikas, bet tagad [tās] nestrādā. Strādā Bekona eksports, Centrālā piensaimnieku biedrība, Ūzes un Laimas konfekšu fabrikas, kā arī visas cukurfabrikas. Ķeguma hidroelektrostacija nebija bojāta un strādā.

Pilsētas apgāde. Rūpniecības preču veikali ir tukši, kaut arī vitrīnās jābūt izstādītām precēm, piem., apģērbam. Uz produktiem ieviestas kartiņas kā pilsētās, tā arī laukos. Kur tikai kaut ko var dabūt, tur bezgalīgi garas rindas. Rindā stājas, nejautājot, ko pārdod – kaut tikai varētu kaut ko dabūt. Uz kartiņām izsniedz nedēļai: maizi – 1100 gramus, sviestu – 200 g,

gaļu (tikai liellopu) – 350 g, cukuru – 400–600 g mēnesī, tabaku (tikai vīriešiem, vecākiem par 21 gadu) – 150 papirosus mēnesī, bet laukos tikai 90 papirosus. Dārzenus var pirkt bez kartiņām, bet ļoti grūti dabūt. Pagājušajā gadā izsniedza 40 kg kartupeļu uz visu gadu, pie tam kartupeļi bija sīki, kādus agrāk izlietoja kā barību cūkām.

Pienu var saņemt tikai bērni un slimnieki ar sevišķu ārsta atļauju. Krējuma pārdošana aizliegta. Gaļu pārdod “zem letes” par 200 rbļ./kg, paciņa papirosu – 4 RM (40 rbļ.), pašaudzētā tabaka – 2000 rbļ./kg. Ir kartiņas, lai saņemtu puslitru vājpiena dienā, bet veikalos tā nekur nav. Restorāni atvērti, var dabūt gaļas zupu par pārtikas taloniem. Bez taloniem var dabūt ūdeņainu zupu un t. s. pudiņu – ar miltiem savāritus burkānus. Apēdot 5 porcijas tādas zupas, vēl nebūsi paēdis. Porcija maksā 50 feniņus (5 rbļ.).

Rīgas universālveikalā ieeja atļauta tikai vāciešiem. Apģērbu un apavus iedzīvotāji nevar nopirkt. Piemēram, lai dabūtu apavus, nepieciešams: 1) divi liecinieki, kuri apstiprina apavu nepieciešamību, 2) pēc tam jāiet uz pagasta valdi, kur tiek aizpildīta anketa, kuru apstiprina pagasta valde, 3) tad jāiet uz apriņķa valdi, 4) no turienes pie vācu komisāra, kurš raksta pirkšanas atļauju, pēc tam var iet uz veikalu pirkt apavus, ja tikai tur tādi ir.

Erzaciepes izsniedz uz kartiņām. Kā lielu retumu dažreiz izsniedz zābaksmēru (bez kartiņām), kas ož pēc petrolejas. Bez ierobežojumiem var dabūt tikai zobu [tīrīšanas] pulveri. Tirdzniecība norit caur kooperatīvu tīklu, zem vācu uzraudzības. Daļa nacionalizēto uzņēmumu atdota bijušajiem īpašniekiem. Laukos ir tikai viena kartiņa, uz kuru izsniedz cukuru, ziepes un krēmu bārdas skūšanai (vīriešiem, vecākiem par 18 gadiem). Ja iet skūties frizētavā, jāņem sev līdzī skūšanās krēms. Zemniekiem viss piens ir jānodod, izņemot personīgajam patēriņam nepieciešamo. Zemniekiem atņēma visus separatorus “glabāšanā”, separatorus atstāja tikai tiem, kuri atrodas tālāk par 8 km no piena savākšanas punktiem, bet viņiem jānodod gadā 70 kg sviesta no katras gov, viņiem pašiem izsniedz pa vienam kg sviesta mēnesī katram cilvēkam.

Katrai saimniecībai izdod vienu gaļas kartiņu, kurā tiek atzīmēts ģimenes locekļu skaits un nokautā dzīvnieka svars. Visa labība jānodod, izņemot patēriņam un sēklai nepieciešamo. Maizes patēriņš normēts, bet normas ir lielākas nekā pilsētās. Pat vistām ir kartiņas, kurās atzīmē izdēto olu skaitu, kas jānodod. Pagastu valdes saņem uzdevumus vistu nodošanai un sadala tos pa saimniecībām. Tāda pati kārtība liellopu un cūku nodošanā. Vidējā maksa par govi – 20 RM (200 rbļ.) Oficiālās cenas aptuveni līdzīgas Ulmaņa laika cenām (fašistiskās Latvijas) – 1 RM = 1 lats. Apgrozībā ir reihsmarkas, ostmarku nav.

Strādnieku darba alga pilsētās – 60–80 RM mēnesī. Visiem obligāti ir jābūt biedriem arodbiedrībā, kuras vadītāji ir iecelti. Sociālā apdrošināšana obligāta. Darba diena pilsētās – 10 stundas, faktiski strādā vairāk, brīvdienu nav.

Iekšējā kārtība fabrikā apmēram tāda pati kā ulmaņalaikos. Strādāt liek pat Ziemassvētkos. Kas negribēja strādāt, tiem piedraudēja. Ūzes, Kalniņa u. c. fabrikas atdotas bijušajiem īpašniekiem, bet lielākie uzņēmumi skaitās Vācijas īpašums.

Pagājušajā ziemā tika pastiprināti izcirsti meži, uz ko tika mobilizēti visi pagastu iedzīvotāji. Tika noteiktas ciršanas un izvešanas normas. Kā kurināmo vācieši izmantoja [arī] gulšņus un papīrfabrikām sagatavotos kokmateriālus. Bauskas un Rīgas mežniecībās bija daudzi gadījumi, kad vācieši patvarīgi, piedraudot mežsargiem, pievāca citām vajadzībām paredzēto malku.

Poliklīnikas un rajona ārsti laukos strādā. Darbojas ūdensvads un elektrostacija.

Zemnieki mākslīgos mēslus vispār nesaņem. Iesaka tos aizvietot ar kūdru un kaļķakmeni. Zemniekiem jānodod arī āboliņš, siens un salmi. Petrolejas nav, sāli dod maz. Par 1 l petrolejas dod 1 kg speķa, t. i., 200 rbļ. un vēl vairāk. Laukos dedzina skalus un taukus. Bija gadījumi, kad no vāciešiem iemainītā “petroleja” eksplodēja.

Jaunatnes stāvoklis. Pastāv sporta organizācija “Tēvijas sargs” un futbola klubi. Sporta

organizāciju priekšnieks – Plūme.¹ Jebkādas citas sporta organizācijas nav atļautas. Ar dažādiem demagoģiskiem paņēmieniem cenšas jaunatni savervēt armijā kā brīvprātīgos.

No visas Latvijas un sevišķi no Latgales pēdējā laikā daudzus jauniešus nosūta uz Vāciju. Tā Poļeščinas ciemā jaunatne tika savākta piespiedu kārtā. Mūsu partizāni sagrāva vienu [tādu] mobilizācijas punktu. Jaunieši par to bija ļoti pateicīgi. Okupācijas sākumā no Rīgas daudzas 18 – 25 gadīgas meitenes nosūtīja uz Lībeku un Ķelni. Avīze “Tēvija” ievietoja nomierinošus rakstus, ka viņas ir dzīvas, no angļu bumbām nav cietušas. Dzīvo nometnēs. No meiteņu vidus ir nozīmētas uzraudzes.

Komjaunatnes aktīvu un komsorgus visus bez izņēmuma nošāva vai arestēja. Liepājas cietumā atradās Boriss Pelnēns² – VĻKJS pilsētas komitejas sekretārs, ja nav nogalināts, tad vēl tagad atrodas cietumā. Tāpat arestēts viņa brālis Jānis Pelnēns. Cietumā ir arī Liepājas pionieru pils direktore, kura izturējās varonīgi, paziņojot: “Ja gribat, nošaujiet. Es biju un būšu komuniste.” Pilsētas komitejas tehniskā sekretāre Mirdza Dziļupe cietumā zaudēja prātu. Modris Freimanis kaujā tika ievainots un hospitāli nošauts. Visus komjauniešus, kuri piedalījās kaujās, nošāva, nošāva pat vecākos pionierus. Laukos komjauniešu liktenis atkarīgs no komandanta (vācu ieceltā aizsargu bandas priekšnieka pagastā). Lielākajā daļā gadījumu par komdantiem tika iecelti izbēgušie izsūtāmie aizsargi. Pampāļu, Asites u.c. pagastos nošauti visi komjaunieši, pat pasīvie, 16-gadīgi jaunieši. Pasīvos komjauniešus laukos arestēja, pēc tam izlaida policijas uzraudzībā ar noteikumu, ka jāstrādā pie kulaka citā pagastā, viņi skaitījās kulaka uzraudzībā.

Par komjaunatnes pagrīdes organizācijām neko nezinu. Dzirdams, ka Rīgā darbojas kaut kāda bijušo universitātes kursantu pagrīdes grupa.

Skolu skaits stipri samazināts. Pagājušajā gadā nodarbības sākās ar lielu nokavēšanos. Veikta liela skolotāju tīrīšana, pieņemtas jaunas skolotājas bez speciālās izglītības – izsūtīto virsnieku un aizsargu sievas.

Administratīvās pārvaldes forma

Komisārs Drekslers³ un apgabalu komisāri (Zemgalē fon Mēdems,⁴ Rīgā⁵ un Vidzemē fon Fusts⁶ u. c.). Drekslers nozīmēja ģenerāldirektorus ar Dankeru priekšgalā (finanšu direktors – Valdmanis). Aprīņķu vecākie un birģermeistari pilsētās. Rīgas pilsētas birģermeistars vācietis, viņa palīgi – latvieši. Pagastu vecākie un valdes – visi tiek norīkoti. Pagastu vecākie pavasarī noorganizēja zemes īpašnieku padomi, kas komplektējas no tiem kulkamiem, kuri visvairāk nodod labību un verdziski iztop vāciešiem. Zemes īpašnieku padome saimnieciskos jautājumos var dot padomus, bet risināt šos jautājumus tai nav tiesību.

Iestādēs runā latviešu valodā, bet visiem iestādes kalpotājiem obligāti jāapmeklē vācu valodas kursi. Ja iestādē ir vācu ierēdnis, viņš sarunājas “caur tulku”. Vēl pirms kara izbēgušie izsūtāmie aizsargu virsnieki organizējās bandās. Sākoties karam, mežos pie bandītiem aizgāja arī ierindas aizsargi un latviešu hitlerieši, kuri uzbruka Sarkanās armijas daļām. Vācu karaspēks, virzoties uz priekšu, aizmugures tīrīšanu atstāja aizsargiem, nozīmējot bandu barvežus par pagastu komdantiem. Pēc kāda laika tika izdota pavēle par ieroču nodošanu. Ieroči bija jānodod arī aizsargiem. Pēc tam organizēja t. s. šucmaņus – 5–6 cilvēkus pagastā (aizsargu bandas sasniedza līdz 150 cilv.). Tagad aizsargu organizācijas nav. Vācieši

1 Roberts Plūme, Rīgā, Ģertrūdes ielā 6. – *Sast.*

2 Boriss Pelnēns (1921–1942). – *Sast.*

3 Ģenerālkomisārs Rīgā Valsts padomnieks Otto Drekslers. – *Sast.*

4 Zemgales apgabala komisārs Valters Eberhards fon Mēdems. – *Sast.*

5 Rīgas lielvecākais Hugo Vitroks (1873–1958). – *Sast.*

6 Rīgas lauku apgabala komisārs Joahims fon Fusts. – *Sast.*

un Dankera kliķe oficiāli ir pret ulmaniešiem, bet bieži atceras "vecu, lāga Ulmani". 1942. g. pavasarī pagastos apbruņoja 50–60 cilvēkus cīņai pret izpletņlēcējiem (tā bija Zemgalē).

Zemgalē likvidēja vairākas izpletņlēcēju grupas. Latgalē izpletņlēcējus slēpa zemnieki. Jelgavas apriņķī atrasts miris ebrejs, viņa izpletnis sapinās kokos.

Dankeriešu galvenais balsts ir aizsargi, pārkoņkrustieši (hitlerieši) un to tuvākā sabiedrība. Gustavs Celmiņš kopā ar vācu armiju atgriezās Rīgā, un pārkoņkrustieši nekavējoties ieņēma labāko ēku pilsētā. Lauku apvidos viņi atklāti organizēja savas nodaļas. No pārkoņkrustiešiem tika nozīmēti kadru priekšnieki dažādās direktoriņās un pārvaldēs. Piemēram, Lauksaimniecības direktoriņā Grotiņš no Liepājas. 1941./1942. g ziemā Grotiņš izteicās, ka tagad būs slikti, jo grasās slēgt pārkoņkrustiešu organizāciju. Vai tā vēl pastāv tagad – nezinu.

Tautas palīdzība. Šīs organizācijas vadībā ir Dankers Tā sniedz palīdzību no boļševikiem cietušajiem. Organizē talkas, vāc ziedojumus, liek pagastu valdēm vest malku uz Rīgu izsūtīto ģimenēm. Labākās nošauto ebreju mantas pievāca vācieši, atliekas atdeva Tautas palīdzībai. Tauta šo organizāciju neatbalsta.

Ziemas palīdzības kampaņā neko sevišķu nedarīja, bet vācu mantas armijai. Obligāti bija jānodod slēpes, vācu silto veļu, bet ar varu neatņēma. Nošauto komunistu mantas pievāca vācieši, bet daļu no evakuēto īpašuma atstāja [to] radniekiem.

Darba dienests sācis brīvprātīgo reģistrāciju. Pēc tam jaunatnei obligāti bija jāierodas uz sapulci, kur to apstrādāja ar smagiem demagoģijas un aģitācijas līdzekļiem. Sākumā kā brīvprātīgie pierakstījās neliels skaits bezdarbnieku. Pagastu valdes te demonstrēja lielu aktivitāti. Bet brīvprātīgo nebija daudz. Tad veica obligātu kvalificēto strādnieku reģistrāciju, daļu no tiem nosūtīja un Pleskavu, Latgali u. c. vietām, nejaudājot viņu piekrišanu.

Pašā sākumā kā brīvprātīgie armijā iestājās apm. 700 cilvēku. Ziemas sākumā izlaida uzsaucumu un sāka brīvprātīgo vervēšanas kampaņu, karavīriem apsolīja algu 24 rubļus dienā un ģimenes locekļu apgādi, bet pēc kara – dažādas priekšrocības uz zemi un darbu. Bet brīvprātīgo bija ļoti maz. Tad sarīkoja sapulces, uz kurām jauniešiem bija jāierodas obligāti. Izbrauca oratori no Rīgas, aizslēdza durvis un apstrādāja tik ilgi, kamēr pierakstījās. Latgalē, Andrupenes pagastā, noslēdza durvis, neizlaida, kamēr nepierakstījās. Kuldīgas apriņķī jaunieši izlauza durvis un aizbēga. Bet arī tas nelīdzēja. No Liepājas, Kuldīgas un Aizputes apriņķiem pierakstījās ap 300 brīvprātīgo vai plānprātīgo, kā tautā viņus sauc.

Ziemā organizēja arī latviešu esesiešu nodaļas. Es neredzēju nevienu dzīvu esesieti. Brīvprātīgajiem bija Ulmaņa laiku armijas forma. Apbruņoti ar krievu ieročiem. Aizejot armijā, brīvprātīgajiem vajadzēja ņemt līdzi savu apģērbu, veļu, segu un traukus. Esesieši valkā vācu SS formu, tikai uz piedurknes uzšūta sarkanbaltsarkana lentīte. Nedaudzi latvieši pieņemti žandarmērijā, viņu uzdevums – aizstāvēt Vācijas intereses. Šucmaņi valkā aizsargu vai bijušās Ulmaņa laika Latvijas armijas frenčus ar zaļu lentu uz piedurknes ar uzrakstu – kārtības sargs un apriņķa nosaukumu. Tautā šucmaņus sauc par "šmucmaņiem". Prefektūrā vienā istabā vienlaikus pratina līdz 12 cilvēkus. Šucmaņu priekšnieks Latvijā – pulkvedis-leitnants Veiss.

Personas apliecības ir vecās Latvijas pases, līdz maijam jaunās pases vēl neizsniedza. Pēc pases nozaudēšanas izsniedza pagaidu apliecību. 1941. gada rudenī veica iedzīvotāju pārreģistrāciju, pēc kuras padomju dokumenti tika iznīcināti. Pierakstoties [dzīvesvietā] vīriešiem bija jāuzrāda pase un karaklausības apliecība. Pavasarī veica bijušās Ulmaņa laika Latvijas armijas instruktoru reģistrāciju. Dažu profesiju strādniekiem bija jāreģistrējas darba biržā, reģistrāciju atzīmēja pasē. Nozaudētās karaklausības apliecības un darba grāmatīņas vietā jaunas neizsniedza. No 1941. g. septembra līdz 1942. g. pavasarim nebija nekādu pārvietošanās un dzīves vietas maiņas ierobežojumu, kaut arī bija jūtama tendence aizliegt dzīvesvietas maiņu bez darba biržas atļaujas. Pārvietošanās kā pilsētās, tā laukos no pulk-

sten 23 līdz pulksten 5 aizliegta.

Līdz maijam dokumentu kontrole uz tiltiem Rīgā bija reta parādība. Iebraukt un izbraukt no pilsētas varēja bez atļaujas un kontroles, izņemot dokumentu kontroli.

Apgrozībā ir vācu reihsmarkas un padomju rubļi. 1 RM = 10 rbļ. Tā bija līdz maijam un, kā dzirdēju, arī vēlāk. Algu izmaksā markās.

Prese, literatūra, māksla. Strādā Opera un teātri. Uzvedumiem gatavo Ulmaņa laiku repertuāru un vācu darbus. Strādā kareivju teātris vācu valodā. Darbojas visi kinoteātri, rāda vācu filmas, piem., "Žīds Zīss", "Rotšilds", kara filmas, operetes utt.

Viktors Eglītis raksta šausmu stāstus "Ļaudari", kuros apraksta "partijas darbiniekus ar siekalainiem purniem". Skalbe iespiež savus dzejoļus, kādreiz Aspazija arī. Sārts un Veselis iespiež stāstus par šausmām Padomju varas laikos. Jānis Lapiņš nomira, nepaspējis uzrakstīt nevienu pamfletu. Veldre pazudis. Čaka un Griguļa fotogrāfijas bija publicētas avīzē "Tēvijā" kaut kādā sieviešu kompānijā. Avīze jautāja: kas viņus pazīst? Visvairāk lamā un ķengā V. Lāci un Andreju Upīti. Zenta Mauriņa raksta par "treknajiem liķiem un briesmoņiem". "Tēvijā" bija raksts par Birznieku-Upīti, blakus viņa fotogrāfijai. Necildināja, nelamāja, tikai atzīmēja. Norvilis komponē "rakstus par savām ciešanām pie boļševikiem". Rirdāns "cep" pretīgas karikatūras, arī Ačuks sāka rakstīt. Jānis Medenis⁷ – aizsargu komandieris. Izdeva Tēvijas kalendāru. Tur, starp citu, rakstīts: "Komunisti jāiznīcina tā, lai nākotnē nekad vairāk nebūtu iespēju organizēt komunistiskas organizācijas." Visas Padomju varas laikā izdotās grāmatas pasludinātas par nelegālām, un iedzīvotāji ir brīdināti tās nelasīt. Grāmatu dedzināšana nav manīta, bet tās tiek pārstrādātas par papīru. Daži Raiņa darbi (piem., "Mūza ciņās" u. c.) aizliegti, bet Rainis no skolu programmām vēl nav izmests. Mākslas muzejs pārvērsts par Vācu muzeju.

Centrālais orgāns "Tēvija", atb. redaktors Kovaļevskis,⁸ redaktors-izdevējs Kreišmanis.⁹ Rīgā vēl latviešu valodā tiek izdoti žurnāli "Periods", "Mans Nams" un "Sporta Pasaulē", kurā Plūme un Alfons Bērziņš rakstīja par to, kā viņi Sarkanajā armijā pacēla karogus ar ugunskrustu un pārgāja pie vāciešiem.

Vācu valodā Rīgā tiek izdota avīze "Deutsche Zeitung im Ostland".

Žurnālā "Latviešu Grāmata" (izdod Rīgā) Jaunsudrabiņš publicējis psiholoģisku rakstu "Vētra", vērstu pret boļševikiem. Pēc tā J. [aunsudrabiņš] vairāk nav publicējies. Provincē iznāk "Kurzemes Vārds" – Liepājā (puse vācu, puse latviešu valodā), Jelgavā – "Zemgalietis", Daugavpili – "Daugavpils Ziņas", Bauskā – "Bauskas Ziņas", Cēsīs – "Cēsu Avīze". Vitols no Konservatorijas raksta par boļševiku šausmu [darbiem] Konservatorijā, kad par komsorgu tur strādāja Gruntāls.

Vāciešu un aizsargu zvērības. Visvairāk pret ebrejiem trakoja vācieši, aizsargi un pārkonkrustieši, pret komunistiem – vietējie aizsargi. Avīze "Tēvija" pirmajā ievadrakstā rakstīja: "Latvieši – ar acīm sekojiet, bet ar rokām strādājiet," – aicināja ķert komunistus, žīdus un tos iznīcināt. Sākās cilvēku medības, denunciācijas, nodevības. Vācu iestādes nespēja tikt galā ar denunciāciju straumēm, un radās iespāids, ka visi [ir] komunisti, tāpēc Dankers savā runā paziņoja: "Pietiek, pārtraukt!" Uz visiem ielu stūriem bija plakāti ar nāvēssoda draudiem, ja netiks dotas ziņas par komunistiem un viņu radiniekiem, solīja 5000 marku atalgojumu tam, kurš sniegs tādas ziņas.

Pirmās dienas pēc okupācijas aizsargu bandas apšāva visus nepazīstamos, kurus sasta-pa. Pie Nigrandes vācieši apšāva ievainotos bērnus un sievietes. Vācu karaspēks un aizsargi saņēma rīkojumu neņemt gūstā, bet iznīcināt visus komunistus, aktivistus un Sarkanās armijas politdarbiniekus, ņemt gūstā tikai sarkanarmiešus – krievus.

7 Jānis Medenis (1903–1961). – *Sast.*

8 Pauls Kovaļevskis (Pāvils Klāns; 1912–1979). – *Sast.*

9 Ernests Kreišmanis (1890–?). – *Sast.*

Mazpilsētās un laukos apšāva visus ebrejus – bērnus un sirmgalvjus [ieskaitot]. Dzīvajos palika tikai daļa ebreju Rīgā un Liepājā. Šajās pilsētās ierikoti geto. Ebrejiem jāstrādā grūtākajos darbos, bet saņem [viņi] tikai pusi no produktu normām. Rīgas geto vairākas reizes tika sarīkotas Bērtuļa naktis, kad esesieši nogalināja katru sastapto [ebreju]. Nošaušanai uz Rīga veda ebrejus no Polijas, Lietuvas un Baltkrievijas.

Ebrejiem jānēsā dzeltena sešstaru zvaigzne uz krūtīm un muguras, [viņiem] aizliegts izmantot transportu, staigāt pa trotuāru. Aizliegti jebkādi ebreju sakari ar citām tautībām. Kam ir sievas ebrejietes – visus reģistrēja.

Iedzīvotāju aresti un nošaušanas turpinās visu laiku nepārtraukti. Nošautos apglabā Rīgā, Biķernieku mežā. Iedzīvotājus šajā mežā nelaiž, jo tur ir šausmīga smaka. Vidēji uzskata, ka katrā pagastā nošauti 20 cilvēki. Pirmajā okupācijas nedēļā Liepājā naktis notika uzbrukumi vācu karavīriem. Atbildot uz to, vācieši sākumā par katru nogalināto vācu karavi nošāva 30 ķilniekus, vēlāk apšāva 100. Par to atklāti rakstīja avīze “Kurzemes Vārds”. Dzirdēju, ka 1942. gada pavasarī Rīgā nošāva 50–60 Sarkanās armijas darbiniekus, komunistus un padomju darbinieku sievas. Rīgā un Liepājā ierīkotas koncentrācijas nometnes. Visās mazpilsētās ierīkoti cietumi (piem., Bauskā, Kuldīgā u.c.), un tie ir pārpildīti. Rīgas centrālcietumā regulāri notiek ieslodzīto piekaušana un spīdzināšana. Koncentrācijas nometņu ieslodzītos sūta strādāt uz kūdras purviem Olainē, Siguldā, Bauskā.

Rīgā notiek dzīvokļu aplaupīšanas, sakrauj mantas kravas mašīnās un aizbrauc. Daudzos dzīvokļos mantas pievāc priekš vācu virsniekiem. Ebrejiem pirms nošaušanas lika izrakt kapu, pēc tam izģērba un ar ložmetējiem nošāva. Avīzē “Tēvija” ziemā bija divi ziņojumi, ka par palīdzību partizāniem Latgalē noslaucīja no zemes virsas divas sādžas, visus iedzīvotājus arestēja, papriekš nošāva bērnus un sievietes, pēc tam vīriešus. Alšvangā nošauts kāds Zommers par to, ka slēpa bruņotu Liepājas milicijas darbinieku. Vēl viens ziņojums: kāds policijas priekšnieks, kad iegāja mežā trīs bruņoti vīrieši (Rietumu Latgalē), izsludināja trauksmi, 4 dienu laikā pārmeklēja 50 kv. km meža un nošāva 23 boļševikus. Latgalē bieži izdara tvarstīšanas sādžas. Netālu no Jelgavas it kā tikušas izmestas divas izpletņlēcēju grupas (viena grupa šucmaņu formās). Viena tika iznīcināta pēc 2 stundām, bet otra pēc dažām dienām. Arī Rīgas nomalēs meklēja izpletņlēcējus.

Tautas noskaņojums. Vācieši un viņu sulaiņi visvairāk vajā jaunsaimniekus, kuri no padomju varas saņēma zemi un kuri tāpēc visu laiku gaida Sarkanās armijas atgriešanos. Kulaki, lielburžuāzija un daļēji vidējā zemniecība sagaidīja vāciešus kā atbrīvotājus no kolektivizācijas briesmām, bet, padzīvojuši kādu laiku vācu okupācijas jūgā, krasi mainīja noskaņojumu, viņi kļuva par vācu pretiniekiem. Tas nenozīmē, ka viņi kļuva par padomju varas piekritējiem. Bet tomēr vācu okupācijas jūgā krasi mainījās inteliģences uzskati par vāciešiem kā Rietumeiropas kultūras nesējiem. “*Deutsche Zeitung in Ostland*” parādījās raksti, kuros tika pasvītrots, ka latviešiem nekad nav bijis savas kultūras. Vācu politika nacionālā jautājumā dziļi aizvainoja inteliģenci, kura tagad ir vilusies vāciešos.

Lielākā daļa Latvijā palikušo strādnieku politiski ir maz aktīvi, nenovērtē dankeriešus kā vācu aģentus, uzskata viņus zināmā mērā par tautas pašnoteikšanās pārstāvjiem. Pašlaik ar vācu kundzību neviens nav apmierināts. Tādus, kas ir apmierināti ar vāciešiem, var uz pirkstiem saskaitīt. Latvijas buržuāzija un daļēji inteliģence vairs neuzskata ne angļus, ne amerikāņus par glābējiem kā no vācu okupācijas, tā arī no boļševisma, tāpēc šajās aprindās kļīst baumas, ka drīzumā karā iestāsies Zviedrija, atbrīvos Latviju no okupācijas un atdos Latvijas buržuāzijai kādreizējo varu. Daļā buržuāzijas un aizsargu ir populāra versija, ka pēc tam, kad latvieši būs parādījuši sevi cīņā pret padomēm, kad būs savervēti daudzi brīvprātīgie vācu armijai, tad Latvijas buržuāzija saņems zināmu patstāvību. Kaut arī dankerieši uzstājas pret ulmaniešiem (mācītājs Sanders savās runās ulmaniešus gandrīz pielīdzina boļševikiem), tomēr bieži kulaku mājās pie sienām karājas Ulmaņa portrets.

Zemnieki partizānus uzskata galvenokārt par cīnītājiem par padomju varu un mazāk par cīnītājiem pret vāciešiem (izņēmums ir Latgale, kur apstākļi ir daudz labāki).

Pretošanās vāciešiem izpaužas kā naturālo nodevu nenodošana, produktu slēpšana (maisu ar miltiem slēpj ezeros). Zemnieki dažas dienas ātrāk uzzināja, ka tiks izdots rīkojums par lopu kaušanas aizliegumu, un viņi masveidā kāva cūkas pirms rīkojuma pasludināšanas. Sanāksmēs rajonu agronomi runā, ka Latvijā katastrofiski samazinās lopu skaits, bet tas, pēc viņu vārdiem, nav vācu saimniekošanas rezultāts, [viņi] apvairo padomju varu, kas apkāva lopus un aizveda uz Krieviju. Labību un gaļu slēpj visā Latvijā, ne tikai mazturīgie un vidējie zemnieki, bet arī lielie kulaki – tā ir masveida parādība. Policisti rīko mazturīgo kratīšanas un, ja ko atrod, to konfiscē. Tā vairākas reizes tika sarīkota kratīšana pie zemnieka Dreimaņa Bauskas apriņķī, un viņam atņēma pat labības novākšanā nopelnīto labību.

Lai gan stingri ir aizliegta brīvā tirdzniecība ar pārtikas produktiem, spekulācija ir plaši attīstīta.

Ziemā daudz runāja par Sarkanās armijas uzbrukumu, klīda baumas, ka ieņemta Minska, Pleskava, ka Sarkanā armija atrodas pie Zilupes. Par spīti nāvessoda draudiem par ārzemju radio klausīšanos, ļoti daudzi klausās ārzemes. Avīzes rakstīja, ka daži pilsoņi par ārzemju radio klausīšanos notiesāti uz 5 līdz 10 gadiem spaidu darbos, bet turpmāk draudēja piemērot nāvessodu. Rīgā no rokas rokā ceļoja rokkrakstā daži dzejoļi vācu žargonā, kuros tika izsmieti vācieši. Dzejoļi rakstīti apmēram tādā pašā stilā kā tie, kuri parādījās vāciešu repatriācijas no Latvijas laikā. Redzēju vienu no šiem dzejoļiem, kurā tika izsmiets Rīgas komisārs fon Fusts. Fusts cerēja viegli tikt galā ar latviešiem, bet tas izrādījās grūti, jo latvieši – lieli “buntavnieki”, kuri jāvada ļoti uzmanīgi un prasmīgi.

Ziemā Rīgā kāds augsts vācu ierēdnis izdeva pavēli: par darba disciplīnas pārkāpumiem uz dzelzceļa vainīgos sodīt ar pērienu. Tas radīja latviešos lielu sašutumu. Pēc šīs pavēles paši vācieši šo ierēdni atsaucā atpakaļ uz Vāciju.

Rīgā tiek izplatītas ar rakstāmmašīnu rakstītas un pavairotas lapiņas – latviešu valodā tulkoti citāti no vācu žurnāliem, kuros ir runa par vācu attieksmi pret latviešu tautas neatkarību, nacionālo kultūru utt., un ar savu cinisko atklātību spilgti aģitē latviešus pret vāciešiem. Rīgā iznāk nelegāls žurnāls ar nosaukumu “Latvieši” un kuru paraksta “Latviešu patriotu savienība”. Žurnāls rakstīts ar rakstāmmašīnu, pēc tam pavairots fotografējot, pastkartes formātā. [Tas] aģitē pret brīvprātīgo iestāšanos armijā, jo iespējams, ka latviešiem nāksies liet savas asinis cīņā par neatkarību. Par Padomju Savienību neko sliktu neraksta. Orientācija nedaudz anglofila. Dzirdēju, ka vienā brīvprātīgo vervēšanas punktā kāds latviešu pulkvedis ieteicis uz vervēšanu atnākušajiem brīvprātīgajiem labi padomāt, iekams iet liet asinis svešā zemē, jo tās (asinis), iespējams, būs nepieciešamas neatkarības aizstāvēšanai. Pulkveža uzvārdu noskaidrot neizdevās. Rīgā runāja, ka 1.maijā esot izkārti vairāki sarkani karogi.

Par sabotāžas aktiem maz dzirdams. Ziemā Rīgā uzsprāga munīcijas noliktava. Par to runāja dažādi – vieni, ka uzspridzināja, citi, ka noticis nelaiimes gadījums – kāds lidotājs nometis bumbu. Es pats, strādājot pie kulaka, izmētāju saliektas naglas uz šosejas Rīga–Bauska–Tilzīte.

Latgalē, tuvāk pie KPFSR robežas, telefona līnijas izpostītas un atjaunotās atkal tiek izpostītas. Runā, ka darbojas nelielas partizānu-diversantu grupas un jūnijā pie Daugavpils uzspridzināts dzelzceļa tilts. Partizāni sagraba vācu vieglo automobili, pārgērbās vācu formās un aizbrauca. Pēc tam notika sadursme ar vāciešiem, automašīnu sabojāja, bet partizāni pazuda. Par partizānu darbību Kurzemē neko neesmu dzirdējis. Netālu no Jelgavas ziemā pāris reizes izmesti izpletņlēcēji, viena grupa bija tērpta šucmaņu formās. Stāstīja, ka šo grupu pēc tam notvēra, ka izpletņlēcēju formas blūžu zaļā krāsa aizsargiem likusies ne tāda

kā vietējo šucmaņu blūzēm. Abos gadījumos partizānu grupas iznīcinātas.

Stāvoklis laukos. Zemgales komisārs, baltiešu barons fon Mēdems pirmais publicēja rīkojumu par padomju varas piešķirtās zemes atņemšanu zemniekiem. "Nepieciešams likvidēt neprātīgās boļševiku saimniekošanas sekas, zeme jāatdod īstajiem saimniekiem," – tā savās runās teica fon Mēdems. Uz darba zemniekiem kulaki un vācieši raudzījās kā uz boļševiku balstu. Vācieši tomēr bija uzmanīgāki politiķi nekā kulaki, kurus vadīja tikai akla atriebības kāre. Vācieši izdeva rīkojumus, kuri regulēja kulaku un jaunsaimnieku attiecības. Mēdems teica, ka īstam saimniekam attiecībās ar laukstrādnieku jābūt "stingram, bet taisnīgam". Tā Mēdems runāja tāpēc, ka kulaki izdzina savus lopus uz jaunsaimnieku tīrumiem, labība tika zaudēta nodevu izpildei, un tas aizskāra vāciešu intereses. Ar likumu bija noteikts, ka jaunsaimnieks obligāti kļūst par kulaka laukstrādnieku un kulakam jāmaksā viņam darba alga. Puse ražas no laukiem, kurus bija apstrādājis un apsējis jaunsaimnieks, viņam bija jāatdod kulakam. Daudzus jaunsaimniekus, kuriem atņēma zemi, nosūtīja darbā uz Vāciju. Ģimenes palika Latvijā. Citi kļuva par laukstrādniekiem, citiem atļāva nomāt zemi.

No padomju varas dabūtos lopus un inventāru atņēma un atdeva kulakiem. Saņemtos kredītus vajadzēja atdot. Latgalē daļai zemnieku atņēma pēdējo govi, bet Kurzemē, Zemgalē un Vidzemē tā nebija. Bet nodokļu un nodevu slogs maziturīgos spiež smagāk. Tā Iecavas pagastā kulakam Zīdenam bija 45 ha zemes un 10 govīs, rudenī viņam bija jānodod 2 govīs, viņa brālim bija 12 ha zemes un 3 govīs, viņam bija jānodod 1 govīs. Vācieši pievēca arī labākos zirgus. Brīvā zirgu pirkšana–pārdošana aizliegta. Visā Latvijā liels zirgu trūkums. Raksturīgi, ka vācieši pirmajās dienās par armijai rekvizētajiem zirgiem izmaksāja kaut vai nožēlojamu atlīdzību. Pavasara sēju tomēr visur paveica. Zemnieki ļoti centās aiz bailēm zaudēt savas saimniecības, jo avīze "Tēvija" un fon Mēdems teica, ka nacionālsociālistiskā valstī zeme nav privātīpašums, bet pieder vācu valstij. Zemnieks ir tikai zemes pārvaldnieks, un, ja viņš slikti pārvaldīs saimniecību, tad pārvaldnieku var nomainīt. Sēklu trūkumu papildināja, iegādājoties tās kaimiņu pagastos.

Pēc vācu ienākšanas daudzi kulaki pievēca no MTS un MZIP viņiem agrāk piederošās mašīnas. Pēc vācu rīkojuma kulakiem šīs mašīnas vajadzēja atdot, un tikai pēc rakstiska pieteikuma iesniegšanas dažos gadījumos mašīnas atdeva kulakiem. Bez nodokļiem un nodevām zemniekiem vēl jāizpilda dažādas klaušas – ziemā sūtīja sniegu rakt, uz meža darbiem, tika pieprasīti pajūgi vācu karavīru pāravadāšanai utt.

Aizsargu bandas, notvērušas sarkanarmiešus, dažkārt tos pievēca sev par laukstrādniekiem. Pēc tam vācieši tādus gūstekņus savāca nometnēs un piešķīra kulakiem pēc saviem ieskatiem. Kurzemē, Zemgalē un Vidzemē gandrīz katram kulakam ir gūsteknis, dažiem pat vairāki.

Karagūstekņu nometnes atrodas Rīgā, Jelgavā (bij. Izstādes laukumā), Salacgrīvā (armijas nometnē, tur atrodas arī vācu garnizons) un Daugavpilī. Karagūstekņi dienā saņem 200 g maizes un zupu, t.s. baltu. Viņi badojas. Mirstība ārkārtīgi liela. Jelgavas nometnē ziemā un pavasarī katru dienu apglabāja 50–70 cilvēkus, izģērbtus kailus. No karagūstekņiem sastādīja sevišķas strādnieku grupas, kuras sūta uz dažādiem, galvenokārt transporta darbiem. Ukrainiņi skaitās privileģēti. No ukraiņiem tiek komplektēta nometņu policija, kurai kārtības uzraudzīšanai izsniegtas koka rungas. Šie policisti palīdz vāciešiem piekaut karagūstekņus. Starp tiem liela daļa bijušo jaunāko komandieru. Rīgā uz laukuma pie Centrālcietuma apmāca brīvprātīgo gūstekņu-ukraiņu grupu cīņai pret Sarkano armiju. Viņiem izsniedz atļaušanas apliecības (*Entlassungsausweis*), atļauj uz darbu pie zemniekiem un par to maksā 12 markas mēnesī (vietējie strādnieki saņem 16–20 markas). Pie kulakiem strādājošajiem ne vienmēr un ne visur vienāds režīms. Sākumā tiem, kam bija atļaušanas apliecības, bija tiesības brīvi staigāt pagasta robežās. Bet pēc tam vienatnē, bez saimnieka nedrīkstēja atstāt saimniecības robežas. Rudenī un ziemā viņiem bija jānēsā uzšūti lieli sarkani burti

“SU”, vēlāk šo rīkojumu atcēla un arī citu noteikumu ievērošanai nesekoja vairs tik stingri. Tomēr Kurzemē un Zemgalē bija gadījumi, kad karagūstekņi nogalināja savus verdzinātājus-kulakus un bēga, bet retajam no viņiem izdevās izbēgt, jo neprata latviešu valodu un neorientējās apkārtnē.

Par mūsu cilvēku likteni. Par Liepājas pilsētas komitejas un aprīņķa komitejas sekretāriem b. b. Būku un Vrubļevski neko noteiktu nezinu. Liepājā runāja, ka viņi kopā ar Liepājas garnizona priekšnieku aizbraukuši no Liepājas ar kuģīti. Avīzē “Kurzemes Vārds” [es] lasīju aģentūras DNB korespondenci par to, ka pie Liepājas pēc kaujām ticis nogremdēts apbruņots kuģītis, uz kura atradušies Liepājas komunistu vadītāji. Viņus sagūstīja, un, kad viņiem piedāvāja ūdeni padzerties, viņi no ūdens atteicās, sagaidot, ka viņus nekavējoties nošaus. Domāju, tas ir pilnīgi iespējams, ka šo vadītāju skaitā bija b. b. Būka un Vrubļevskis.

LK(b)P Liepājas pilsētas komitejas instruktoru Jāni Ābolu un Liepājas pilsētas prokuroru Sprūdi, kā ziņoja avīze, nošāva aizsargu bandas mežā pie Nīcas. Liepājas aprīņķa izpildkomitejas Zemes daļas priekšnieku b. Palānu aizsargi nošāva Kalētu mājās. Avīzes “Komunisti” atbildīgo redaktoru b. Krievu nošāva aizsargi 25. jūlijā Nigrandes pagastā, kur viņu notvēra, guļošu ceļmalā. Liepājas pilsētas izpildkomitejas prezidija loceklis inženieris Mālmeistars krita kaujās pie Liepājas. Dzirdēju, ka kaujā kritis Liepājas operas direktors Zandmanis, kurš cīnījies ļoti varonīgi. Liepājas aprīņķa prokurors Strautiņš vēl 1942. g. februārī atradās koncentrācijas nometnē, bet katru dienu gaidīja savu nošaušanu. Komjaunatnes Liepājas pilsētas komitejas sekretārs Boriss Pelnēns arī ilgu laiku atradās cietumā. Liepājas pilsētas komitejas aģitācijas un propagandas daļas vadītājs F. Arnis un pilsētas izpildkomitejas darbinieks Ezers it kā nošauti.

Par ienaidniekiem un spiegiem. Rīgā atgriezies Stiglics, tagad kļuvis par Rīgas prefektu. Liepājā no Vācijas atgriezies pazīstamais aģents Juris Kalniņš. Gramzdes pagasta izpildkomitejas priekšsēdētājs padomju varas laikā (uzvārdu neatceros) kļuvis par pagasta vecāko. Dzejnieks Medenis, kā rakstīja avīze “Tēvija”, Sarkanās armijas atkāpšanās laikā bija aizsargu bandas komandieris. Cilvēki, kuri Padomju Latvijā ieņēma vairāk vai mazāk atbildīgus amatus, vāciešiem nekaloja.

Periods no kara sākuma līdz nokļūšanai partizānu vienībā

22. jūnijā izsniedza ieročus komunistiem un komjaunatnes aktīvam. Ar LK(b)P pilsētas un aprīņķa komiteju sekretāru piekrišanu es sāku organizēt komjauniešu vienību. Sapulcējās 50–60 cilvēku, no kuriem tikai daļa bija apbruņota. Lūdzu atļauju b. Būkam un Vrubļevskim izbraukt ar vienību uz aprīņķi cīņai pret ienaidnieka izpletņlēcējiem, kuri šur tur bija konstatēti jau kara pirmajā dienā. Neatļāva, motivējot ar to, ka tā ir karaspēka daļa un IeTK lieta. Pirmās dienas veicām sardzes dienestu, apsargājot partijas komitejas un citus objektus, 27. vai 28. jūnijā, kad pilsēta bija jau pilnīgi aplenkta, saņēmām atļauju doties uz fronti uz dienvidiem no pilsētas.

Komjauniešu vienību kā atsevišķu vadu iekļāva kādā Sarkanās armijas bataljonā. Vada komandieris biju es, politiķs – Januška (komjaunatnes aprīņķa komitejas instruktors). Mēs ieņēmām pozīcijas pie Bernātiem. Bataljona pavēlniecībai nebija noteiktu ziņu par pretinieku, zināja tikai, ka priekšā vēl atrodas Sarkanās armijas daļas. Šajā sektorā atradāmies dažas dienas. Komjaunieši gāja izlūkos, nodibināja sakarus ar priekšējām daļām. Pēc tam saņēmām pavēli atstāt ieņemtās pozīcijas un atkāpties uz Liepāju, kur ieņēmām pozīcijas ziemeļaustrumos [no pilsētas]. Bataljona komandieris mani personīgi nosūtīja uz priekšējās daļas štābu, lai viņus informētu par mūsu atkāpšanos un uzzinātu, ko viņi nolēmuši darīt.

Tajā štābā satiku Liepājas garnizona komjaunatnes organizācijas sekretāru b. Borisovu. Pēc uzdevuma izpildīšanas es atgriezos Liepājā. Noskaidrojās, ka atkāpšanās no Bernātiem

uz Liepāju notikusi pilnīgas panikas atmosfērā. Komandieri nedeva nekādus paskaidrojumus, uz kuriem un kāpēc ejam, tikai uzbudināti steidzināja ātrāk atiet. Sarkanarmiešiem radās iespaids, ka jāglābjas, kā var – nometa mantu maisus, šinēļus, granātas un patronu rezerves. Pēc ierašanās kara ostā komjauniešus sūtīja uzbrukumā vienam no vecajiem fortiem, kur bija nostiprinājušies vācieši. Izrādījās, ka no otras puses fortam uzbruka Sarkanās armijas daļa. Komjauniešu vads nokļuva zem mīnmetēju uguns, un virzība uz priekšu apstājās. Viņus atsaucā atpakaļ un apvainoja, ka apzināti esam šāvusi pa savējiem. Mūs atkal pārcēla uz pilsētas apsardzi, nostiprinājām pionieru pili.

Pie manis ieradās apriņķa kara komisārs majors Mihailenko, teica, ka pie kara ostas draudot frontes pārrāvums, tāpēc vajagot iet turp. Savācu vadu un kopā ar citiem sarkanarmiešiem trijās kravas mašīnās aizbraucām uz kara ostu. Tur pēc uzlidojuma dega daudzi nami un automašīnas. Es ar komjauniešu grupu un dažiem sarkanarmiešiem aizgājām pa bijušā Tosmāres ezera dibenu uz priekšu. Pārējie palika ierakumos gar kanālu, kur jau atradās Sarkanās armijas daļas. Vācieši atklāja mīnmetēju uguni pa ierakumiem. Kad mēs atgriezāmies no izlūkošanas, ierakumi bija tukši. Es pavēlēju grupai ieņemt pozīcijas, lai aizsargātu pārejas pār kanālu. Pa ceļu uz aizmuguri no kreisās uz labo pusi nekārtībā atkāpās nelielas sarkanarmiešu grupas. Pēc mana lūguma viņi man atstāja vieglo ložmetēju. Daļu no atejošajiem sarkanarmiešiem es aizturēju. Pretinieks pa mūsu ierakumiem atklāja izkļiedētu, slikti tēmētu mīnmetēju uguni. Apšaudīšanas laikā komjaunieši un aizturētie sarkanarmieši nozuda krūmos. Ar mani palika tikai komjaunieši Grulis un Gailis. Kad apšaude beidzās, mēs gājām meklēt sakarus. Te no mums atšķēlās b. Grulis, un mēs palikām divatā. Uz ceļa bija pamestas automašīnas, vienā no tām izrādījās [atstāta] atslēga. Mēs iekāpām tajā un braucām tālāk. Sāka gadīties sarkanarmieši, kuri bija pazaudējuši savas daļas un sakarus, paņēmām viņus mašīnā. Tālāk, kara ostā, kādā ēkā atradām hospitāli, tur atstājām ievainotos, bet ar veselajiem sarkanarmiešiem braucām kara ostas tilta virzienā. Kara ostā bija panisks noskaņojums. Daudzi sarkanarmieši, norāvuši uzšuves un nometuši ieročus, klīda, nezinot kurp iet, ko darīt. Nebija nekādas skaidrības par stāvokli – kur atrodas vācieši, kur komandieri, vai ir palikusi vēl kāda daļa, kas cīnās, kur cīnās. Centos pārliecināt mašīnā esošos sarkanarmiešus (starp viņiem bija poļitruks un komandieris), ka jābrauc uz pilsētu un sliktākā gadījumā nepieciešams izlauzties uz dienvidiem.

Sarkanarmieši bija ar mieru, bet komandieris un poļitruks draudoši teica: “Ja gribat, varat iet, bet viņi un mašīna paliks šeit.” Es, Grulis, vēl viens komjaunietis un kaut kāds nepazīstamais, kurš uzdevās par partijas biedru, gājām uz pilsētu, paņemot līdzī ložmetēju ar 6 diskām. Izrādījās, ka Liepājā vāciešu vēl nav. No kara ostas pilsētā ieradās dezorganizētie sarkanarmieši, pārgērbusies civilapģērbā. Pilsētas komandants arī bija pārgērbies civilajā. Kad informējām komandantu par stāvokli kara ostā, viņš teica, ka naktī mums, atlikušajiem komunistiem, noteikti jāizlaužas no pilsētas. Tā kā mēs piecas diennaktis gandrīz nemaz nebijām gulējuši, tad abi ar b. Gruli likāmies gulēt. Naktī mūs pamodināja. Bija tumša nakts, lija smalks lietutiņš. Iesēdāmies kravas mašīnā, cilvēku 20–25, bruņojušies šautenēm, granātām un ložmetēju. Izbraucām no pilsētas pa šoseju Bernāti–Nīca. Uz Siena laukuma šoferis ar mašīnas sāniem aizskāra telefona stabu. Izcēlās panika un šaudīšanās. Daļa no braucējiem nozuda tumšajās ieliņās.

Mašīnā brauca Liepājas pilsētas komandanta palīgs b. Kavacs. Mēs ar viņu savācām atlikušos un braucām tālāk. Izbraucām caur Nīcu un apstājāmies mežā pie Rucavas. Pie Nīcas mums teica, ka iepriekšbraucošās mašīnas apšaudījuši aizsargi. Mežā pie Rucavas atradām veselu nometni no Liepājas izbraukušo sarkanarmiešu, sarkanflotiešu, strādnieku, sieviešu un bērnu. Pie Rucavas uz ceļa bija nostiprinājušies vācieši. Sāka organizēties grupas, lai izlauztos no aplenkuma. Mūsu grupā salasījās 6 cilvēki: avīzes “Komunisti” redaktors b. Krievs, viņu es sastapu šeit, mežā, apriņķa izpildkomitejas lauksaimniecības daļas vadītājs

b. Palāns, Kavacs, komsorgi Birkmanis un Vasiļjevs, un es. Pa mežu gājām uz austrumiem. Mežā sastapām piecus apbruņotus sarkanarmiešus neapbruņota politrūka vadībā. Mēs ar viņiem apvienojāmies. Aizgājām līdz Kalētiem. Te mežā atradām divas pamestas kravas mašīnas, izmētātus ieročus un uz visām pusēm aizejošus sarkanarmiešus.

Mēs viņus savācām un pavēlējām savākt ieročus. No vietējiem iedzīvotājiem uzzinājām, ka it kā Kalētos tagad atrodas sarkanarmiešu grupa. Palāns ar velosipēdu, ko atradām mežā pie mašīnas, aizbrauca uz Kalētiem izlūkos, bet līdz tumsai viņš neatgriezās.

Es, Krievs un Kavacs gājām pretī Palānam, viņu nesagaidījuši, atgriezāmies atpakaļ mežā un atklājām: no zemniekiem uzzinājām, ka visi aizgājuši, jo it kā tuvojusies liela grupa vāciešu.

Otrā dienā mēs trijātā turpinājām ceļu. Uzzinājām, ka b. Palānu Kalētos aizsargi notvēruši un nogalinājuši. Kādā mežā mūs aplenca aizsargi un vācieši. Mēs noslēpāmies zem egles un, sagaidījuši nakti, turpinājām ceļu. Atnācām līdz Gramzdes pagastam. Te Kavacs salīga par laukstrādnieku pie zemnieka. Es un Krievs tajā pašā pagastā apstājāmies pie Garozas, kuram bija neliela saimniecība, viņš bija aktīvists, pilsoņu kara dalībnieks, ar ordeni apbalvots. Baidījāmies, ka arī šajā saimniecībā var izdarīt kratišanu (apkārtņē pārmeklēja mežus, aizdomīgās saimniecības, arestēja un nošāva).

Atnācām Nīgrandes pagastā. Apstājāmies pie kāda zemnieka 8 km no Vaiņodes uz ceļa, kas ved no Vaiņodes uz Rīgas–Liepājas šoseju (zemnieka uzvārdu neatceros). Viņš izrādījās progresīvs cilvēks. Pie saimnieces atbrauca viņas māsa no Liepājas, viņa mani un Krievu pazina, viņas vīrs komunist, strādāja "Tosmārē". Krievs salīga pie viņiem par laukstrādnieku, bet mani ierīkoja pie pazīstama kaimiņa, kura saimniecība atradās 200 m otrpus ceļa, uzvārdā Sudmalis, bet viņš nebija mans radnieks. Es uzdevos par Jāni Plotnieku no Liepājas, teicu, ka visas manas mantas un dokumenti sadeguši. Mēs te nodzīvojām nedēļu. Pēc tam tika izsludināts rīkojums, ka visiem, kas šeit ieradušies pēc kara sākuma, jāreģistrējas pagasta valdē. Tad es izstāstīju Sudmalim, kas es esmu, un viņš ar velosipēdu aizbrauca uz Liepāju un atveda man no dzīvokļa mantas un manu pasi. Aizsargi bija izkratījuši manu dzīvokli, meklēja ieročus, bet pasi nebija atraduši. Salīmēju pasē lapas, kur bija atzīme par manu braucienu uz Maskavu 1940. gadā, izplēsu lapu ar atzīmi par manu pierakstīšanos Liepājā, tāpēc palika tikai ieraksts par manu pierakstīšanos Rīgā. Pie saimnieka atbrauca viņa māsa Otilija no Rīgas, strādāja tekstilfabrikā. Pirms aizbraukšanas uz Rīgu viņa man atstāja savu adresi, apsolut palīdzēt vajadzības gadījumā. Kājām (pa naktīm) un ar vilcienu, izmantojot manu Rīgas pierakstu pasē, es 25. jūlijā iebraucu Rīgā. Te es saistijos ar palikušajām manas sievas māsām Rutu Putiku un Tusneldu Rozentreteri, kuras dzīvoja Dzirnauvu ielā 11, dzīv. 1.

Augšminētā Otilija priekš manis nozaga sava brāļa K. Sudmaļa (dzim. 1914. g.) pasi, kurš dzīvoja Rīgā, L. Nometņu ielā 23, dzīv. 18. Es nofotografējos, ielīmēju savu fotokartiņu viņa pasē, ar ķīmisko zīmuli piezīmēju zīmogu uz fotogrāfijas, aizgāju uz darba biržu un salīgu par laukstrādnieku pie kulaka Jēkaba Būkas, Bauskas apriņķī, Iecavas pagastā. Tajā laikā uz Kurzemi varēja brīvi izbraukt, uzrādot tikai pasi. Braucienam uz Vidzemi un Latgali bija vajadzīga policijas atļauja. 27. jūlijā [es] atbraucu un sāku strādāt Iecavas pagastā. Pierakstījos. Vaicāja pēc karaklausības apliecības. Atbildēju, ka tā ir Rīgā, un apsoliju vēlāk iesniegt, bet tur nomainījās valdes sekretārs, un tā viss palika. Šeit dzīvoju līdz 1942. g. 27. aprīlim. Šajā laikā centos noorganizēt partizānu grupu no karagūstekņiem, bet nekas neiznāca.

Uz šosejas Rīga–Bauska–Tilzīte izmētāju naglas, lai bojātu automašīnu riepas. Te iepazinos un sadraudzējos ar zemnieku Staņislavu Vilku, kurš padomju varas laikā bija saņēmis zemi. Vācieši viņam zemi atņēma un atdeva kulakam. Viņš nomāja nelielu saimniecību tajā pašā pagastā.

Tā kā es nebiju apmierināts ar to darbu, ko varēju šeit veikt, biju saistīts uz vietas, man

bija slikti dokumenti, nepazinu cilvēkus, nolēmu pavasarī doties uz austrumiem, lai saistītos ar partizāniem Latgalē vai Krievijā, kur viņi, kā dzirdēju, darbojas, vai arī pāriet fronti un iestāties Sarkanajā armijā. Pirms tam no Iecavas ar kuģīti, kravas automašīnās un kājām nokļuvu līdz Liepājai, lai sameklētu un saorganizētu man zināmos Liepājas un apriņķa komjauniešus.

Liepājā ierados 1942. g. 1. maijā. Vienu nakti pārnakšņoju pie pazīstamiem strādniekiem Indriksoniem Ģimnāzijas ielā 6 un 2. maijā devos atpakaļ uz Iecavu, sakarus ar komjauniešiem nenodibinājis. Noskaidrojās, ka viss komjaunatnes aktīvs vai nu iznīcināts, vai atrodas cietumā. Iecavā iegriezos pie Vilka, kurš mani apgādāja ar produktiem ceļam, un caur Rīgu pa Daugavpils šoseju devos uz Latgali. Bez sevišķām grūtībām 20. maijā pārgāju Baltkrievijas robežu. Te pie pašas robežas Prošku sādžā atradu sakarus ar partizāniem, 25. maijā ierados partizānu nometnē, kur mani ieskaitīja b. Ivanova partizānu vienībā, kuru vēlāk pārdēvēja par Frunzes vārdā nosaukto vienību.

Frunzes vārdā nosauktajā partizānu vienībā

1942. g. 25. maijā, kad es iestājos vienībā, tajā bija 25 cilvēki. Trīs mēnešu laikā šis skaits palielinājās līdz 90 cilvēku. Partizānus var klasificēt trīs grupās.

Pirmā, labākā grupa – tie, kuri brīvprātīgi iestājās vienībā, lai cīnītos pret vāciešiem, kaut arī viņiem bija iespēja dzīvot mierīgi. Tā bija baltkrievu jaunatne un latgalieši no Latvijas.

Otrā grupa – mobilizētie komunisti, kuri labi zināja par partizānu vienības pastāvēšanu un viegli varēja tur nokļūt, bet brīvprātīgi neiestājās. Bija gadījumi, kad komunisti slēpās, uzzinot, ka viņus meklē partizāni. Mobilizēto vienībā bija nedaudz.

Trešā grupa – no nošaušanas bēgošie ebreji un izbēgušie karagūstekņi-sarkanarmieši. Šie bija dažādi ļaudis. Daļa no viņiem patiesi vēlas cīnīties un cīnās par Padomju dzimteni, bet gandrīz vairākums tādu, kuri bēga no gūsta tāpēc, ka tur, vienalga, ietu bojā. Viņiem nav kur palikt, viņus vajā vācieši, un, lai glābtos, viņi iet pie partizāniem. Ja būtu iespēja, viņi dzīvotu mierīgi. Tie bieži ir slimi, kad jāiet uz operāciju, viena vācieša vietā redz piecus utt.

Pirmā operācija, kurā es piedalījos, bija slēpnis vācu automašīnai. Iznīcinājām ap 16 vāciešu, 4 ievainoti vācieši aizbēga, jo uzbrukumam vieta nebija laba – abās pusēs ceļam bija krūmi. Ieguvām trofejas – 16 šautenes, 2 automātus, tabaku, zābakus u. c.

Otra prāvākā operācija bija gājiens uz Latviju, Paļiškino sādžu. Šo operāciju veicām kopā ar b. Sergejeva partizānu vienību. Pirms došanās uz operāciju mums pievienojās grupa latgaliešu – 30 cilvēki. Šajā operācijā piedalījās ap 200 cilvēku. Iznīcinājām ap 20 vāciešu un aizsargu, jauniešu reģistrācijas sūtīšanai uz Vāciju punktu ar visiem dokumentiem (tāpēc jauniešus uz Vāciju neaizsūtīja), sagrāvām telefona-telegrāfa staciju, iznīcinājām un paņēmām sev lielu daudzumu cukura, apavu, papirosu, ziepju u. c. no kooperatīva. Policijas iecirkni sadedzinājām ar visiem policistiem, kuri atšaudījās no iecirkņa. Jaunieši bija pateicīgi par to, ka viņus atbrīvoja no brauciena uz Vāciju, uz kuriem viņiem bija jādodas nākošajā dienā.

Atgriežoties uz bāzi Baltkrievijā, sastapām soda ekspedīciju, kas bija izsūtīta pret mums. Notika kauja pie Lisno sādžas, kurā mūsu pusē krita viens nodaļas komandieris. Soda ekspedīcija, kura sastāvēja galvenokārt no somiem, mūs apšaudīja ar mīnmetējiem, ložmetējiem un izsauca aviāciju. Vispirms atlidoja izlūks, pēc tam vieglais bumbvedējs. Kauja turpinājās vairākas stundas. Vācieši ar bruņsitēju aizdedzinošām lodēm aizdedzināja baznīcu, kaut arī tur neviena no mūsējiem nebija. Pēc iedzīvotāju stāstiem, sodītāji šajā kaujā pazaudēja ap 45 kritušos un 20 ievainotos, no kuriem 3 pēc tam nomira. Personīgi man šis skaitlis šķiet nedaudz pārspilēts, bet iespējams, ka [patiešām] bija tik daudz nogalināto. Pēc šīs kaujas

mani nozīmēja par grupas komandieri un ieteica apbalvošanai.

Vecajā nometnē atgriezties neizdevās, uz turieni ceļš bija vācu nogriezts. Pēc šīs operācijas sākās ilgs periods, kad neko nedarījām, atradāmies mežā, spēkus izlietojām smagai bruņotai izlūkošanai, ko vajadzēja veikt ar aģentūras starpniecību, sūtot vienu cilvēku.

Pēc tam veicām divas operācijas rajona centrā Osvejā, ko vācieši bija uz laiku atstājuši. No turienes izvedām daudz labības, kas glabājās noliktavā priekš vāciešiem. Iznīcinājām dažus vācu spieģus un mobilizējām ap desmit Osvejas komunistus.

Pēc tam operācija Kahanovičos parādīja, ka mums nav speciālistu-spridzinātāju. Izlietojām 20 kg sprāgstvielas, bet tilts palika lietojamā stāvoklī, viņu varēja saspridzināt ar 2 kg tola.

Pēc štāba norādījuma brigādei, uz dzelzceļu pie Drisas, tika nosūtīta diversantu grupa, kura trīs nedēļu laikā, meklējot pārtiku, pazaudēja 3 cilvēkus, bet uzdevumu neizpildīja. Grupa gandrīz pilnīgi sastāvēja no bijušajiem karagūstekņiem.

Pēc mēneša Osvejā atgriezās vācu garnizons un ķērās pie darba: vervēja spieģus, pieprasīja piena piegādes utt. Pie mums ieradās partizānu vienība no Maskavas, kas palika pie mums 5 dienas. Dienu pirms nosūtīšanas uz frontes štābu notika nepatīkams gadījums, kas galīgi sagrāva vienības komisāra b. Petrijenko autoritāti, kuru jau pirms tam – atšķirībā no vienības komandiera – uzskatīja par pabailgu.

Pieci partizāni partorga vadībā devās uz sādžu. Tur viņus pārsteidza vācieši. Partorgs tika ievainots kaklā, rokā, plecā un kājā. Tomēr viņam izdevās noslēpties purvā. Kad mēs saņēmām ziņojumu par vāciešu uzbrukumu un partorga ievainošanu, devāmies uz sādžu, lai iznīcinātu vāciešus. Komisārs komandēja pirmo vadu, kuram vajadzēja apiet sādžu. Daļas, kuras komandēja vienības komandieris, ātri izlūkoja sādžu, no kuras vācieši jau bija aizgājuši, un mēs tur apstājāmies. Komisāra vads joprojām no meža neiznāca. Sūtījām divus cilvēkus, vienu mūsējo, otru maskavieti, lai saistītos ar vadu. Komisārs, ieņēmis pozīciju mežmalā, pavēlēja šaut, kā tikai kāds parādīsies. Bet pats ar diviem partizāniem, viens no tiem bija nedisciplinēts komjaunietis Novikovs, aizgāja izlūkos. Komisārs ar diviem izlūkiem satikās ar izsūtītajiem sakarniekiem. Komisāra izlūki uzkliedza: "Stāt. Kas nāk?" Kaut arī sakarnieki atbildēja: "Savējie," Novikovs izšāva un nogalināja maskavieti. Komisārs, izdzirdis šāvienu, kopā ar otru izlūku aizskrēja pie vada. Tur komisārs teica, ka vācieši nošāvuši Novikovu, kaut gan Novikovs nošāva maskavieti. Kad maskavieši sāka lamāties, tad komisārs saprata, ko izdarījis. Komisārs, neko nenoskaidrojot un nepainterēsējoties, kas noticis ar pārējām grupām, savāca vadu un aizgāja atpakaļ uz nometni. Purvā palika ievainotais partorgs, kuru pievākt vajadzēja komisāra vadam. Ievainoto pievāca tikai naktī cilvēki, kurus nosūtīja vienības komandieris pēc tam, kad komandieris uzzināja par komisāra panisko bēgšanu. Tas atstāja ļoti sliktu iespaidu uz visiem partizāniem, sevišķi uz maskaviešiem, kuri pazaudēja savu biedru, ko nogalināja savējie.

25. jūlijā aizgājām no nometnes uz frontes štābu. Mēs bijām 24 cilvēki, pāris vezumu un 7 zirgi. Virzījāmies pa lauku ceļiem no sādžas uz sādžu pa norādīto maršrutu, katrā sādžā ņemot pavadoni līdz nākošajai sādžai. Šķērsojām divas dzelzceļa līnijas – Vitebska–Neveļa un Neveļa–Polocka. Dzelzceļa līnijām mūs pārveda vietējie iedzīvotāji, kuri strādā pie vāciešiem ceļu apsardzē, bet naktī pārved pār līniju partizānus. Pa ceļam mēs nekur ne reizi nesastapām ne policistus, ne vāciešus.

Manas domas par partizānu darbu Latvijā

Runājot par partizānu kustību Latvijā, par visizdevīgākajām tās formām, vispirms jāievēro sevišķie apstākļi, kādu nav ne KPFSR, ne Baltkrievijā, ne Ukrainā. Šie īpašie apstākļi nosaka partizānu darbības panākumus, viņu taktiku.

Vispirms – iedzīvotāju attieksme pret partizānu kustību. Pašlaik partizānus Latvijā uzskata pirmām kārtām par cīnītājiem par padomju varu un tikai pēc tam par cīnītājiem pret vāciešiem. Latgale noteikti atšķiras no pārējās Latvijas ar savām īpatnībām. Šeit ir sādžas, viņus apvieno, kā arī sadala nacionālās īpatnības, ekonomiskais stāvoklis. Tur latvieši ir kulkaku virsslānis, kas ir naidīgs padomju varai. Sādžās dzīvojošie latgalieši, krievi un baltkrievi padomju varu uzskata par savējo. Partizāniem palīdz pirmām kārtām latgalieši, krievi, baltkrievi. Bet ar latviešiem tur jābūt piesardzīgiem. Biezi apdzīvotajā Latgalē aizsargu procents nav liels. Uz jautājumu, kur atrodas tuvākais policists, parasti saņem atbildi – 6–10 km. Sakari Latgalē vājāki. Mežu vairāk. Tas tuvina Latgales apstākļus Baltkrievijas apstākļiem. Latgalē varētu darboties arī lielākas partizānu vienības, ja varētu atrisināt pārtikas jautājumu. Tādēļ lielās vienības ir jāsaskalda mazākās, lai nemirtu badā. Tur pirmā vietā jābūt diversiju darbam. Sākt kauju ar ienaidnieku tur nozīmē pievilkt sev gandrīz visus Latvijas šucmaņus. Biežais ceļu un sakaru (telefona) līniju tīkls, vienmērīgais aizsargu izvietojums, mežu trūkums Kurzemē, Zemgalē, kā arī Vidzemē, liek darboties mazām grupām, uzbrūkot te vienā, te citā vietā, lai nevarētu noteikt, kur mitinās partizāni. Nepieciešams panākt tādu stāvokli, lai varētu strādāt legāli dienā, bet naktī veikt partizānu darbu, veikt uzbrukumus dzelzceļa līnijām, tiltiem, atsevišķiem policistiem, automašīnām utt.

Sudmalis

39. dok. Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas CK sekretāra Jāņa Kalnbērziņa CPKŠ priekšniekam P. Ponomarenko 1943. gada 17. jūlijā nosūtītais LK(b)P CK sekretāra Kārļa Ozoliņa (Diega) 1943. gada 25. aprīļa ziņojums par stāvokli vācu okupētajā Latvijā un Latvijas tautas cīņu pret vācu okupantiem.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 450. lieta, 1.–31. lp. Oriģināls mašīnrakstā uz LK(b)P CK veidlapas ar J. Kalnbērziņa parakstu un rezolūcijām.

Latvijas Komunistiskā (boļševiku) partija
Centrālā Komiteja
Maskava, Frunzes ielā 30
Nr. OC-12

1943. g. 17. jūnijā

Partizānu kustības štāba priekšniekam b. Ponomarenko.
Latvijas K(b)P CK nosūta Jums ziņojumu par stāvokli vācu okupētajā Latvijā un par Latvijas tautas cīņu¹ pret vācu iebrucējiem.

Latvijas K(b)P CK sekretārs

/paraksts/ (J. Kalnbērziņš)

Ziņojums tulkots krievu valodā
no latviešu valodas

Ziņojums

Latvijas K(b)P CK sekretāram b. Kalnbērziņam par stāvokli
vācu okupētajā Latvijā un par latviešu tautas cīņu pret vācu iebrucējiem

I. Vācu iebrukums Latvijā

Latviešu tautas lielākais vairākums vācu iebrukuma laikā Latvijā bija pret vāciešiem noskaņots naidīgi. Tomēr bija grupas un organizācijas, kuras gaidīja vāciešus. Tādas bija, pirmām kārtām, tās nelielās nelegālās grupiņas, kuras darbojās Padomju Latvijas laikā un kuras mūsu valsts drošības iestādes nebija galīgi likvidējušas. Bez tam vāciešus gaidīja daļa "aizsargu", "pērkoņkrustiešu", bijušie korporāciju biedri, daļa vidusskolu audzēkņu un daļa rūpnieku. Lai gan kopējais cilvēku skaits šajās grupiņās nebija liels, viņi bija diezgan aktīvi. Pirmkārt, no viņu vidus nāca tie, kuri dažviet raidīja šāvienus padomju varas pārstāvjiem. Nākotnē viņi cerēja – un centās to iestātīt vietējiem iedzīvotājiem – ka līdz ar vāciešu atnākšanu noformēsies neatkarīga buržuāziskā Latvija.

Šīs ilūzijas vācu iebrucēji centās izmantot savā labā. Līdz okupācijas varas galīgai noformēšanai vācieši atļāva savā virsvadībā rīkoties šīm grupiņām. Šo grupiņu dalībnieki dažreiz vilka "Dievs, svētī Latviju!", tādā kārtā uzmundrinot sevi, lai labāk dancotu pēc vācu stabules.

No šiem cilvēkiem vācieši prasīja palīdzību un diezgan bieži piespieda vāciešu vietā veikt "Latvijas iztīrīšanu no boļševikiem un žīdiem". Šo "tīrīšanu" veica arī paši vācieši; tomēr visbiežāk to īstenoja mūsu tautas nodevēji kāda vācieša pavadībā.

Rīgā nošāva katru, kurš nepatika, kurš bija denuncēts vai vienkārši uz ielas neuzvedās

¹ Tā tekstā. – *Sast.*

tā, kā patiktos fričiem. Pirmām kārtām apšāva tos, kuri padomju varas laikā ieņēma kaut kādu amatu, kā arī stahanoviešus un ebrejus. Nošāva dzīvokļos un uz ielām. Ebreju nošaušanām savāca dažādus salašņas friču vadībā, piedzirdīja tos, izdeva katram bandītam pa trīs patronām, izvilka no dzīvokļiem ebrejus, aizveda tos uz Daugavmalu, nostādīja pie krasta un nošāva; kad aptrūkās patronu, dzīvajos palikušos nodūra ar durkļiem.

Līdzīgas ainas notika arī citās pilsētās un ciemos. Rīgā, geto rajonā, līdz ar ebrejiem, kuri bija atvesti no ārzemēm 1941. gada decembrī, bija palikuši tikai 30 000 ebreju. Citās vietās ebreju nemaz nebija. Daugavpilī, Rēzeknē, Ludzā u. c. Latvijas pilsētās, kur agrāk bija daudz ebreju, tagad viņu vairs nav.

Buržuju dēliņus un dažādus salašņas, kuri parādīja centību "tīrīšanās", centās piedzirdīt un ļāva viņiem atņemt zemi jaunajiem saimniekiem.

Kamēr šie bandīti un tautas nodevēji, asiņu apreibuši, ālējās, vācieši pamazām ievada Latvijā savu "jauno kārtību". Bet, kad šī "kārtība" skāra pašus tautas nodevējus, kad ar ielu pārdēvēšanu uz vāciskiem nosaukumiem un citiem pasākumiem aizskāra katra latvieša nacionālās jūtas, tad šie tautas nodevēji it kā sāka atžilbt. Bet viņi jūta, ka pārāk dziļi iestiguši vācu varmāku tīklos un ka atgriešanās vairs nav. Tāpēc viņi, kaut negribot, turpināja tautas nodevēju lietu.

II. Okupācijas varas iestādes

Vācu okupētā Latvija pakļauta Austrumu apgabalu reihministram Alfrēdam Rozenbergam un Valsts komisāram Heinriham Lozem. Pašas Latvijas ģenerālkomisārs ir Dr. Drekslers, kuram tieši pakļauta t. s. Latvijas "pašpārvalde".

Ģenerālkomisariātā ir visas tās daļas, kurām atbilst "pašpārvaldes" ģenerāldirekcijas. Ko lemj un saka ģenerālkomisariāta daļas, to atkārtoti un bazūnē ģenerāldirekcijas.

Visa Latvija sadalīta 6 novados, kurus pārvalda novada komisārs:

Rīgas pilsētas novada komisārs – Vitroks,

Rīgas lauku novada komisārs – Fusts,

Latgales novada komisārs – N. Riekens,

Vidzemes novada komisārs – Hanzens,

Zemgales novada komisārs – fon Mēdems,

Kurzemes novada komisārs – Alnors.

Šiem novadu komisāriem tieši padotas pilsētu valdes un pagastu valdes, kuras visus rīkojumus saņem no novadu komisāriem. Savu rīkojumu izpildi vācu komisāri nodrošina ar vācu un latviešu policijas komandantūru palīdzību.

III. Policija

Okupācijas vara Latvijā radīja skaitliski lielu policiju, kas sadalīta dažādās kategorijās. Vācu tautības pilsoņu lietas izlemj tikai vācu policija; latviešu policisti nedrīkst aiztikt vāciešus.

Pastāv divas politiskās policijas. Vācu politiskās policijas centrs atrodas Rīgā, Reinera [Reimersa – ?] ielā 1 un Raiņa bulvārī 5. Vācu politiskās policijas palīgpolicija, kuras sastāvā ir arī latvieši, atrodas Raiņa bulvārī 5. Vācu politiskā policija izskata visas politiskās lietas. Latviešu palīgpolicija izskata tikai sīkās lietas.

Politiskajai policijai pakļauta vācu žandarmērija, drošības policija un SS.

Visus policijas rīkojumus politiskajos jautājumos dod SD un drošības policijas komandieris vai SS un drošības policijas komandieris. Drošības policijai ir vesels aģentu tīkls. Šie aģenti bieži vien atklātībā uzvedas tā, it kā viņi būtu noskaņoti pret vāciešiem un atļauj

kārtības policijai sevi arestēt. Policists tādos gadījumos nekad neuzzina, ka viņš ir arestējis aģentu. Ja kādu arestē par politisko lietu, arestētajam grūti pateikt, kurš bija aģents, tik veikli viņi darbojas.

Vācu policija Daugavpilī noorganizēja speciālu spiegu un diversantu skolu. Pagājušajā ziemā (1942./43. g.) šī skola izlaida pusaudžus, kuru uzdevums bija nogalināt partizānu komandierus un komisārus. Bet to savlaicīgi atklāja, un vāciešiem nekas neiznāca. Dažas brigādes atmaskoja vācu spiegos, kuri bija tajās iekļuvuši. Dažreiz vācieši spiegošanai vervē partizānu radniekus un vecenītes.

Vācu spiegošanas tīkls ir ļoti plašs un izplatās aiz frontes. No dokumentiem, kurus mēs atņēmām Rundānu pagasta vecākajam policistam, redzams, ka vāciešiem ir ziņas pat par tādiem partizāniem un izpletņlēcējiem, kuri Maskavā vēl tikai gatavojas darbam Latvijā. Daļu informācijas, protams, partizāni ieguva no tādiem "partizāniem", kurus viņi saņēma gūstā un kuri kļuva par nodevējiem.

Kārtības policija sastāv no 3 grupām: A, B un C. Grupā "A" ieskaitīti tie policisti, kuri pastāvīgi darbojas kādā pilsētā vai pagastā. Grupā "B" ieskaitīti tie policisti, kuri komandē kaut kādu objektu vai apsarga robežu.

Trešā grupa – "C" – sastāv no personām, kuras nesaņem algu, strādā savu darbu un kuriem ir izsniegti ieroči. Viņus izsauc pa telefonu vai caur speciāli noorganizētu sakaru ķēdi speciālos gadījumos cīņai pret partizāniem u. tml.

Bez tam, policijā organizatoriski ietilpst arī ugunsdzēsēju komandas, kuras radītas pretvācu kaitniecības un diversiju aktu seku likvidēšanai un cīņai pret partizāniem. Ugunsdzēsēju policija meklē arī diversiju aktu dalībniekus.

Tālāk nepieciešams arī pieminēt dzelzceļa policiju un kontroles policiju, kuras galvenais uzdevums ir kontrolēt somas un vezumus (vai tur neatrodas produkti, kā viņi saka, spekulācijai).

Policija vairākumā sastāv no latviešiem. Kā tas gadījās? Pirmkārt, policijā iestājās tie, kuri sākumā piedalījās vācu zvērībās un kuri neatrada citu vietu vācu okupācijas dienestā. Bet tādu cilvēku bija maz. Tad sāka vervēt jaunus. Vervēšana izdevās sakarā ar to, ka latviešus sāka pastiprināti sūtīt darbā uz Vāciju un Igauniju. No šiem darbiem visi bīstas kā no nāves. Tāpēc daudzi pierakstījās policijā, lai izvairītos no sūtīšanas uz Vāciju. To veicināja arī tas apstāklis, ka policistiem vieglāk bija dabūt kaut ko no rūpniecības produkcijas. Bet bēgšana no vāciešiem, kā to daži cerēja, neizdevās. Pirmkārt, viņiem kā policistiem bija jāizpilda vāciešu rīkojumi, un, otrkārt, laiku pa laikam no policistiem sastādīja t. s. "brīvprātīgo" bataljonus, pareizāk, kārtības sargu bataljonus un sūtīja tos vai nu pret partizāniem, vai uz fronti. Policistu rindās vērojams pretvācu noskaņojuma pieaugums. Pagājušā gada decembra beigās 12. policijas iecirknī Rīgā, Biķernieku ielā, tika sarīkots latviešu un vāciešu tuvināšanās vakars. Kāda latviešu meitene dejoja ar vācieti. Kad bija dāmu valsis, viņa uzaicināja latviešu policistu, bet tas atbildēja: "Nomazgā rokas no vācu mēsliem." To dzirdēja kāds vietējais vācietis. Sākās strīds un apšaudīšanās. Nošāva 2 vāciešus. Visus šī iecirkņa latviešu policistus pēc tam arestēja.

Šā gada februārī restorānā "Tempo" atsevišķā kabinetā sēdēja vācu matroži. Viņiem pasniedza alu, bet latviešu šucmaņiem bija jāgaida. Sākās lamāšanās starp vāciešiem un latviešiem. Vienam latviešu šucmanim pārsita galvu, bet divus vācu matrožus piekāva līdz bezsamaņai. Viss restorāns bija izdemolēts.

IV. Dokumenti

Sākumā vācieši ļoti vajāja tos, kuriem bija padomju pase. Tagad parasta ir vecā Latvijas pase, kurā iespiests zīmogs ar tās derīguma termiņu. Parasti tā derīga trīs mēnešus.

Pašlaik tiek izsniegtas jaunas pases. Tās ir tās pašas vecās Latvijas pases, kurās virs latviešu teksta pielikts vēl vācu teksts. Ja pase pazaudēta, izsniedz personības apliecību, arī grāmatiņas veidā vācu un latviešu valodā uz 6 mēnešiem. Tikpat svarīgs dokuments kā pase ir apgādes grāmatiņa, kas ir nepieciešama katram. Bez atļaujas pāriet no vienas vietas uz citu nevajag. Braucienam pa dzelzceļu ir nepieciešama atļauja. To izsniedz stacijas komandants, ja novada komisariāts atļauj. Taču šīs atļaujas var dabūt arī "pa blatu", par kukuli. Labākais kukulis ir zīmes par prēmiju izsniegšanu, to uzrādot, var nopirkt degvīnu.

Pēdējā laikā sāk izdot arī darba grāmatiņas. Bez tam fabrikas izsniedz savas strādnieku apliecības. Cilvēkiem mobilizācijas vecumā nepieciešama arī apliecība par to, ka viņi atbrīvoti no karadienesta (pievienoju mūsu rīcībā esošos paraugus).

Aprīļa vidū iekšlietu ģenerāldirektors paziņoja, ka viņš pagarinājis līdz 1944. g. 1. janvārim 6-mēnešu personas apliecības (zaļos kartonus), kā arī pagarinājis līdz minētajam termiņam veco, pirmspadomju laika Latvijas, Lietuvas un Igaunijas republiku pasu derīgumu.

V. Terors

Pēc pirmajām slepkavošanām tūlīt pēc vācu iebrukuma Latvijā vācieši pakāpeniski nodibināja savu bendes kārtību. Sākumā viņi apšāva pie centrālcietuma un termiņcietuma. Vēlāk veda uz nošaušanu Biķernieku priedēs (tur pašlaik izplatās stipra smaka un iedzīvotājus pie priedēm nelaiž), uz mežu starp Katlakalnu un Bišumuižu un kaut kur uz mežu pie Lubānas šosejas.

Sākumā bija tāds gadījums: ap 300 ieslodzīto izveda no Centrālcietuma uz Matīsa kapiem nošaušanai. Šai vietai garām braukuši vācieši, kuri vaicājuši, kāpēc [tos] grib nošaut. Šucmaņi atbildēja, ka tie ir komunisti. Vācieši sāka visus izjautāt, un arestētie atbildēja, ka viņi nav komunisti. Tad vācieši uzdeva jautājumu: "Kuri ir komunisti?" Trīs atsaucās. Tos aizturēja un laikam nošāva, bet pārējos atbrīvoja. Un vēlāk visvairāk šāva ebrejus. 1941. g. decembrī Rīgas geto bija ap 30 000 ebreju, bet 1942. g. augustā tur bija palikuši tikai 3000 cilvēku. Pašlaik Rīgā ebreju ļoti maz un tikai tie, kurus vācieši uzskata par "pilnvērtīgiem žīdiem". 1941./1942. g. ziemā veda galvenokārt ešeloniem ebrejus no Rīgas,² Austrijas, Čehoslovākijas, Francijas un citām vietām un apšāva pie Čuibes priedēm; šī vieta atrodas starp Rumbulas un Salaspils stacijām. Pie tām priedēm, Daugavas pusē, plešas viršu lauks, un, kad brauc garām, ir redzami gari, gari kapu pauguri. Kāds dzelzceļnieks saskaitījis, ka uz turieni nošaušanai atvesti 24 ešeloni ebreju. Pavisam Čuibes priedēs nošauti līdz 80 000 cilvēku. Nošaušanā vāciešu vadībā piedalījās galvenokārt latvieši – puikas no skolas sola un dažādi salašņas no policistiem. Šo slepkavošanu laikā pat vāciešu piekritēji bija neapmierināti un izteicās, ka latviešiem nav vajadzības uz vāciešu vēlēšanos būt par svešu zemju iedzīvotāju bendēm.

Šīs apšaušanas turpinās arī pašlaik.

Nesen 500–700 ebreju izveda no Salaspils un nošāva par to, ka viņiem it kā bijusi organizācija, kura centusies izlūgties Spānijas pavalstnieku vai vietējo krievu pases.

Līdzīgas slepkavošanas notika arī citās vietās. Ludzā apšāva "Garbas" mežā, Kārsavā – "Maitu kalnā", Rēzeknē – Ančupānu kalnā.

Rēzeknē, tirgus laukumā nošāva 300 cilvēkus no Audriņu un Barsuku ciemiem. Barsuku iedzīvotājus nošāva par to, ka šajā ciemā slēpās padomju darbinieks Proščenko.

Pildas pagastā, Plataču ciemā, kopā ar māju sadedzināja Meirāna ģimeni. Viņš neapmeklēja baznīcu, un mācītājs nodeva viņu kā komunistu un ieroču slēpēju. Citi cilvēki domāja, ka mājā vienkārši izcēlies ugunsgrēks un skrēja dzēst. Viņus arestēja, bet vēlāk tomēr atbrīvoja.

2 Tā tekstā. – *Sast.*

1942. gada jūlijā Lielvārdes pagastā divi gūstekņi, kuri strādāja pie pagasta vecākā, nogalināja vairākus iedzīvotājus, saņēma ieročus un bēga. Aizturot vienu no viņiem nošāva, bet otrs padevās gūstā un stāstīja vāciešiem, ka laukstrādnieki savā starpā sarunājušies par to, ka drīz atnāks Sarkanā armija. Sakarā ar to visā pagastā savāca 14 laukstrādniekus un kopā ar šo gūstekni (t. i., 15 cilvēkus) Lielvārdē publiski pakāra. Pie pakāršanas obligāti bija jābūt klāt visiem Lielvārdes un tuvāko pagastu iedzīvotājiem un gūstekņiem. Pakārtie karājās trīs dienas.

Bebru pagastā 1942. g. vasarā gūsteknis, kurš strādāja pie saimnieka Ozoliņa, teica, lai viņam pēc smaga darba visas nedēļas garumā ļautu atpūsties un nedzītu ganīt lopus. Par to viņu arestēja, pagasta valdē piekāva un pēc tam nošāva.

Izvaltas pagastā vācieši nodedzināja Zlotovo sādžu par to, ka 1941. gada vasarā kaujā ar kādu Sarkanās armijas daļu pie šīs sādžas tika nogalināti 8 friči.

1943. gada aprīlī Briģu pagastā vācieši nodedzināja Lovuško ciemu, bet tā iedzīvotājus deportēja par to, ka ciems bija saistīts ar partizāniem.

Visi Latvijas cietumi ir pārpildīti.

Rīgas centrālcietums pārvērsts par politisko cietumu. Visos korpusos sēž cilvēki, kurus apvairo par komunismu Taču 2. korpusā sēž latviešu nacionālisti, sevišķi vecie virsnieki un pārkonkrustieši. 4. korpusā sēž dezertieri. Tos tur līdz tam laikam, kamēr tie piekrit braukt uz fronti. Tiesas politiskajiem nav. Tiesas izmeklētājs dod triju veidu slēdzienus: nošaušana, koncentrācijas nometne vai atbrīvošana. Līdz 1942. gada oktobrim no centrālcietumā ieslodzītajiem katru mēnesi nošāva 100 līdz 400 cilvēkus. Uz nošaušanu veda automašīnās. Dažreiz cilvēkus segtajās automašīnās krāva kā malku, baļķi uz baļķa, un ielaida no motora izplūdes gāzes, kā rezultātā cilvēki tika noindēti. Pēc tam tos izgāza bedrē. Pēc oktobra vācieši izplatīja baumas, ka politiskajiem vairāk netikšot piespriesti nāvessodi. Taču arī tagad šauj daudzus, tikai ne tik atklāti. Viens no nošaušanas paņēmieniem ir šāds: arestēto izsauc, lai atbrīvotu. Viņš parakstās par to, ka visas mantas saņēmis, valsts mantas atdevis un pats atbrīvots. Viņu izlaiž pa vienām durvīm, bet aiz otrām saņem un ved uz nošaušanu. Ja radinieki nāk un taujā, kur palicis, viņiem atbild, ka viņš ir atbrīvots tad un tad. Cik mums zināms, ģenerālis Dambītis sēdēja centrālcietumā, bet, kur viņš ir pašlaik, nav zināms.

Centrālcietumā no pazīstamiem darbiniekiem, starp citu, sēdēja vai sēž: prof. Kuzņecovs ar dēlu Leonu, profesors atbrīvots; Auziņš – milicijas inspektors, vēlāk strādāja bankā; Gailis – strādāja muižā, Valkā; S. Langenfelds, automehāniķis no Jūrmalas, šķiet, nošauts; Lučiņš, padzīvojis vīrs, bijušais pilsoņu kara laika lidotājs; F. Fjodorovičs no Padomju Savienības, strādāja Liepājā, nomira cietumā; Valfrīds Upmanis cietumā uzstājās pret PSRS, pārvests uz koncentrācijas nometni; Budzinskis cietumā pauda naidu pret PSRS, atbrīvots; Ziedars no Valmieras apriņķa, atbrīvots; Rostoks Jānis, milicis, atbrīvots; Rantiņš, padzīvojis vīrs; Sotnieks – strādāja “Varonī”, gvardists, izlaists no cietuma, bet pēc tam atkal arestēts; Kanzāns Antons no celtniecības kantora; Rutkis – tā dēvēto Latvijas atbrīvošanās cīņu dalībnieks, virsnieks, kalpakietis, pārvests uz koncentrācijas nometni; Geidāns, no patriotu apvienības; Petkevičs, Ulmaņa laikos policists, pie mums kooperatīva vadītājs nošauts; Kmits – ieroču meistars, nošauts; Knicis un Biezais – izpletņlēcēji, atbrīvoti, laikam nodevēji; PSRS Augstākās Padomes deputāts Koltāns, kurš, pēc visām pazīmēm, tagad nošauts. Galvot par šo lietu tomēr nevaru.

Vēl sēdēja: bij. sociāldemokrāts Augusts Ozoliņš, Rīgas pilsētas Maskavas rajona izpildkomitejas priekšsēdētāja tēvs Manzurovs, komjaunietis Trupiņš; sakņu audzēšanas tresta direktora vietnieks Augusts Kalniņš (vēl sēž); Arturs Liede, augstskolas klausītājs, advokāts (vēl sēž), Alfrēds Polis, Kuldīgas apriņķa darbinieks; Jēkabs Bērziņš, frizētavu tresta darbinieks (pašlaik pārvests uz koncentrācijas nometni); Stinkuls – banku darbinieks (atbrīvots); Alfrēds Dauča, komjaunietis (pārvests uz koncentrācijas nometni); Eduards Blinds

no Osoaviahima (atbrīvots); Tiļļa – Kuldīgas darbinieks (nošauts); Feldmanis no “Dobeles” (nošauts); Griškevičs, no poļiem (vēl sēž).

Kas vēl sēž vai ir nošauts no pazīstamākajiem darbiniekiem, grūti uzzināt, jo viņus tur “būros”.

Koncentrācijas nometne atrodas Salaspilī.

Vācieši vajā arī garīdzniekus. 1941./1942. g. ziemā vācieši nošāva Ciblas draudzes prāvestu Aleksandru Turku, bet 1942. gada decembrī arestēja un aizveda uz Vāciju Latgale pazīstamo audzinātāju, Aglonas ģimnāzijas direktoru ksendzu Aloizu Broku.

VI. Demagoģija

Lai ko arī vācieši uzsāktu, viņi visu izkrāso demagoģiskām krāsām un vislielākajos apmēros. Lai vājinātu tautā savu varmācību iespaidu, viņi izplata plašu demagoģiju par boļševikiem. Par boļševikiem pierakstītajām šausmīgajām izdarībām viņi raksta visās savās avīzēs un pat skolas grāmatās. Boļševiku nomelnošanai viņi izdeva speciālu grāmatu “Baigais gads” un organizēja izstādes. Pat tādi cilvēki, kuri savā laikā paši sēdēja VDTK aresta telpās, izlasījuši “Baigo gadu”, atklāti saka, ka viņi neko nezina par grāmatā aprakstītajiem “drausmīgajiem” notikumiem, ka viss tur ir izdomāts.

Vācieši attīsta privatizācijas lietas ar demagoģiskām piedevām, paši sacer un izplata dažādas baumas un dažādus solījumus. Patiesībā ir tā: ja friči kaut ko piesola, tad zini, ka viņi taisās kaut ko atņemt.

Vācieši sarīko lielu demagoģiju arī ar mūsu vēsturi. Tā avīzē “Tēvija” (š. g. Nr. 50) viņi rakstīja: “Latvieši bija zināmos vēstures periodos politiski beztiesīgi un sociāli apspiesti nevis tāpēc, ka viņi bija latvieši, bet tāpēc, ka viņi bija zemnieki.” Un nedaudz tālāk: “Pagājušajos gadsimtos vācietis neapspieda latvieti, bet kādu laiku bija zemnieka kungs.” Vēl lielāka demagoģija vēstures jautājumos nevar būt.

VI. Nacionālais jautājums

Okupētajā Latvijā, tāpat kā visur, vācieši padarīja ebrejus par piedauzības akmeni nacionālajās attiecībās. Viņus atklāti iznīcina kā tautu un viņiem uzkrauj vainu par visām nelaimēm un visiem trūkumiem, lai kādi tie arī nebūtu. Bet arī šeit vāciešiem ir sava pieeja. Viņi šķiro ebrejus.

Vietējie ebreji Latvijā skaitās paši zemākie. Augstākie ebreji skaitās tie, kuri ir atvesti no Vācijas un citām vietām. No viņiem tiek komplektēti t. s. “vērtīgie žīdi”. “Vērtīgos” tur nedaudz labākos apstākļos. Tādā kārtā, saskaldot ebrejus, samazina viņu spējas pretoties.

Latviešus cenšas uzrīdīt krieviem. Krieviem presē un citās vietās vācieši un viņu līdzskrējēji deva palamu “vaņkas”. Priekš preses krievu gūstekņus bieži fotografē tā, lai viņi izskatītos kā idioti, un tad stāsta, ka tas ir ieaudzināts boļševistiskais trulums. Aģitācija pret krieviem bieži vien saplūst ar aģitāciju pret boļševikiem. Vācieši cenšas iepotēt nicināšanu pret krieviem, iepotēt nicināšanu pret gūstekņiem. Ienaidu starp abām tautām cenšas radīt arī šādā veidā: gadījumos, kad sūta soda ekspedīcijas pret partizāniem netālu no Latvijas robežām, ar varu ņem līdz latviešus, lai latvieši, krieviem redzot, atņemtu viņiem teļus, govīs un zirgus. Pats par sevi saprotams, ka pēc tam tos atņem iedzīvotājiem un atdod vācu armijai vai vāciešiem uzticīgām policistu ģimenēm. Dažreiz dod arī tiem, kuriem bija atņēmuši partizāni.

Latgaliešus atzīst kā atsvešinājušos latviešu daļu, kurus tāpēc nepieciešams tuvināt pārējiem. Tāpēc abas Latgales avīzes iespēž latviešu valodā. Latgaliešu un latviešu savstarpējās attiecības turpina uzturēt ne gluži draudzīgas. Latgalietis pārējā Latvijā ir tikai laukstrād-

nieks. Taču pašā Latgalē latgaliešus palaikam slavē, lai no viņiem varētu vairāk izspiest.

Gandrīz nekur, runājot par latviešiem, neraksta atklāti, ka viņi pieder pie "zemākās rases". Bieži šo jautājumu noklusē. Taču faktiski pret viņiem izturas kā pret "zemāko rasi".

Pirmkārt, pasvītro, ka latvieši ir tikai zemnieku tauta. Pie tam, latviešu policisti nedrīkst aiztikt vāciešus, latviešiem nav pieejami visi tie veikali, kādi pieejami vāciešiem. Latviešiem piedāvā sliktākos un mazāk atbildīgos darbus. Latviešu valoda visur ir pēdējā vietā. Latviešu vietvārdi tiek pārtaisīti par vāciskajiem.

VII. Rūpniecība

Latvijā strādā gandrīz visi vecie uzņēmumi. Nacionalizētie uzņēmumi skaitās Vācijas valsts īpašums. Nenožīmīgos uzņēmumos darbi ir sašaurināti. Uzņēmumos ar militāru nozīmi darbs pat paplašināts. Vācieši oficiāli dod šādas ziņas par strādājošajiem: "Vairāk nekā 200 000 latviešu vīriešu un sieviešu katru dienu neskaitāmās nozarēs izpilda savus algotā darba pienākumus."

Oficiāli publicēti vēl šādi dati.

1) Satiksmes ceļos un transportā darbojas vairāk nekā 320 darba kolektīvu, kuros strādā vairāk nekā 30 000 cilvēku;

2) Pārtikas preces, tabakas izstrādājumus, dzērienus un garšvielas izgatavo ap 100 uzņēmumu. Tie ir uzņēmumi, kuros strādnieku skaits pārsniedz 25 cilvēkus. Šajās nozarēs strādā 18 000 cilvēku.

3) Tekstil-, ādas un (formas tērpu) šūšanas rūpniecībā darbojas 164 darba kolektīvi, no tiem 30 ir provincē. Pēc strādājošo skaita tie sadalās tā: 127 uzņēmumos strādājošo skaits mazāks par 100, bet 37 uzņēmumos – vairāk nekā 100 strādājošo. Kopējais strādājošo skaits šajā nozarē – 15 000 cilvēku.

4) Mežrūpniecībā, valsts mežsaimniecībās nodarbināti 5 000 cilvēku. Ziemā kokmateriālu izciršanā un izvešanā nodarbināti 20–30 000 cilvēku. Koku pludināšanā nodarbināti 5000 cilvēku. Vācieši raksta, ka pusi visu kokmateriālu pārvadā pa dzelzceļu.

Tiek dotas ziņas, ka kokzāģētavu visā okupētajā Latvijā ir ap 500 ar kopējo strādājošo skaitu 5000–9000 cilvēku – atkarībā no gadalaika. Lielākās kokzāģētavas, kurās ir 3–5 gateri, ir 32. Kokzāģētavu jaudas noslogotas tikai par 50%, un uzskata, ka to ir pārāk daudz. Atliekas un zāģu skaidas netiek izmantotas racionāli, jo šajos uzņēmumos nav modernās tehnikas. Tikai uzņēmumā "Latvijas Koks" Vecmīlgrāvī, izmantojot briķešu mašīnu, no zāģu skaidām izgatavo briķetes.

Finiera rūpniecībā ir 14 uzņēmumi ar strādājošo skaitu ap 2000 cilv. No apses klučiem gatavo skaliņus sērkociņiem. Šajā nozarē ir 8 uzņēmumi ar 1000 strādājošajiem

Papīrrūpniecībā ir 4 lieli uzņēmumi, kuros nodarbināti vairāk nekā 350 strādnieku katrā.

Lielākas galdnieku darbnīcas ir ap 150, kurās nodarbināti līdz 2000 strādnieku, bet, pie skaitot visas mazās galdnieku darbnīcas provincē, strādnieku skaits būs ap 4000 cilvēku.

Ir 3 uzņēmumi, kuros tiek destilēta koksne, ražo etiķskābi, koka spirtu, degutu, darvu, terpentīnu un kokogles. Paredzēts nākotnē ierīkot šo ražošanu arī kokzāģētavās.

Mūzikas instrumentus – stīgu instrumentus, pianino un ērģeles izgatavo 3 lielākajos uzņēmumos, kuros nodarbināti ap 160 strādnieku.

5) Ķīmiskajā rūpniecībā strādā superfosfāta fabrika Ķīšežera krastā, Rīgas porcelāna fabrika, daži ziepju ražošanas un stikla fabrikas.

6) Metalurģiskajā rūpniecībā friči lielās ar fotoaparātiem "Minox", kuras izgatavo valsts elektrorūpniecā (VEF), profilēto metālu, ko gatavo Liepājas drāšu fabrika, ar pakaviem un vagoniem no rūpniecības "Vairogs".

Starp citu, ar aģentūras starpniecību mēs saņēmām šādus datus par fabrikām.

“Vairogs” – ražo un remontē vagonus. Remontē arī lokomotīves, automašīnas, motorus. Strādā bez pārtraukuma, dienu un nakti. Nav ziņu, ka gatavotu vai remontētu tankus. Mums ir ziņas, ka tanki tiek remontēti Daugavpils depo darbnīcās.

Tādi uzņēmumi kā “Vairogs” u. c. vācu dokumentos apzīmēti: NKR ar sevišķu numuru.

“Provodņiks” – strādā daudz strādnieku. Remontē automašīnas un nodarbojas ar daudziem citiem darbiem – tikai armijas vajadzībām. Nosūtu “Provodņika” plānu.

“Provodņiks” nosaukts par “Luftpark”. Tur strādā vācu meistari. Viņi pārbauda izjauktā veidā atsūtītos aeroplānus un motorus un pēc tam nodod adresātam.

“VEF” – izgatavo pulveri, akumulatorus, radiostacijas, radiouztvērējus, remontē aeroplānu spārnus.

“Erenpreis”, “Latvello”, “Lipert”, “Omega” izgatavo velosipēdus. “Latvello” remontē arī aeroplānus, gatavo laivas hidroplāniem, remontē automašīnas.

“Kvadrāts” un “Varonis” ražo automobiļu riepas un gumijas apavus armijas vajadzībām.

Naftu pārstrādā “Degviela” Jaunmīlgrāvī.

Kalnciema ielā 96 atrodas patronu fabrika un lielas kara materiālu noliktavas.

Arsenālā strādā visas darbnīcas, sevišķi lietuve un aviācijas darbnīcas. Remontē un izgatavo šautenes un rokas ložmetējus.

Strādniekiem darba laiks noteikts dažāds. Dažos uzņēmumos strādā tikai 5 stundas (“Latvijas kokvilnas fabrika” un “Zasulauka vilnas vērpstuve”), bet vairākumā uzņēmumu strādā pa 10 un 15 stundām dienā.

Mēnešalga nekvalificētam strādniekam pie 10–15 stundu darba dienas – 45–60 RM, kvalificēti strādnieki saņem 50–80 RM, augstākās kvalifikācijas meistars – 150 RM.

Vairumā gadījumu uzņēmumos ieviesta gabaldarba samaksas sistēma, kurā strādnieki nopelna 3–5 RM dienā, bet meistari pelna 5–6 RM.

Uzņēmumi “NKR” mehāniķiem maksā 50 feniņus, bet motoristiem – 58 feniņus stundā. Jāstrādā 12 un vairāk stundas. Noteikta darba laika nav. Ja ir nepieciešamība kaut ko izdarīt, tad nejautā, vai tu gulēji, vai ne. Strādnieki strādā lēni, pastaigājas no viena kakta uz otru. Cenšas bieži slimot un pat ievaino sevi, kaut arī ārstēšanas nav nekādas un slimības laikā algu nemaksā, izsniedz tikai dažus procentus.

Ja darba laikā kaut ko dara ne tā, kā vajag, strādniekus sit. Tā “Provodņika”, ja nokavē darbu, liek stāvēt un gaidīt komandantu. Kad atbrauc komandants, viņš pavēl sist ar gumijas nūjām. Ja nokavē atkārtoti, tad ievieto tur esošajā karcerī.

Strādnieki kaitē fričiem. Š. g. janvārī “Provodņikā” atklāja, ka aeroplānu motoru cilindros ielikta naglas un cilindri sabojāti. Strādnieki saņēma rājienu, un viņiem piedraudēja nākamajā reizē nošaut.

Pagājušā gada decembrī netālu no Šķirotavas stacijas tika uzspriecināti 4 vagoni ar karāmateriāliem.

Vairākums strādnieku noskaņoti par Padomju Latviju.

VIII. Lauksaimniecība

Tūlīt pēc sava iebrukuma vācieši atņēma zemi jaunajiem zemes īpašniekiem un atdeva to atpakaļ vecajiem saimniekiem. Pēc tam vācu novadu komisāri paziņoja visām pagastvaldēm, ka latviešu zeme pieder Lielvācijai, bet zemnieks ir tikai valsts pārstāvis savā saimniecībā. Latgales “Gebietslandwirt”, Latgales novada komisārs Riekens 1942. g. 4. maijā par to paziņoja savām pagastvaldēm: “Norādu uz to, ka tagad zemnieks [ir] tikai valsts pārstāvis

savā saimniecībā un pierādīs, kurš vēlāk saglabās vai nesaglabās savu namu. Tas zemnieks, kurš labi apstrādā savu zemi, saņems no mums atlīdzību, un vēlāk viņam zeme tiks atdota. Tiem zemniekiem, kuri izrādīsies lieli flegmātiķi, jāiesniedz iesniegums novada landvirtam. Pajūgi, kurus izmanto neproduktīvi, ar kuriem dīki vizinās, jārekvizē.”

Ar t. s. reprivatizāciju (īpašuma atdošanu) tagad realizē šos norādījumus. Zemi dod, izmantojot lielu demagoģiju, it kā izlabojot boļševiku netaisnības. Vienam otram atdod zemi, kuru mēs konfiscējām. Bet zemi “atdod” arī tiem, kam tā piederēja vienmēr. Tomēr ļoti maz tādu, kuri saņēma zemi. Zemgalē zemi saņēma ap 1000 zemnieku, Vidzemē – daži simti, Liepājā – ap 250, Latgalē – ap 200. Tā kā zemi var pieprasīt arī tie, kuri repatriējās, bet tagad atgriežas, kā arī izsūtīto radinieki, tad zemnieki to saprot tā, ka zem reprivatizācijas maskas zemi daudziem atņems. Mēs savā aģitācijā izskaidrojam šo jautājumu tādā pašā veidā.

Taču jānorāda, ka ne visiem repatriantiem tiek dota atļauja atgriezties. Atļauju atgriezties saņēma tikai daļa repatriēto. Pārējos sūta uz Poliju. Daži no tiem repatriantiem, kuri atgriezās, stāsta, ka Vācijā viņus turēja nometnēs un bez atļaujas iziet no tām bija aizliegts.

Visas šīs vācu demagoģijas mērķis ir piespiest zemnieku nodot pēc iespējas vairāk savu produktu, kā arī ieinteresēt viņus cīnīties vāciešu labā.

Vācu demagoģija neatstāj lielu iespaidu uz zemniekiem. Viņi gan nodod savu produkciju, bet paziņo nepareizus datus un tādā kārtā nodod mazāk, nekā pienāktos. Dažos gadījumos tagad ir tāds stāvoklis, ka zemnieki ēd labāk nekā agrāk, lai tikai nenodotu produktus vāciešiem, kā arī izmantojot no vāciešiem noslēpto. Zemnieks nav jāmāca, kā noslēpt. Pats par sevi saprotams, vācieši atņem daudz un ar to rada arvien lielāku zemnieku neapmierinātību.

Produktus vācu vajadzībām nodod šādā veidā.

1. Apgabala komisariāts nosaka, kāds lopu daudzums (govis, cūkas, teļi) jānodod pagastā, bet pagasta valde sadala šo normu atsevišķām saimniecībām pēc saviem ieskatiem. Tā kā zemnieki ne tikai slēpj lopu skaitu, bet arī izvairās no to nodošanas, pagasta valdei palīgā nāk policija. Kārtība policijas līdzdalībā lopu nodošanā šāda: dienu pirms lopu nodošanas pagasta virskārtībnieks saņem personu sarakstu, kuri nodod lopus. Virskārtībnieks organizē kontroli, vai patiešām norādītajā dienā lopi tiek nogādāti pieņemšanas punktā. Gadījumā, ja kāds izvairās vai atsakās, tiek paziņots pagasta vecākam, kurš dod norādījumus attiecīgajiem cilvēkiem nosūtīt lopus. Bet to, kurš nenosūtīja, arestē, nopratina un nodod novada priekšniekam.

No [katras] vistas gadā jānodod 50 olas. Jānodod katra trešā vista. Kurš normu nenodod, tam atņem visas vistas.

Par nodotajiem lopiem friči maksā, piemēram, par govī – 15–70 RM. Tā, pirmkārt, ir niecīga maksa, un pie tam ar naudu neko nevar iesākt, jo neko nevar nopirkt. Lielāks pievilksanas spēks ir t. s. prēmijas zīmēm (“Gutscheine”). Uz šīm zīmēm uzzīmēti: gov, cūka, gailis. Tautā tās sauc “gotiņa” u. tml. Nododot veikalā tādu “gotiņu”, saņem vienu litru degvīna, par “cūciņu” – 0,5 litri degvīna, par “vistiņu” – 0,25 litri degvīna. Šīs prēmiju zīmes izsniedz tiem, kuri nodevuši sevišķi labus lopus, pārsnieguši vai labi izpildījuši normu.

Mēs savās operācijās ieguvām tādas prēmiju zīmes un pēc tam izmantojām savām vajadzībām, tām ir lielāka nozīme nekā vācu naudai.

Gadījumā, ja lauku saimnieks iedomājas nokaut gaļai mājlopu, viņam obligāti jāsaņem t. s. kaušanas kartiņa. Ar šo kartiņu jāiet uz pagastvaldi, tur kartiņā atzīmē, kādu lopu ir atļauts nokaut, cik ģimenē locekļu, kāds daudzums gaļas atļauts šim personām izlietot, cik gaļas iegūts kaušanas rezultātā un cik nāksies nodot, vai drīkst piepirkt. Pēdējais, patiesībā pielikts izskatam. Piepirkt produktus lauciniekiem nav iespējams.

2. Par pienu dots šāds rīkojums: “Viss saimniecībā liekais piens obligāti ir jānodod pienotavā vai krejotavā. No piena nodošanas atbrīvoti tikai tie, kam saimniecībā viena gov un

ģimene sastāv no 6 un vairāk personām. Ja kāds nodod sviestu, tad no katras govs jānodod 70 kg gadā. Pagasta valde kontrolē piena nodevējus.”

Sākumā tika prasīta tikai piena nodošana. Bet zemniekiem bija dažādas iespējas atrunāties, piem., ar attālumu utt. Tāpēc ieviesa arī sviesta nodošanu. Līdz ar to nācās daļēji atcelt iepriekšējo rīkojumu par nepieciešamību atņemt zemniekiem separatoru galviņas. Šis separatoru galviņas atņēma tāpēc, lai zemnieki paši nevarētu iegūt krējumu un gatavot sviestu. Tagad separatoru galviņas atdeva līdz ar rīkojumu par to, ka zemnieki pēc normas nodos pašdarināto sviestu pienotavai vai patērētāju biedrībai. Turklāt separatoru galviņas atdod tikai tiem, kuri dzīvo tālāk par 8 km no piena nodošanas vietas, un tur, kur nepietiek piena kannu, kādas friči atņēma metāla vākšanas kampaņā. Separatoru galviņas atdod ar aprīnķa landvirta vai novada vecākā atļauju un vienmēr ar norādījumu vest pēc iespējas vairāk piena uz pienotavu.

Tomēr visiem stingrajiem norādījumiem par piena nodošanu bija maza ietekme. Pēc pašu vāciešu atziņas, pienu nodod aizvien mazāk un mazāk. Lai kaut cik stimulētu piena nodošanu lielākos apmēros, friči ieviesa prēmiju par piena nodošanu.

Noteikts, ka “par katriem 250 litriem nodotā piena vai atbilstoši 10 kg sviesta ražotājiem izsniedz 1 prēmijas punktu (ko tas nozīmē, sk. tālāk). Pēc tam kad būs nodoti 80% noteiktās normas, par katriem nākamajiem 250 litriem kā prēmiju izsniegs 1 kg cukura.” Šis rīkojums netieši parāda, cik slikti zemnieki izpilda vāciešu rīkojumus par piena un sviesta nodošanu. Bet līdz ar šo rīkojumu stingri noteikta obligātā piena nodošana, no kuras friči negrib nevienu atsvabināt vai atļaut kaut kā izvairīties no tās.

3. Visiem zirgiem jābūt reģistrētiem pagastvaldē un pēc šiem datiem rekvizē zirgus un nosaka zirgu kļaušanas vāciešu vajadzībām.

4. Visa maizes labība jānodod vāciešiem. Zemniekam ir tiesības atstāt tikai 150 kg uz cilvēku. Lai nebūtu iespējams apiet šo priekšrakstu, zemniekam, pirmkārt, jāiesniedz apstiprināts iesniegums par kulšanas rezultātiem, kā arī jānorāda sējumu platība. Zemnieks nevar brīvi malt savu labību. Viņam jāizņem malšanas grāmatiņa, kurā ierakstīta atļautā malšanas norma un kurā katru reizi atzīmē, cik ir samalts. Malšanas normu pārsniegt nedrīkst.

5. Sevišķi uzstāj uz linu nodošanu. Ar visādu aģitāciju cenšas panākt visu linu nodošanu. Lai panāktu visu linu nodošanu, ieviestas speciālas apliecības par liniem. Lai stimulētu linu sēju lielākos apmēros, tiem, kuri sēj linus vairāk kā 0,5 ha platībā, izsniedz petroleju.

6. Saskaņā ar novada komisāra rīkojumu pagasts nosaka zemniekam – cik viņam jānodod auzu, vīķu u. c. lopbarības graudu, cik viņam jānodod siena, salmu, kartupeļu. Cukurbietes pieprasa sēt piespiedu kārtā un prasa visas tās nodot. Liek audzēt arī tabaku. Pieprasa nodot visu tabaku; ģimenei, kura audzē tabaku, atstāj tikai 30 stādus uz katru vīrieti, kas vecāks par 18 gadiem.

Ja šos rīkojumus kaut kādā veidā kāds neizpilda, viņam draud smags sods.

Kā zemnieki nepilda šos rīkojumus un kā kaitē vāciešiem, rāda šāds gadījums. Zemnieki, simpatizējoši padomju varai vai kuri kaut neieredz vāciešus (bet tādu ir daudz), labprātīgi atdod partizāniem pa cūkai, pa 200 kg rudzu utt. Daudzi pēc tam nākošajā dienā ierodas vācu iestādēs un paziņo, ka partizāni viņiem visu atņēmuši. Vācieši tad sāk tēlot lielu labdaru lomu un cietušajiem izsniedz 1 pudu sāls. Tādā kārtā saņemto sāli daudzi zemnieki atkal brīvprātīgi atdod partizāniem. Arī tabaku var dabūt no zemniekiem, kaut arī nedaudz.

7. Bez nodevām zemniekiem jāmaksā arī nodokļi. Ir šādi naudas nodokļi: nekustamā īpašuma, personas, lopkopības veicināšanas nodoklis un nodoklis par suņiem. Nodoklis par nekustamo īpašumu un lopkopības veicināšanai sastāda ap 0,20 RM par ha, personas nodoklis – 10–15 RM no vīriešiem un 4–10 RM no sievietēm.

8. Cilvēku un zirgu darba kļaušanas ir ceļu labošana pavasarī un vasarā, ceļu tīrīšana no sniega ziemā, pārtikas, karamateriālu, karavīru utt. pārvadāšana. Kad paņem uz kļaušām,

tad parasti tur ilgu laiku.

Produktu nodošanas lietas pārzina šādas galvenās iestādes: Piena un sviesta pārvalde Rīgā, Dzirnavu ielā 91; Gaļas pārvalde Rīgā, Valtera fon Pletenberga alejā 10, Labības pārvalde, Valtera fon Pletenberga alejā 6 u. c. pārvaldes, kuras visas pakļautas Latvijas ģenerāldirekcijas pārtikas apgādes departamentam.

Latvijas lauksaimniecībai vācieši 1943. gadā nosprauda šādus uzdevumus:

a) Nepieciešams vairāk ražot maizes labību: agrāko 20% vietā prasa apsēt ar rudziem un kviešiem 25% visas aramzemes, t.i., 550 000 ha. Prasa pavasarī vairāk sēt vasaras kviešus, bet rudenī rudzus. Tajā pašā laikā prasa pievērst galveno uzmanību rudzu sējai.

b) Nepieciešams vairāk ražot kartupeļus un saknes. Taču šo uzdevumu dod atkarībā no graudu un darbaspēka daudzuma. Tiek prasīta kartupeļu stādījumu platība līdz 160 000 ha. Lopbarības bietes līdz šim audzēja 47 000 ha platībā; šo platību grib divkāršot, lai būtu vairāk biešu lopiem, jo nav [lopbarības] raušu.

c) Cukurbiešu audzēšanu palielināt nepieprasa. Salīdzinājumā ar 1939. gadu, 1942. gadā it kā bijis cukurbiešu sējumu platību pieaugums vairāk nekā 7000 ha un kopējā platība aizņēma vairāk nekā 20 000 ha. Tā vietā tomēr prasa, lai cukurbietes audzētu lielāks skaits saimniecību, jo tad vieglāk tās apstrādāt un darbā nebūtu pārtraukumu.

d) Nepieciešams palielināt linu sējumu platības. Lini jāaudzē katrā saimniecībā. Linu sējumu platības prasa palielināt no 60 000 līdz 80 000 ha.

e) Nepieciešams palielināt pākšaugu audzēšanu, jo tie ir vērtīgs pārtikas produkts un aizvieto gaļu. Tajā pašā laikā pieprasa atstāt iepriekšējo pākšaugu sējas platību – 40 000 ha. Zirņus un viķus prasa audzēt kopā ar auzām.

f) Jāaudzē vairāk āboliņa un zāļu sēklas.

g) Jāaudzē vairāk jaunlopu, lai varētu papildināt ganāmpulkus, vairāk jānodod [gaļai] un jāpārdod šķirnes lopu.

h) Jāaudzē cūkas atkarībā no pieejamās barības. Sevišķi prasa audzēt šķirnes cūkas.

i) Prasa uzlabot vietējo aitu šķirni krustošanas ceļā.

j) Nepieciešams turēt tikai jaunās vistas, jo tās dēj vairāk olu.

Kā redzams, lielāko spiedienu veic uz tām nozarēm, kurās Vācija bija ieinteresēta jau pirms kara: uz labību, maizi, liniem, zālāju sēklām, piena produktiem.

Laukstrādnieku darba alga ir stingri noteikta līdz pēdējam feniņam.

Vīrieši, kuri prot visus darbus, sākot no 20 gadu vecuma, saņem 23 markas un 40 feniņus mēnesī.

Sievietes, sākot no 20 gadu vecuma, saņem 13,40 RM mēnesī.

Izpalīgi: vīrieši līdz 20 g. v. saņem 18 RM mēnesī; sievietes līdz 20 g. v. saņem 9 RM mēnesī.

Uzturs – saimnieka, bet apģērbs un apavi – savi.

Gūstekņiem algu nemaksā, bet uzturam viņam jābūt pēc gūsta normām. Ir saimnieki, kuri pret gūstekņiem tā arī izturas.

Sākot ar 1943. g. 1. aprīli, stājas spēkā t. s. jaunie darba noteikumi un samaksas kārtība lauksaimniecībā. Noteikumi pagaidām publicēti Austrumu apgabalu reihskomisāra die-nesta ziņotājā (*Verordnungsblatt*), kas vēl nav mūsu rīcībā. Šajos noteikumos, starp citu, paredzēts 6–12 dienu (atkarībā no vecuma un cik ilgi strādā vienā saimniecībā) atvaļinājums gadā, saglabājot darba algu. Darba alga tagad tiks sadalīta atkarībā no vecuma vēl vairākās pakāpēs: vīriešiem – 6 pakāpes, sievietēm – 5 pakāpes.

Sievietēm, kuras veic vīriešu darbu, tagad paredzēta vīriešu alga, bet jauniešiem, kuri strādā līdzvērtīgi ar vecākiem strādniekiem – maksās algu augstāk par 2. vecuma pakāpi. Turklāt paredzētas piemaksas par labu lopu apkopšanu, saudzīgu apiešanos ar darbarīkiem utt. Laukstrādniekiem, kuri parakstījuši līgumu uz visu gadu, apsolīta piemaksa pie gada

algas. Ar šiem noteikumiem lauksaimniecībā ieviesta gabaldarba un premiālā samaksa par darbu.

Friči sevišķi pasvītro, ka darba samaksas normas sastādītas tā, lai tās neapdraudētu lauksaimniecības produktu cenas.

Kā līdz šim var spriest par šiem noteikumiem, tie nedod nekādu darba algas paaugstinājumu, vienīgi rada apstākļus, kuri stimulē laukstrādnieku vairāk strādāt.

IX. Pārtika un tirdzniecība

Brīvās tirdzniecības vācu okupētajā Latvijā nav. Ar ģenerālkomisāra 1942. gada 28. aprīļa rīkojumu lauksaimniekiem aizliegts bez atļaujas ievest pilsētās piena produktus, kautos lopus un mājputnus, arī olas. Zemniekiem visi produkti jānodod vienīgi pārtikas apgādes departamenta pārvaldēm. Zemnieki nevar ne atdot, ne pārdot produktus pat saviem paziņām vai radniekiem. To uzrauga policija. Produktiem, kurus zemnieki nodod vācu iestādēm, noteiktas cietas, pie tam ļoti zemas cenas. Līdzās šai piespiedu tirdzniecībai pastāv spekulatīvā tirdzniecība ar daudzkārt augstākām cenām.

Produktu sadale notiek pēc kartiņu sistēmas. Tai blakus izveidojās spekulatīvā sadale ar savām cenām.

Uz kartiņām izsniegtās pārtikas normas izmainās ļoti bieži. Pēdējās pārtikas normas nedēļā noteiktas šādas:

- bērniem līdz 3 g. v. – 1000 g maizes, 125 g taukvielu, 200 g cukura;
- bērniem 3–6 g. v. – 1100 g maizes, 100 g taukvielu, 200 g cukura;
- jauniešiem līdz 18 g. v. – 2400 g maizes, 260 g taukvielu, 100 g cukura;
- parastiem patērētājiem – 2000 g maizes, 200 g taukvielu, 100 g cukura.

Papilddeva strādniekiem ilgstošā un nakts darbā – 600 g maizes, 25 g taukvielu. Papilddeva smaga darba strādniekiem – 1300 g maizes, 100 g taukvielu; ļoti smaga darba strādniekiem – 2200 g maizes, 115 g taukvielu.

Šīs normas friči uzdod kā paaugstinātas. Taču tā tas nav, jo iepriekš tomēr produktus izsniedza vairāk. No pārējiem produktiem, kurus līdz šim laikam varēja nopirkt uz kartiņām neregulāri un kurus, šķiet, kaut kad saņems arī turpmāk, var minēt:

sieru – izsniedz pa 50 g mēnesī;

biezpienu – pa 100 g – ” –;

konfektes bērniem – pa 200 g mēnesī;

– ” – pieaugušiem – pa 125 g – ” –;

cepumi – 75 g nedēļā, pie tam atskaita 100 g no maizes. Cepumus izgatavo no dažādiem atkritumiem. Iedzīvotāji runā, ka tie kaitē kuņģim;

putraimi – 300 g uz 14 dienām, to vietā var ņemt tādu pašu daudzumu makaronu;

degvīnu strādājošajiem dod 0,25 litra uz cilvēku. Smaga darba strādniekiem izsniedz vairāk;

olas – 2 gab. mēnesī;

kartupeļus – 10–25 kg mēnesī;

papirosus – 90 gab. mēnesī, fabriku strādniekiem izsniedz papilddevu – 150 gab. mēnesī;

papirosu vietā izsniedz arī ļoti sliktu mahorkas tabaku “Lācītis” vai šņaucamo tabaku “Bānītis”;

ziepes sejai – 1 gab. (ap 20 g) mēnesī;

– ” – veļai, ziepju pulvera veidā – 250 g mēnesī;

sāli – 200 g mēnesī, lauku iedzīvotājiem – 5 kg gadā vienam cilvēkam;

sērkokoņi 2 kārbīņas mēnesī, bet smēķētājiem, saņemot papirosus, dod vēl 2 kārbīņas. Tomēr sērkokoņus diezgan viegli var dabūt arī bez kartiņām.

Cietās cenas produktiem, ko saņem uz kartiņām, un spekulatīvās cenas ir šādas:

Produkti	Cietā cena (RM)	Spekulatīvā cena (RM)
Maize, 1 kg	0,14	5
Liellopu gaļa, 1 kg	0,70	30-40
Cūkgaļa, 1 kg	1,10	40-60
Sviests, 1 kg	2,20	75-90
Siers, 1 kg	1,30	-
Biezpiens	0,80	-
Biskvīts, 1 kg	2,00	30
Putraimi, 1 kg	0,40	8
Cukurs, 1 kg	0,75	40
Kartupeli, 1 kg	0,04	35 (50 kg)
Kviešu milti, 1 kg	1,70	12
Rudzi, puds [16 kg]	1,40	50
Ziepes, 1 gab., 20 g	0,10	1
Ziepju pulveris, 250 g	0,35	5
Konfektes, 1 kg	1,50-2,00	25-100
Degvīns, 1 litrs	2,60	120
Papirosi, 3. šķ., 20 gab.	0,30	10
Sērkokociņi, 1 kārbīņa	0,03	0,50

Spekulatīvās cenas ir ļoti nestabilas ar pastāvīgu tendenci paaugstināties.

Gadījumā, ja fabriku strādnieki nodod fabrikai savas pārtikas kartiņas, viņi var būt fabrikas ēdnīcā, kur pasniedz tikai zupu un maizi.

Apģērbam un apaviem kartiņu nav, bet to iegādei nepieciešams saņemt tirdzniecības direkcijā speciālas iepirkumu zīmes. Tās saņem ir diezgan grūti. Bet, ja arī saņem, nepietiek, ka ir šīs iepirkumu zīmes. Sevišķi lauku iedzīvotājiem (arī pilsētniekiem) nepieciešams atzīmēt uz tām prēmiju punktus. Prēmiju punktus iegūst dažādi – pēc darba un par nodotajiem produktiem. Piemēram, par 250 litru piena nodošanu saņem vienu punktu, par 1 kg vilnas nodošanu saņem 16 punktus. Par 1 punktu var saņemt vienu kabataslakatiņu, par 16 punktiem – vienu kreklu, ja tas vispār ir veikalā. Prēmiju zīmes – dažādas. Dažas no tām es jau pieminēju, runājot par lauksaimniecību. No 1943. g. 12. aprīļa stājās spēkā jauni noteikumi prēmijām par lauksaimniecības produktu sagādēm. Visas jaunā parauga prēmiju zīmes izteiktas punktos, un 1 punkts atbilst 0,5 l degvīna vai 10 g saldumu, vai 0,5 l denaturāta (dedzināmā spirta), vai 3 kg sāls, vai 40 gab. papirosu, vai 1 vērtības punktam, pret kuru apmaiņā atļauts iegādāties dažādus metālizstrādājumus un sīkas preces. Prēmiju zīmē, bez tam, atzīmēts 1 punkts-aplis 500 g cukura vērtībā, bet cukuru jau nedrīkst izsniegt par prēmijas zīmi, tas jāizsniedz tikai par zīmēm uz cukuru.

Prēmiju punktus iegūst šādā veidā:

Lai saņemtu vienu punktu, nepieciešams nodot 100 kg par derīgām atzītu graudu sēklu vai 165 kg graudu tirdzniecībai, vai 75 kg pākšaugu sēklu. Par nodotām cūkām var saņemt, atkarībā no svara, 2-5 punktus, par liellopu – 1-8 punktus, par 50 kg dārzeņu no siltumnīcas – tomātiem, salātiem bietēm u. c. – 1 punktu, par 100 kg dārzeņu – audzētiem atklātā laukā – kāpostiem, bietēm, redīsiem, gurķiem, tomātiem u. c. – 1 punktu, par 5 kg baraviku vai 8 kg citu sēņu dod 1 punktu, par 10 kg meža zemeņu, aveņu, melleņu u. c. – 1 punktu, par 15 kg dārza zemeņu, aveņu, brūkleņu un dzērveņu – 1 punktu, par 30 kg plūmju, ķiršu, ābolu, bumbieru, pilādžogu, vīnogu, melleņu – 1 punktu.

Atkarībā no zivju veida: 10-250 kg zivju – 1 punkts. Prēmijas dod gandrīz par visiem nododamajiem produktiem un precēm.

Cenas apģērbiem un apaviem ir šādas:

Prece	Cietā cena (RM)	Spekulatīvā cena (RM)
Parasts uzvalks	70	500–800
Labs uzvalks	90	1500
Darba zābaki	30–35	500
Kurpes	8–10	300
Mētelis, vīriešu	60–75	800–1000
Cimdi, vilnas	–	20–25

Iedzīvotāji valkā vēl to apģērbu, kurš viņiem saglabājies no iepriekšējiem laikiem. Apavu nav arī Rīgā, sevišķi vasarā visi staigā koka tupelēs, kuras tiek gatavotas dažādi: ar lentiņiem no koka, no finiera, kā katrs prot, lai būtu glītāk.

Preces uz kartiņām, iepirkumu un prēmiju zīmēm iegādājas veikalos. Daļa veikalu paredzēta parastajiem Rīgas un citu pilsētu iedzīvotājiem, daļa – tikai vāciešiem, daļa – tikai dzīvajos palikušajiem ebrejiem. Bijušais Armijas ekonomiskais veikals pieejams tikai vāciešiem. Centrāltirgū tirdzniecība notiek tikai vienā paviljonā, kur var iepirkties tikai uz kartiņām. Pārējos paviljonos iekārtotas darbnīcas.

Līdz šo darbnīcu atvēršanai, vēl 1942.gada vasarā, visi centrāltirgus paviljoni un preču noliktavas (Sarkanie spīķeri) bija pārpildīti ar nošauto ebreju mantām. Tagad visas šīs mantas aizvestas uz Vāciju.

Preču sadalē bieži gadās pārtraukumi. Ja trūkst kaut kāda produkta, dažreiz to nomaina ar citu, bet dažreiz nedod neko.

Produktu sadalīšanā lielas grūtības rodas sakarā ar rindu “astēm”. Tādos apstākļos strādājošajiem grūti iegādāties preces.

Jāsaka, ka plaši plaukst spekulācija. Bez pārspilējuma var teikt, ka visa Rīga dzīvo no spekulācijas. Spekulē visi: gan latvieši, gan vācieši, kaut arī par to soda. Spekulē arī uzņēmumi. Tā, piemēram, kāda darbnīca remontēja automobili “Mercedes Benz” un prasīja par to 600 RM. Vācu iestādes atbildēja, ka par remontu var ņemt tikai 150 RM, un uzlika naudas sodu 4000 RM. Tāpēc visi atsakās remontēt un apgalvo, ka nav materiālu, vai arī remontē par spekulatīvām cenām.

X. Satiksmes ceļi

Kā mums zināms, visi Latvijas dzelzceļi darbojas. Militārām vajadzībām visvairāk izmanto [ceļus] Meitene–Rīga–Valka un Eglaine–Daugavpils, Zemgale–Daugavpils–Rēzekne–Abrene. Protams, izmanto arī citus, bet pa tiem pārvadā visvairāk kokmateriālus un lauksaimniecības produktus. Dzelzceļi vispār nodoti militārām vajadzībām, un privātpersonas var braukt tikai ar speciālām atļaujām. Dzelzceļa tilts Rīgā ir atjaunots, tāpat arī citi tilti.

Arī ostas strādā. Lielu kuģojama līdz Jelgavai. Baržas iet arī pa Daugavu.

Šoseju un zemesceļi tiek laboti piespiedu kļaušu kārtā, sadzenot strādniekus no dažādām vietām uz ceļa izlabošanu vai arī katram saimniekam ierādot zināmu ceļa gabalu, kuru viņam nākas izlabot.

Automašīnas – valsts, bet ir arī piena pārstrādes uzņēmumiem un atsevišķiem uzņēmējiem, kaut arī nedaudz.

Velosipēdi pieder arī privātpersonām.

Rīgā ir divas autobusu līnijas: Ilģuciems–Bolderāja un Zasulauks–Babīte. Maksa [par braucienu autobusā] – 25 fenīni.

Tramvaja līnijas darbojas, bet vagonu ir maz un tāpēc ļoti pārpildīti. Maksa tramvajā 10 feniņi.

Brauciens pa dzelzceļu Rīga–Sloka maksā 85 feniņus, Rīga–Ludza – 4,50 RM.

Telefons darbojas un [ir], tāpat kā agrāk, gandrīz katrā lielsaimnieka mājā. Ir arī radioaparāti. [Tos] atņem tikai neuzticamajiem un tiem, kuri notverti, klausoties Maskavu. Iedzīvotāji klausās Maskavas radio, sevišķi krievu valodā. Latviešu valodā radio klausās Rīgā.

Strādā arī pasts. Un, kā šķiet, vietējo sakaru pastu necenzē. Vēstulēs raksta atklāti, un atzīmes, ka vēstules kontrolētas, vietējās vēstulēs nav.

XI. Īpašuma tiesības

Nekustamais īpašums līdz šim laikam nekam nepiederēja. Tagad ievieš hipotēku un zemesgrāmatas un ar atsevišķiem aktiem kā pilsētās, tā laukos iedala nekustamo īpašumu. Iedalīšanas kārtība parāda, ka vācieši nekustamo īpašumu lielā mērā atstāj sev [savām iestādēm – ?], lai pēc tam varētu atdot pašiem vāciešiem.

Kustamā īpašuma piederība arī ir tikai nosacīts jēdziens. Viss, tā dēvētie apģērbu ziedojumi, metāla vākšana – rāda, ka nemaz nerēķinās ar kaut kādu privāto īpašumu. Visus metāla traukus, visas metāla lietas, apģērbus un apavus, kas noderīgi armijai, vienkārši atņem.

Tajā pašā laikā kā avīzēs, tā arī pa radio un vispār propagandā daudz runā par privāto īpašumu un tiesības uz privātīpašumu sludina kā svētas tiesības.

Namsaimnieki sākumā priecājās, ka atdod privātīpašumu. Bet namus atdeva nedaudziem. Pie tam nams jāuztur kārtībā, nauda jāsavāc un visa jānodod vāciešiem. Īpašnieks tādā kārtā ir tikai pārvaldnieks. Tagad daudzi izsaka domu, ka viņi nevēlas savu namu atdošanu.

XII. Prese un skolas

Vācieši izdod diezgan daudz periodisko izdevumu latviešu valodā. No tiem: 5 dienas avīzes latviešu valodā, 1 vācu valodā, 1 krievu valodā; 4 nedēļas avīzes latviešu valodā, 1 krievu valodā; 3 nedēļas žurnāli latviešu valodā, 1 iznāk 3 reizes nedēļā, 2 iznāk 2 reizes nedēļā; 1 mēnešraksts latviešu valodā; 1 mēnešraksts vācu valodā; 4 žurnāli iznāk reizi divās nedēļās, 1 krievu valodā reizi 2 nedēļās.

Visi izdevumi piepildīti ar demagoģiju un meliem par boļševikiem. Šie meli un demagoģija iespiesta arī skolas grāmatās.

Skolas ir, bet, tā kā no 14 gadu vecuma bērni skaitās jau pilntiesīgi strādnieki, tad skolēnu skaits skolās stipri samazinājies.

Skolu programmās lielu vietu ieņem “mācība par hitlerismu”, par izkropļotu vācu un latviešu vēsturi un par “ticību”.

XIII. Organizācijas

Okupētajā Latvijā pastāv šādas organizācijas.

1) “Tautas palīdzība”. Bija domāta trūkcūcietēju nodrošināšanai, bet visvairāk tā nodarbojas ar “ziedojumu” vākšanu vācu armijai. “Tautas palīdzības” darbiniekus sauc par “talciniekiem”, un viņi maksā “talkas” naudu, ne mazāk kā 6 RM gadā.

2) Arodbiedrības, kurās ieskaita visus rūpniecībā nodarbinātos strādniekus.

Arodbiedrību uzdevumi šādi: 1) attīstīt strādājošos kopības garu; 2) iesaistīt strādniekus visos arodbiedrību pasākumos un audzināt “Jaunās Eiropas” strādniekus; 3) nodibināt labas attiecības starp darba “devējiem” un darba “ņēmējiem”; 4) mācīt kara laika pieticību.

Pie arodbiedrību savienības pastāv organizācija "Atpūta un dzīvot prieks", kura organizē izrādes un ekskursijas.

3) Lauksaimnieku biedrības pastāv katrā pagastā. To uzdevumos: nodrošināt, lai lauku saimnieki strādātu tā, kā to prasa vācieši, un nodotu visu prasīto.

4) Latviešu jaunatnes organizācija, kas ieaudzina jauniešos hitlerismu.

5) Pastāv dažas sporta biedrības.

6) Bez tam pastāv dažādas saimnieciskas organizācijas, piemēram, lopkopības kontroles biedrības.

XIV. Darbaspēka mobilizācija

Viss darbaspēks tiek stingri sadalīts, un katrā uzņēmumā atstāj tikai minimālāko darbaspēku. Ar pēdējiem rīkojumiem pagastu valdēm uzdots: uz 9 ha zemes atstāt 1,5 cilvēku darbaspēku. Ja saimniecībā ir divi darbaspējīgi cilvēki, tad par 0,5 cilvēkiem nākas izpildīt attiecīgo klaušu apjomu. Darbaspējīgie skaitās no 14 gadu vecuma līdz nāvei. Darba nespējas gadījumā spēkā ir tikai ārsta apliecinājums. Visus karagūstekņus izmanto kā darbaspēku. Gūstekņi labo ceļus, iegūst kūdru, strādā mežos un vietām tiek izmantoti darbam fabrikās. Daudzi gūstekņi tiek atdoti lauku saimniekiem lauku darbos. Laukos gūstekņi dzīvo pie saimniekiem. Gūstekņi, kurus izmanto citos darbos, dzīvo gūstekņu nometnēs, t. s. "Stalag".

Lai katrs darbaspējīgais patiešām varētu tikt izmantots pilnīgi, pašlaik tiek ieviestas darba grāmatīņas.

XV. Izvešana uz darbu citās zemēs

Latviešus izved galvenokārt uz Vāciju un Igauniju. Darba apstākļi tur ļoti smagi. Strādā raktuvēs, fabrikās, lauksaimniecībā un nocietinājumu būvēs. Vairākums aizvesto strādnieku dzīvo barakās, viņi ir slikti apģērbti un slikti baroti. Aizvestie savās vēstulēs raksta par vēlēšanos ātrāk atgriezties mājās un lūdz viņiem izsūtīt apavus, apģērbu un galvenokārt pārtiku. Gandrīz katrā vēstulē lūdz atsūtīt sausiņus. Uz darbu parasti dzen policijas pavadībā. Pret tādiem strādniekiem dažreiz lietojot arī nūjas.

Iedzīvotāji ļoti baidās no šiem darbiem. Vēl vairāk kā no Vācijas baidās no Igaunijas. Igaunijā jāstrādā degakmens lauztuvēs, kur darba apstākļi ārkārtīgi smagi. Vedot it kā uz Igauniju, sūta būvēt nocietinājumus Ļeņingradas frontē.

Brīvprātīgi tagad neviens nebrauc strādāt.

Tāpēc tagad cilvēkus darbam ārpus Latvijas iegūst ar šādiem paņēmieniem: 1) pagastvaldēm un pilsētu domēm paziņo, cik cilvēku nepieciešams dot darbiem, bet šīs iestādes ar pavēstēm paziņo cilvēkiem, kur jāierodas; 2) tā kā līdzīgos gadījumos daudzi bēg, tagad visvairāk rīkojas šādi: policija ierodas mājās, ņem cilvēku darbam ārpus Latvijas un aizved uz nozīmēto sapulcēšanās punktu; 3) savācot cilvēkus nocietinājumu būves darbiem, rīkojas vēl nesaudzīgāk. Policija atnāk mājās naktī un neko nesaka, kur vedīs. Tā rīkojās 5. martā. Visā Latvijā naktī savāca 2000 cilvēkus un pēc tam, neko nesakot, aizveda uz Ļeņingradas fronti būvēt bunkurus 15 km uz rietumiem no Krasnoje Selo. 3. aprīlī atgriezās tikai puse nosūtīto cilvēku: nocietinājumus nācās būvēt zem apšaudes, un puse cilvēku gāja bojā.

Pašā pēdējā laikā strādniekus mobilizē kara rūpniecībai; bieži viņus aizved policija.

XVI. "Brīvprātīgo" vervēšana

Tā dēvētie "brīvprātīgo" bataljoni tiek vervēti no policistiem. Sākumā policijā iestājās brīvprātīgi. Vēlāk iestājās, lai izvairītos no aizvešanas uz Vāciju vai lai iegūtu sev kaut kādas

privilēģijas. Iestājoties policijā, nepieciešams dot šādu solījumu: "Ar šo es apņemos dienēt kārtības sargu dienestā. Apņemos bez iebildumiem izpildīt visu vācu iestāžu un policijas dienesta priekšnieku pavēles. Solos būt paklausīgs, uzticīgs un drosmīgs."

Pēc tam kad policisti [kārtības sargi] apmācīti, viņi dod šādu zvērestu: "Kā policijai pieredzīgais zvēru būt uzticīgs, drosmīgs un paklausīgs, un savus dienesta pienākumus, sevišķi cīņā pret tautu bendēm – boļševikiem, pildīt apzinīgi. Lai Dievs man palīdz."

Tādā kārtā nozvērīnātos un ierindai apmācītos policistus ieskaita bataljonos, kurus nosauc par latviešu brīvprātīgo bataljoniem un kuru pareizais nosaukums ir latviešu "kārtības sargu bataljoni".

Tajā pašā laikā, kad sāka organizēt šos bataljonos no kārtības sargiem, sāka arī t. s. brīvprātīgo vervēšanu šiem bataljoniem. Bija tādi, kas pierakstījās brīvprātīgi. Vairākumu tomēr savervēja vairāk vai mazāk piespiedu kārtā. Viens no vervēšanas veidiem šāds: ierodas mājā un liek parakstīties par vai pret brīvprātīgajiem. Parakstīties pret brīvprātīgajiem – bīstami, tāpēc parakstās – par. Vēlāk paziņo, ka jāierodas daļā, jo ar savu parakstu viņš jau ierakstījies brīvprātīgajos. Daudziem vienkārši piesūtīja pavēstes ar pavēli ierasties bataljonā. Daudzus arestēja un lika izvēlēties: vai nu iet brīvprātīgajos, vai sēdēt cietumā. Protams, neviens negrib sēdēt. Pat arestantiem, kuri kaut kādu iemeslu dēļ ilgāku laiku atradās apcietinājumā, piedāvāja līdzīgu izvēli. Tāpēc bieži gadās, ka brīvprātīgie savās vēstulēs radniekiem izsaka neapmierinātību ar savu stāvokli, lamājas, ka viņus sauc par brīvprātīgajiem un draud izrēķināties ar policijas priekšniecību. Kāda sieva pārmet vīram, ka tas ierakstījies, pats nezinot par ko, un ierosina nākotnē nedot savu parakstu nekur un nekad. Tauta dēvē brīvprātīgos par plānprātiņiem. 267. bataljonu tautā sāka saukt par Krāslavas nabagu bataljonu, jo tam nebija ko ēst un viņi staigāja pa apkārtni un lūdza dāvanas. Vienu no 273. bataljona rotām ironiski sauca par "dzelzs" rotu, jo ziemā tā dzīvoja puskaila.

Ļoti daudz dezertieru. No 273. bataljona dezertēja 12 cilvēki. Ir pārbēdzēji pie partizāniem.

Atzīmējot šos faktus, nedrīkst nenovērtēt to apstākli, ka tomēr liela daļa bataljonos esošo ir patiesi brīvprātīgie un to, ka daļa no viņiem ir vācu pusē, par kuriem viņi tik stipri cīnījās. Brīvprātīgo bataljonu ir vairāk nekā 20.

Šo militāro spēku nedrīkst ignorēt. Nepieciešams pielikt visus spēkus, lai dezorganizētu šos bataljonos iekšēji. Bez šaubām, tajos arī ir neapmierinātība ar vāciešiem. Par to liecina sarunas pret vāciešiem, viņu runas, ka tagad atkal 1918. gads, ka zviedri nāks palīgā utt. Par to liecina biežās sadursmes starp brīvprātīgajiem un vāciešiem. Daļēji šīs sadursmes izceļas no naida pret vāciešiem, daļēji – no vāciešu naida pret latviešiem. Lūk, dažas no raksturīgām sadursmēm. 1942. gada naktī no 13. uz 14. oktobri vilcienā, kas bija ceļā no Rīgas uz Zilupi, uz atpūtu brauca grupa vāciešu un brīvprātīgo. Vagonā sēdēja kāds krievu vecčukiņš. Viens vācietis ielēja glāzē degvīnu un sniedza to brīvprātīgajam. Blakus sēdošais vācietis izrāva viņam glāzi un teica: "Nedod dzert nodevīgajai latviešu cūkai, viņi kāvās pret mums 1917. gadā un tagad gatavojas kauties ar mums. Dod iedzert krievu vecčukiņam, lielās krievu tautas pārstāvim." Degvīnu atdeva krievu vecītim. Latviešos radās liela neapmierinātība ar vāciešiem.

1942. gada oktobra beigās notika sadursme studentu ēdnīcā Rīgā starp vāciešiem un brīvprātīgajiem. Tā ir armijas ēdnīca. Šajā ēdnīcā iegāja grupa brīvprātīgo, bet vācieši viņus izdzina, teikdami: "Kur lien, cūka? Nodevīgais savas ādas glābējs!" Pēc tam izcēlās apšaudīšanās starp vāciešiem un brīvprātīgajiem.

Tādas sadursmes notika arī frontē. Kādā frontes sektorā latviešu brīvprātīgo grupa, ieņēmusi apdzīvoto vietu, pacēla virs tās Latvijas nacionālo karogu. Vācieši, ieraudzījuši, to noņēma un pacēla savu karogu. Latviešiem tas nepatika, un viņi sāka šaut uz vāciešiem. Kaujas turpinājās trīs dienas. Tad strīdā iejaucās vācu augstākā pavēlniecība un strīdu izšķī-

ra latviešu labā, paskaidrojot, ka katrs cīnās par savu karogu.

1943. gada aprīļa sākumā, kad brīvprātīgie un vācieši atgriezās no soda ekspedīcijas pret partizāniem un izvietojās Ludzā un tās apkārtnē, starp viņiem izcēlās strīds. Latvieši pārmeta vāciešiem, ka tie dzenot sev pa priekšu latviešus un lietuviešus, bet paši sekojot tiem. Tāpat latviešiem visur jāiet kājām, bet vācieši braukā automašīnās. Strīds beidzās ar abpusēju apšaudīšanos.

Šī gada martā uz kuģīša, kas gāja uz Ilguciemu, brauca vācieši un brīvprātīgie. Izcēlās strīds un lamāšanās. Kāds vācietis pieprasīja brīvprātīgajam dokumentus, bet tas neuzrādīja tos, saplēsa un iesvieda Daugavā, iesita fricim tik stipri, ka tas gandrīz iekrita Daugavā. Abas puses izrāva pistoles. Kapteinis noprasīja, kurš vainīgs. Privatpersonas atbildēja, ka vācieši. Kad kuģītis piestāja krastā, vācieši izsauca automašīnu, lai arestētu un aizvestu latviešus. Bet kuģīša kapteinis noslēpa latviešus, un viņus neatrada.

Kādā ballītē Rīgā šucmaņi un brīvprātīgie lielījās: “Kad vācieši atkāpsies, mēs viņiem uzgāzīsim vairāk ložu nekā uz Sarkano armiju. Mums ir pietiekami ieroču, trūkst tikai lielgabalu. Laukos nav nekāda ieroču trūkuma,” – utt.

Pašlaik Šķaunē izvietoti brīvprātīgie, kuri, sastopoties ar vācu virsnieku, nesveicina to.

XVII. Mobilizācija

Mobilizācijai Latvijā vācieši gatavojās ļoti ilgi. Tautā daudz runāja par gaidāmo mobilizāciju jau no gada sākuma. Šo runu avots bija pagastu valdes, jo dažās pagastvaldēs bija kaut kādas ziņas par iespējamo mobilizāciju, bet vēlāk dažās pagastvaldēs sāka gatavot pavēstes. Nav zināms, kāpēc tik ilgi gatavojās mobilizācijai: iespējams, ka vācieši ilgi nevarēja izšķirties par šo soli, iespējams, viņiem nebija skaidrības par mobilizējamo cilvēku skaitu; tāpat iespējams, ka viņi šo pasākumu gribēja saistīt ar t. s. totālo mobilizāciju, kura arī nedzima tik pēkšņi.

Kā vācieši gatavoja mobilizāciju, lai tā būtu sekmīga?

1) Pirmkārt, viņi radīja t. s. latviešu brīvprātīgo “SS” leģionu, lai latviešiem būtu savs karaspēks un tādā kārtā rastos zināma nacionāla ieinteresētība. Vāciešiem labi zināma nacionāli noskaņoto latviešu tieksme pēc patstāvīgas Latvijas. Tādu leģionu latvieši varētu uzskatīt kā soli uz patstāvību. To nedaudz pasvītvoja arī mobilizācijas laikā.

Par latviešu leģiona radīšanu Hitlers izdeva pavēli februāra pirmajā pusē, bet šo pavēli publicēja tikai 27. februārī. Šajā pavēlē teikts, ka leģionā iestājas 17 līdz 45 g. v. brīvprātīgie. Tūlīt sāka vervēšanu, bet nekādu nopietnu rezultātu tā nedeja, un tāpēc leģionu izveidoja no pastāvošajiem policijas bataljoniem. Šī leģiona pirmo daļu formēšana notika diezgan ilgi. Tikai marta vidū tika saformētas pirmās daļas (kā zināms, viens pulks). Pēc tam formēšana risinājās ātrāk.

Pirmā pulka komandieris bija pulkvedis Apsītis. Par leģiona komandieri runāja, ka tas būs latviešu ģenerālis, bet tieši kurš, sākumā nebija zināms. Tikai 20. martā paziņoja, ka ar SS reihsfirera Himmlera pavēli par latviešu brīvprātīgo SS leģiona divīzijas komandieri iecelts ģenerālis Rūdolfis Bangerskis, piešķirot viņam ģenerālmajora pakāpi, bet par leģiona ģenerālštāba [?] pirmo virsnieku, pareizāk, štāba priekšnieku, nozīmēja pulkvedi Arturu Silgaili.

Tajā pašā laikā uzzināja, ka par latviešu leģiona pavēlnieku nozīmēts SS-brigādenfirers Hanzens (vācietis).

Zvērestu leģionāri nodeva Rīgā 28. martā. Zvēresta ceremonijā piedalījās tikai daļa leģionāru, kuri bija Rīgā. Zvēresta teksts šāds: “Dieva vārdā es svinīgi apsolu cīņā pret boļševismu neierobežotu paklausību vācu bruņoto spēku virspavēlniekam Ādolfam Hitleram, un par šo solījumu es, kā drosmīgs karavīrs, vienmēr gatavs atdot savu dzīvību.”

Aprīļa pirmajā pusē notika ievērojamas izmaiņas leģiona vadībā. Rīgā ieradās noformēšanai leģionā tie bataljoni, kuri piedalījās kaujās pret partizāniem. Šajā laikā notika sadursme starp vāciešiem un leģionāriem. Runā, ka sadursme bijusi diezgan liela. Notikuma vietā ieradās ģen. Dankers. Daudzi leģionāri aizmuka ar ieročiem. Pašlaik organizēta viņu meklēšana.

Leģionāru vidū, presē un pa radio sāka pastiprināti runāt par labām attiecībām ar vāciešiem. Var pieņemt, ka sakarā ar šiem notikumiem veiktas šādas pārmaiņas leģionā.

Sākumā leģions bija iecerēts kā divīzija, par kuras komandieri bija nozīmēts Bangerskis. Tagad paziņoja, ka Bangerskis – leģiona brigādes komandieris; acīmredzot leģions pārveidots par brigādi. 8. aprīlī kļuva zināms, ka ģenerālis Bangerskis kļuvis par latviešu brīvprātīgo SS leģiona ģenerālinspektoru, bet Silgailis – par standartenfireru. 8. aprīlī paziņoja arī, ka par pulku komandieriem leģionā nozīmēti: pulkvedis Augusts Apsītis, pulkvedis Vilis Janums, pulkvedis Arvīds Kripēns, pulkvedis Voldemārs Skaistlauks, pulkvedis-leitnants Kārlis Lobe, pulkvedis-leitnants Voldemārs Veiss.

Kā zināms, leģiona daļas tagad sūta nevis kopā, bet uz dažādiem frontes sektoriem. Ir leģionāru bēgšanas gadījumi pa ceļam uz nometnēm. 15. martā no ešelona ar neapbruņotiem leģionāriem ceļā no Jelgavas uz Novosokoļņikiem no vagona izlēca ap 15 cilvēku. Viens no tiem nokļuva pie mums un pašlaik atrodas pie mums.

Leģionāriem teica, ka viņus apmācīs katru dienu divas stundas, bet pārējā laikā vajadzēs strādāt.

Leģionārus veda policistu pavadībā. Katrā vagonā bija pa diviem piedzērušiem policistiem.

Tādā kārtā noskaidrojās, ka leģions bija dibināts, lai izdotos mobilizācija, bet, no otras puses, mobilizācija deva leģionam cilvēkus.

Lietuvā un Igaunijā leģioni tika organizēti agrāk nekā Latvijā.

2) Lai sagatavotu mobilizāciju, 16. februārī vācieši kopā ar brīvprātīgajiem sāka karagājienu pret partizāniem. Par mums zina visa Latvija. Vācieši baidījās, ka mēs varam izjaukt mobilizāciju, un tāpēc sāka šo kampaņu, vienlaikus izplatot baumas, ka visi partizāni iznīcināti, ka partizāni – latvieši padevušies gūstā un tagad cīnoties brīvprātīgo bataljonu rindās utt. Šīm baumām patiešām bija zināms iespaids. Pat Latgalē daļa iedzīvotāju domāja, ka partizāni izkļiedēti. Bet no Rīgas mūsu cilvēki prasīja, vai vēl ir partizāni un vai var mobilizējamies, kuriem nav kur palikt, sūtīt pie mums. Mēs tomēr mobilizācijas laikā izrāvāmies uz Latviju un darijām, ko varējām.

3) Lai sagatavotu mobilizāciju, vācieši izplatīja baumas, ka tiks dibināta patstāvīga Latvija un tiks ievēlēts prezidents. Tas lielā mērā samulsināja tā saucamo patriotu prātus. Pēc mobilizācijas par to vairāk nekas nav dzirdams.

1919.–1924. gadā dzimušos sāka mobilizēt 22. martā, t. i., komisija sāka strādāt 22. martā un turpināja to vairākas dienas. Sākot ar 29. martu, nozīmētajās stacijās bija jāierodas tiem, kuri bija mobilizēti kara rūpniecībai un vācu armijas izpalīgi. Leģionā mobilizētajiem mutiski tika paziņots, ka jāiet mājās uz mēnesi, dažiem – uz diviem mēnešiem. Viņus vēl neiesauca.

Iesaukuma noteikumi bija šādi: tos, kuru augums bija virs 170 cm, iesauca leģionā, bet mazākā auguma – kara rūpniecībā un vācu armijas izpalīgos. Taču daudzās komisijās jautāja, uz kuriem grib, un tādos gadījumos augumam nepievērsa uzmanību. Pirms komisijas visus aģitēja: friči – par iestāšanos vācu armijas izpalīgos, latviešu virsnieki – par iestāšanos leģionā, apmēram šādiem vārdiem: mēs visi cīnīsimies Lielvācijas labā, bet tomēr labāk iestāties leģionā, jo tad mēs varēsim kaut ko izdarīt savas dzimtenes labā.

Pēc mobilizācijas uz fronti nosūtīja arī daudzus no tiem, kuri tika mobilizēti kara rūpniecībai.

Pirms mobilizācijas, 23. februārī, veica iedzīvotāju skaitīšanu, lai uzzinātu, cik cilvēkus varēs mobilizēt.

Veica visu virsnieku, virsnieku vietnieku un instruktoru (jaunāko komandieru) reģistrāciju un mobilizēja viņus jau februāra beigās un marta sākumā.

Tagad gatavo jaunu mobilizāciju. Aprīļa otrajā pusē reģistrē visus 1912.–1918. gadā dzimušos.

Mobilizācijas laikā bija daudzi bēgšanas gadījumi. Ir ziņas, ka mājās un mežos slēpjas daudz cilvēku. Mēs sākām meklēt šos cilvēkus.

Par to, ka izdevīgākā izeja no mobilizācijas ir bēgšana, domā arī šucmaņi (policisti). Tā kāds saimnieks – šucmanis Mālpils pagastā teica: “Drīz būs pavasaris, un tad katrs krūmiņš slēps leģionārus no kara.” Tas tagad jau sākas.

Zilupē un citās vietās mobilizētie dziedāja padomju dziesmas. Ludzā mobilizētajiem bija sadursmes ar policiju. Bet par nozīmīgākajiem faktiem es jau Jums paziņoju pa radio.

No 4 Latgales apriņķiem ap 500 mobilizēto vācu armijas izpalīgu aizveda uz Daugavpili un ietērpa uniformās. Lidz 10. aprīlim, kad viņus ar vilcienu nosūtīja uz Rīgu, paspēja aizbēgt vairāk nekā 70 cilvēku, 4 no tiem atbēga pie mums. Pa ceļam Krustpīli aizbēga vēl 30 cilvēki. Rīgā atlikušajiem izdeva citus mundierus un teica, ka sūtīšot uz Pleskavu.

Neviens no šiem izpalīgiem negribēja braukt. Ja kāds no viņiem izteicās par labu vāciešiem, viņu paši brīvprātīgie viņu piekāva. Daudzus no šiem izpalīgiem policija pēc komisijas ar varu aizveda uz Daugavpili, jo viņi grasījās bēgt.

Mēs cenšamies nodibināt sakarus ar bēgļiem vai ņemt viņus pie sevis. Bet tas nav tik viegli. Taču pamazām cilvēki ierodas pie mums, kaut arī ar lielām grūtībām.

XVIII. Iedzīvotāju politiskā orientācija

Raksturojot iedzīvotāju politisko orientāciju, nav iespējams pilnīgi reducēt dažādas orientācijas uz dažādām šķirām, sociālām grupām vai uz to, kādā amatā pie vāciešiem. Te lielu lomu spēlē vēl dažādi citi apstākļi.

Ja mēs ņemam kārtības sargus un kārtības sargu bataljonus, kas sastāv no dažādām sociālajām grupām, bijušajiem “aizsargiem”, bijušajiem policistiem, bijušajiem Latvijas armijas karavīriem vai no cilvēkiem, kuri agrāk nekur nebija organizēti, tad jāsaka, ka viņi visi vēl noteikti cīnās pret mums un pie tam cīnās ar niknumu. Ja policistu bataljonus sūta soda ekspedīcijā pret partizāniem, tad viņi lien visos mežos. Policisti no SS [paš aizsardzības – *Selbstschutz* – ?] grupām, ja viņus sauc gūstīt partizānus, izrāda pie tam lielu aktivitāti. Un, tā kā pagastos ļoti daudz SS grupas policistu, tad tieši viņu dēļ ārkārtīgi grūti pārvietoties pa Latviju un kaut kur izvietoties. Ja Latvijā nebūtu šo policistu un policijas bataljonu, tad nelieli vācu garnizoni netraucētu noorganizēt veselus partizānu novadus. Tagad partizāni Latgalē var operēt vairāk vai mazāk brīvi tad, kad izdodas šo militāro spēku pamatīgāk demoralizēt iekšēji. Tas nav neiespējami. Jāteic, ka ne policistus, ne policijas bataljonos esošos nedrīkst uzskatīt kā noteikti orientētus uz Hitleru. Cik var spriest no savstarpējām policistu un “brīvprātīgo” sarunām, no tā, kā viņi izturas, kā arī no vēstulēm, tad jāsaka, ka viņu vidū ir diezgan liels pretvācu noskaņojums. Daudzi no viņiem domā par patstāvīgu Latviju tās iepriekšējā veidolā un gaida Zviedrijas palīdzību. Ir norādījumi, ka policijas bataljonos darbojas t. s. patriotu apvienība. Policisti un “brīvprātīgie” vairāk vai mazāk pazīst Padomju Informbiroja ziņojumus, un nav ziņu, ka pret tiem izturētos negatīvi.

Visi šie noskaņojumi vēl vairāk izpaužas pārējā tautā. Maz ir to, kas tic vācu kara ziņojumiem. Diezgan plaši klausās Padomju radio un tic šiem ziņojumiem. Mēs zinām pat policistu Vidzemē, kurš klausās Padomju radio un aicina klausīties savu laukstrādnieku.

Istu hitleriešu nav daudz. Tautas vairākums netic, ka vācieši paliks Latvijā. Kādā ceļā

tas notiks – par to ir dažādi viedokļi. Tā dēvētā angļu orientācija šajā jautājumā, cik mums zināms, nav ļoti izplatīta. Tas, iespējams, ir vācu aģitācijas sekas, kas angļus uzdod par boļševikiem, sakot, ka angļi Latviju pārdevuši boļševikiem utt. Plašāk izplatīta zviedru orientācija. Šīs domas paudēji saka, ka karā visas valstis novājināsies un kara beigās Zviedrija izsēdinās Latvijā desantu un palīdzēs atjaunot veco Latviju. Ir arī tādi, kas saka, ka tagad ir otrs 1918. gads un nepieciešams cīnīties kā ar boļševikiem, tā arī ar vāciešiem. Šie cilvēki bieži domā, ka var palīdzēt Zviedrija, bet vairāk tiecas domāt, ka to paveiks leģions un brīvprātīgie. Pie tam, kad Rīgā notika sadursme starp leģionāriem un vāciešiem, viņi izteicās, ka leģionāri sākuši cīņu par agru, jo visi vēl nav apbruņoti.

Ir arī tādi cilvēki, kuri gaida Ulmaņa atgriešanos. Viņi stāsta, ka Ulmanis ir dzīvs un atrodas Anglijā.

Diezgan daudz norādījumu ir par to, ka pastāv latviešu patriotu organizācija, kura izdod savu avīzi "Latvietis". Daži apgalvo, ka šī avīze tiek izlaista fotogrāfijas veidā. Mūsu rokās nokļuva vēstule, kas pēc sava satura ļoti aizdomīga tajā ziņā, ka liecina par kaut kādas patriotiskas organizācijas pastāvēšanu. Ir arī tādi norādījumi, ka šīs organizācijas dalībnieki nēsā uz krūtīm mazu piespraudi: rombu nacionālās krāsās, nēsā gredzenus ar galviņām nacionālās krāsās un plāksnītes nacionālās krāsās pie pulksteņu ķēdēm.

Rīgas centrālcietumā esot ieslodzīti arī cilvēki it kā par piederību šai organizācijai, kuru vidū esot daudzi virsnieki, pat pulkveži.

Lai kā mēs censtos, pagaidām mums nav izdevies kaut ko tuvāk uzzināt par šīs organizācijas darbu un programmu. Tāpat nav arī sakaru ar viņiem. Tomēr mēs turpinām meklēt sakarus ar šo organizāciju un ceram saistīties [ar to]. Mums nav ziņu par kādas īstas latviešu nacionālistiskās organizācijas pastāvēšanu.

Ir norādījumi, ka Rīgā un Daugavpilī pastāv poļu patriotu pretvācu organizācija. Daži no viņiem ieslodzīti Rīgas centrālcietumā. Par Daugavpilī arestētajiem poļiem es jau ziņoju pa radio. Par šīs organizācijas darbu tuvāk mums nav zināms.

Ar visām šīm organizācijām visvairāk saistīta intelīģence un turīgākie slāņi, lai gan daudzi no viņiem kalpo arī vāciešiem.

Cik var spriest, vienkāršā tauta – zemnieki un strādnieki – aizvien vairāk gaida Sarkanā armiju un stāv par padomju varu, jo tad varēja vieglāk dzīvot. Šis noskaņojums pieaug sakarā ar Sarkanās armijas panākumiem, sakarā ar to, ka vācieši daudz ko atņēmu un pat mobilizācijas ceļā dzen [cilvēkus] karā un uz Vāciju.

Lielu iespaidu atstāj partizānu cīņa. Pat kāds pagastvecākais teica: "Tagad es saprotu. Partizāni nav bandīti, bet cilvēki, kuri cīnās par savu dzimteni."

Par augošām tautas simpātijām pret padomju varu var spriest pēc šādiem faktiem.

1) No daudzām fiksētām sarunām, kurās izsakās par padomju varu un priecājas par Sarkanās armijas panākumiem.

2) Pēc plakātiem, kuri zīmēti karikatūru veidā, ko gatavojuši paši tautas cilvēki. Piemēram, mobilizācijas laikā parādījās kāds plakāts, zīmēts no rokas, Rīgā un Latgalē. Šajā plakātā bija uzzīmēts Staļina portrets, kurš spēlēja "Varen' plaša mana zeme dzimtā", un zem soliņa liess un salicis Hitlers, kurš spēlēja: "Ši ir mana pēdējā dieniņa." Šis plakāts bija uzlīmēts uz Brīvības pieminekļa Rīgā.

3) Pēc tā, kā iedzīvotāji izturas pret partizāniem.

Šie spriedumi attiecas galvenokārt uz Latgali. Un šeit stāvoklis zīmējas aptuveni šādi: iedzīvotāji ir ļoti neapmierināti ar tām laupīšanām, kādas dažreiz gadās no partizānu puses. Taču pret tiem partizāniem, kuri uzvedas akurāti, arī iedzīvotāji izturas ļoti labi. Kādu laiku ziemā iedzīvotāji dalīja tā: ir partizāni, ir arī bandīti. Tagad iedzīvotāji izturas pret partizāniem labi. Iedzīvotāji izstāsta partizāniem visu, kas zināms par pretinieku, norāda, kurš ir nodevējs, un labprāt dod pārtiku. Mums zināms kāds vecticībnieks, kurš teica: "Kāpēc man

nepaveicās satīkties ar partizāniem? Es priekš viņiem noslēpu trīs pudus rudzu. Bet nekādi nevaru atdot. Es parādītu viņiem arī savu brāli – bagātnieku, no kura var ņemt, ko gribi.”

Kad mums uzbruka “brīvprātīgie” un nevarēja dabūt produktus, mēs ar saviem aģentiem griezāmies pie iedzīvotājiem un ierosinājām ierakt pārtiku priekš partizāniem. Tagad noskaidrojās, ka Latgalē zemniekiem saradušās nelielas noliktavas ar pārtiku priekš mums. Par to, ka arī citos novados mūsu stāvoklis nav slikts, rāda tas, ka par mums zina, priecājas par mūsu veiktajām operācijām, un no turienes cilvēki meklē mūs, lai saistītos ar mums.

4) Cilvēki ar lielu interesi lasa un izplata mūsu avīzes un uzsaukumus. Ziemā mēs izplatījām ar roku rakstītus, šapirografētus, mašīnrakstītus, caur koppapīru iespiestus uzsaukumus.

Kad pēc soda ekspedīcijas uzbrukuma partizāniem parādījās iespiestie uzsaukumi, iedzīvotāji runāja: “Teica, ka partizāni iznīcināti, bet viņi kļuvuši vēl stiprāki.”

5) Iedzīvotāji cenšas pēc iespējas mazāk produktu dot vāciešiem un vairāk atstāt sev.

6) Apgrozībā ir kā vācu, tā arī padomju nauda. Taču katrs cenšas labāk izdot vācu naudu, bet padomju naudu saglabā.

7) Iedzīvotāji priecājas, ka padomju lidmašīnas bombardē vācu garnizonus, dzelzceļus un uzņēmumus.

8) Pašā tautā rodas organizācijas cīņai pret vāciešiem. Latgalē tādas organizācijas bija Kaunatas, Rēznas, Pildas, Zirdzenes pagastā un Daugavpilī. Šo organizāciju vadīja b. R. un gūstekņi. Vairāk vai mazāk līdzīgā veidā organizācijas radās arī Rīgā. Tur ir latviešu strādnieku organizācijas, kuras veic diversiju aktus, ir arī krievu grupas.

Šī gada janvārī Baltezerā nezināmi cilvēki nolaida no sliedēm vācu vilcienu – 60 vagonus – ar karamateriāliem. Rīgā zināmi daudzi gadījumi, kad nosit vai nodur vācu zaldātus.

1942. gada decembrī pie Rīgas stacijas nodūra vienu zaldātu, bet pie izejas no kino “Cristal Palace” nodūra vācu virsnieku. Ir arī tādi gadījumi, kad iedzīvotāji uz ielas nosit vairākus vāciešus, bet pēc tam nogalina sevi.

Pagājušā gada pavasarī, kā zināms, paši ugunsdzēsēji organizēja VEF'a dedzināšanu. Mums ir zināmi diezgan daudzi tādi gadījumi.

Radušās organizācijas nav sevišķi stabilas, ātri izjūk, krīt vāciešu rokās, kuri bieži arestē dalībniekus (abas Latgales organizācijas). Turklāt tādos gadījumos vācieši izrēķinās ne tikai ar vainīgajiem, bet iznīcina visu ģimeni. Tāpēc organizēt cilvēkus noteiktā organizācijā, kura paliek uz vietas, ļoti grūti.

9) Iedzīvotāji arvien biežāk bēgot glābjas no mobilizācijas un no aizvešanas uz Vāciju. Līdz šim to darīja tā: glābās, kamēr meklē, bet pēc tam atgriežas mājās un dzīvo tālāk. Tagad tas ir jau grūtāk, un tāpēc bēgšana nozīmē – ķerties pie partizānu cīņas metodēm, citādi jāiet bojā.

Runājot par padomju noskaņojuma pastiprināšanos, jāsaka, ka šo padomju patriotismu jādiferencē; daudzi vēlas padomju varas atgriešanos tāpēc, ka tā viņiem ir labākā vara. Bet daudzi ir tādi, kuri gaida Sarkano armiju tāpēc, ka neieredz vāciešus. Padomju varas jautājums viņus neinteresē. Ir arī tādi, kuri, neieredzot vāciešus, gaida Sarkano armiju un cer, ka tas, kas viņiem pie padomju varas nepatika, pēc kara vairs nebūs un padomju vara rīkosies tā, kā viņiem patiks. Bet ir arī tādi, kuri gaida Sarkano armiju, bet tajā pašā laikā drusku baidās. Viņi baidās, vai neizrēķināsies ar viņiem par to, ka viņi kalpoja vāciešiem. Citi baidās, ka par ebreju apšaušanu atriebsies, apšaujot visus kristīgos. Trešie baidās vispār, tāpēc ka ebreju un padomju cilvēku apšaušanā piedalījās [arī] latvieši un tagad iespējama atriebšanās no sarkano puses, tā rezultātā, iespējams, latviešu tauta pavisam izzudīs. Cetur tie baidās, ka, atmaksājot par to, ka latvieši piedalījās Osvejas rajona izpostīšanā, tagad tāpat var izpostīt Latviju. Pagastvecākie runā diezgan skaļi par to, ka ar “brīvprātīgo” karagājienu uz Osveju viņi izdarīja vairāk sliktā kā laba, jo iemācīja partizānus postīt. Ja tas tagad tā

nav – viņiem būs brīnums.

Runājot par novadiem, kuros iedzīvotāji noskaņoti vairāk par mums, nepieciešams norādīt: vislabākais noskaņojums ir Latgalē, izņemot dažus pagastus, un Rīgā. Tālāk labvēlīga noskaņojuma ziņā seko Vidzeme, pēc tam Zemgale un, šķiet, vissliktākais noskaņojums pret mums ir Kurzemē.

Raksturot iedzīvotāju noskaņojumus pēc šķiriskā sastāva var tā:

1) Strādnieki ir par mums. Vislabāk noskaņoti rūpniecības strādnieki un transporta strādnieki, kā arī laukstrādnieki. Pārējos vērojami arī citi noskaņojumi;

2) Zemniecība. Labāk noskaņoti pret mums – mūsu jaunsaimnieki, kuri saņēma no mums zemi, pēc tam vecie siksaimnieki, jaunsaimnieki un tie, kuriem mēs neko neatņēmām. Pēdējos diezgan manāmas arī citas orientācijas. Vecie saimnieki vairākumā nav par vāciešiem, bet starp tiem diezgan izplatītas dažādas orientācijas.

3) Rūpnieki un mājīpašnieki – daļa par vāciešiem, daļa – dažādas orientācijas.

4) Tirgotāji – diezgan inertī. Sīkie rūpnieki un amatnieki – daļa tomēr ir par vāciešiem vai par mums.

5) Zvejnieki – par mums.

Tāda sadalīšana pēc novadiem vai iedzīvotāju šķiriskā sastāva tagadējā kara apstākļos ļoti relatīva lieta. Tā var palīdzēt vispārējai orientācijai darbā, bet praktiskai cīņai tā maz ko dod, jo šeit mēs satiekamies ar atsevišķiem cilvēkiem un viņu noskaņojumiem, ne vienmēr pievēršot lielu uzmanību šķiras piederībai. Mums, piemēram, strādā arī kulaks, pie tam pagastvecākais. Tāpat, ja mēs varam izvērst darbu dziļāk, arī tur mainās tautas noskaņojums – kā tas ir Latgalē un Rīgā, kur mēs varam vairāk tuvoties masām.

Raksturojot šo noskaņojumu, nepieciešams tomēr pasvītrot pretrunu. Vidēji noskaņojums – mūsu labā, taču politiskie un partizānu apstākļi ļoti grūti. Šo pretrunu veido iedzīvotāju bailes un vācu noorganizētais pārvaldes aparāts, kurš, par spīti tam, kā noskaņots cilvēks, kurš tajā strādā, tomēr darbojas labi.

Uzdevums: sagraut no iekšienes vācu pārvaldes aparātu un no latviešiem saorganizēto bruņoto spēku un bailu vietā radīt iedzīvotājos vēlēšanos cīnīties par savas dzimtenes atbrīvošanu.

XIX. Mūsu cīņa pret vācu okupantiem

1. Iepriekšējā pieredze.

Lai konkrēti izlemtu, kā strādāt partizāniem un mūsu grupai, kura ieradās šeit pagājušā gada decembrī un šī gada janvārī, bija nepieciešams kritiski pārvērtēt latviešu partizānu iepriekšējās cīņas pieredzi un mācīties no Baltkrievijas un Kaļiņinas apgabala partizānu kauju pieredzes.

Līdz kādiem secinājumiem mums bija jānonāk?

Partizānu kustība var attīstīties divējādi: pirmkārt, stihiski, no pašas tautas dzīlēm, vienā vai otrā novadā un, otrkārt, organizēti. Protams, arī pirmajam veidam agrāk vai vēlāk jāklūst par organizētu kustību. Tā kā mums visiem, šurp atnākušiem, ir uzdevums organizēt latviešu tautu cīņai pret vācu okupantiem, izvērst plašu partizānu kustību, tad arī mums savs darbs jāorganizē tā, lai atrisinātu šo uzdevumu, bet ne tikai realizētu vienu vai otru operāciju.

Tagad ir kara laiks, un mūsu darbībai jābūt pareizai arī no militārā viedokļa. Tāpēc mēs nevaram iet uz Latviju un tur apmesties, kā gāja partizāni pagājušā pavasarī no mūsu Ļeņingradas partizānu novada. Toreiz gāja pāri robežai bez ilgstošas izlūkošanas, bez iepriekš organizēta aģentūras tīkla. Ar nelielu izlūkošanu ar kauju var izcīnīt atsevišķas kaujas un atgriezties atpakaļ, nevis ilgstoši darboties un izvērst plašu partizānu kustību.

Ja mēs sūtām uz valsts iekšieni atsevišķas izolētas grupas vai izpletņlēcējus, tad, pirmkārt, liela daļa no viņiem iet bojā. Bet, otrkārt, viņi var veikt tikai vienu otru diversijas aktu, bet ar to viņi neveic tos uzdevumus, kādi ir jārealizē mums.

Baltkrievu un Kaļiņinas partizāni sevišķu uzmanību veltī izlūkošanai un aģentūrai, jo pēc attiecīgo ziņu saņemšanas iespējams rīkoties lietišķi un mērķtiecīgi. Tāpat nepieciešams, līdz ar reālo palīdzību Sarkanajai armijai, veikt tādas operācijas, kuras noskaņotu tautu par [labu] partizāniem, aizrautu to sev līdzī, parādot partizānu spēku, radītu šo spēku no vietējiem iedzīvotājiem.

Mēs nolēmām rīkoties tādā virzienā, un pagaidām mūsu bāze ir Baltkrievijas partizānu rajonos.

2. Politiskais darbs.

Iepazīstoties ar to politisko darbu, kādu veic Baltkrievijas partizāni, mēs redzam:

Politiskais un partijas darbs viņiem pilnīgi ir saistīts ar partizānu cīņu.

Daudzos gadījumos viņiem katrā rajonā organizēta sava brigāde, un tādos gadījumos brigādes komandieris ir arī sava rajona partijas sekretārs. Parasti tas nav vecais sekretārs, bet no jauna nozīmētais. Tā, piemēram, Osvejas rajonā brigādes komandieris un partijas Osvejas rajona sekretārs ir bijušais MTS direktors Zaharovs. Drīsas rajonā brigādes komandieris un partijas rajona sekretārs ir Gerasimovs (līdz karam bija sekretārs kādā citā rajonā). Apgabala komitejas locekļi un Baltkrievijas štāba pārstāvji koordinē partijas un politisko darbu starp atsevišķiem rajoniem un brigādēm. Visi rajona komitejas locekļi ir attiecīgās brigādes partizāni. Viņi veic politisko darbu iedzīvotāju vidū. Sādžās ir vecākie, pagastos – ciemu padomju priekšsēdētāji, kuri arī ir partizāni.

Baltkrievi jaunus biedrus partijā uzņem pēc tiem noteikumiem, kādi ir Sarkanajā armijā, bet tikai tos, kuri atnākuši no Padomju aizmugures. No vietējiem iedzīvotājiem partijā uzņem pēc statūtiem.

Mēs viņiem iespiežam vienu otru uzsaukumu.

Politiskais darbs Kaļiņinas brigādēs diezgan vājš, un šajā ziņā no viņiem nav ko mācīties.

Balstoties uz pieredzi, mēs atzinām, ka tagad, kara apstākļos, partijas un politisko darbu nedrīkst veikt tā, kā to darījām senajos pagrīdes laikos. Partijas un politisko darbu, ievērojot pašreizējos darba apstākļus, nepieciešams veikt kopā ar partizānu cīņu. Ja mēs stingri atdalīsim partijas darbu no partizānu [cīņas], var rasties tādi apstākļi, kuros partijas darbinieki var būt pamesti un neapsargāti, bet partizāni zaudē partijas vadību vai tā vismaz atslābst. Baltkrievijas pieredze šajā ziņā ir vērtīga, un, apvienojot to ar mūsu agrāko laiku pieredzi, mēs gūstam vērtīgus norādījumus tagadējam partijas un politiskajam darbam.

3. Sadarbība ar citām brigādēm.

Sadarbība ar Baltkrievijas un Kaļiņinas apgabala partizānu brigādēm – laba. Pirmām kārtām, mēs nodibinājām labu, draudzīgu sadarbību ar atsevišķām brigādēm. Pēc tam parādījās Kaļiņinas štāba pārstāvis majors Štrahovs, kurš komandē visas Kaļiņinas brigādes, un Baltkrievijas štāba pārstāvis – kapteinis Bardadins. Tagad jautājumus un operācijas, kas attiecas uz baltkrieviem, kaļiņiniešiem un mums, izlemjam – Bardadins, Štrahovs un es kā mūsu CK pārstāvis. Bet tajā pašā laikā sadarbība turpinās arī tieši ar brigādēm un vienībām.

Grūtības sagādā Izlūkošanas pārvaldes speciālās grupas. Viņi lūdz no mums palīdzību, lai varētu strādāt Latvijā. Mēs viņiem sniedzam šo palīdzību un dodam savus cilvēkus. Bet šīs grupas ir tik nedisciplinētas, ka tās nākas apvaldīt, iegrožot. Viņi nepārtraukti žūpo, uzvedas piedauzīgi, pat zog. Pie tam šīs grupas ir pavisām informācijas vākšanā. Savus rajonus viņi neapmeklē un bieži ziņas iegūst no partizāniem, dažas ziņas bieži līdzīgas t. s. "VTT" (viena tante teica) ziņām. Vajadzētu panākt, lai Izlūkošanas pārvalde atsūtītu kādu cilvēku,

kurš ieviestu kārtību. Mēs tik daudz runājam par to tāpēc, ka mūsu cilvēki, kurus mēs devām šim grupām, viegli var iet bojā bez jēgas. Bet nepalīdzēt mēs nevaram.

4. Mūsu darbs pagājušajā ziemā.

Saskaņā ar augšminēto, pagājušajā ziemā mēs noorganizējām plašu aģentūras tīklu, kas sniedzas līdz Nr. 1., aptver daudzus lauku pagastus, pilsētas un pilsētiņas. Sākumā aģentūras tīkls mūs apgādāja tikai ar nepieciešamajām ziņām. Pēc tam mēs paralēli noorganizējām vairākus tīklus sakariem. Tagad viens tīkls kalpo aģentūras ziņu savākšanai, otrs – izplata literatūru un trešais – veic sakaru tālāku sazarošanos ar citiem apvidiem, pretinieka organizācijās un iestādēs, nodarbojas ar aizbēgušo cilvēku meklēšanu un grupu organizāciju. Sakaru tīklā iesaistīti tikai vietējie iedzīvotāji, kuri var brīvi pārvietoties. Mums ir sakari ar vācu iestādēm, ar policiju, ar leģionu. Šos sakarus mēs cenšamies paplašināt, attīstīt tālāk un padarīt kustīgākus. Tagad vēl vienā otrā gadījumā šie sakari īsti nedarbojas, cilvēki ir, bet grūti ar viņiem satikties. Protams, lielākajā daļā gadījumu tie ir aktīvi.

Šis sakaru tīkls ir mūsu pirmā darbības organizācija.

Ar savām partizānu cīņas operācijām un ar savu literatūru mēs panācām, ka par mums zina visa Latvija. Tas, ko par mums runā tauta Rīgā un citās vietās, bieži vien ir pārspīlēts, mūsu spēkus tēlo kā ļoti lielus un mūsu sasniegumus – grandiozus. Gadās arī tādi, kuri saskaņā ar vācu pavēli sauc mūs par bandītiem, taču tautas simpātijas sveras uz mūsu pusi.

Pat tie, kuri neieredzēja kā fričus, tā arī mūs, tagad pamazām sveras uz mūsu pusi. Tas, ka par latviešu partizāniem tagad visi zina un par viņiem runā, pēc manām domām, ir liels sasniegums.

Šī mūsu popularitāte deva mums iespēju pastiprināt mūsu kaujas spējas. Jau pašā sākumā bija skaidrs, ka mēs varēsim izdarīt kaut ko jūtāmāku tikai tad, ja mums izdosies noorganizēt kaut cik nozīmīgu bruņoto spēku. Sakarā ar to mēs sākām vervēt partizānus no Latvijas iedzīvotājiem. Šī vervēšana deva labus rezultātus. Ar saviem spēkiem mēs vispār nespējam aptvert visus tos, kurus mēs varētu savervēt. Grūtības rada: 1) ieroču trūkums. Mēs iegūstam trofejas, mēs saņemam no Jums. Bet tā visa ir par maz. 2) No jauna savervētie ir jābaro, un, jo vairāk apbruņoto, jo lielākā skaitā mēs varam uzturēt jaunsavervētos. Tāpēc iesākumā, kamēr mūsu bija maz, mēs nevarējām vervēšanu veikt lielā apjomā. Tagad jau varam vairāk. 3) Zināms laiks paiet apmācībai. Mēs jau novadījām vairākus apmācības kursus. Viens [no tiem] bija februārī, bet martā un aprīlī mums bija 3 kursu izlaidumi. Līdzko beidzam vienu kursu, sākam otru. Tādā kārtā mēs radījām brigādi, kuru attīstām un paplašinām tālāk.

Protams, ar šo raksturojumu nav izsmelts viss mūsu ziemas darbs, parādīti tikai trīs galvenie mūsu darba virzieni, kurus mēs uzskatām par galvenajiem un pie kuriem mēs visvairāk strādājam.

Pie tā var vēl piebilst, ka mēs radījām vairākas līdzjutēju grupas un diversantu grupas, bet sakarā ar ziemas apstākļiem strādāt bija grūti, un tās paveica salīdzinoši maz.

Mūsu tālākie uzdevumi

Pamatojoties uz visu teikto, īsos vārdos mūsu tālākos uzdevumus varam formulēt šādi.

1) Radīt visā Latvijā partijas un komjaunatnes organizācijas, kuras visās vietās vadītu cīņu pret fašismu un izvērstu plašumā un dziļumā partizānu kustību.

Organizējot partijas un komjaunatnes organizācijas, nepieciešams izmantot tās darba iespējas, kādas tagad, kara laikā, radušās sakarā ar partizānu grupu pastāvēšanu.

Partijas un komjaunatnes darbs nav jāatrauj no partizānu cīņas, tam jābūt ciešā kontaktā un jāvada šī cīņa.

2) Tālāk attīstīt jau esošās un radīt jaunas spēcīgas partizānu kaujas vienības, kuras,

graujot vācu aizmuguri, sniegtu aizvien pieaugošu palīdzību Sarkanajai armijai un ar savām operācijām aizrautu sev līdzīgu plašas tautas masas.

3) Tautas masas, kuras nav iespējams ietvert bruņotās partizānu vienībās, nepieciešams organizēt līdzjutēju grupās, aktīvistu grupās, komitejās cīņai pret fašismu un diversiju grupās.

4) Sagraut vācu iestādes un paralizēt okupācijas varas darbu Latvijā. Šis sagraušanas darbs tiek veikts ar bruņotu cīņu, ar mūsu aģentiem, iedzīvotāju pretošanās organizēšanu.

5) Sist vācu, "brīvprātīgo" un policijas garnizonus un virzīties zemes iekšienē pēc plāna, kas Jums jau paziņots pa radio.

6) Sistemātiski un nesaudzīgi veikt diversiju aktus uz dzelzceļiem, šoseju un citiem ceļiem, telefona un telegrāfa līnijās, fabrikās un uzņēmumos, vācu armijas karamateriālu, ekipējuma un pārtikas noliktavās. Tas ir jāveic kā pašiem partizāniem, tā arī diversiju grupām, kuras noorganizētas no vietējiem iedzīvotājiem.

Galvenokārt šo uzdevumu izpildei mums ir jāvervē cilvēki un jārada grupas visos lielākajos uzņēmumos, noliktavās un transporta vienībās.

7) Nepieciešams nodibināt sakarus ar pastāvošajām pretvācu grupām un vadīt tās cīņā pret vāciešiem.

8) Mūsu izsniegto literatūru padarīt aktuālu un plašus iedzīvotāju slāņus aptverošu.

Jādod atbildes uz visiem aktuāliem jautājumiem. Vērsties ar speciāliem uzsaukumiem pie dažādiem iedzīvotāju slāņiem, pie dažādām amatpersonām un dažādām karaspēka daļām.

Tā kā mūsu literatūras tirāža nav liela, tā jāizplata tā, lai tā nokļūtu nozīmētajā vietā. Literatūras izplatīšanai ir mērķis: tālākā attiecīgo cilvēku apstrāde un to organizatoriskā aptveršana.

9) Ar partizānu grupu palīdzību, ar mūsu organizāciju, ar mūsu literatūru, ar mūsu aģentūras tīkla palīdzību panākt, lai iedzīvotāji nepildītu vācu iestāžu rīkojumus, nemaksātu nodokļus un nepildītu klaušas.

10) Nodibināt sakarus ar Latviešu patriotu savienību un ietekmēt to, lai tā aktīvāk cīnītos pret vāciešiem mums vēlamā virzienā.

11) Tā kā galvenais spēks, uz kuru balstās vācu okupācijas iestādes Latvijā, ir "brīvprātīgo" bataljoni, leģions un policija un tā kā šis spēks tiek izmantots arī frontē, tad kā vienu no vissvarīgākajiem uzdevumiem mēs uzskatām šī spēka iekšējo demoralizāciju.

Šajā bruņotajā spēkā jau manāmas demoralizācijas pazīmes, kuras varētu atvieglot mūsu uzdevumu.

Kā iespējamais cīņas līdzeklis tajā ir mūsu savervēto cilvēku darbs šo spēku daļās. Tādu cilvēku vervēšana – mūsu vispirmais uzdevums. Šajā daļās jāizplatās mūsu literatūrai, lai uzkurinātu naidu pret vāciešiem, parādītu Sarkanās armijas spēku un pareizo ceļu uz dzimtenes atbrīvošanu.

Šis darbs ir jāpaveic ar sekmīgiem uzbrukumiem viņu garnizoniem un vācu rindās savervēto latviešu sagūstīšanu, pēc tam viņus varētu atlaist vai rādīt viņu paziņām, ka viņi jau kļuvuši par partizāniem.

Latvijas K(b)P CK loceklis: Diegs.

1943.25.IV.

**40. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. g. 11. augusta
operatīvais pārskats Nr. 4, par Latvijas partizānu kaujas darbību no
1943. gada 5. līdz 10. augustam.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 448. lieta, 7. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar pulkveža A. Sproģa parakstu. Uz dokumenta rezolūcija: "b. Kalmikovam, b. Avdejevam. Iekļaut pārskatā. 12.8. Naumovs".

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Operatīvais pārskats Nr. 4
Par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību
no 1943. g. 5. līdz 10. augustam
Karte M 1: 500000

1943. g. 14. jūlijā 1. vienības (komandieris Samsons) spridzinātāju grupa uz dz. c. līnijas Jaunlatgale–Ostrova starp Jaunlatgales un Ritupes stacijām nolaida no sliedēm uz fronti ejošo militāro ešelonu.

[19]43. g. 22.7. uz ceļa Zilupe–Šķaune starp Vecslobodu un Lauderiem uz 2. vienības (komandieris Ratiņš) spridzinātāju uzstādītās mīnas uzsprāga vācu automašīna. Pretinieka zaudējumi: nogalināti 8 un ievainoti 2 vācieši.

[19]43. g. 25.7. 2. vienības aģenti pie Briģu stacijas (dz. c. līnija Ludza–Sebeža) apmētāja ar rokasgranātām policistu grupu. Pretinieka zaudējumi – nogalināti 2 policisti.

No 1943. g. 28. līdz 29. jūnijam 1. vienības spridzinātāji pie stacijas Pīrāgi (dz. c. līnija Jaunlatgale–Ostrova) nolaida no sliedēm lokomotīvi ar 2 vagoniem, kas ir sasisti.

[19]43. g. 30.7. 1. vienības spridzinātāju grupa uz ceļa Mozuļi–Petručenki, kas ir 12 km uz R no Mozuļiem, uzspridzināja automašīnu, kurā tika nogalināti 5 vācieši. Tā pati grupa uz tā paša ceļa iznīcināja jaunu telefona līniju viena kilometra garumā.

1943. g. 1. augustā 1. vienības spridzinātāji Vāveru stacijā (dz. c. līnija Jaunlatgale–Rēzekne) nolaida no sliedēm militāro ešelonu ar karaspēku un kravu.

Papildinot pārskata Nr. 3 ziņojumu – pēc precizētām ziņām, no sliedēm nolaistajā militārajā ešelonā sadragāta lokomotīve un 31 vagoni, no tiem 20 vagoni ar vāciešu dzīvo spēku.

Latvijas Partizānu kustības
štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Štāba priekšnieka vietnieks

a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

41. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 17. augusta operatīvais pārskats Nr. 5 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību no 1943. gada 10. līdz 15. augustam.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 448. lieta, 8. lp. un tās otrā puse. Oriģināls mašīnrakstā ar pulkveža A. Sproģa parakstu. Uz dokumenta rezolūcijas: "b. Kalmikovam, b. Avdejevam. Ievietot pārskatā. Naumovs. 18.8."; "Ievietots pārskatā. Kalmikovs. 20.8.43."

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Izej. Nr. 00381
[19]43. g. 17.8.

Operatīvais pārskats Nr. 5 Par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību laikā no 1943. g. 10. līdz 15. augustam Karte M 1 : 500 000

[19]43. g. 8.7. uz 2. vienības spridzinātāju uzstādītās mīnas dz. c. līnijas Ludza–Zilupe posmā starp Briģiem un Zilupi uzsprāga autobuss (drezīna) ar pasažieriem, nogalināti un ievainoti 52 cilvēki.

[19]43. g. 10.7. 1. vienības spridzinātāji netālu no Karsovo [Tā tekstā. – *Tulk.*] stacijas (dz. c. līnija Rēzekne–Jaunlatgale) nolaida no sliedēm uz fronti ejošu ešelonu ar dzīvo spēku. Sasisti: lokomotīve un 3 vagoni, pārējie nogāja no sliedēm; nogalināto skaitu noskaidrot nebija iespējams.

No [19]43. g. 12. līdz 13.7. 2. vienības partizāni cīnījās ar pretinieka kordoniem. Nogalināti 20 vācu kareivji.

[19]43. g. 24.7. vācu slēpnis pie Torņišku sādžas (kartē nav) apšaudīja 2. vienības spridzinātāju grupu. Partizānu zaudējumi – 1 cilvēks kritis.

Cita tās pašas vienības grupa iznīcināja trīs kazarmas, kurās izvietots vācu kordons.

[19]43. g. 25.7. 1. vienības spridzinātāji pie Skripko sādžas uzspridzināja smago [kravas] automašīnu. Sasista automašīna, nogalināti 2 vācieši.

[19]43. g. 28.7. 1. vienības spridzinātāji Lopatinskas sādžā uzspridzināja piena fermu.¹ Šajā fermā 2000 šī novada zemnieki nodeva piena piegādes.

Naktī no š. g. 29. uz 30. jūliju 2. vienības partizāni Vecslobodas sādžā sagrāva policijas iecirkni. Nogalināti 4 policisti.

Uz šosejas Vecsloboda–Šķaune uzspridzināts tilts.

1943. g. 6. augustā 1. vienības spridzinātāji uz ceļa Ludza–Zilupe pie Nirzas stacijas uzspridzināja automašīnu, nogalināti 2 vācieši.

[19]43. g. 7.8. 2. vienības spridzinātāji starp Briģu un Zilupes stacijām (dz. c. Ludza–Zilupe) nolaida no sliedēm militāro ešelonu ar dzīvo spēku. Sasisti: lokomotīve, 7 vagoni ar munīciju, 7 vagoni ar elpi (sadega) un 6 vagoni ar cilvēkiem. Kustība iecirkni Ludza–Zilupe tika pārtraukta uz 20 stundām. Vācieši arestēja 2 cilvēkus no savas dzelzceļa apsardzes, aizveda uz Ludzu un nošāva.

[19]43. g. 10.8. 1. vienības spridzinātāji pie Briģu stacijas 3 vietās nomīnēja šoseju; uz mīnas uzsprāga automašīna; palīdzībai izsauktā sanitārā automašīna uzņēma ievainotos un, atgriežoties uz Ludzu, arī uzsprāga. Rezultātā sasistas 2 automašīnas un nogalināti 24 vācieši.

1 Pienotavu. – *Red.*

Turpat policisti – “aizsargi”, neitralizējot partizānu uzstādītās mīnas, uzspridzināja 3 mīnas, izpostīja šoseju un pārtrauca satiksmi [pa to] uz vienu dienu. Vācieši arestēja “aizsargus”.

Cita tās pašas vienības grupa 3 vietās izpostīja telefona līniju.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Štāba priekšnieka vietnieks
a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

**42. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 21. augusta
operatīvais pārskats Nr. 6 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību
no 1943. gada 15. līdz 20. augustam.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 448. lieta, 9. lp.; Oriģināls maģinrakstā ar pulkveža A. Sproģa un ūtāba priekšnieka vietnieka a. d. apakšpulkveža Mihelona parakstiem. Uz dokumenta rezolūcijas: "b. Kalmikovam, b. Avdejevam. Iekļaut pārskatā. 21.8. Naumovs"; "Ievietots operatīvajā pārskatā Nr. 35. A. Kalmikovs".

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas partizānu kustības ūtābs
1943. g. 21. augustā
Nr. 00399

Operatīvais pārskats Nr. 6
Par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību
no 1943. g. 15. līdz 20. augustam
Karte M 1 : 500 000

1943. g. 31. jūlijā 1. vienības spridzinātāji uz līnijas Rēzekne–Jaunlatgale (Abrene) 5 km uz ZA no Vāveres stacijas nolaida no slīdēm vācu eģelonu ar munīciju, dzīvo spēku un slīdēm, pavisam 32 vagonus.

Sprādzienā pilnīgi sasīsti 8 vagoni, bet pārējie nosvīesti no uzbēruma, nogalināti un ievainoti 300 vācieģi, izpostīts dzelzceļa uzbērumš 127 m garumā un pārtraukta satīksme pa ūo ceļu uz 2 dienām.

Latvijas Partizānu kustības ūtāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

ūtāba pr-ka vietnieks a. d. apakšpulkvedis
/paraksts/ (Mihelons)

43. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 28. augusta operatīvais pārskats Nr. 7 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību no 1943. gada 20. līdz 25. augustam.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 449. lieta, 10. lp. Oriģināls maģinrakstā ar pulkveža A. Sproģa un štāba priekšnieka vietnieka a. d. apakšpulkveža Mihelona parakstiem.

Piln. slepeni
1. eks.

Izej. Nr. 00431
43. g. 28.8.

Operatīvais pārskats Nr. 7
Par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību
no 1943. g. 20. līdz 25. augustam
Karte M 1 : 500 000.

Š. g. 3. augustā b. Samsona vienības partizāni Mērdzenē, 15 km uz Z no Ludzas (pa šoseju Ludza–Kārsava, uz kartes nav), uzspridzināja un nodedzināja pagasta valdi. Briģos, 4 km uz ZA no Zilupes, uzspridzināja un nodedzināja pagasta valdi un pastu ar telefona stacijas komutatoru, iznīcināja mobilizācijas dokumentus, piegādātāju sarakstus un citus dokumentus. Kaujā nogalināti 7 policisti.

19. augustā b. Samsona vienības partizānu vads uzsāka kauju ar vāciešiem, kuri novāca ražu uz bij. Latvijas robežas, izklīdināja vācu vienību, nogalināja 5 vāciešus, 10 zirgus un iznīcināja 10 vezumus.

20. augustā b. Laiviņa brigādes partizānu grupa, kas devās uz Rāslavas¹ rajonu, bija spiesta uzsākt kauju ar 200 vāciešiem. Kaujā nogalināti 7 vācieši. Mūsu zaudējumi: kritis grupas komandieris b. Ketlers un pazudis bez vēsts 1 cilvēks.

Latvijas Partizānu kustības priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Štāba priekšnieka vietnieks
a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelons)

¹ Iespējams: Krāslavas. – *Sast.*

**44. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka S. Beļčenko 1943. gada
11. novembra pilnīgi slepenais ziņojums par V. Laiviņa brigādes
Eduarda Melāna vadītās partizānu grupas uzbrukumu automašīnai
ar augsta ranga vācu virsniekiem uz Zilupes–Pasienu ceļa 1943. gada
24. oktobrī. Ar ziņojumu iepazīstināts VK(b)P CK Politbirojs.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 22. lieta, 180. lp.

Stingri slepeni

Centrālais partizānu kustības štābs Augstākā virspavēlnieka mītnē

1943. gada 10. novembrī

Nr. 3850-ss

Paziņojums

[19]43.24.10. b. Melāna grupa no Latvijas partizānu brigādes (komandieris b. Laiviņš) uz ceļa Zilupe–Pasiene Duboviku sādžas rajonā (45–50 km uz R no Sebežas) veica uzbrukumu vieglajai automašīnai, kurā brauca Ludzas apriņķa vadītājs barons Štrambergs ar pavadoņiem, lai pasniegtu apbalvojumus nodevējiem.

Uzbrukuma rezultātā nogalināti: barons Štrambergs, Ludzas apriņķa priekšnieks Ružka, šā apriņķa policijas un aizsargu priekšnieks Pass, viens vācu pulkvedis, kura uzvārds nav noskaidrots, un šoferis.

S. Beļčenko.

Nosūtīts: b. b. Staļinam
Molotovam
Maļenkovam
Andrejevam
Ščerbakovam
Berijam
Vorošilovam
Antonovam

166
 СТРОГО СЕКРЕТНО
 180

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ШТАБ ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
 ПРИ СТАВКЕ ВЕРХОВНОГО ГЛАВНОКОМАНДОВАНИЯ

10 ноября 1943 г.

№ 3850сс.

С О О Б Щ Е Н И Е

24.10.43 группой т.Мелан из латвийской партизанской бригады (командир т.Дайвиньш) на дороге СИЛУПЕ-ПАСИЕНЕ в районе дер.ЛУБОВИКИ (45-50 км зап.Себеж) произведено нападение на легковую автомашину, в которой ехал руководитель Лудзенского уезда барон Штрамберг с сопровождавшими его лицами, для вручения наград предателям.

В результате нападения убиты: барон Штрамберг, начальник Лудзенского уезда - Ружва, начальник полиции и айзсаргов этого уезда - ПАС, один немецкий полковник, фамилия которого не установлена и шофер.

Разослано:

С.Рельченко

т.т. Сташину
 Шолохову
 Мисеникову
 Андрееву
 Шербакову
 Берия
 Воронинкову
 Андусову.

**45. dok. LPKŠ priekšnieka A. Sproģa 1943. gada 30. novembra ziņojums
CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko
par I. Sudmaļa organizēto terora aktu Rīgā, Doma laukumā,
1943. gada 13. novembrī.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 62. lp. Rezolūcija: "Izlūkošanas daļai. Interesanti! B".

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 30. novembrī
Nr. 00731

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Brigādes komandieris b. Laiviņš ziņoja, ka 13. novembrī plkst. 12.00 bija ieplānota protesta demonstrācija pret antihitleriskās koalīcijas 3 lielvalstu (PSRS, Lielbritānijas, ASV) Maskavas konferences lēmumiem.

Pirms demonstrācijas sākuma atklājās, ka šim mērķim uzceltā tribīne ir minēta. Mīnas sprādzienā pie tribīnes nogalināti 3 cilvēki un ievainoti 2 cilvēki. Starp nogalinātajiem – arhitekts Romanbo¹, pārējo nogalināto un ievainoto uzvārdi nav noskaidroti.

Detāļas tiek noskaidrotas.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Štāba priekšnieka vietnieks
a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

---

1 Artūrs Ramanis. – *Sast.*

LATVIJAS PARTIZĀNU KUSTĪBAS
STABS

ЛАТВИЙСКИМ
ШТАБ ПАРТИЗАНСКОГО
ДВИЖЕНИЯ

СЕКРЕТНЫЙ ОТДЕЛ
Ц.Ш.П.Д.
ВХОД. № 7405
30/11 1943

Сов.Секретно.

Экз. № 1

30/11

106
62

ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА ЦЕНТРАЛЬНОГО ШТАБА ПАРТИЗАН-
СКОГО ДВИЖЕНИЯ.

Комиссару Госбезопасности тов. БЕЛЬЧЕНКО.

30. Ноябрь 1943
№ 00731

Корнет
Михельсон

По донесению командира бригады т. ЛАВИНЬШ, 13-го
ноября о.г. в гор. Рига, на 12 часов дня была назначена
демонстрация протеста против решения Московской кон-
ференции 3-х держав антигитлеровской коалиции /СССР, Ве-
ликобритания, США/.

До открытия демонстрации, построенная для этой
цели трибуна оказалась заминированной. Взрывом мины у
трибуны были убиты 3 человека и ранены 2 человека. Среди
убитых — архитектор РОМАНОВО, фамилии остальных убитых и
раненных не установлены.

Подробности уточняются. —

Начальник Латвийского Штаба
Партизанского движения
П о л к о в н и к

С. С. С.

(ОПРОСИО)

И
4 ноября 1943г.

Зам. Начальника Штаба
подполковник а/с

Михельсон

(МИХЕЛЬСОН)

Отдел, в 3-х экз.

Экз. №1 — адресату
Экз. №2 — ЦК КП/С Латвия
Экз. №3 — в дело
в.з.

Ознакомить
1.12.43

Мару

Корнет
М. Михельсон
4.12
Холост
М.В.М.

266

46. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības pulkveža S. Beļčenko 1943. gada 24. jūnija rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim par sagūstītā policista Jāņa Krastiņa nosūtīšanu pāri frontei CPKŠ rīcībā.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. l., 7. lp.

Piln. slepeni

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam pulkvedim b. Sproģim

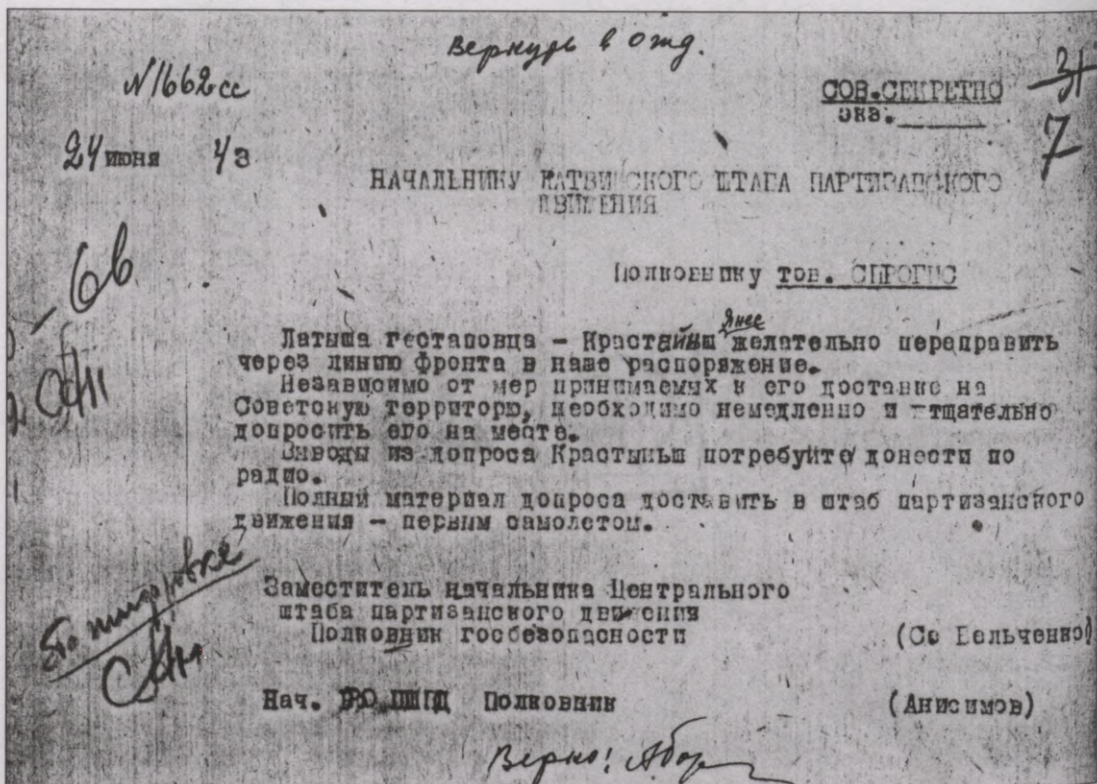
Gestapovieti latvieti Jāni Krastiņu vēlams pārsūtīt pāri frontes līnijai mūsu rīcībā. Neatkarīgi no pieņemtajiem pasākumiem viņa nogādāšanai Padomju teritorijā, nepieciešams nekavējoties un rūpīgi noprotināt viņu uz vietas.

Secinājumus par Krastiņa noprotināšanu lieciet paziņot pa radio.

Pilnīgu noprotināšanas materiālu nogādāt partizānu kustības štābā ar pirmo lidmašīnu.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietnieks Valsts drošības pulkvedis (Beļčenko)

CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšnieks pulkvedis (Aņisimovs)

**47. dok. LPKŠ 2. daļas priekšnieka majora Kalniņa 1943. gada.
28. decembra izziņa par K. Kernoviča no Ludzas aizturēšanu un
nošaušanu.**

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 68. lieta, 63. lp. Oriģināls maģinrakstā ar Kalniņa parakstu. Uz dokumenta rezolūcija: "Pie V. Zeļenkova lietas. 14.07.44."

Piln. slepeni

Izziņa

Latvijas partizānu brigādes komandiera vietnieks vec. leitnants Ballods 8. augustā ziņoja, ka 1943. g. 10. jūnijā b. Samsona 1. vienība aizturēja vācu spiegu K. Kernoviču no Ludzas (Lūcinās) pilsētas.

Pratināšanā K. Kernovičs liecināja, ka viņu savervēja policists Pavlovskis un nosūtīja no Ludzas pilsētas uz Latvijas partizānu brigādi ar uzdevumu.

No Ludzas Kernoviču nosūtīja uz pierobežas garnizonu Krivandas ciemā, kur viņu pārveda pāri robežai un palaida.

Tālāk Kernovičs liecināja par Ludzā pastāvošo policijas spiegu skolu (pats Kernovičs neatzinās, ka beidzis šo skolu), bet norādīja, ka [19]43. g. 04.06. skolu beidza 4 spiegi, kurus viņš sastapa Vindratu sādžā robežsargu uniformās, bruņotus ar "Valtera" sistēmas pistoļēm.

Kernovičs viņus agrāk pazinis pēc uzvārdiem: V. Zeļenkovs, A. Ullass, A. Jūlis un J. Čerņavskis. Šīs personas viņu pārvedušas pāri robežai, bet paši atgriezušies atpakaļ. Viņi centīšoties nokļūt pie partizāniem kā dezertieri no kordona.

K. Kernovičs tika nošauts bēgot b. Samsona 1. vienībā.

Latvijas PKŠ 2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)
1943. g. 28. decembrī

Izziņa. Prokopenko Pjotrs (tetovējums uz kreisās rokas "Petra"); par viņu kā spiegu ziņoja b. Samsons 1944. g. 1. martā.

Latvijas PKŠ 2. daļas priekšnieks majors (Kalniņš).

48. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 11. janvāra operatīvais pārskats Nr. 3 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību no 1944. gada 6. līdz 10. janvārim.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 449. lieta, 2. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar A. Sproģa parakstu. Uz dokumenta rezolūcija: "L[ieta] 16-a. b. Kalmikovam ieskaitīt pārskatā 12.01."

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Operatīvais pārskats Nr. 3
Par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību
pēc ziņojumiem no 1944. g. 6. līdz 10. janvārim

[19]43. g. 20.12. grupa 1. vienības partizānu, atgriežoties no uzdevuma, Stolbovas sādžas rajonā cīnījās ar pretinieka grupu, kura atradās slēpnī. Šajā kaujā kritis partizāns-spridzinātājs Ļepkins un trīs tika ievainoti. Pretinieka zaudējumi nav noteikti.

[19]43. g. 12.12. grupa 1. vienības partizānu uzbruka vācu karamateriālu noliktavai Orškovo sādžas rajonā. Kā trofejas partizāni ieguva 25 kavalēristu seglus.

Tajā pašā dienā cita tās pašas vienības partizānu grupa Vorosiļovkas sādžas rajonā uzbruka grupai vācu policistu. Kaujā tika nogalināts 1 vācu policists un 1 vācu aģents. Šajās operācijās partizāniem zaudējumu nebija.

[19]43. g. 27.12., kā ziņo 1. vienības komandieris, grupa šīs vienības partizānu uzspidzināja pretinieka militāro ešelonu 3 km uz A no Nirzas stacijas (dzelzceļš Ludza–Zilupe). Detaļas tiek precizētas.

1. vienības komandieris b. Samsons ziņo, ka soda vienības kopā ar mobilizētajiem policistiem un aizsargiem pastiprināti apsargā bijušās Latvijas robežas rajonu, acīmredzot, lai neielaistu Latvijā Osvejas rajonā darbojošos partizānus. Divi Samsona mēģinājumi ar 40 cilvēku grupu pārvietoties no Blontu rajona uz Lubānu (2. vienības bāzes rajons) pastiprināto pretinieka slēpņu un patruļu dēļ bija neveiksmīgi. Abos gadījumos partizāni vairākkārt cīnījās pret ievērojamiem pretinieka spēkiem un, lai izvairītos no ielenkuma draudiem un nevajadzīgiem zaudējumiem, bija spiesti atgriezties Blontu rajonā.

Kā ziņo 3. vienības komandieris b. Zaļums (ar daļu vienības iznācis uz padomju aizmuguri), [19]43. g. 21.12. Mihaļino sādžas rajonā vienības izlūki no slēpņa nogalinājuši 4 vācu karavīrus, kuri mēģināja tuvoties vienības izvietotajam rajonam. Nākamajā dienā vācu soda vienības ar artilērijas, bruņumašīnu un mīnmetēju atbalstu uzbruka vienības aizsardzībai Beļānu sādžas rajonā. Atvairot uzbrukumu, pretiniekam tika nodarīti zaudējumi: iznīcināta bruņumašīna, nogalināti vairāk nekā 20 vācu kareivju un virsnieku, sagūstīts viens vācu kareivis, bez tam ienaidnieks zaudēja vairākus ievainotos. Partizānu pusē krituši 2 cilvēki – Robinsons un Jevgeņijs Dubro.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zarins)

Nr. 0047
1944. g. 11. janvārī

VIII. KAUVINIEKU IZLŪKZIŅOJUMI

49. dok. PSRS CPKŠ pie Augstākā virspavēlnieka mītnes priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1942. gada 14. jūlija pilnīgi slepenā instrukcija partizānu štābu priekšniekiem "Par aģentūras-izlūkošanas darba organizēšanu un nostādni".

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 14. lieta, 8.-11. lp. Oriģināls maģinrakstā ar P. Ponomarenko parakstu.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 7

Par aģentūras-izlūkošanas organizāciju un nostādni

Pieredze rāda, ka partizānu cīņas pret vācu okupantiem, ka partizānu vienību kaujas darbības panākumi ir ļoti atkarīgi no tā, cik labi vienībās nostādīts izlūkošanas darbs, cik rūpīgi partizāni iepriekš izlūkojuši un izpētījuši to vai citu uzbrukuma, diversijas objektu.

Partizānu kustības attīstība pretinieka aizmugurē paver plašas iespējas izlūkošanas un aģentūras darbam, visu to ziņu, materiālu, dokumentu iegūšanai, kuri ļautu dziļi izpētīt politisko un ekonomisko situāciju pretinieka aizmugurē; režīma, dzelzceļa transporta, lauksaimniecības, rūpniecības stāvokli; okupantu politiku reliģijas, tautas izglītības, veselības aizsardzības, PSRS naidīgo nacionālistisko formējumu darbības jomā, kā arī iedzīvotāju politisko noskaņojumu, kas raksturotu viņu attieksmi pret okupantiem.

Ar labi organizēta aģentūras-izlūkošanas darba palīdzību var ievērojami paaugstināt partizānu vienību un grupu nenotveramību.

Prasmīgai izlūkošanas un aģentūras darba nostādnei ar plašo partizānu kustības iespēju izmantošanu ir jāsniedz mums arī nozīmīgas ziņas par pretinieka karaspēka izvietojumu, skaitlisko sastāvu, pārvietošanos, štābu un karaspēka stāvokli, [par] aerodromiem, noliktavām, ķīmiskām bāzēm, apbruņojuma materiālo daļu un pretinieka cīņas paņēmienu pret partizānu kustību.

Nepieciešamie rezultāti šajā virzienā var tikt sasniegti tikai tad, ja frontes štābi pa īstam organizē izlūkošanu un aģentūras dienestu. Tas ir vēl nepieciešamāks, jo Valsts Aizsardzības komiteja savā 1942. g. 30. maija lēmumā par vienu no pamatuzdevumiem uzskata Sarkanās armijas daļu informēšanu par pretinieka karaspēka izvietojumu, skaitlisko sastāvu un pārvietošanos.

Lai atdzīvīnātu un attīstītu aģentūras-izlūkošanas darbu līdz partizānu kustības uzdevumu līmenim

ierosinu:

1. Organizēt aģentūras izlūkošanu, izmantojot visus frontes štābu un armiju operatīvo grupu sakaru kanālus ar partizānu vienībām, grupām.

2. Partizānu vienībās ieviest komandiera palīga amatu aģentūras un karaspēka izlūkošanas lietās un izdalīt speciālas spējīgu izlūku grupas no vienības personālā sastāva.

3. Nodrošināt aģentūras un karaspēka izlūkošanas ziņu ienākšanu partizānu kustības štābā no dažādiem avotiem: speciālās un masu aģentūras, kurjeriem, sakarniekiem, gūstekņu un no pretinieka teritorijas puses frontes līniju pārgājušo personu nopratināšanas; izmantojami arī partizānu vienību karaspēka izlūkošanas dati, vācu militārās pavēlniecības un administrācijas pavēles, rīkojumi un citi iespiestie okupantu izdevumi.

4. Izlūkošanu un stāvokļa izpētīšanu ienaidnieka tuvākajā aizmugurē uzdot armijas operatīvajām grupām.

5. Pirms pieņemt kādu lēmumu par lielas operācijas veikšanu ar partizānu vienību spēkiem, kas saistīta ar zināmu risku un partizānu vienību dislokācijas maiņu, pretinieka dziļās aizmugures mazizpētītajos rajonos izmest speciālas izlūku grupas, nodrošinot tās ar rācijām vai drošiem kurjeru sakariem ar tuvāko partizānu vienību, kas uztur radiosakarus ar partizānu kustības frontes štābu.

6. Izvērst plašu dažādu dokumentu iegūšanas darbu, sevišķi dokumentu, kuri var nodēvēt par vietējā iedzīvotāja statusa apliecinājumu, vietējo iedzīvotāju pārvietošanās caurlaides okupētajā teritorijā. Šos dokumentus pēc to iegūšanas nosūtīt partizānu kustības Galvenajam štābam.

7. Instruējot partizānu vienību vadošo sastāvu, ko gatavo izmešanai pretinieka aizmugurē, nopietnu uzmanību pievērst aģentūras-izlūkošanas darba uzdevumiem un konspirācijai.

8. Partizānu vienību komisāriem uzdot personīgi nodarboties ar partizānu vienības sastāva aģentūru, lai atklātu morāli nestabilus elementus un nodevējus. Tāpēc sagatavošanas darbā katram komisāram jāapgūst nepieciešamo minimumu aģentūras darbā, konspiratīvās iemaņas.

Nosaku šādu atskaitīšanās kārtību par aģentūras-izlūkošanas darba rezultātiem:

a) informācija, kurai ir izlūkošanas vērtība, nekavējoties tiek nodota partizānu kustības Centrālajam štābam ar telegrāfisku paziņojumu šifrētā tekstā;

b) katra mēneša 15. un 30. datumā tiek iesniegti rakstiski ziņojumi, kuros apkopota aģentūras-izlūkošanas informācija, ko saņēmis frontes štābs atskaites periodā. Atskaites ziņojuma beigās speciālā sadaļā parādīt organizatoriskos pasākumus, kādus veicis štābs, lai uzlabotu aģentūras-izlūkošanas darbu.

Centrālā partizānu kustības štāba Augstākā virspavēlnieka mītnē
priekšnieks /paraksts/ (P. Ponomarenko)
1942. g. 14. jūlijā

50. dok. LPKŠ priekšnieka v.p.i. E. Amerika CPKŠ izlūkošanas daļas priekšnieka vietniekam Valsts drošības pulkvedim S. Beļčenko 1943. gada 11. un 18. maijā nosūtītie ziņojumi ar Latvijas partizānu iegūtajām izlūkošanas ziņām no 1943. gada 11. janvāra līdz 12. maijam.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 978. lieta, 1.–9. lp.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 11. maijā
Nr. 0027

Piln. slepeni
Eks. 1

CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšnieka vietniekam
Valsts drošības pulkvedim b. Beļčenko

Ar šo tiek nosūtīti izlūkošanas materiāli, kurus ieguvušas Latvijas partizānu vienības no 1943. g. janvāra līdz maijam.

Pielikums: augšminētais uz 5 lapām.

Štāba priekšnieka v. p. i. /paraksts/ (E. Ameriks)

Izlūkošanas ziņas, kuras ieguva Latvijas partizānu vienības
no 1943. g. janvāra

11.01. Rīgā fabrika VEF izgatavo rācijas armijas [vajadzībām], akumulatorus, pulveri, sērskociņus, remontē kravas un vieglās automašīnas. Daudz strādnieku. Strādā visu diennakti.

Rūpnīca "Vairogs" remontē lokomotīves, vagonus, automašīnas – visu diennakti.

Gaujas ielā 15 ierīkota darbnīca, kurā remontē lidmašīnas, automašīnas.

Tekstilfabrika "Latvijas Kokvilna" izgatavo manufaktūru armijai.

Samazinātos apjomos, bet strādā visas bijušās fabrikas. Labākās mašīnas un darbāgal-dus, kā arī tramvaja vagonus, vācieši izved uz Vāciju.

Autobusi strādā armijai.

19.01. Ieradušās spēcīgas soda vienības. Notiek sīvas cīņas.

20.01. Vācieši ierīko stiprus nocietinājumus. Rīgā un visā Latvijā daudz vācu karaspē-ka. Jūrmalā tiek būvēti nocietinājumi. Pierobežas pagastu iedzīvotājiem vācieši atņem visu labību un lopus.

Uz Kārsavu dodas "brīvprātīgie" un policisti. Noskaņojums slikts. Viņi negrib cīnīties vācu pusē. Viņu uzturs slikts. Viņi runā, ka ir piekrāpti. Gatavojas iznīcināt savu priekšnie-cību.

05.02. Kārsavā, Maija un Meln (?)¹ ielā, izvietots "brīvprātīgo" 372. bataljons. Tajā ap 500 cilvēku, no kuriem 90% latgaliešu. Bataljonā 5 rotas, katrā 2 strēlnieku un viens lož-metēju vads. Ieroči – 20 balsta ložmetēji, 35 rokas ložmetēji, 18 automāti, 12 rotas un 1 ba-taljona mīnmetējs. Komandieris – pulkvedis-leitnants Birzulis. Viss sastāvs ir pret karu, 50% – pret Padomju varu.

Ap 10.02 paredzēta tā nosūtīšana uz Ilmeņa ezera rajonu 19. bataljona vietā, kurš zau-dējis 50% sastāva.

¹ Šeit un turpmāk dokumentā nesalasāms vai nesaprotams vārds. – *Sast.*

Kārsavā atrodas ap 1000 austriešu, kāda veterinārā daļa, zirgi, mūļi, ēzeļi. Notiek kautiņi starp vāciešiem un brīvprātīgajiem.

06.02. Rīgā atrodas militāras noliktavas:

Nr. 1. – ar šaviņiem, aviācijas bumbām [rūpnīcas] “Provodņiks” teritorijā.

Nr. 2. – ar degvielu, Tvaika ielā. Abrenes ielā 3/5 ir munīcijas noliktava latviešu brīvprātīgajiem. Blakus ir kazarmas, kurās izvietoti 2 “brīvprātīgo” bataljoni

Latviešu brīvprātīgo vervēšanas birojs atrodas A. Odiņa (?) ielā.

10.02. Vācieši nodevējus sadalījuši kategorijās (šifrētajā telegrammā tika arī norādītas šīs kategorijas).

Palīgpolicisti dzīvo mājās un tiek izsaukti pēc vajadzības. Tie komplektējas no bijušajiem policistiem, aizsargiem un tiem, kuri vēlas izvairīties no nosūtīšanas katorgā uz Vāciju. Ar laiku viņi tiek saformēti bataljonos un kļūst par “brīvprātīgajiem”. Pagājušā mēneša beigās Latvijā tika veikta policijas mobilizācija cīņai ar partizāniem. Garnizoni un robežapsardzes posteņi tika pastiprināti. Virzās arī vācu karaspēks no austrumiem, ap 7500 cilvēku.

Papildus no Polijas ierodas vācieši cīņai pret partizāniem.

Notiek sadursmes [kautiņi] starp vāciešiem un brīvprātīgajiem. Kāds vācietis (šķiet, Rīgā) uzkliež: “Kur lien, latviešu cūka, pērkamā dvēsele”, par ko saņēmis plauku.

11.01. No Latvijas pie mums ieradās 20 vietējie iedzīvotāji bez ieročiem.

15.02. Starp upēm pret partizāniem virzās vācu karaspēks. Bukmuižā atrodas 250, Dagdā – 800 cilvēku.

Ierīkota 5 km pierobežas zona, pastiprināti garnizoni un robežapsardzības posteņi. 24.02. notiek iedzīvotāju reģistrācija, pēc kuras gaidāma mobilizācija. Saraksti jau sagatavoti, bet okupanti nevar izšķirties to sākt.

Latvijā pastāv nelegāla vācu organizācija, tajā daudz virsnieku. Daugavpils cietumā ieslodzīti 75 cilvēki, to skaitā 20 dzelzceļnieki. Viņus apsūdz par piederību nelegālai organizācijai. Viņus nodevuši: karagūsteknis Afanasjevs un kāds Miška Dļinnihis (iesauka). Arestēti arī 20 poļi ar aptiekāru Zarecki priekšgalā. Viņus apsūdz par sazvērestību.

Daugavpils cietumā atvesti 2 ešeloni ar vācu kareivjiem, ap 1500 cilvēku.

16.02. Latvijas iedzīvotāji nāk pie mums, cenšoties izvairīties no mobilizācijas un nosūtīšanas uz Vāciju, kā arī mūsu aģitācijas ietekmē.

17.02. Rīgas fabrikās grupveidā, pa 30 cilvēku, tiek saņemti ciet strādnieki. Viņus pat neatlaiž uz mājām pēc mantām, bet nosūta tieši uz vilcienu.

Novembrī Rīgas centrālcietumā tika nogalināti 150 politīeslodzītie.

14.02. Kādas operācijas laikā mēs ieguvām grāmatu ar meklējamo partijas un padomju darbinieku sarakstu. Pavisam tiek meklēti 4846 cilvēki.² No tiem 1942. gadā notvēra 374 cilvēkus.

13.02. 8 sarakstos tiek meklēt 359 partizāni. Notverti Vinde, Siljānis, Rešelins, Plācenis, Nabrovska, Šapiro, Girgens [Jirgens – ?], Ozols, Kairovs, Kļimovs.

27.02. Uz Dagdas ezera 15 lidmašīnas. Soda vienības dedzina sādžas, mūsējos met degošajās mājās.

09.03. Pilsētās karaspēka maz. No Daugavpils cietokšņa izved ieročus. Pie Latvijas robežapsardzības posteņiem nelieli ierakumi. Visi ienaidnieka spēki koncentrēti Osvejas rajonā pret partizāniem. Dedzina sādžas, nogalina skolotājus. Darbojas 273., 278., 280., 251. latviešu un citi bataljoni.

19.02. Pret partizāniem darbojas 266., 235., 279. latviešu brīvprātīgo bataljoni. Latvijā mobilizētie brīvprātīgo bataljoni tiek formēti par leģioniem. Vienu saformēto bataljonu nosauca par “99” latviešu leģionu, un tas atrodas Ļeņingradas frontē. Vienu leģiona pulku komandē Apsītis. Cilvēki slapstās no mobilizācijas, viņus tvarsta.

2 *Fahrdungsnachweis*. Meklējamo personu saraksts. Rīga, 1942. – *Sast.*

26.03. Pret partizāniem darbojas arī 275., 276. policijas bataljons, policijas pulks "Nor 140" un "vērtīgo ebreju" grupa. Daļa no soda vienībām aizgāja atpakaļ uz Latviju, bet daļa uz Sebežu, dedzina sādžas. Mīnējām sodītāju aizmuguri un ierīkojām aizsprostus.

27.03. Jaunieši no mobilizācijas slēpjas. Vācieši draud ģimenēm. Šajās dienās izbēga 19 cilvēki, no viņiem 13 ieradās pie mums, 6 pazuda.

Iesaucamie organizē partizānu vienības. Nodibinājām sakarus ar vienu grupu, 15 cilvēkiem.

28.03. Mobilizācija Latvijā izsludināta 10. februārī. Tiek organizēts latviešu brīvprātīgo SS leģions, kam piešķirts Nr. 999. Komandē latviešu ģenerālis. 1919.–1924. gadā dzimušiem jāierodas iesaukšanas punktā; iesauc latviešu leģionā, uz kara rūpniecību un palīgpolicijā. Palīgpoliciem nozīmējuma vietās jāierodas 29. martā, kam uz leģionu – uz nenoteiktu laiku palikt mājās. Pieņem arī 17–45 g. vecus brīvprātīgos, kuru augums ir 168 cm un vairāk.

05.03. Latviešu SS leģiona komandieris – ģenerālmajors Rūdolfis Bangerskis, krievu-japāņu kara dalībnieks, 1918.–1920. g. piedalījās cīņā pret padomju varu Sibīrijā. Latvijas armijā no 1924. līdz 1936. gadam

SS leģiona štāba pirmais virsnieks – Arturs Silgailis, Pasaules kara un baltsomu kara pret boļševikiem dalībnieks. 1917. gadā piedalījās [cīņās] pret boļševikiem Kurzemē, Zemgalē un Latgalē. Šī kara sākumā – brīvprātīgais vācu armijā. Piedalījās cīņās Igaunijā un pie Ļeņingradas, vēlāk nodarbojās ar brīvprātīgo vervēšanu.

14.03. Rīgas centrālcietumā atrodas: 2. korpusā sēž izpletņlēcēji, latviešu nacionālisti, sevišķi virsnieki un pārkonkrustieši. 4. korpusā sēž dezertieri. Politiskos netiesā, izmeklētājs izlemj: nošaušana, koncentrācijas nometne vai brīvība.

Līdz 1942. g. novembrim politiskos nogalināja atklāti, mēnesī nošāva 100–400 cilvēkus, pēc tam sāka nošaut slepus, izlaižot baumas, ka viņi nav nošauti.

Ģenerālmajors Hanzens – SS leģiona vadītājs un komandieris. Divīzijas komandieris leģionā – ģenerālmajors Bangerskis. Štāba priekšnieks – pulkvedis Siogai Lion [Silgailis – ?].

Tiek gatavota masveida mobilizācija.

6 km no Rēzeknes pie Taudejāņu stacijas mežā munīcijas noliktava.

15.04. Rīgā notika kauja starp leģionu un vāciešiem, pēc tam leģions nepastāv. Visus rūpniecībai mobilizētos nosūta uz fronti pie Staraja Rusas (ziņas tiek pārbaudītas).

15.05. 3. aprīlī Zilupē kautiņš frizētavā starp latviešiem-brīvprātīgajiem un vāciešiem.

20.04. 5. martā vācieši saņēma ap 2000 latviešu un nosūtīja uz Ļeņingradas fronti, kur viņi no 5. marta līdz 3. aprīlim būvēja dzotus. Puse no viņiem gāja bojā no padomju mīnmetēju uguns. Bija arī lietuvieši, kuri pa ceļam izbēga, palika 30 cilvēki.

20.04. Latvijā jaunai mobilizācijai reģistrē 1912.–1928. gadā (ieskaitot) dzimušos. Mobilizē arī karagūstekņus. Latgales apgabala komisārs paziņoja, ka tiks nocietināta Latvijas robeža, pagaidām nocietināšanas darbi nav sākti.

19.04. Par pulku komandieriem leģionā nozīmēti pulkveži Augusts Apsītis, Vilis Janums, Arvīds Kripens, Voldemāra Veiss, K. Lijdebjant-Kaldivovs (?). Ģenerālis Bangerskis skaitās leģiona ģenerālais instruktors (?) [inspektors], bet Silgailis – standartenfirers.

19.03. No Jelgavas vācieši nosūtīja ešelonu ar leģionāriem Novosokoļņiku virzienā. No šī ešelona 15.04. – 8 km no Ludzas Zilupes virzienā izlēca 15 leģionāri un aizbēga. Februāra beigās brīvprātīgie Koknesē nogalināja 2 vāciešus.

30.04. Vācu munīcijas noliktava un 4 zenītliekgabali atrodas Taudejāņu mežā, starp Gajevu (?) un Polumizu (?), pēc kartes 0-33-127 koordinātas 26 un 66. Līdz noliktavai izbūvēts dzelzceļa atzarojums.

09.03. Laukstrādnieku alga mēnesī:

vīriešiem – 23,40 RM;

sievietēm – 14,00 RM.

Līdz 20 gadu vecumam:
vīriešiem – 15,00 RM;
sievietēm – 9,00 RM.

16.03. Kartiņu rūpniecības precēm un apģērbam nav. Ir iepirkumu apliecības tirdzniecības direkcijā, bet [tās] izsniedz reti. Izsniedz pēc punktiem (kuponiem). Par nodoto 1 kg vilnas dod 16 punktus, par ko var nopirkt vienu kreklu. Apavu un apģērbu maz. Uzvalks maksā 900 markas, bet spekulatīvā cena – līdz 1500, kurpes maksā 10 markas, spekulatīvā cena – 300 marku.

10.03. Īpašniekiem ir atļauts pieprasīt namus pilsētās un zemes platības, kas tiek izmantotas rūpniecībā.

Nākotnē varēs saņemt to zemi un namus, ko padomju vara nebija nacionalizējusi un kas pašlaik tiek izmantoti Vācijas vajadzībām.

No marta vidus jaunas [pārtikas] normas:

	Bērniem līdz 3 g.	3–6 g.	6–18 g.	Pieaugušajiem
Maize	1000 g	1100 g	2400 g	2000 g
Taukvielas	125	180	260	200
Cukurs	200	20	100	100
Papildus	Ilgstošā darbā	Nakts darbā	Smagā darbā	
Maize	600 g	1300 g	2200 g	
Taukvielas	25	100	115	

Štāba priekšnieka v. p. i. /paraksts/ (E. Ameriks)

* * *

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. gada 18. maijā
Nr. 00127

CPKŠ izlūkošanas daļas priekšnieka vietniekam
Valsts drošības pulkvedim b. Beļčenko

Ar šo nosūtu izlūkošanas materiālu, ko ieguva Latvijas partizānu vienības laikā no 1943. gada aprīļa līdz 15. maijam.

Pielikums: minētais uz 2 lapām.

Štāba priekšnieka v. p. i. /paraksts/ (E. Ameriks)

Izlūkošanas dati, ko ieguva Latvijas partizānu vienības
1943. gada aprīlī–majā

08.05. Aprīļa pēdējās dienās Valmierā un Tukumā notika apšaudīšanās starp vāciešiem un brīvprātīgajiem, bet Kļeču sādžā – kautiņš. Sadursmes notiek tāpēc, ka brīvprātīgie ir nepmierināti, ka vācieši saņem labāku un vairāk pārtikas, bet neiet pirmie pret partizāniem.

29.04. Vācu armijas palīģus 10. aprīlī ar ešelonu nosūtīja no Daugavpils nometnes caur Rīgu uz Pleskavu. Daugavpili aizbēga 70 cilvēki [no tiem] un ieradās pie mums. Krustpili aizbēga vēl 30 cilvēki.

30.04. Daugavpilī 3 vācu strādnieku kantori: Šrādera, Štora un Kellera, tur [dienestā] apkārtņē savāktos strādniekus un būvē rezerves ceļus. No janvāra vidus līdz 12. martam ierīkoti 4 ceļi. Kellers aizbraucis uz Igauniju.

29.04. 25. aprīlī Rēzeknes apriņķa Skiraču sādžas apkārtņē nolaidās 6 revolveriem bruņoti izpletņlēcēji. Vācieši sāka tos vajāt. Viens tika nogalināts pie Bečeru sādžas Ludzas apriņķī, otrs pats uzspridzināja sevi ar granātu, pārējie izklīda, un mēs vēl neesam ar viņiem nodibinājuši sakarus.

29.04. Rīgā, Sarkanajā (?) laukumā, 12 zenītlieģabali, tikpat daudz "Provodņika" apkārtņē (t. s. Lufso parks (?)).

Daugavpilī 2 zenītlieģabali uz tilta; zenītlieģabali ir [arī] Zilupes stacijā. Jūrmalā ir krasta baterijas.

29.04. Uz dz. c. līnijas Krustpils–Indra tiek likts otrs [sliežu] ceļš. Strādāja visu ziemu. Daļa strādnieku, ap 120 cilvēku no koncentrācijas nometnes, kas atrodas pie Nīcgales stacijas. Viņi ieslodzīti nometnē par atteikšanos braukt uz katorgu Vācijā. Viņus tur 6–8 nedēļas. Diennaktī izsniedz 80 g maizes un zupu no kartupeļu mizām.

04.05. Valmierā un Tukumā aprīļa beigās notika apšaušana starp vāciešiem un latviešu "brīvprātīgajiem". Pēdējie ir neapmierināti, ka vācieši saņem labāku pārtiku, bet partizānu ķemmēšanā velkas astē.

15.04. Dzelzceļa apsardzība Latgalē: dienā – brīvprātīgie un policija, bet naktī vācu patruļas. Uz zemesceļiem – tiltus naktī apsargā brīvprātīgie un ierīko slēpņus. Dankers avīzē aicināja visus uz cīņu pret partizāniem un izpletņlēcējiem. 500 m uz A no Rēzeknes I stacijas, blakus sliedēm, atrodas lielas šāviņu kaudzes, nomaskētas ar skujām. Naktī stacijā ir dzīva kustība. Zenītlieģabalu nav.

12.05.43. Robežas apsardze, kas bija uz Latvijas robežas, noņemta un nomainīta ar SS daļām. "B" grupas [sargi] tagad apsargā miestņus un patrolē aizmugurē pa sādžām un ceļiem. Pie robežapsardzības punktiem uzbūvēti un tiek būvēti dzoti, blindāžas un ierakumi. Karaspēkam, kurš pārvietojas caur Daugavpili, kā arī Daugavpils pilsētā esošajam, ir pretgāzu maskas, kuras agrāk nebija.

12.05.43. Aprīļa beigās caur Rēzekni Daugavpils virzienā veda daudz zirgu, kareivju. Tajā pašā virzienā veda cilvēkus ar Sarkanu Krustu, it kā ievainotos. Vieni saka, ka karaspēks tiek pārsviests uz Polijas robežu, bet tauta runā, ka vācieši aiziet, atstāj Latviju.

Štāba priekšnieka v. p. i. /paraksts/ (Ameriks)

51. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa ziņojums 1943. gada 11. jūnija apspriedē pie CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra S. Beļčenko par PSRS partizānu stāvokli.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 726. lieta, 137.–147. lp. Stenogramma.

No apspriedes stenogrammas par izlūkošanas darba jautājumiem pie pulkveža b. Beļčenko 1943. gada 11. jūnijā.

b. Sproģis – Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks.

Mūsu štābs pastāv ne tā kā daži citi, 4–5 mēnešus. Tomēr darbs tiek veikts. To veica CK darbinieki kopā ar Centrālo štābu. Protams, ar kādām kolosālām vienībām, aģentūru lepoties nevaram. Pie tam, tāpat kā Igaunijas štābam, nākas runāt par dažiem sevišķiem apstākļiem, kādi pastāv pašlaik.

Lai labāk izprastu mūsu darbu, es gribu jūsu uzmanību pievērst tam stāvoklim, kāds šodien ir Padomju Latvijā.

Mēs zinām, ka Padomju Savienības pastāvēšanas laikā, vairāk nekā divdesmit gadus, Latvijā visu laiku pastāvēja buržuāziskā iekārta, un tas atstāja savas pēdas – gan politiskajā un ekonomiskajā struktūrā, gan arī visas tautas psiholoģijā. Padomju vara tur nedaudz vairāk kā gada laikā nepaspēja vēl kā nākas nostiprināties. Tur palika vēl daudzas politiskās partijas, jo vairāk tāpēc, ka šī gada laikā padomju vara attiecās pret visiem šiem politiskajiem slāņiem ļoti piesardzīgi. Tur palika pusfašistiskas, pusmilitāras organizācijas, kuras pastāvēja arī padomju varas laikā. Galva tika noņemta, bet kā šķira tās nebija iznīcinātas.

Turklāt nozīme ir arī tam, ka visā Latvijā pastāv viensētu sistēma. Ir pilsētas, miestieši un viensētas. Un, lūk, pusmilitārās organizācijas – “aizsargi”, “Krušperkaus” [Pērkonkrusts” – ?] – izmanto vācieši. Vācieši gāja pat tiktāl, ka katram organizācijas biedram mājās ir šautene. Viņi ir izklīdēti pa viensētām, kas ļoti apgrūtina partizānu darbu.

Šodien pastāv tāda politiskā situācija, ka Latvijā ir vairākas orientācijas. Viena orientācija – uz Zviedriju. Būtība ir tā, ka būs savā demokrātiska republika, būs savs prezidents, un tas viss ar Zviedrijas palīdzību, ka Zviedrija, kad atnāks laiks, desantēs karaspēku un ar tā palīdzību radīsim, lūk, savu buržuāzisko valdību. Pēc dažām ziņām pastāv arī orientācija uz Angliju utt.

Pagaidām lielākais spēks – tie ir vācieši. Vācu politikā ir divi periodi. Pirmais periods – tas ir 1941. gada sākums un 1942. gads, kad vācieši uzskatīja, ka nav nekādas Latvijas, tas viss ir tikai muļķības, ir tikai viens Ostlandes apgabals. Viņi neatzina latviešu valodu, uzskatīja, ka visa zeme ir vācu valsts īpašums. Pašu direktorāts bija pakļauts vācu valdībai.

Pēc trieciēna, ko vācieši saņēma frontēs 1942. gadā un 1943. gada sākumā, pēc viņu katastrofas pie Staļingradas vācu politika Latvijā mainījās. Šodien viņi paziņoja, ka apsola latviešiem savu valdību, savu prezidentu utt. Mēs jums atdosim zemi – paziņo vācieši un dara to, atdod zemi bijušo saimnieku īpašumā, dara to ar lielu svinīgumu, ar lielu triumfu. Bet, kad mēs parēķinājām, cik zemes viņi atdod, izrādījās, ka viņi atdod tikai 2–3%. Nieku atdod, bet troksni taisa lielu.

Vēl viņi saka: reiz mēs jums atdodam zemi, reiz būs savā latviešu valdība, tātad jums vajadzīgs savs karaspēks, tātad jums jārada armija; un ar šo iegāstu viņi sāka realizēt savu totālo mobilizāciju. Tā tika izsludināta februāra beigās–marta sākumā, bet iesaucamos ieskaitīja kā brīvprātīgos. Patiesībā tā notika piespiedu kārtā. Tādā kārtā viņi centās radīt savu latviešu leģionu, kuram pēc iepriekšējiem aprēķiniem vajadzēja sastāvēt no divām divīzijām. Savāca nīknākos latviešu nacionālistus, no Vācijas atveda dažus ģenerālus, kuri jau

pilsoņu karā piedalījās pie Kolčaka, un izvirzīja viņus priekšgalā. Pēc pēdējiem datiem, no divām divīzijām viņiem nekas neiznāca, bet kaut kas līdzīgs vienai divīzijai.

Pie tam viņi iesauca arī policijā un arī trešo kategoriju – uz kara uzņēmumiem Vācijā. Tauta, baidoties no sūtīšanas uz Vāciju, bieži (pēc esošajām aģentūras ziņām) pierakstījās policijā, jo tomēr, kā nekā, paliksi mājās, jo vairāk, ka tie, kurus ņēma kara rūpniecībai Vācijā, tika nosūtīti uz Ļeņingradas pievārti aizsardzības būvju celtniecībā. Ņēma [un sasēdināja] vienkārši vagonos, bet no turienes atgriezās puse, jo nocietinājumus nācās būvēt pašās priekšējās līnijās.

Lūk, apmēram tāda situācija ir Latvijā.

Šī leģiona radīšanas rezultāti. Starp vāciešiem un latviešiem no seniem laikiem pastāv zināms nacionāls ienaidis, ienaidis, kas balstās uz to, ka vācieši Latvijā vēl gan pirms 1917. gada, gan pēc 1917. gada ieņēma privilēģētu stāvokli. Paskatoties uz ekonomisko struktūru, vācieši Latvijā bija vai nu baroni, vai grāfi, viņiem [piederēja] muižas utt. Pēc tam kad Latviju sagrāba vācieši, vācu zaldātu privilēģijas bija neierobežotas. Un lūk, ir vesela virkne faktu, ka, piemēram, frizētavā, notika kautiņš starp vācieti un latviešu “brīvprātīgo”. Vilcienu atiešanas laikos, ballītēs, dejās bieži notiek tādi kautiņi, kas dažreiz beidzas ar šaudīšanos. Pēc pēdējām ziņām, Rīgā starp savāktajām leģiona daļām un vācu daļām notikusi īsta kauja ar mīnmetēju un ložmetēju pielietošanu. Šis ziņas tiek pārbaudītas.

Ir ziņas, ka leģions kā tāds nepastāvēs, bet atsevišķus bataljonus, kuru skaits ir ap 20, sāk izvietot starp vācu daļām. Ziemā tie [vāci] izmantoja šos bataljonus pret partizāniem. Piemēram, Osvejas rajonā mūsu latviešu partizānu vienībai un Kaļiņinas frontes partizāniem uzbruka latvieši. Vācieši deva uzdevumu šiem bataljoniem – iznīcināt partizānus Latvijas teritorijā. Es piezīmēju, ka pastāv Latvijas Republikas vecās robežas, un tās šodien tiek apargātas, t. i., tās vecās robežas, kuras bija buržuāziskās Latvijas laikā, tās pastāv un tās apargā robežsardzes bataljoni. Šīs robežas pāriet nav tik grūti kā pāriet fronti, bet tās pastāv, un ziemā tika dots uzdevums padzīt partizānus 20 km no robežas, pēc tam jūsu funkcijas, lūk, beidzas. Un tā tas patiesībā arī bija. Pēc tam kad partizāni atgāja noteiktā attālumā no robežas, šos bataljonus savāca Rīgā, bet pēc dažiem skandāliem tos tagad sadala starp vācu daļām.

Ar šo situāciju Latvijā saistīta arī partizānu kustības attīstība. Pagājušajā gadā bija mēģinājums nosūtīt divas vienības – 100–150 cilvēku¹ [katrā]. Kamēr viņi gāja kopā ar Kaļiņinas un Ziemeļrietumu frontes partizāniem, viņi cīnījās ar soda ekspedīcijām. Bet viss bija kārtībā.

Sākās pāreja pār Latvijas robežu. Izrādījās, ka pāreja veselai lielai vienībai nav iespējama. Pārgāja atsevišķās grupās, pa 20–30 cilvēku. Bet šeit sadūrās ar šo viensētu sistēmu, ar attīstītu apziņošanas tīklu – telefoni utt. Rezultātā iznāca, ka partizānu kustība tur nenostabilizējās.

Pagājušajā gadā tika izmestas arī 11 izpletņlēcēju desanta grupas. Rezultāts bija tāds pats.

Pagājušā gada rudenī [tikai] atsevišķi cilvēki, vienpatņi sapulcējās partizānu novadā. Tas saistīts ne tikai ar policijas daļu prasmi cīnīties ar partizāniem, bet arī ar mūsu komandieru neprasmī.

Rezultāts tāds, ka atsevišķas sadrumstalotas partizānu grupas sapulcējās pagājušajā rudenī partizānu novadā, kurš atrodas teritorijā, kurā darbojās Kaļiņinas partizānu kustības štābs.

Ziemā mēs veicām partizānu grupu nostiprināšanas un papildināšanas pasākumus. Jāatzīmē, ka totālās mobilizācijas izsludināšanas dēļ daudzi cilvēki, kuri centās no tās izvairīties, aizgāja mežos.

1 Pulks “Par Padomju Latviju”. – *Sast.*

Tiesa, tur varēja izdarīt vairāk, bet bija zināmi objektīvie cēloņi. Tomēr mūsu partizānu vienības palielinājās. Mums ir 4 partizānu brigādes, kuras bāzējas partizānu novadā – ziemeļaustrumos no Polockas, Osvejas rajonā. Papildinājums nāk diezgan daudz, prasa ieročus – 300 cilvēkiem trūkst ieroču. Bet kādas ir mūsu iespējas šajā ziņā? Mūsu iespējas ir ļoti mazas, izdodas ar grūtībām. Kaut ko jau ar Centrālā štāba palīdzību mēs paveicam.

Brigādes bāzējās partizānu novadā, tajā pašā laikā [tās] izsūtīja savas vienības uz Latvijas teritoriju. Divas tādas vienības jau iet. Viena vienība ierodas jau Lubānas rajonā, pa ceļam sakāva soda ekspedīciju, uz tās rēķina apbruņojās. Otra arī ir ceļā. Tuvākajā laikā izmantosim to labvēlīgo brīdi, ka cilvēki cenšas izvairīties no vācu mobilizācijas un nāk pie mums

Kāds ir izlūkošanas stāvoklis tādā vispārējā situācijā?

Ar izlūkošanu ir tā: mums ir sava aģentūra Rīgā, Daugavpilī, L (?)²

Partizānu vienības kā tādas neiedzīvojas, visas tās sapulcējās partizānu novadā. Tur strādā spēcīgs štābs, strādā partijas pagrīdes CK. Kā CK darbinieki, tā arī partizānu darbinieki ir šajā aģentūrā, viņi dod mums materiālus no Rīgas. Viņi tajā pašā laikā ir partijas pagrīdes organizācijas darbinieki, un viņiem sakari ir vairāk ar partijas CK, nekā tieši ar partizāniem. Bet, lai kā arī tas nebūtu, tomēr mums ziņojumu dati mēdz būt.

Ievērojot šo stāvokli, štābs pirms diviem mēnešiem sagatavoja attiecīgos izlūkošanas kadrus, kuriem vajadzēja aprīļa beigās būt uz vietas, bet visa šī saimniecība iestrēga uz frontes līnijas. Tur mums ir atlasīti diezgan solīdi izlūkošanas cilvēki. Lai vadītu visus brigāžu izlūkošanas [dienestus], uz Latviju tiek nosūtīts bijušais Tālo Austrumu Sarkanās armijas Sevišķās daļas [SD] priekšnieka palīgs un daži viņam piekomandētie aģentūras izlūki no bijušajiem Iekšlietu Tautas komisariāta darbiniekiem – latviešiem. Ir ziņas, ka tuvākajā laikā mēs viņus pārsūtīsim.

Acīmredzot nāksies norobežoties no partijas pagrīdes organizācijām, jo tās tomēr ir partijas pagrīdes organizācijas, ar kurām mēs varam dažreiz strādāt kopā, bet savus norādījumus dot nevaram. Arī tad, kad atbrauks tāda diezgan solīda grupa palīdzēt apgūt šo lietu, pat ja nāksies veikt zināmu pārkvalifikāciju, tomēr mēs izlūkošanu pratīsim noregulēt labāk.

Štābā ir sagatavotas divas aģentūras grupas Rīgai, Liepājai, Daugavpilij. Viņus štābs domā pārsviest bez savas brigādes ziņas – kā kontroles [grupas]. Bet viss atkarīgs no mūsu iespējām, jo izmest atsevišķas izlūku, diversiju, aģentūras grupas un pēc tam atstāt tās likteņa varā, – tas nozīmē, ka no šīm grupām materiālus nedabūt, grupas labākā gadījumā ieplūdis partizānu vienībās vai arī ies bojā. Brigāde ir spējīga atsist uzbrukumus un iegūt pārtiku, bet, ja tāda 8–12 cilvēku grupa sāks meklēt sev pārtiku, mēs zinām, ka tā ies bojā. Lai šīs grupas strādātu, nepieciešams minimālais lidmašīnu skaits, lai izmestu visu nepieciešamo. Šodien mums to nav, bet, tikko kā būs iespējams, mums tas ir jāveic.

Par aģentūras darbu. Materiālus saņemam diezgan daudz. Pirms 3–4 dienām pie mums ieradās kurjers, atveda materiālu uz 40 lappusēm par Latvijas politiski ekonomisko stāvokli. Mums nav darbinieku, lai pārtulkotu un apstrādātu šo materiālu. Jāsaka, ka visi darbinieki, kuri deva šo materiālu, nav mūsu militārpersonas, un, ja pārskatītu šo materiālu, tur par karaspēka daļām mēs neko neatradīsim. Zināt Latvijas ekonomisko un politisko stāvokli, protams, arī vajag. Bet tas rāda, ka mums ir jāstrādā izlūkošanā, jāsūta savi sagatavotie darbinieki, lai iegūtu to, ko vajag.

Mūsu aģentūra Daugavpilī atklāja vācu aģentu sagatavošanas kursus; noskaidrots, ka 5 tādi aģenti jau izsūtīti. Tā ka zināms darbs jau te ir.

Pa šo laiku desantētas 4 tipogrāfijas, kuras strādā. Kopīgi ar partijas pagrīdes CK partizānu brigādes izdod avīzes, tāpat izlaiž virkni uzsaukumu, kurus izskata CK, lai dotu [tiem] atbilstošu virzienu.

2 Nesalasāms vārds. – *Sast.*

Par darba iespējām, [izmantojot] piemēru un pieredzi. Runājot par pieredzi, es gribētu vairāk runāt par Baltkrieviju, tur es strādāju gadu. Es gribu teikt par mūsu aģentūras darba iespējām. Baltkrievijā es strādāju gadu, no kara sākuma, tur bija ap 40 diversiju grupas. Es tur biju operatīvās grupas priekšnieks. Pagājušajā gadā, lai pārbaudītu savas grupas, es izlidoju turp no Maskavas. Ar mani bija spēcīga aģentūras grupa. Par grupas spēku var spriest jau pēc tā, ka mans palīgs aģentūras grupā bija Rietumu frontes aģentūras priekšnieka palīgs. Bez tam ar mani bija 7–8 vecākie komandieri-izlūki. Grupā bija 50 cilvēki, izlidojām 6 lidmašīnās. Es paņēmu līdzī 5–6 rācījas. Turpat, kur bija grupas, tur bāzējās arī partizānu vienības. Mani palīgi aģentūrā rajonu vienībās bija Māzers, Svistunovs, Morščinins (viņam bija ap 6 vienību). Mūsu aģentūras darbinieki (es tā novēroju) nekur nestaigāja, nekur viņiem nebija jāstaigā, viņi sēdēja partizānu vienībās un uz vietas radīja aģentūru, jo katrā partizānu vienībā ir cilvēki un ir sakari. Jums vajadzīga aģentūra Bobruiskā? Lūdzu. Cik vajadzīgi – 5 cilvēki, 10 cilvēki? Lūdzu. Jums jāsaistās ar Mogiļevas vietējiem iedzīvotājiem – lūdzu, ir Mogiļevā. No Mogiļevas pat atbēga divi cilvēki no Mogiļevas zīda fabrikas, viņi uzzināja, ka te ir partizāni un ieradās. Parunājām ar viņiem, un viņi aizgāja ar tiem pašiem dokumentiem, kurus bija izdevuši vācieši. Radās vajadzība Borisovā radīt punktu, lūdzu – partizānu vienībā atradās cilvēki, kuru radinieki strādāja Borisovas stacijā. Bija mums tāds gadījums, ka rāciju nosūtīja ar vienu vilcienu, bet baterijas tām – ar citu vilcienu. Citas vienības partizāni uzspridzināja šo vilcienu, un baterijas bija zudušas. Ar nākamo vilcienu izdevās nosūtīt [tās], un tagad rācījas strādā bez pārtraukumiem. Vajadzēja organizēt Oršā, Krupkos. Tūlīt no Sorokas vienības iekārtoja cilvēku stacijā. Arī Oršā partizāniem bija sakari; Oršas aerodromā virsniekus apkalpoja vairākas sievietes, ar kurām partizāniem bija sakari.

Lūk, kādas milzīgas aģentūras iespējas. Bet visa nelaime bija tikai tā, ka partizāni neprata tās izmantot.

Tiesa, es tur biju no Ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes, bet Ģenerālštābā tika attīstītas tādas aģentūras iespējas.

Esmu pārliecināts, ka arī Latvijā jebkurā brigādē, jebkurā vienībā ir milzīgas aģentūras iespējas, nepieciešams tās tikai labi izmantot, bet labi izmantot var tikai tādā gadījumā, ja uz vietas ir labi darbinieki, kas saprot aģentūras darbu.

Iepriekšējais biedrs teica šeit, ka risks mazs. Pilnīgi pareizi. Mēs ne reizes neesam dzirdējuši, ka kaut kur būtu [notikusi] pārvervēšana. Arī tā dara pie mums partizānu vienībās – satika, notvēra, nošāva. Es biju partizānu vienībās, un bija tādi gadījumi: nepaspēj apgriezties – vienā vietā šauj, otrā gūsteknis vēl ir, dodies turp, viņu jau likvidējuši. Es nonācu pat līdz tam, ka noteicu prēmijas: par vienu dzīvu gūstekni – 5 nogalinātos. Vai, piemēram, gāja pēc “mēles”. Mūsējos ievainoja, viņus, cilvēkus 5, nogalināja; kamēr pieiesi, saka, visi nogalināti. Patronas paņēma, zābakus paņēma, dokumentus paņēma, pēc tam izrādījās, ka dokumenti asiņaini, un tos izsvieda. Pēc tam visa grupa 15 kilometrus gāja atpakaļ uz to vietu, kur izsvieda dokumentus.

Bet, runājot par pārvervēšanu, ir vēl sliktāk, neiedrošinās to darīt. Tā, protams, ir arī mūsu vaina, mēs cilvēkus vienkārši uz to neorientējām. Bet vācieši šajā ziņā riskē.

Tiesa, attiecībā uz burgomistru un citu [amatpersonu] vervēšanu, mēs to izmantojām Baltkrievijā, pat devām dažreiz dažiem burgomistriem iespēju bēgt no nošaušanas, bet dažus burgomistrus izsaucām un teicām: vai nu strādāsi, vai tevis nebūs. Dažreiz ietiepjas, bet vienalga, iet labprāt.

Te ir viens svarīgs jautājums, par kuru šeit jau runāja, tas ir par atšifrēšanu. Patiešām, ir partizānu vienība, tai ir burgomistrs, ir policija, ir dažādas aģentūras iespējas. Vervē partizānu vienība, vervē ģenštābisti no Galvenās izlūkošanas pārvaldes, vervē leTK, un iznāk, ka partizānu vienībā pēc aģentūras izlūkošanas [datiem] cilvēks nepietiekami sagatavots,

bet IeTK un Izlūkošanas pārvaldē šajā lietā cilvēki saprot vairāk, un viņi tik vervē: ak, tu nevienam nestrādā, tātad mēs tevi nošausim, un cilvēks vienkārši kliedz – es strādāju. Un, lūk, savervēji attiecīgo aģentu, viņš sāk nākt pie tevis. Lūk, piemēram, Krupkos, bijušais grāmatvedis, visi viņu pazina, ka viņš ir lojāls, un viņš deva ziņas vieniem un otriem, un trešiem, visi gāja pie viņa, un viņam vairs nebija skaidrs, kam viņš strādā – partizāniem, Izlūkošanas pārvaldei vai IeTK.

Man šķiet, ka kaut kāda centralizācija šajā lietā būs jāievieš, kaut kāda saskaņotība. Ja runa ir par ierindas zemnieku – tā ir viena situācija, bet, ja runa ir par gestapo darbinieku, tad ziniet: ja es strādātu partizānu darbā un justu, ka viņu var vervēt, bet man brigādē būs vēl IeTK vai Izlūkošanas pārvaldes darbinieks un viņš jutīs, ka šo cilvēku var savervēt, tad šis cilvēks ies arī pie viņa, un rezultāti var būt nevēlami.

Es domāju tā, ka tomēr kaut kāda partizānu brigādes vadība rajonā, kurā tā dislocēta, ir vajadzīga. Cik tālu tā izvērsīsies, grūti teikt, jo no IeTK un Izlūkošanas pārvaldes puses būs attiecīgās pretenzijas, bet kaut kāda kārtība ir jāievieš, lai aģentūra neiekristu un būtu vajadzīgajā līmenī. Un daudz kas šeit atkarīgs no Centrālā štāba.

52. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības pulkveža S. Beļčenko 1943. gada 19. jūnija pilnīgi slepenais rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim uzdot V. Samsonam un 1. LPB komisāram Jānim Rikteram noskaidrot Daugavpils sarkanarmiešu gūstekņu nometnē (*Stalag 340*) sagatavotos spieģus iesūtīšanai partizānu vienībās.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 4. lp. Mašīnrakstā apstiprināts noraksts.

Piln. slepeni

Nr. 1612 ps

[19]43. g. 19. jūnijā

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
pulkvedim b. Sproģim

Dodiet uzdevumu Samsonam un Jānim noskaidrot uzvārdus un segvārdus spieģiem no Daugavpils koncentrācijas nometnes, kuri it kā esot sagatavoti iesūtīšanai partizānu brigādēs.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietnieks
Valsts drošības pulkvedis (Beļčenko)

**53. dok. PSRS CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības pulkveža
S. Beļčenko 1943. gada 2. jūlija rīkojums LPKŠ priekšniekam
pulkvedim A. Sproģim steidzami konstatēt vācu un latviešu karaspēka
daļu izvietojumu Latvijā un izlūkot to pārvietošanos.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 1. lp. Apstiprināts noraksts mašīnrakstā ar Valsts drošības pulkveža S. Beļčenko un Izlūkošanas daļas priekšnieka p. i. pulkveža Hrapkova parakstiem.

Piln. slepeni
Eks. Nr.1

Latvijas PK štāba priekšniekam
b. Sproģim

Nepieciešams ar visiem izlūkošanas veidiem konstatēt:

1. Vācu karaspēka daļu atrašanos Latvijas teritorijā, to numerāciju, skaitlisko sastāvu un uzdevumus.
2. Latviešu un citu nacionālistisko formējumu atrašanos Latvijas teritorijā, to precīzu nosaukumu, sastāvu, apbruņojumu, organizāciju un uzdevumus.
3. Noorganizēt pastāvīgu karaspēka un tehnikas pārvietošanās novērošanu Latvijas teritorijā.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietnieks
Valsts drošības pulkvedis (S. Beļčenko)

Izlūkošanas daļas priekšnieka p. i.
pulkvedis (Hrapkovs)

1 Eksemplāra numurs nav norādīts. – *Sast.*

54. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 19. augusta ierosinājums CPKŠ priekšniekam ģenerālleitnantam P. Ponomarenko bombardēt Abreni.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 24. lp. Uz dokumenta rezolūcija: "Izlūkošanas daļai – operācija. P. P[onomarenko]". "Naumovs, 14.10.43. g." Citas rezolūcijas nesalasāmas.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 19. augustā
Nr. 00390

Centrālā partizānu kustības štāba priekšniekam
ģenerālleitnantam b. Ponomarenko

Pēc aģentūras datiem – Abrenes (Jaunlatgales) dzelzceļa stacijā atrodas depo ar 12 lokomotīvēm. Uz DA no dz. c. stacijas Abrene (Jaunlatgale) darbojas elektrostacija; 300 m uz ZA no minētās dz. c. stacijas pie pārbrauktuves atrodas noliktavas ar benzīnu un munīciju.

Latvijas Partizānu kustības štābs uzskata, ka ir mērķtiecīgi veikt minēto objektu bombardēšanu no gaisa un lūdz 5–6 dienas pirms tam norādīt mums bombardēšanas laiku, lai Latvijas partizānu brigādes 1. vienības komandieris¹ varētu sagatavot cilvēkus un norunātāajā laikā orientēt lidmašīnas.

Par orientieri lidmašīnām Latvijas partizānu brigādes 1. vienība nozīmētajā laikā aizdedzinās bagāžas noliktavu, kas atrodas 100 m no dz. c. stacijas Abrene (Jaunlatgale) Rēzeknes stacijas virzienā.

Gaidām būtiskus Jūsu norādījumus.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieka vietnieks
majors /paraksts/ (Kalniņš)

¹ Vilis Samsons. – *Sast.*

СЕКРЕТНЫЙ ОТДЕЛ
Ц.Ш.П.Д.
ВХОД. № 4543
19 августа 1943

СОВ. СЕКРЕТНО.
Экз. № 1/11

LATVIJAS PARTIZĀNU KUSTĒBAS
ŠTABS

ЛАТВИЙСКОЕ
ШТАБ НА ПАРТИЗАНСКОГО
ДВИЖЕНИЯ

НАЧАЛЬНИКУ ЦЕНТРАЛЬНОГО ШТАБА
ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ

19 августа 1943 г.
№ 00390

Генерал-лейтенанту тов. ЦОНОМАРЕНКО.

g. 6/66

По агентурным данным - на железнодорожной стан-
ции Абрене /Яунлатгаде/ имеется депо с 12-ю паровоза-
ми. Юго-восточнее ж.д. станции Абрене /Яунлатгаде/
расположена электростанция; 300 метров северо-восточнее
указанной выше ж.д.станции, у переезда, находятся
склады с бензином и боеприпасами.

20-11-43

Штаб латвийского партизанского движения считает
целесообразным произвести авиабомбардировку указанных
объектов и просит за 5-6 дней до этого указать нам
время бомбардировки с тем, чтобы командир 1-го отряда
латвийской партизанской бригады мог подготовить людей
и в условное время ориентировать самолеты.

14.10.43

Для ориентира самолетам 1-й отряд латвийской
партизанской бригады в назначенное время подожжет ба-
гажный склад, что в 100 метрах от ж.д.станции Абрене
/Яунлатгаде/ в сторону с.Резекне.

Ждем Ваших указаний по существу.

Т. Димитров
С. С. С. С.

НАЧАЛЬНИК ЛАТВИЙСКОГО ШТАБА
ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
полковник:

Суров

/СПРОГИС/

ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА 2-го ОТДЕЛА
майор:

Кашин

/КАЛНИН/

Отпечат. в 2-х экз.
Экз. № 1-адресату
Экз. № 2-в дело
с.з.

55. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 26. augustā CPKŠ priekšniekam nosūtītais "Svarīgāko objektu saraksts Latvijas teritorijā ienaidnieka aizmugurē".

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 989. lieta, 45.–46. lp. Origināls mašīnrakstā ar pulkveža A. Sproģa un štāba priekšnieka vietnieka a. d. apakšpulkveža Mihelzona parakstiem. Uz dokumenta rezolūcijas: "Lietā 67-a. A. Kalmikovs."; "Ievērots. A. Kalmikovs."; "Karte atstāta operatīvās daļas lietās. 21.8.43." (Paraksts nesalasāms).

Steidzami
Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 26. augustā
Nr. 00410

Centrālā partizānu kustības štāba
Operatīvās daļas priekšniekam

Saskaņā ar Jūsu lūgumu nosūtu svarīgāko objektu sarakstu, kuri atrodas ienaidnieka aizmugurē Latvijas teritorijā, norādot kartē to atrašanās vietas.

Pielikums: Saraksts 1 eksemplārs, kartes Nr. Nr. 0-35-104, 0-35-110, 0-35-127, 35-5, 35-6, 0-34-120, 0-35-109 un 97 (kartes vienā eksemplārā pielikumā tikai adresātam).

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Štāba priekšnieka vietnieks
a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Svarīgāko objektu pretinieka aizmugurē
Latvijas teritorijā
SĀRAKSTS

1. Jaunlatgales (Abrenes) stacija: pie stacijas depo ar 12 lokomotīvēm un elektrostacija. 300 m uz ZA no stacijas (pie pārbrauktuves) degvielas un smērvielu, kā arī munīcijas noliktava. Karte 0-35-104, koordinātas 26–54.

Piezīme: Aviācijas uzbrukuma gadījumā tiks aizdedzināta bagāžas noliktava 100 m uz R no stacijas (Rēzeknes virzienā). Vajadzīgs brīdinājums 10 dienas pirms [uzbrukuma].

2. Hidrospēkstacija Ķegums – apgādā ar enerģiju Rīgas un Jelgavas, Valmieras un Daugavpils rūpniecības uzņēmumus, kā arī Rīgas apkārtni. Karte 0-35-110. Koordinātas 92–60.

3. Taudajāņi, mežā – vēl šī gada maijā liela munīcijas noliktava. Karte 0-35-127. Koordinātas 66–26.

4. Burzavas stacijā (dz. c. līnija Rēzekne–Ostrova) ir vācu artilērijas noliktava. Karte 0-35-127. Koordinātas 72–20.

5. Daugavpils pilsēta – darbībā esošs vācu aerodroms. Karte 35-5. Koordinātas 94-66. Nolaīšanās laukums lidmašīnām. Karte 35-6. Koordinātas 94-76.

6. Rīgas pilsēta:

- 1) Jaunmīlgrāvis – galvenā benzīna noliktava. Karte 0-35-97. Koordinātas 24-24.
- 2) Sarkandaugava – bij. rūpnīca “Provodņiks”, tagad militārā rūpnīca. Karte 0-35-109. Koordinātas 22-24.
- 3) Spilve (pļavas) – aerodroms, pašlaik darbojas. Karte 0-35-109. Koordinātas 20-20 un 22-22.
- 4) Dzelzceļa darbnīcas. Karte 0-35-109. Koordinātas 20-24.
- 5) Pa dzelzceļu pienākošo smēr- un degvielu noliktava. Karte 0-35-109. Koordinātas 18-26.
- 6) Torņkalns – dzelzceļa darbnīcas, veic 8-10 vagonu kapitālremontu diennaktī. Darbnīcas paplašinātas, liels skaits strādnieku, galvenokārt karagūstekņu. Karte 0-35-109. Koordinātas 16-22.
- 7) Hidrospēkstacijas Ķegums galvenā transformatoru stacija. Karte 0-35-109. Koordinātas 14-28.
- 8) Dz. c. Rīga-Daugavpils galvenā šķīrotavas stacija. Karte 0-35-109. Koordinātas 14-28 un 10-30.
- 9) Pirms kara sākuma uzbūvēts aerodroms, var izmantot vācieši. Karte 035-109. Koordinātas 10-28 un 10-30.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Štāba priekšnieka vietnieks
a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

**56. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra
S. Beļčenko 1943. gada 20. augustā LPKŠ priekšniekam A. Sproģim
pieprasītās ziņas par izlūkošanas darba jautājumiem partizānu kustībā.
LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Mihelsoņa parakstītais
Latvijas partizānu brigādes, vienību un grupu operatīvās izlūkošanas
darbinieku saraksts.**

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 54. lieta, 1.-3. lp.

Pilnīgi slepeni

Partizānu kustības centrālais štābs
1943. g. 20. augustā
Nr. 2613-ps
Maskava

Latvijas Partizānu kustības štāba
priekšniekam pulkvedim Sproģim

Lūdzu steidzīgi savākt un paziņot man šādas ziņas:

1. Kas Jūsu partizānu brigādēs un vienībās veic pretizlūkošanas darbu (sevišķās daļas, operatīvās čekistu grupas, komandieru vietnieki izlūkošanas darbā), pilnus ievirzes datus par pretizlūkošanas orgānu darbiniekiem, kas viņus atsūtījis, kam pakļauti, vai tos apstiprinājāt Jūs vai tos vienkārši izvirzīja partizānu vienību pavēlniecības.

2. Vai pretizlūkošanas orgāni ziņo Jums par veikto darbu, kādas ir viņu savstarpējās attiecības ar brigādes/vienības komandieri un komisāru.

3. Vai pretizlūkošanas orgāniem ir sava speciālā aģentūra. Arī šīs aģentūras sarakstus, ja tie Jums ir, nosūtiet Centrālajam štābam.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietnieks

Valsts drošības komisārs: /paraksts/ (S. Beļčenko)

**Latvijas partizānu brigādes, vienību un grupu
operatīvās izlūkošanas darbinieku saraksts**

Nr. p. k.	Uzvārds, vārds, tēva vārds	Dienesta pakāpe	Dzimšanas gads	Partijas piederība	Tautība	Dzimšanas vieta
1	2	3	4	5	6	7
1	Groms Aleksandrs Mihaila d.	B/pakāpes	1901	VK(b)P kand.	Krievs	Šķaunes pag.
2	Balods Alberts Krišjāņa d.	Vec. leitn.	1900	VK(b)P biedrs	Latv.	LPSR, Daugavpils
3	Jurģis Jānis Mārtiņa d.	Bez pakāpes	1914	B/part.	Latv.	Daugavpils apr., Preiļu pag.
4	Ļipovskis Klimentījs Ivana d.	Bez pakāpes	1912	VK(b)P biedrs	Latv.	Ludzas apr., Pildas pag.
5	Maksimovs Jevgeņijs Zinovija d.	Bez pakāpes	1913	VK(b)P biedrs	Krievs	-

VIII. Kaujinieku izlūkziņojumi

6	Dālders Jānis Jāņa d.	V. droš. leitn.	1901	VK(b)P biedrs	Latv.	Orlas apg., Bobrovecā
7	Zeilišs Krasantijs Zahara d.	Bez pakāpes	1914	B/part.	Baltkr.	Istras pag., LPSR
8	Vasiļonoks Zigfrīds Ivana d.	Vec. leitn.	1912	B/part.	Latv.	Ilūkstes pag., LPSR
9	Lovickis [?] Arturs Jura d.	Jaun. leitn.	1921	VĻKJS biedrs	Latv.	Jēkabpils, LPSR
10	Markušenko Vladimirs Vladimira d. (Garais)	Bez pakāpes	1924	VĻKJS	Krievs	Liepāja, LPSR
11	Spuģis Jēkabs Kārļa d. (Janka)	Vec. serž.	1904	B/part.	Latv.	Valkas apr., LPSR
12	Saulītis Aleksandrs Augusta d. (Petrovskis)	Bez pakāpes	1919	B/part.	Latv.	St. Spmlpvp, ¹ Kaļiņinas apg.
13	Macpāns Andrejs Arama d. (Ansis)	Bez pakāpes	1910	VK(b)P biedrs	Latv.	Aizputes apr., Alšvangas pag.

[Tabulas turpinājums]

Nr. p. k.	Uzvārds, vārds, tēva vārds	No kāda laika daļā	Daļas nosaukums un ieņemamais amats		
1	2	8	9	10	11
1	Groms Aleksandrs Mihaila d.	17.07.41.	Partiz. brigāde, brigādes izlūkdien. k-ris	Brigādes komandierim	LPSR VDTK oper. darbinieks
2	Balods Alberts Krišjāņa d.	04.43.	Partiz. brigāde, brig. izlūkd. k-ra vietn.	—	Flotes SD pr-ka Vladivostokā palīgs
3	Jurgs Jānis Mārtiņa d.	06.42.	Partiz. brigāde, SD ² pr-ks	—	LPSR VDTK oper. pilnvarotais
4	Ļipovskis Klimentijs Ivana d.	25.01.43.	1. partiz. vienības SD ³ pr-ks	Vienības k-rim	IeTK Madonas apr. nod. operat. pilnvarotais
5	Maksimovs Jevgeņijs Zinovija d.	25.04.43.	1. partiz. vien., k-ra palīgs izlūkošanā	—	
6	Dālders Jānis Jāņa d.	12.42.	2. part. vienības SD ⁴ pr-ks	—	Baltkrievijas Kara apg. SD operat. pilnvar.
7	Zeilišs Krasantijs Zahara d.	05.42.	2. vienība, izlūkd. k-ris	—	
8	Vasiļonoks Zigfrīds Ivana d.	04.43.	3. part. vien. k-ra vietn. izlūkd. un SD ⁵ pr-ks	—	LPSR, Rīgas mil. pārv. ID vec. oper. pilvarot.

1 Tā tekstā. — *Sast.*2 Sevišķās daļas. — *Sast.*3 Sevišķās daļas. — *Sast.*4 Sevišķās daļas. — *Sast.*5 Sevišķās daļas. — *Sast.*

9	Lovickis [?] Arturs Jura d.	05.09.43.	Izlūk. divers. grupas pr-ks	LPKŠ	Rīgas Transporta tresta atslēdznieks
10	Markušenko Vla- dimirs Vladimira d. (Garais)	10.09.43.	Izlūk. diversiju grupas pr-ks	-"-	Uzskaitvedis
11	Spuģis Jēkabs Kārļa d. (Janka)	10.09.43.	Izlūk. diversiju gru- pas pr-ks	-"-	LPSR VDTK Valkas nod. pr-ka palīgs
12	Saulītis Aleksandrs Augusta d. (Pet- rovskis)	10.09.43.	Izlūk. diversiju gru- pas vecākais	-"-	Futbola sekcijas vadītājs
13	Macpāns Andrejs Arama d. (Ansis)	12.42.	Diversiju-izlūku grupas pr-ks	-"-	LPSR IeTK Aiz- putes MO darbin.

Latvijas Partizānu kustības štāba
priekšnieka p. v. i.

a. d. apakšpulkvedis (Mihelsons)

2. daļas priekšnieka vietnieks

majors /paraksts/ (Kalniņš)

57. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada. 31. augusta ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšniekam pulkvedim Aņisimovam par karaspēka izvietojumu Rēzeknes pilsētā.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 26. lp. Oriģināls maģinrakstā ar A. Sproģa parakstu un rezolūcijām.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 31. augustā
Nr. 00425

Liters "A"
Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba
Izlūkošanas daļas priekšniekam
pulkvedim Aņisimovam

Ziņoju datus par karaspēka izvietojumu Rēzeknes pilsētā (Latvija).

- 1) Garnizons, ap 1000 cilvēku, izvietots kazarmās pie institūta pirmās stacijas.
  - 2) Sporta laukumā starp pilsētas slimnīcu un institūtu, pretī cietumam, automaģinu stāvvietā. Nakti stāv ap 50 automaģinu.
  - 3) Pilsētas slimnīca un apkārtējās 2- un 3-stāvu mājas pilnas ar ievainotajiem, vācu lazarete.
  - 4) Lielceļa Rēzekne-Ludza 9. kilometra sākumā, prieģu meģā ceļa abās pusēs izvietota degvielas noliktava.
- Nakti uz 29.07.43. g. plkst 23.30 mūsu lidmaģinas bombardēja Rēzekni, bombardēģanas rezultātā bojāģts 1. policijas iecirknis.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekģnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
Štāba priekģnieka vietnieks
a. d. apakģpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

58. dok. LPKŠ 1943. gada 1. septembrī sastādītais garnizonu saraksts, kuri novietoti gar bijušo Latvijas robežu cīņai pret partizānu kustību un svarīgāko rūpniecības un dzelzceļa objektu aizsardzībai.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 901. lieta, 2.–4. lp. Noraksts mašīnrakstā ar LPKŠ 2. daļas priekšnieka vietnieka majora Kalniņa parakstu un daļas priekšnieka palīga kapteiņa Vecgaiļa noraksta pareizības apstiprinājumu.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Gar bijušo Latvijas robežu
cīņai pret partizānu kustību un rūpniecības un dzelzceļa objektu
aizsardzībai izvietoto garnizonu
SARAKSTS

1. Zilupe	70 ukraiņi, 50 žandarmi, 20 policisti
2. Belomojevo	9, t. sk. 6 vācieši un 3 brīvprātīgie
3. Girogina	30 latviešu brīvprātīgie
4. Terehovo	35 latviešu brīvprātīgie
5. Horoševo	30 latviešu brīvprātīgie
6. Konovalovo	28 latviešu brīvprātīgie
7. Zaļesje	20 latviešu brīvprātīgie
8. Pasiēna	20 latviešu brīvprātīgie
9. Grišino	32 latviešu brīvprātīgie
10. Skripčino	40 latviešu brīvprātīgie
11. Zaborje	35 latviešu brīvprātīgie
12. Meikšāni	35 latviešu brīvprātīgie
13. Laudari	15 vācieši, žandarmi
14. Vecsloboda	15 brīvprātīgie un 22 policisti [sk. 51.]
15. Šķaune	300 latviešu brīvprātīgie
16. Punduri	60 latviešu brīvprātīgie
17. Lielandžāni	20 latviešu brīvprātīgie
18. Kseverino	40 latviešu brīvprātīgie
19. Budovka	35 latviešu brīvprātīgie
20. Leimaņi	20 latviešu brīvprātīgie
21. Narečje	35 latviešu brīvprātīgie
22. Perveļevo	30 latviešu brīvprātīgie
23. Miņņikovo	40 latviešu brīvprātīgie
24. Borzovo	400–500 "Jagdkomando" Kaufmana un igauņu brīvprātīgo bataljons
25. Passova	25 latviešu brīvprātīgie
26. Nauļāni	30 latviešu brīvprātīgie
27. Masāni	30 latviešu brīvprātīgie
28. Cingēļi	30 latviešu brīvprātīgie
29. Kelova	20 vācieši
30. Rundāni	20 policisti
31. Bukmuiža	22 policisti
32. Andrupene	16 policisti

33. Kaunata	20 policisti
34. Pilda	12 policisti
35. Dagda	30 brīvprātīgie un policisti
36. Asūne	30 brīvprātīgie un policisti
37. Pustiņa	15 brīvprātīgie un 15 policisti
38. Indra	20 brīvprātīgie un brīvprātīgo bataljona štābs
39. Krāslava	50 vācieši, brīvprātīgie un policija
40. Jaškova	10 latviešu brīvprātīgie
41. Vaški	50 latviešu brīvprātīgie un 20 vācieši
42. Stiglova	30 latviešu brīvprātīgie un 10 vācieši
43. Limaiļi	1 rota latviešu brīvprātīgo un karēļu
44. Zmetsevo	6 policisti un tilta apsardze
45. Agejevo	35 policisti
46. Nimokza/Nirza	20 latviešu brīvprātīgie, 20 policisti un 20 vācieši
47. Gorkini	18 vācieši
48. Poddubново	40 vācieši
49. Stolbovo	240 latviešu brīvprātīgie un vācieši
50. Maizilova	100 latviešu brīvprātīgie un vācieši
51. Vecsloboda	150 latviešu brīvprātīgie un vācieši [sk. 14.]
52. Opočka	150 latviešu brīvprātīgie un vācieši
53. Daugavpils/ Dvinska	2980, no tiem 80 latviešu brīvprātīgie
54. Sebeža	200 krievu brīvprātīgie un vāciešu kara pilsētiņa
55. Ludza	1275 vācieši, 100 latviešu brīvprātīgie
56. Rēzekne	50 rumāņi
57. Purvmala	16 latviešu brīvprātīgie, 4 vācieši un policija
58. Viļaka	200 latviešu brīvprātīgie, 40 vācieši, 40 vācu robežsargi un policija
59. Bokovo	30 latviešu brīvprātīgie
60. Abrene/ Jaunlatgale	1 rota latviešu brīvprātīgo (pionieri), policija un žandarmi
61. Vāveru st.	80 brīvprātīgie, 24 vācieši, 1000 bruņotu armēņu, kuri ieradās 5.8. un strādā dažādos darbos
62. Augšpils	20 vācieši un policija
63. Boroviči	30 latviešu brīvprātīgie tilta apsardzei
64. Jermilovo	10 vācieši (rācija)
65. Šķilbēni	50 latviešu brīvprātīgie, 2 vācieši un policija
66. Manši	30 vācieši
67. Steržņevo	10 vācieši
68. Baltinovo	200 latviešu brīvprātīgie, vācieši un policija
69. Skangaļi	40 vācieši
70. Buholava	30 vācieši (tilta apsardze)
71. Gauri	20 vācieši, brīvprātīgo rotas štābs
72. Kaneļi	120 latviešu brīvprātīgie
73. Babij Moh	45 vācieši
74. Orehauka	25 latviešu brīvprātīgie
75. Goliševo	40 robežsargi-vācieši un latviešu brīvprātīgie
76. Zalcava	6 policisti (tilta apsardze)
77. Melnava	26 vācieši
78. Genčeva	35 vācieši

79. Kārsava	Rota latviešu brīvprātīgo, štābs un daži vācieši
80. Kazusala	40 robežsargi-vācieši
81. Petručenki	45 robežsargi-vācieši
82. Bārtuļi	20 latviešu brīvprātīgie
83. Cibuļi	20 vācieši, policijas štābs
84. Krivanda	20 latviešu brīvprātīgie, 3 policisti
85. Miņino	40 latviešu brīvprātīgie
86. Ustinovo/ Poldesjatinovo	35 latviešu brīvprātīgie
87. Ļiposoļci	32 latviešu brīvprātīgie
88. Kļeši	60 latviešu brīvprātīgie un vācieši
89. Fedorki	25 latviešu brīvprātīgie un 15 vācieši
90. Briģi	100 latviešu brīvprātīgie un policija
91. Istalsna/Istelina	32 vācieši
92. St. Briģi (pārbrauktuve)	17 krievi-nodevēji un 2 vācieši
93. Nirzas stacija	20 ukraiņu brīvprātīgie, 20 vācieši un 20 latviešu brīvprātīgie
94. Gerkeni	18 vācieši
95. Dilni	12 policisti (tilta apsardzei)
96. Reiki	50 poļu brīvprātīgie no 181. btl. 2. rotas
97. Vopuļi	25 latviešu brīvprātīgie
98. Mozuļi	150 vācieši un latviešu brīvprātīgie
99. Gaboņi	4 vācieši un 11 policisti
100. Adiševa	(Aptuveni pie Izotova-Bobrova), 300 cilv., 3 lielgabali, vairāki ložmetēji. Visu laiku traucē krievu partizāni. Vācieši grib izsūtīt garnizonu uz Jermolova Kalnu, bet Margo brigāde neļauj.

Ar oriģinālu saskan: 2. daļas priekšnieka palīgs:
Kapteinis (Vecgailis)

***

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1
Nr. 6039
Stāvoklis 1943. g. 9. oktobrī

Gar bij. Latvijas robežu
izvietoto pretinieka garnizonu
PAPILDU SARAĶSTS

1. Borkuici	20 vācieši
2. Ručevo	30 latviešu brīvprātīgie
3. Seļivanovo	35 latviešu brīvprātīgie
4. Golstjaki	30 latviešu brīvprātīgie

5. Jučeva	35 policisti
6. Ūdrāni	22 policisti
7. Krasnija	līdz 1000 vāciešu
8. Reiniki	40 latviešu brīvprātīgie
9. Šmaļji/Smalji	Latviešu brīvprātīgo rota

Latvijas Partizānu kustības štāba

2. daļas priekšnieks

majors: /paraksts/ (Kalniņš)

**59. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra
S. Beļčenko 1943. gada 26. augusta rīkojums LPKŠ priekšniekam
pulkvedim A. Sproģim noskaidrot, kad un kādā veidā partizānu
vēstules nokļuvas vācu rokās.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 25. lp. Apstiprināts noraksts mašīnrakstā.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 2

Nr. 2735
43. g. 26. augustā

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
pulkvedim b. Sproģim

Pēc drošām ziņām 8.7.43. konstatēts, ka Daugavpils pilsētas apsardzības policija nodeva pretinieka pretizlūkošanas orgāniem no partizāniem iegūtas vēstules uz šādām adresēm:

1. Rīga, Umur-iela [Jumaras - ?] 24-7, Upalniks (Upalniks, Mazzalves pagasts, Zulinas mājās) caur Erbergu. Nosūtītājs Hermanis Upalniks.

2. Rīga, Kungu iela 2-3. Lazis¹ majors Enhofs. Kā pirmajā, tā otrajā vēstulē ziņoti dati par partizānu uzturēšanos.

3. Rīga, Inženieru iela 1-7. Aleksandrs Timofejevs.

4. Rīga, Sarkandaugava, Ziemeļu iela 19. Emma Missa. Nosūtītājs Nīna Tkačova.

3. un 4. vēstulē ir lūgums palīdzēt partizāniem, rīkojums par pāreju un 9.6.43. uzdots uzdevums.

Pārbaudiet, kāda informācija šajā jautājumā ir Jūsu brigādēs un štābā. No kā, kādā veidā un kad šīs vēstules nokļuva pie vāciešiem. Pārbaudes rezultātus ziņojiet.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietnieks

Valsts drošības komisārs /paraksts/ (S. Beļčenko)

CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšnieks
pulkvedis (Aņisimovs)

1 Tā tekstā. – Sast.

**60. dok. LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Mihelsona
1943. gada 1. septembra ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas
priekšniekam pulkvedim Aņisimovam par vācu garnizona dislokāciju
Daugavpilī.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 31.–34. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar rezolūcijām.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 1. septembrī
Nr. 00434

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba
Izlūkošanas daļas priekšniekam

Ar šo iesniedzu izlūkošanas datus par Daugavpils pilsētas garnizona stāvokli.
Pielikums: Materiāls uz 3 lapām.

LPKŠ priekšnieka vietnieks
a. d. apakšpulkvedis: /paraksts/ (Mihelsons)

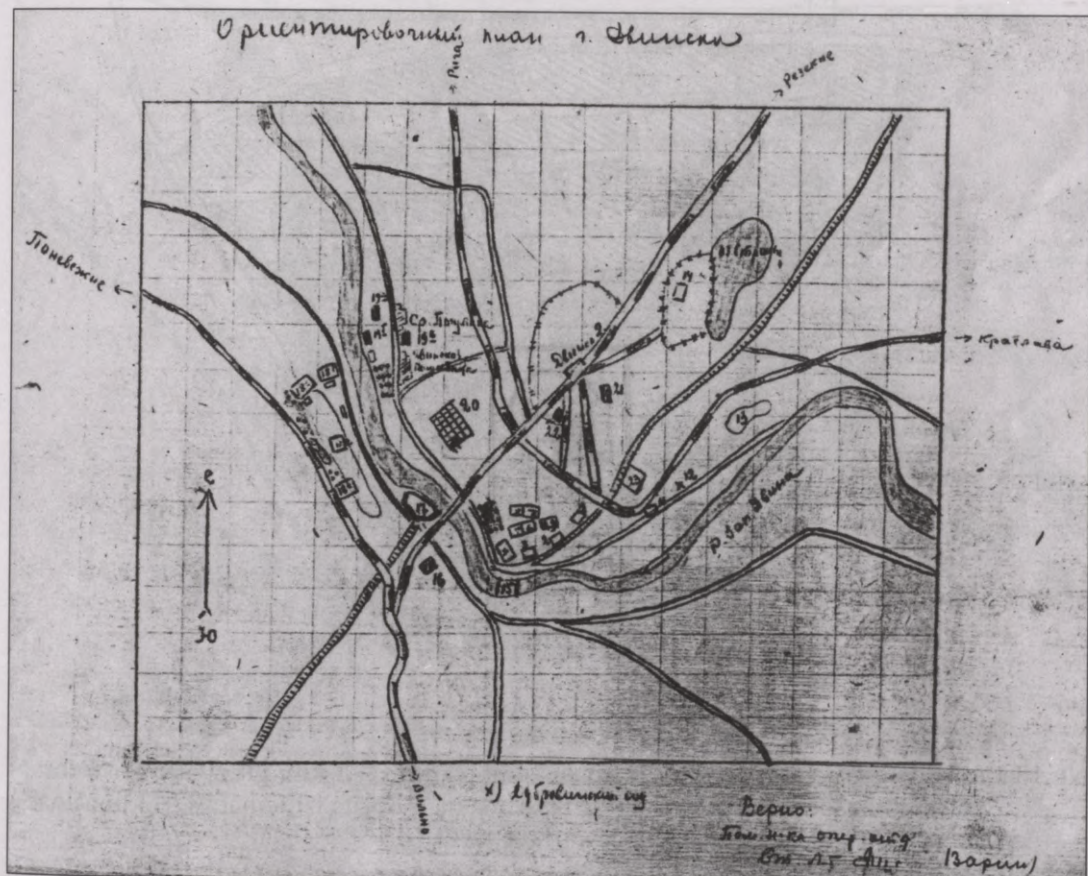
Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Pretinieka daļu dislokācija
Daugavpils pilsētā

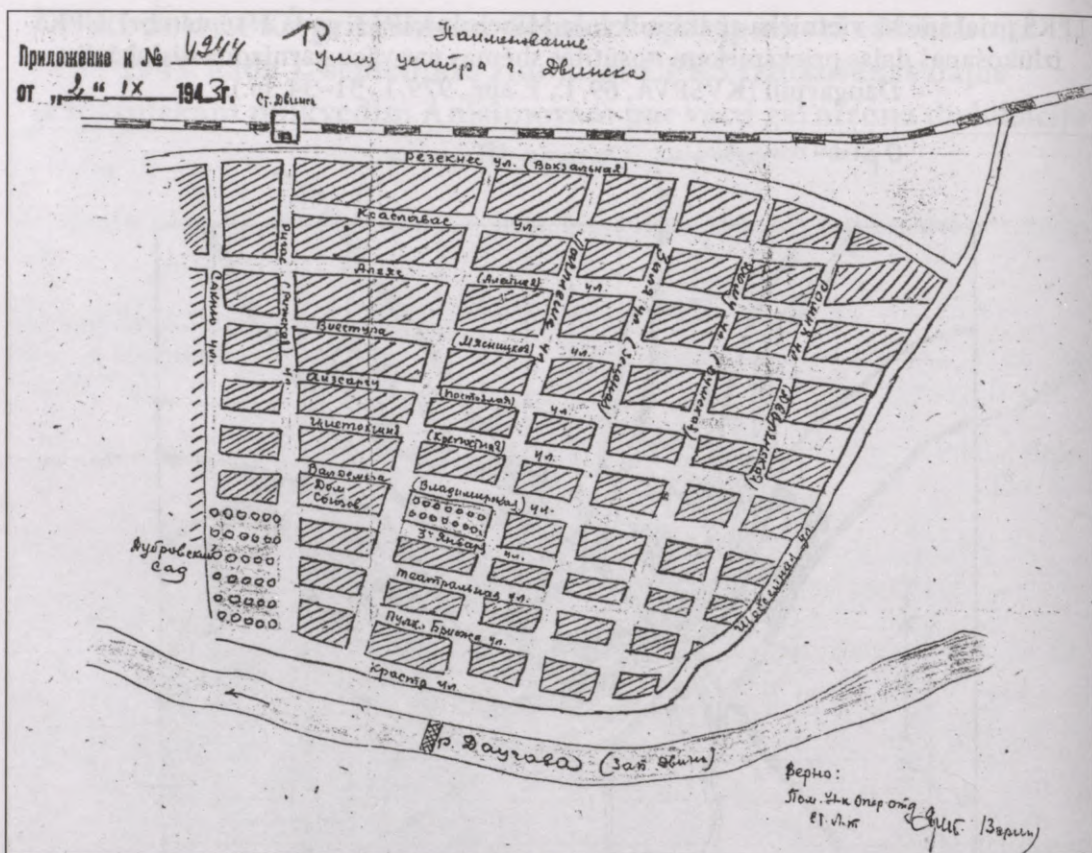
- Nr. 1. Bijušās apgabaltiesas ēkā, Šosejas ielā, – starp Alejas un Mjasņicka [ielu] – **Lauka komandantūra**.¹ Tur atrodas 800 cilvēku. Pagalmā garāža ar darbnīcu, kurā ir līdz 20 mašīnu. Ēka dzeltenpelēka, ar sarkanu jumtu, 3-stāvu.
- Nr. 2. Sarkanā mājā ar melnu darvotu jumtu Šosejas ielā (starp Aizsargu un Cietokšņa [ielu]) – **Daugavpils apsardzības grupa**, skaitā 40 cilvēku, latvieši-brīvprātīgie. Apbruņojums – 6 ložmetēji un šautenes, 2. stāvā.
- Nr. 3. 2-stāvu mājā 3.janvāra ielā (starp Šosejas un Muižnieku [ielu]) – **Daugavpils Prefektūra un Daugavpils vācu prefektūra**.
- Nr. 4. Uz Krasta, Zaļās un Pulkveža Brieža ielu krustojuma balti-rozā “ – “, 2-stāvu mājā – **Daugavpils Latviešu apsardzības grupa**, skaitā 40 cilvēku ar 6 ložmetējiem un šautenēm. Bijušais kiosks ar saldējumu.
- Nr. 5. Teātra ielā (pie Dubrovīnas dārza) pie krustojuma ar Lāčplēša [ielu] – **Garāža un benzīna noliktava**.
- Nr. 6. Teātra ielas un Lāčplēša ielas krustojuma labajā pusē – **Latviešu, vācu politpārvalde un kriminālpolicija** – 3-stāvu sarkana ēka.
- Nr. 7. Bijušā Armijas kultūras namā – **Soldaten-Haus**. Ir pamats domāt, ka tur izvietots kāds štābs.
- Nr. 8. Rīgas ielā starp 3. janvāra un Teātra ielu – **2. policijas iecirknis**.

¹ Šeit un turpmāk: izcēlums dokumenta oriģinālā. – *Sast.*

LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Mihelsona 1943. gada 1. septembrī CPKŠ izlūkošanas daļas priekšniekam nosūtītās shēmas par vācu garnizona dislokāciju Daugavpilī (KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. l., 31–34. lp.).

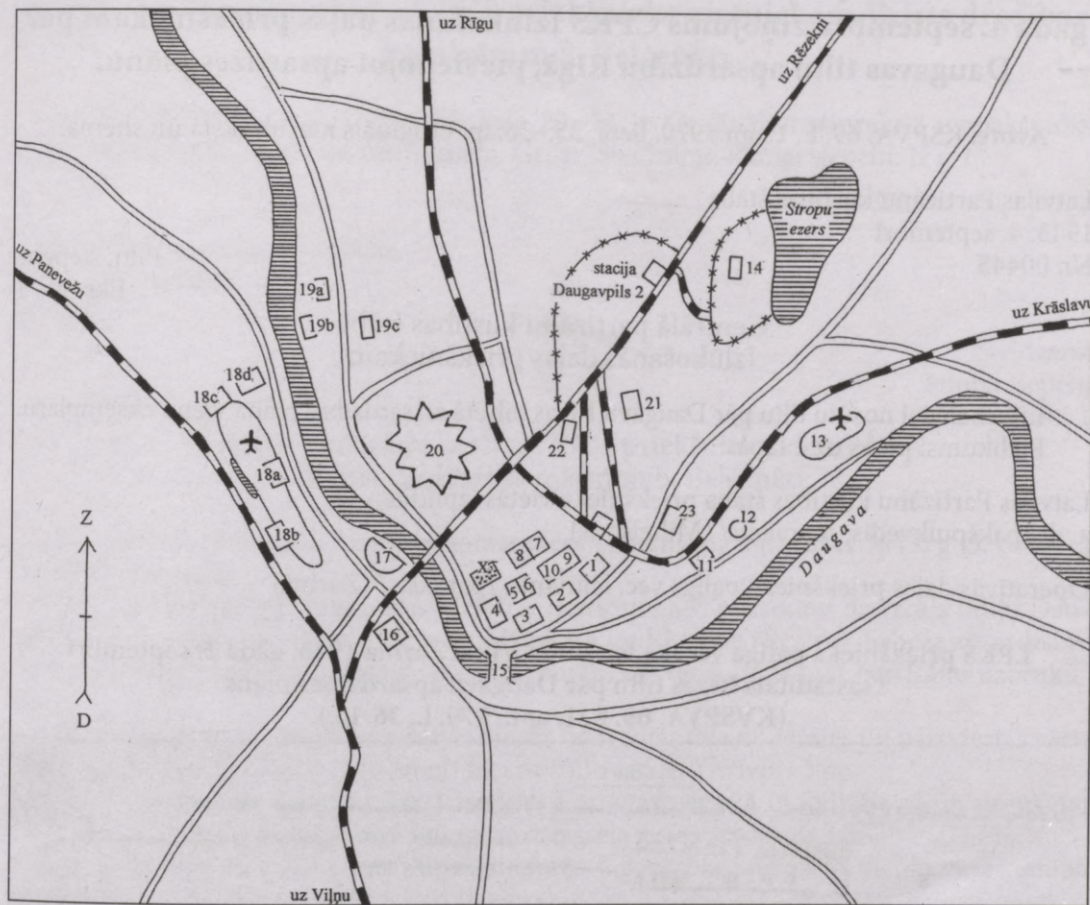

- Nr. 9. Valdemāra ielā starp Saules un Lāčplēša [ielu] virzienā uz dambi kreisajā pusē bij. 1. Daugavpils latviešu ģimnāzijas ēkā visu balto 2-stāvu ēku aizņem **Frontstelle**.
- Nr. 10. Muižnieku un Valdemāra ielu stūrī – **Centrālā telefona un telegrāfa sakaru** [iestāde].
- Nr. 11. **Degvielas noliktava** – 15 50-tonnu cisternas, t. i., 750 t.
- Nr. 12. **3 automātiskie zenītlielgabali**, 18 cilvēki.
- Nr. 13. **Vecais Ulmaņa aerodroms**, kuru 1943. gadā sāka pārbūvēt.
- Nr. 14.. Ar krustiņiem ierobežotā Stropu rietumu daļa – iejorta dzeloņstieplu 2 rindām; apsargā Stropu garnizons; skaitliskais sastāvs nav zināms. Zenītlielgabalu nav. Iežogotais laukums piekrauts ar dažādiem karamateriāliem – šāviņiem, mīnām, amuniciju u. c.
Karamateriālu grēdas nomaskētas ar tīkliem un skujām. Grēdu izmēri – 20 kv. m, augstums – 4 m, atstatums starp grēdām – 3 metri.
- Nr. 15. **Dzelzceļa-šosejas tilta pār Daugavu apsardze** – 3 posteņi, divi tilta galos, viens – pa vidu, latvieši, ar šautenēm. Tilta vidū augšā – 3 zenītlozmetēji, pie katra 2 vācieši.
- Nr. 16. **Dzelzceļa tilta pār Daugavu apsardze** – neautomātiskās iekārtas, vidū un galos pa zenītlielgabalam. Vācieši.
- Nr. 17. Bijušie nocietinājumi – **geto**.

- Nr. 18a. **Aerodroms darba kārtībā**, garums 2 km, platums – 1 km. [Tur] atrodas 6 transporta lidmašīnas, 4 bumbvedēji, 2 iznīcinātāji, 1 bojāts iznīcinātājs. [Lidmašīnas] nolaižas katru dienu, lielākā daļa – transporta.
- Nr. 18b. **Degvielas noliktava** – DA no ezera.
- Nr. 18c. **Aviācijas daļas štābs** – mežīņā N no aerodroma.
- Nr. 18d. Komandas un aerodroma apsardzes **kazarmas**, garāžas un remontdarbnīcas. Apsardze: visapkārt, uz katriem 500 m sargpostenis, vācieši. 6 automātiskie zenītlieģabali, vieta nav zināma.
- Nr. 19a. **Ļeņingradas frontes aizmugures štābs** – 30 cilvēku (kopā ar apsardzi). Ēka 2-stāvu, sarkana. Padomju varas laikā – sanatorija. Apsardze – 1 sargpostenis.
- Nr. 19b. Blakus 2-stāvu ēkā – **Gebietskomissar**.
- Nr. 19c. **Štāba garāža** – 6 radiostacijas uz mašīnām, 4 smagās, 1 vieglā [mašīnas], 3 motocikli, 20 velosipēdi. Apsardzes nav.
- Nr. 20. **Vecais cietoksnis** – tur 2000 zirgu, 3 lazaretas, 1000 mobilizēto strādnieku – latviešu. Pie baznīcas 2 noliktavas ar karamateriāliem un municiju.
- Nr. 21. Viļņas un Jelgavas ielu stūri pie paša dzelzceļa – **štābs ar 500 cilvēku štatu**. Viļņas ielā no štāba uz Daugavpils II [stacijas] pusi kreisajā pusē 3 kvartālu platībā – **pārtikas noliktavas**, bet galā – **armijas maizes ceptuve**. Štābam pretī – bij. kavalērijas staļļos – **graudu noliktavas**. Gūstekņi – 1000 cilvēku un vāzumi.
- Nr. 22. Stacijas Daugavpils II pas. un Preču apvienotas – laukumi un dienesti kara materiālu izkraušanai.

Daugavpils pilsētas bombardēšanas plāns

© Grafika: Modris Esserts

X - Dubrovina dārzs

Pareizi: LPKŠ Operatīvās daļas priekšnieka vietnieks vec. leitnants V. Zariņš

Nr. 23. **Dz.-c. darbnīcas un depo** strādā visu diennakti – 2000 cilvēki. Uz depo jumtiem – 6 neautomātiskie zenītlieģabali. Remontē tikai lokomotīves un vagonus.

Nr. 24 **Aerodroms Krivānos** – nedarbojas.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka vietn.
a.d. apakšpulkvedis: (paraksts) /Mihelsons/

61. dok. LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Mihelsona 1943. gada 4. septembra ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšniekam par Daugavas tiltu apsardzību Rīgā, pievienojot apsardzes plānu.

Avots: KSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 35.–36. lp. Oriģināls mašīnrakstā un shēma.

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. 4. septembrī
Nr. 00445

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba Izlūkošanas daļas priekšniekam

Informācijai nosūtu tiltu pār Daugavu Rīgas pilsētā aizsardzības plāna vienu eksemplāru.
Pielikums: plāns uz 1 lapas.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka vietas izpildītājs
a. d. apakšpulkvedis: /paraksts/ (Mihelsons)

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs vec. leitnants: /paraksts/ (Zariņš)

LPKŠ priekšnieka palīga vecākā leitnanta Viļņa Zariņa 1943. gada 2. septembrī sastādītais Rīgas tiltu pār Daugavu apsardzības plāns (KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. l., 36. lp.).

62. dok. LPKŠ priekšnieka p. v. i. apakšpulkveža Mihelsoņa 1943. gada 8. oktobra izlūkziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 978. lieta, 20.–21. lp. Oriģināls maģinrakstā ar apakšpulkveža Mihelsoņa parakstu un rezolūcijām. Grifs: "Steidzami. Pilnīgi slepeni. N r. 1."

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 8. oktobrī
Nr. 00554

Steidzami
Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Pēc latviešu partizānu vienības komandiera b. Samsona aģentūras 1943. g. 5. oktobra ziņām noskaidrots:

No š. g. septembra otrās puses vācieši ir pastiprinājuši piefrontes dzelzceļa līniju Daugavpils (Dvinska), Jaunlatgale (Abrene)–Pleskava un Rēzekne (Režica)–Sebeža apsardzību, acīmredzot lai nodrošinātu karaspēka un tehnikas pārvadājumus pret partizānu uzbrukumiem.

Šajā nolūkā š. g. septembra pēdējās dienās no frontes tika noņemtas un pārsvietas vācu daļas ar tehniku, bet to vietā uz fronti tika nosūtīti latviešu brīvprātīgie.

Š. g. 28. septembrī vācu [varas] iestādes Kārsavas pagastā mobilizēja visus zirģus, lai nogādātu no frontes karaspēku 5 km garas dzelzceļa joslas apsargāšanai.

Pēc tās pašas vienības komandiera ziņojuma š. g. oktobra pirmajās dienās viņa vienībā no Rīģas ieradās 2 karagūstekņi, kuri paziņoja:

Rīģas pilsētā, Matīsa un Tērbatas ielas nama Nr. 72 stūrī, bij. firmas "Deičmans un Co" mehānisko darbnīcu telpās ievietota degvielas noliktava, kurā atrodas divas lielas cisternas (bij. firmas "Apekol") un ap 2000 mucas ar benzīnu.

Matīsa un Vagonu ielas stūrī atrodas bij. firmas "Lacums-Izmailovičs" automobiļu darbnīcas un garāžas. Šīs darbnīcas vācieši ievērojami paplašināja un pašreiz tajās veic tanku un automaģinu remontu.

Mīlgrāvja ielā bij. amerikāņu firmas "Shell" noliktavu telpās atrodas ap 1000 mucu ar benzīnu, bet pie dzelzceļa atzaroģuma, kas nāk no Daugavas ostas gar minētajām noliktavām, atrodas 2 nomaskēģas virszemes un 2 pazemes cisternas ar benzīnu.

Papildinot 18.09.43. g. izlūkoģanas ziņojumu Nr. 00485: Spilvānu (Spilves) aerodromā, kas atrodas 7 km uz ZR no Rīģas, lidmaģinas stāv nevis angāros, bet laukā. Aviobumbas, sakrautas grēģdās, atrodas meģā aiz aerodroma, acīmredzot baidoties no mūsu aviāģijas bombardēģanas. No gaisa aerodromu aizsargā zenģtlielģabali, kas uzģstādģti kalnā pie Baltmuiģas, 0,5 km no aerodroma.

Pēc izlūkoģanas datiem, š. g. oktobra pirmajās dienās Kārsavā un Jaunlatģalē (Abrenē) ierodas vācu karaspēks no Leņģingradas frontes, turklāt daudz karaspēka pa daģāģdiem ceļiem virzģas arī uz Latvijas vidieni.

Pa šoseģām un dzelzceļģu no Pleskavas un pa šoseģģu Krasnoģes un Kārsavas virzienā vāģieģi pārvieto karaspēku, tankus, moto-mehāģizētģs daģas un citas kravas.

Šīs karaspēka daļas izvietotas netālu no Latvijas robežas apdzīvotās vietās: Augšpilī – 7 km uz DA, Purvmalā – 7 km uz ZR no Jaunlatgales (Abrenes), Malnavā, Kārsavā u. c. punktos.

Minētajos punktos no Daugavpils jau ieradušies ap 10 tūkstoš vācu kareivju un virsnieku.

No 12 tūkstošiem vācu kareivju un virsnieku, kuri ieradās Ludzas (Lūcinas) pilsētā un tuvējās sādžās š. g. septembra beigās (4. oktobra ziņojums CPKŠ Nr. 005330), puse ieradušies no aizmugures.

Rēzeknē (Režicā) vācu militārās iestādes atbrīvo telpas vairāku divīziju izvietošanai. Pēc tām pašām ziņām, Jaunlatgalē (Abrenē) jāierodas vācu Ziemeļu frontes štābam.

Jaunlatgalē (Abrenē) ieradušies strādnieki, kas agrāk strādājuši uz laiku okupētajā Igaunijā nocietinājumu celšanā starp Baltijas jūru un Čudu (Pleskavas) ezeru.

Uz Latvijas robežas, starp pilsētām Zilupe un Rītupe, gar šosejām un lielceļiem labākās mājas un šķūņus vācieši aizņem savu štābu vajadzībām, bet vietējos iedzīvotājus no šīm telpām padzen.

Pēc nepārbaudītām ziņām, augšminētajā Pleskavas–Ostrovas iecirknī gar Veļikajas upi vācieši grib radīt savu otro aizsardzības līniju.

1 km uz Z no Kopancu sādžas (15 km uz ZR no Jaunlatgales (Abrenes)), Kuhvas upes¹ kreisajā krastā (koordinātas 42–51) atrodas aerodroms, kura iekārtošanu steidz pabeigt. Šajā aerodromā nolaižas 3–5 lidmašīnas.

Izlūkošanai uzdots noskaidrot:

- 1) no frontes noņemtā karaspēka, kā arī uz fronti nosūtīto latviešu brīvprātīgo skaitu un [daļu] numerāciju;
- 2) Spilves un Kopancu aerodromu caurlaides spējas, [izvietoto] lidmašīnu skaitu un tipus, kā arī orientierus bombardēšanai.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka p. v. i.

a. d. apakšpulkvēdis /paraksts/ (Mihelsons)

2. daļas priekšnieka vietnieks

majors /paraksts/ (Kalniņš)

43. g. 8. oktobrī

---

1 Kokavas upes. – *Sast.*

**63. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 16. oktobra
lūgums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram
S. Beļčenko izgatavot braukšanas dokumentus un 20 viltotas dzelzceļa
apgaitnieku apliecības.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 54. lp. Uz dokumenta 3 rezolūcijas – izpildīt.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 16. oktobrī
Nr. 00580

Valsts drošības komisāram
b. Beļčenko

Latvijas Partizānu kustības štābs lūdz Jūs dot rīkojumu steidzīgi pēc pievienotajiem paraugiem izgatavot dokumentus un zīmogus, kas nepieciešami aģentūras-izlūkošanas darbam, proti:

1. Atļauju braukšanai pa dzelzceļu – 20 gab.
2. Apliecības, kuras dod dzelzceļa kalpotājiem tiesības netraucēti staigāt dienā un naktī pa dzelzceļa līniju un apkārtni – 20 gab.

Šajos dokumentos attiecīgajās vietās lūdzam ievietot dokumenta numuru, dokumenta izdevēja parakstu, dokumenta derīguma termiņu un vajadzīgajās vietās uzlikt attiecīgo zīmogu.

Pielikumā: Minētie paraugi.¹

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks
majors /paraksts/ (Kalniņš)

¹ Arhīva lietā pielikumu nav. – *Sast.*

64. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 23. oktobra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par vācu karaspēka koncentrēšanos Rēzeknē un signālu sagatavošanu pilsētas bombardēšanai.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 978. lieta, 32. lp.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko
Izlūkošanas ziņojums Nr. 17.
Karte 1 : 100 000

No Latvijas Partizānu vienības komandiera b. Samsona aģentūras izlūkošanas ziņām 22. oktobrī konstatēts:

No 1. līdz 10. oktobrim pa dzelzceļa līniju Rēzekne (Režica)–Pleskava caur staciju Jaunlatgale (Abrene) frontes virzienā izbraukuši 138 vācu kara ešeloni. No tiem: ar karaspēku – 5, ar automašīnām – 7, ar artilēriju – 2, pasažieru – 3, ar mājlopiem – 2, ar strādniekiem – 1 un ar pajūgiem – 4 ešeloni. Pārējie ešeloni ar nenoskaidrotu kravu.

Pretējā virzienā, virzienā Pleskava–Rēzekne (Režica) tajā pašā laikā (no 1. līdz 10. oktobrim) izbrauca pavisam 161 ešelons, no tiem ar karaspēku – 73, ar automašīnām – 33, ar tankiem – 1, ar smago artilēriju – 1, ar zenītlieģabaliem – 3, ar dažāda kalibra lauka lielgabaliem – 9 (no tiem zenītlieģabali – 38, lauka lielgabali – 13 un dažāda kalibra lielgabali – 8), ar šāviņiem un [to] čaulām – 3 ešeloni, ar sliedēm – 6, sanitārie – 8, ar saliekamām barakām – 19, ar lauksaimniecības mašīnām – 2, ar lopiem – 1, ar dzelzs lūžņiem – 1 un ar tramvaja vagoniem – 1 ešelons.

Pēc tiem pašiem datiem, zemes ceļa 3. kilometrā no Rēzeknes (Režicas) pilsētas Ludzas (Lūcinas) virzienā izvietotas lielas noliktavas ar degvielu un municiju.

Izlūkošanas orgāniem uzdots noskaidrot noliktavu apmērus un maskēšanos un norādīt orientierus gadījumam, ja mūsu aviācija tās bombardēs.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieka p. v. i.
majors /paraksts/ (Tagirovs)

Nr. 00620
1943. g. 23. oktobrī

СЕКРЕТНЫЙ ОТДЕЛ
Ц.Ш.П.Д.В.О.Д. № 8446
25. X 1943 г.

Слв. секретно

Экз. № /

ЗАМЕСТИТЕЛЬ НАЧАЛЬНИКА
ЦЕНТРАЛЬНОГО ШТАБА ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ

Комиссару госбезопасности

тов. БЕЛЫЧЕНКО.

Разведдонесение № 17

Карта 1:100.000.

По агентурно-разведывательным данным командира Латвийского партизанского отряда тов. САМСОН от 22-го октября с.г. установлено:

С 1 по 10-е октября по линии железной дороги Резекне /Режица/ - Псков, через ст. Яунлатгаз /Абрене/ в сторону фронта проследовало в сего 138 немецких воинских эшелонов. Из них с войсками 5, автомашинами 7, артиллерией 2, пассажирских 3, скотом 2, рабочими 1 и повозками 4 эшелона. Остальные эшелоны с немчасенным /грузом.

В обратном направлении Псков-Резекне /Режица/ за это же время /с 1 по 10 октября с.г./ проследовал всего 161 эшелон, из них с войсками 73, автомашинами 33, танками 1, тяжелой артиллерией 1, зенитными орудиями 3, разного калибра полевыми пушками 9 /из них зенитных орудий 3, и полевых орудий 13 и орудий разного калибра 3, снарядами и гильзами 3 эшелона, рельсами 6, санитарных 8, разборными бараками 19, сельскохозяйственными машинами 2, со скотом 1, с железным ломом 1 и трамвайными вагонами 1 эшелон.

По тем же данным на 3-м км. от г. Резекне /Режица/ по грунтовой дороге в сторону Лудза /Люцин/ расположены большие склады с горючим и боеприпасами.

Поручено развед. органам установить об'ем и маскировку складов и указать ориентиры на случай бомбежки нашей авиацией.

НАЧАЛЬНИК ЛАТВИЙСКОГО ШТАБА
ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
ПОЛКОВНИК:

/СПРОГИС/

Врио НАЧАЛЬНИКА 2-го ОТДЕЛА

М.А.И.О.Р. *Иванов*

/ТАГИРОВ/

№ 00620

23-го октября 1943 г.

Отпеч. в 2-х экз.

Экз. № 1-адресату

Экз. № 2-в дело

с.з.

Иванов
24.10.

Иванов
Иванов

65. dok. Izlūkošanas darbam Latvijas partizānu kustībā 1943. gada 24. oktobrī atlasīto virsnieku saraksts.

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 54. lieta, 7.–8. lp.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 2

Operatīvās izlūkošanas un pretizlūkošanas darbam Latvijas partizānu kustības daļās atlasīto virsnieku saraksts

1. Gv. vec. leitnants Asnis Jānis Eduarda d., dz. 1906. g., VK(b)P b., izglītība – nepabeigta augstākā. Agrāk strādāja par VDTK vecāko operatīvo pilnvaroto Rīgas pilsētā. Vesels.
Pazīst pilsētas un rajonus Latvijā – Rēzekne, Daugavpils.
2. Gv. vec. leitnants Grunduls Pēteris Jāņa d., dz. 1902. g., bezpartijiskais, izglītība – 7 klases. Agrāk strādāja par Krasnojarskas cietuma priekšnieka palīgu un 26. divīzijas Sevišķās daļas darbinieku, tās pašas daļas komandantu un [sevišķu] uzdevumu darbinieku. Vesels.
3. Jaun. leitnants Kvaskovs Viktors Mihaila d., dz. 1912. g., VK(b)P biedrs, izglītība – 3 kursi augstskolā. 1940./41. g. strādāja par Rīgas pilsētas 2. cietuma priekšnieka palīgu, kā arī par VDTK oper. pilnvaroto. Vesels.
Pazīst Latvijā rajonus un pilsētas – Rīga, Tukums, Ķegums, Ķeguma HES uz Daugavas. Māte dzīvo Rīgas pilsētā. Citu radnieku nav.
4. Gv. vec. leitnants Šneiders Rihards Jāņa d., dz. 1908. g., VK(b)P biedrs, izglītība – 10 klases. 1940./41. g. strādāja par Jelgavas cietuma priekšnieku un VDTK oper. pilnvaroto.
Līdz tam strādāja pagrīdē – sakarnieks. Vesels.
Pazīst rajonus un pilsētas Latvijā – Bausku, Jelgavu, Rīgu. Šajos punktos ir [saglabāti] vecie pagrīdes un aģentūras-izlūkošanas darba sakari.
Ģimene – sieva Padomju Savienībā, māte – Latvijā.¹
5. Gv. vec. leitnants Svarinskis Antons Fadeja d., dz. 1908. g., VK(b)P biedrs. Izglītība – 8 klases. Agrāk strādāja Latvijā pagrīdē. No 1940. līdz 1941. gadam bija Rīgas Centrālcietuma Nr. 1 priekšnieks. Atrodies šajā amatā, vadīja VDTK operatīvo darbu. Vesels.
Pazīst pilsētas un rajonus Latvijā, [saglabāti] vecie sakari no aģentūras izlūkošanas darba – Dagda, Krāslava, Bukmuiža, Šķaune, Zilupe utt. Ģimene – sieva un trīs bērni Gorkijas apgabalā. Radnieku Latvijā nav. [Nesalasāms vārds.]
6. Gv. kapteinis Andersons Voldemārs Jāņa d., dz. 1910. g., VK(b)P biedrs. Izglītība – augstākā. Agrāk strādāja Latvijā pagrīdē par rajona komitejas sekretāru Pļaviņu pilsētiņā. 1940./41. g. VDTK komandants. Vesels.
Pazīst pilsētas un rajonus Latvijā – Rēzekne, Krāslava, Krustpils, Pļaviņas, Tukums, Bauska, Jelgava. Ir vecie sakari šajos punktos no aģentūras izlūkošanas darba.
7. Gv. vec. tehniķis-leitnants Assars Žanis Anša d., dz. 1910. g., VK(b)P biedrs. Izglītība – augstākā. No 1939. gada strādāja pagrīdē. Pirms tam no 1920. līdz 1921. g. [?] Vitebskas gub. čekas soda vienības komandieris. No 1928. līdz 1936. g. operatīvais komisārs, IeTK noņemtu priekšnieka vietnieks. Vesels.
Pazīst pilsētas un rajonus Latvijā – Ventspili, Rīgu, Bausku, Tukums. Ģimene – sieva un bērni Ufas pilsētā.
8. Jaun. leitn. Kačenovs Fjodors Grigorija d., dz. 1915. g., bezpartijiskais, izglītība – 6

1 Sk. izziņu 233.lpp. – *Sast.*

klases. Agrāk strādāja VDTK orgānos dz. c. stacijā Meitene (Latvijā), 29. armijas aizsprosta vienībā. Neprecējies. Vesels.

Pazīst pilsētas un rajonus Latvijā – Daugavpils, Ilūkste, Jelgava. Ģimene – divi brāļi un divas māsas Latvijā.

(Ar roku pierakstīts: Nodevējs. Kaujas ziņojums Nr. 73/1705 23.05.44. g.)

9. Eisaks Kazimirs Aloiza d., dz. 1919. g., VLKJS biedrs no 1942. g. Izglītība – 7 klases. Militārā izglītība: Rīgas kājnieku kara skola 1941. g., kursi "Vistrel" 1943. g. IeTK orgānos nestrādāja, darbu pazīst vāji. Papildinājuma maršrotas komandieris, ložmetējnieks. – Izsaucis pulkvedis b. K. [?]

Piezīme. Visi minētie virsnieki visumā pazīst operatīvo un aģentūras-izlūkošanas darbu un vēlas strādāt pretinieka aizmugurē uz laiku okupētā Padomju Latvijas teritorijā.

Latvijas PKŠ 2. daļas priekšnieks

majors /paraksts/ (Kalniņš)

1943. g. 24. oktobrī

Slepeni

Eks. Nr. _____

Izziņa

Gvardes vecākais leitnants Šneiders Rihards Jāņa d., dzimis 1908. g., VK(b)P biedrs no 1940. gada, vispārējā izglītība – vidējā. Militārā izglītība – rotas komandieru kursi Ļeņingradā 1941. gadā un kursi "Vistrel" 1943. g. Bijis komandieris – rotas, bataljona komandiera vietnieks un komisārs 43. Latviešu gvardes divīzijas aizsprosta vienībā.

No 1931. gada strādāja pagrīdes organizācijā nelegālās literatūras izplatīšanā un kā kurjers.

No 1940. līdz 1941. gadam strādāja par Jelgavas pilsētas cietuma Nr. 6. priekšnieku, vienlaikus pildot operatīvā pilnvarotā darbu. Viņa rīcībā bija ziņotāji, un viņš strādāja ar viņiem.

Pazīst armijas un aģentūras izlūkošanu.

Fiziski vesels.

Var tikt izmantots par armijas izlūkošanas grupas komandieri, bet pēc sagatavošanas un rūpīgas instruktāžas var būt pretizlūkošanas vienības komandiera palīgs.

LPKŠ 2. daļas priekšnieks

majors /paraksts/ (Kalniņš)

1943. g. 25. decembrī

66. dok. LPKŠ priekšnieka pagaidu vietas izpildītāja apakšpulkveža Mihelsoņa 1943. gada 6. novembra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par vācu karaspēka izvietojumu Latvijā 1943. gada 1. novembrī.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 6. novembrī
Nr. 00669

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Iesniedzu Latvijas Partizānu kustības štāba 2. daļas atskaites karti par pretinieka stāvokli 1943. g. 1. novembrī un leģendu-izziņu uz 9 lapām.

Pielikums: Minētais tikai adresātam.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka
pagaidu vietas izpildītājs a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 1

Izziņa – leģenda
Pie Latvijas partizānu kustības štāba 2. daļas atskaites kartes
uz 1943. g. 1. novembri

1. Valka. Paātrināti tiek būvēti aizsardzības nocietinājumi. Valkas pilsētā atvesti 187 smagās artilērijas lielgabali. (Aģ.¹ 30.10.43. g.)
2. Strenču stacija.
  - a) uz A no stacijas, starp dzelzceļu un trasi, atrodas vairākas noliktavas ar munīciju un IV. (Aģ. 15.09.43. g.)
  - b) staciju no gaisa aizsargā zenītlieģabali. (Aģ. 15.09.43. g.)
3. Gulbene. Izvietoti no frontes pienākušie 3000 vācieši. (Aģ. 15.09.43. g.) Tiek būvēts jauns aerodroms.
4. Viļaka. 200 latviešu brīvprātīgo, 40 vāciešu un 40 vācu robežsargu un policija. (Aģ. 01.09.43. g.)
5. Kopanci. 1 km uz Z no Kopanciem (15 km ZR no Jaunlatgales), Kuhvas upes kreisajā krastā atrodas aerodroms, kurā nolaižas 3 līdz 5 lidmašīnas. (Aģ. 05.10.43. g.)
6. Purvmala.
  - a) 16 latviešu brīvprātīgo, 4 vācieši un policija. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - b) izvietota daļa no 10 000 vācu karaspēka, kas ieradās no Daugavpils (Aģ. 05.10.43. g.)
  - c) Purvmalas stacijas Z nomalē – 5 zenītlieģabali. (Aģ. 01.10.43.)
7. Štilbāni. 50 latviešu brīvprātīgo, 2 vācieši un policija. (Aģ. 01.09.43.)
8. Jaunlatgale.

1 Šeit un turpmāk: Aģentūras ziņojums. – *Sast.*

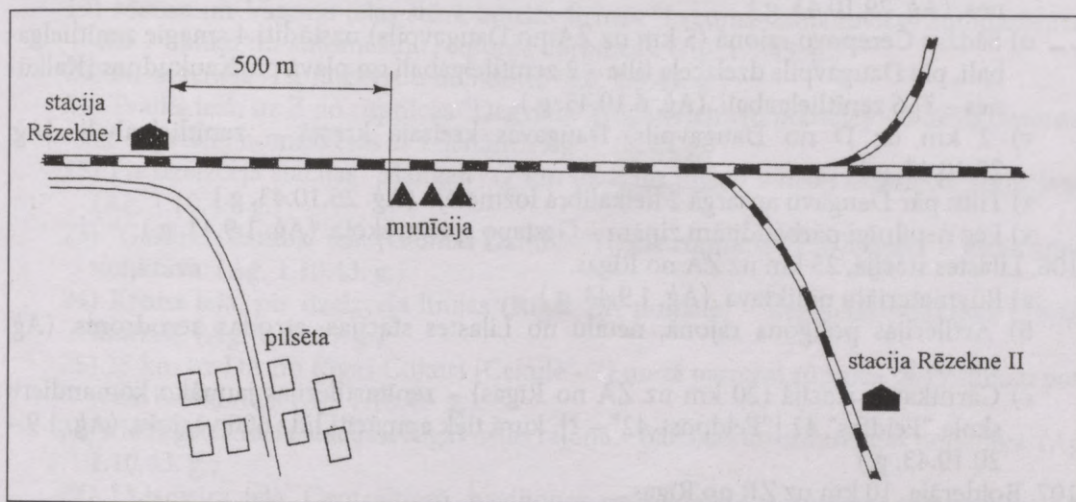
- a) 1 rota latviešu brīvprātīgo (pionieri), policija un žandarmērija. (Aģ. 01.09.43. g.)
  - b) Pienāk vācu karaspēks no Ļeņingradas frontes. (Aģ. 5 – 14.10.43. g.)
  - c) Ieradās 672. latviešu sapieru bataljona 1 rota. (Aģ. 8.10.43. g.)
  - d) Izvietots vācu garnizons līdz 1000 cilvēku. (Aģ. 11.10.43. g.)
  - e) 300 m uz ZA no Jaunlatgales stacijas atrodas noliktavas ar benzīnu un municiju. (Aģ. 20.09.43. g.)
  - f) No Gatčinas ieradās strādnieku-kirgīzu vienība 200 ar šautenēm apbruņotu cilvēku sastāvā, it kā cīņai pret partizāniem. (Aģ. 24.10.43.)
  - g) Uz DR no Jaunlatgales stacijas strādā elektrostacija, atrodas depo ar 12 dīzeļlokomotīvēm. (Aģ. 01.09.43. g.)
  - h) Jaunlatgales stacijā kopš 1942. g. ir 3 jauni depo, no tiem divi tanku remontiem, viens – lokomotīvu remontiem. Depo pastāvīgi atrodas 15–35 lokomotives. (Aģ. 20.09.43. g.)
  - i) Uz DA no Jaunlatgales stacijas – divas elektrostacijas (vecā un jaunā), pie tam jaunā strādā ar tvaika dzinēju. (Aģ. 20.09.43. g.)
  - j) Stacijas rajonā karagūstekņu nometne. (Aģ. 01.09.43. g.)
9. Hudjaki.
- a) 3,5 km uz ZA no Augšpils izvietots garnizons līdz 1000 cilvēku. (Aģ. 11.10.43. g.)
  - b) Hudjaku, Torčino un Vasjkovo sādžās (3,5–5 km uz ZA no Augšpils ieradās vācu karaspēks. (Aģ. 24.10.43. g.)
10. Augšpils.
- a) Policija un 20 vācieši. (Aģ. 01.09.43. g.)
  - b) Izvietota daļa no 10 000 [vīru] vācu karaspēka, kas ieradās no Daugavpils pilsētas. (Aģ. 05.10.43. g.)
11. St. Vāveres. 80 krievu brīvprātīgie, 24 vācieši, 1000 apbruņoti armēņi, kuri ieradās un strādā dažādos darbos. (Aģ. 1.9.43. g.)
12. Šmailji (Smailji). Latviešu brīvprātīgo rota. (Aģ. 1.9.43. g.)
13. Jaškava. 10 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
14. Jermilovo. 10 vācieši ar radiostaciju. (Aģ. 1.9.43. g.)
15. Steržņevo. 10 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
16. Vaški. 50 latviešu brīvprātīgie un 20 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
17. Pundori.
- a) Ierodas vācu karaspēks no Starajas Rusas. (Aģ. 24.10.43. g.)
  - b) Pie ceļa Pundori–Štilbāni tiek uzstādīti lielgabali. (Aģ. 31.10.43. g.)
  - c) Pēc neprecizētām ziņām, gar Pundoru–Gauru ceļu vācieši būvē aizsardzības nocietinājumus. (Aģ. 31.10.43. g.)
18. Baltinava. Atrodas nosēšanās laukums [aviācijai]. (Aģ. 1.9.43. g.)
19. Baltinava. 200 latviešu brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
20. Potašu, Rudeļu sādžās (3,5 km uz R no Gauriem) izvietots vācu karaspēks. (Aģ. 31.10.43. g.)
21. Podsosoņjes sādžā (16 km uz DR no Augšpils) ieradās vācu kavalērijas daļa, 300 zobenu. (Aģ. 31.10.43. g.)
22. Gauri.
- a) Brīvprātīgo rotas štābs, 20 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - b) Izvietoti vācu kareivji un virsnieki, līdz 1000 cilvēku. (Aģ. 11.10.43. g.)
  - c) 5 km uz R no Gauriem pār Rītupi tiek būvēts jauns tilts. Strādā karagūstekņi un [vietējie] iedzīvotāji. (Aģ. 31.10.43. g.)
23. Gauri. 3 km uz DA no Gauriem ierikots [aviācijas] nosēšanās laukums. (Aģ. 25.10.43. g.)

24. Skangeļi. 40 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
25. Babij Moh. 45 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
26. Gaboņi. 4 vācieši un 11 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
27. Buholava. 30 vācieši – tilta apsardze. (Aģ. 1.9.43. g.)
28. Kārsava.
  - a) Latviešu brīvprātīgo rota, policijas štābs.
  - b) Pienāk vācu karaspēks no Ļeņingradas frontes. (Aģ. 5.10.43. g.)
  - c) Pienākuši 6 ešloni ar vācu karaspēku, automašīnām, tankiem un lielgabaliem no Ļeņingradas frontes. (Aģ. 9.10.43. g.)
  - d) Izvietota daļa no vācu karaspēka 10 000 [vīriem], kuri ieradās no Daugavpils. (Aģ. 5.10.43. g.)
  - e) Malnavā – 26 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - f) Malnavā izvietota daļa no 10 000 vācu kareivjiem un virsniekiem. (Aģ. 5.10.43. g.)
  - g) Malnavā izvietoti 1000 vācieši. (Aģ. 11.10.43. g.)
  - h) Malnavā – nolaišanās laukums. (Aģ. 1.9.43. g.)
29. Krasnoje. Līdz 1000 vāciešu. (Aģ. 1.9.43. g.)
30. Opočka. 150 latviešu brīvprātīgie un vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
31. Stiglova. 30 latviešu brīvprātīgo un 10 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
32. Ranči–Pušmucova. Linijā Ranči (6 km uz DR no Kārsavas) – Pušmucova (11 km uz Z no Ludzas) vācieši būvē aizsardzības nocietinājumus. Pēc nepilnīgi pārbaudītām ziņām, šajā linijā vācieši paredz ierīkot 3 aizsardzības līnijas. Celniecības darbos strādā vietējie iedzīvotāji, piefrontes karaspēks un 5000 vācu kareivji, kuri atrodas Ludzā atpūtā. (Aģ. 14.10.43. g.)
33. Orehoka. 25 latviešu brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
34. Goliševa. 40 robežsargi – vācieši un latviešu brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
35. Perevozki. Latviešu brīvprātīgo pusrota. (Aģ. 1.9.43. g.)
36. Vjaromi. 30 latviešu brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
37. Kazusala. 40 robežsargi – vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
38. Bārtuļi. 20 latvieši – brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
39. Petručenki. 45 robežsargi – vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
40. Stolbova. 240 latviešu brīvprātīgie un vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
41. Mozuļi. 150 vāciešu un latviešu brīvprātīgo. (Aģ. 1.9.43. g.)
42. Maizulova. 100 latviešu brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
43. Ostrilova. (25 km uz ZA no Sebežas) izvietota vācu 281. kd. 107. kp. 6. rota 120 cilvēku sastāvā. (Čehi, austrieši, vācieši). (Aģ. 31.10.43.)
44. Ustinova. 35 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
45. Krivandi. 20 latvieši-brīvprātīgie, 3 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
46. Ļiposoļci. 32 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
47. Miņina. 40 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
48. Reiki. 40 poļi-brīvprātīgie no 181. bataljona 2. rotas. (Aģ. 1.9.43. g.)
49. Ludza.
  - a) 1275 vācieši un 100 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - b) 3. vācu robežsargu pulks – 1200 cilv. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - c) Latviešu šucmaņu 273. bataljons – 100 cilv. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - d) Ieradās ap 12 000 vācu kareivju un virsnieku. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - e) 380. kd. 556. kp. (gūstekņi, 13.10.43. g.)
  - f) Ieradās 9., 10., 11. un 12. rotas, komplektētas no rumāņiem, serbiem un poļiem, vecumā no 16 līdz 18 gadiem. (Aģ. 13.10.43. g.)
  - g) Uzstādīti 10 tālšāvēji lielgabali. (Aģ. 20.10.43. g.)

- h) Izvietoti no vāciešiem un citām tautībām sastāvoši pavisam 14 bataljoni karaspēka. (Aģ. 17.10.43. g.)
- i) Ieradies jauns papildinājums vācu kājnieku daļu nokomplektēšanai. Visi papildinājuma kareivji – vācieši, vecumā no 15–20 gadiem. (Aģ. 25.10.43. g.)
- j) Sporta laukumā atrodas motorizētā artilērija, 60 lielgabali. Kalibrs no 3 līdz 12 collām. (Aģ. 25.10.43. g.)
- k) Ludzas stacijas rajonā ir aizsardzības nocietinājumi, kas sastāv no blindāžām, ierakumiem un betona bunkuriem ar ambrazūrām, kas vērstas uz A. (Aģ. 1.9.43. g.)
- l) 100 m uz D no Ludzas stacijas – degvielas noliktava, kurā izvietotas 300 mucas ar benzīnu. (Aģ. 25.10.43. g.)
- m) Vietējā ģimnāzijā (pēc nepārbaudītām ziņām) – IV noliktava. (Aģ. 1.9.43. g.)
- n) atrodas Gestapo spiegu skola (zem policistu skolas nosaukuma). Skola pastāv kopš 1943. g. februāra. Tiek apmācīti līdz 30 cilvēki. Skolas priekšnieks – Jānis Viļums. (Aģ. 1.9.43. g.)
50. Istalsna. 32 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
51. Pilda. 12 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
52. Stoļarova. Izvietoti ap 800 vācu kareivju un virsnieku. (Aģ. 1.9.43. g.)
53. Gerkeni. 18 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
54. Nirza. 20 latvieši-brīvprātīgie, 20 policisti, 20 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
55. Pikova, Pizāni, Kozinoje – izvietota ieradusies vācu daļa. (Aģ. 28.9.43. g.)
56. Fedorki. 25 latvieši-brīvprātīgie un 15 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
57. Kļeši. 60 latvieši-brīvprātīgie un vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
58. Briģi. 100 latvieši-brīvprātīgie un policija. (Aģ. 1.9.43. g.)
59. Briģu stacija – 17 krievi-nodevēji un 2 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
60. Cibūļi. 20 vācieši un policijas štābs. (Aģ. 1.9.43. g.)
61. Mežniecība – 5 km uz Z no Zilupes stacijas, mežniecībā – munīcijas un ieroču noliktava. (Aģ. 1.9.43. g.)
- Dilni. 12 policisti tilta apsardzei. (Aģ. 1.9.43. g.)
63. Vopuļi. 25 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
64. Zilupe.
- a) 70 ukraiņi, 50 žandarmi un 20 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
- b) No Sebežas pilsētas ieradās 10 ešloni ar karaspēku un varmācīgi aizdzītajiem vietējiem iedzīvotājiem. (Aģ. 16.10.43. g.)
- c) Skolas ēkas aizmugurē uzstādīti 5 ložmetēji, šīs pašas skolas priekšā – uguns punkts ar tanku. Apkārt tautas namam – 3 ložmetēju ligzdas. (Aģ. 1.9.43. g.)
- d) Garnizons būvē aizsardzības būves pie dzelzceļa tilta pāri Zilupei. (Aģ. 16.10.43. g.)
65. Belomojevo. 9 latvieši-brīvprātīgie un vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
66. Diragina. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
67. Terehova. 35 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
68. Zaļesje. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
69. Jučeva. 35 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
70. Horoševa. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
71. Idrīca. 2 km uz Z no Idrīcas stacijas – nolaišanās laukums. (Aģ. 1.9.43. g.)
72. Sebeža.
- a) 200 cilvēki. krievi-nodevēji un vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
- b) 9 km uz Z no Sebežas, Andrejevka sādžas rajonā, vācieši steidzīgi būvē nocietinājumus. Strādā ap 20 tūkst. vietējo iedzīvotāju. (Aģ. 1.9.43. g.)
- c) Š. g. jūlijā Andrepoljes sādžā (12 km uz ZR no Sebežas) un augstienēs pie tās izrakti ierakumi ar satiksmes ejām. (Aģ. 1.9.43. g.)

- d) Š. g. jūlija vidū ap Sebežas pilsētu un augstienēs kara pilsētiņas rajonā vācieši raka ierakumus, blindāžas un prettanku grāvjus. Darbos tika iesaistīti vietējie iedzīvotāji. (Aģ. 1.9.43. g.)
73. Lauderi. 15 vācu žandarmi. (Aģ. 1.9.43. g.)
74. Pasiene. 20 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
75. Konovalova. 28 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
76. Grišina. 32 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
77. Skripčina. 40 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
78. Kaunata. 20 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
79. Rundēni. 20 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
80. Vecsloboda. 200 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
81. Zaborje. 35 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
82. Meikšāni. 35 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
83. Vorkuici. 20 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
84. Šķaune. 300 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
85. Bukmuiža. 22 policisti. (Aģ. 1.9.43. g.)
86. Lielandžāni. 20 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
87. Punduri. 60 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
88. Kseverino. 40 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
89. Budovka. 35 latvieši-brīvprātīgie un 283. krievu strēlnieku bataljons. (Aģ. 1.9.43. g.)
90. Pereveļeva. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
91. Misņikova. 40 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
92. Varzava. 400–500 cilv. Kaufmana “Jagdkommando” un igauņu brīvprātīgo bataljons. (Aģ. 1.9.43. g.)
93. Pasava. 25 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
94. Dagda. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
95. Asūne. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
96. Pustiņa. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
97. Cingēli. 30 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
98. Kelova. 20 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)
99. Indra. 20 latvieši-brīvprātīgie un brīvprātīgo bataljona štābs. (Aģ. 1.9.43. g.)
100. Krāsava. 50 vācieši, latvieši-brīvprātīgie un policija. (Aģ. 1.9.43. g.)
101. Rēzekne.
- a) Rumāņi, 50 cilv. (Aģ. 1.9.43. g.)
- b) Skolās un kazarmās izvietojās nupat ieradusies vācu karaspēka daļa. Numurs un ieroču šķira nav noskaidrota. (Aģ. 28.9.43. g.)
- c) 17.10.43. g. uzskaitīti līdz 3000 vācu kareivju un virsnieku. (Aģ. 17.10.43. g.)
- d) Janopoles mežā (5 km uz DA no Rēzeknes) tiek veikti zemes darbi. (Aģ. 15.9.43. g.)
- e) Taudejāņu mežā (7 km uz ZA no Rēzeknes/ nomaskētas lielas municijas noliktavas. (Aģ. 1.9.43. g.)
- f) Burzavas stacijā (9 km uz Z no Rēzeknes) artilērijas šāviņu noliktava. (Aģ. 1.9.43. g.)
- g) 9 km uz A no Rēzeknes, mežā šosejas Rēzekne–Ludza abās pusēs degvielas noliktavas. (Aģ. 28.9.43. g.)
- h) 3 km uz A no Rēzeknes lielas degvielu un municijas noliktavas. (Aģ. 22.10.43. g.)
- i) Pie stacijām Rēzekne-I un Rēzekne-II uzstādītas zenītliekgabalu baterijas. Uz stacijas jumta zenītložmetēji. (Aģ. 14.9.43. g.)
102. Malta. Stacijas rajonā izvietoti vācu kājnieki, līdz 4000 cilv. (Aģ. 29.10.43. g.)
103. Viļāni. 150 latvieši-brīvprātīgie un 40 vācieši. (Aģ. 1.9.43. g.)

PSRS partizānu CPKŠ nosūtītais Rēzeknes stacijas
bombardēšanas plāns 1944. gadā.

© Grafika: Modris Esserts

104. Stacija Višķi. Tiek būvēts jauns aerodroms. (Aģ. 16.10.43. g.)
105. Daugavpils.
- 2980 cilvēki, no tiem 80 latvieši-brīvprātīgie. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - bijušajā kara slimnīcā izvietots Ļeņingradas frontes aizmugures štābs un lauka komandantūra, apm. 800 cilvēki. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Bijušajās kavalērijas pulka kazarmās izvietoti apm. 800 vācu virsnieki. (Aģ. 1.9.43. g.)
  1. latviešu ģimnāzijā – vācu garnizons, ap 800 cilvēki. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Pilsētas ziemeļu daļā izvietots 314. krievu apsardzes bataljons. (Aģ. 20.9.43. g.)
  - Rīgas un Valdemāra ielā – nenoskaidrotas numerācijas karaspēka daļu štābi. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Cietokšņa zirgu stallos līdz 500 zirgu. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Krišjāņa Barona ielā 116, skolas ēkā – 307. bataljona 1. rota, 120 cilvēki.
  - Stropu ezera D krastā, mežā, munīcijas noliktava. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Dzelzceļa stacijas Daugavpils-II rajonā – 15 piecdesmit tonnu cisternas ar degvielu. (Aģ. 29.10.43. g.)
  - Pie Grīvas stacijas – degvielas noliktava. (Aģ. 29.10.43. g.)
  - Aiz Sarkanā Krusta slimnīcas pie dzelzceļa – liela degvielas noliktava. (Aģ. 29.10.43. g.)
  - 3 km uz ZR no Daugavpils, starp Daugavas upi un dzelzceļu atrodas aerodroms, ar izmēriem 2 x 1 km, kurā bāzējas ap 207 lidmašīnas, no tām 7 nakts iznīcinātāji. (Aģ. 29.10.43. g.)
  - Goftenberga sādžas rajonā (7 km uz ZA no Daugavpils) – vecs aerodroms, kas tiek pārbūvēts. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Krivānu rajonā (11 km uz ZA no Daugavpils) neizmantots aerodroms. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Bijušajā kara slimnīcā cisternas ar degvielu. (Aģ. 1.9.43. g.)
  - Daugavpils cietoksni – pulvera noliktavas. (Aģ. 14.10.43. g.)
  - Jaunajā celtnē aiz jātnieku manēžas, netālu no aerodroma – noliktavas ar karamate-

- riāliem. (Aģ. 25.10.43. g.)
- t) Daugavas kreisajā krastā, pretī pilsētai, vācieši būvē betonētas krasta aizsardzības celtnes. (Aģ. 29.10.43. g.)
- u) Sādžas Čerepovo rajonā (5 km uz ZA no Daugavpils) uzstādīti 4 smagie zenītlieļgabali, pie Daugavpils dzelzceļa tilta – 2 zenītlieļgabali un pļavā pie Kaukudnes [Kalkūnes – ?] 6 zenītlieļgabali. (Aģ. 6.10.43. g.)
- v) 2 km uz D no Daugavpils. Daugavas kreisajā krastā – zenītlieļgabali. (Aģ. 25.10.43. g.)
- z) Tiltu pār Daugavu apsargā 2 lielkalibra ložmetēji. (Aģ. 25.10.43. g.)
- x) Pēc nepilnīgi pārbaudītām ziņām – Gestapo spiegu skola. (Aģ. 1.9.43. g.)
106. Lilastes stacija, 25 km uz ZA no Rīgas.
- a) Būvmateriālu noliktava. (Aģ. 1.9.43. g.)
- b) Artilērijas poligona rajonā, netālu no Lilastes stacijas, atrodas aerodroms. (Aģ. 1.9.43. g.)
- c) Carnikavas stacijā (20 km uz ZA no Rīgas) – zenīrtartilērijas jaunāko komandieru skola “Feldfas” 42 [“Feldpost-42” – ?], kurā tiek apmācīti līdz 600 vāciešu. (Aģ. 1.9.-20.10.43. g.)
107. Bolderāja, 10 km uz ZR no Rīgas.
- a) atrodas Latviešu SS-leģiona 20., 25. un 175. bataljons, 26. kājnieku bataljons un 275. kājnieku bataljona rezerves daļa. (Aģ. 8.10.43. g.)
- b) Nenoskaidrotas numerācijas vācu SS daļas. (Aģ. 20.10.43. g.)
108. Rīga.
- 1) Merķeļa ielā, blakus cirkam, izvietots ZR frontes štābs un vācu SS karaspēka štābs. (Aģ. 15.10.43. g.)
- 2) Valdemāra ielā 1, bij. Civilās jūras ostas ēkā – nenoskaidrotas numerācijas vācu armijas štābs. (Aģ. 15.10.43. g.)
- 3) Divas Latviešu leģiona brigādes. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 4) Abrenes ielā izvietots Latviešu SS leģiona pulks. (Aģ. 8.10.43. g.)
- 5) Merķeļa ielā, blakus cirkam, izvietotas vairākas vācu daļas. [To] numuri un ieroču šķira nav noskaidrotas. (Aģ. 13.10.43. g.)
- 6) Abrenes ielā izvietots vācu Atsevišķais SS pulks. (Aģ. 15.10.43. g.)
- 7) Valdemāra ielā 3 – vācu virsnieku kopmītne. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 8) Tallinas un Krāsotāju ielas 86 stūrī 275. latviešu policijas rota. (Aģ. 16.10.43. g.)
- 9) Bijušajās Vidzemes artilērijas pulka kazarmās Grīziņkalna rajonā – latviešu SS leģiona daļas, līdz 600 cilv. (Aģ. 30.10.43. g.)
- 10) Matīsa un Tērbatas Nr. 72 ielu stūrī – noliktava ar degvielu (2 lielas cisternas un apm. 2000 mucas ar benzīnu). (Aģ. 5.10.43. g.)
- 11) Milgrāvja ielā (“Shell & Co”) atrodas ap 1000 mucas ar benzīnu, bet pie dzelzceļa atzarojuma, kas iet no ostas gar “Shell & Co” noliktavām, atrodas divas cisternas ar benzīnu. (Aģ. 5.10.43. g.)
- 12) 250 m uz D no Bābelītes ezera – sprāgstvielu noliktava. (Aģ. 8.10.43. g.)
- 13) Katoļu un Maskavas ielu stūrī (kinoteātris “Junona”) – ieroču un municijas noliktava. (Aģ. 8.10.43. g.)
- 14) Mežaparks – sprāgstvielu noliktava. (Aģ. 16.10.43. g.)
- 15) Šmerļa rajonā – sprāgstvielu noliktava. (Aģ. 16.10.43. g.)
- 16) Pleskodālē (1 km un DR no Rīgas) – lauka aerodroms. (Aģ. 15.9.43. g.)
- 17) Dzelzceļa darbnīcas Gorikalns [Torņakalns – ?] rajonā paplašinātas, uzceltas jaunas garāžas. Caurlaides spēja – 8–10 vagonu diennaktī. Strādā 140 karagūstekņi un tikpat daudz civiliedzīvotāju. (Aģ. 1.9.43. g.)

- 18) Bij. rūpnīca "Provodņik" strādā 3 maiņās, ražo dažādus karamateriālus vācu armijai. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 19) Matīsa un Vagonu ielas stūrī, bijušās firmas "Lacums-Izmailovičs" autodarbnīcas ēkā – tanku un automašīnu remonta darbnīcas. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 20) Bij. arsenālā – sprāgstvielu noliktava. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 21) Tvaika ielā, uz Z no rūpnīcas "Degviela" (Rīgas ziemeļu nomale) – 3 lielas cisternas ar degvielu, nomaskētas ar velēnām. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 22) Pie dzelzceļa stacijas "Mangaļi" (7 km uz Z no Rīgas) – lielas degvielas noliktavas. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 23) "Garibas-damba" ielā [Ganību Dambī – ?], pie rūpnīcas "Provodņik" – jūras mīnu noliktava. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 24) Kroņa ielā, pie dzelzceļa līnijas (Rīgas ZA nomale) – degvielas noliktava (25000 tonnas). (Aģ. 1.10.43. g.)
- 25) 25 km uz DA no Rīgas Čukuri [Cekulē – ?] mežā patronu rūpnīca. Ap rūpnīcu patronu noliktavas. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 26) Pie Rīgas Krasta stacijas, Rīgas ostas rajonā – pārtikas un amunicijas noliktava. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 27) 13.janvāra ielā, Centrāltirgū, paviljonos un saldētavā – pārtikas noliktavas. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 28) Elizabetes un Kurmanova Nr. 95 stūrī – ietēru noliktava. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 29) Matīsa ielā, Centrālcietuma rajonā, starp stacijām Zemitāni-Šķirotava un Zemitāni-Rīga – degvielas noliktava. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 30) Ganību Dambī, Sarkandaugavas kanāla labajā krastā, 4-stāvu ēkā munīcijas noliktava. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 31) Čiekurkalna rajonā (Rīgas ZA daļa) bij. Latvijas Zemgales smagās artilērijas pulka kazarmās – liela munīcijas noliktava. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 32) Rūpnīca "VEF" (Rīgas ZR daļa [?]) ražo ievērojamu radioaparātūras daudzumu un daļas vācu lidmašīnām. Pie rūpnīcas uz sporta laukuma tiek veikts tanku remonts. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 33) Fabrika "Vairogs" veic vācu automašīnu un tanku remontu. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 34) 5 km uz ZA [?] no Rīgas atrodas aerodroms, ap kuru uzstādīti zenītlielgabali un prožektori. (Aģ. 8.10.43. g.)
- 35) Ap staciju "Mangaļi" (7 km uz Z no Rīgas) uzstādīti 8 zenītložmetēji. (Aģ. 1.10.43. g.)
- 36) Pie rūpnīcas "Provodņik", uz 5-stāvu ēkas jumta – 4 zenītlielgabali. (Aģ. 1.10.43. g.)
109. Jelgava. Bijušās ģimnāzijas ēkā – 500 artilēristu no 2. kājnieku divīzijas (vācu). (Aģ. 31.10.43. g.)
110. Madona. Madonas pilsētā un Brizgu sādžā (5 km uz A no Madonas) vācu iestādes organizē kara hospitāļus. (Aģ. 28.9.43. g.)
111. Poplaku sādža. Viens latviešu SS leģiona pulks 700 cilv. sastāvā. (Aģ. 20.10.43. g.)

Piezīme. Pilsētu un pārējo apdzīvoto vietu kārtas numuri izziņā atbilst to pašu punktu numerācijai uz kartes.

Latvijas PKŠ 2. daļas priekšnieks
majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00669

1943. g. 6. novembrī

**67. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 15. novembra
izlūkošanas pilnīgi slepenais ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram S. Beļčenko.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 978. lieta, 47. lp.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko
Izlūkošanas ziņojums Nr. 28
Karte 1 : 100 000

Pēc mūsu aģentūras izlūkošanas materiāliem noskaidrots:

Kopš š. g. novembra sākuma pa dzelzceļa līniju no Ludzas (Łucinas) stacijas virzienā uz Sebežu, t. i., Austrumu frontes virzienā, vācieši turpināja pārsviet ešelonus ar automašīnām, karaspēku un tankiem.

Pretējā virzienā no Sebežas stacijas uz Ludzas staciju, t. i., uz pretinieka aizmuguri, ešloni iet galvenokārt tukši, ar sasistām automašīnām un ievainotajiem.

Pa minēto dz-ceļa līniju dienā vidēji brauc 5 līdz 8 ešloni.

Laikā no š. g. 11. līdz 22. oktobrim no Rēzeknes (Režicas) stacijas caur Jaunlatgales (Abrenes) staciju uz Pleskavu, t. i., frontes virzienā, izbrauca 139 ešloni, to skaitā: ar karaspēku – 6, ar lielgabaliem – 1, automašīnām – 1, oglēm – 1 un 130 tukši ešloni. Tajā pašā laikā (no š. g. 11. līdz 22. oktobrim) no Pleskavas stacijas un Rēzekni, t. i., uz pretinieka aizmuguri, izgāja 269 ešloni, no tiem: ar karaspēku – 172 ešloni, ar lielgabaliem – 2 (30 lielgabali), ar tankiem – 1 (16 tanku), ar zirgiem – 52, pajūgiem – 6, sliedēm – 8, aviobumbām – 1, lauksaimniecības mašīnām – 1 ešlons, ar govīm – 1, lūžņiem – 6, lielgabalu šāviņu čaulām – 1, materiāliem barakām – 17 un tukšs, bez kravas – 1 ešlons.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00699

1943. g. 15. novembrī

**68. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra
S. Beļčenko 1943. gada 19. novembra informācija LPKŠ priekšniekam
pulkvedim A. Sproģim ar 1943. gada oktobrī LPKŠ nosūtīto
izlūkziņojumu analīzi, norādot sniegto izlūkošanas datu trūkumus un
izlūkošanas turpmākos uzdevumus.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 58.–60. lp. Oriģināls mašīnrakstā, noraksts ar CPKŠ priekšnieka vietnieka S. Beļčenko un CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšnieka pulkveža Aņisimova parakstiem.

Piln. slepeni
Nr. 3978

43. g. 19./20. novembrī

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
pulkvedim b. Sproģim

Jūsu izlūkziņojumu par dzelzceļa pārvadājumiem 1943. g. oktobrī, kas saņemti CPK štābā līdz 18.11.43. g., analīze liecina:

Par pārvadājumiem pa dzelzceļu no Gulbenes uz Abreni (Jaunlatgali) ir ziņas tikai par 8 dienām. Šajās dienās no 1. līdz 8.10 izbraukuši 18 ešelsoni, no tiem: 2 ešelsoni ar karaspēku, 1 – ar automašīnām, 1 – ar kokmateriāliem, 14 – bez kravas.

Pretējā virzienā šajā pašā periodā izbrauca 24 ešelsoni, no tiem: 2 ešelsoni ar karaspēku, 10 – ar automašīnām, 1 – ar slīdēm, 1 – ar labību, 10 – ar būvmateriāliem. Pilnu pārvadājumu rakstura analīzi pa šo dz. c. līniju nevar veikt, jo ziņas pēc 8.10. līdz šim laikam par pārvadājumiem pa šo līniju nav ienākušas. Par dzelzceļu no Rēzeknes uz Pleskavu ir ziņas no 1. līdz 22.10. Šajā laikā izbraukuši 277 ešelsoni, no tiem: 11 ešelsoni ar karaspēku, 3 – ar artilēriju, 8 – ar automašīnām, 1 – ar ogleņiem, 4 – ar vezumiem, 2 – ar lopiem, 1 – ar strādniekiem, 3 – pasažieru, 130 – bez kravas. Pretējā virzienā šajā laikā izbrauca 430 ešelsoni, no tiem: 245 ešelsoni ar karaspēku, 2 – ar tankiem, 15 – ar dažāda kalibra lielgabaliem, 4 – ar šāviņiem un tukšām čaulām, 52 – ar zirgiem, 1 – ar aviobumbām, 14 – ar slīdēm, 57 – ar dažādām kravām Šīs ziņas dod pamatu secinājumam, ka pretinieks no Ļeņingradas frontes pārsviež dažas daļas uz citiem frontes iecirkņiem un izved vērtības no Ļeņingradas apgabala, par ko liecina liela skaita tukšo vagonu padošana Pleskavas virzienā.

Par dzelzceļu no Rēzeknes uz Sebežu ir ziņas [par laiku] no 1. līdz 30.10., pa šo laiku izbrauca uz fronti 257 ešelsoni, no tiem: 78 ešelsoni ar karaspēku, 89 – ar automašīnām, 6 – ar lielgabaliem, 2 – ar tankiem, 3 – ar degvielu, 12 – ar vezumiem, 79 – ar dažādām kravām, 4 – bez kravas.

Pretējā virzienā – no 1. līdz 25.10. izbrauca līdz 240 ešelsoni, no tiem: 10 ešelsoni ar karaspēku, 4 – ar automašīnām, 4 – ar artilēriju, 17 – ar sadauzīto tehniku, 2 – ar civiliedzīvotājiem, 120 – ar dažādām kravām un 80 – bez kravas.

Var secināt, ka oktobrī pretinieks pārsvieda karaspēku no Ļeņingradas frontes, lai pastiprinātu Neveļas virzienu.

Pa dzelzceļu no Daugavpils uz Vitebsku uzskaitīti pārvadājumi no 17.9 līdz 16.10., šajā laikā izbrauca 176 ešelsoni, no tiem: 24 ešelsoni ar karaspēku, 58 – ar uzkabi, 27 – ar strādniekiem, 67 – ar dažādām kravām.

Pretējā virzienā – 124 ešelsoni, no tiem: 32 ešelsoni ar karaspēku, 27 – ar uzkabi, 62 – ar dažādu kravu, 2 – ar strādniekiem, 1 – ar civiliedzīvotājiem.

Secinājums. Uz fronti (mēneša laikā) pārsvietas līdz divām karaspēka divīzijām, acīmredzot aktīvo daļu papildinājumam, no frontes pārvesti 32 ešloni ar karaspēku, acīmredzot, lai pārformētos. Strādnieku pārvadāšana Vitebskas rajonā saistīta acīmredzot ar aizsardzības būvju celtniecību.

Nav zināms, kādas kravas tika pārvadātas zem nosaukuma "uzkabe", šis jēdziens ir plašs, no tā vajadzētu izvairīties. Uzmanību Jūsu ziņojumos saista ziņu trūkums par tehnikas (tanku, lielgabalu, automašīnu) pārvadājumiem, šis ziņas ir ļoti svarīgas, un tās nepieciešams uzskaitīt atsevišķi.

Nepieciešams atzīmēt, ka dažas ziņas par pārvadājumiem ienāk ar lielu novēlošanos, tāpēc mazinās to vērtība. Piemēram, ziņas par pārvadājumiem pa dz. c. Rēzekne–Pleskava par 11.–22.10. mēs saņēmām tikai 16.11., t. i., gandrīz pēc mēneša.

Š. g. 3. novembra izlūkziņojumā Nr. 23 teikts: "Š. g. oktobra pēdējās dienās pa dz. c. Rēzekne–Jaunlatgale, caur Punduru staciju austrumu frontes virzienā ešloni devās galvenokārt bez kravas, tikai neliela to daļa bija piekrauta ar amuniciju, karaspēku, dažādām civiliedzīvotāju mantām un celtniecības materiāliem." Šādas ziņas nenosaka pārvadājumu laiku un raksturu un tām nav vērtības, tajās nav dots pat kopējais izbraukušo ešlonu skaits un nav ziņu par pārvadājumiem pretējā virzienā.

29.10. izlūkziņojumā Nr. 20., kurā minēti pārvadājumi pa dz. c. no Zilupes uz Sebežu 4.–19.10., teikts, ka 74 vagoni bijuši ar civiliedzīvotājiem. Apšaubāmi, ka frontes virzienā notiktu civiliedzīvotāju pārvadāšana. Tādas ziņas nepieciešams rūpīgi pārbaudīt.

Tālāk: dažās ziņās par pārvadājumiem liela daļa vagonu uzrādīti ar nenoskaidrotu kravu, vēlams pilnīgāk uzskaitīt pārvadājamo kravu raksturu.

Dodiet Jūsu izlūkošanas orgāniem uzdevumu organizēt rūpīgus diennakts pārvadājumu novērojumus pa dz. c. līnijām Rīga–Ieriķi–Gulbene–Abrene; Jelgava–Krustpils–Rēzekne; Krustpils–Daugavpils; Rēzekne (Režica)–Ostrova; Rēzekne (Režica)–Sebeža; Daugavpils–Polocka, Daugavpils–Švenčoneļi.

Tādus pašus kustības novērojumus organizējiet arī uz galvenajām (Daugavpils–Rēzekne–Ostrova, Rīga–Pleskava, Rīga–Daugavpils) automaģistrālēm.

Vienlaikus ar ziņām par dzelzceļiem un automaģistrālēm nepieciešams izlūkot un ziņot par komunikāciju stāvokli un apsardzību, stingri ievērojot katru kustības uz dz. c. pārtraukuma gadījumu.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietnieks

Valsts drošības komisārs

(Beļčenko)

CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšnieks

pulkvedis

(Aņisimovs)

69. dok. Izziņa-leģenda pie LPKŠ 2. daļas atskaites kartes uz 1943. gada 1. decembri.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 982. lieta, 11. lp. ar otro pusi, 11.-a lp. Oriģināls mašīn-
rakstā ar LPKŠ 2. daļas priekšnieka v. i. majora Tagirova parakstu.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Izziņa-leģenda pie LPKŠ 2. daļas atskaites kartes uz 1943. g. 1. decembri

17. Punduri. Novembra beigās vācu karaspēks aizbrauca. Palika tikai neliels garnizons. (Aģ. 22.11.43. g.)
8. Jaunlatgale. Gar šoseju Jaunlatgale-Gauri vācieši būvē uguns punktus ar satiksmes ejām. (Aģ. 22.11.43. g.)
3. Gulbene. Apstiprināta aerodromu celtniecība. (Aģ. 10.11.43. g.)
49. Ludza. Novembra beigās vācu daļas (pēc partizānu brigādes ziņojuma – vācu leģions) aizbraucis uz Rīgu. Palikušas tikai saimniecības un apsardzības daļas. (Aģ. 22.11.43. g.)
78. Kaunata. Ieradās vācu karaspēks un ukraiņi, skaitā līdz 600 cilv. (Aģ. 12.11.43. g.)
89. Budovka. Pēc precizētām ziņām, 283. bataljons no Budovkas pārvests uz Polockas pilsētu. Budovkā ieradās robežsargi – latvieši. (Aģ. 25.11.43. g.)
100. Krāslava. 1) Ieradās 400 vācu kareivju un virsnieku, kuri izvietojās: 200 cilv. ģimnāzijā un 200 cilv. kinoteātra telpās. (Aģ. 9.11.43. g.)
2) Baložu sādžā (6 km uz ZA no Krāslavas) ieradās vācu karaspēks un ukraiņi, skaitā 500 – 600 cilvēki. (Aģ. 12.11.43. g.)
101. Rēzekne. 1) Pēdējās dienās ienākušās vācu kājnieku daļas, skaitā līdz 2000 kareivju un virsnieku, izvietotas pilsētas skolās un ap 1000 cilv. – telpās netālu no ezera un tilta uz DR no Rēzeknes. (Aģ. 5.11.43. g.)
2) Pie stacijas Rēzekne-1 – degvielas noliktavas. (Aģ. 5.11.43. g.)
3) 9 km no Rēzeknes, bij. pulvera noliktavās atrodas pulvera un sprāgstvielu noliktava. Noliktavas atrašanās vieta tiek precizēta. (Aģ. 5.11.43. g.)
4) Visi dzelzceļa tilti Rēzeknes pilsētā ir mīnēti. (Aģ. 5.11.43. g.)
102. Malta. – Sarkanā Birzs. (Visi trīs punkti 13–20 km uz ZA no Maltas). Ieradās vācu karaspēks un ukraiņi, skaitā ap 500–600 cilv. Gar ceļu pa šo apdz. vietu līniju vācieši ierīko otro aizstāvēšanās līniju. Mobilizēti vietējie iedzīvotāji. (Aģ. 22.11.43. g.)
105. Daugavpils. 1) Daugavpils cietoksnī izvietota nenoskaidrotas numerācijas rota. (Aģ. 9.11.43. g.)
2) Uz Z no Šuņezera (1 km uz ZR no Daugavpils) līdz Stropu ciemam (5 km uz ZA no Daugavpils) vācieši ierīko kājnieku aizstāvēšanās līniju. Izrakti ierakumi 7 km garumā. (Aģ. 10.11.43. g.)
3) Bij. Apgabaltiesas ēkā Alejas ielā izvietots vācu karaspēka daļas Nr. 72 štābs (48 vācieši un automašīnas). Viens šīs daļas bataljons izvietots Daugavpils cietoksnī un viena grupa 16 cilv. sastāvā Poguļankas ciemā¹ (4 km uz ZR no Daugavpils). (Aģ. 12.11.43. g.)
107. Rīga. 1) Uz nama 13. janvāra ielā 31 un Pētera baznīcas tornī [uzstādīti] zenītlieģabali. (Aģ. 1.10.43. g.)

¹ Mežciems. – *Sast.*

- 2) Strēlnieku ielā dzelzceļa preču stacijas pretgaisa aizsardzībai uzstādīti 8 zenītlielgabali. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 3) Kalnciema ielā Pleskodāles rajonā (1 km uz DR no Rīgas) bij. civilajā aerodromā – zenītlielgabali. (Aģ. 1.9.43. g.)
- 4) Aiviekstes ielā, bij. 4. un 6. pulka kazarmās, izvietotas nenoskaidrotas numerācijas vācu daļas. (Aģ. 30.10.43. g.)
- 5) 12 km uz ZA no Rīgas, kalnā pie Vecmilgrāvja, uzstādīti zenītlielgabali un starmeši. (Aģ. 8.10.43. g.)
- 6) Grīziņkalna rajonā, J. Asara ielā – koncentrācijas nometne, kurā tiek turēti līdz 3000 vāciešu-dezertieru. Nometnei apsargā vācu “Landschutz” 861. bataljons. (Aģ. 30.10.43. g.)
- 7) Ebreju kapos – benzīna glabātuve. (Aģ. 5.11.43. g.)
- 8) Starp dz. c. līniju un šoseju Rīga–Pleskava, 250 m no kapsētas uz šosejas pusi tranšējās glabājas mucas ar benzīnu. (Aģ. 5.11.43. g.)
- 9) Starp Klijānu, Brīvības ielu un dz. c. līniju Rīga–Valka, bijušo pilsētas satiksmes transporta tresta darbnīcu telpās atrodas tanku un lidmašīnu remonta darbnīcas, kurās remontē ap 200 lidmašīnu un trofeju tanku. (Aģ. 10.11.43. g.)
- 10) Aizsargu, Avotu, Matīsa un Valmieras ielu [veidotā] kvartāla vidū atrodas darbnīcas, kurās remontē ap 200 lielgabalu. (Aģ. 10.11.43. g.)
- 11) Starp Ventspils un Kalnciema ielu, pie dz. c. līnijas Rīga–Jūrmala – patronu rūpnīca, garāža, degvielas noliktava un amunicijas noliktavas. (Aģ. 10.11.43. g.)
- 12) Stabu, Aizsargu un Avotu ielu kvartālā, iepretim kinoteātrim “Dienvidpols” – liela autogarāža. (Aģ. 10.11.43. g.)
- 13) Stabu, Matīsa, Valmieras un Vagonu ielu [veidotā] kvartālā, bij. pilsētas satiksmes transporta tresta telpās – autogarāža un liela militārā noliktava. (Aģ. 10.11.43. g.)
- 14) Slokas, Pulka, Daugavgrīvas un Kuldīgas ielu [veidotā] kvartālā atrodas aviācijas darbnīcas, garāžas un nenoskaidrotas numerācijas aviācijas daļa. (Aģ. 10.11.43. g.)
- 15) Slokas ielā, kvartālā starp Dzegužu un Dārza ielu, Pulka ielas virzienā, bij. Latvijas armijas aviopulka darbnīcās atrodas vācu ieroču un automobiļu darbnīca. Pēc strādnieku vārdiem, šajā darbnīcā tiek būvēta radiostacija. (Aģ. 15.11.43. g.)
- 16) Mārupes, Tukuma, M. Nometņu un Altonavas ielu [veidotā] kvartālā bij. firmas “Holandes vilnas manufaktūra” telpās atrodas apavu, apģērbu un automašīnu remonta darbnīcas. Strādā līdz 1000 strādnieku. Šo darbnīcu pagalmā atrodas liela noliktava ar formas tērpiem, produktiem, kā arī autogarāža 60 mašīnām. Tornī pie darbnīcām uzstādīts zenītlielgabals. (Aģ. 15.11.43. g.)
- 17) 13. janvāra ielā Centrāltirgus pirmā paviljona pagrabos lielos daudzumos tiek izgatavoti automašīnu un tanku motori. (Aģ. 15.11.43. g.)
112. Jaunjelgava. 1) Ieradās 900 vācu kareivju un virsnieku liela nenoskaidrotas numerācijas motorizēto strēlnieku daļa. (Aģ. 10.11.43. g.)
2) Taūrkalnes mežniecības mežā, aiz Jaunjelgavas dz. c. stacijas vācieši būvē lielas degvielas noliktavas. (Aģ. 10.11.43. g.)
113. Cēsis. 1) Izvietots latviešu nacionālā “SS” leģiona 5. pulks, pulka komandieris pulkvedis Apsītis.
2) 1,5 km uz A no Ieriķiem (13 km uz DR no Cēsīm) vācieši krauj grēdās artilērijas šāviņus, ko steidzīgi izved no Ļeņingradas frontes. Līdz 10.11.43. g. sakrautas 60 grēdas. Katru dienu pienāk līdz 25 ešeloniem ar šāviņiem. No gaisa noliktavu aizsargā četri 45 mm kalibra zenītlielgabali. (Aģ. 25.11.43. g.)
3) 1 km uz ZA no Ieriķiem, mežā (uz Z no Rīgas–Pleskavas šosejas) atrodas karagūstekņu nometne un izvietotas nenoskaidrotas numerācijas karaspēka daļas. (Aģ. 25.11.43. g.)

114. Liepāja. Pie Liepājas (vieta tiek precizēta) izvietots latviešu nacionālā "SS" leģiona 3. pulks. Pulka komandieris pulkvedis Kripēns.

Latvijas PKŠ 2. daļas priekšnieka p. v. i.

majors /paraksts/ (Tagirovs)

1943. g. 4. decembrī

70. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa un izlūkošanas daļas priekšnieka palīga vec. leitnanta V. Zariņa 1943. gada 31. decembra izziņa pie izlūkošanas kartes CPKŠ par pretinieka garnizonu dislokāciju un skaitlisko sastāvu Latvijā 1943. gada 31. decembrī.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 457. lieta, 1.–4. lp. Oriģināls mašīnrakstā uz LPKŠ veidlapas ar parakstiem un 5 rezolūcijām.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1943. g. 31. decembrī
Nr. 00857

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšniekam

Ar šo iesniedzu Latvijas partizānu vienību un grupu dislokāciju, arī pretinieka garnizonu dislokāciju un skaitlisko sastāvu ar dislokācijas ziņām uz 1943. g. 31. decembri.

Pielikums: 1. dislokācijas karte: lapas Nr. 0-35-V, 0-35-G, N-35-A, N-35-B (tikai adresātam).

3. Ziņas pie dislokācijas kartes uz 3 lapām.

Izziņa
Pie Latvijas partizānu kustības frontes
partizānu vienību dislokācijas un
pretinieka garnizonu dislokācijas un skaitliskā sastāva
kartes 1944. g. 1. janvārī

Nr. p. k.	Punktu nosaukumi	Pretinieka karaspēka	
		nosaukumi	skaitliskais sastāvs
1.	Viļaka	Latviešu brīvprātīgie Vācu karavīri Vācu robežsargi un policija	200 40 40
2.	Bokoovo	Latviešu brīvprātīgie	30
3.	Purvmala	Latviešu brīvprātīgie Vācieši un policija	16 4
4.	Hudjaki–Vaskovo	Vācieši	līdz 1000
5.	Šķilbēni	Latviešu brīvprātīgie Vācieši un policija	50 2
6.	Jaunlatgale (Abrene)	Latviešu brīvprātīgie Vācieši	1 rota līdz 1000
7.	Augšpils	Vācieši un policija	20
8.	Vāveru stacija	Krievu brīvprātīgie Vācieši Armēņi	80 24 līdz 1000
9.	Jaškava	Latviešu brīvprātīgie	10
10.	Jermilovo	Vācieši, sakaru rota	10
11.	Steržņeva	Vācieši	10
12.	Punduru stacija	Vācieši	90

13.	Šmīli (Smaili)	LD ¹ korpusa rota	120
14.	Vašķi	Latviešu brīvprātīgie Vācieši	50 20
15.	Baltinava	Latviešu brīvprātīgie un vācieši	200
16.	Makši	Vācieši	30
17.	Gauri	Latviešu brīvprātīgie un vācieši LD rotas štābs	180
18.	Skangēli	Vācieši	40
19.	Loskači	Nav noskaidrots	
20.	Buhalava	Vācieši	80
21.	Babij Moh	Vācieši	45
22.	Gabāni	Vācieši Policija	4 11
23.	Krasnogorodska/ Krasnaja	Vācu soda vienība	līdz 1000
24.	Ruskolovo	Vācieši	300
25.	Kārsava	LD rota un vācu štābs	līdz 1000
26.	Malnava	Vācieši	līdz 1025
27.	Zelcava	Policija, tilta apsardze	6
28.	Orchauka	Latviešu brīvprātīgie	25
29.	Goliševa	Vācieši-robežsargi un latviešu brīvprātīgie	40
30.	Stiglova	Vācieši Latviešu brīvprātīgie	10 30
31.	Čenčeva	Vācieši	35
32.	Perevozki	Latviešu brīvprātīgie	pusrota
33.	Madona	Vācieši	līdz 1000
34.	Lubāna	Vācieši	400
35.	Gulbene	Vācieši 2 km uz DA – vācu gaisa spēku štābs	līdz 3000
36.	Sigulda	Zenīt baterija	
37.	Opočka	Vāciešu soda vienība	150
38.	Vjaromi [?]	Latviešu brīvprātīgie	30
39.	Kazusala	Vācieši-robežsargi	40
40.	Bārtuļi	Vietējā policija	20
41.	Petručenki	Vācieši-robežsargi	45
42.	Ustinova	Latviešu brīvprātīgie	35
43.	Stolbova	Vācieši un latv. brīvprātīgie	240
44.	Malzilova	Latviešu brīvprātīgie	100
45.	Mozuļi	Vācu soda vienība un LD	150
46.	Rēzekne	Vācu karaspēks Vācieši, latvieši, LG Rumāņi	līdz 3000 50 50
47.	Ludza	Spiegu skola Vācu karaspēks Vācu robežsardzes štābs, Polic. pārvalde, PGA	30 14 b[bataljoni - ?] 100
48.	Kribandi	Latviešu brīvprātīgie Policija	20 3

1 Iespējams, kļūda dokumenta oriģinālā. Varētu būt "OD" (*Ordnungdienst*) – Kārtības policija. – *Tulk.*

VIII. Kaujinieku izlūkziņojumi

49.	Ļiposolci	Latviešu brīvprātīgie	32
50.	Miņina	Latviešu brīvprātīgie	40
51.	Redki	Poļu brīvprātīgie, 2 rotas no 181. bataljona	50
52.	Istalsna	Vācieši	32
53.	Pilda	Policija	12
54.	Belomoiki	Policija	12
55.	Gerkeni	Vācieši	18
56.	Fedorki	Latviešu brīvprātīgie Vācieši	25 15
57.	Nirzas stacija	Latviešu brīvprātīgie Ukraiņu brīvprātīgie Vācieši	20 20 20
58.	Kļeši	Vācieši un policija	
59.	Brīgi	Latv. brīvprātīgie un policija	100
60.	Brīgu stacija (pār- brauktuve)	Vācieši Krievu nodevēji	2 17
61.	D.. [?] ²	Policija	12
62.	Rancāni	Policija	20
63.	Cibuļi [Cibla - ?]	Vācieši un policijas štābs	20
64.	Zilupe	Ukraiņi Žandarmi Policija LD 318. bataljona štābs	70 50 20
65.	Kaunata	Policija	20
66.	Lauderi	Vācieši, žandarmi	15
67.	Terehova	Policija	
68.	Diravina [?]	Policija	
69.	Belomojevo	Vācieši, policija	3
70.	Zaļesje	Latviešu brīvprātīgie	30
71.	Horoševa	Latviešu brīvprātīgie	30
72.	Jučeva	Policija	35
73.	Pasiene	Latviešu brīvprātīgie	20
74.	Konovalova	Latviešu brīvprātīgie	28
75.	Sebeža	Vlasovieši, 283. sardzes batalj.	200
76.	Maltas stacija	Vācieši	rota
77.	Rundēni	Policija	20
78.	Vecsloboda	Latviešu brīvprātīgie	200
79.	Grišina	Latviešu brīvprātīgie	32
80.	Šuškova	Vācieši	150
81.	Skripņina [?]	Latviešu brīvprātīgie	40
82.	Andrupene	Policija	15
83.	Bukmuiža	Policija	22
84.	Melkšēni	Latviešu brīvprātīgie	35
85.	Zaborje	Latviešu brīvprātīgie	35
86.	Borkunci	Vācieši	20
87.	Latišenki		
88.	Šķaune	Latviešu brīvprātīgie	300
89.	Dagda	Latviešu brīvprātīgie	30
90.	Mekšāni	Latviešu brīvprātīgie	35

91.	Pundori [Punduri - ?]	Latviešu brīvprātīgie	60
92.	Lielandžāni	Vācieši	20
93.	Grizāni		20
94.	Pervelevo	Latviešu brīvprātīgie	30
95.	Budovka (robežpostenis)	Latviešu brīvprātīgie	35
96.	Budovkas sādža	283. krievu sardzes btļ.	700
97.	Asūne	Latviešu brīvprātīgie, policija	30
98.	Mioņikova	Latviešu brīvprātīgie	40
99.	Varzava	Igaņu brīvprātīgo Kaufmana bataljons	400
100.	Pasava [Pasiene - ?]	Latviešu brīvprātīgie	25
101.	Pareče	Latviešu brīvprātīgie	35
102.	Pustiņa	Latviešu brīvprātīgie	30
103.	Ksaverova	Latviešu brīvprātīgie	40
104.	Pizāni	Vācieši	10
105.	Cingēļi	Latviešu brīvprātīgie	30
106.	Indras stacija	Latviešu brīvprātīgie Policijas rezerves pulks	20
107.	Kelava	Vācieši	20
108.	Krāslava	Latviešu brīvprātīgie, vācieši, policija	20
109.	Valka	Aizsardzības nocietinājumi	187 lielgabali
110.	Bolderāja	1) Latviešu SS leģiona 2. un 3. btļ. 2) Šo bataljonu rezerves daļas 3) Vācu karaspēks 4) 315. krievu sardzes bataljons	300-400
111.	Rīga	1) Vācu SS 11. rota (Merķeļa ielā pretī cirkam) 2) Vācu ZR frontes un SS daļu štābs (Merķeļa ielā blakus cirkam) 3) Latviešu leģiona 2 brigādes un citas daļas	
112.	Daugavpils	Ļeņingradas frontes aizmugures štābs Vācu garnizons 314. krievu sardzes bataljons	800 650
113.	Viļāni	Latviešu brīvprātīgie Vācieši	150 40
114.	Polocka	283. krievu sardzes bataljona daļas un štābs	
115.	Višķi (25 km uz ZA no Daugavpils)	Vāciešu daļas	350

Piezīmes.

1. Aerodromu, noliktavu un PGA līdzekļu izvietojums atzīmēts uz kartes ar nosacītajām zīmēm.
2. Partizānu vienību un grupu dislokācija kartē parādīta kopā ar to skaitlisko sastāvu.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

[Štāba] operatīvās daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zarins)

Š. g. 28. oktobrī no Zilupes stacijas uz Sebežas staciju, t. i., Austrumu frontes virzienā, izbrauca viens ešelons ar latviešu karaspēku, skaitā līdz vienam bataljonam.

Pēc ierašanās Sebežā šis karaspēks ņēma pajūgus no vietējiem iedzīvotājiem. Domājams, ka ieradās soda nodaļa cīņai pret partizāniem.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks

majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00650

1943. g. 3. novembrī

Piln.slepeni

Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 24

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas materiāliem konstatēts, ka no š. g. 10. līdz 19. oktobrim dienas laikā pa dzelzceļu caur Sebežas staciju uz Zilupes staciju, t. i., vācu aizmugures virzienā, izgājis 1891 vagoni. No tiem: ar karaspēku – 969, automašīnām – 521, tankiem – 24, lielgabaliem – 15, vezumiem – 149, salmiem – 54, ar citu, dažādu kravu – 93 un tukši – 156 vagoni.

Bez tam minētajā laikā pa dzelzceļu tika pārvadātas 3000 automašīnas, 1 lokomotīve un 67 vezumi.

Tajā pašā periodā (no 10. līdz 19. oktobrim) nakts laikā izgāja 15 ešelsoni ar nenoskaidrotu kravu.

Latviešu leģionu nokomplektēšanai Latvijā vācieši iesauc aktīvajā karadienestā latviešus, kas bija nodarbināti uz dzelzceļa, robežsardzē un palīgkaraspēkā [un] kuriem līdz šim [iesaukšana] bija atlikta.

No š. g. 1. novembra Rēzeknē visi vācu armijā iesaucamie iziet kara medicīniskās komisijas [pārbaudes].

Pēdējās dienās Rēzeknē ieradušies vācu kājnieki, ap 2000 virsnieku un kareivju, kas izvietoti skolās un apm. 1000 [cilv.] telpās pie operas un tilta uz DR no Rēzeknes.

Bez tam noskaidrots, ka pie dzelzceļa stacijas Rēzekne-I atrodas noliktavas ar degvielu.

9 km no Rēzeknes, bijušajās pulvera noliktavās, atrodas noliktava ar pulveri un sprāgstvielām. Šo noliktavu apmēri un precīzs to novietojums tiek noskaidrots.

Noskaidrots arī, ka visus Rēzeknē esošos dzelzceļa tiltus vācieši ir mīnējuši.

Rīgas pilsētā ebreju kapos vācieši ir ierīkojuši benzīna glabātuvi. Turpat, Rīgas pilsētā, starp dzelzceļu un šoseju, kas ved uz Pleskavas pusi, 250 m no kapsētas uz šosejas pusi vācieši izrakusi divas tranšejas 20 m garumā katru. Šajās tranšejās glabājas mucas ar benzīnu. Augšminētās noliktavas vācieši apsargā tikai nakts laikā.

Noskaidrots, ka š. g. 23. oktobrī partizānu grupa 10 cilvēku sastāvā, ko uz aģentūras izlūkošanas ziņu pamata bija izsūtījusi latviešu partizānu brigāde, uz ceļa Zilupe–Pasiene pie Duboviku sādžas nogalināja vieglajā automašīnā braucošos Ludzas apriņķa kreislandvirtu

baronu Štrambergu, Ludzas apriņķa priekšnieku Ružku, tā paša apriņķa policijas un aizsargu priekšnieku Pasu, vienu vācu pulkvedi un šoferi.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka
pagaidu vietas izpildītājs
a. d. apakšpulkvedis /paraksts/ (Mihelsons)

2. daļas priekšnieks
majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00668
1943. g. 6. novembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 25
Karte 1: 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām konstatēts, ka š. g. novembra pirmajās dienās Kraslovo [Krāslava – ?] miestīnā, kas ir 40 km uz A no Daugavpils, ieradās vācu karaspēks – 400 cilvēki, kuri izvietojās – 200 cilvēki ģimnāzijā un tikpat (200 cilvēki) kinoteātra telpās.

Turpat Krāslavā atrodas vācu soda nodaļa 140 cilvēku sastāvā, kas piedalījušies cīņās ar partizāniem.

Bez tam Krāslavas vietējā vara saņēma norādījumu sagatavot 140 tonnas kartupeļu vācu armijai, izremontēt dzīvojamās telpas un uzbūvēt stallus 70 zirgu izvietošanai.

Apstiprinās ziņas par 314. krievu strēlnieku bataljona izvietošanu Daugavpils cietokšņā telpās. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00579 16.10.43. g.)

Papildus noskaidrots, ka turpat, Daugavpils cietoksnī, bez minētā 314. krievu strēlnieku bataljona, izvietota vēl viena rota, kuras sastāvs un ieroču šķira tiek noskaidrota.

Gulbenes rajonā vācieši steidzīgi būvē jaunu aerodromu un bunkurus. Līdz ar to turpat netālu no aerodroma tiek būvētas zemnīcas.

Pēc ziņām, uz [šo] jaunbūvējamo aerodromu Gulbenes rajonā vācieši domā pārbāzēt darbojošos aerodromu no Pleskavas pilsētas rajona.

Š. g. 24. oktobrī nezināmas personas aizdedzināja vācu noliktavu ar sienu un būvmateriāliem, kas atradās netālu no Madonas dzelzceļa stacijas, 75 km uz ZR no Rēzeknes pilsētas.

Periodā no š. g. 20. līdz 30. oktobrim dienas laikā pa dzelzceļu caur Zilupes staciju uz Sebežas staciju, t. i., uz frontes pusi, izgāja 2340 vagonu.

No šī daudzuma ar karaspēku bija 1257 vagoni, sanitārie – 97, slēgtie ar nenosakāmu kravu – 540, ar būvmateriāliem – 67, tukši – 33, cisternas ar degvielu – 106 un piekrautas platformas – 240.

Bez tam minētajā laikā uz frontes pusi tika pa dzelzceļu pārvadāta 701 automašīna, 10 tanki, 78 lielgabali, 579 vezumi un 1 lokomotīve.

Nakts laikā tajā pašā periodā (no 20. līdz 30. oktobrim) uz frontes pusi izbrauca 30 ešeloni ar nenoskaidrotu kravu.

Latvijas partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Piln. slepeni
Eks. Nr.1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 26
Karte 1: 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas materiāliem konstatēts:

Rīgas pilsētā, starp Klijānu, Brīvības ielu un dzelzceļu, kas ved Valkas virzienā, bijušo pilsētas transporta satiksmes tresta darbnīcu telpās atrodas tanku un lidmašīnu remonta darbnīcas.

Šajās darbnīcās pašlaik vācieši remontē ap 200 lidmašīnas un bojātos trofeju tankus.

Aizsargu, Avotu, Matīsa un Valmieras ielu kvartāla vidū arī atrodas darbnīcas, kurās tiek remontēti 200 artilērijas lielgabali. Turpat Rīgā, starp Ventspils un Kalnciema ielām, kas atrodas pie dzelzceļa Rīga–Jūrmala, atrodas patronu fabrika, garāža, degvielas noliktava un noliktava ar amuniciju vācu armijai.

Stabu, Avotu un Aizsargu ielu kvartālā, iepretim kinoteātrim “Dienvidpols”, Rīgas pilsētā atrodas liela automobiļu garāža. Starp Matīsa un Stabu ielām, Valmieras un Vagonu ielu kvartālā, bijušā pilsētas transporta satiksmes tresta telpās arī atrodas automobiļu garāža un liela kara[materiālu] noliktava.

Rīgas pilsētā, vienā kvartālā starp Slokas, Pulka, Daugavgrīvas un Kuldīgas ielām atrodas aviācijas darbnīcas, garāžas un izvietota nenoskaidrotas numerācijas aviācijas daļa.

Apstiprinās ziņas, ka Rīgā esošā fabrika “Vairogs” veic vācu armijas automašīnu un tanku remontu. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00671 10.11.43. g.)

Uz laiku okupētās Padomju Latvijas teritorijā iznākošajās avīzēs vācieši publicējuši pavēli par 1922.–1924. gadā dzimušo pilsoņu mobilizāciju – it kā Latviešu leģiona komplektācijai.

No š. g. 2. līdz 4. novembrim Valmieras apriņķī vācieši jau iesauca visas augšminēto vecumu personas, pat agrāk kara saimniecības interesēs atstātos.

Uz Z no Šuņezera, kas ir 1 km uz ZR no Daugavpils, līdz Stropu sādžai, kas ir 5 km ZA no Daugavpils, vācieši būvē kājnieku aizsardzības nocietinājumus, jau izrakti ierakumi 7 km garumā.

Š. g. novembra pirmajās dienās Jaunjelgavā, 75 km uz DA no Rīgas, ieradās 900 cilvēku liela vācu moto-celtniecības daļa.

Līdz ar to, mežniecības “Taurkalne” mežā, aiz Jaunjelgavas dzelzceļa stacijas, vācieši būvē lielas degvielas noliktavas. Precīza šo noliktavu atrašanās vieta (koordinātas) un apjomi tiek noskaidroti

Noskaidrots, ka novembra sākumā Jaunjelgavā uz atpūtu ieradušās vācu karaspēka daļas un civiliedzīvotājus vietējās varas iestādes izvietojušas divās skolās.

Sērenes pagastā, 15 km uz DA no Jaunjelgavas, izplatītas nacionālistu proklamācijas.

Šajā proklamācijās vietējie iedzīvotāji tiek aicināti sabotēt okupantu rīkojumus, nepildīt valsts piegādes un neiestāties latviešu SS leģionā.

Proklamācijas izlaistas ar parakstu: "Nacionālais valdības pārstāvis".

Turpat, Sērenes skolas telpās, vietējā vara organizē kara hospitāli.

Pēdējā laikā vācieši bombardē sādžas 1. Latvijas partizānu vienības izvietojuma rajonā.

Vienlaikus notiek vācu soda vienību koncentrācija Sebežas pilsētā. Acīmredzot tuvākajās dienās notiks vācu soda vienību uzbrukums Latvijas partizānu brigādei.

Š. g. novembra pirmajās dienās 1. Latvijas partizānu vienībā ieradās 8 kareivji ar ieročiem no Rēzeknē izvietotās 100. karaspēka daļas, 3. Turkestānas rotas.

Viņi paziņoja, ka š.g. 24. septembrī viņi ieradušies no Gatčinas pilsētas un strādājuši šoseju un dzelzceļu tiltu labošanā Rēzeknes rajonā. Pēdējā laikā šajos darbos nodarbināti 240 cilvēki, galvenokārt kazahi, tadžiki, kirgīzi, uzbeki un tatāri.

No š. g. 1. līdz 3. novembrim no Daugavpils stacijas Rēzeknes stacijas virzienā, t. i., Austrumu frontes virzienā, izbrauca 875 vagoni, to skaitā: ar karaspēku – 58 vagoni, ar karamateriāliem – 6 vagoni un 811 vagoni ar dažādām kravām.

Tajā pašā laikā (š. g. 1.–3. novembrī) pa dzelzceļu no stacijas Daugavpils Polockas virzienā, arī frontes virzienā, izbrauca 36 ešloni, no tiem: ar karaspēku – 2, ar karamateriāliem – 23 un dažādu nenoskaidrotu kravu – 11 ešloni.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Piln. slepeni

Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 27

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas materiāliem konstatēts:

Koka tiltu pār Juglas upi, 3 km uz A no Rīgas pilsētas, apsargā viens sargpostenis. Postenis atrodas pie tilta augšminētās upes labajā krastā Rujenas [?] miestiņa pusē.

Agrāk šī tilta aizsardzībai uzstādītie 3 zenītlieģgabali pašlaik noņemti.

Daugavpili, Alejas ielā, bijušās Apgabaltiesas ēkā izvietots vācu karaspēka daļas [Nr.]72 štābs.

Turpat Apgabaltiesas ēkā izvietoti 48 vācieši, acīmredzot štāba darbinieki. Pagalmā pie šīs ēkas atrodas 10 smagās un 13 vieglās automašīnas, kā arī 10 motocikli.

Viens bataljons no minētās vācu karaspēka daļas Nr. 72 izvietots Daugavpils cietokšņa telpās. Tajās pašās telpās izvietoti 23 vācieši, acīmredzot arī štāba darbinieki.

Pagalmā ap šīm ēkām atrodas 5 smagās, 9 vieglās automašīnas un 4 motocikli.

Bez tam viena karaspēka daļas Nr. 72 grupa 16 cilvēku sastāvā izvietota Poguļankas sādžā, 4 km uz ZR no Daugavpils.

Šis karaspēka grupas rīcībā ir viena smagā un 4 vieglās automašīnas un 7 motocikli.

Konstatēts, ka pēdējās dienās Baložu sādžas apkārtnē, koordinātes 15-03, kā arī netālaļās viensētās Červonka, Malta, Kovnata, koordinātes 10-39, Puša, koordinātas 13-31, un Vociši, koordinātas 12-36, ieradās karaspēks – vācieši un ukraiņi – 500–600 cilvēku katrā no minētajām apdzīvotajām vietām.

Vienlaikus šajās apdzīvotajās vietās ieradās 38 franču firmas "fomegi" automašīnas un 15 smagās un 10 vieglās citu marku automašīnas.

Gar ceļu, kas ved caur augšminētajām apdzīvotajām vietām, vācieši būvē otru aizstāvēšanās līniju. Šajos celtniecības darbos mobilizēti vietējie iedzīvotāji.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00692

1943. g. 13. novembrī

Otrā pusē, ar zīmuli:

ir NP un stacija 6 km uz D no Maltas

Malta – 26 km uz R no Rēzeknes un 19 km uz DR no Rēzeknes

Puša – 29 km uz D no Rēzeknes

Vociši – 28 km uz D – " –

Červoņiki – 31 km uz DR no – " –

Baloži – 6 km uz ZA no Kārsavas

Piln. slepeni

Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 28

Karte 1 : 100 000

Pēc mūsu aģentūras izlūkošanas materiāliem noskaidrots:

Kopš š. g. novembra sākuma pa dzelzceļa līniju no Ludzas (Lūcinas) stacijas virzienā uz Sebežu, t. i., Austrumu frontes virzienā, vācieši turpināja pārsviet ešelonus ar automašīnām, karaspēku un tankiem.

Pretējā virzienā – no Sebežas stacijas uz Ludzas staciju, t. i., uz pretinieka aizmuguri, ešelsoni galvenokārt iet tukši, ar sasistām automašīnām un ievainotajiem.

Pa minēto dz-ceļa līniju dienā vidēji brauc 5–8 ešelsoni.

No š. g. 11. līdz 22. oktobrim no Rēzeknes (Rižicas) stacijas caur Jaunlatgales (Abrenes) staciju uz Pleskavu, t. i., frontes virzienā, aizbrauca 139 ešelsoni, to skaitā: ar karaspēku – 6, ar lielgabaliem – 1, automašīnām – 1, oglēm – 1 un 130 tukši ešelsoni. Tajā pašā laikā (no š. g. 11. līdz 22. oktobrim) no Pleskavas stacijas uz Rēzekni, t. i., uz pretinieka aizmuguri, aizgāja 269 ešelsoni, no tiem: ar karaspēku – 172 ešelsoni, ar lielgabaliem – 2 (30 lielgabali), ar tankiem – 1 (16 tanki), ar zirgiem – 52, pajūgiem – 6, sliedēm – 8, aviobumbām – 1, lauksaimniecības mašīnām – 1 ešelons, ar govīm – 1. lūžņiem – 6, lielgabalu šāviņu čaulām – 1, materiāliem priekš barakām – 17 un tukšs, bez kravas – 1 ešelons.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Nr. 00699

1943. g. 15. novembrī

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. BeļčenkoIzlūkošanas ziņojums Nr. 29
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas materiāliem konstatēts:

Dzelzceļa tiltu pār Aiviekstes upi pie Gostiņu miesta, kas ir 14 km uz ZR no Krustpils, apsargā viens sargpostenis.

Tilta apsardze sastāv no 4 sargiem.

Koka tiltus pār Mazās Juglas upi un tās pietekām uz DA no Rīgas un Suntažu ciemā (23 km uz ZA no Ogres) nakts laikā apsargā aizsargi. Dienā šie tilti netiek apsargāti. 1943. g. 8. novembrī no pierobežas kordoniem gar Latvijas austrumu robežu vācieši noņēma 283. krievu apsardzes bataljona štābu un apakšvienības un, pēc nepārbaudītām ziņām, pārsvieda tās uz poļu robežu. Aizgājušo 283. krievu apsardzes bataljona apakšvienību vietā kordonos ieradās robezsargi-latvieši.

Rīgā, Slokas ielā, kvartālā starp Dzegužu un Dārza ielām, virzienā uz Pulka ielu, bijušā Latvijas armijas aviācijas pulka darbnīcu telpās atrodas vācu ieroču-automobiļu darbnīca.

Pēc strādnieku vārdiem, šajā darbnīcā tiek būvēta radiostacija.

Turpat Rīgā, kvartālā starp Mārupes, Tukuma, Mazās Nometņu un Altonavas ielām, bijušās firmas "Holandes vilnas manufaktūra" telpās, ir apavu, apģērbu un mašīnu remontu darbnīcas.

Šajās darbnīcās pašlaik strādā līdz 1000 strādnieku. Pagalmā pie šīm darbnīcām atrodas liela noliktava ar formas tērpiem, arī produktiem, kā arī automobiļu garāža 60 automašīnām.

Aizsardzībai pret uzbrukumiem no gaisa tornī pie darbnīcām uzstādīts zenītlielgabals. Partizānu brigādes komandierim dots norādījums organizēt diversijas un dedzināšanas.

Rīgā, 13. janvāra ielā, Centrāltirgū un 1. paviljona pagrabā vācieši lielos daudzumos izgatavo motorus vācu armijas automašīnām un tankiem.

Iekārtas (mašīnas, darbāgaldus u. c.) minēto motoru izgatavošanai vācieši atveda no izpostītajām rūpnīcām Vācijā.

Apstiprinās ziņas, ka pagaidām vācu okupētās Padomju Latvijas teritorijā pastāv nelegāla nacionālistu organizācija. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00687 12.11.43. g.)

Papildus konstatēts, ka šī organizācija izdod savu avīzi ar nosaukumu "Latvija". Vienā no šīs avīzes numuriem bija iespiests bijušā Latvijas Ulmaņa valdības finanšu ministra Valdmaņa raksts.

Partizānu vienības komandierim uzdots ar aģentūras starpniecību nodibināt sakarus ar minēto nelegālo organizāciju, noskaidrot programmu, vadītājus un to attieksmi pret Padomju varu, pret partizāniem un sagādāt viņu izdotās avīzes.

Aģentūra noskaidroja, ka š. g. 1. novembrī uz Tukumu ar pastiprinātu apsardzību atveda 9 arestētos cilvēkus, pie tam 5 no tiem redzēja personīgi mūsu aģents. Arestētie savā starpā sarunājās latviešu valodā.

Apstiprinās ziņas par municijas noliktavu Čiekurkalna rajonā (Rīgas ZA daļā), bijušā Latvijas armijas Zemgales smagās artilērijas pulka kazarmās. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00671 10.11.43. g.)

Konstatēts, ka pašlaik uz šo noliktavu vācieši atveduši daudz amunīcijas. Noliktavu pastiprināti apsargā vācieši un latvieši.

Pēc aģentūras ziņām, pēdējā laikā Krustpils rajonā, Daugavas abos krastos, vācieši izrai-

dijuši vietējos iedzīvotājus. Šis pasākums veikts, it kā lai sagatavotu aizsardzības nocietinājumus minētajā rajonā.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00701
1943. g. 16. novembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 30
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas materiāliem konstatēts:

Dzelzceļa iecirkni no Rēzeknes stacijas virzienā uz Krustpils staciju apsargā latviešu aizsargi. Pie tam pastiprināti tiek apsargāti dzelzceļa iecirknis no Rēzeknes stacijas līdz Molnieku sādžai, kas ir 34 km uz R no Rēzeknes.

Apstiprināta ziņa, ka koka tiltu pār Lielo Juglu (3 km uz A no Rīgas) apsargā viens sargpostenis, kas atrodas Lielās Juglas upes labajā pusē, un ka agrāk esošie 3 zenītlieģabali pie šī tilta pašlaik noņemti. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00692 13.11.43. g.)

Papildus noskaidrots, ka pār Juglu minētā tilta tuvumā sardzes telpu nav. Acīmredzot sargposteni tilta apsardzībai izsūta no cita objekta garnizona karaspēka apakšvienības.

Tāpat apstiprinās ziņas, ka dz. c. tiltu pār Gaujas upi pie Carnikavas (20 km uz ZA no Rīgas) un koka tiltu pār Mazo Juglu, kas ir uz DA no Rīgas, apsargā aizsargi. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00701 16.11.43. g.)

Papildus noskaidrots, ka sardze katra tilta apsardzībai sastāv no 3 ar šautenēm bruņotiem sargiem. Gaujas un Mazās Juglas krastos ierīkotas ložmetēju ligzdas, kaut arī ložmetēji nav sardzes apbruņojumā. No Gaujas un M. Juglas tecējumu kreisās puses pie šiem posteņiem ir slēptas pieejas.

Konstatēts, ka Ludzā izvietotais vācu leģions š. g. novembra pirmajās dienās izbraucis uz Rīgu.

Ludzā palikušas tikai šī leģiona saimnieciskās un apsardzes daļas.

Arī no Punduru miestiņa rajona (14 km uz DR no Jaunlatgales (Abrenes)) vācu daļas visumā ir izbraukušas.

Minētā rajona apdzīvotajās vietās no šīm karaspēka daļām atstāti tikai nelieli garnizoni.

Gauru apdz. v. – Ziļevas kalna (7 km uz R no Gauriem) rajonā tiek būvētas barakas. Pie Ziļevas kalna uzbūvēts koka tilts un uz to no Gauriem tiek ierīkots ceļš.

Baraku, tilta un ceļa būves darbos vairāk nekā 3 nedēļas strādā vietējie iedzīvotāji.

Apstiprinās ziņas, ka vācieši steidzīgi paplašina šoseju no Kārsavas miestiņa uz D līdz Goliševai un ceļ tiltus. (Ziņots CPKŠ ar Nr. 00632 27.10.43. g.)

Konstatēts, ka minētā šosejas ceļa un tilta celtniecības paātrināšanai vācieši mobilizējuši visus darbaspējīgos iedzīvotājus tuvākajās apdzīvotajās vietās un pat Briģu pagastā, kas ir 10

km no celtniecības vietas.

Pēdējās dienās pa dzelzceļa līniju no Jaunlatgales (Abrenes) stacijas virzienā uz Rēzeknes staciju gar 2. Baltijas fronti un pretējā virzienā diennaktī izbrauc 50 līdz 60 ešelonu.

Pēc Latvijas partizānu brigādes izlūkošanas-diversiju grupu ziņām šajā rajonā – vidēji diennaktī pa šo līniju izbrauc 30–40 ešelonu.

No frontes puses uz savu aizmuguri vācieši ved automašīnas, lielgabalus, dažādus metāllūžņus, karaspēku un evakuētos, ar varu aizdzītos vietējos iedzīvotājus.

Uz fronti iet tukši vagoni – platformas, kā arī vagoni ar karaspēku, dažādu tautību karavīriem.

Š. g. oktobra beigās caur Tilžas apdz. v., kas ir 27 km uz ZA no Lubānas ezera, ienaidnieka aizmugurē izgāja 2 grupas bēgļu – ar varu padzītie iedzīvotāji, kopskaitā 1560 cilvēku.

Konstatēts arī, ka pašlaik vācieši steidzīgi izved labību no Latvijas. Š. g. 9. novembrī visi Tilžas sādžas iedzīvotāji naktī strādāja labības izvešanā.

Partizānu vienībām piekodināts visiem līdzekļiem traucēt un izjaukt labības izvešanu un iedzīvotāju izdzīšanu.

Gar šoseju, kas ved no Gauriem uz Jaunlatgali (Abreni), vācieši būvē uguns punktus ar satiksmes ejām.

Šosejas ceļa, kas ved no Jaunlatgales (Abrenes) uz Viļaku un Baltinavu, abās pusēs vietām izvietotas grēdas ar lielu daudzumu šāviņu.

Gnacu sādžā (kartē tās nav) darbojas akmeņu drupinātava. Šajā pašā Gnacu sādžā tiek būvētas garāžas.

No š. g. 1. līdz 12. novembrim caur Zilupes staciju no frontes virzienā uz pretinieka aizmuguri izbrauca 776 vagoni, no tiem: tukši – 357, ar vezumiem – 18, dažādiem metāla lūžņiem – 33, sanitārie – 111, bēgļiem – ar varu padzītiem iedzīvotājiem – 48, viena platforma ar lielgabaliem, 30 platformas ar automašīnām un 253 tukšas platformas.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00718

1943. g. 23. novembrī

Piln. slepeni

Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 31

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām konstatēts:

Mežā (koordinātes 44-90), 1,5 km uz A no Ieriķiem, kas ir 13 km uz DR no Cēsīm (Vendenes), vācieši krauj grēdās artilērijas šāviņus, kas steidzīgi tiek evakuēti pa dzelzceļu Valga–Ieriķi no Ļeņingradas frontes.

Līdz 10. novembrim minētajā vietā bija sakrautas 60 šāviņu grēdas. Katru dienu ierodas līdz 25 ešeloniem ar šāviņiem. Šo noliktavu piesegšanai pret bombardēšanu no gaisa Ieriķu tuvumā vācieši uzstādīja uz torņiem četrus 45 mm kalibra zenītlielgabalus.

Konstatēts, ka mežu trīsstūrī, kas ir 1 km uz ZA no Ieriķu miestīņa, Rīgas–Pleskavas

šosejas kreisajā pusē (koordinātas 45–90), atrodas karagūstekņu nometne un pretinieka karaspēks. Daļu numerācija, skaitliskais sastāvs un ieroču šķira tiek noskaidroti.

Nacionālistu nelegālā organizācija uz laiku okupētajā Padomju Latvijas teritorijā (ziņots CPKŠ ar Nr. 00702 16.11.43. g.) Vidzemes (Ļiļlandijas) apgabalā izdod trīs avīzes ar nosaukumiem: "Brīvā Latvija", "Latvija" un "Tautas Balss". Pēc ziņām, avīze "Latvija" iekritusi, sakarā ar to vācieši arestējuši daudzus šīs avīzes darbiniekus. Šīs nacionālistu organizācijas vadība pret Padomju varu izturas lojāli.

Konstatēts, ka š. g. 11. novembrī ģenerālis Dankers paziņojis par paredzamo 1915.–1925. gadā dzimušo [vīriešu] mobilizāciju.

283. krievu apsardzes bataljona štābs un apakšvienības (ziņots CPKŠ ar Nr. 00701 16.11.43. g.), pēc precizētām aģentūras ziņām, pārsviesti uz Polockas pilsētu (Baltkrievijas PSR).

No š. g. 1. līdz 9. novembrim pa šoseju caur Briģiem uz Ludzas pilsētu pretinieka aizmugures virzienā izbrauca 160 automašīnas, no tām: 10 automašīnas ar karaspēku un 150 segtās ar nezināmu kravu.

Tajā pašā laikā (š. g. 1.–9. novembrī) pa minēto šoseju pretējā virzienā uz fronti izbrauca 249 automašīnas, no tām: 17 – ar karaspēku, 16 – dienesta un 200 automašīnas ar dažādu nezināmu kravu.

Pa dzelzceļu caur Ludzas staciju no š. g. 1. līdz 12. novembrim frontes virzienā izbrauca 1687 vagoni, no tiem: 609 – ar karaspēku, 539 – ar amuniciju (zirglietām), 303 – ar produktiem, 43 – ar akmeņoglēm, 73 – ar zirgiem, 30 – sanitārie, 63 – ar dēļiem un 27 segtie vagoni ar nezināmu kravu.

Līdz ar to tajā pašā periodā frontes virzienā izbrauca 861 platforma, no tām: 149 – ar automašīnām, 270 – ar vezumiem, 60 – ar salmiem, 2 – ar tiltu plāksnēm, 3 – ar traktoriem, 11 – ar sliedēm un 66 platformas ar liелgabaliem.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00727

1943. g. 27. novembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 32
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras ziņām š. g. 23.–25. novembrī konstatēts:

Š. g. 1. novembrī kazarmās Rēzeknē bija izvietots līdz 2000 cilvēku liels vācu karaspēks. Turpat pilsētā, sporta laukumā, atrodas liels skaits automašīnu.

Pie cietuma parka un pilsētas tirgus laukuma izvietots pretinieka aviācijas korpuss. Numerācija, personāla skaitliskais sastāvs un lidmašīnu tipi korpussā tiek noskaidroti.

Laukumā pie komercskolas vācieši iekārtoja lidmašīnu nolaišanās laukumu.

Pie Rēzeknes upes, pie dzelzceļa tilta (Daugavpils šosejas un Latgales prospekta Nr. 12.

krustojumā), netālu no Rēzeknes stacijas, ezera virzienā atrodas pretinieka benzīna glabātava.

Dzelzceļa stacijas Rēzekne-I rajonā vācieši uzbūvēja dotus ar satiksmes ejām. Pie tam šo būvju apsardzībai uz minētās stacijas [ēkas] jumta uzstādīti divi ložmetēji.

Pēc precizētām ziņām, Salaspils koncentrācijas nometni (30 km uz DA no Rīgas), kurā tiek turēti līdz 2000 ieslodzīto padomju darbinieku, strādnieku gvardes dalībnieku un neliela internēto poļu virsnieku grupa (ziņots CPKŠ ar Nr. 00473 15.09.43. g.), pašlaik apsargā latvieši-brīvrātīgie, policija un aizsargi. Apsardze apbruņota ar šautenēm.

Šīs koncentrācijas nometnes komandants ir vācietis, dzīvo komandantūras namā nometnes teritorijā. Nometnes komandants ir bijušais Latvijas vācu drošības policijas politiskās daļas darbinieks Vergners.¹

No š. g. 7. līdz 16. novembrim pa dzelzceļu caur Zilupes staciju Sebežas stacijas virzienā, t. i., frontes virzienā, izbrauca 47 ešloni (1932 vagoni). No tiem: 278 vagoni ar automašīnām, 481 – ar karaspēku, 460 segtie vagoni ar nenoskaidrotu kravu, 29 – ar lielgabaliem, 273 – ar vezumiem, 248 – ar cilvēkiem un zirgiem, 29 – ar mucām, 26 – ar kokmateriāliem, 7 – ar salmiem, 14 – ar ragavām, 39 vagoni ar lopiem, 4 platformas ar šaursliežu [ceļu] slieđēm un gulšņiem, 4 ar "Tīģera" tipa tankiem un 10 cisternas.

Pārvadājumi pretējā virzienā, pretinieka aizmugures virzienā, minētajā laika periodā tiek precizēti.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 33
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras ziņām š. g. 29. novembrī konstatēts:

Vecgulbenes muižas parkā esošajā pilī (2-stāvu mūra ēka ar plakanu jumtu), kas ir 2 km uz DA no Gulbenes pilsētas – koordinātas 37-85, atrodas vācu gaisaspēku štābs.

Kvadrātā (koordinātas 34-86 un 37-87) atrodas pretinieka aerodroms, kurā bāzējas (nolaižas) transporta, izlūkošanas un pasta lidmašīnas.

Minētās aviodaļas numerācija, personālsastāva skaits un lidmašīnu skaits tiek noskaidrots.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00755
1943. g. 4. decembrī

1 Nometnes komandanta palīgs bija Bergers. – *Sast.*

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. BeļčenkoIzlūkošanas ziņojums Nr. 34
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām konstatēts:

Š. g. decembra pirmajās dienās Austrumu frontē Veļikije Luku rajonā ieradās viens Latviešu leģiona pulks, kas tika noņemts no Volhovas frontes.

Pienākušā pulka numerācija tiek noskaidrota.

Pēc leģionāru-pārbēdzēju no 2. bataljona [sniegtajām] ziņām, latviešu leģionāru daļas Volhovas rajonā ielenkusi Sarkanā armija. Tikai 2. bataljonam no šīm daļām izdevies izkļūt no aplenkuma. Pēc tām pašām ziņām, uzturs latviešu leģionāru daļās ir ārkārtīgi slikts.

Pēc nepārbaudītām aģentūras ziņām, Daugavpils pilsētā it kā esot parādījies latviešu nacionālo partizānu štābs un tāda pati štāba nodaļa Rēzeknes pilsētā.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieka p. v. i. majors /paraksts (Tagirovs)

Nr. 00782

1943. g. 10. decembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. BeļčenkoIzlūkošanas ziņojums Nr. 35
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām konstatēts:

Gar šosejas ceļu no Šķilbēniem uz Viļaku un no Viļakas Baltinavas virzienā vācieši krauj grēdās dažādu kalibru artilērijas šāviņus.

Līdz š. g. 16. decembrim minētajos virzienos sakrautas līdz 300 tādas grēdas, pie tam katra līdz 3 m augsta un līdz 5 m plata.

Pa šosejas ceļu no Viļakas virzienā uz Jaunlatgali vācieši būvē aizsardzības būves – dotus un dzotus.

Ludzas pilsētā, Vienības gatvē, pretī baznīcai, 4-stāvu ēkā izvietoti: robežapsardzības karaspēka vācu štābs, policijas un apriņķa pārvaldes.

Turpat Ludzas pilsētā, ģimnāzijas ēkā, atrodas vācu pretgaisa novērošanas punkts, kurā arī izvietota vācu virsnieku un kareivju komanda, skaitā līdz 100 cilvēku.

Līdz š. g. 10. decembrim Ludzas pilsētā kazarmā Rēzeknes ielā izvietoti līdz 500 vācu un ukraiņu tautības kareivji. Daļu, kurās ietilpst šīs apakšvienības, numerācija un uzdevumi tiek noskaidroti.

Konstatēts, ka vācieši ir mīnējuši šosejas tiltu pār Kļenas upi, kas ir 16 km uz ZA no

Daugavpils Rēzeknes virzienā.

Apstiprinās ziņas par lidmašīnu nolaišanās laukumu bijušajā hipodromā, 3 km uz DR no Gauriem. (Ziņots CPKŠ ar Nr.00671 10.11.43. g.)

Bez tam konstatēts, ka starp Paškovo, Pavlovo-Bļini un Lugi sādžām (44 km uz ZR no Ostrovas pilsētas), Belije Pogrebi sādžu (27 km uz DR no Ostrovas) un Beļajevkas sādžu (kartē tās nav) vācieši ierīkojuši lidmašīnu nolaišanās laukumu. Precīza tā atrašanās vieta un caurlaides spēja tiek noskaidrota.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00821

1943. g. 22. decembrī

Piln. slepeni

Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 36

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām konstatēts:

Rušēnu stacijā (kartē tās nav), 1 km uz ZA no Aglonas stacijas (40 km uz ZA no Daugavpils) izvietots vācu karaspēka pulks, kura skaitliskais sastāvs bieži mainās. Pulks izvietots barakās un no iedzīvotājiem atbrīvotās mājās netālu no stacijas.

Puskilometru no Rušēnu stacijas gar šoseju Rušēni-Preiļi (40 km uz ZA no Daugavpils) atrodas līdz 60 automašīnu.

Zeļcu sādžā (2 km uz ZA no stacijas Punduri) novietojusies vācu daļa. Rušēnu stacijā un Zeļcu sādžā izvietoto karaspēka daļu numerācija, kā arī to skaitliskais sastāvs, tiek noskaidrots.

Gauros (18 km uz ZA no Kārsavas) š. g. 19. decembrī ir līdz 60 vāciešu.

Apdzīvotās vietās gar Gauru-Mz. Karelu (11 km uz ZA no Gauriem) ceļu ir sagatavotas telpas karaspēka izvietošanai un garāžas automašīnām.

No KAA kareivju sarunām konstatēts, ka ukraiņi it kā tikšot nosūtīti uz Itāliju. Pēdējā laikā KAA ukraiņu daļām izsniegts vācu ietērps.

Š. g. 09.-12. decembrī pa dz. c. līniju Daugavpils-Indra frontes virzienā aizgāja pavisam 275 vagoni, no tiem: ar karaspēku - 57, vidējiem tankiem - 46, automašīnām - 44, segtie - 90 un bez kravas - 38 vagoni.

Tajā pašā laikā pretējā virzienā aizgāja tikai 114 vagoni, no tiem: ar karaspēku - 3, ar tankiem un kombainiem - 5, ar ievainotajiem - 48, ar izdzītajiem iedzīvotājiem - 33, bez kravas - 25 vagoni.

Rušēnu stacijas rajonā ir aerodroms, ap kuru tiek būvētas jaunas barakas. Precīza aerodroma atrašanās vieta, tajā bāzēto lidmašīnu skaits un PGA sistēma tiek noskaidrota.

No vietējā iedzīvotāja ziņojuma, kurš līdz š. g. 1. novembrim strādāja aizsardzības būvju celtniecībā, konstatēts, ka 13 km uz ZA no Kingisepas pilsētas, šoseju Kingisepa-Ļeņingrada un Kotli-Ivanovskoje krustojumā š. g. jūlijā un augustā tika būvēti aizsardzības nocietinājumi, viņam klātesot uzbūvēti 8 dzelzsbetona doti.

Pēc tām pašām ziņām, Narvas upes kreisajā krastā arī uzbūvētas aizsardzības celtnes. Bez tam no Narvas liča piekrastes līdz Kingisepas pilsētai vācieši būvē šaursliežu dzelzceļu.

Konstatēts, ka Gauros vācieši pastiprināti veic aizsardzības darbus, rok ierakumus, būvē barakas 5000 cilvēkiem, vietējie iedzīvotāji tiek izraidīti. Līdz 19. decembrim uzbūvēti 8 dzoti ar 4 baļķu kārtām. Šajos dzotos izvietoti garnizoni, pa 6 cilvēkiem katrā. Gar ceļu Gauri-Punduri 3 km garumā turpinās ierakumu rakšana un laukumu ierīkošana automašīnu stāvvietām.

Grincu sādžā (3,5 km uz R no Gauriem) pie skolas ēkas vācieši rok ierakumus un veido aizsardzības valni. No tilta pie Potašu sādžas (3,5 km uz ZR no Gauriem), Ziļevas kalna (6 km uz R no Gauriem) virzienā tiek būvētas barakas.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00822.
1943. g. 22. decembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 37
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām konstatēts:

Daugavpils pilsētā, cietoksnī izvietotas vāciešu daļas un viena artilērijas (mortīru) baterija. Cietokšņa Z daļā izvietots šo karaspēka daļu štābs, hospitālis, mantu un pārtikas noliktavas.

Aglonas apdz. v. (40 km uz ZA no Daugavpils) ģimnāzijas un lauksaimniecības skolas ēkās izvietots līdz bataljonam vāciešu (3 rotas). Turpat Aglonā atrodas līdz 100 automašīnu. Šī bataljona štābs atrodas Kameņecas sādžā (8,5 km uz DA no Aglonas stacijas), kur tiek būvētas ziemas mītnes gaidāmajām vācu daļām.

Daugavpili un Aglonā [stāvošo] daļu numerācija un skaitliskais sastāvs tiek noskaidrots.

Apstiprinās ziņas par aerodromu 3 km uz ZR no Daugavpils Daugavas kreisajā krastā. Šajā aerodromā š. g. novembra beigās bāzējās līdz 300 dažādu tipu lidmašīnu. Aerodroma dienvidu pusē šaha lauciņu kārtībā sakrautas grēdās aviācijas bumbas. Tiltu pār Daugavu aizsargā no gaisa uzbrukuma 2 automātiskie zenītlieģabali.

Abrenes apriņķī turpinās aizsardzības būvju celtniecība. Gauru rajonā gar šoseju izrakts 4 m plats prettanku grāvis un uzbūvēti doti. Ceļā Viļaka-Baltinava visos ceļu krustojumos uzbūvēti doti, katrs ar trim ambrazūrām un satiksmes ejām.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00823
1943. g. 22. decembrī

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 38

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām laikā no š. g. 17. līdz 21. decembrim konstatēts: Višķu apdz. v. (25 km uz ZA no Daugavpils) lauksaimniecības skolas telpās izvietota vācu karaspēka daļa, skaitā līdz 350 cilvēku.

300 m uz dienvidiem no Višķu stacijas (4 km uz ZR no Višķiem) gar Daugavpils-Rēzeknes šoseju koncentrēts liels daudzums dažāda kalibra lielgabalu, traktoru un daudz automašīnu.

Višķu stacijas rajonā ierodas ešeloni ar vācu karaspēku, kuri tiek izsēdināti [klajā] laukā un nosūtīti Krāslavas (40 km uz A no Daugavpils) virzienā.

Karaspēka daļas Višķos numerācija, lielgabalu skaits un kalibrs Višķu stacijas rajonā, kā arī pienākošo daļu skaits tiek noskaidrots.

Cavņu sādžā (16 km uz ZA no Višķu stacijas) baltā kņieģeļu ēkā uz dienvidiem no Daugavpils-Rēzeknes šosejas izvietota viena vāciešu rota. Cavņu sādžas centrā atrodas 5 mazkalibra lielgabali un 10 automašīnas.

Feimaņu apdz. vietā (11,5 km uz DR no Maltas stacijas) izvietota viena vāciešu rota un 5 automašīnas.

Arī Maltas stacijā izvietota viena vāciešu rota, un [tur] ir līdz 30 automašīnu.

Šo 3 rotu (Cavņos, Feimaņos un Maltas stacijā) piederība un uzdevumi tiek noskaidroti.

Š. g. novembra sākumā b. Samsona 1. Latvijas partizānu vienībā ieradās pārbēdzējs no latviešu SS divīzijas (FP 18885) 1. pulka. Pēc šī pārbēdzēja vārdiem, 1. pulks pastāvīgi atrodas frontē. Kareivju-brīvprātīgo noskaņojums slikts, visi nikni uz vāciešiem. Nosūtīšana uz fronti notiek piespiedu kārtā, daudzi kareivji negrib cīnīties pret Sarkano armiju. Tā, piemēram, š. g. 23. septembrī daudzi brīvprātīgie tika nosūtīti uz fronti slēgtos vagonos vācu automātistu apsardzībā. 25. septembrī ceļā uz fronti Pleskavas rajonā 25 karavīri-latvieši no šī ešelona uzlauza vagonu un aizbēga.

Ļoti daudzi brīvprātīgie bēg no frontes un, baidoties no saukšanas pie atbildības, neiet uz savām mājām, bet slēpjas Latvijas mežos, ierodas partizānu vienībās un lūdz izsniegt viņiem ieročus.

Zilupē novietots bijušo Latvijas robežu apsargājošā 318. latviešu brīvprātīgo bataljona štābs.

1. Latvijas partizānu brigāde caur aģentūru saistījās ar latviešu nacionālistu pagrīdes organizāciju Daugavpilī. Pēc aģentūras ziņām, šī organizācija pašlaik sevišķu aktivitāti neizrāda, aprobežojas ar aicinājumiem saviem biedriem nestāties aizsargu rindās un izvairīties no mobilizācijas.

Brigādes izlūkošanas orgāniem uzdots ar aģentūras starpniecību pārņemt šo organizāciju savā ietekmē.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00830

1943. g. 23. decembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 39

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām par š. g. 16.–23. decembri konstatēts:

21.12.43. g. no pierobežas apdzīvotajām vietām: Vopuļi, Bedomojeva, Diragina, Terehova (visi punkti 3–6 km uz ZA, A un DA no Zilupes) un daļēji no Zilupes, Briģiem (4 km uz ZR no Zilupes) un Kļesiem (6,5 km uz ZA no Zilupes) visi latvieši-brīvprātīgie nosūtīti uz Šķauni (33 km uz DR no Sebežas).

Tāpat izbrauca jātnieku apakšvienības no Briģiem (35 latvieši) un no Reiķiem (12 km uz ZR no Zilupes) 50 ukraiņu brīvprātīgie-kavalēristi.

Pēc garnizonu izbraukšanas augšminētajās sādžās robežas apsardzībai atstāti tikai policisti.

Pēc ziņām, latvieši-brīvprātīgie nosūtīti uz Šķauni it kā cīņai ar partizāniem. Ziņas tiek pārbaudītas.

22.12.43. g. Beļānu sādžā (5 km uz D no Osvejas) partizāni sagūstīja ievainoto vācu kareivi Eduardu Kleinu, dzim. 1899. g., no vācu policijas rezerves pulka, lauku pasta Nr. 47158.

Pēc gūstekņa vārdiem, šis pulks 19.12.43. g. no Daugavpils pa dzelzceļu ieradās Indras stacijā, kur tika izsēdināti. Pulks sastāv no 3 bataljoniem (pavisam 8 rotas). Katras rotas skaitliskais sastāvs – 102 cilvēki, to skaitā 20 karavīri, kas agrāk piedalījušies cīņā pret partizāniem. Apbruņojums: šautenes (100 patronu uz katru šauteni), 5 granātas katram karavīram. Katra rota pastiprināta ar automātiem, 4 rokas ložmetējiem un divām 9 mm prettanku šautenēm. Kareivju vecums – no 20 līdz 50 gadu. Pulka komandieris ir pulkvedis Šulcs. Pēc šī paša gūstekņa vārdiem, pulks pašlaik atrodas Indrā un nozīmēts cīņai ar partizāniem.

Uz (Samsona) 1. partizānu vienību pārgāja 13 cilvēki karagūstekņi, kuri strādāja Augšpils rajonā šoseju ceļu remontā līdz 40 cilvēku lielā komandā.

Kareivis-pārbēdzējs no 314. krievu sardzes bataljona, kurš arī ieradās 1. vienībā, liecināja, ka šis bataljons pašlaik izvietots Daugavpils pilsētā 650 cilvēku sastāvā. Bataljonā biežāki kļuvuši kareivju bēgšanas gadījumi. Pēdējā laikā dezertējuši 74 cilvēki.

Pēc šī paša pārbēdzēja vārdiem, Sebežas rajonā atrodas 283. bataljons, no kura sastāva dezertējuši 150 cilvēki. Pēc tām pašām ziņām, š. g. novembrī tika saformēts 315. bataljons, kuru vēlāk nosūtīja uz Bolderāju (uz Z no Rīgas) un no kura aizbēga 50 cilvēku.

Šajos 3 bataljonos (314., 283. un 315.) komandējošais sastāvs iepriekš sastāvēja no krievu virsniekiem, bet pēc daudzajiem dezertēšanas faktiem viņi tika nomainīti ar vācu virsniekiem.

Pēc latviešu-brīvprātīgo vārdiem, majora Brandenburga daļai, kas bija paredzēta cīņai ar partizāniem un atradās Oškā, janvāra sākumā jādodas it kā uz Polocku. Pēc kareivju vārdiem, šī daļa š. g. 7.–9. decembrī atradās Daugavpils pilsētā.

Š. g. 01.–12.12. pa dzelzceļa līniju Sebeža–Zilupe frontes virzienā dienas laikā izbrauca pavisam 2714 vagoni, no tiem: ar karaspēku – 642, ar artilēriju – 7, ar tankiem – 3, ar automašīnām – 378, ar vezumiem – 248, ar oglēm – 24, sanitārie – 35, ar salmiem – 46, ar mucām – 2, ar lauka virtuvēm – 8, ar barakām – 8, segtie ar nezināmu kravu – 861 un bez kravas – 452 vagoni. Nakts laikā pa šo pašu ceļu 01.–12.12. izbrauca pavisam 37 ešloni. Krava nav zināma.

1. Latvijas partizānu vienība caur aģentūru nodibināja [sakarus] ar latviešu nacionālistu pagrīdes organizāciju "Tēvija" Ciblas pagastā. Pašlaik šī organizācija nav aktīva. Tā aicina savus biedrus neiestāties aizsargu rindās un izvairīties no mobilizācijas.

1. vienības izlūkošanas orgāni ar aģentūras starpniecību precīzē šīs organizācijas darbu.

Ciblas pagastā š. g. 1. novembrī bija 5850 iedzīvotāju, no tiem 200 cilvēku pakļauti mobilizācijai. Novembra beigās vācieši izsūtīja no pagasta ap 100 cilvēku.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00840

" " _____ 1943. g.

Piln. slepeni

Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 40

Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām š. g. 23.–25.12. konstatēts:

Gar šoseju Sebeža-Zasitino pretinieks cīņai pret partizāniem sāka izmantot viltus partizānu vienības. Šīs vienības ir labi apbruņotas, darbojas pret partizāniem, ierīkojot slēpņus apdzīvotās vietās. Visas viltus vienības zina partizānu caurlaides un izmanto tās darbībai, kā arī pārvietojoties partizānu rajonos. Viltus partizānu vienības sagūstījušas vairākus cīnītājus no citām partizānu vienībām, ne latviešu.

Kiriļu sādžā (14 km uz DR no Zilupes) ir zenītlieģabals un uzstādīta radiostacija. Garnizons sastāv no 50 vāciešiem. Pēc pārbēdzēja no vācu daļas "Talkholckomando" (FP 33646) vārdiem, Gulbenes rietumu nomalē tiek būvēta rūpnīca koka klucīšu ražošanai gāzģeneratoriem. Celtniecībā strādā 80 latvieši, 80 karagūstekņi 40 cilv. nodevēju-uzbeku uzraudzībā. Visus darbus vada 20 vācieši. Rūpnīcas ekspluatācija jāsāk 01.01.1944. g.

Iekārta (mašīnas) atvestas no Valmieras, rūpnīca strādās ar elektroenerģiju. Kurināmais (malka) tiek pievesta no Alūksnes rajona, jau sagatavoti ap 200 kub. m.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00853

1943. g. 29. decembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. BeļčenkoIzlūkošanas ziņojums Nr.41
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām par laiku no 1943. g. 23.–28. decembrim konstatēts:

19. decembrī Augšpils un Gauru pagastu vietējie aizsargi nosūtīti uz Viļakas rajonu, it kā cīņai ar partizāniem. Pēc saņemtām ziņām, uz Viļakas rajonu nosūtīti aizsargi arī no citiem pagastiem.

Par aizsargu nosūtīšanu uz minēto rajonu cīņai ar partizāniem orientētas partizānu vienības.

Š. g. 17. decembrī Rakšinas sādžā (1 km uz R no Zilupes) ieradās līdz 500 jātnieku-ukraiņu, kurus izsēdināja Zilupes stacijā.

Decembrī 1. Latvijas partizānu vienībā [Samsona] ieradās 43 latviešu leģionāri no karaspēka daļas FP 35103 kājnieku lielgabalu rotas. Pēc šo kareivju-pārbēdzēju vārdiem, viņi dezertēja no Pustoškas rajona. Pulka komandiera uzvārds Kripens [Kripēns].

No š. g. 8. līdz 17. decembrim caur Ludzas staciju virzienā uz Sebežu (uz frontes pusi) izbrauca pavisam 32 ešeloni (1057 vagoni), no tiem: ar karaspēku un tehniku – 384 vagoni (t. sk. 49 vagoni ar latviešiem-brīvprātīgajiem), ar munīciju – 155 vagoni, ar nenoskaidrotu kravu – 280, ar vezumiem – 20, ar oglēm – 40, ar ragavām – 26 un sanitārie – 53 vagoni.

Tajā pašā laikā no Ludzas stacijas virzienā uz Rēzekni (virzienā uz pretinieka aizmuguri) izbrauca 34 ešeloni (891 vagoni), no tiem: 37 vagoni ar karaspēku, 123 – ar ievainotajiem, 40 – ar izdzītajiem vietējiem iedzīvotājiem, 30 – ar sasistām automašīnām, 22 – ar sliedēm, 12 – ar lielgabalu lafetēm un 627 – bez kravas.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 00858
1943. g. 31. decembrī

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. BeļčenkoIzlūkošanas ziņojums Nr. 42
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas ziņām par laiku no 29.12.43. g. līdz 03.01.44. g. konstatēts:

Pierobežas rajonu miestīņos Asūnē, Šķaunē u. c. uz bij. Latvijas-Padomju robežas vācieši veic vietējo iedzīvotāju masu arestus, kā arī pajūgu un 1910.–1925. gadā dzimušo vī-

riešu mobilizāciju armijā.

Naktī uz 1943. g. 27. decembri gar šosejām, kas iet no Ardavskas uz Iljičas pilsētu, no Kārsavas uz Gauriem, no Sebežas Osvejas virzienā un tālāk līdz Lisno miestīņam – vācieši raka ierakumus un iekārtoja ugunspunktus.

1943. g. decembra beigās b. Samsona 1. Latvijas partizānu vienībā ieradās vairāki pārbēdzēji no latviešu SS leģiona rezerves pulka (FP 36442).

Pēdējie paziņoja, ka viņi dienēja bataljonā, ko komandē kāds Blūms, pirms tam artilērijas virsnieks. Bataljons sastāv no 3 rotām, katrā pa 120 cilvēkiem. Iesaktie, to skaitā arī viņi, pārbēdzēji, izgāja 2-mēnešu militārās sagatavošanas kursu. Pēc tam 42 cilvēki tika atlasīti un komandēti uz speciāliem artilērijas lielgabalu komandieru kursiem.

1943. g. novembra beigās minētā bataljona 3. rota pilnā sastāvā tika nosūtīta uz fronti. No šī bataljona pēc speciālas atlases un lozēšanas tiek nosūtīti apmācītie karavīri frontes grenadieru daļu nokomplektēšanai.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks

pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

**72. dok. CPKŠ priekšnieka vietnieka pulkveža Naumova 1944. gada
7. janvāra rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim
organizēt izlūkošanu, vai Latvijas teritorijā notiek Vācijas armijas
“Austrumu vaļņa” (“Ostwall”) būvdarbi.**

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 979. lieta, 64. lp.

Slepeni

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
pulkvedim b. Sproģim

Pēc Sarkanās armijas GIP 01.11.43. g. datiem konstatēts, ka ģenerālinspektors Jakobs saskaņā ar vācu virspavēlniecības norādījumu ir izstrādājis aizsardzības būvju celtniecības projektu ar nosaukumu “Austrumu valnis” (“Ostwall”).

Latvijas teritorijā projektēta aizsardzības būvju celtniecība līnijā:

- 1) Viru, Alūksne, Gulbene, Kapuna, Birži, Dricēni, Rēzekne, Varavaja, Višķi, Grīva.
- 2) Viru, Karula, Valga, Strenči, Valmiera, Cēsis, Ropaži, Rīga.
- 3) Daugavas kreisajā krastā no Daugavpils līdz Rīgai.

Galvenie uzdevumi celtniecības veikšanā uzdoti Todt'a organizācijai. Todt'a organizācija veido celtniecības centrus (strādnieku nometnes un iekārtu noliktavas), ar to palīdzību pie-
saista darbos okupēto teritoriju iedzīvotājus un vienlaikus formē sapieru daļas strādnieku
vadībai un speciālo celtniecības darbu veikšanai. Tādu celtniecības centru esamība atzīmēta
Viru, Alūksnes, Rēzeknes, Grīvas, Pļaviņu, Cēsu Siguldas, Jelgavas rajonā.

Projektētās aizsardzības būves it kā atrodas celtniecības stadijā.

Lūdzam paziņot, kādi dati par “Austrumu vaļņa” celtniecību ir Jūsu rīcībā.

Jūsu izlūkošanas orgāniem jāuzdod [noskaidrot]:

- 1) Vai tiek izpildīts aizsardzības būvju plāns norādītajos rajonos.
- 2) Aizsardzības būvju raksturs un sistēma, aizsardzības dziļums, uguns sakari starp atse-
višķiem atbalsta punktiem, komandpunktu precīzas izvietojanas vietas un to iekārtas, eso-
šie sakaru līdzekļi, garnizoni u. c. ziņas.

- 3) Vai norādītajos rajonos pastāv “celtniecības centri”, to organizatoriskie un citi dati.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietnieks
pulkvedis (Naumovs)

Izlūkošanas daļas priekšnieks
pulkvedis (Aņisimovs)

73. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 12. janvāra izlūkošanas ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko.

Avots: KVSPVA, 69.f., 1.apr., 798.l., 66.lpp.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Izlūkošanas ziņojums Nr. 2
Karte 1 : 100 000

No mūsu aģentūras-izlūkošanas 1944. g. 6.–10. janvāra ziņām konstatēts: Š. g. janvāra pirmajās dienās Ludzas apriņķī vācieši mobilizēja tūkstoš [pajūgus] un Briģu pagastā 600 pajūgus, kurus iekrāva ešelonos nosūtīšanai uz Volhovas fronti Ļeņingradas apgabalā.

Tajā pašā laikā Zilupes rajonā ieradās 100 un gaida vēl 200 vācu kareivju un virsnieku ierašanos.

Konstatēts, ka Latvijā vāciešu veiktās 1918.–1922.–1924. gadā dzimušo vīriešu mobilizācijas rezultātā pavisam tika iesaukti aktīvajā armijā ap 40 000 cilvēku.

Pie tam š. g. janvārī vācieši iecerējuši veikt 1925. gadā dzimušo papildu mobilizāciju.

Pēc aģentūras ziņām, Jaunlatgales (Abrenes) rajona policijas priekšnieks izteicies, ka pēc partizānu sagraves Staraja Rusas rajonā viss karaspēks tiks pārsviests cīņai pret latviešu partizāniem Balvu–Kupravas rajonā.

1 km uz ZA no Krustpils, koordinātas 64–32, ir atsevišķs nams, pie kura atrodas 82 mucas degvielas. Šīs mucas maskēšanai no augšas noklātas ar maskēšanās tīklu.

No 1943. g. 23. septembra līdz 8. novembrim pa dz. ceļu no Gulbenes stacijas caur Jaunlatgales staciju uz fronti izgāja 141 ešelons, no tiem ar pārtiku 19 ešeloni, ar nezināmu kravu 79 un bez kravas 43 ešeloni.

Pretējā virzienā, t. i., uz pretinieka aizmuguri, no 1943. g. 20. novembra līdz 8. decembrim caur Jaunlatgales staciju Gulbenes virzienā izgāja 98 ešeloni, no kuriem ar automašīnām – 7 ešeloni, ar tehnisko karaspēku – 3, ar zenītlielgabaliem – 2, ar pārtiku un karaspēku – 17, ar amuniciju – 7, ar koka barakām izjauktā veidā – 21, ar dzelzs lūžņiem – 1, ar vezumiem – 1, ar zirgiem – 10, ar lopbarību un sienu – 8 un ar malku – 2 ešeloni.

No 1943. g. 29. novembra līdz 4. decembrim pa šoseju no Daugavpils caur Abreni virzienā uz Ostrovu, t. i., frontes virzienā, izbrauca 317 automašīnas, no kurām: 120 kravas mašīnas, pie tam 14 no tām bija piekrautas ar lielgabaliem, 96 vieglās mašīnas, 56 motocikli un 45 ķēžu-mašīnas.

Pretējā virzienā no frontes uz aizmuguri tajā pašā laikā (no 1943. g. 20.11. līdz 04.12) pa šoseju no Ostrovas caur Abreni uz Daugavpili izbrauca 327 automašīnas, no tām: 206 kravas mašīnas, 166 vieglās, 41 motocikls un 17 ķēžu [mašīnas].

Bij. Latvijas–Padomju pierobežas rajonos vācieši atsauca vecās un izvietoja jaunas karaspēka daļas. Karaspēka daļu nomaiņa izdarīta it kā par sliktu cīņu ar partizānu vienībām.

Cibuļu sādžā, kas ir 6 km uz ZR no Zilupes, gaidāma vienas latviešu brīvprātīgo rotas ierašanās. Šīs rotas nozīmēšanas mērķis tiek noskaidrots.

Pēc esošām ziņām, Krivandas rajonā gaidāma viena soda bataljona ierašanās.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 0048

1944. g. 12. janvārī

74. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 18. janvāra pilnīgi slepenais ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšniekam pulkvedim Aņisimovam.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 978. l., 65.–66. lp.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Centrālā partizānu kustības štāba Izlūkošanas daļas priekšniekam
pulkvedim b. Aņisimovam

Izlūkošanas ziņojums Nr. 3
Karte 1 : 100 000

Pēc mūsu aģentūras izlūkošanas ziņām, no 1944. g. 7. līdz 11. janvārim noskaidrots: 1943. g. 17. decembrī piefrontes pagastos – Purvmalas, Augšpils un Gauru – vācieši no vietējiem iedzīvotājiem mobilizēja 100 pajūgus, kurus iekrāva ešelonos un aizveda uz frontes pusi, Idricu, kas ir 25 km uz A no Zilupes.

Gauru apdz. vietā (18 km uz D no Jaunlatgales) izvietojās vācu karaspēka štābs. Šī štāba apsardze sastāv no 115 virsniekiem un kareivjiem.

Gauru–Goliševas līnijā (13 km uz DA no Kārsavas) vācieši iecerējuši dzelzceļa [līnijas] celtniecību. Pieņemts šī dzelzceļa celtniecības plāns.

Noskaidrots, ka 16. vācu armijas daļas daļēji atiet uz aizmuguri caur Goliševu uz Kārsavu.

Pēc paziņojuma, ko sniedza 1944. g. 8. janvārī no Rīgas, mūsu b. b. Baloža un Groma aģentūras izlūkošanas grupā ieradusies 4 aģenta “Viktors” sakaru cilvēki, noskaidrots, ka pēdējā laikā no Latvijas bēg liels skaits vietējo iedzīvotāju, sevišķi daudz aiziet no Rīgas pilsētas. Daļa šo cilvēku atnāk pie partizāniem-latviešiem.

Tajā pašā 1944. g. 8. janvārī minētajā aģentūras izlūkošanas grupā pie b. b. Baloža un Groma no citām Latvijas apdzīvotām vietām ieradās 13 cilvēki, no tiem divi smagi ievainoti rokā un plecā.

Noskaidrots, ka slēpnis 10 cilvēku sastāvā Staņislava Josifa d. Melana vadībā, kuru nosūtīja Latvijas partizānu brigāde, pēc mūsu aģenta “Berjozkins” ziņām, smagi ievainoja ģenerālleitnantu Upīti, kurš vēlāk no ievainojumiem miris.

Par teicamu kaujas uzdevuma izpildīšanu partizānu grupas komandieri un izcēlušos slēpņa partizānus mēs ieteicām valdības apbalvojumiem.

1943. g. 23. decembrī, vāciešu uzbrukuma laikā, latviešu partizāni Beļānu sādžas rajonā (6 km uz D no Osvejas ezera) iznīcināja 2 bruņumašīnas un nogalināja 25 hitleriešus.

Brigādes un vienību izlūki tajā pašā Beļānu rajonā no slēpņa iznīcināja 19 hitleriešus, pie tam ievainoti 2 mūsu izlūki.

1943. g. 22. decembrī, ceļā no Latvijas uz partizānu brigādi, apšaudē ar soda vienību gāja bojā izlūki Sviderskis un Viktors Šarahovs.

Latvijas pierobežas pagastos, uz bijušās Latvijas–Padomju robežas, vietējie zemnieki slapstās no mobilizācijas un nedod pajūgus vācu armijai.

Š. g. 7. janvārī Zilupes pilsētā par izvairīšanos no pajūgu mobilizācijas vācieši nošāva vienu zemnieku un ievainoja divus.

Sakarā ar to vācu varas iestādes ierosināja policijai un aizsargiem veikt stingrus pasākumus pret visām personām, kuras izvairās no mobilizācijas.

Turpat Latvijā no 1942. g. augusta pie vietējā zemnieka Vasilija Ciblas slēpās Latvijas partizānu 2. vienības radists un tās pašas vienības partizāns Kļeščenko.

Kādas tvarstīšanas laikā policija aizturēja radistu, bet partizānu Kļeščenko vietējie zemnieki paslēpa Troicās sādžā pie kalēja Kričūnas. Atkārtotas tvarstīšanas laikā partizānu Kļeščenko notvēra un nošāva.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

2. daļas priekšnieks
majors /paraksts/ (Kalniņš)

Nr. 0061

1944. g. 18. janvārī

75. dok. Sarkanās armijas ģenerālštāba Izlūkošanas pārvaldes priekšnieka vietnieka v. i. ģenerālmajora Vavilova un Operatīvās izlūkošanas tehniskās daļas priekšnieka majora Dončenko 1944. gada 19. jūlija vēstule LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim par Latvijas Republikas pasu viltošanas iespējām.

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 59. lieta, 251. lp. Oriģināls mašīnrakstā uz Sarkanās armijas ģenerālštāba veidlapas ar Vavilova un Dončenko parakstiem.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Izlūkošanas pārvalde
1944. g. 19. jūlijā
Nr. 248316-ps

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
pulkvedim b. Sproģim
Uz Jūsu Nr. 00357

Sakarā ar Jūsu lūgumu noteikt Latvijas pases blankas, sēr. "BT" Nr. 018992 īstumu un īpatnības, ziņoju:

[Pases] blankas īstums nerada šaubas.

Kas attiecas uz šīs blankas sēriju "BT", Latvijas pasu paraugi ar šādu sēriju 1944. gada [laikā] S[arkanās] A[rmijas] Ģ[enerālā] Š[tāba] I[zlūkošanas] P[ārvaldes] rīcībā nav, un konstatēt izdotās sērijas pareizību nav iespējams. No esošajiem paraugiem, ko izdevusi Rīgas prefektūra, šāda sērija laikā no 1927. līdz 1938. gadam nav atzīmēta; 1935. gadā sērija "BT" atzīmēta Liepājas pilsētas prefektūras pasēs.

Paraksti pasēs – "A. Stradsinsch" un "V. Schimkevitsch" – ir īsti un atrodami 1941. g. Rīgā izdotā personas pagaidu apliecībā un Latvijas pasē sēr. "VJ" Nr. 022709, kas izdota turpat 1942. gadā.

Tāpēc jāuzskata, ka Rīgas policija, izdodot šo blanku ar zīmogiem un parakstiem, varēja vadīties no šādiem motīviem:

1. Izdot īstu pasi ar pareiziem zīmogiem un spiedogiem, bet apstiprināt ar personu parakstiem, kuri no šiem amatiem jau atcelti, līdz ar to dokumentu padarīt par fiktīvu.
2. Izdot īstu blanku ar pareizu tās noformējumu, bet ar neesošu sēriju.
3. Izdot blanku bez atsevišķām atzīmēm, ar to padarīt neiespējamu šīs blankas izmantošanu.

Pamatojoties uz augšminēto, uzskatu, ka šo blanku, kā arī tās parakstus un zīmogus, izmantot nav lietderīgi līdz to apstiprināšanai ar dokumentiem no citiem avotiem.

Pielikums: Pase "BT" Nr. 018992, tikai adresātam.

Sarkanās armijas Ģenerālštāba Izlūkošanas pārvaldes
priekšnieka vietnieka vietā
ģenerālmajors /paraksts/ (Vavilovs)

SA Ģeņštāba IP OT daļas priekšnieka v.
majors /paraksts/ (Dončenko)

IX. "TAUTAS NODEVĒJU" SARAKSTU SASTĀDĪŠANA

76. dok. PSRS VDTK 4. pārvaldes 2. daļas priekšnieka Valsts drošības apakšpulkveža Maķlarska 1943. gada 23. oktobra rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim Sproģim nosūtīt izrakstus no ienākošās informācijas, kas attiecas uz policistu, aizsargu u. c. dzimtenes nodevēju sadarbību ar vāciešiem Latvijā.

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 68. lieta, 50. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar parakstiem. Uz dokumenta rezolūcijas: "b. Kalniņam. 30.10.43. A. Sproģis"; "b. Petrovam. Izpildīt. Kalniņš. 1943. g. 5. XI".

Piln. slepeni

PSRS Valsts drošības tautas komisariāts
4. pārvalde. 1943. g. 23. oktobrī
Nr. 4/2/4381

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšniekam
pulkvedim b. Sproģim
Maskavā, Krasnoarmeiskas 59

Lūdzam izsūtīt mums operatīvās izmantošanas vajadzībām izrakstus no Jums esošajiem un arī turpmāk ienākošajiem atsevišķu partizānu un pilsoņu ziņojumiem, liecībām, iesniegumiem, kā arī no partizānu brigādes daļu un apakšvienību vadītāju ziņojumiem, kas attiecas uz policistiem, aizsargiem, nacionālistiem, vācu aģentiem un citiem dzimtenes nodevējiem, kuri sadarbojas ar vāciešiem Latvijā.

PSRS VDTK 4. pārvaldes 2. daļas priekšnieks
Valsts drošības apakšpulkvedis (Maķlarskis) /paraksts/

PSRS VDTK 4. pārvaldes 2. daļas priekšnieka vietnieks
Valsts drošības apakšpulkvedis (Vēvers) /paraksts/

84

СССР

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

4-е Управление

Октябрь 1943 г.

№ 4/2/4381

г. Москва

Вет. № 00325

Руч 30.10.43

Сов. секретно

НАЧАЛЬНИКУ ШТАБА ПАРТИЗАНСКОГО ДВИЖЕНИЯ
ЛАТВИИ - Полковнику -

тов. СПРОГИС.

Москва, Красноармейская, 59.

Для оперативного использования, просим высылать нам выписки из имеющихся и впредь поступающих к Вам показаний, заявлений, сообщений отдельных партизан и граждан, также сообщений руководителей частей и подразделений партизанской бригады, касающиеся со- трудничающих с немцами в Латвии полицейских, айссар- гов, националистов, немецких агентов и других преда- телей и изменников родины.

НАЧАЛЬНИК 2 ОТДЕЛА 4 УПРАВЛЕНИЯ НКГБ СССР
Подполковник Госбезопасности -

/МАКЛЯРСКИЙ/

ЗАМ. НАЧ. 4 ОТД-НИЯ 2 ОТДЕЛА 4 УПР. НКГБ СССР
Подполковник Госбезопасности

/ВЕВЕРС/

Handwritten notes on the left margin:
10.10.43
4-е управление
5/10-43

**77. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa CPKŠ priekšnieka
vietniekam pulkvedim S. Beļčenko 1943. gada 19. augustā nosūtītais
vācu izlūkošanas dienesta aģentu saraksts Nr. 1.**

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 68. lieta, 1.-2. lp. Apstiprināts noraksts.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 2

Izej. Nr. 00385.
43. g. 19.08.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieka vietniekam
Valsts drošības pulkvedim b. Beļčenko

Uz 07.08.43.g. šifr./tel. Nr 1110.

Iesniedzu Jums atmaskoto vācu izlūkošanas dienestu aģentu sarakstu, kuri nosūtīti cīņai
pret partizānu kustību.

Pielikums: minētais uz 1 lapas.

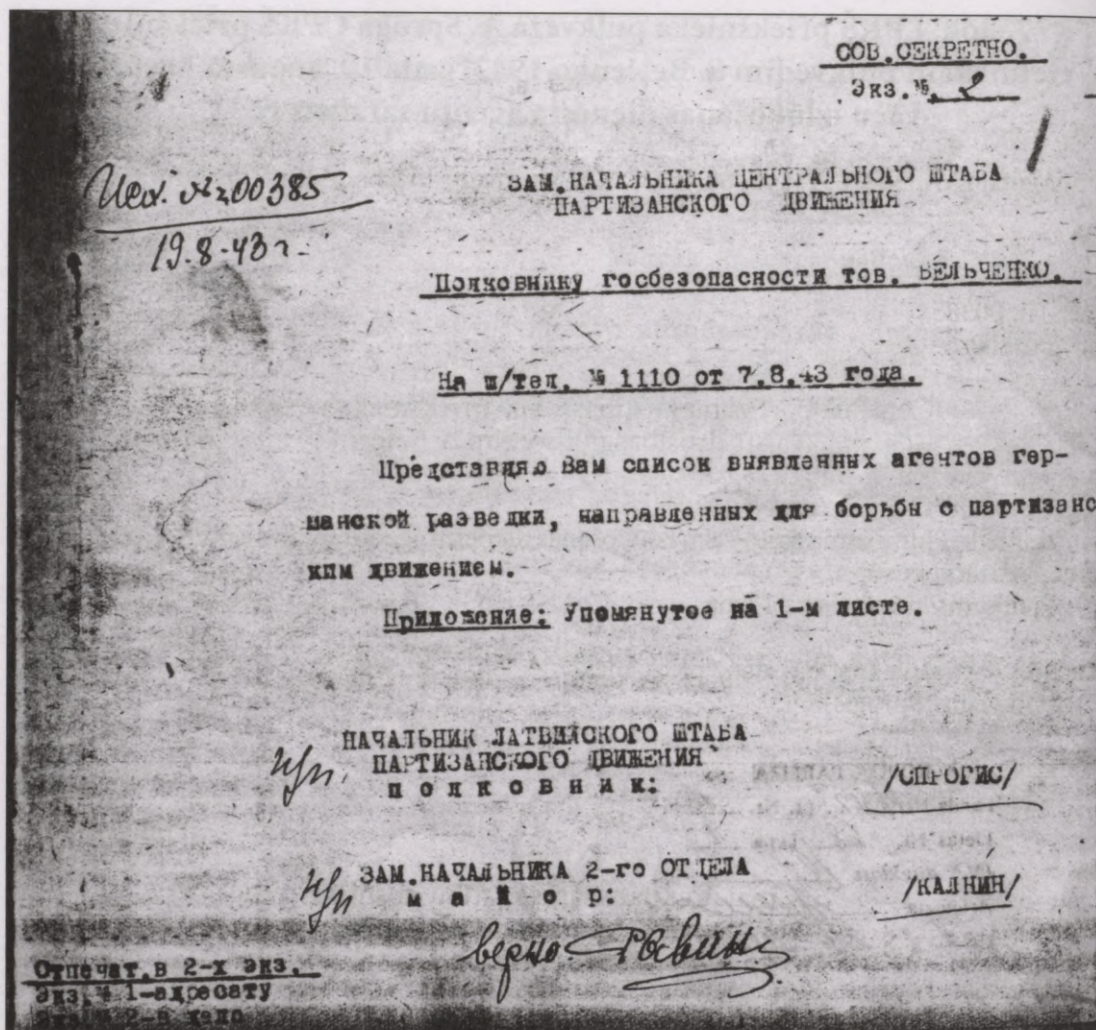
Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis (Sproģis)

2. daļas priekšnieka vietnieks
majors (Kalniņš)

Pilnīgi slepeni.
Eks. Nr. 2.

Cīņai pret partizānu kustību nosūtīto
vācu izlūkošanas dienesta aģentu
saraksts Nr. 1

1. Kernovičs K. – no Ludzas pilsētas. Žandarms Pavlovskis nosūtīja [viņu] kā spiegu uz Latvijas brigādi. Augustā ieradās Latvijas partizānu brigādes 1. vienībā. Bēgot nošauts. (Brigādes ziņojums 08.08.43. g.)
2. Zeļenkovs Vasilijš – ap 20 g. v. 1943. g. 4. jūnijā beidzis spiegu skolu Ludzā (Latvija). Pazīmes: vidēja auguma, mati tumši, deguns garš, liks, ar vasarraibumiem. Rokas tetovētas (kailas sievietes), apavi – hromādas zābaki. Dokumenti: Latvijas pase un apliecība vācu valodā.
3. Ulass Aleksandrs – ap 27 g. v., no Viļakas pagasta. 1943. g. 4. jūnijā beidzis spiegu skolu Ludzā. Pazīmes: augums virs vidējā, mati melni, deguns ar kūkumu uz leju. Uz kreisās rokas aizdzijusi rēta. Runā ātri. Dokumenti: apliecība vācu valodā.
4. Jūlis Aleksandrs – ap 37 g. v., 4/VI-1943. g. beidzis spiegu skolu Ludzā. Pazīmes: ārējais izskats vecīgs. Mati sirmi, plikpaurība, kumpains, balss aizsmakusi.
5. Čerņavskis Jānis – ap 20 g. v., 4/VI-43. g. beidzis spiegu skolu Ludzā. Pazīmes: augums virs vidējā, mati gari, tumši, deguns strups, seja ar vasarraibumiem, runā latgaliešu valodā.
Piezīme: visas minētās personas ieradīsies pie partizāniem kā dezertieri no kordona.
6. Viļums Jānis – spiegu skolas Ludzā priekšnieks. Skola darbojas no 1943. g. februāra. Šajā skolā mācās ap 30 cilvēku.

7. Ibrahimovs Usmans – viņš arī Kuļikovs Aleksandrs, dzimis 1919. g., tatāru tautības. Sarkanās armijas seržants, karagūsteknis, bezpartejiskais. No Daugavpils caur Ludzas pilsetu nosūtīts pie partizāniem ar uzdevumu partizānu štābā Mušānu ciemā uzzināt partizānu skaitlisko sastāvu, apbruņojumu, atrašanās vietu un ko viņi domā darīt tuvākā laikā. Galvenokārt uzzināt, vai partizāni iet uz Daugavpili. Pēc 10–15 dienu uzturēšanās pie partizāniem jāatgriežas uz Ludzu. Parole "Ludza 107" (tas ir telefona numurs, no kurienes viņš tika nosūtīts).
8. Skurko Pēteris – ap 30 g. v., ukraiņis, karagūsteknis, nosūtīts no Daugavpils ar kādu Sarkanās armijas leitnantu (uzvārds nav zināms) ar uzdevumu pie partizāniem un nav atgriezies. Pazīmes: neliela auguma, mati tumši, seja tumša, plankumaina.
9. Pēteris (uzvārds nav zināms) – ap 28 g. v., karagūsteknis, nosūtīts no Daugavpils pie partizāniem kopā ar Sarkanās armijas leitnantu un P. S. Skurko ar uzdevumu, bet nav atgriezies. Pazīmes: neliela auguma, mati tumši, ukraiņis. Gara, kalsna seja, vienai rokai atrauta puse pirksta.

10. Bogdanovs Ivans – no Veļikije Luki rajona, spiegs, gāja ar uzdevumu no Daugavpils uz Kaļiņinas partizānu brigādi. Vienam no minētās grupas vajadzēja iet pie latviešiem. Bogdanovs Ivans iet pie latviešiem atteicās.
11. Ivans (uzvārds nav zināms) – ap 23 g. v. Strādājis Baltkrievijā par traktoristu. Labi pārvalda latviešu un krievu valodu. Vajadzēja iet pie latviešu partizāniem ar uzdevumu, bet pagaidām nav ieradies. Pazīmes: maza auguma, tumši, uz augšu sasukāti mati, deguns liels, garš, kalsna, bāla seja.
12. Iljušonoks (vārds nav zināms) – Vasiljevščinas sādžas rajonā, būdams izlūkošanā, nokļuva vāciešu gūstā un tika savervēts. Ieradies partizānu vienībā, pats par to paziņoja.
13. Krastiņš Jānis – dzimis 1919. g. 7. augustā Rīgā. Gestapo jaunākais apakšvirsnieks. Partizāni sagūstījuši 19.06.43. g. un nosūtījuši uz Valsts drošības pārvaldi Maskavā.
14. Kulakovs Andrejs – Pildas pagastā. Sadarbojas ar policiju.
15. Dubrovs Konstantīns – pārbēdzis ienaidnieka pusē.

Latvijas PKŠ 2.daļas priekšnieka vietnieks

majors /paraksts/ (Kalniņš)

1943. g.18. augustā

**78. dok. LPKŠ 2. daļas priekšnieka palīga kapteiņa Vecgaila 1943. gada
22. septembrī parakstītais 45 vācu izlūkdienesta aģentu un nodevēju
saraksts Nr. 2.**

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 68. lieta, 5.–6. lp.

Pilnīgi slepeni.
Eks. Nr.¹

Vācu izlūkdienesta aģentu un nodevēju
saraksts Nr. 2

1. Brāļi Staņislavs un Francis Rižiki – dzīvo Šķaunes sādžā. Seni vācu politiskās policijas aģenti Latvijā. Sevišķu niknumu darbā parādīja Staņislavs Rižiks.
2. Vladimirs un Andrejs Ļišudovi – dzīvo Svinovo sādžā, Latgalē. Sevišķi aktīvi vācu izlūk- dienesta aģenti. Aktīvi piedalījās cīņā pret partizāniem, personīgi piedalījās partizānu b. b. Melnalkšņa un Kadiķa slepkavībā.
3. Veiss, pulkvedis-leitnants – vārds un tēva vārds nav zināms. Pirmais pašaizsardzības vie- nību organizators Rīgā pēc Sarkanās armijas atkāpšanās. Iecirkņu kārtības policijas un policijas bataljonu organizators un vadītājs. Pašaizsardzības vienības viņa vadībā aktīvi piedalījās kratīšanās, evakuēties nepaspējušo Sarkanās armijas karavīru un civiliedzīvo- tāju arestos un nošaušanā.
4. Arājs, majors – vārds un tēva vārds nav zināms. Latvijas palīgpolicijas – sešu rotu –, or- ganizators. To ļoti plaši izmantoja vācieši padomju cilvēku apšaušanā Rīgā. Šis bataljons apšāva 35 000² pilsoņus Biķernieku mežā, kā arī ļoti aktīvi piedalījās cīņā pret partizānu kustību gan pašā Latvijā, gan arī ārpus tās robežām. No 1943. gada Arājs ir Latvijas Po- litiskās policijas daļas priekšnieks.
5. Martinsons – vārds un tēva vārds nav zināms. Dienējis drošības policijā kopā ar aktīvu vācu aģentu Jāni Krastiņu.
6. Bangerskis, ģenerālmajors – bijušais Latvijas armijas ģenerālis. Vācu ģenerāļa Hanzena vadībā saformētā Latvijas brīvprātīgo nacionālā SS bataljona aktīvs organizators un gal- venais inspektors.
7. Andrejs Žagars – bijušās Latvijas armijas leitnants. Pēc Sarkanās armijas atkāpšanās no Rīgas aktīvi piedalījās politiskās policijas bataljonu formēšanā, bija rotas komandieris vienā no šiem bataljoniem. Pēc Sarkanās armijas atkāpšanās ar grupu strēlnieku au- tomašīnā apbraukāja kazarmas un savāca palikušos ieročus jaunformējamās politiskās policijas vajadzībām.
8. Bruno Tone – sevišķi aktīvs vācu politiskās policijas aģents. Aktīvi piedalījās politiskās policijas bataljonu formēšanā. Bija vācu līdzstrādnieks Austrumu apgabala Drošības policijas pārvaldē, kas atradās Kaupana [Kalpaka – ?] bulvārī 4. Baudīja lielu vācu uz- ticību. 1943. gadā bija speciālās komandas komandiera palīgs cīņai pret partizāniem Latgalē.
9. Lange, doktors – vārds un tēva vārds nav zināmi. Latvijas Drošības policijas Reimersa ielā Nr. 1 priekšnieks.
10. Heijers – vārds un tēva vārds nav zināms. Latvijas Drošības policijas Personālsastāva daļas priekšnieks.
11. Bakha
12. Broijers [Braeuer – ?] | vārds un tēvavārds nav zināms.

1 Eksemplāra numurs nav norādīts. – *Tulk.*

2 Dati pārspilēti. – *Sast.*

13. Veidemans | Latvijas Drošības policijas
 14. Tekpfels | Personālsastāva daļas nodaļu
 15. Zanderveins | priekšnieki.
 16. Zommergers |
17. Treigers – vārds un tēva vārds nav zināms. Latvijas Drošības policijas Transporta daļas priekšnieks.
18. Vergners – vārds un tēva vārds nav zināms. No 1943. gada marta Salaspils 18. koncentrācijas nometnes komandants. Pirms tam strādāja Latvijas Drošības policijas Politiskajā daļā.
19. Leimanis | vārds un tēva vārds nav zināms.
 20. Locmanis | Strādā par šoferiem Latvijas Drošības policijas
 21. Jurjāns | Transporta daļā no tās formēšanas
 22. Kalniņš | dienas.
23. Migge – vārds un tēva vārds nav zināmi. Latvijas Drošības politiskās policijas koncentrācijas nometņu daļas priekšnieks.
24. Eikamaijers | vārds un tēva vārds nav zināms. Latvijas Drošības politiskās
 25. Hiljērs | policijas koncentrācijas nometņu daļas nodaļu priekšnieki.
26. Krauze – vārds un tēvavārds nav zināmi Latvijas Drošības politiskās policijas Cietumu daļas priekšnieks.
27. Balodis | vārds un tēva vārdi nav zināms. Latvijas Drošības politiskās
 28. Būdiņš | policijas politiskās nodaļas darbinieki, strādā no formēšanas
 29. Eglics | dienas.
30. Nikkels – vārds un tēva vārds nav zināmi. Salaspils koncentrācijas nometnes komandanta palīgs.
31. Tekamemmarss – Salaspils koncentrācijas nometnes komandanta otrais palīgs.
32. Karkovskis – pēc specialitātes kinomehāniķis. Bija drošības palīgpolicijas bataljona sastāvā. Šis bataljons majora Arāja vadībā tieši piedalījās padomju varas aktivistu nošaušanā. Karkovskis pats stāstīja, ka personīgi nošāvis vairāk nekā 1000 cilvēku Biķernieku mežā masu apšaušanu laikā 1941. gada oktobrī.
33. Junkers – vadīja 47 ebreju nošaušanu Puškino pilsētā pie Ļeņingradas. Organizēja spiegu pārsviešanu uz Padomju Savienības teritoriju.
34. Nikolajs Vasiļjevs | abi no Rīgas. Strādā par tulkiem Latvijas Drošības
 35. Bauders | politiskajā policijā.
- Aktīvi piedalījušies padomju aktivistu un strādnieku masu apšaušanā 1941. g. oktobrī. Piedalījās pratināšanās un zvēriski piekāva arestētos. 1941. g. oktobrī pratināšanā piekāvuši 2 padomju 14–16 g. v. zēnus, kuri bija padomju karaspēka vienības pavadoņi, un pēc tam šos zēnus nošāva. Piedalījušies 47 ebreju nošaušanā Puškino pilsētā pie Ļeņingradas.
36. Kaufmans – speciālās "mednieku" komandas (*Jagdverband*) vadītājs cīņai pret partizāniem, kura darbojās Latvijas austrumu daļā, Latgalē. Komanda sastāvēja no 70 cilvēkiem.
37. Alfreds Lejs | bijušās Latvijas armijas leitnanti. Speciālās "mednieku"
 38. Medens | komandas vadu komandieri cīņai pret Latvijas partizāniem.
 39. Dzeiskals | Komanda darbojās Ludzā, pēc tam Ludzas apriņķī, Šķaunes pagastā. Komanda tika organizēta pēc vāciešu pavēles 1943. g. aprīlī.
40. Alberts Rečs – sevišķi aktīvs Latvijas Drošības politiskās policijas aģents. Bijušais partizāns, brīvprātīgi pārgāja pie vāciešiem. Partizāni viņu sagūstīja, bet 1943. g. aprīlī viņš no partizāniem aizbēga un atkal pārgāja vācu dienestā.
41. Knehts, pulkvedis – Kārtības dienesta policijas komandieris Latvijā. Viņam bija padots

277. un 278. latviešu policijas bataljons.
42. Šrēders,³ ģenerālmajors, latviešu brīvprātīgo SS leģiona karaspēka pavēlnieks.
  43. Krauss – Latvijas Drošības politiskās policijas pirmais vadītājs. Iepriekš dzīvoja Latvijā. 1940. gadā kopā ar vāciešiem repatriējās uz Vāciju. Kara sākumā pēc Sarkanās armijas atkāpšanās atgriezās Rīgā.
  44. Dankers – bijušais Latvijas armijas ģenerālis, Zemgales divīzijas komandieris. Vācieši viņu nozīmēja par Latvijas pašpārvaldes Iekšlietu departamenta ģenerāldirektoru.
  45. Kripēns – bijušais Latvijas armijas pulkvedis. Karaskolas priekšnieks Rīgas pilsētā.

LPKŠ 2. daļas priekšnieka palīgs
kapteinis /paraksts/ (Vecgailis)

1943. g. 22. septembrī.

3 Vilhelms Šrēders, Policijas ģenerālmajors, SS un policijas vadītājs Latvijā. – *Sast.*

**79. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 11. novembrī
CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko
un PSRS VDTK 4. pārvaldes Valsts drošības komisāram A. Novikam
nosūtītais 100 atmaskoto gestapo spiegu un dzimtenes nodevēju
saraksts Nr. 3.**

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 68. lieta, 7.-12. lp.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr. 3

Izej. Nr. 00677
11/XI- 43. g.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieka vietniekam
Valsts drošības komisāram b. Beļčenko

Kopija: PSRS VDTK 4. pārvaldei
Valsts drošības komisāram
b. Novikam.

Nosūtu Jums līdz 1943. g. 30. oktobrim atmaskoto gestapo spiegu un dzimtenes nodevēju sarakstu.

Pielikumā: minētais uz ... lapām.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis (Sproģis)
1. daļas priekšnieks
majors (Kalniņš)

Pilnīgi slepeni.
Eks. Nr.

Līdz 1943. g. 30. oktobrim atmaskoto
gestapo spiegu un dzimtenes nodevēju
saraksts Nr. 3

1. Lidinskis – vārds un tēva vārds nav zināms – nodeva Kaunatas pagrīdes organizāciju: Sedihu Ivanu, Manzurovu, Ruduli un Barščevski.
2. Golubevi – aizsargi no Serguļihas sādžas Pildas pagastā, Ludzas apriņķī. Piedalījās komjaunieša Ļebedeva Vasilija nošaušanā.
3. Klovāns – aizsargs no Pogūļenkas sādžas Pildas pagastā, Ludzas apriņķī. Piedalījās komjaunieša V. Ļebedeva nošaušanā.
4. Kudrjavcevs Nikolajs
5. Gorņevs Vitālijs | aizsargi no Boldanu sādžas, piedalījās
6. Kozlovskis Antons | Barčevka ģimenes nošaušanā.
7. Mekšo Kazimirs
8. Salenieks Jānis – Pildas pagasta komandants, bijušais vecākais mežzinis. Viņa vadībā nošauti: Epštaina Habas ģimene, aktīvistu organizators B. Savickis, milicis Ļipovskis, kom-

Сов. секретно.
Энз.

С П И С О К № 3

ВЫЯВЛЕННЫХ ШПИОНОВ ГЕСТАПО, ИЗМЕННИКОВ И ПРЕДАТЕЛЕЙ
РОДНИ на 30-е О К Т Я Б Р Я 1943 года.

1. ЛДИНСКИЙ /имя и отчество не установлены/ - видья Каунатской подпольная организация в составе СЕДИ Ивана, НАЗАРОВА, РУДЬ и БАРЛЕВСКОГО.
2. ГОЛУБЕВИ - айзсарги из дер. Сергучиха, Пильденской волости, Лудзенского уезда. Участвовали в расстреле комсомольца Лебедева Василия.
3. ИЛОВАН - айзсарг из дер. Почупонка, Пильденской волости, Лудзенского уезда. Участвовал в расстреле комсомольца Лебедева В.
4. КУДРЯВЦЕВ Николай Айзсарги дер. Болдани, Пильденской волости, - участвовали в расстреле семьи партизана БАРЛЕВСКОГО.
5. ГОРНЕВ Виталий
6. КОЗЛОВСКИЙ Антон
7. МЕНКО Казимир
8. САЛЕННИКОВ Енисей - командир Пильденской волости, быв. старший лесничий. Под его руководством расстреляны: семья Эпифана Лабас, организатор активистов САВИЦКИЙ Б., милиционер ЛИНОВСКИЙ, комсомолец Ваня ЗАДРУЛЕ и другие.
9. ОРЛОВСКИЙ /полицейский в с. Яцине/. Все трое наиболее активные айзсарги в Пильде.
10. П А В Л А Н
11. Г О Р Д А
12. КУЛАКОВ Езуп - бывший партизан, шпион тайной полиции /из дер. Ускачево/.
13. СИНДИН Михаил, бывш. полицейский в Пильде, родом из Каунатской волости, в данное время собирает легионеров и прочих изменников для засылки в партизанские отряды с целью мадонажа.
14. КУЗНЕЦОВ Прокопий - из дер. Федорки Каунатской волости, доброволец, готовился в партизанской отряд для шпионской работы.
15. КИБЛИЕ Ванда - заявила айзсаргам о прибытии партизана КОДАЛОВА к себе домой в дер. Петрики, Пильденской волости, после побега от немцев в янне в-де 1941 года.
16. ВАТНА Иван
17. КОДАЦОНОВ Александр - Односельчане партизана КОДАЦОНА - заявили айзсаргам о его прибытии в деревню Петрики после вторичного побега.
18. СЕДЕР Николай
19. РУДЬ Алоиз
20. И У К О В
21. ГОЗЭ Глеб

- jauniete Vanda Zadrule un citi.
9. Orlovskis – policists Ludzā
  10. Pavlans | visi trīs – visaktīvākie aizsargi Pildā.
  11. Gorda
  12. Kulakovs Jezups – bijušais partizāns, slepenpolicijas spiegs (no Usačevu sādžas).
  13. Siņicins Mihails, bijušais policists Pildā, no Kaunatas pagasta, pašlaik organizē leģionārus un pārējos nodevējus, lai iesūtītu partizānu vienībās spiegošanai.
  14. Kuzņecovs Prokofijs – no Fedorku sādžas Kaunatas pagastā, brīvprātīgais, iecerējis doties uz partizānu vienību, lai spiegotu.
  15. Kivliša Vanda – paziņoja aizsargiem par partizāna Kodaļeva ierašanos savā mājā Petriku sādžā Pildas pagastā pēc bēgšanas no vāciešiem 1941. g. jūlijā.
  16. Votka Ivans | partizāna Kodaļeva sādžas kaimiņi, paziņoja
  17. Kolaconovs Aleksandrs | aizsargiem par viņa ierašanos Petriku sādžā pēc viņa
  18. Sedlers Nikolajs | atkārtotās bēgšanas.
  19. Rudišs Aloizs | aizsargi, kuri tieši piedalījās partizāna
  20. Žukovs | Kodaļeva arestā Petriku sādžā,
  21. Goffe Glebs | Pildas pagastā, Ludzas apriņķī.
  22. Saliniks Ivans – strādā Pildas pagasta komandantūrā.
  23. Pavlovskis – Ludzas policijas iecirkņa priekšnieka palīgs, saņēma 3 zvaigznītes par vietojo iedzīvotāju nošaušanu.
  24. Logins – vārds un tēva vārds nav zināms, sēdēja Ludzas cietumā, vēlāk nodeva gestapo politeslodzīto Kuzņecova un Kodaļeva izstrādāto bēgšanas plānu.
  25. Stibriņš Ivans Ivana d. – no Izvaltas sādžas Izvaltas pagastā, Daugavpils apriņķī, pašlaik latviešu bataljona brīvprātīgais, "zaļais partizāns".
  26. Iliško Ivans – no Izvaltas sādžas, tāda paša pagasta, "zaļais partizāns", pašlaik latviešu bataljona brīvprātīgais.
  27. Pasters Pēteris – "zaļais partizāns", policists Izvaltas pagastā.
  28. Bidāns Ivans – "zaļais partizāns", pašlaik Izvaltas pagasta policista palīgs.
  29. Armanovs – "zaļais partizāns", Izvaltas pagasta policists.
  30. Bartuševičs Vjačeslavs – no Akalnišķu sādžas Biķernieku pagastā, "zaļais partizāns", pagasta valdes loceklis.
  31. Bartuševičs Vikentijs – no tās pašas sādžas, "zaļais partizāns", strādā savā saimniecībā.
  32. Špaks Antons – no Izvaltas pagasta, "zaļais partizāns", dzīves un darba vieta nav zināma.
  33. Macko Konstantīns – "zaļais partizāns", pašlaik Biķernieku pagasta kooperatīva vadītājs.
  34. Špaks Leons – "zaļais partizāns", Biķernieku pagasta policista palīgs.
  35. Sitašulāns – "zaļais partizāns", policists, pašlaik strādā Liksnas pagastā.
  36. Isajevs Pāvels – "zaļais partizāns", Biķernieku pagasta vecākais.
  37. Serions Pēteris – "zaļais partizāns", bijušais vecākais, dzīvo Viselok-Dekšņa sādžā Biķernieku pagastā.
  38. Ivanovs Leons – "zaļais partizāns", pašlaik Biķernieku pagasta vecākais policists.
  39. Putāns Antons – "zaļais partizāns", policists tajā pašā pagastā.
  40. Čerkovskis Jakovs Ivana d. – kulaks Poroļu sādžā, Istras pagastā, Ludzas apriņķī, slepenais gestapo aģents. Nosūtīja savu strādnieku Šivšisju G. U. spiegošanai uz partizānu vienību.
  41. Brediks Antons – zemnieks no Poroļu sādžas Istras pagastā, apmeklē Čerkovski J. I.
  42. Kravčenko Osips – tēvs partizānam Aleksandram Kravčenko no Poroļu sādžas, apmeklē Čerkovski J. I.

43. Čuhnovs Gerasims – Čerkovska patēvs no Kirilu sādžas. Apmeklēja Čerkovski J. I.
44. Kravčeno Grigorijs – no Poroļi sādžas, bieži apmeklēja Čerkovski J. I.
45. Kološs (vārds un tēva vārds nav zināms) – Ludzas pilsētas burgomistrs.
46. Nikitins Mihails Pala d. – Zilupes pilsētas galva, vadīja ebreju nošaušanu Zilupes pilsētā.
47. Tiļups – no patērētāju biedrību savienības. Piedalījās ebreju nošaušanā Zilupes pilsētā.
48. Ezerins Roberts – Zilupes stacijas dežurants. Piedalījās ebreju nošaušanā Zilupes pilsētā.
49. Taganda Ivans – policists Zilupes pilsētā. Piedalījās ebreju nošaušanā Zilupes pilsētā.
50. Survila Arnolds – pārmijnieks Zilupes stacijā. Ebreju nošaušanas dalībnieks Zilupes pilsētā.
51. Dolgaļevičs – policists, ebreju nošaušanas dalībnieks Zilupes pilsētā.
52. Ivans (uzvārds un tēva vārds nav zināms) – Zilupes pilsētas policijas zirgkopis, ebreju nošaušanas dalībnieks Zilupes pilsētā.
53. Trofimovičs Ivans – aizsargs, dzimis Soboļino sādžā, Istras pagastā, policijas slepenais aģents. (Laiviņa brigāde viņu sagūstīja un nošāva 29.1.43.)
54. Platners Boļeslavs d. (vārds nav zināms) – no Jeņečku sādžas Istras pagastā. Bija saistīts ar politisko policiju.
55. Kravalis – politiskās policijas priekšnieks Vecslobodā. Dzimis Ļipnos.
56. Rundons Polikarps – politiskās policijas priekšnieka vietnieks Vecslobodā, dzimis Kār-savā.
57. Dombrovskis Jevgeņijs – Vecslobodas stārasts.
58. Turciņš Otto – policijas priekšnieks Vecslobodā.
59. Cibuļskis – policijas priekšnieka palīgs Vecslobodā.
60. Dzirkalns – vecākais policists.
61. Miļčs Ivans Boļeslavs d. – policists (Laiviņa brigāde viņu nošāva 17.1.43. g.)
62. Travcenijs – cenu inspektors Vecslobodā.
63. Zarins Kārlis – policijas lietvedis Vecslobodā.
64. Vanags Antons – policijas vecākais rakstvedis Vecslobodā.
65. Diņģelis Eduards – rakstvedis, dzimis Zemgalē, dzīvoja Kožanku sādžā, Šķaunes pagas-tā.
66. Boriņš Janina – lietvede, dzimusi Šķaunes pagastā.
67. Skrenževskis – apakšvirsnieks, vecākais policists Ludzā.
68. Dubrovskis Konstantīns – sargs, no Vecslobodas (1943.g. janvārī Laiviņa brigāde viņu sagūstīja un atstāja vienībā darbiem).
69. Dubrovskis Aleksandrs – policists no Vecslobodas.
70. Punders Broņislavs – Šķaunes pagasta policists Zlidņiku sādžā.
71. Gorbačenoks Ivans – policists no Soboļino sādžas Istras pagastā (1943. g. janvārī Laiviņa brigāde viņu saņēma gūstā un ieskaitīja specvienībā).
72. Dombrovskis Stepans – policists no Vecslobodas.
73. Ozoliņš Staņislavs – policists no Nežinskas pagasta.
74. Zirnis Donāts – policists, dzimis Mērdzenes pagastā.
75. Savickis Augusts – policists Pčelku sādžā, Istras pagastā.
76. Gailītis Juliāns – policists no Anopoljes sādžas, Istras pagastā.
77. Zalāns – Šķaunes pagasta policists (Laiviņa brigāde viņu saņēma gūstā, 24.3.43. g. dezer-tēja).
78. Eisaks (Albīns – ?) – Šķaunes pagasta policists.
79. Ševčenko – policists no Vodotovkas sādžas, Istras pagastā.
80. Kravčenko Nikolajs – policists no Pusaču sādžas, Istras pagastā.

81. Čeksters Mihails – aizsargs Čerņavskas sādžā, Istras pagastā.
82. Čerņavskis Aleksandrs – aizsargs Vecsloboda sādžā.
83. Čerņavskis Jevgeņijs (brālis) – aizsargs Vecslobodā.
84. Greidāns Staņislavs – aizsargs no Šķaunes pagasta.
85. Spitāns Vasilijs – aizsargs no Dudaru sādžas, Istras pagastā.
86. Breidaks Ivans – aizsargs no Rudovas sādžas, Istras pagastā.
87. Škra[i]tovs Valerians – aizsargs no Kaunatas.
88. Kadejs Voldemārs – "C" grupas priekšnieks, no Urbališķu sādžas, Istras pagastā.
89. Tarvids Eduards – aizsargs no Konispoljes sādžas, Istras pagastā.
90. Klagins – aizsargs no tās pašas sādžas.
91. Eisaks Pāvels – aizsargs no tās pašas sādžas.
92. Ščavinskis Mihails – aizsargs no tās pašas sādžas.
93. Čuhnovs Ivans Staņislava d. – aizsargs no Ševcu sādžas, Istras pag.
94. Medvedskis Arkadijs – aizsargs no Zagorsku sādžas, Istras pag.
95. Mežeckis Antons – aizsargs no Sobolīno sādžas, Istras pag.
96. Miļčs Boļeslavs – aizsargs no tās pašas sādžas (Laiviņa brigāde viņu nošāva 21.1.43. g.).
97. Spelvāns – policists [uradņiks].
98. Gruntskis Otto – no Posipu sādžas.
99. Miglenieks – no Horoševo sādžas.
100. Lazda Jānis Jāņa d. – policists (Laiviņa brigāde viņu sagūstīja un nošāva 29.1.43. g.).

Pamats: Latvijas Partizānu brigādes izlūkošanas dati.

Latvijas PKŠ 2. daļas priekšnieks
majors /paraksts/ (Kalniņš)

**80. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada novembrī
CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko
nosūtītais 58 atmaskoto vācu izlūkdienesta aģentu un dzimtenes
nodevēju saraksts Nr. 4.**

Avots: LVA, 302. f., 1. apr., 68. l., 19.-21.a lp.

Pilnīgi slepeni
Eks. Nr.1

Līdz 1943. g. 20. novembrim atmaskoto vācu
izlūkdienesta aģentu un dzimtenes nodevēju
saraksts Nr. 4

1. Rompāns Jānis Eduards d., dzimis 1917. g. Šķaunē, Nirzas pagastā. Drošības policijas (Gestapo) priekšnieks Šķaunes pagastā. Strādā policijā no vācu okupācijas LPSR pirmās dienas. Sevišķi aktīvs cīņā pret partizāniem. Sistemātiski piekauj arestētos.
2. Maklers Donāts – dzimis Nirzas pagastā. 26 g. v. No 1942. g. augusta drošības policijas policists Šķaunē.
3. Obrazcovs Ivans – dzimis Saladu sādžā, Istras pagastā. No 1942. g. jūlija drošības policijas policists Šķaunes pagastā. Sevišķi aktīvs cīņā pret partizāniem. Sistemātiski piekauj arestētos.
4. Bricis Kazimirs Iljas d. Dzimis Šķaunes pag. Muižnieku sādžā. 26 g. v. No 1943. g. 1. janvāra strādā par drošības policijas policistu Šķaunes pagastā.
5. Čeksters Dominiks Donāta d. Dzimis Šķaunes pagasta Pintu sādžā. 33 g. v. Latviešu brīvprātīgo vienības komandieris cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā.
6. Uzkurs Mārtiņš. Dzimis Krustpils apriņķī, Biržu pagastā, 35 g. v. Latviešu brīvprātīgo vienības komandiera vietnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Sens fašistiskās aizsargu partijas biedrs. Ieņem pagasta kooperatīva vadītāja posteni. Sevišķi aktīvs cīņā pret partizāniem.
7. Čeksters Donāts Dementija d., dzimis Šķaunes pagasta Pintu sādžā, 40 g. v. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni un "Nagana" sistēmas revolveri.
8. Pokšāns Vaclavs Maikula d., dzimis Šķaunes pagasta Kožanku sādžā, 30 g. v. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Vietējās pagasta tiesas loceklis. Bruņots ar šauteni un "Nagana" sistēmas revolveri.
9. Meikšāns Leonards Pētera d., dzimis Šķaunes pagasta Zaicevo sādžā. 26 g. v. Ieņem pagasta rakstveža posteni. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni un "Nagana" sistēmas revolveri.
10. Jermaks Bronislavs Aleksandra d., dzimis Šķaunes pagastā, 27 g. v. Pagasta pastnieks. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni un "Nagana" sistēmas revolveri.
11. Miklašēvičs Josifs, dzimis 1914. g. Šķaunes pagastā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni.
12. Audijāns Jānis, dzimis 1910. gadā, Mērdzenes pagastā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni.
13. Meikšāns Bronislavs, dzimis Šķaunes pagastā, 35 g. v. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni. Dzīvo Lanckoronā.

1 Eksemplāra numurs nav norādīts. – *Tulk.*

14. Viksna-Pundurs Benedikts, 28–32 g. v. Dzimis Šķaunes pag. Komančevas sādžā. No 1941. gada jūlija Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Aktīvi piedalījās padomju garā noskaņoto personu un partizānu ģimeņu arestos. Bruņots ar šauteni. Gestapo spiegs.
15. Lūriņš Jāzeps Pāvila d., dzimis 1919. g. Šķaunes pag. Pintu sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
16. Čeksters Vladislavs, 28 g. v., dzimis Pintu sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
17. Jakušs Jāzeps. Dzimis 1917. g. Žoglovo sādžā. Aktīvs Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Vairākkārt piedalījies operācijās pret partizāniem. Pastāvīgi veic pretpadomju aģitāciju. Bruņots ar šauteni.
18. Andužāns Selīvestrs | Zamševiku sādžas iedzīvotāji. Latviešu
19. Andužāns Pāvels | brīvprātīgo vienības dalībnieki cīņai pret partizāniem.
20. Andužāns Jānis | Visi trīs bruņoti šautenēm.
21. Muižnieks Donāts, 22 g. v., dzimis Muižnieku sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
22. Rakšņijonoks Dominiks, dzimis 1921. g. Bricu sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Leimaņu postenī, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
23. Bricis Aloīzs, dzimis 1921. g. Bricu sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
24. Aleksejevs Ivans, dzimis 1917. g. Jermovišu sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
25. Greidāns Konstantīns, dzimis 1923. g. Opševo-Migaču sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
26. Bricis Staņislavs, dzimis 1924. g. Krasnopoljes sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
27. Ručevskis, dzimis 1924. g. Mazurovkas sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
28. Bidzāns Eduards, dzimis 1922. g. Ratkovo sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
29. Šņitko Jāzeps, 45–50 g. v., dzimis Andužānu sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
30. Dārznieks Ādolfs, dzimis 1920. g. Andužānu sādžā. Kārtības policijas policists Šķaunē. Bruņots ar šauteni.
31. Maļinovskis Jāzeps, dzimis 1923. g. Lidekšņas sādžā. Kārtības policijas policists Šķaunē. Bruņots ar šauteni.
32. Lūriņš Al-drs Klementija d., dzimis 1919. g. Bricu sādžā. Strādā kārtības policijā Šķaunē. Bruņots ar šauteni.
33. Dubro Edgars, dzimis 1916. g. Timanovo sādžā. Kārtības policijas posteņa priekšnieks Leimaņu sādžā, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
34. Puncuše Valerians, dzimis 1917. g. Zaicevo sādžā. Kārtības policijas policists Leimaņu sādžā, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
35. Ivulis Jānis, dzimis 1906. g. Ciblas pagastā. Kārtības policijas dienestā Borkuicu postenī. Bruņots ar šauteni.
36. Pļaučs Jānis, ap 50 g. v., dzimis Cibulu sādžā. Policijas dienestā Borkuicu postenī, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
37. Andužāns Valerjans, dzimis 1923. g., Kimanovo sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
38. Viksna Jāzeps, 28 g. v., dzimis Kolnačevo sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks

- cīņai pret partizāniem. Gestapo aģents.
39. Kulakovs, dzimis 1921. g. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Zaborjes postenī, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
  40. Grabovskis Viktors, 30–35 g. v., dzimis Nirzas pagastā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Bruņots ar šauteni.
  41. Jermaks Jāzeps Staņislava d., 35–40 g. v. Brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem. Šķaunes pagasta vecākais. Bruņots ar pistoli.
  42. Donge Antons Juliāna d., dzimis 1912. g., Žoglovo sādžā. Pagasta valdes loceklis. Gestapo aģents.
  43. Meikšāns Pēteris, dzimis 1898. g. Zaicevo sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Pagasta tiesas loceklis. Bruņots ar "Nagana" sistēmas revolveri.
  44. Rutke Vitālijs, 68 g. v. Dzimis Kovaļku sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Pagasta tiesas priekšsēdētājs. Bruņots ar "Nagana" sistēmas revolveri.
  45. Dzenis Jānis, dzimis 1907. g., Punduru sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagastā. Bruņots ar "Nagana" sistēmas revolveri.
  46. Ivuļš Antons, 30 g. v., dzimis Ciblas pagastā. Strādā par Šķaunes pagasta sekretāru. Gestapo aģents.
  47. Poļāčonoks Antons, dzimis 1921. g. Maščenas sādžā. Strādā kancelejā Šķaunē. Iedzīvotāju vidū veic sistemātisku pretpadomju aģitāciju.
  48. Polkovņiks Nikodims, 35 g. v., dzimis Davidenku sādžā Šķaunes pagastā. Darbojas kā gestapo aģents.
  49. Svarinskis Leonars, dzim. 1917. g. Rubušu sādžā. Šķaunes pagasta tiesas sekretārs. Iedzīvotāju vidū veic sistemātisku pretpadomju aģitāciju.
  50. Ļitvins Kazimirs, 30 g. v., dzimis Duboviku sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Belomojevo sādžā, Šķaunes pagastā.
  51. Platačs Aleksandrs, 35 g. v., dzimis Ratkovo sādžā. Latviešu brīvprātīgo vienības dalībnieks cīņai pret partizāniem Šķaunes pagasta Porečjes sādžā. Bruņots ar šauteni.
  52. Eisaks Antons, dzimis 1919. g. Andužānu sādžā. Kārtības policijas policists Vecslobodas sādžā, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
  53. Račko Jānis, dzimis 1923. g. Leimaņu sādžā. Strādā kārtības policijā Leimaņu sādžā, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
  54. Andužāns Jāzeps Franča d., dzimis 1917. g. Kuzminu sādžā. Strādā kārtības policijā Vecslobodas sādžā. Bruņots ar šauteni.
  55. Pundurs Bronislavs, dzimis 1920. g. Zlidņiku sādžā. Policists Vecslobodas sādžā.
  56. Laičenoks Jāzeps Konstaantina d., dzimis 1913. g. Šķaunē. Policists Ļauderu sādžā, Šķaunes pagastā. Bruņots ar šauteni.
  57. Zalāns Jānis Pētera d., dzimis 1916. g. Bičku sādžā. Skolotājs Šķaunē. Gestapo aģents.
  58. Rutka Leontijs, dzimis 1912. g. Šķaunē. Vietējās skolas pārzinis. Sistemātiski veic pretpadomju aģitāciju iedzīvotāju vidū.

Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieks
pulkvedis (Sproģis)
2. daļas priekšnieks majors (Kalniņš)
1943. g. novembrī

X. KAUVINIEKU APGĀDE

81. dok. CPKŠ priekšnieka ģenerālmajora P. Ponomarenko 1943. gada 7. augusta lūgums PSRS Civilās gaisa flotes pārvaldes priekšniekam aviācijas ģenerālpulkvedim F. A. Astahovam (1892–1960) piešķirt lidmašīnas kravas nomešanai partizāniem Baltijas valstīs.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 82. lieta, 131.–132. lp. Apstiprināts mašīnraksta noraksts.

7.8.43. g.
Nr. 2378 ps

Civilās gaisa flotes Galvenās pārvaldes priekšniekam
aviācijas ģenerālpulkvedim
b. Astahovam

Lūdzu ieplānot nepieciešamo lidmašīnu izlidojumu skaitu 1943. g. augustā kravu nomešanai partizānu vienībām saskaņā ar pievienoto aprēķinu.

Centrālā partizānu kustības štāba priekšnieks
ģenerālleitnants

(P. Ponomarenko)

Piln. slepeni

Kravu pārvadāšanas aprēķins
operāciju nodrošināšanai 1943. g. augustā
(sadale pa partizānu kustības štābiem)

Štāba nosaukums	Pārvedamā krava (kg)	Bāzēšanās vieta	Atbildīgais par nomešanu
Ļeņingradas	13 000	Hvojnaja	ĻPKŠ priekšnieks b. Nikitins
Igaunijas	8 000	Maskava	IPKŠ priekšnieks b. Karotamms
Lietuvas	10 000	st. Toropa	LPKŠ priekšnieks b. Sņečkus
Latvijas	12 000	st. Toropa	LPKŠ priekšnieks b. Sproģis
Kaļiņinas	18 000	st. Toropa	CPKŠ pārstāvis Kaļiņinas frontē b. Rižikovs

X. Kaujinieku apgāde

Baltkrievijas	45 000	Maskava	BPKŠ priekšnieks b. Kaļiņins
Krimas	8 000	Adlera	KPKŠ priekšnieks b. Bulatovs
Pavisam	114 000		

Centrālā partizānu kustības štāba
Augstākā virspavēlnieka galvenajā mītnē
ģenerālleitnants (P. Ponomarenko)

Krievijas	10 000	Maskava	10 000
Latvijas	12 000	Maskava	12 000
Polijas	18 000	Maskava	18 000
Čehijas	10 000	Maskava	10 000
Ukrainas	8 000	Maskava	8 000
Beļģijas	12 000	Maskava	12 000
Francijas	10 000	Maskava	10 000
Itālijas	12 000	Maskava	12 000
Spānijas	10 000	Maskava	10 000
Portugāles	10 000	Maskava	10 000
Indijas	10 000	Maskava	10 000
Ķīnas	10 000	Maskava	10 000
Japānas	10 000	Maskava	10 000
Amerikas	10 000	Maskava	10 000
Āfrikas	10 000	Maskava	10 000
Okeānijas	10 000	Maskava	10 000
Pavisam	114 000		

82. dok. CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1943. gada 17. septembra ziņojums VK(b)P CK sekretāram Georgijam Maļenkovam (1902–1988) par Civilās gaisa flotes un tālās darbības aviācijas lidmašīnu izmantošanu kaujinieku un kravu pārvešanai uz Baltijas valstīm.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 82. lieta, 170. lp. Apstiprināts mašīnraksta noraksts.

Piln. slepeni

Nr. 309/ps
1943. g. 17. septembrī

VK(b)P CK sekretāram
b. G. M. Maļenkovam

Lai turpinātu partizānu kustības paplašināšanu Baltijas padomju republikās un nostiprinātu partijas pagrīdes organizācijas, Centrālais partizānu kustības štābs 1943. g. jūnijā sastādīja plānu organizatoru, partijas un diversiju-izlūkošanas grupu, kā arī aktīvo vienību un kravu pārvešanai uz Baltijas teritoriju, izmantojot Civilās aviācijas flotes un tālās darbības aviācijas lidmašīnas.

Saskaņā ar šo plānu no 15.06.1943. g. līdz 12.09.1943. g. pārvests:

Uz Latvijas PSR – 140 cilvēki un 6 671 kg kravas,

uz Lietuvas PSR – 80 cilvēki un 15 570 kg kravas,

uz Igaunijas PSR – 70 cilvēki un 8 500 kg kravas.

Pavisam uz Baltijas republiku teritoriju pārvesti 290 cilvēki un 30 741 kg kravas.

Cilvēku un kravu pārvešana turpinās.

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšnieks ģenerālleitnants (P. Ponomarenko)
Augstākā virspavēlnieka mītnē

83. dok. LK(b)P CK sekretāra J. Kalnbērziņa, LPSR TKP priekšsēdētāja V. Lāča un LPSR APP priekšsēdētāja A. Kirhenšteina 1943. gada 15. oktobra lūgums VK(b)P CK sekretāram G. Maļenkovam un PSRS Gaisa kara spēku priekšnieka vietniekam ģenerālpulkvedim A. Ņikitinam piešķirt 4-5 R-5 tipa lidmašīnas Latvijas partizānu apgādei.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 446. lieta, 15.-17. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar G. Maļenkova un P. Ponomarenko rezolūcijām.

Latvijas PSR Pastāvīgā pārstāvniecība pie PSRS TKP.

Spiedogs: CPKŠ slepenā daļa. Ien. Nr. 6240

18.X 1943. g.

Spiedogs: VK(b)P CK 05. Sekretariāts

Nr. 39902; 16.okt.1943. Jāatdod

Nr. 0577

Slepeni

Maskava, Sarkanais laukums, Gum'a ēka, 80. telpa

VK(b)P CK sekretāram, Valsts aizsardzības
komitejas loceklim b. Maļenkovam

Kopija: Gaisa kara spēku priekšnieka vietniekam ģenerālpulkvedim
b. A. V. Ņikitinam

Pēc vienošanās ar Gaisa kara spēku priekšnieka vietnieku ģenerālpulkvedi b. A. V. Ņikitinu lūdzam Jūsu piekrišanu un norādījumus par R-5 tipa lidmašīnu eskadriļas (vienības) 4-5 mašīnu sastāvā piešķiršanu Latvijas Partizānu kustības štāba rīcībā, lai nodrošinātu latviešu partizānu vienību kaujas operācijas pretinieka aizmugurē.

Partizānu aktīvās darbības normālam atbalstam nepieciešams mēnesī desantēt vidēji vairāk nekā 30 tonnas kravu un personālsastāva, kas nodrošinās eskadriļas slodzi līdz 100 izlidojumiem mēnesī.

Latvijas PSR APP priekšsēdētājs /paraksts/ (prof. A. Kirhenšteins)

Latvijas K(b)P CK sekretārs /paraksts/ (J. Kalnbērziņš)

Latvijas PSR TKP priekšsēdētājs /paraksts/ (V. Lācis)

Latvijas APP priekšsēdētāja zīmogs.

ПОСТОЯННОЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО ЛАТВИЙСКОЙ ССР
ПРЕ СМК СОЮЗА С С Р.

~~98~~
16

СЕКРЕТНО.

Приложение к № 62110
от 16 " X 1943 г.

МОСКВА, 15 октября 1943 г.
Красная площадь 3, здание ГУМ'а,
помещение №80.

Экз. №3.

СЕКРЕТАРЬ ЦК ВКП/б/

Члену Государственного Комитета Обороны,
Тов. МАЛЕЦКОВУ, Г.М.

Копия:

ЗАМЕСТИТЕЛЯ НАЧАЛЬНИКА ВОЕННО-ВОЗДУШНЫХ СИЛ
Генерал-полковнику,
тов. НИКИТИНУ, А.В.
=====

Дело 67

Согласно договоренности с Заместителем Начальника Военно-Воздушных Сил генерал-полковником тов. НИКИТИНЫМ, А.В., просим Вашего согласия и указаний о выделении в распоряжение Латвийского Штаба Партизанского Движения эскадрильи/отряда/ в составе 1-5 машин системы "Р-5" для работы по обеспечению боевых действий отрядов латвийским партизан в тылу противника.

Для нормального поддержания активных действий партизан, необходимо в месяц выбрасывать грузов в среднем свыше 30 тонн и людского состава, что будет загружать работу эскадрильи в месяц до 100 вылетов.

н/н
ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ПРЕЗИДИУМА
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ЛАТВИЙСКОЙ ССР:
/Проф. А. Кархентеин/

н/н
ПРЕДСЕДАТЕЛЬ
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
ЛАТВИЙСКОЙ ССР:

/ В. Лацис /

н/н
СЕКРЕТАРЬ
ЦК ВКП/б/ ЛАТВИИ:

/Я. Калнберзинь/

ос.

Отпечатано в 3-х экз.
Адресатам... №1 и 2-ой
В дело ЦК ВКП/б/Л № 3-ий.

Верно:
Начальник секретного Отделения
Л.И.И.
С.И. Л-т аса. Ю.С.Виница

Удостоверен
А.К.Ф.

84. dok. CPKŠ ieroču, munīcijas, karamateriālu u. c. piegādes Latvijas Partizānu kustības štābam no 1942. gada 20. jūnija līdz 1944. gada 1. februārim.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 1253. lieta, 34.–44. lp.

Ziņas
par LPKŠ piešķirtajiem ieročiem un munīciju
1942. g. no 20.06. līdz 1944. g. 01.02.

	Priekšmeta nosaukums	
1.	Šautenes un karabīnes	1075
2.	Automāti, dažādi	689
3.	Ložmetēji "DP"	13
4.	Pistoles TT un "Nagan" revolveri	194
5.	Pistoles, signālu, 26 mm	185
6.	Prettanku šautenes "PTR"	33
7.	Mīnmetēji, 50 mm un 82 mm	19
8.	Prettanku lielgabali, 45 mm	–
9.	Pulka lielgabali, 76 mm	–
10.	Rokasgranātas, dažādas	4258
11.	Prettanku granātas	796
12.	Mīnas, 50 mm	2012
13.	– " – , 82 mm	–
14.	– " – , 120 mm	–
15.	Šauteņu patronas	338 230
16.	– " – – " – ar samazin[ātu] lād[iņu]	56 600
17.	Patronas TT	797 230
18.	Patronas revolverim "Nagan"	10 852
19.	Patronas, 9 mm, trofeju	–
20.	Patronas, signāla	1510
21.	Patronas prettanku šautenēm "PTR", 14,5 mm	4910
22.	Šāviņi, 45 mm	–
23.	– " – , 76 mm	–
24.	Naži, somu	1244
25.	Binokļi	113
26.	Kompasi	677
27.	Ieroču eļļa	287
28.	Ieroču sārms	233
29.	Izpletņi, kravas	457
30.	Izpletņi, cilvēku	117

CPKŠ Materiāli tehniskās apgādes daļas priekšnieks
inženieris apakšpulkvedis /paraksts/ (S. Trusovs)

Atskaite
par Centrālā partizānu kustības štāba patērēto bruņojumu un municiju
partizānu kustības vajadzībām no [19]42. g. 20.06. līdz [19]44. g. 01.02.

Nr.	Priekšmeta nosaukums	Mērvienība	Saņemts pavisam	Izlietots no 20.06.42–01.01.43.			
				Nosūtīts uz pretinieka aizmuguri	Izdots ekipējumam	Izsniegts štābiem un grupām	Izsniegts kopā
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Šautenes un karabīnes	Gab.	59 960	1012	2102	23 889	27 093
2	Automāti, dažādi	"	34 320	3049	1300	12 614	16 963
3	Ložmetēji "DP"	"	4210	340	28	1234	1602
4	Pistoles TT un "Nagan" revolveri	"	10 282	200	596	3777	4573
5	Pistoles, signālu, 26 mm	"	3900	122	185	1200	1507
6	Prettanku šautenes "PTR"	"	2556	361	50	1554	1965
7	Mīnmetēji, 50 mm un 82 mm	"	2184	162	–	1285	1447
8	Prettanku lielgabali, 45 mm	"	17	1	–	15	16
9	Pulka lielgabali, 76 mm	"	5	5	–	–	5
10	Rokasgranātas, dažādas	"	464 570	77 475	8867	159 381	245 723
11	Prettanku granātas	"	75 000	23 704	2224	18 306	44 234
12	Mīnas, 50 mm, RM	"	180 722	16 792	–	60 360	77 152
13	– " – , 82 mm, BM	"	28 140	3510	–	17 350	20 860
14	– " – , 120 mm, PM	"	108	–	–	–	–
15	Šauteņu patronas	"	32 023 443	6 834 660	476 621	4 886 724	12 198 005
16	– " – – " – ar samazin[ātu] lād[iņu]	"	3 830 550	339 860	74 370	859 682	1 273 912
17	Patronas TT	"	34 340 323	5 466 029	813 156	5 300 127	11 579 312
18	Patronas revolverim "Nagan"	"	268 954	23 502	18 674	37 100	79 276
19	Patronas, 9 mm, trofeju	"	220 000	70 000	20 000	60 000	150 000
20	Patronas, signāla	"	69 140	1281	2026	20 213	23 520
21	Patronas prettanku šautenēm "PTR", 14,5 mm	"	377 540	47 900	7870	220 020	275 790
22	Šāviņi, 45 mm	"	6000	5000	–	–	5000
23	– " – , 776 mm	"	1000	1000	–	–	1000
24	Nāži, somu	"	66 803	4862	5637	28 250	38 749
25	Binokļi	"	3275	94	238	1001	1333
26	Kompasi	"	31 684	2479	2575	5121	10 175
27	Ieroču eļļa	"	10 960	934	–	1500	2434
28	Ieroču sārms	"	5350	560	–	500	1060
29	Izpletņi, kravas	"	16 300	3257	–	1048	4305
30	Izpletņi, cilvēku	"	4800	–	4	2104	2108

X. Kaujinieku apgāde

Nr.	Priekšmeta nosaukums	Mērvi- eni- ba	Izlietots no [19]43. g. 01.01 līdz [19]44. g. 01.02.				Pavisam izlietots (20.06.42- 01.02.44.)
			Nosūtīts uz pretinieka aizmuguri	Izsniegts ekipēšanai	Izsniegts štābiem un grupām	Izlietots kopā	
1	2	3	9	10	11	12	13
1.	Šautenes un karabī- nes	Gab.	-	134	32 733	32 867	59 960
2.	Automāti, dažādi	"	-	229	17 128	17 357	34 320
3.	Ložmetēji "DP"	"	-	25	2583	2608	4210
4.	Pistoles TT un "Na- gan" revolveri	"	-	289	5420	5709	10 282
5.	Pistoles, signālu, 26 mm	"	-	28	2365	2393	3900
6.	Prettanku šautenes "PTR"	"	-	6	585	591	2556
7.	Mīnmetēji, 50 mm un 82 mm	"	-	-	737	737	2184
8.	Prettanku lielgabali, 45 mm	"	-	-	1	1	17
9.	Pulka lielgabali, 76 mm	"	-	-	-	-	5
10.	Rokasgranātas, dažādas	"	-	1340	217 507	218 847	464 570
11.	Prettanku granātas	"	-	-	30 766	30 766	75 000
12.	Mīnas, 50 mm, RM	"	1000	-	102 570	103 570	180 722
13.	- " - , 82 mm, BM	"	200	-	7080	7280	28 140
14.	- " - , 120 mm, PM	"	-	-	108	108	108
15.	Šauteņu patronas	"	767 950	356 280	18 701 208	19 825 438	32 023 443
16.	- " - " - ar samazin[ātu] lād[iņu]	"	-	112 500	2 444 138	2 556 638	3 830 550
17.	Patronas TT	"	662 650	739 500	21 358 861	2 276 011	34 340 323
18.	Patronas revolverim "Nagan"	"	-	13 180	176 398	189 578	268 854
19.	Patronas, 9 mm, trofeju	"	-	-	70 000	70 000	220 000
20.	Patronas, signāla	"	-	3600	42 020	45 620	69 140
21.	Patronas prettanku šautenēm "PTR", 14,5 mm	"	-	-	101 750	101 750	377 540
22.	Šāviņi, 45 mm	"	1000	-	-	1000	6000
23.	- " - , 776 mm	"	-	-	-	-	1000
24.	Naži, somu	"	-	520	27 564	28 084	66 833
25.	Binokļi	"	-	37	1905	1942	3275
26.	Kompasi	"	-	545	20 964	21 509	31 684
27.	Ieroču eļļa	"	-	-	8526	8526	10 960
28.	Ieroču sārms	"	-	-	4290	4290	5350
29.	Izpletņi, kravas	"	1600	-	10 395	11 995	16 300
30.	Izpletņi, cilvēku	"	-	-	2696	2696	4800

CPKŠ Materiāli tehniskās apgādes daļas priekšnieks
inženieris apakšpulkvedis /paraksts/ (S. Trusovs)

Ziņas
par CPKŠ izsniegto mīnu-spridzināšanas piederumu daudzumu Latvijas PK
štābam no 1942.g. 20.06. līdz 1944. g. 01.02.

	Priekšmetu nosaukums	Mērvienība	Skaitis
1.	Tols, presētais	kg	10 845
2.	- " -, - " -, 75 g	gab.	-
3.	Detonatoru kapsulas	gab.	45 142
4.	Elektrodetonatori	gab.	2840
5.	MUV	gab.	2178
6.	VPF	gab.	-
7.	Bikforda aukla	m	34 930
8.	Detonatoraukla	m	14 665
9.	Kaņepāju deglis	m	1530
10.	Riteņslēdzis	gab.	1000
11.	Mīnas PMS	gab.	310
12.	Mīnas AS	gab.	2
13.	Mīnas RM	gab.	19
14.	Mīnas PMD-6	gab.	-
15.	Mīnas MZD-1, 2, 4, 5	gab.	202
16.	Mīnas NM 17	gab.	-
17.	Mīnas PMK 40	gab.	1008
18.	Mīnas MMM	gab.	50
19.	Termīta bumbas	gab.	42
20.	Termīta patronas	gab.	12
21.	Sapieru vads	m	1115
22.	Cirvji	gab.	10
23.	Lāpstas	gab.	110
24.	Šķērszāģi	gab.	-
25.	Rokaszāģi	gab.	50
26.	Elektr[iskie] lukturiši	gab.	289

CPKŠ Materiāli tehniskās apgādes daļas priekšnieks
inženieris apakšpulkvedis /paraksts/ (S. Trusovs)

Atskaite

par Centrālā partizānu kustības štāba mīnu un spridzināšanas tehnikas izlietojumu
partizānu kustības vajadzībām no [19]42. g. 20.06. līdz [19]44. g. 01.02.

Nr.	Priekšmeta nosaukums	Mērvienība	Saņemts (20.06.42.-01.02.44)	Izlietots no 20.06.42. līdz 01.01.43.			
				Nosūtīts uz pretinieka aizmuguri	Izdots ekipējumam	Izsniegts štābiem un grupām	Izlietots 1942. g.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Tols, presētais, 200 un 400 g briketes	kg	507 150	27 504	18 950	82 340	128 794
2.	- " -, - " -, 75 g briketes	gab.	826 550	-	-	-	-

X. Kaujinieku apgāde

3.	Detonatoru kapsulas	„	2 576 500	27 548	13 450	56 636	97 634
4.	Elektrodetonatori	„	168 555	18 902	7826	62 363	89 091
5.	MUV	„	323 481	46 432	10 167	44 082	100 681
6.	VPF	„	31 160	5000	3500	5000	13 500
7.	Bikforda aukla	m	1 426 000	9673	8510	58 659	76 862
8.	Detonatoraukla	„	170 050	7940	8400	19 067	35 407
9.	Kaņepāju deglis	„	87 000	7267	1010	1294	9571
10.	Ritenslēdži	gab.	48 650	4285	3290	30 954	38 529
11.	Mīnas PMS	„	51 330	11 050	2324	19 520	32 894
12.	Mīnas AS	„	19 050	258	–	7528	7786
13.	Mīnas RM	„	28 150	10 500	–	6500	17 000
14.	Mīnas PMD-6	„	34 440	5500	–	12 000	17 500
15.	Mīnas MZD-1, 2, 4, 5	„	64 400	4222	3941	31 480	39 643
16.	Mīnas NM 17	„	4399	73	–	3020	3093
17.	Mīnas PMK 40	„	61 500	–	–	48 000	48 000
18.	Mīnas MMM	„	60 500	2228	3024	19 215	24 467
19.	Termīta bumbas	„	22 950	8210	1136	12 037	21 383
20.	Termīta patronas	„	14 750	5906	2632	2398	10 936
21.	Sapieru vads	m	49 950	1900	6975	5580	14 455
22.	Cirvji	gab.	2035	–	252	258	510
23.	Lāpstas	„	2714	–	337	532	869
24.	Šķērszāģi	„	265	–	–	200	200
25.	Rokaszāģi	„	1000	–	–	–	–
26.	Elektr[iskie] luk-turīši	„	17 235	757	1997	4436	7 190

Nr.	Priekšmeta nosaukums	Mēr vienība	Izlietots no 01.01. 43. līdz 01.02.44.				Izlietots pavisam (20.06.42–01.02.44.)
			Nosūtīts uz pretinieka aizmuguri	Izsniegts ekipējums	Izsniegts štābiem un grupām	Izlietots kopā	
1	2	3	9	10	11	12	13
1.	Tols, presētais, 200 un 400 g briketes	kg	3500	1856	373 000	378 356	507 150
2.	– “ –, – “ –, 75 g briketes	gab.	–	–	826 550	826 550	826 550
3.	Detonatoru kapsulas	„	5500	4586	2 468 780	2 478 866	2 576 500
4.	Elektrodetonatori	„	1700	2942	74 822	79 464	168 555
5.	MUV	„	6500	1944	214 356	222 800	323 481
6.	VPF	„	2700	750	12 210	17 660	31 160
7.	Bikforda aukla	m	2500	4335	1 342 303	1 349 138	1 426 000
8.	Detonatoraukla	„	3000	2745	128 898	134 643	170 050
9.	Kaņepāju deglis	„	1000	2180	74 249	77 429	87 000
10.	Ritenslēdži	gab.	9704	417	–	10 121	48 650
11.	Mīnas PMS	„	1700	269	16 467	18 436	51 330
12.	Mīnas AS	„	550	60	10 654	11 264	19 050
13.	Mīnas RM	„	700	136	10 314	11 150	28 150
14.	Mīnas PMD-6	„	3000	40	13 900	16 940	34 440
15.	Mīnas MZD-1, 2, 4, 5	„	1500	685	22 572	24 757	64 400
16.	Mīnas NM 17	„	–	–	13 06	1306	4399

17.	Mīnas PMK 40	»	-	1346	12 154	13 500	61 500
18.	Mīnas MMM	»	-	517	35 516	36 033	60 500
19.	Termīta bumbas	»	-	-	1567	1567	22 950
20.	Termīta patronas	»	-	-	3814	3814	14 750
21.	Sapieru vads	m	-	3700	31 795	35 495	49 950
22.	Cirvji	gab.	-	-	1525	1525	2035
23.	Lāpstas	»	-	-	1845	1845	2714
24.	Šķērszāģi	»	-	-	65	65	265
25.	Rokaszāģi	»	-	-	1000	1000	1000
26.	Elektriskie lukturiši	»	-	296	9749	10 045	17 235

CPKŠ Materiāli tehniskās apgādes daļas priekšnieks
apakšpulkvedis /paraksts/ (Trusovs)

Ziņas
par mantu un pārtikas sadali Latvijas Partizānu kustības štābam
1944. gada janvārī

	Prickšmetu nosaukums	Mērvienība	Skaitis
1.	Šineli	gab.	-
2.	Pusmēteļi, vat[ētās] jakas	- " -	15
3.	Tankistu jakas	- " -	-
4.	Slēpotāju jakas	- " -	-
5.	Ādas jakas	- " -	10
6.	Vateņi, armijas	- " -	-
7.	Apakškrekli	- " -	-
8.	Apakškrekli, siltie	- " -	276
9.	Apakšbikses	- " -	-
10.	Apakšbikses, siltās	- " -	325
11.	Platbikses	- " -	8
12.	Formas blūzes, virsnieku	- " -	-
13.	Virskrekli, civilie	- " -	110
14.	Platbikses, virsnieku	- " -	-
15.	Bikses dažādas, civilās	- " -	-
16.	Darba bikses	- " -	25
17.	Puskažoki un kažokvestes	- " -	10
18.	Kažokvestes, slēgtās	- " -	-
19.	Kažokvestes, importa	- " -	-
20.	Uzvalki, vīr[iešu], pusvilnas	- " -	9
21.	Kostīmi, sieviešu	- " -	-
22.	Sporta uzvalki	- " -	-
23.	Svārki, vīr[iešu], uzvalka	- " -	77
24.	Frenči, vadmalas, militāra parauga	- " -	150
25.	Bikses, vadmalas, militāra parauga	- " -	150
26.	Džemperu, dažādi	- " -	169
27.	Cepures-ausaines	- " -	75
27.	Mēteļi, vīr[iešu], demisezonas	- " -	175
29.	Mēteļi, sieviešu, demisezonas	- " -	74
30.	Mēteļi, sieviešu, ar kapuci	- " -	-
31.	Mēteļi, bērnu	- " -	-

X. Kaujinieku apgāde

32.	Zābaki, hromādas	- " -	-
33.	Zābaki, armijas	- " -	-
34.	Sieviešu kleitas	- " -	74
35.	Žaketes, sieviešu	- " -	53
36.	Blūzītes, sieviešu	- " -	-
37.	Saišu zābaki un puszābaki	pāri	-
38.	Saišu zābaki un kurpes, sieviešu	- " -	75
39.	Sporta kurpes	- " -	-
40.	Armijas saišu zābaki, jauni	- " -	93
41.	Cimdi [pirkstaiņi]	- " -	150
42.	Cimdi, dažādi	- " -	-
43.	Zeķes, vilnas	- " -	265
44.	Zeķes, kokvilnas	- " -	160
45.	Zeķes, kokvilnas, bērnu	- " -	-
46.	Velteņi	- " -	3
47.	Velteņi, bērnu	- " -	-
48.	Tūbas zābaki	- " -	35
49.	Tūbas zābaki, Čerkaskas	- " -	-
50.	Galošas un dažādas botes	- " -	13
51.	Kājauti, siltie	- " -	22
52.	- " - , vasaras	- " -	-
53.	Šalles	gab.	450
54.	Dvieli	- " -	76
55.	Vestes, dažādas	- " -	-
56.	Triko, sieviešu	- " -	35
57.	Krekli, sieviešu	- " -	-
58.	Lakatiņi, galvas	-	-
59.	Lietus apmetņi	-	-
60.	Teltenes	-	-
61.	Mantu maiši	gab.	25
62.	Maskēšanās apmetņi	-	-
63.	Pudeles, stikla	-	-
64.	Stilbtaiņi	pāri	150
65.	Cimdi, smalkādas	-	-
66.	Svīteri, sieviešu	-	-
67.	Svārki, sieviešu	-	-
68.	Krekli, sporta	-	-
69.	Krekli, sporta, futbola	-	-
70.	Bikšītes, sporta	-	-
71.	Bikses, garās, sieviešu	-	-
72.	Cepures, žokeja, dažādas	-	-
73.	Kombinezoni, kokvilnas	-	-
74.	Pidžamas	-	-
75.	- " - , bērnu	-	-
76.	Kombinezoni, bērnu	-	-
77.	Jakas, darba	-	-
78.	Jakas, brezenta, bērnu	-	-
79.	Katliņi	-	-
80.	Krūzītes	-	-
81.	Pulksteņi, rokas un kabatas	gab.	5
82.	Manufaktūra, dažāda	m	-
83.	Vadmala, bikšu	m	-
84.	Koverkots, lietus	-	-

85.	Zīda satīns	-	-
86.	Vadmala šinelēm	-	-
87.	Diagonālaudums, kokvilnas	-	-
88.	Materiāls maisiem	-	-
89.	Segas, dažādas	-	-
90.	- " -, bērnu	-	-
91.	Palagi	-	-
92.	Spilvenu pārvalki	-	-
93.	- " - - " -, virsējie	-	-
94.	Papahas, ģenerāļu	-	-
95.	Piederumi, unificētie	-	-
96.	- " -, vienkāršotie	-	-
97.	Spilveni, dūnu	-	-
98.	- " -, gumijas	-	-
99.	Somiņas, kirzādas	-	-
100.	Pistoļu makstis	-	-
101.	Rakstāmpapīrs	kg	1465
102.	Ādas atgriezumi	-	-
103.	Diegi, dažādi	-	-
104.	- " -, spolītēs	-	-
105.	Brezents, vezumu	-	-
106.	Zābaku stulmi, ādas un kirzādas	-	-
107.	- " - - " -, ādas	-	-
108.	Sporki (?), kažokādas	-	-
109.	Ķemmes, biezas	-	-
110.	Zobu pulveris	-	-
111.	Zobu suku	-	-
112.	Ziepes, dažādas	-	-
113.	Skuvekļi, dažādi	-	-
114.	Skūšanās asmeņi	-	-
115.	Skūšanās krēms	-	-
116.	Zoļāda	-	-
117.	Voiloks	-	-
118.	Kabatas naži	-	-
119.	Šķēres	-	-
120.	Kabatas portfeli, kirzādas	-	-
121.	Bloknoti	-	-
122.	Zīmuļi, dažādi	-	-
123.	Pulksteņu siksnīņas	-	-
124.	Pogas, metāla	-	-
125.	Caurulītes, koka	-	-
126.	Iemutņi, koka	-	-
127.	Guļammaisi, vasaras	-	-

Pārtika

1.	Sausiņi, dažādi	kg	424,0
2.	Cukurs, rafinētais	- " -	120,0
3.	Koncentrāti, dažādi	- " -	126,0
4.	Konfektes	-	-
5.	Šokolāde	-	-

X. Kaujinieku apgāde

6.	Speķis	kg	30,0
7.	Desa	- " -	5,0
8.	Tēja	-	-
9.	Sāls	kg	260,0
10.	Siers	-	-
11.	Brinza	kg	45,0
12.	Sviests	- " -	5,0
13.	Tauki, dzīvnieku	-	-
14.	Elļa, augu	kg	25,0
15.	Piens, kondensētais	kārbas	80
16.	Tabaka	-	-
17.	Papirosi, 2. šķ.	-	-
18.	Ziepes, tualetes	-	-
19.	- " - , saimniecības	-	-
20.	Milti, dažādi	kg	410,0
21.	Putraimi, dažādi	- " -	40,0
22.	Sērkociņi	-	-
23.	Konservi, gaļas, 1/1120 g	kārbas	75
24.	- " -, - " -, 1/685 g	- " -	1000
25.	- " -, - " -, 1/340 g	-	-
26.	- " -, zivju, 1/356 g	-	-
27.	Papīrs, smēķējamais	-	-
28.	Termosi, dažādi	-	-
29.	Tara - maisi, dažādi	gab.	20
30.	Tara - mucas, dažādas	-	-

Centrālā partizānu kustības štāba Augstākā virspavēlnieka mītnē
 Materiāli tehniskās apgādes daļas priekšnieks
 inženieris apakšpulkvedis /paraksts/ (S. Trusovs)

Atskaite

par Centrālā partizānu kustības štāba mantu izlietojumu partizānu kustības
 vajadzību nodrošināšanai no 1942. g. 20.06. līdz 1944. g. 01.02.

Nr.	Priekšmeta nosaukums	Mērvienība	Saņemts pavisam (20.06.42.-01.02.44)	Izlietots no 20.06.42. līdz 05.03.43.			
				Nosūtīts uz pretinieka aizmuguri	Izsniegts ekipējumam	Izsniegts štābiem un grupām	Izlietots pavisam
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Formas blūzes, virskrekli	gab.	25 078	200	3763	13 0120	16 975
2.	Šinēļi, vadmalas	"	2500	-	1497	784	2281
3.	Apakškrekli, dažādi	"	39 620	533	6833	17 843	25 209
4.	Cepures, ausaines	"	19 627	60	2394	5491	7945
5.	Apakšbikses, dažādas	"	35 813	533	6492	17 656	24 681
6.	Zēķes, dažādas	pāri	19 752	-	1944	2996	4940
7.	Zābaki, dažādi	"	20 872	1610	4407	14 423	20 440
8.	Apavi, šņorzābaki, dažādi	"	8824	-	1629	872	2501

9.	Velteņi, tūbas zābaki	„	4448	–	274	1186	1460
10.	Pusmēteļi, jakas, dažādas	gab.	25 209	260	4610	13 787	18 657
11.	Kājauti, dažādi	pāri	21 048	202	7751	11 388	19 341
12.	Cimdi un dūraiņi	„	15 130	60	1769	4615	6444
13.	Puskažoki, kažokādu jakas	gab.	4254	–	109	112	221
14.	Teltenes	„	5761	4329	1088	117	5534
15.	Bikses, dažādas	„	19 351	–	2596	11 527	14 123
16.	Dvielī	„	16 625	–	5891	6990	12 881
17.	Mantu maiši	„	11 090	–	4576	5290	9866
18.	Mēteļi, demisezonas	„	5931	–	362	94	456
19.	Džemperu un svīteri	„	10 607	–	655	944	1599
20.	Uzvalki, dažādi	„	7775	–	750	474	1224
21.	Platbikses, vatētās	„	8116	260	2299	4941	7500
22.	Šalles	„	31 261	263	2388	9597	12 248
23.	Kleitas, sieviešu	„	3986	–	364	484	848
24.	Vestes, dažādas	„	2044	–	–	–	–
25.	Maskāšanās uzsvārči	„	1024	–	256	749	1005
26.	Triko krekliņi, sieviešu	„	8267	–	4477	877	5354
27.	Jostas siksnas	„	10 581	–	3007	7338	10 345
28.	Beretes, galvaslakatiņi	„	1418	–	460	432	892
29.	Pudeles	„	6622	–	2677	350	3927

Nr.	Priekšmeta nosaukums	Mērvienība	Izlietots no 01.04.43. līdz 01.02.44.			Pavisam izlietots no 20.06.42. līdz 01.02.44.
			Izsniegts ekipējumam	Izsniegts štābiem un grupām	Pavisam izlietots	
1	2	3	9	10	11	12
1.	Formas blūzes, virskrekli	gab.	1650	6453	8103	25 078
2.	Šinēļi, vadmalas	„	28	191	219	2500
3.	Apakškrekli, dažādi	„	1871	12 540	14 411	39 620
4.	Cepures, ausaines	„	126	11 556	11 682	19 627
5.	Apakšbikses, dažādas	„	1656	9476	11 132	35 813
6.	Zēķes, dažādas	pāri	1309	13 503	14 812	19 752
7.	Zābaki, dažādi	„	247	185	432	20 872
8.	Apavi, šnorzābaki, dažādi	„	586	5737	6323	8824
9.	Velteņi, tūbas zābaki	„	470	2518	2988	4448
10.	Pusmēteļi, jakas, dažādas	gab.	1944	4608	6552	25 209
11.	Kājauti, dažādi	pāri	258	1449	1707	21 048
12.	Cimdi un dūraiņi	„	270	8416	8686	15 130
13.	Puskažoki, kažokādu jakas	gab.	53	3980	4033	4254
14.	Teltenes	„	39	188	227	5761
15.	Bikses, dažādas	„	1754	3474	5228	19 351
16.	Dvielī	„	289	3455	3744	16 625
17.	Mantu maiši	„	270	954	1224	11 090
18.	Mēteļi, demisezonas	„	277	5198	5475	5931
19.	Džemperu un svīteri	„	238	8770	9008	10 607
20.	Uzvalki, dažādi	„	136	5191	5327	7775
21.	Platbikses, vatētās	„	104	512	616	8116

X. Kaujinieku apgāde

22.	Šalles	"	173	18 840	19 013	31 261
23.	Kleitas, sieviešu	"	160	2978	3138	3986
24.	Vestēs, dažādas	"	83	1961	2044	2044
25.	Maskēšanās uzsvārci	"	5	14	19	1024
26.	Triko kreklīni, sieviešu	"	1313	1700	3013	8367
27.	Jostas siksnas	"	23	213	236	10 581
28.	Beretes, galvaslakatiņi	"	171	355	526	14 18
29.	Pudeles	"	108	3487	3595	6622

Centrālā partizānu kustības štāba 5. daļas priekšnieks
apakšpulkvedis /paraksts/ (Trusovs)

Atskaite

par Centrālā partizānu kustības štāba izlietoto pārtiku partizānu kustības vajadzību
nodrošināšanai no 1942. g. 20.06. līdz 1944. g. 01.02.

Nr.	Priekšmetu nosaukums	Pavisam saņemts no 20.06.42. līdz 01.02.44.	Izlietots no 20.06.42. līdz 15.03.43.			
			Nosūtīts uz pretinieka aizmuguri	Izsniegts ekipējumam	Izsniegts štābiem un grupām	Izlietots pavisam
1	2	3	4	5	6	7
1	Sausiņi, rudzu	75 495,0	11 608,0	1259,0	29 703,0	42 570,0
2	Konservi, gaļas un zivju	137 010	–	2482	1298	4680
3	Cukurs, rafināde, konfektes, šokolāde	13 154,0	50,0	1417,0	3456,0	4923,0
4	Tabaka un mahorka	9483,0	250,0	1571,0	4141,0	5962,0
5	Papirosi, paciņas	23 132	–	7200	9412	16 612
6	Sāls	142 654,0	5296,0	170,0	101 534,0	107 324,0
7	Koncentrāti, 1. un 2. ēd[iena] porc[ījām]	82 198,0	–	4201	16 336,0	20 537,0
8	Tauki, dzīvnieku un augu	1742,0	–	–	250,0	250,0
9	Desa un speķis	10 029,0	–	1452,0	6146,0	7598,0
10	Putraimi, dažādi	10 641,0	–	–	1098,0	1098,0
11	Milti, dažādi	75 883,0	–	–	1559,0	1559,0
12	Ziepes, tualetes un saimn[iecības]	5013,0	2400,0	540,0	1016,0	3956,0
13	Sarkanarmieša dienas deva	119 224	2450	10269	106 505	119 224
14	Omlete	273,0	–	–	273,0	273,0
15	Gaļa	601,0	–	–	601,0	601,0
16	Kondensētais piens	2000	–	–	–	–
17	Tēja	217,0	–	–	–	–
18	Dateles	400,0	–	–	–	–
19	Sērkociņi	20 330	–	–	–	–

Nr.	Priekšmetu nosaukums	Izlietots no 01.05.43. g. līdz 01.02.44. g.			Kopā izlietots
		Izsniegts ekipējumam	Izsniegts štābiem un grupām	Pavisam izsniegts	
1	2	8	9	10	11
1.	Sausiņi, rudzu	3939,0	28 986,0	32 925,0	75 495,0
2.	Konservi, gaļas un zivju	14 554	117 776	132 330	137 010 Rēķinot parastajās kārbās
3.	Cukurs, rafināde, konfektes, šokolāde	982,0	7249,0	8231,0	13 154,0
4.	Tabaka un mahorka	196,0	3325,0	3521,0	9483,0
5.	Papirosi, paciņas	3050	3470	6520	22 132
6.	Sāls	3074,0	32 256,0	35 330,0	142 654,0
7.	Koncentrāti, 1. un 2. ēd[iena] porc[ījām]	2072,0	59 589,0	61 661,0	82 198,0
8.	Tauki, dzīvnieku un augu	94,0	1398,0	1492,0	1742,0
9.	Desa un speķis	455,0	1976,0	2431,0	10 029,0
10.	Putraimi, dažādi	591,0	3952,0	9543,0	10 641,0
11.	Milti, dažādi	3174,0	71 155,0	74 329,0	75 888,0
12.	Ziepes, tualetes un saimn[iecības]	102,0	955,0	1057,0	5013,0 (kilogramos)
13.	Sarkanarmieša dienas deva	–	–	–	119 224
14.	Omlete	–	–	–	273,0
15.	Gaļa	–	–	–	601,0
16.	Kondensētais piens	323	1677	2000	2000
17.	Tēja	10,0	207,0	217,0	217,0
18.	Dateles	–	400,0	400,0	400,0
19.	Sērkokociņi	2080	18 220	20 330	20 330

Centrālā partizānu kustības štāba 5. daļas priekšnieks
inženieris apakšpulkvedis /paraksts/ (Trusovs)

85. dok. LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 12. janvāra ziņojums CPKŠ priekšniekam par Kaļiņinas apgabala Halturina v. n. brigādes kapteiņa Karnahušina vienības grupas vec. leitnanta Vetbajeva vadībā un Popitkina specvienības grupas marodierismu Latvijā, Krāslavas rajona Pleiku un Noviku sādžās.

Avots: KVSPVA, 69. f., 1. apr., 449. lieta, 9. lp. Oriģināls mašīnrakstā ar pulkveža A. Sproģa un operatīvās daļas priekšnieka palīga vec. leitnanta Zariņa parakstiem.

Piln. slepeni
Eks. Nr. 1

Latvijas Partizānu kustības štābs
1944. g. 12. janvārī
Nr. 0049

Centrālā partizānu kustības štāba
priekšniekam

1. Latvijas partizānu vienības komisārs b. Jānis¹ ziņoja, ka naktī no š. g. 3. uz 4. janvāri Kaļiņinas Halturina v. n. brigādes grupas – kapteiņa Karnahušina vienība vec. leitnanta Vetbajeva vadībā un Popitkina specvienības grupa Latvijas teritorijā, Pleiku un Noviku sādžu rajonā, nodarbojās ar marodierismu.

Tā, piemēram, Kaļiņinas Halturina v. n. brigāde un Kapustina specgrupa Noviku sādžā, pēc nepilnīgām ziņām, iedzīvotājiem atņēma: patafonu, radiouztvērēju, sieviešu velosipēdu, sieviešu un bērnu veļu. No šo grupu un vienību marodierisma cietušo skaitā ir arī latviešu partizānu ģimenes.

Šis darbības rada iedzīvotājos pamatotu neapmierinātību un met tumšu ēnu uz partizāniem, pret kuriem iedzīvotāju vairākums izturas labvēlīgi un sniedz viņiem iespējamo palīdzību.

Lūdzu veikt nepieciešamos pasākumus.

Latvijas Partizānu kustības
štāba priekšnieks
pulkvedis /paraksts/ (Sproģis)

Operatīvās daļas priekšnieka palīgs
vec. leitnants /paraksts/ (Zarins)

1 Jānis Rikters. – *Sast.*

XI. CĪŅA PRET KAUVINIEKIEM

86. dok. Vācijas Drošības policijas un Drošības dienesta operatīvās grupas A 1941. gada 18. jūlija ziņojuma izraksts par šīs grupas operatīvās komandas 1b darbību Rēzeknē kopš 1941. gada 9. jūlija.

Avots: LZAA, 40. f., 5. apr., 45. lieta, 42.–43. lp.

Ziņojums Nr. 26

Operatīvā komanda 1b 9. jūlijā devās uz Rēzekni. Pārmeklēja NKVD, policijas un komunistiskās partijas ēkas. NKVD ēka daļēji bija izpostīta. Visi materiāli bez pārpalikuma iznīcināti. Policijas ēkā atrada policistu sarakstus, kā arī sarakstus par policijas un NKVD aģentiem. Materiālus nogādāja drošībā. Pirms komandas ierašanās tagadējais policijas prefekts Mačs (*Matsch*) bija materiālus par komunistisko partiju novietojis savā dienesta ēkā drošībā. Partijas ēku komunisti ir stipri sabojājuši. Materiālus izvērtēšanai tur vairs neatrada.

Ienākot vācu karaspēkam, tika nodibināta Latviešu palīgpolicija. Tā patlaban sastāv no agrākajiem latviešu policistiem un no agrāko nacionālo pašaizsardzībasnieku cilvēkiem. Rēzeknē palīgpolicijas sastāvā ir 120 cilvēki, ko pastiprināja ar 30 cilvēkiem no Rīgas. Provincē atsevišķās vietās ir 30–80 cilvēku lielas vienības, kuras lielākoties ir labi apbruņotas. Vairumā gadījumu ieroči boļševikiem tikuši atņēmti.

Stāvoklis pilsētā un tās apkārtnē mierīgs. Par kārtību gādā policijas prefekts Mačs. Vadošie komunisti ir aizbēguši no pilsētas.

Arī provincē stāvoklis ir mierīgs. Mežos uzturas vēl atsevišķas atšķeltas Sarkanās armijas daļas un vietējie komunisti, kuri tomēr neuzņemas lielākas akcijas. Organizēti uzbrukumi nav konstatēti. Sākot ar 12. jūliju, sistemātiski meklē sarkanarmiešus un vietējos komunistus apkārtējos ciemos un mežos. Ciemos izplatīti uzaicinājumi iedzīvotājiem nodot bez vilcināšanās visus ieročus un kara materiālus. Kas rīkosies pretēji uzaicinājumam – tiks nošauti. Policijas daļām dots rīkojums nogādāt vadošos komunistus Rēzeknes cietumā.

Atsevišķās vietās komunistu vadībā ir izveidojušās bandas. Runa ir par vietējiem vecticībnieku konfesijas krieviem. Šie vecticībnieki ir tieši pēcnācēji cara laikos no Krievijas uz Baltijas – perifērijas – valstīm izsūtītajiem kriminālistiem.¹ Latvieši viņus neieredz, tāpēc ka tos pazīst kā laupītājus un zagļus. Vecticībnieki jau no sākta gala ir komunistiski orientēti un komunistu valdīšanas laikā kopā ar žīdiem bija Komunistiskās partijas noteicošais elements. Daļa šo vecticībnieku – un galvenokārt jaunā paaudze – pēc vācu daļu ierašanās ir apvienojušies bandās. Šo bandu vadību uzņēmušies aktīvi komunisti. Bandas mēģina terorizēt vietējos iedzīvotājus. Policijas daļai norādīts vecticībnieku vadītājus un garīdzņiekus nogādāt operatīvajā komandā.

1 Vācijas Drošības policijas vērtējums. – *Sast.*

Lielākā daļa žīdu, iemaršējot vācu karaspēkam, ir aizbēguši uz Krieviju un uz apkārtnējiem mežiem. Dedzināšanas pilsētā izdarījuši galvenokārt žīdi. Vācu karaspēks ienākdamas atrada apm. 60 pilnīgi sakropļotus vadošos latviešus. Par to likvidēja 80 žīdus. Policijas prefekts Mačs uzņēmas žīdu likvidēšanu.

Kriminālpolicijas vadību uzticēja bijušajam latviešu izmeklēšanas tiesnesim Aleksandram. Viņš pakļauts tieši Drošības policijai. Viņam lika izvēlēties spējīgus cilvēkus no agrākajiem policistiem un tiem uzdot kriminālpolicejiskus uzdevumus.

87. dok. 1941.–1942. gadā Madonas 1. policijas iecirkņa robežās nošauto padomju okupācijas gada aktīvistu saraksts.

Avots: LZAA, 40. f., 5. apr. 30. lieta, 8.–10. lp. Mašīnraksts latviešu valodā.

Personu saraksts,
kuras par politisku, resp. komunistisku darbību eksekutētas Madonas apriņķa
policijas 1. iec. robežās

Nr. p. k.	Uzvārds, vārds, tēva vārds, dzimšanas laiks un vieta	Pēdējā dzīves vieta
1.	Dzērve Nikolajs, dzim. 1916. g.	Sāvinas pag. Āriņos
2.	Mironovs Jānis, dzim. 1907. g.	Odzienas pag. Ivanos
3.	Bitīte Jūlijs, dzim. 1909. g.	Sarkanu pag. Ozoliņos
4.	Gavrilovs Pēteris, dz. 1887. g.	Cesvaines pag. Mažkauliņos
5.	Ābelītis Jānis, dz. 1900. g.	Lubānas pag. Pismaņos
6.	Bluķis Jānis, 1900. g.	Oļu pag. Brīvmaņos
7.	Andersons Kārlis, dzim. 1893. g.	Saikavas pag. Krastmaļos
8.	Babuks Anna Vilhelmīne, 1906. g.	Mēdzulas pag. Cepļos
9.	Grasbergs Jūlijs Alberts 1907. g.	Grašu pag. namā
10.	Liepiņš Jānis Andrejs, dz. 1903. g.	Lubānas dzelzceļa stacija
11.	Mandaugs Kārlis, 1894. g.	Tirzas pag. Torņkalnā
12.	Asaris Jānis Bruno, dzim. 1922. g.	Jaungulbenes pag. Lejnīkos
13.	Kukušķins Nikandrs, 1922. g.	Stāmerienas pag. Vargaļos
14.	Kukušķins Aleksandrs, 1920. g.	Stāmerienas pag. Vargaļos
15.	Filipovs Nikolajs, 1906. g.	Stāmerienas ciemā
16.	Filipovs Fjodors, 1915. g.	Stāmerienas pag. Jaunzemos
17.	Filipovs Vasilijš, 1915. g.	Stāmerienas pag. Pelindēs
18.	Belogradovs Kuprijans, 1910. g.	Stāmerienas pag. Lepkalnos
19.	Černovs Jānis, dz. 1911. g.	Stāmerienas pag. Jekteros
20.	Bistrovs Nikolajs, dz. 1914. g.	Stāmerienas pag. Zvejniekos
21.	Delviņš Aleksandrs, dz. 1914. g.	Stāmerienas pag. Staros
22.	Ziediņš Osvalds, dz. 1908. g.	Stāmerienas pag. Peledņos
23.	Lesiņš Voldemārs, dz. 1911. g.	Stāmerienas pag. Namsados
24.	Bricis Marija, dz. 1909. g.	Druvienas pag. Tirziņšos
25.	Sekste Augusts, dz. 1890. g.	Barkavas pag. Mauriņkalnā
26.	Ulmkalns Pēteris Viktors, dz. 1910. g.	Kuldīgā, Ventpils ielā 11
27.	Bajārs, Gustavs Pēteris, dz. 1909. g.	Kuldīgā, Uzvaras ielā 19
28.	Ezeriņš Jūlijs, dz. 1912. g.	Stāmerienas Kokaros
29.	Priedītis Teodors, dz. 1913. g.	Madonā, Kalpaka ielā 10
30.	Siliņš Zelma, dz. 1895. g.	Madonā, Voldemāra ielā 20
31.	Krieviņš Pēteris Roberts, dz. 1903. g.	Ļaudonas pag. Zāļu dzirnavās
32.	Boļšaks Leons, 1911. g.	Sāvienas pag. Ziliņos
33.	Puceitis Jānis, 1898. g.	Sāvienas pag. Ziliņos
34.	Zalāns Antons, dz. 1907. g.	Praulienas pag. Lielsīļos
35.	Vitiņš Terēze, dz. 1892. g.	Lubānas pag. namā
36.	Lauris Ādolfs Jāņa d., dz. 1904. g.	Parkules pag. Lejas Kēziņos
37.	Sirmais Jānis Kārļa d., dz. 1916. g.	Saikavas pag. Ušānos
38.	Nazarovs Kārlis, dz. 1916. g.	Sāvienas pag. Uzvarās
39.	Masns Artūrs Alberts Rudolfs (?)	Cesvaines pag. Ģimnāzijā

XI. Cīņa pret kaujiniekiem

40.	Šacho Vladimirs, dz. 1915. g.	Sarkaņu pag.
41.	Kapmalis Jānis Jāņa d., 1895. g.	Bērzaunes pag. Jaunstrēdelēs
42.	Krasovskis Alberts, dz. 1912. g.	Madonā, Raiņa ielā 8
43.	Rīks Pēteris Andreja d., dz. 1907. g.	Bērzaunes pag. Birzniekos
44.	Pigožiņa Jānis, dz. 1912. g.	Mētrienas pag.
45.	Rieksts Marta Olga, dz. 1919. g.	Madonā, Raiņa ielā 12
46.	Krēsliņš Manis, 1890. g.	Patkules pag. Ozolos
47.	Zimelis Pēteris, dz. 1908. g.	Vietalvas pag. Baltūžos
48.	Upītis Kārlis, dz. 1905. g.	Praulienas pag.
49.	Ivanovs Foma, dz. 1888. g.	Madonā, Raiņa ielā 4
50.	Lapkovskis Jāzeps, dz. 1902. g.	Patkules pag. Jaunceļos
51.	Liepa Heinrihs, 1883. g.	Babītes pag. Liepās
52.	Lācis Otilija, dz. 1912. g.	Sarkaņu pag. nespējnieku mājā
53.	Kazakovičs Helēna, dz. 1901. g.	Madonā, Rīgas ielā 13
54.	Soloveika Ludvigs, dz. 1907. g.	Iršu pag. Krustupjos
55.	Balbārdis Artūrs, dz. 1906. g.	Grostonas pag. Silakalnā
56.	Jackovs Augusts, dz. 1913. g.	Sarkaņu pag. Saltupos
57.	Jesers Pauls Jura d., dz. 1899. g.	Odzienas pag. L. Kaivēnos
58.	Ivanovs Jānis Trofima d., dz. 1904. g.	Kusas pag. Caunās
59.	Tillers Jūlijs, dz. 1901. g.	Sāvienas pag. Segļiniekos
60.	Ivanovskis Andrejs, 1888. g.	Sāvienas pag. Skalbēs
61.	Romāns Emils Jānis, dz. 1910. g.	Iršu pag.
62.	Zalaklans Pēteris, dz. 1896. g.	Patkules pag. Smildziņās
63.	Kaparkalējs Augusts, dz. 1900. g.	Kusas pag. Lezdiešos
64.	Ezerlīcis Voldemārs, dz. 1915. g.	Vestienas pag. Jaunvēģenos
65.	Mednieks Roberts, dz. 1911. g.	Lubānas ciemā
66.	Medens Eduards Indriķa d., dz. 1886. g.	Praulienas pag. Ezermaļos
67.	Vērzemnieks Oskars Voldemārs, 1890. g.	Mētrienas pag. Ļunānos
68.	Ūdris Marija, dz. 1901. g.	Saikavas pag. Silmalās
69.	Klens Nadežda, dz. Broškina, 1909. g.	Praulienas pag. Rubenkalnā
70.	Liepiņš Kārlis, dz. 1910. g.	Bērzaunes pag. Taureņu mājās
71.	Leimanis Jānis, dz. 1889. g.	Kusas pag. Gancī
72.	Gladiševa Feoktista Logina m., 1892. g.	Madonā, Saules ielā 13
73.	Porītis Anastasija, dz. 1917. g.	Madonā, Rīgas ielā 1
74.	Krēsliņš Voldemārs Jāņa d., dz. 1908. g.	Mētrienas pag. Līčos
75.	Zaļkalns Kārlis, 1898. g.	Kusas pag. Izandos
76.	Driķītis Jānis Jāņa d., dz. 1912. g.	Praulienas pag. Aizpurvos
77.	Lazdiņš Jānis, 1906. g.	Saikavas pag. Platajos
78.	Zolbergis Alfrēds Brenča d.	Vietalvas pag. bij. skolā
79.	Ezeriņš Jānis Jura d., 1894. g.	Vietalvas pag. Strautos
80.	Mihailovs Pēteris, 1908. g.	Cesvaines pag. Muižkrieviņos
81.	Saulītis Voldemārs, 1899. g.	Vietalvas pag. Imantās
82.	Grudulis Ludvigs, 1909. g.	Saikavas pag. Vecviešanos
83.	Lielais Vladimirs Jāņa d., 1916. g.	Vietalvas pag. Ceļmalās
84.	Dreimanis Kārlis Jūlija d., 1906. g.	Vietalvas pag. Bērziņos
85.	Varslāvs Artūrs, 1916. g.	Kalsnavas pag. namā
86.	Zvirgzdiņš Paulis Aleksandra d., 1879. g.	Virānes pag. Līču mājās
87.	Mednis Jānis Jāņa d., 1875. g.	Praulienas pag.
88.	Pureniņš Alberts, 1902. g.	Ļaudonā
89.	Komukovs Francis, 1900. g.	Madonā, Kalpaka ielā 26

90.	Tavars Arvīds, 1902. g.	Mēdzulas pag. Mazkalniņos
91.	Pērkons Jānis Andreja d., 1896. g.	Praulienas pag. Ilgsīčos
92.	Bērziņš Augusts Annas d., 1896. g.	Praulienas Lazdniekos
93.	Apsēns Nikolajs Pētera d., 1911. g.	Mārcienas pag. Kundziņos
94.	Kalējs Viktors Mārtiņa d., 1896. g.	Ļaudonā, Brīvības ielā 28
95.	Kaveris Jānis Andreja d., 1886. g.	Savienes pag. Kripānu m.
96.	Lazdiņš Arvīds, 1914. g.	Cesvaines pag. Pasta kantorī
97.	Vanags Kārlis Jāņa d., 1893. g.	Mārcienas pag.
98.	Liepiņš Kārlis Jāņa d., 1884. g.	Patkules pag. Strautiņos
99.	Barta Jāzeps, 1893. g.	Kalsnavas pag. Midzēnos
100.	Liepiņš Jānis Ādolfs, 1922. g.	Dzelzavas pag. Dzelzava
101.	Paura Veronika, dz. Uljanova, 1911. g.	Madonā, Valmieras bulv. 26
102.	Gailītis Johanna Nellija, 1921. g.	Praulienas pag. Dzirkāļu mājā
103.	Kalniņš Pēteris, 1900. g.	Grašu pag. Smēdes kalnā
104.	Eglītis Herberts, 1903. g.	Meirānu pag. Upmaļos
105.	Dulbe Jānis Antona d., 1913. g.	Bērzaunes pagasta smēdē
106.	Pozdņaks Aleksandrs Vikentija d., 1910. g.	Lazdonas pag. Vecā skolā
107.	Čaurs Eduards Andreja d., 1921. g.	Viesienas pag.
108.	Migla Jānis Leons Jāņa d., 1921. g.	Bērzaunes pag. Dārzniekos
109.	Dūdiņš Arvīds Jāņa d., 1924. g.	Vestienas pag. Vērniekos
110.	Otvars Arvīds Augusta d., 1920. g.	Madonā, Poruka ielā 4
111.	Stankevičs Vladimirs Jāņa d., 1921. g.	Madonā, Mārtiņa ielā 12
112.	Stachovskis Voldemārs Marijas d., 1925. g.	Kusas pag. Rožlejas
113.	Hlomovs Leontīns Aleksandra d., 1920. g.	Cesvaines pag. Podniekos
114.	Palameiks Voldemārs Valdis, 1903. g.	Litenes pag. Vēgos
115.	Stučka Rudolfs, 1878. g.	Stāmerienas ciemā
116.	Bērziņš Jānis, 1901. g.	Gulbenēn, Brīvības ielā 17
117.	Lūsis Jānis, 1890. g.	Adulienas pag. Sveķos
118.	Aļeksejevs Safons, 1907. g.	Adulienas pag. Klaskānos
119.	Silavs Kārlis, 1894. g.	Saikavas pag. Grotēs
120.	Leimanis Anna, 1904. g.	Saikavas pag. Vientiešos
121.	Auseklis Voldemārs Arnolds, 1906. g.	Saikavas pag. Ausekļos
122.	Dzenauskis Pēteris, 1907. g.	Saikavas pag. Medeņos
123.	Saulītis Pēteris, 1913. g.	Saikavas pag. Moltkes m.
124.	Lauvs Jānis Jūlijs, 1902. g.	Saikavas pag. Ozolsalās

88. dok. Vācijas armijas aizmugures karaspēka "Nord" (Ziemeļi) kaujas grupas komandiera kājnieku ģenerāļa Franča fon Roka (*Roques*) 1942. gada 23. jūlija norādījumi partizānu apkarošanai.

Avots: VFA MA H 21. f., 22.04.30. l., 286.–288. lp. Tulkojums latviešu valodā. LZAA, 40. f., 5. apr., 32. l., 6.–10. lp.

Ziemeļu Kara apgabala pavēlnieks un apsardzības karaspēka komandējošais ģenerālis
Nod. Ia dienasgr. 1212/42 gch.

Galvenais štābs (*H.Qu.-Hauptquartier*)
23.7.42.

Attiecas: Partizānu apkarošana

I. Par partizānu cīņu un partizānu apkarošanu ir tik daudz rakstīts un runāts, ka vēl kaut ko piebilst šķiet nevajadzīgi. Tomēr pēdējie notikumi parādījuši, ka būtiskākos punktus stingri (ne)ievēro. Tādēļ šeit tie atkārtoti.

1. **Partizāns visumā cenšas neiesaistīties kaujā.** Viņš mēģina izpildīt savu uzdevumu bez kaujas; viņa paņēmieni (*mittel* – līdzekļi) ir uzbrukums un slēpnis. No [situācijas], kur iespējama kauja, viņš mēģina izvairīties. Tas attiecas tiklab uz lielākām grupām, kuras pārvietojas kompakti, kā arī uz mazākām bandām. Pretpasākumiem jāatbilst šīm metodēm!

II. Cīņa pret lielākām grupām.

1. Lielākām grupām parasti ir vienota vadība, un tās ir labi apbruņotas. Grupas parasti neiet pa lieliem ceļiem, bet pārvietojas nepārredzamos apvidos pa blakusceļiem un bieži maina uzturēšanās vietu. Vairumā gadījumu partizāni jau aizgājuši tālāk, kad saņem ziņojumu par viņu parādīšanos. Sakarā ar to ļoti svarīgi ir paātrināti novadīt informāciju (uzticības vīri jāšus (*beritene V-Männer*), telefona sakari ar iecirkņa vecāko (*Bezirks-bürgermeister*)), lai nenovēlotu pretpasākumus. Ja izzināts pārvietošanās virziens – vadīties no tā.

3. Izlūkošanu vajag organizēt rūpīgi. Ja ar ienaidnieku var rasties sadursme, norīkot **cīņas spējīgas stipras** novērotāju daļas nepārskatāmā apvidū. Lai nebūtu tādu **riteņbraucēju**, kuri nevar pietiekami ātri uzsākt cīņu, tādēļ [paši] pakļauti uzbrukumam. (*Keine Radfahrer, die nicht schnell genug feuerbereit und daher Überfallen ausgesetzt sind*). Klajā laukā var būt vājākas izlūkotāju grupas. Apgādāt ar tālskatiem!

4. Kad ienaidnieks pamanīts, tas **jāiznīcina**. Dodoties pret ienaidnieku, pašu spēkus **nesaskaldīt**, bet **koncentrēt** (*zusammenhalten* – turēt kopā)! Rēķināties, ka ienaidnieks var arī "neuzķerties" (*dass der Feind nicht greift*); bieži vien tas mitinās savos atbalsta punktus un apdzīvotās vietās, bet izvairās no tieša trieciena. Tādēļ frontāli ar to grūti cīnīties, bet galvenajiem spēkiem ar smagajiem ieročiem vajag ieņemt flangus un uzbrukt no aizmugures. Stratēģiska aplenkšana nedrīkst notikt, jo tā prasa pārāk daudz laika un to ātri ievēro. **Aplenk kaujā, nevis maršā.**

5. Ja ienaidnieks, par spīti visam, tomēr izvairās, noteikti uzsākt vajāšanu, nerēķinoties ar savu karaspēku (*ohne Rücksicht* – nerespektējot). Vislabāk, lai [ienaidnieks] visu laiku paliek mūsu **visu spēku** zobena smailēs galā (*bleibt man ihm mit allen Kräften an der Klinge*). Turklāt paturams vērā, ka ienaidnieks sašķeldamies mēģinās novirzīt no savu galveno spēku pēdām un aiz sevis minēs ceļus. **Nekādā gadījumā nezaudēt saskari ar ienaidnieku.** Vieglākai un ātrākai [tikšanai uz priekšu] rekvizēt zemnieku pajūgus!

6. Daudzreiz pamana mazas bandas, bet reti tās notver. Tikai pēc saņemta ziņojuma vai jau notikušas darbības tās uzsāk meklēt, bet, dabīgi, – gandrīz nekad neatrod. Šāda metode nedod panākumus. Bandas jāmedī tā, kā mednieks medī meža zvērus. (*Wild – medījums*). Es aizrādu uz maniemi rīkojumiem no 14.9.41, Ic AO/Ia Nr.1198 /41 geb. un no 7.10.41 Ic AO/Ia Nr.446/41 geb.
7. Dažkārt nelielajām bandām ir “maiņa”. Tad izliekami slēpņi, bet tā, lai tos nepamanītu; dodoties ceļā naktī, lai par to iepriekš nezina “jagdkomanda”, citādi runās. Trauksmes signālu dod pusstundu pirms iziešanas. Slēpņus novieto nevis sādžās, bet ārpus tām.
8. Šīs Jagdkomandas izveido saskaņā ar ikreizējo uzdevumu 10 – 20 vīru lielumā vai arī veselus vadus, to skaitā izmantojot arī Rīcības komandas grupu (vācu vadībā, mazākais 3 vācieši). Par darbības lauku viņiem var ierādīt noteiktu apvidu (par ‘Jagdgebiet’), nepieciešamās rezerves ved līdz ar pajūgu (rezerves – *Verflegung* (pārtika un cits)). Savā darbības apgabalā [komanda] kontrolē iedzīvotājus un, paveikusi kontroli, vēlreiz ierodas uz pēcpārbaudi.

IV. Apbruņojums

10. Cīņā pret lielākām grupām ir jāizmanto visi esošie (*verfügbaren – pieejamie*) ieroči, vispirms – mīnmetēji. Noder arī tanki. [Tankus] var izmantot izlūkošanai un arī kaujā. Motoru stiprais troksnis tos ātri atklāj. Ir svarīgi, lai būtu sakaru līdzekļi (telefona un radio) (*Draht – und Funkverbindung*), raķešu pistoles. Nenorunāt tādas pazīšanās zīmes, kuras ienaidnieks viegli var atdarināt, piem., māt ar ķiveri – ķiveres šūpošana (*Helmschwenken*). Līdzpaņemt pazīšanās karogus (pirmā līnija). Jāiesaista arī celtnieku daļas un jātnieki. Kaujā pret bandām visumā iztieks ar rokas ieročiem, M. G.¹ u. M.P.² bet, kad uzbrūk nometnei, noder mīnmetēji. Jagdkomandām pēc iespējas piešķirt arī Rīcības komandas jātniekus (*Auch diesen Jagdkomandos sind möglichst Reiter zuzuteilen*) [kavalērijas rezerves nodaļas]. Daļas un jagdkomandas apgādājamas ar ceļa kompasu un karti 1:100 000.

V. Apmācībām

10. Visi karaspēku daļu **komandieri un seržanti** ir jāapmāca pretpartizānu cīņas vadībai. Šim mērķim noder nelieli vingrinājumi, topogrāfiskās un apvidus mācības (*Planspiele un Geländebesprechungen*). Ar pretpartizānu cīņas īpatnībām praktiskos vingrojumos ierindniekus apmāca pa grupām (*bis zur Gruppenstärke herab*). Īpaši trenēties (*sind zu üben*):

pārvietoties apvidū slēpti un bez trokšņa,
iet **pēc kompasu** skaitļiem (*Bewegen nach Kompaß zahlen*),
lasīt karti,

lietot ātri un noteikti ieročus,
šaušanas disciplinā (nešķiest munīciju!)

likvidēt mīnas,
ziņojumu uztveršanā un tālāk nodošanā.

Par pārējo es norādu manā 15.3.42 pavēlē Ia Nr.540/42 slep.

Komandējošais ģenerālis:

F. Roks (*v.Roques*)
Kājnieku ģenerālis

1 M. G. – ložmetējs. – *Sast.*

2 M. P. – automāts. – *Sast.*

**89. dok. Latvijas Drošības palīgpolīcijas 1942. gada 23. septembra
apkārtraksts visiem apriņķu priekšniekiem un pagastu
virskārtībniekiem meklēt un atrašanas gadījumā ziņot par 53 Latvijā
no Padomju Savienības iesūtītiem kaujiniekiem.**

Avots: LZAA, 40. f., 5. apr., 30. lieta, 42., 45. lp. Noraksts mašīnrakstā.

Noraksts

Rīgas apriņķa priekšniekam

Nosūtu no Padomju Savienības Latvijas teritorijā pārnākušo partizānu sarakstu. Sarakstā minētiem uzdots Latvijas teritorijā rīkot dažādus teroristiskus aktus un veikt spridzināšanas darbus.

SARAKSTS

1.	Vinde Hugo,	35 g. vecs, no Ķemeriem. Milicis. Nod. komandieris. Notverts.
2.	Reinholds Jūlijs,	35 g. vecs, no Sēlpils. 1. nod. komisārs.
3.	Klekers	40 g. vecs, no Jelgavas. 1. nod. partorgs.
4.	Kraстиņš /Vilis/	45 g. vecs, no Krustpils. Bij. šoferis, agrāk Lāčplēsis. Nod. štāba priekšnieks.
5.	Čulkstēns Rūdolfs,	dzim. 1918. g. 8. VII. Sēlpils pag. Stabiņu m. 1. r. kom. Notverts.
6.	Gādmanis	48 g. vecs. 1. r. politruks.
7.	Krampis	45 g. vecs, no Tukuma. 1. r. kom. Ievainots kājā.
8.	Kaselīts,	25 g. vecs, no Daugavpils apkārtnes. Slaida auguma. Ievainots 6 vietās dzimumorgānos, 2. r. kom.
9.	Rudens Jēkabs,	25 g. vecs, no Ventspils. Bij. II pulka politiskais audzinātājs. 2. r. politruks.
10.	Lauzmins Voldemārs,	26 g. vecs, no Jelgavas. 2. r. ložm. kom.
11.	Dzērvīte Elvīra,	30 g. veca, no Sēlpils. Neliela auguma, tumšu seju. 2. r. partorgs.
12.	Skudrovs,	25 g. vecs, no Rīgas. 2. r. 2. v. kom.
13.	Blūms,	30 g. vecs, no Aizputes. Partijas kandidāts, 1. r. partorgs.
14.	Siljānis Pēteris,	dzim. 1915. g. 3. V. Viesītes pag. Rudzītu m., 1. r. 2. v. kom., notverts.
15.	Rautenbergs,	50 g. vecs, no Rīgas. 9. g. sēdējis par komunismu cietumā. 1. r. partorgs.
16.	Rozins Ženija,	dzim. 1923. g. Starajā Rusā. 1. r. sanitāre. Notverta Ludzā.
17.	Vavilova Aksenija,	20 g. veca, no Rēzeknes apr. 1. r. sanitāre.
18.	Upeniekis Monika,	23 g. veca, no Sēlpils. 1. r. sanitāre. Notverta.
19.	Nabrovskaja Marta,	35 g. veca, no Rīgas. 1. r. sanitāre. Notverta.
20.	Vaskis Lidija,	30 g. veca, no Rīgas, Bolderājas vai Slokas ielā 76. 2. r. sanitāre.
21.	Puriņš Emma,	35 g. veca, no Rīgas. 2. r. sanitāre. Notverta.
22.	(Drille),	
22.	Lapinskis,	42 g. vecs, no Jēkabpils apr. Bij. prokurors. Vada kom.
23.	Grinsteins,	30–35 g. vecs, no Ventspils. Bij. milicijā. Ļoti gara auguma. Uzturzinis.
24.	Svērins,	3 g. vecs, no Tukuma. Uzturzinis.
25.	Muzikamčuks, ¹	25 g. vecs, no Daugavpils. Izlūks.
26.	Lepoška,	20 g. vecs, no Krāslavas. Izlūks.
27.	Krontāls,	30 g. vecs, no Rīgas. Bij. kurpnieks. Noslīcis Rītupes upē 25.VII.
28.	Gulbis,	35 g. vecs no Aizputes. Partijas biedrs. Partorgs.
29.	Jankovs Miķelis,	dzim. 1911. g., no Slokas. Notverts.
30.	Bužs Jānis,	dzim. 1916. g., no Slokas.

1 Ivans Muzikantiks. – *Sast.*

Noraksts

Rīgas apriņķa priekšniekam.

Nosutu pārnākušo Latvijas teritorijā no Padomju Savienības partizānu sarakstu. Sarakstā minētiem uzdots Latvijas teritorijā rīkot dažādus teroriskus aktus un izvest spīdzināšanas darbus.

S A R A K S T S.

1. Vinde Hugo, 35.g. vecs no Kemeriem. Milicis. Nod.komandieris. Notverts.
2. Reinholds Julijs, 35.g. vecs no Sēlpils. I.nod. komiārs.
3. Klekers 40.g. vecs no Jelgavas I.nod. partorgs.
4. Krastiņš /Vilis/ 45.g. vecs no Krustpils. Bij. šoferis, agrāk Lačplēsis. Nod. Staba priekšnieks.
5. Culkatens Rūdolfis, dzim.1918.g.8.VII.Sēlpils pag. Stabīņu m. I.r.kom. notverts.
6. Gādmanis 48.g. vecs. I.R. politruks.
7. Krampis 45.g. vecs no Tukuma. I.r.kom. Ievainots kājā.
8. Kasalīts, 25.g. vecs no Daugavpils apkārtnes. Slika da auguma. Ievainots 6 vietās dzimumorgānos, 2.r.kom.
9. Rudens Jēkabs, 25 g. vecs no Ventpils. Bij. II.pulka politiskais audzinātājs. 2.r. politruks.
10. Lauzmins Voldemārs, 26.g. vecs no Jelgavas 2. lāzma.kom.
11. Dzērvīte Elvira, 30.g. veca no Sē pils. Neliela auguma, tumšu seju 2.r. partorgs.
12. Skudrovs, 25.g. vecs no Rīgas 2. II.v. kom.
13. Blūms 30.g. vecs no Aizputes. Partijas kandidāts, I.r. partorgs.
14. Siljānis Peteris, dzim.1915.g.3.V. Viesītes pag. Rudzītū m. I.r. II.v. kom. notverts.
15. Rautenbergs, 50g. vecs no Rīgas 9.g. sēdējis par komunistu cietumā I.r. partorgs.
16. Rozins Ženija, dzim.1923.g. Stara R. Rusā. I.r. sanitāre. Notverts. Ludsa.
17. Čavilova Aksenijs, 20 g. veca. Rēzeknes apr. I.r. sanitāre.
18. Upnieks Monika 23 g. veca no Sēlpils I.r. sanitāre Notverts.
19. Nabrovakaja Marta, 35 g. veca no Rīgas I.r. sanitāre. Notverts.
20. Vaskis Lidijs, 30 g. veca no Rīgas, Bolderājas vai Slokas ielā 76.2.r. sanitāre.
21. Puriņš Emma, 35 g. veca no Rīgas 2. sanitāre. Notverts.
22. /Drille/.
23. Lapinskis, 42 g. vecs, Jēkabpils apr. Bij. prokurors. Vada kom.
23. Grinštēns 30-35 g. vecs no Ventpils. Bij. milicijā. Ļoti gaļa auguma. Uzturzinis.
24. Sverins, 3 .g. vecs. No Tukuma. Uzturzinis.
25. Muzikančuks, 25 g. vecs. No Daugavpils. Izlūks.
26. Lepoška, 20 g. vecs no Krāslavas. Izlūks.
27. Krontāls, 30 g. vecs, no Rīgas. Bij. kurpnieks. Noslicis Rītupes upē 25.VII. (m. atpūstā)
28. Gulbis, 35 g. vecs no Aizputes. Partijas biedrs. Partorgs.
29. Jankovs Miķelis, dzim.1911.g., no Slokas. Notverts.
30. Buža Jānis, dzim.1916.g. No Slokas.
31. (Veits) Viktors, Jāņa d. dzim.1922.g.1.I. No Rīgas, Mūkšāņu ielā 55 dz.32 Vaite apcietināts.
32. Rozenšteins, 28 g. vecs. No Rīgas.
33. Rodiņš, 40 g. vecs. No Ventpils. 1924.g. partijas biedrs. Nošauts. Karsavas apkārte
34. Končs, 20 g. vecs. No Kuldīgas apr.
35. Jurčs, 26 g. vecs. No Daugavpils apr. Dervinlāškiem. Vecškiem mējas.
36. Kampe Jēkabs, 31 g. vecs. No Ogres jeb Kokneses. Vada seržants.
37. Belevičs Kazimirs, dzim.1915.g. No Daugavpils.

31.	Vaite Viktors Jāņa d.,	dzim. 1922. g. 1.I, no Rīgas, Mūksalas ielas 33 dz. 32, apcietināts.
32.	Rozenšteins,	23 g. vecs, no Rīgas.
33.	Rodiņš,	40 g. vecs, no Ventspils. 1924. g. partijas biedrs. Nošauts. Kārsavas apkārt.
34.	Končs,	20 g. vecs, no Kuldīgas apr.
35.	Jurčs,	26 g. vecs, no Daugavpils apr. Dervinišķiem. Vecākiem mājas.
36.	Kampe Jēkabs,	31 g. vecs, no Ogres vai Kokneses. Vada seržants.
37.	Belevičs Kazimirs,	dzim. 1915. g., no Daugavpils.
38.	Zariņš A.,	18 vai 20 g. vecs, no Daugavpils vai Rēzeknes apkārtnes. Pazudis. Māsa Raunesē, Gaigalavas pasta nod.
39.	Benris,	26 g. vecs, no Krāslavas. Partijas biedrs.
40.	Matulēns-Krieviņš,	35 g. vecs, no Jelgavas.
41.	(?) ² Andrejs,	45 g. vecs, no Katlakalna pag.
42.	(?)	24 g. vecs, no Rīgas.
43.	Raškevičs,	36 g. vecs, no Liepnas pag. Lielā augumā. Polītruks.
44.	Ariņš,	No Abeļu pag. Nošauts.
45.	Pauris,	35 g. vecs, no Gulbenes.
46.	Obrans Anna,	19 g. veca, no Jēkabpils. Sanitāre.
47.	Ivanovs,	19 g. vecs, no Krāslavas. Atdalījies no grupas.
48.	Zariņš Jānis,	dzim. 1915. g. 16. I, no Daugavpils apr. Aizkalnes pag.
49.	Jankovskis,	26 g. vecs, no Daugavpils. Liela auguma.
50.	Kozlovskis,	No Krāslavas.
II nodaļas 1. rotas sastāvs		
51.	Zvirgzdiņš,	apm. 30. g. vecs, no Rīgas. 1. r. kom.
52.	Bartnieks,	50 g. vecs. 1. r. polītruks, bij. partorgs.
53.	Klāvs,	apm. 40. g. vecs, 1. r. polītruka palīgs.
54.	Riekša Agate,	apm. 32 g. veca, bakurētainu seju, no Rīgas. 1. r. sanitāre.
55.	Korklis,	apm. 32 g. veca, no Latgales. 1. r. uzturzinis.
56.	Zālītis Voldemārs,	apm. 35 g. vecs, no Rīgas. 1. v. kom.
57.	Skrims Jāzepts,	apm. 25 g. vecs, no Daugavpils. 2. v. kom.
58.	Kazaks,	apm. 34 g. vecs. Bija rotas kom. vēlāk uzturzinis.
59.	Lazdiņš,	apm. 25 g. vecs, no Gulbenes vai Madonas, Vestienes. Bij. 2. r. partorgs.
60.	Doroškins,	28 g. vecs, no Madonas apr. Praulienas pag.
61.	Markavečs,	20 g. vecs, no Rīgas. Dzelzceļnieks.
62.	Troņikovs,	apm. 30 g. vecs, no Istras pag. Saspridzinājis sevi.
63.	Klešnikovs Feodosija,	apm. 20 g. veca, no Ludzas apr. Nošauts.
64.	Klesnikovs Vladimirs,	apm. 20 g. vecs, no Ludzas.
65.	Ezeriņš Miķelis,	apm. 25 g. vecs, no Madonas.
66.	Petrovskis,	apm. 35 g. vecs. Nošauts aiz Latvijas robežas.
67.	Strauga,	apm. 23 g. vecs, no Latgales. Bij. "Turība" pārdevējs drēbju veikalā Latgalē.
68.	Valujevs,	apm. 22 g. vecs, no Ludzas apr.
69.	Ivuškāns,	apm. 22. g. vecs. Notverts.
70.	Balodis Jānis,	30 g. vecs, no Rīgas. Liels dziedātājs.
71.	Andrjukēvičs,	27 g. v., no Daugavpils.
72.	Bonda,	40–50 g. vecs. Plikām kājām. R. kom.
73.	Lipovskis,	
74.	Maters,	1. r. Notverts.

XI. Cīņa pret kaujiniekiem

75.	Bagdanovs,	apm. 30 g. vecs, no Latgales. R. komandieris.
76.	Babčovs,	apm. 30 g. vecs. Rotas politiņuks. Nošauts.
77.	Fridlande Sima,	dzim. 1917. g., dzīv. Rīgā, Avotu ielā 8–8. Rotas sanitāre. Notverta.
78.	Morozova Anna,	apm. 20 g. veca, no Jēkabpils. Rotas sanitāre.
79.	Burcovs,	apm. 30 g. vecs, no Latgales. 1. vada kom.
80.	Osipovs,	apm. 35 g. vecs, no Latgales. 2. v. kom.
81.	Manžurovs,	apm. 40 g. vecs, no Rīgas. 1. vada serž., bij. nod. kom.
82.	Ozols Aleksandrs,	dzim. 1914. g. Vidrižu pag., Rīgas apr. Notverts.
83.	Saulītis Jānis,	dzim. 1922. g. Madonā, Raiņa ielā 12–1. Notverts.
84.	Klimovs Aleksandrs,	dzīv. Ružinas pag., Rēzeknes apr. Notverts.
85.	Reiznieks,	apm. 20 g. vecs, no Abrenes.
86.	Muravjovs,	apm. 20 g. vecs, no Latgales.
87.	Petrovskijs,	
88.	Kulakovs,	apm. 28 g. vecs, no Latgales.
89.	Likasovs,	apm. 20 g. vecs, no Latgales.
90.	Musakovs Viktors,	dzim. 1905. g., no Rīgas. Notverts.
91.	Grigorjevs Nikolajs,	dzim. 1899. g., no Rēzeknes apr. Notverts.
92.	Ruļevs Simons,	apm. 25 g. vecs, no Maltas pag.
93.	Ramanovs Nikolajs,	apm. 30 g. vecs, no Latgales.
94.	Barceviskis,	apm. 20 g. vecs, no Latgales.
95.	Rubulis.	
96.	Bērziņš Arturs,	
97.	Mackevics Jānis,	34 g. vecs, no Jelgavas. Dzelzceļnieks.
III nodaļas sastāvs		
1.	Freimanis Valdis,	apm. 30 g. vecs, no Rīgas. Čekists. Rotas kom.
2.	Stepiņš Ješka,	apm. 35 g. vecs, no Rīgas. Rotas politiņuks.
3.	Savickis,	apm. 20 g. vecs, no Latgales, Padedzes vai Liepnas pag.
4.	Semjonovs,	40 g. vecs, no Abrenes. 1. v. kom. Komisārs pie spec. gr.
5.	Potapovs,	apm. 30 g. vecs, no Abrenes. 2. v. kom. Pazudis 3 km aiz Latvijas robežas.
6.	Aire Voldemārs,	36 g. vecs, no Rīgas. Bijis Spānijā. Nod. kom.
7.	Melnalksnis,	27 g. vecs, no Rīgas. Vada kom.
8.	Pacglis Richards,	40 g. vecs, no Rīgas. Vada seržants.
9.	Solomons Smeilis,	Žīds, apm. 26 g. vecs, sarkaniem matiņiem, vasarasraibumiem. Izlūks.
10.	Rozenšteins,	40 g. vecs, no Ventpils. Ložmetējnīeks.
11.	Kiris,	apm. 25 g. vecs, no Rīgas, ložmetējnīeks. Beidzis izpletņlēcēju skolu.
12.	Koroļenoks,	apm. 40 g. vecs, no Rīgas. Ložmetējnīeks.
13.	Matvejevs,	20 g. vecs, no Rīgas, Ilguciema. Agrāk bijis stikla pūtējs.
14.	Korčonoks Artaons,	36 g. vecs, no Rīgas.
15.	Rižečonoks Aleksandrs,	36 g. vecs, no Jelgavas.
16.	Stinkulis,	40 g. vecs, no Tukuma.
17.	Pinka Teodors,	Notverts.
18.	Brauers,	apm. 20 g. vecs.
19.	Germans,	35 g. vecs, no Rīgas.
20.	Koris,	28 g. vecs, no Ventpils. Izlūks.
21.	Valainis,	25 g. vecs, no Rēzeknes apr.
22.	Pipcans,	32 g. vecs, no Latgales. Liela auguma.
23.	Kuzņecovs,	28 g. vecs, no Abrenes.
24.	Michailovs,	28 g. vecs, no Latgales.

25.	Krilovs,	25 g. vecs, no Abrenes.
26.	Larionovs, ³	35 g. vecs, no Abrenes.
27.	Filipovs,	23 g. vecs, no Latgales.
28.	Puriņš Jānis,	40 g. vecs, no Rīgas.
29.	Samsons Vilis,	No Ludzas. Rotas komandieris.
30.	Jansons,	26 g. vecs, no Rīgas apr. Šoferis.
31.	Sadovskis,	20 g. vecs, no Rīgas. Ievainots, palika aiz robežas, mežā.
32.	Vagalis,	apm. 26 g. vecs. Izlūks.
33.	Jegorovs,	20 g. vecs.
34.	Lasmanis,	30 g. vecs, no Rīgas. Izlūks.
35.	Laiviņš Vilis,	35 g. vecs, no Mīlgrāvja. Partijas biedrs. Galvenais komandieris.
36.	Kadiķis,	sieviete, 20 g. veca, no Ilūkstes. Ar brillēm, tumšu seju, izskatās pēc židietes.
37.	Glubovska Velta,	20 g. veca, no Valkas. Spec. grupa.
38.	Lezdiņš Vilis,	30 g. vecs, no Rīgas. Šoferis. Spec. grupa.
39.	Oškalns,	No Jēkabpils apr. Izpildu komitejas NETD. Spec. gr.
40.	Korotkijs,	apm. 35 g. vecs, no Daugavpils apr., dzīv. Tukumā.
41.	Smirnovs,	23 g. vecs, no Rēzeknes. Aģitators. Padomju loc.
42.	Paldiņa Rusa, ⁴	38 g. veca, no Rīgas. Bij. deputāte. Spec. gr.
43.	Nesterovs,	20 g. vecs, no Rēzeknes.
44.	Znotiņš,	20 g. vecs, no Daugavpils. Apmeklējis ģimnāziju Daugavpilī un Aglonā.
45.	Ezernieks,	Apm. 26 g. vecs, no Rīgas. Spec. grupa.
46.	Muravskis,	35 g. vecs, no Rīgas, Vecmīlgrāvja. Štāba priekšnieks.
47.	Dvelis Alvīra,	No Rīgas. Bij. tiesnese Daugavpilī. Spec. grupas.
48.	Peteris,	(sieviete), 40 g. veca, no Rīgas. Čekiste. Bez uzacīm.
49.	Malģins,	26 g. vecs, no Daugavpils – Grīvas.
50.	Škapars,	21 g. vecs, no Rēzeknes apr. Tēvs kalējs, šosejas malā tēvam mājas.
51.	Filkovs,	27 g. vecs, no Daugavpils. Palicis Krievijas daļā.
52.	Minišs,	27 g. vecs, no Rīgas vai Daugavpils.
53.	Konstantinovs,	No Abrenes. Mājas uz Rītupes krasta. Pazudis pēc robežas pārnākšanas. Izlūks. Iespējams, ka atrodas tēva mājās.

Originālu parakstijis Rīgas apr. pr.-ka vec. pal.
(J. Lapiņš)

Norakstīts pareizi: Darbvedes v.

Skrīveru pagasta virskārtībniekam
Meklēt un atrašanas gadījumā ziņot.

Skrīveros, 1942. g. 23. septembrī

Nr. 1147 kr.

/paraksts/

4. iec. priekšnieks

(Zemītis)

³ Fjodors Larionovs. – *Sast.*

⁴ Ieva Paldiņa. – *Sast.*

90. dok. 6. Latgales apgabala komisāra Riekēna (*Riecken*) slepenie norādījumi Latgales pagastu un pilsētu vecākajiem 1943. gada 21. augustā par rīcību politiski neuzticamo Latgales iedzīvotāju aresta laikā 1943. gada 23. augustā.

Avots: LZAA, 40. f., 5. apr., 46. lieta, 29. lp. Oriģināla kopija latviešu valodā ar Daugavpils apgabala komisāra zīmogu.

Novada komisārs Daugavpili

Daugavpilī, 1943. g. 21. aug

**Tulkojums
Slepeni**

1943. gada 23. augustā plkst. 4 no rīta notiks vienlaicīga policijas akcija politiski neuzticamo elementu izolēšanai novadā.

Izolēšana notiks kopā ar viņu ģimenēm. Minētie nokļūst citā darba vietā. Tā kā viņu vidū būs arī lauksaimnieki, neizbēgami, ka viņu mājās pagastos neviens cilvēks vairs nepalik. Pagastu vecākajiem ar šo tiek uzdots par šīm atstātajām mājām rūpēties un gādāt, lai:

1. Visu atstāto dzīvo un nedzīvo inventāru ievestu sarakstos.
2. Saraksti jāuzglabā pagasta valdēs.
3. Māju apstrādāšana, lopu kopšana un ražas novākšana jāuztic pagasta vecākā ieceltiem kaimiņu zemniekiem.
4. Pagasta vecākiem jāgādā, lai zirgu pases tiktu ievāktas un uzglabātas.

Ir noteikti jā rūpējas, lai saimnieciskie darbi atstāto zemnieku mājās noritētu bez traucējumiem. Pagasta vecākie par to ir pilnīgi atbildīgi. Bez tam ir jā rūpējas, lai mājas iekārta, piem., gultas, trauki, drēbes, krājumi utt., būtu drošībā un bez Kreislandvirta¹ piekrišanas netiktu no mājas aizvesti. Ir paredzēts evakuēto mantas uzglabāt un pēc viņu kārtīgas uzvešanas vēlāk tās viņiem atdot.

Zīmogs

gez. Riecken,
novada komisārs

¹ Vācu okupācijas varas ieceltais apriņķa lauksaimniecības vadītājs. – *Sast.*

Novada komisārs Daugavpili

Daugavpili 1943.g. 21. Aug.

T u l k o j u m s
S l e p e n i

Iatgules pagastu vecāku un pilsētas vecāku kungiem.

1943.gadā 23.augustā plkst. 4 no rīta notika vienlaicīga caur policiju izvesta akcija, politiski neusticamo elementu saņemšanai teredā.

Saņemšana notika kopā ar viņu ģimenēm. Minētie nokļūst citā darba vietā. Tā kā starp viņiem atradās arī lauksaimnieki, tad ir nepieciešami, ka viņu mājās pagastos nevienam cilvēkam vairs nepaliks. Pagastu vecākiem ar šo tiek uzdots par šīm atstātām mājām rūpēties un sevišķi par to gādāt, ka:

- 1./ Visu atstāto dzīvu un nedzīvu inventāru ievest sarakstos.
- 2./ Saraksti jāuzglabā pagasta valdēs.
- 3./ Māju apstrādāšanu, lopu kopšanu, un ražas novākšanu jāuztic no pagasta vecākā ieceltiem kaimiņu zemniekiem.
- 4./ Pagasta vecākiem jāgādā, lai zirgu peses tiktu ievāktas un uzglabātas.

Ir noteikti jā rūpējas par to, lai saimnieciski darbi atstāto zemnieku mājās noritētu bez traucējumiem. Pagasta vecāki par to nodrošinātu atbildību. Bez tam ir jā rūpējas par to, lai mājas iekārta būs: gultas, trauki, drēbes, krājumi u.t.t būtu drošībā un bez Kreislandwirts piekrišanas netiktu no mājas aizvesti. Ir paredzēta evakuēto mantas uzglabāt un pēc kārtīgas uzvešanas vēlāk viņiem tās nodot atpakaļ.

gez. R i e c k e n
Novada komisārs.

91. dok. Rīgas ģenerālkomisāra O. Drekslera konfidenciāls ziņojums Ostlandes Valsts komisāram H. Lozem par pretpartizānu akcijas “Ziemas burvība” (“Winterzauber”) norisi 1943. gada beigās un 1944. gada sākumā.

Avots: VFA, 92. f., 10818. filma, 306.–308. kadrs. Heinriha Stroda tulkojums no vācu valodas.

Konfidenciāls ziņojums

Bijušās Latvijas robežas aizsardzībai pret partizānu iebrukumiem no Baltkrievijas apgabaliem Augstākais policijas un SS pavēlnieks Ostlandē ģenerālis [Frīdrihs] Jekelns no 1943. g. februāra sākuma līdz š. g. aprīļa vidum veica kampaņu, lai izveidotu 40 km platu nevienam nepiederošu zonu [*Zone von Niemandland*]. Šāda zona, bez cilvēkiem un iespējam patverties, atņemt partizāniem atbalstpunktus. Spēku izvietošanu pārgājienam Latvijas teritorijā nāktos attālināt par 40 kilometriem.

Kampaņu personiski vadīja ģenerālis Jekelns. Karaspēks tika sadalīts divos grupējumos:

Ģenerāļa Šrēdera grupējums: 3 latviešu bataljoni, 1 ukraiņu rota, 1 lietuviešu rota.

Pulkveža Knehta grupējums: 4 latviešu bataljoni.

Bija norīkotas vēl arī speciālās vienības. Kopējie spēki sniedzās līdz apm. 4000 vīriem ar apmēram 700 transportlīdzekļiem.

Operācijas apgabals uz dienvidiem stiepās līdz Drisai, uz ziemeļiem pāri Zilupei līdz Svoļņas [upei]. Partizānu briesmu dēļ kopš apmēram gada vācu komandantūras atstāja šo apgabalu. Joslas gar dzelzceļu (5 km platas) palika vērmahta kontrolē. Aizejot vācu komandantūras ļāva vīriešu kārtas iedzīvotājiem brīvu izvēli – doties tām līdzī vai palikt uz vietas. Liela daļa gāja līdzī, un pēc tam vairums no viņiem kalpoja kārtības dienestā.

Kampaņa norisinājās šādā veidā: ienākot ciemā (sākumā tur nesastapa nekādu pretestību), tūlīt nošāva aizdomīgos par partizānu darbību. Par tādiem uzskatīja gandrīz visus vīriešus vecumā no 16 līdz 50 gadiem. [Šādu rīcību] pamatoja ar to, ka savā laikā viņi nebija aizgājuši līdzī komandantūrām.¹ Tūlīt pēc [karaspēka] daļām nāca SD, kurš rīkojās apmēram šādi: nošāva visus citus aizdomīgos. Vecos un fiziski vārgos, kuri netika līdzī, nošāva ceļā. Atlikušajiem – pārsvarā sievietēm un bērniem – bija jāiziet t. s. otrā filtrēšana (*Durchschleusung*). Tie, kuri izrādījās nespējīgi turpināt ceļu, tika nošauti. No sapulcēšanas vietām (*Sammellager*) ļaudis pārsūtīja citās nometnēs, piemēram, uz Salaspili pie Rīgas. Tur sievietes šķīra no bērniem, pēc tam aizsūtīja darbā uz Vāciju. Bērņus (no zīdaiņa līdz 16 g. v.) izdalīja latviešu iedzīvotājiem.

Jau pirms saimniecības komandu ierašanās, kurām būtu jānogādā drošībā vērtības, ciemus izlaupīja un nodedzināja. Tā aizgāja bojā lieli krājumi gaļas, linu, vilnas, labības, kokmateriālu utt. Turpinot kampaņu, pretošanās kļuva arvien lielāka: atsevišķos gadījumos bija īstas kaujas, kurās partizāni lietoja arī artilēriju. Pie tam partizāniem izdevās gandrīz vienmēr atiet pēc kaujas un pat paņemt sev līdzī ievainotos un kritušos. Kampaņas beigās arvien biežāk gadījās, ka ciemi jau bija atstāti un krievu nodedzināti. Tika iznīcināti vairāki simti ciemu, to skaitā daži ar vairākiem tūkstošiem iedzīvotāju. Saudzēja vienīgi tikai 5 km [platās] joslas gar dzelzceļu. Bija arī tā, ka no diviem blakus ciemiem minētā iemesla dēļ akcijas laikā iznīcināja vienu, bet otru atstāja neskartu. Abu ciemu iedzīvotāji bija radi vai

¹ Uz vācu armijas tālāko aizmuguri. – H. S.

pirms neilga laika pārvietojušies no viena ciema otrā.

Partizānu pretestība kļuva stiprāka – viņu skaits pastāvīgi pieauga. Akcijas beigās jau konstatēja, ka tās ir militāri organizētas daļas. Kaļiņinas apgabala partizānu brigādē, nodaļa “Jaunais komunisti”, “Kotovičs”, “Latviešu”,² atejot karaspēka daļām, tās bieži vajāja. Ģenrālis Jekelns, lidodams “štorhā” pār Motorino, jau 2 stundas pēc tās nodedzināšanas un “iztīrīšanas” no ciema tika tik spēcīgi apšaudīts, ka bojātā lidmašīna tik tikko izglābās. Apgabalā vēl tad, kad tur bija karaspēks, mudžēt mudžēja no partizāniem (tiem pievienojās visi izglābušies iedzīvotāji). Visi lauki labi aprūpēti. Mežos izbūvētas labi maskētas zemnīcas. Bandu spiedienu pret Latvijas robežu daudzārt pastiprinājies.

Līdz ar to kampaņas mērķis – nosargāt Latvijas robežu no bandām – nepiepildījās.

Kampaņas negatīvā propagandas iedarbība nemaz nav izmērojama. Neaizmirsisim tūkstošus bērnu, kas stāsta par notikušo, ap 700 braucēju, kas visu redzējuši un tagad atgriezušies savās sādžās; ukraiņu rota, kura ar izmisumu noskatījās akcijā (vīri raudāja kā bērni) un latviešu šucmaņus, kas, atgriezušies ar bagātu laupījumu, lepojās ar saviem “slavas” darbiem. Sevišķi traģisks ir to cilvēku liktenis, kuri savā laikā sekoja komandantūrām. Šie ļaudis akcijas laikā ieradās pēc savām ģimenēm, viņiem bija komandantūru apliecības par uzticamu darbu Kārtības dienestā. Dažkārt iedzīves pārvešanai viņiem pat bija iedotas komandantūru LKW [smagās automašīnas]. Šo cilvēku lūgumu noraidīja. Viņu ģimenes un sētas iznīcināja kopā ar citiem. Tālāk minēšu raksturīgu starpgadījumu, kurš parāda akcijas raksturu: Kahanoviču ciemā kāda vecāka izglītota ciema popa sieva labā vācu valodā griezās pie vācu iestādes ar lūgumu saudzēt tās dzīvību un mantu. Viņas vīru – popu boļševiki aizsūtījuši uz Sibīriju, bet viņas lūgumu neievēroja. Koļesovso ciemā kāds vecāks laulāts pāris sniedza pierādījumus par to, ka viņu dēls kā boļševiku pretinieks nosūtīts uz soda nometni Arhangeļskas apg. (Kirils Indjukovs, Arhangeļskas apg., Aļseckas apriņķī, pasts Novolocka) un meita devusies brīvprātīgi darbā uz Vāciju (Ljubova Indjukova, Emendingenā/Bādenē, Baumgartenštrāse 58). Laulātie lūdza viņiem atstāt dzīvību un mantu. Viņi norādīja, ka Koļesovā bandītu nekad nav bijis. Viņu lūgumam atteica.

Mušino ciemā visus iedzīvotājus – sievietes un bērnus – nošāva lielā šķūnī.

Kādu 71 gadu vecu zemnieku vainoja piederībā bandītiem, un viņš, stāvēdams uz nošaušanu, atbildēja, ka tas, kas uzticīgi savam caram nokalpojis 20 gadus, bandīts nevar būt. Zemnieku nošāva.

Acumirkli veic visus priekšdarbus kampaņas atkārtšanai.³

2 Latvijas partizānu brigāde. – *Sast.*

3 Operācija “Heinrihs”. – *Red.*

92. dok. Norādījumi cīņai pret partizāniem.

Avots: Latviešu karavīru kalendārs 1944. gadam. Sastādījis un rediģējis *mg. iur.* vltņ. V. Akermanis. Rīga: Latviešu karavīru palīdzības izdevums, 1943. 174.–185. lpp.

Cīņa ar partizāniem

I. Pamatprincipi

1. Cīņa ar partizāniem ir nežēlīga – uz dzīvību un nāvi. To sekmīgi veikt var tikai pirmšķirīgs karaspēks, kas ļoti labi saprot kaujas apstākļus, spējīgs momentā apsvērt stāvokli, pieņemt izšķirīgu lēmumu un bez vilcināšanās realizēt.
2. Partizānu darbības pamatā ir uzbrukums – pādrošs trieciens, nāvi un reālas briesmas ignorējošs. Savā darbībā partizāni pielieto visneiedomājamo viltību.
3. Partizāni nekad ilgi nepaliek vienā vietā, bet klejo. Izpildījuši savu uzdevumu vienā vietā, viņi ātri pazūd un parādās citā vietā, lai pildītu jaunu uzdevumu.
4. Partizāniem parasti nav noteiktas aizmugures, resp., bāzes. Aktīvās darbības periodā viņi ar apdzīvotajām vietām saistās tikai atsevišķos gadījumos pārtikas un ziņu iegūšanai.
5. Partizānu apkarotājs pēc būtības pats arī ir partizāns. Viņam nav noteiktas frontes un bieži vien trūkst drošas bāzes, tāpat kā partizāns, arī viņš bieži vien ir ielenkts no visām pusēm. Līdz ar to partizānu apkarotājam jādarbojas kā partizānam – ātri, izšķirīgi, nesaudzīgi un viltīgi.
6. Partizānu apkaršanā parasti atkrīt visas iepriekšējās darbības, kā izlūkošana un priekšējo vienību atspiešana. Partizāni nedrīkst zināt, ka viņiem uzbruks, tie vienmēr jāpārsteidz.
7. Partizānu apkaršanā ziņas jāvāc galvenāmkārtām aģentūras ceļā, izmantojot vietējos iedzīvotājus.
8. Partizānu apkaršanā galvenais darbības veids ir izšķirīgs uzbrukums uz iegūto ziņu pamata.
Aizstāvēšanos parasti pielieto tikai tad, ja sagaidāma partizānu virzišanās pa zināmu ceļu, resp., virzienu, kur viņus izdevīgi pārsteigt un iznīcināt, vai arī zināma rajona norobežošana, kurā uzbrūk mūsu galvenie spēki.
9. Cīņās ar partizāniem nav ilgstošu kauju. Parasti uzvarētājs ir tas, kurš spējīgs dot pārsteidzošu un iznīcinošu uguns brāzienu pareizā virzienā.
10. Apkarojot partizānus, jādarbojas koncentriski, lai nedotu iespēju izvairīties no kaujas. Arī pie koncentriskas darbības vienmēr jāskaitās ar aizmugures apdraudējumu, jo partizānu apkarotājs pats bieži vien tiks ielenkts.
11. Cīņa ar partizāniem parasti notiks mežā vai apdzīvotā vietā, un bieži vien būs tuvciņa, kur izcelsies atsevišķa cīnītāja drošsirdība, rokasgranātas un durkļa nozīme.
12. Sakaru jautājums ir ļoti grūts, sevišķi ja pret vienu objektu koncentriski darbojas vairākas vienības, pie kam jāņem vērā, ka sakaru uzturēšana nedrīkst atklāt pašu nolūku. Visizdevīgākais ir radio, bet, ja tāda nav, tad galvenāmkārtām jādarbojas pēc iepriekš norunāta laika. Tikai pašā pēdējā momentā savas atrašanās vietas vai savas vienības apzīmēšanai var lietot gaismas signālus.
13. Darbojoties svešā zemē, nav lietderīgi vietējos iedzīvotājus iegūt sev par ienaidniekiem, bet jācenšas viņus saistīt savā pusē, ja ne ar labu, tad ar viltību – kā ziņotājus.

II. Cīņa ar partizāniem mežos

14. Cīņa ar partizāniem mežos galvenāmkārtām var izpausties divējādi: **uzbrūkot** vai **uzglūnot**.

Kāds darbības veids katrā konkrētā gadījumā jāpielieto, izrietēs no apsvēruma par rīcībā esošo spēku stiprumu, meža raksturu un ziņām par partizāniem

Darbojoties mežā, vienmēr jāņem vērā, ka ienaidnieks var būt paslēpies kokos.

15. **Uzbrukumu** galvenāmkārtām varēs realizēt tikai mazākos mežos, bet lielākos masīvos tikai tad, ja rīcībā pietiekami stipri spēki, kas atļauj aktīvu darbību, vai arī precīzas ziņas par partizānu atrašanās vietu un stiprumu, t.i., kad nav jāpārmeklē viss mežs.

16. **Uzglūnēšana** jāizdara:

- ja ienaidnieka partizānus nav iespējams iznīcināt uzbrūkot, piem., lielā mežā;

- kad ir ziņas, ka ienaidnieks virzās vai virzīsies noteiktā virzienā;

- ja šis veids atkarīgi no apstākļiem ar mazāku risku sola labus panākumus.

17. Organizējot uzbrukumu, darbībai principā jābūt koncentriskai, lai nedotu ienaidniekam iespēju izvairīties.

Koncentriskas darbības var būt divējādas:

a) daļa vienību uzbrūk, bet otra daļa, izvīrējies līdz zināmai apvidus līnijai, ieņem pozīciju un neļauj ienaidniekam izvairīties no uzbrūkošo vienību iedarbības;

b) visas uzbrūkošās vienības virzās pret zināmu vietu – līdz ienaidnieka iznīcināšanai.

18. **Pirmā** darbības veida negatīvā puse, ka izšķirīgā momentā daļa spēku var atrasties bezdarbībā. Pozitīvās īpašības:

a) atsevišķo grupējumu darbību iespējams vieglāk saskaņot vietas un laika ziņā, novēršot nevēlamus pārpratumus;

b) var pielietot arī tad, kad ienaidnieka atrašanās vieta nav precīzi zināma;

c) ar mazākiem spēkiem var pārmeklēt arī lielākus mežu masīvus, kurus ar aizstāvēšanās līnijām (gar ceļiem, stīgām, izcirtumiem) var sadalīt mazākos iecirkņos, kurus tad savukārt ar frontālu uzbrukumu iztīrīt.

Otrā darbības veida negatīvās īpašības

a) uzbrukums mežā prasa lielus spēkus, jo sliktas pārredzamības dēļ uzbrukuma joslas vienībām šauras;

b) grūti ieturēt norādītos virzienus, kas iespējams vienīgi gar labiem orientieriem (ceļiem, stīgām, grāvjiem u.c.) un pēc azimuta;

c) ļābi jāzina ienaidnieka atrašanās vieta;

d) grūti saskaņot darbību vietas un laika ziņā, jo mežā apgrūtināta vadība un tādēļ nevar organizēt komplicētu manevru.

Pozitīvā puse: ja darbību izdodas saskaņot vietas un laika ziņā, tad izšķirīgā momentā tiek izmantoti visi spēki, kas nodrošina maksimālo uguns un trieciena spēku.

19. Pielietojot paņēmieni, kad daļa vienību uzbrūk, bet daļa ieņem pozīciju, darbība jā-saskaņo laika un vietas ziņā, nosakot, kad un kur vienībām jāieņem izejstāvoklis, kad jā-sāk uzbrukums, kad un kur jāieņem pozīcija.

Pozīcija jāveido atbalsta punktu līnijas veidā, kurā jānovieto galvenākartā automātiskie ieroči, sevišķi ložmetēji, bet uzbrukums jāizdara ar strēlniekiem. Atbalsta punktiem novērošana un uguns jāorganizē uz visām pusēm, bet galvenos šaušanas virzienus jākombinē flankējoši, lai segtu kaimiņu priekšieni vai vismaz saskaroties un neapdraudētu mūsu uzbrūkošo grupējumu.

- Šis darbības veids dod iespēju pārmeklēt lielāku mežu masīvu, ja tas ir kultivēts, ir stigas un izcirtumi.
20. Darbojoties mežā, kā aiz tām vienībām, kas uzbrūk, izvēršusās vaļējā ierindā, tā arī aiz tām, kas ieņem aizstāvēšanās pozīciju, jāvirza, resp., jāpatur neliela rezerve. Rezerve nepieciešama, lai pēc apstākļiem zināmā vietā varētu sakopot mūsu spēkus un panāktu pārsvaru vai arī novērstu ienaidnieka izlaušanās mēģinājumus tajās vietās, kur tas būtu sakoncentrējis savus spēkus.
21. Izdarot koncentrisku uzbrukumu, darbības saskaņošanai lietderīgi noteikt apaļveidīgus pakāpeniskos mērķus, kurus vienības pāriet noteiktā laikā.
Iekārtas veids atkarīgs no vienību lieluma, apvidus apstākļiem un ienaidnieka attāluma.
Principā sākumā jāvirzās kopā lielākām vienībām, izmantojot ceļus un stigas, bet, koncentriski tuvojoties mērķim, pakāpeniski jāsadala mazākās vienības, līdz beidzot, telpai ap mērķi sašaurinoties, mazākās vienības pāriet vaļējā ierindā.
Virzoties pa mežu, atsevišķai grupai jāizsūta patruļniekus redzes sakaros uz visām pusēm; grupām, kuru flanki pieslieti kaimiņiem, ieteicama šāda iekārta: strēlnieki virzās ķēdē, bet patšautenes apkalpe seko pret vidu aiz strēlniekiem; grupai, kuras flanks nav piesliets, jāorganizē flankā pusapļaveidīga apsardzība, izvirzot patruļniekus redzes sakaros, arī abos pēdējos gadījumos uz aizmuguri jānoorganizē apsardzība vai vismaz novērošana.
22. Koncentriskais uzbrukums, izņemot atsevišķus mazāku vienību pasākumus, izpildāms dienā, lai novērstu sajukumu un savstarpējus pārpratumus.
Naktī, zināmos gadījumos, vienības būs lietderīgi izvirzīt līdz izdevīgai līnijai, no kuras ar rīta gaismu sākt uzbrukumu.
23. Organizējot uzglūnēšanu, jāizvēlas vieta ar labu, kaut arī nelielu apšaudes lauku un, ja iespējams, aiz šaurumiem.
Pozīciju nav ieteicams ieņemt pašā šauruma galā, jo parasti arī partizāni, vismaz šādā vietā, virzīsies ar apsardzību, bet zināmā attālumā, lai iznāktu cauri visa partizānu grupa.
Pozīcijā vienības jācenšas novietot attiecībā pret ienaidnieku apņemošā puslokā, lai iegūtu flankēšanas iespēju un nogrieztu atkāpšanās ceļu. Lai apņemtu ienaidnieku, kaujai sākoties, apņemošos spārnus var pavirzīt lokveidīgi uz priekšu.

III. Cīņa ar partizāniem apdzīvotās vietās

24. Cīņa ar partizāniem apdzīvotās vietās var būt dažāda: atkarībā no rīcībā esošām ziņām, pašu un ienaidnieka spēku samēra un apdzīvotās vietas rakstura.
Atkarībā no minētajiem apstākļiem iespējami šādi darbības pamatveidi:
– uzbrukums;
– uzglūnēšana un
– vienkārši pārmeklēšana.
25. **Uzbrukums** jānoorganizē, ja ir ziņas, ka apdzīvotajā vietā atrodas aktīvai darbībai sagatavojušies partizāni un spēku samērs pieļauj uzbrukumu.
Lai neļautu sevi pārsteigt un neciestu velti zaudējumus, uzbrukums jānoorganizē arī tad, ja par apdzīvoto vietu nav nekādu ziņu un nav zināms, vai tur ir ienaidnieks vai ne.
Saprotams, ka uzbrukums nav jāorganizē, ejot cauri tādām vietām, kur parasti notiek satiksme un jau noorganizēta zināma kārtība.
26. **Uzglūnēšana** parasti jāorganizē tad, ja nav rīcībā pietiekami daudz spēku, lai, salīdzinot

ar apdzīvotās vietas lielumu un ziņām par ienaidnieku, varētu izdarīt uzbrukumu.

Uzglūnēšana jāorganizē tad, ja ir ziņas vai aizdomas, ka partizāni ierodas apdzīvotajā vietā pēc pārtikas un ziņām.

Uzglūnēšanu var pielietot arī pirms uzbrukuma, ielencot apdzīvoto vietu ar rīcībā esošiem spēkiem, lai neļautu partizāniem iziet, pirms pienāk pietiekami stipri spēki, kas var izdarīt uzbrukumu.

27. **Pārmeklēšana** parasti jāorganizē, kad ir ziņas, ka apdzīvotajā vietā atrodas paslēpušies atsevišķi partizāni vai citas šaubīgas personas un noslēpti ieroči.

Pārmeklēšanu lietderīgi izdarīt pēc zināma laika arī bez noteiktām ziņām, lai vietējie iedzīvotāji sajustu, ka partizānu pieturēšana vai pabalstīšana ir riskanta.

28. Uzbrukumam jābūt koncentriskam. Koncentrisko darbību iespējams realizēt divējādi:
- iebrūkot apdzīvotajā vietā vienlaicīgi no vairākiem virzieniem;
  - iebrukumu izdarot vienā virzienā, bet no pārējām pusēm apdzīvoto vietu ieslēgt ar vienībām, kuras ieņem pozīcijas uz vietas un ar uguni neļauj ienaidniekam izvairīties no uzbrūkošā grupējuma iedarbības.

Kā vienā, tā otrā gadījumā apdzīvotā vieta pirms uzbrukuma sākuma jāielenc. Uzbrukums, neielencot apdzīvoto vietu, pielaižams izņēmuma gadījumā, ja nav laika vai pietiekami daudz spēku. Arī šai gadījumā jācenšas darboties lokveidīgi – vismaz ar uguni.

29. Organizējot uzbrukumu, kājnieku smagie ieroči un pēc vajadzības arī patšautenes jānovieto pozīcijā, un strēlniekiem jāieņem izejstāvoklis.

Rūpīgi jāsaplāno kustība ar uguni, norādot šaušanas virzienus, resp., sektorus, un nosakot strēlniekiem kustības virzienus. Sevišķi svarīgi ir, ja iebrukumu izdara vienā laikā vairākos virzienos.

Apdzīvotajā vietā iebrukušajām priekšējām vienībām laiku pa laikam sava atrašanās vieta jānorāda ar gaismas signāliem.

30. Uguns bāzē novietotie ieroči uguni parasti atklāj tikai pēc tam, kad ienaidnieks to ir darījis, jo nekad nevar pilnīgi droši zināt, ka apdzīvotajā vietā tiešām ir partizāni, un nav vēlams likt nevajadzīgi ciest vietējiem iedzīvotājiem.

Pozīcijā esošajiem ieročiem bez tieša uzdevuma – uzbrukuma pabalstīšanas, jādod arī papildu uzdevums: uzbrūkošo vienību nodrošināšana no aizmugures.

31. Līdz ar iebrukumu apdzīvotajā vietā jāsāk atsevišķo ēku pārmeklēšana, lai novērstu apdraudējumu no aizmugures.

Ja katra ēka jāieņem ar kauju, tad pārmeklēšana jāizdara priekšējām vienībām, resp., cilvēkiem, līdz ar virzīšanos uz priekšu. Ja ienaidnieks novietojies tikai zināmā rajonā, resp., atsevišķās ēkās vai pie tām, tad pārmeklēšanu pašas priekšējās vienības var arī neizdarīt. Tām ieteicams pēc iespējas ātrāk ieņemt zināmu kvartālu, sasniedzot kādu šķērslu, dārzu, laukumu utt. un palikt uz vietas. Pārmeklēšana tad jāizdara citiem. Šo laiku var izmantot uguns bāzes pārvietošanai.

Pārmeklējot ēkas, sevišķa vērība jāpievērš bēniņiem un pagrabiem.

32. Organizējot uzglūnēšanu, ap dzīvoto vietu jānovieto slēpņi, galvenāmkārtām pie ceļiem, takām un grāvjiem ar tādu aprēķinu, lai būtu redzes un uguns sakari. Katrā vietā normāli jānovieto vismaz trīs cilvēki.

Slēpņi novietotajiem cilvēkiem jānovēro uz visām pusēm. Ja novēro tikai apdzīvoto vietu, tad ātri vien var pašus pārsteigt.

33. Organizējot pārmeklēšanu, apdzīvotā vieta vispirms ir jāielenc, izliekot posteņus. Lai nodrošinātu ieiešanu, jāizveido uguns bāze.

Sākot pārmeklēšanu, lielāku apdzīvoto vietu ieteicams sadalīt kvartālos, norobežojot vienu no otra posteņiem.

Sākot pārmeklēšanu, lietderīgi visus spēcīgos vīriešus izsaukt no ēkām, novietot vien-

- kopus uz ielas vai laukuma un noprasīt, vai nav paslēpti partizāni un ieroči. Daļu no viņiem izdalīt kā ķilniekus un darīt atbildīgus par sniegto ziņu pareizību.
34. Posteņu pienākums pārmeklēšanas laikā pārtraukt katru kustību, t. i., nedrīkst pieļaut ne ieiet, ne iziet no apdzīvotās vietas, ne arī pāriet no viena kvartāla uz otru. Posteņiem jānovēro uz visām pusēm, lai neļautu pārsteigt sevi un tos, kas izdara pārmeklēšanu.
35. Visu apdzīvoto vietu var neielenkt tikai tad, ja noteikti zināma partizānu atrašanās vieta. Tomēr nav jāaizmirst, ka nevienam vietējam iedzīvotājam nevar pilnīgi uzticēties. Bez tam, ja tuvojas apdzīvotai vietai bez ielenkšanas, partizāni var tikt brīdināti, un tie var izbēgt vai arī sagādāt pašiem pārsteigumu.
36. Izdarot pārmeklēšanu, atsevišķām grupām jādod konkrēts uzdevums, norādot atsevišķas ēku grupas vai virzot gar ielu, resp., ceļu malām. Ja pārmeklē katru ēku, tad pie pārmeklēšanas cilvēki jāsadala divi daļās. Viena daļa vispirms ēku ielenc, un tikai tad otra daļa ieiet ēkā.
37. Ielencējiem ļoti uzmanīgi jānovēro durvis, lūkas utt. un jābūt gataviem momentā atklāt uguni. Visiem pārmeklēšanas laikā ēkā esošiem jānodrošinās pret pārsteigšanu no ārpuses. Ielencējiem nav jānovietojas pie pašas ēkas, bet gan zināmā attālumā, lai būtu labāka novērošana un šaušana.
38. Ieiešanā ēkā jāizdara ļoti uzmanīgi. Ēkā jāiet normāli trijiem vai vismaz divi cilvēkiem kopā. Ieročiem jābūt pilnīgā šaušanas gatavībā, un vienam lietderīgi turēt rokā mešanai sagatavotu rokasgranātu. Ja ir kāds vietējais iedzīvotājs, tad lietderīgi likt durvis attaisīt tam, bet pašiem šai momentā nostāties sāņus. Ja vietējā iedzīvotāja nav, tad viens no pašiem strauji atrauj durvis un atlec sāņus. Ja pēc durvju attaisīšanas nav šāviena, strauji ieiet iekšā. Pirms ieiešanas var arī, zemu noliecies, paskatīties iekšā, jo telpā esošie normāli šauj krūšu augstumā. Ja pēc durvju attaisīšanas ir šāvieni, nekavējoties mest rokasgranātu, pašiem, pēc apstākļiem, skriet ārā vai arī sprādziena brīdī slēpties, pēc tam mesties istabā. Līdzīgi jārikojas, pārejot no telpas telpā.
39. Ja pa ēku jāatklāj uguns, tad vispirms tā jāvērs pret durvīm un logiem, kā arī citām vietām, kuras iekšā esošie var izmantot šaušanai. Koka ēkās pēc tam uguns jāpārnes zem logiem, apmēram grīdas augstumā, jo zem uguns cilvēks parasti cenšas pieplakt pie zemes, resp., grīdas. Ja iespējams, jāsviež pa logiem rokasgranātas. Ja ienaidnieks aizstāvas mūra ēkā, tad uguns jāvērs pret logiem un durvīm. Uguns aizsegā atsevišķiem cilvēkiem jāpavirzās granātas sviediena attālumā un jāiesviež tās ēkā. Ja rīcībā ir šauteņu granātas vai granātmetēji, tad no neliela attāluma, precīzi tēmējot, jāšauj logos un durvis. Apšaudot ēkas, izdevīgi pielietot aizdedzinātāju municiju. Kad ēkā esošais ienaidnieks uguni pārtraucis, jāsāk tās pārmeklēšana. Līdzīgi jārikojas arī tad, kad, uzbrūkot vietai, jāieņem katra atsevišķa ēka.
40. Pārmeklējot sīkāk telpas un citas vietas, ja ir klāt vietējie iedzīvotāji, pašiem nevajag nodarboties ar dažādu priekšmetu pārcilāšanu, bet to pavēlēt darīt vietējiem un pašiem ar šaušanai gatavu ieroci rokā sekot darbam.

IV. Noslēgums

41. Virzoties pa partizānu apdraudētu rajonu, vienalga, vai tas būtu mežs, apdzīvota vieta vai pat atklāts lauks, vienmēr jābūt uzmanīgiem, vienmēr jātur acis vaļā un ieroči lie-

- tošanas gatavībā, jo ienaidnieka partizāns, parasti labi segts un maskēts, pielaiž savu pretinieku vistuvākā attālumā (uz dažiem metriem), lai tad to droši iznīcinātu; bieži vien partizāni izliekas par kritušiem vai, labi noslēpušies, palaiž sev garām, lai no murgurpuses raidītu šāvieni.
42. Atsevišķām partizānu apkarotāju vienībām, novietojoties vai virzoties segtā apvidū, vienmēr jāveido iekārta ar aplaveidīgu apsardzību uz visām pusēm, jo partizānu apkarotājs arī pats var ātri nokļūt apņemtā vai ielenktā stāvoklī.
43. Lai neatklātu savus nolūkus, ieturētu slepenību un panāktu pārsteigumu, partizānu apkarotājus nedrīkst ilgi novietot vienā noteiktā vietā. Tiem parasti piešķirams darbības iecirknis, kurā partizānu apkarotāji, pēc vajadzības, novietojas un pārvietojas. Tie nedrīkst izpaust, cik ilgi paliks uz vietas, kad un kur aizies, jo pretējā gadījumā ziņas var aiziet ātrāk par pašiem.
44. Pārejot no vienas apdzīvotas vietas uz otru, kā arī darbojoties mežā, atsevišķos gadījumos var izlietot vietējos iedzīvotājus kā ceļvežus. Tikai nedrīkst aizmirst, ka viņu rīcība vienmēr ļoti rūpīgi jāseko un nedrīkst ciest slepenība.
45. Cīņa ar partizāniem ir asa un ātra, un bieži vien ar pārdrošību var gūt labus rezultātus. Bet starp ātrumu un pārdrošību, no vienas puses, un vieglprātību, no otras puses, ir maza atšķirība. Katra priekšnieka pienākums ir šo atšķirību stingri ievērot, lai velti neietu bojā cilvēku dzīvības. Lai novērstu savstarpējās sadursmes, katrai atsevišķai darbībai vai posmam jānosaka parole.
46. Augstāk minētie norādījumi domāti cīņai ar mazākām partizānu grupām. Ja paredzama sadursme ar lielākām vienībām, tad jārikojas, kā parastos kaujas uzdevumus pildot, tikai jāņem vērā iespējamais apdraudējums no visām pusēm, jo kaimiņu parasti nebūs.

Militāro terminu definējumi

Zemāk minētiem terminiem piešķirta sekojoša nozīme.

- Aizklājs – ir nelielu vienību veidots ešelons, kura uzdevums maldināt ienaidnieku un aizkavēt tā izlūkošanas ieskatīšanos savējo galveno spēku iekārtā.
- Aizliedzoša uguns – ir uguns, vērsta uz ceļiem, tiltiem un šaurumiem, nolūkā noliegt ienaidnieka kustību un darbību apšaudāmā vietā.
- Aizsardzība – drošības soļi, kuru galvenais nolūks pasargāt karaspēku no zaudējumiem un apgrūtināt ienaidnieka gaisa un zemes spēku izlūkošanu. Galvenie aizsardzības veidi ir gaisa aizsardzība, pretķīmiskā aizsardzība, aizsardzība pret kaujas ratiem un maskēšanās.
- Aizstāvēšanās plāns – ir darbības plāns, ko sastāda katras vienības komandieris, lai aizstāvēšanās kauja noritētu saskaņā ar viņa nolūku un lai izsargātos no pārsteigumiem.
- Aizstāvēšanās pozīcija – apvidus josla, kuru karaspēks ieņem vai paredz ieņemt aizstāvēšanās kaujas izcīnīšanai.
- Apgāde – karaspēka apmierināšana ar visu vajadzīgo dzīvei un kaujai. Apgāde ietver sevī iegādi un piegādi.
- Apiešana – vienības darbība ienaidnieka flankā vai aizmugurē, apmēram stateniskā virzienā pret tā aizmugures satiksmes ceļiem.

93. dok. Vācijas okupācijas varas virsmežziņa brīvkuņa fon Firstenbergā 1944. gada 26. aprīļa norādījumi par sadarbību ar vietējiem mežu darbiniekiem cīņā pret bandītismu.

Avots: LVA, 53. f., 1. apr., 9. lieta, 44.–45. lp. Apstiprināts rokraksts.

III Fa Ha AZ.XI Aa.

Noraksts
26. aprīlī 44

Mežkopības un koksaimniecības priekšnieka kungam
Rīgā,
Blaumaņa ielā 5a.

Saturs: bandītisms.

Pēdējā laikā vairojas ziņojumi, ka Latgales, bet nu jau arī Vidzemes un Zemgales virsmežniecībās turpina pieaugt bandītisms un ka vietām gandrīz apstājusies koku izciršana un izvešana, jo darbos iesaistītos iedzīvotājus terorizē bandīti. Kā no Mežu departamenta ziņojumiem izriet, bīstamos apjomos ir pieņēmušies arī uzbrukumi mežniecību ierēdņiem un laupīšanas gadījumi mežniecību mājām.

Tomēr daži virsmežziņi ļauj šiem notikumiem ne tikai netraucēti turpināties, bet arī noraida mežsargu apbruņošanu ar kara šautenēm, apgalvojot, ka tas bandītus vairāk satracinās un tā varētu mežniecību ierēdņi vēl vairāk tikt apdraudēti.

Turpretī tajās virsmežniecībās, kur visi mežniecības ierēdņi ir apbruņoti un kāds enerģisks virsmežzinis vai mežzinis organizējis jau no sākuma aktīvu atvairīšanu un kārtēju ziņojumu un patruļu dienestu, ir izrādījies, ka ir iespējams arī apdraudētos novados ne tikai izcirst un izvest kokus, bet ka taisni ar mežniecību ierēdņu akciju bandītiem var nodarīt tik jūtamus zaudējumus, ka viņi no šī novada izvairās vai paliek uzmanīgāki un caur to zaudējumi mežniecību ierēdņu starpā un laupīšanas uzbrukumi mežniecību ēkām kļūst retāki nekā tur, kur nekas netiek darīts un bandīti mežā jūtas kā mājās.

Bet arī tad, ja aktīvā apkarošanā katrs atsevišķais uzņemas uz sevi lielākas briesmas, tā jāizdara, jo briesmas pieaug, un ne tikai karavīriem frontē, bet arī katram savā vietā ir pienākums savu dzīvību cīņā pret boļševismu nesaudzēt. Taisni katram latvietim mājās šis pienākums pret savu tautu un fronti ir lielāks kā jebkad. Jo tuvāki fronte ir pienākusi Latvijas robežām un jo lielāki ar to ir militārie zaudējumi, kādus var bandīti sagādāt, jo aktīvāki viņi paliks un jo intensīvāk viņi tālāk mēģinās izplesties un mežos nostiprināties.

Tāpēc tagadējos kara apstākļos ir nepieciešami vajadzīgs, ka augstākās zemes vietējās pārvaldes mežniecības iestādes apzinās briesmas un viņām uzlikto lielo atbildību par to, kas viņu mežos notiek un no viņu ierēdņiem tiek nokavēts, lai tad ar visu savu autoritāti un lielāko aktivitāti uzsāktu bandītu apkarošanas veicināšanu ne tikai pie saviem ierēdņiem, bet arī pie visām pārējām zemes vietējām dienesta vietām.

Manās dienesta varas robežās saskatu par visnepieciešamākiem šādus līdzekļus:

1. Kur tas vēl nav darīts, izsniegt visas apgādātās lietojamās kara šautenes apdraudēto joslu virsmežniecībām, lai pietiktu visu uzticamo mežsargu apbruņošanai.
2. Visiem mežniecību ierēdņiem dot nepārprotamu rīkojumu apmēram ar šādu saturu:
  - a. Piegādātās kara šautenes ir tūlīt līdz ar munīciju izsniedzamas uzticamiem mežsargiem un, ja mežsarga mājā dzīvo arī kāds uzticams meža strādnieks, tad arī tam.

~~Tulkots no vācu valodas.~~

Noraksts.

26. aprīlī 44. 44

III P. Nr. AZ. XI Aa.

PA / Fr.

Mežkopības un koksainiecības priekšnieka kungam

Rīgā.

Blāznaga ielā 5a.

Satura: bandītisms.

Pēdējā laikā vairojas ziņojumi, ka Latgales, bet jau arī Vidzemes un Ziemeļ Kurzemes virsmēniecībās turpina pieaugt bandītisms un ka vietām gandrīz apstājies koku izciršana un izvešana, jo darbos iesaistītos iedzīvotājus terorizē bandīti. Kā no mūsu departamenta ziņojumiem izriet, ir arī bīstamas apjomes pieņemšies uzbrukumā mežniecību ierēdņiem un laupīšanas gadījumā mežniecību mājās.

Neskatoties uz to daži virsmēnieki ļauj šiem notikumiem ne tikai ne traucēti turpināties, bet arī noraida mežsarga apbrūpošanu ar kāja šautenēm, apgalvojot, ka tas bandītas vairāk satracinās un tā varētu mežniecību ierēdņi vēl vairāk tikt apdraudēti.

Turpretī tajās virsmēniecībās, kur visi mežniecību ierēdņi ir apbrūpoti un kāds enerģisks virsmēnieks vai mežsargs organizējis jau no sākuma aktīvu atvairīšanu un kārtīgu ziņojumu un patruļu dienestu, ir izrādījies, ka ir iespējams arī apdraudētos novados ne tikai izcirst un izvest kokus, bet ka tālasi ar mežniecību ierēdņu akciju bandītiem var nodarīt tik jūtamus sandzījumus, ka viņi ne šī norāda izvairīs vai paliek uzmanīgāki un saar to sandzējumi mežniecību ierēdņu starpā un laupīšanas uzbrukumā mežniecību ēkām kļūst retāki, nekā tur, kur nekā netiek darīts un bandīti mežā jūtas kā mājās.

Bet arī tad, ja aktīvā apkarošana katrā atsevišķais apgabalā uz sevi lādēlākas briesmas, tā ir jāizdara, jo briesmas pieaug, un ne tikai ka-reivīva frontē, bet arī katrām savā vietā ir pienākums savu dzīvību cīņā pret bolševismu nesaudzēt. Tāpat katrām latvietim mājās šis pienākums pret savu tautu un fronti ir lielāks kā jebkad. Jo tuvāki fronte ir pienākumi Latvijas robežām un je lielāki ar to ir militārie sandzējumi, kādus var bandīti sagādāt, jo aktīvāki viņi paliks un jo intensīvāk viņi tālāk mēģinās izplesties un mežos nēstāpināties.

Tāpēc tagad jānosaka apstākļos ir nepieciešami vajadzīgi, ka augstākās zemes vietējās pārvaldes mežniecības iestādes apzinās briesmas un viņām uzlikta liela atbildība par to, kas viņu mežos nētiel un no viņu ierēdņiem tiek nokavēts, lai tad ar viņu savu autoritāti un lielāko aktīvitāti uzskatu bandītu apkarošanu veicināšanu ne tikai pie saviem ierēdņiem, bet arī pie visām pārējām zemes vietējām dienesta vietām.

Manās dienesta varas robežās uzskatu par pienācīgiem šādas līdsekļus:

1. Kur tas vēl nav darīts, izdoti visos apgabalos līdsekļus kā šantēnē apdraudēto jebku virsmēniecībām lai pērtikta viņu usticēme mežsarga apbrūpošanai.

2. Visiem mežniecību ierēdņiem dot nepārprotamu rīkojumu apbrūn ar šādu saturu:

a) piegādātās kājas šantēnē ir tālās līdās ar mežniecību iznīcināšanas usticēmes mežsargiem un ja mežsarga mājā dzīve arī kāds usticēms mežā strādnieks, tad arī tam.

b) aktīvā banda apkarošana ir viņu dienesta pienākums mežniecības ierēdņu dienesta pienākums, tā jānosargā virsmēniekiem un tā pastāv viņu dienestā un cīņā ar ierēdņi. Ja virsmēnieks nav spējīgs šajā svarīgajā kāja norīkojumā savu virsmēniecību pārstāvēt, tad viņam šāds gādījums virsmēniecības ierēdņu jānosargā mežsargiem, kuri šajā apjomā pārstāvēs virsmēniecību.

Novērošanas un viņu dienesta virsmēnieku jānosargā ļoti rūpīgi, jo no svāra ir, lai ziņojumi šīs un citi mežā virsmēniecības vai mežniecības centrālās ziņojumu saņēmējam vietā, kurā tad dot

- b. Aktīvā bandu apkarošana ir **visu dienestu pakāpju mežniecības ierēdņu dienesta pienākums**. Tā jāorganizē virsmežziņiem, un tā sastāv no **ziņojuma dienestā un cīņas ar ieroči**. Ja virsmežzinis nav spējīgs šajā svarīgajā kara norīkojumā savu virsmežniecību pārstāvēt, tad viņam šādā gadījumā virsmežniecības ierēdņiem jānorāda mežzinis, kurš šajā apjomā pārstāvēs virsmežniecību.

Novērošanas un ziņu dienests virsmežzinim jāorganizē ļoti rūpīgi, jo ir svarīgi, lai ziņojumi ātri un droši nonāk virsmežniecības vai mežniecības centrālā ziņojumu savākšanas vietā, kura tad dod tālākos rīkojumus. Lielāko tiesu gadījumos būs pareizi, ka, ņemot vērā noklausīšanos iespēju, atteiksies no telefona. Katrā gadījumā no sarunām caur centrālēm un publiskiem vadiem.

Virsmežzinis, mežzinis vai vec. mežsargs, pie kura ierīkota vietējā ziņojumu savākšanas vieta, uzņems sakarus ar attiecīgo vietējo iestādi, kura piekritīga tālāko novērojumu vai apkarošanas izdarīšanai, un tam jābūt nepārprotami norunātam, pie kura viņš griežas. Parasti tas būs tuvākais SD punkta vadītājs novērojumiem un izziņām, un apkarošanas norīkojumiem atkal tuvākā augstākā policijas iestāde vai ortskomandantūra, bet tikpat labi tas var būt vietējais palīgpolicijas vadītājs, ja mežzinis pazīst viņu un viņa vīrus kā uzticamus, kuram sniedz ziņojumu tālāk.

Ziņojumu dienestā ir svarīgi, ka sīki ziņo ne tikai par faktiski konstatētām bandām, viņu stiprumu, apbruņojumu, uzturēšanos vai paredzamo pārvietošanās virzienu un par novērojumu laiku, bet ka tiek ziņots katrs novērojums, kad vispār tikai mežā parādās kāds svešinieks vai kāds izturas aizdomīgi, klausīniet par noskaņojumu pret bandītiem un bojševīkiem vai mēģina tiem radīt labvēlīgu noskaņojumu. Tādējādi savlaicīgi varēs atklāt un padarīt nekaitīgus bandītu pirmos propagandistus, spiegos un ceļa sagatavotājus.

Par tiešu cīņu ar ieročiem atsevišķiem mežniecības ierēdņiem var būt runa, tikai sastopoties ar atsevišķiem bandītiem un mazākām grupām.

Bet tā var kļūt iedarbīga arī pret lielākām bandām, ja mežzinis vai vec. mežsargs, vai kurš cits, kas atrodas centrālā ziņu savākšanas vietā, ātri savāc vairākus apbruņotus mežsargus vai meža strādniekus vai arī kaimiņus, kuriem kā palīgpolicistiem ir ieroči, un uzbrūk bandītiem. Šādas cīņas taktika, kas prasa vislielākā mērā visu mednieka mākslu un viltību pielietošanu, ir daudziem no partizāņu cīņu laikiem 1919. un 1940. gadā pazīstama un vajag būt sevišķi piemērota mežkopjiem un medniekiem. Līdzās izsekošanas un uzglūnēšanas mākslai vēl jāņem vērā, ka ieroči jālieto bez kavēšanās. "Kas ātrāk šauj, tas ilgāk dzīvo." Apbruņoti nepazīstami vīri, kas klejo apkārt pa mežu, reti būs nevainīgi, un, ja pat arī cietis nevainīgs, kas aizdomīgi izturējies, par to netiks sagādātas mežniecības ierēdņiem nekādas nepatikšanas.

Attiecībā uz pensiju un ģimenes apgādību gadījumā, ja kāds mežniecības ierēdnis vai meža strādnieks, atrodoties bandītu apkarošanas norīkojumā, tiek ievainots vai nonāvēts aktīvā cīņā vai ziņojumu dienestā, viņam vai viņa ģimenei ir tiesības uz apgādi, neskatoties uz to, vai viņš palīgpolicijā ir vai nav sastāvējis. Drīzumā Jums piesūtīs attiecīgu Ostlandes reichskomisāra (RKO) dekrētu par vietējo iedzīvotāju zaudējumiem, kuri bijuši nonāvēti kopējās kara vešanas interesēs.

Ja nākotnē mazākas bandas, par kādām pagaidām ar nedaudz izņēmumiem ir runa, vēl turpinās kādas virsmežniecības visu novadu terorizēt un ar to kavēt izciršanas un izvešanas darbus, tad to nevarēs attaisnot tikai ar virsmežziņa darbību, bet gan tas jāuzskata kā atteikšanās sevišķi svarīgā nozarē, kāda ir mežkopības pašai aizsardzība pret bandītiem, un no tā jāvelk konsekvences. Tā kā mežs parasti sagādā bandītiem paslēptuvi, tad mežkopim, kurš pieradis ievērot visus trokšņus mežā un prot piezagties meža zvēriem, ir visas priekšrocības un izdevības sekmīgi līdzdarboties aktīvā bandītu apkarošanā, un tas viņam jādara katrā gadījumā ar visiem spēkiem.

Ka bandīti var mēnešiem ilgi mežā apdzīvot bunkuru, bet mežsargs par to neziņo, ir pilnīgi neiespējama lieta, un turpmāk tā vairs nedrīkst atkārtoties. Šādos gadījumos neka vējoties jāuzsāk izmeklēšana un jākonstatē, vai šeit jārunā par mežsarga vienaldzību, bailību vai simpātijām pret bandītiem.

Visos gadījumos, kur pastāv aizdomas par simpātijām pret bandītiem, jārikojas ar vislielāko asumu, lai būtu drošība, ka bandu apdraudētajos novados visi virsmežniecības ierēdņi būtu uzticami un tiktu aizkavēti, ka patiesi aktīvie ierēdņi tiek neuzticamo ierēdņu nodarījumu dēļ padoti briesmām.

Ar kārtības policijas pavēlnieku, ar SD un ar Latvijas drošības apgabala komandantu ir sīki pārrunāta mežkopības paš aizsardzības lielāka aktivizēšana un visām ārējām nodaļām norādīts par kopdarbību un atbalstīšanu. Tāpat tiek turpinātas tālākas apspriedes ar vācu policijas karaspēku un SS-ieroču dienesta vietām, lai atrastu tālākas iespējas mežkopības paš aizsardzības pastiprināšanā. Tomēr arī Mežu departamentam no centra ir pašam spēcīgāk jāorganizē cīņa ar bandām un par to jāiestājas.

Tieši arī zemes vietējās pārvaldes iestādes, ārpus policijas, var daudz darīt atvairīšanas aktivizēšanai, ja tās vienmēr dara uzmanīgas uz briesmām, kuras vispirms izplatās mežā. To darīt var vai nu pirmais ģenerāldirektors ar norādījumiem, vai pie zemniekiem lauksaimniecības ģenerāldirektora propaganda.

Mežniecības darbinieki ir kā pirmie tam nolūkam aicināti, lai par to rūpētos, ka visi līdzekļi tiktu pielietoti, lai atsvabinātos no nevēlamiem iemītņiem mežos, un es sagaidu, ka Mežu departamenta norādītā virzienā ieslēgsies ar visu enerģiju un steidzamību.

Uzskatu par pareizu, ka šajā lietā vajadzīgie norādījumi tiktu doti no mežu inspektoru, virsmežziņu vai mežziņu kungiem pēc iespējas mazāk rakstiski, bet galvenā kārtā mutiski.

Līdz š. g. 10. maijam lūdzu paziņot, kādi rīkojumi doti.

Uzdevumā
parakstījis Frhr. v. Fürstenberg,
Forstmeister¹

Der Kommandeur der Ordnungspolizei
Bei SS – und Polizeiführer Lettland
- Abt. I a -

Rīgā, 10. maijā 1944.

Iepriekšējo norakstu ar blakus novilkumu piesūtu apriņķu policijas priekšniekiem zināšanai.

Jāuzņem sakari ar virsmežniecībām un tām padotām vietām, lai būtu nodrošināta aktīva bandu apkarošana mežos arī pie atsevišķu bandītu parādīšanās.

Sadalīts:

Pārstāvībā
parakstījis (Felgenhaner)
Apstiprināts /paraksts/ Major der Schutzpolizei.
/paraksts/
Hauptn. d. Schutzpolizei

Tulkojuma pareizību apliecina:

/paraksts/
(J. Grande)
Tulks

¹ Brivkungs fon Firstenbergs. Virsmežzinis. – *Tulk.*

I un II iecirkņa priekšniekiem.

Nosūtu iepriekšējo tulkojumu par bandītisma apkarošanu Jums zināšanai un sadarbības nodibināšanai ar vietējiem mežu darbiniekiem sekmīgākai bandītisma apkarošanai.

Kuldīgā, 1944. g. "31." maijā Nr. II. d. 654.

(Pltn. Vēveris).

Aprinča priekšnieks

(6. Latv. pol. ltn. J. Žagars)

Darbvedis

94. dok. Vācu Sevišķās tiesas Rīgā 1944. gada 13. aprīļa sēdes lēmums par Imanta Sudmaļa un Džema Bankoviča sodīšanu ar nāvi par atentāta organizēšanu 1943. gada 13. novembrī Rīgā, Doma laukumā.

Avots: VFA, 58. f., KS 10/44. Tulkojums no vācu valodas.

KS 10/44

Noraksts apstiprināts

Vācu tautas vārdā!

Krimināllieta pret

1. Redaktoru Imantu Sudmali, dzimušu 1916. gada 18. martā Cēsīs, ir latviešu tautas piederīgais, precējies, bez noteiktas dzīvesvietas, šajā lietā apcietinājumā kopš 1944. gada 10. februāra, iepriekš sodīts.
2. Skolnieku Džemu Aleksandru Bankoviču, dzimušu 1925. gada 23. martā Rīgā, ir latviešu tautas piederīgais, neprecējies, pēdējā dzīvesvieta Rīgā, Ā. Hitlera ielā 70-13, iepriekš nav sodīts, šajā lietā apcietinājumā kopš 1944. gada 18. februāra par spridzināšanas atentātu.

Vācu Sevišķās tiesas sēdē Rīgā, 1944. gada 13. aprīlī, piedalījās:

- tieslietu padomnieks Šics (*Schütz*) priekšsēdētājs;
- Dr. Bolenšterns (*Bolenstern*) un valdības padomnieks Šmiclers (*Schmützler*) kā piesēdētāji;
- prokurors Dr. Šēfers (*Schäfer*), prokuratūras ierēdnis.

Apsūdzētie Sudmalis un Bankovičs kopīgi, ar nodomu lietojot sprāgstvielu, izraisīja triju cilvēku nāvi un divu cilvēku ievainošanu. Viņi varēja paredzēt šīs ricības sekas. Viņi par noziedzīgo sprāgstvielu lietošanu tiks sodīti ar nāvi pēc 1884. gada 9. jūnija likuma 5. panta 1. un 3. daļas par sprāgstvielu lietošanu.

Viņiem tiek atņemtas pilsoņu tiesības uz visu mūžu.

Viņiem jāapmaksā tiesas procesa izdevumi.

Pamatojumi.

Vainīgā personība.

Apsūdzētais Sudmalis dzimis Cēsīs, ir skolotāja dēls un ir latviešu tautas piederīgais. No 1920. gada audzis Liepājā. Pēc pamatskolas beigšanas vienu gadu apmeklēja ģimnāziju Jelgavā un no 1930. gada tehnikumu Liepājā, lai kļūtu par mehāniķi. Nobeiguma eksāmenu nav kārtojis. Jau 15 gadu vecumā viņš pievienojās komunistiskajai organizācijai un kļuva par tās biedru, jo viņš gribēja tehnikuma skolēnus pievienot komunistiskās organizācijas šūniņai. 1933. gada augustā tika sodīts ar 4 gadiem soda labošanas iestādēs par nelegālo darbību toreizējā Latvijas Komunistiskajā partijā,¹ kas bija aizliegta, bet, ņemot vērā viņa jaunību, cietumsods tika samazināts uz 3 gadiem. Cietumsodu viņš izcieta no 1933. līdz 1936. gadam.

Pēc tam viņš sākotnēji bija Liepājā, vēlāk Rīgā, kur strādāja gadījuma darbus. 1938.-1939. gadā 18 mēnešus atradās militārajā dienestā 2. Vidzemes kājnieku pulkā. Arī pēc mi-

¹ Tā tekstā. – *Sast.*

litārā dienesta izbeigšanās viņš atkal strādāja gadījuma darbus Liepājā.

Jau šajā laikā viņš nodarbojās ar nelegāla komunistiska laikraksta izdošanu. 1940. gada janvārī viņu apcietināja, atkal brīvību ieguva sakarā ar krievu-padomju armijas ienākšanu, kas okupēja zemi. Pēc tam viņš bija laikraksta „Liepājas Komunisti”² redaktors.

Kad sākās karš 1941. gadā, viņš bēga no Liepājas un ar viltotu dokumentu palīdzību atrada patvērumu Bauskas apriņķī, kur strādāja par laukstrādnieku pie kāda zemnieka; šeit viņš uzturējās 8 mēnešus.

Okupācijas laikā viņš vienlaikus bija Komunistiskās partijas Liepājas apriņķa komitejas sekretārs un Latvijas Komunistiskās jaunatnes savienības Centrālkomitejas loceklis. Tādējādi viņš kopā ar padomēm līdzdarbojās nacionāli noskaņoto latviešu aizvešanā uz Padomju Krieviju.

Apsūdzētajam izdevās caur fronti nonākt Krievijā, tur viņš uzturējās apmēram 3 mēnešus. Viņš saņēma no Maskavas Komunistiskās partijas Centrālkomitejas³ uzdevumu atkal atgriezties Latvijā, lai organizētu teroristisku grupu.

Apsūdzētais ir precējies – viņa sieva ar 6 un 3 gadus vecajiem bērniem dzīvo Padomju Krievijā. 1943. gada jūlijā apsūdzētais atgriezās Latvijā.

Arī apsūdzētajam Bankovičam, neskatoties uz viņa jaunību, jau ir sakars ar Komunistisko partiju. Viņa tēvs bija muitas ierēdnis Rīgā, kurš, būdams vecs Komunistiskās partijas biedrs, kopā ar boļševikiem 1940. gadā, kad izcēlās karš, atstāja Latviju.

Viņš [Dž. Bankovičs] 1941. gadā kļuva par jauniešu Komunistiskās partijas⁴ biedru. Ar latvietes Jurgelānes kundzes starpniecību viņš nāca sakaros ar apsūdzēto Sudmali. Augusta sākumā Miķelsones kundzes dzīvokli (Rīgā) viņš tika iepazīstināts ar Sudmali.

Rīcības priekšvēsture.

1943. gada jūlijā apsūdzētais Sudmalis atnesa līdzī krievu izcelsmes spridzekli ar angļu kapsulu un laika degli no Krievijas, kuru viņš vispirms nodeva uzglabāšanā savas pazīstamās saimnieces dēlam Bauskas apriņķī 1943. gada augustā.

Apmēram 2 mēnešus pēc tam, kad viņš jau bija pazīstams ar līdzapsūdzēto Bankoviču, viņš viņam uzticēja to, ka viņam pieder spridzeklis. Viņš nodeva spridzekli Bankovičam un apmācīja viņu, kā lietot šo spridzināmo lādiņu.

Viņš tam parādīja, kā vajag uzstādīt laika degli, lai lādiņš varētu eksplodēt. Turklāt viņš stāstīja arī par spridzekļa lādiņa sevišķo bīstamību un izstāstīja, ka spridzekļa lādiņš darbojas nekavējoši, kad tas aizdegas kādas personas tuvumā 2m attālumā. Sudmalis Bankovičam gan nedeava kādu noteiktu uzdevumu, bet viņš domāja, ka Bankovičs labāk varētu aiznest sprāgstvielu uz uzņēmuma noliktavu, lai tā aizdegtos.

Bankovičs neveica šo uzdevumu, bet atstāja spridzekli savas mātes dzīvoklī vannasistabā.

Rīcība.

1943. gada 13. novembrī Rīgā, Doma laukumā, bija sarīkota Latvijas Arodbiedrību apvienību demonstrācija, kura bija visu strādājošo latviešu protests pret sabiedroto un Padomju Maskavas konferencē pieņemtajiem lēmumiem.

1943. gada 12. novembrī un 13. novembra priekšpusdienā pirms demonstrācijas Doma laukums tika izpušķots ar karogiem; Doma laukumā netālu no aptiekas Šķūņu ielā tika uzstādīta koka tribīne. Par demonstrāciju uzzināja apsūdzētais Sudmalis. Viņš saskatīja šeit izdevību – kā viņš zināja, Bankovičs vēl nav iedarbinājis spridzekli, lai aizkavētu sapulces

2 Laikraksta „Komunisti” redaktors Liepājā. – *Sast.*

3 LKP(b) CK. – *Sast.*

4 Latvijas Ļeņina komunistiskās jaunatnes savienība. – *Sast.*

noturēšanu. Viņš informēja par šo plānu apsūdzēto Bankoviču, kam deva uzdevumu spridzekli tā novietot Doma laukumā, lai notiktu demonstrācijas traucējums. Viņš Bankoviču pamācīja, ka spridzeklis jānovieto tribīnes tuvumā. Vēlāk viņš tam piedāvāja paņemt līdzī Valtera sistēmas pistoli, kuru Bankovičam varbūt vajadzētu gadījumā, ja Doma laukums tiks apsargāts. Taču Bankovičs atteicās no šī piedāvājuma.

Pēc uzdevuma došanas Sudmalis pirmais atstāja apsūdzētā Bankoviča mātes dzīvokli, kamēr tas kāda Skreijas pavadībā ap 17:30, paņemot līdzī spridzekli, atstāja dzīvokli. Abi devās uz Doma laukumu, lai sameklētu piemērotu vietu spridzekļa novietošanai.

Bankovičs nevarēja izšķirties. Viņš devās uz skolu, kas atradās Lazaretēs ielā, uz nodarbibām, kuras ap plkst. 21 beidzās. Pēc tam vēlreiz viens pats gāja uz Doma laukumu. Turpeļā viņš ielika spridzekli atkritumu kastē Bastejkalna tuvumā. Doma laukumā pie aptiekas, tiešā tribīnes tuvumā, viņš atrada skārda atkritumu kasti, kur varētu spridzekli novietot. Viņš izšķīrās ielikt spridzekli šajā atkritumu kastē. Sudmalis viņu bija informējis, ka laika deglis var iedarboties tikai pēc noteikta brīža, tālāk viņš nolēma nākamajā rītā ap plkst. 4–5 spridzekli aiznest uz Doma laukumu un uzstādīt laika degli tā, lai eksplozija notiktu laikā starp plkst. 10 un 11. Viņš devās uz savas mātes dzīvokli, kuru sasniedza ap plkst. 22.

Savu priekšlaicīgo atgriešanos dzīvoklī viņš slēpa, samelojot mātei. Nākamajā rītā ap plkst. 4 un 5 viņam vajadzēja būt stacijā, lai tur satiktu paziņu, kas nodeva darba apliecinājumu. Nākamajā dienā starp plkst. 4 un 5 (13. 11. 1943.) Bankovičs devās uz Bastejkalnu, no atkritumu kastes paņēma tur paslēpto spridzekli un atbilstoši Sudmaļa norādījumiem ielika laika degli, lai spridzeklis eksplodētu apmēram pēc 5 stundām. Turklāt deglis bija jāiedarbina, ko viņš veica pa ceļam uz Doma laukumu pa Smilšu ielu, ar sava ķermeņa siltumu uzsildot spridzekli. Doma laukumā, kurš, tāpat kā priekšvakarā, netika apgaismots, Bankovičs kārtīgi sagatavoto spridzekli ielika skārda kastē pie aptiekas. Ap plkst. 6 viņš atkal bija mājās un likās gultā. Priekšpusdienā viņš devās uz skolu, lai maršētu uz Doma laukumu un piedalītos demonstrācijā.

Laikā ap 9:30 spridzeklis eksplodēja. Šajā acumirkli liecinieks Ukenabels kaut ko rādīja Rīgas pilsētas valdes arhitektam Ramanam, kura vadībā bija uzticēta tribīnes dekorēšana un uzstādīšana. Abi bija ķērušies pie dekorēšanas darbiem. Ukenabels atradās apmēram 2 līdz 3m no atkritumu kastes pie aptiekas. Blakus viņam stāvēja Ramans, kad strādnieks Pogankins pienāca klāt apmēram 3,5m attālumā no atkritumu kastes. Apmēram 10 gadus vecs skolnieks Jānis Stīga stāvēja un ziņkārīgi klausījās abus vīriešus, kad pēkšņi ar skaļu sprādzienu spridzeklis eksplodēja. Ramans, Pogankins un Stīga, nāvīgi ievainoti, nokrita uz zemes, bet Ukenabels un kāds cits strādnieks, smagi ievainoti, noslīga zemē. Liecinieka Ukenabela kreisā roka bija tā ievainota, ka visi pirksti kļuva nekustīgi. Skārda kastes šķembas ietriecās viņam dziļi mugurā līdz pat mugurkaulam, kā arī labajā kājā un kreisajā pēdā. Liecinieks pēc 3 mēnešu uzturēšanās slimnīcā vēl nav pilnīgi atveseļojies. Viņš atrodas ārstēšanā. Kreisās rokas pirksti ir palikuši nekustīgi.

Tas viss ir apsūdzētā atzišanās pamatā izskatāmajā lietā un ar nopratinātā liecinieka Ukenabela zvērestu apliecināts. Tas arī konstatēts Salmiņa un Lūriņa lietas izskatīšanā.

No apsūdzētā aizstāvības izriet:

Sudmalis apgalvoja, ka nedz tiši kādu gribējis nogalināt, nedz varējis paredzēt ar sprāgstvielas lietošanu notikušās sekas – vairāku cilvēku nāvi.

Taču nav šaubu, ka apsūdzētais Sudmalis ir pieredzējis Komunistiskās partijas funkcionārs un bija paņēmis līdzī sprāgstvielas tālākai nodošanai un lietošanai, lai veiktu sprādzināšanas atentātus. Viņš arī zināja, ka šī sprāgstviela ir bīstams sprāgstlīdzeklis un katrā ziņā tuvā attālumā var darboties nāvējoši. Bankovičs pēc viņa norādījuma sprāgstvielu cilvēku tukšā apkārtņē nevis sagatavoja eksplozijai un ar laika degļa palīdzību noveda līdz eksplozi-

jai, bet arī novietoja to Rīgas pilsētas vidū tieši pirms lielās, zem klajām debesīm notiekošās sapulces. Tāpēc viņam vajadzēja rēķināties, ka, domājams, cilvēki dienā uzturētos eksplodējušo spridzekļu tuvumā.

Bankovičs aizstāvējās līdzīgā veidā ar apgalvojumu, ka viņš nebija informēts par spridzekļa darbības veidu un negribēja nevienu cilvēku nogalināt.

Pretēji Sudmaļa iebildumiem ir konstatēts, ka Sudmalis jau 1943. gada oktobra sākumā, kad nodeva Bankovičam spridzekli, bija atklājis, cik bīstams ir spridzeklis, tas var darboties nāvējoši.

Bankovičs zināja par spridzekļa darbību, tomēr viņš, neskatoties uz šīm zināšanām, to aiznesa uz Doma laukumu. Tātad gaišā dienas laikā pilsētas vidū tieši pirms tautas sapulces sākuma zem klajām debesīm nolika spridzekli, lai tas eksplodētu. Tas secināts viņa nopratināšanas pierakstā, kurš tika izdarīts policijas iestādē.

Toreiz Bankovičs minēja, ka viņš aprēķināja eksploziju pēc Sudmaļa norādījumiem uz plkst. 10 vai 11, tātad vēl pirms īstā mītiņa sākuma ap plkst. 12, lai būtu mazāk cilvēku upuru. Tas liek secināt, ka abi apsūdzētie jau oktobra sākumā, kad nodeva spridzekli, zināja par spridzekļa darbības veidu, bet noslēgumā Bankovičs centās pierādīt, ka patiešām nevarēja paredzēt notikušās sekas un ar spridzināšanu viņš negribēja izraisīt cilvēku nāvi. Pēc tiesas pārliecības, Bankovičam bija pilnīgas zināšanas par nodarījuma veidu un par spridzekļa sevišķo bīstamību cilvēku dzīvībām. Taču, arī ievērojot šos apstākļus, viņš tomēr nolika spridzekli tribīnes tuvumā – spridzināšanai izdevīgā un iespaidīgā vietā.

Pamatojoties uz šīs lietas izskatīšanu, pierādītajos lietas apstākļos ir konstatēts un par pierādītu uzskatīts, ka apsūdzētie 1943. gada 13. novembrī Rīgā, kopīgi tīši lietojot sprāgstvielu, nogalināja 3 cilvēkus un izraisīja 2 cilvēku smagu ievainošanu, turklāt izdarītā sekas varēja paredzēt.

Tāpēc viņi par aizliegtu un sabiedrībai bīstamu sprāgstvielas lietošanu pēc 1884. gada 9. jūnija likuma (RGB 1. s. 61) 5. § 1. un 3. panta un RSTGB⁵ 47. § tiek sodīti.

Apsūdzētie rīkoja šo atentātu pret saviem latviešu tautas brāļiem, kuri izpildīja savu darba pienākumu un strādāja, lai sakārtotu Doma laukumu mierīgajai latviešu arodbiedrības demonstrācijai. Tāpēc viņi rīkojās īpaši negodīgi. Viņiem tiek atņemtas pilsoņu tiesības pēc RSTGB 32., 33. §.

Sudmalis, kā jau Komunistiskās partijas funkcionārs un pārliecināta personība, neizrāda nekādu nožēlu pretēji jaunajam un acīmredzami viņa pavinātajam Bankovičam.

Iepriekšminētā nolēmuma pareizība tiek apstiprināta.

Spriedums ir likumīgs un izpildāms.

Prokuratūras kancelejas tiesību inspektors un dokumentu ierēdnis pie Vācu tiesas Rīgā.

Spriedums abiem notiesātajiem tika izpildīts 1944. gada 25. maijā.

5 *Reichsstrafgesetzbuch.* – (Lielvācijas) Valsts sodu likumi. – *Sast.*

28

Der Reichskommissar
für das Ostland

IIg - S 441/14.44

Rīga, den 12. Juni 1944.

Bitte im Antwortschreiben vorstehendes Geschäftszeichen angeben

An den

Herrn Reichsminister
für die besetzten Ostgebiete

B e r l i n W 35.

Reichsministerium für die besetzten Ostgebiete	
Abt.	
Eing. 15. JUN. 1944	
Tg. Nr.	Verst. Nr. ....
Abgelegt	

11/5
Lu. 11/6

Betrifft: Todesurteil gegen die lettischen Volkszugehörigen
Sudmalis und Bankovics.

Erlaß vom 5.6.44 -II 5 b 15.44g/ S 4000 -

Das Urteil ist gegen beide Verurteilte am 25.5.44 vollstreckt
worden.

Im Auftrage
gez. Richter, Landesdirektor.

Beglaubigt:
[Signature]
Justizangestellte.

5 b 15.44 g.
4000

2177648 22570

Ostlandes Valsts komisariāta 1944. gada 15. jūnija ziņojums Okupēto austrumu
apgabalū valsts ministram Alfrēdam Rozenbergam Berlinē par nāvessoda izpildīšanu
Imantam Sudmalim un Džemam Bankovičam.

95. dok. Kurzemes "Mednieku savienības" (SS Jagdverband) ziņojums par PSRS kaujinieku darbību 1945. gada martā–aprīlī.

Avots: LVVA, P-82. f., 1. apr., 47. lieta, 135.–137. lp.

22.4–30.4.

C. Boļševistiskie elementi, to darbība

1. Bandīti

Kuldīgas pagastā 24.4.45 plkst. 21.00 uz Kuldīgas–Rendas ceļa notikusi sadursme starp 2 Kuldīgas J-das¹ dalībniekiem un 4 bandītiem. Bandītu ietērps – jauktas vācu uniformas; bruņojums – MP² un šautenes. Zaudējumu nav. Ap 18.4. uz Kuldīgas–Rendas lielceļa (karte apm. 117-64/18) nošauts kāds vācu karavīrs.

Ivandes pag.

14.4. Ivandes "Lauceniekos" un pēc tam "Kaupēnos" (116-46/12) iegājuši un prasījuši ēst 1 krievs un 1 mongolis. Viens tērpiens Latvijas armijas mētelī, otram krievu mētelis un puskažoks virs tā. Galvā abiem jērenīcas. Ieroči nav ievēroti. Sūtīti uz pagasta valdi, abi mīnētie aizgājuši virzienā uz mežu.

Planicas pagasts.

20.4. notverts no SS-Jv. "Bērzragu Miķelis" (Freimanis) – Miķeļa bandas vadītājs.

27.4. plkst. 9.00 Planicas "Kalnu" (116-44/08) māju tuvumā no meža iznācis bandīts, krievs, sarkanarmijas formā, bruņojies ar MP un rokasgranātām. Bandīts izjautājies par "Kalnu" māju iedzīvotāju sastāvu tirumā strādājošo laukstrādnieku.

Kabiles pagasts.

Bandu vada paliela auguma krievs, saukts "majors", ar garenu rētu uz viena vaiga. Galvā sarkanarmijas ziemas cepure ar sarkanu zvaigzni. Bandā 21 bandīts: 18 krievi, 2 latvieši, 1 vācietis. Apmēram puse no bandītiem 1944. gadā operējusi Kabiles pagastā krieva Sergeja (maza auguma) vadībā, kurš pēdējā laikā nav redzēts.

Apbruņojums: 2 vācu MP (latviešiem), pārējiem krievu MP, visiem pistoles un rokasgranātas, 3 kr. LMG³ (modelis ar biezo aptveri), 4–6 kg tola. Uzturēšanās vieta nenoskaidrota. Darbības rajons – Kabiles, Kuldīgas, Rendas pag. pierobeža (117-72, 74/14, 16, 18; 76/14).

Darbības raksturs: pārtikas, apģērbu sagāde, spiegošana. Bandai noteikti [ir] sakari ar vietējiem – aizdomās turami Kabiles pag. saimniecībās dzīvojošie krievu gūstekņi, poļu laukstrādnieki, kuri strādā meža darbos.

30.3. [plkst.] 18.00–3.00 bandīti augšmin[ētā] skaitā un vadībā izlaupījuši Kabiles pag. "Lanciņas" un "Tiltiņus" (72/16). Bandīti [bijuši] vācu un sarkanarmijas tērpos. Nolaupīts: gaļa, apavi, apģērbi, veļa (vīriešu, sievietes).

31.3. [plkst.] 22.00 bandīti bijuši Kabiles "Vālodzēs" (Čuiļi) (80/10) un pēc tam "Bāliņos" (78/10) un Vārmes "Dardedžos" (74/10).

Minētajā rajonā operē kāda krievu Jkdo vācu leitnanta vadībā. Novērots, ka 3 gadījumos ("Lauciņās", "Rimzatos", "Priežkalnos" – par pēdējo 2 māju izlaupīšanu tuvāku ziņu trūkst, 72/26, 74/18) bandīti iebrukuši tās pašas dienas vakarā, kad Jkdo locekļi mājās apjautājušies, vai nav manīti bandīti. Vietējie ir pārliecināti, ka bandas un Jkdas starpā pastāv sakari.

15.4. plkst. 19.00 Kabiles "Apšeniekos" (117-80/18) 2 krievi, bruņoti [ar] MP, vācu ar-

1 J-da, turpmāk arī SS-Jv, Jkdo, Jkda – "Mednieku savienības" (Jagdkomandas, vāc. "SS-Jagdverband") nosaukuma saīsinājumi. – *Sast.*

2 Automāti. – *Sast.*

3 Vācu ložmetējs. – *Sast.*

mijas ziemas maskēšanās tērpos, prasījuši maizi. "Apšenieku" māju tuvumā 4 bandīti apšaudījuši ar MP latviešu karavīrus, kuri novietoti A. mājās veselības uzlabošanas atvaļinājumā.

25.4. no [plkst.] 23.00 līdz 02.00 izlaupītas Kabiles "Nikas" (105-84/20). Bandā apm. 30 vīru. Nolaupīts: 1 teļš, 1 aita (nokauti), zirņi, milti, putraimi, tabaka. Sevišķi meklēti ieroči. Iepriekš bandīti bijuši Kabiles "Apšeniekos" (117-80/18), kur paņemti apavi. Tuvāku ziņu trūkst.

Pēdējā laikā novērota signalizēšana ar raķetēm, boļševiku lidmašīnām pārlidojot purva rajonu 82/10.

Cīravas-Dzērves pagasts.

Ap 20 krievi, bruņoti ar MP un rokasgranātām. Marta beigās-aprīļa sākumā Cīravas pagastā izlaupītas 5-6 saimniecības. Dzērves "Brašās" (115-24/98) telpās bijuši 4 bandīti, "Dubeniekos" (115-24/96) - 20. Nolaupītas visas pārtikas vielas, drēbes, veļa, apavi, vērtslīetas, nauda. Pārmeklētas krāsni, matračī utt. "Dubeniekos" bandīti nav varējuši atrast gaļu, tādēļ istabā sakūruši no papīriem uguni un dedzinājuši saimniekam rokas. Iebrukumus bandīti parasti izdara sestdienas-svētdienas vakaros.

Zlēku pagastā.

24.3. [plkst.] 21.00 izdarīts tilta spridzinājums (pār Abavas upi uz Zlēku-Manģenes ceļa, 104-54/30). Tilts sprādzienā maz bojāts. 28.3 [plkst.] 23.00 Laidzes ciemā (52/36), piedaloties 20 bandītiem privātos tērpos (to starpā 1 sieviete), aplaupītas 5 saimniecības. Nolaupīts: gaļa, maize, drēbes, apavi. 1.4. Zlēku "Dzinuļos" (46/36) 2 privāta tērpā [ģērbusies] bruņoti vīrieši klauvējuši pie loga, bet nav ielaisti. 3.4. turpat ieradusies 10 bandīti, meklējuši pagasta vecāko, kurš nav bijis mājās. Pieprasījuši paēst un aizgājuši. Naktī no 8. uz 9. aprīli no [plkst.] 31.00-3.00 Zlēku "Laidzes" ciemā (104-52/36) izlaupītas 6 saimniecības. "Žūru" mājās 10-12 krievu bandīti un 1 latvietis, bruņoti ar MP un pistolēm. "Žūrās" nolaupīts: 2 cūkas, gaļa, medus un citi pārtikas produkti. Pārtika un cūkas nolaupītas arī citās saimniecībās. Paņemti dažī zirgi ar pajūgiem, kuri atgriezušies 9. [aprīli] plkst. 07.00. Pēc pēdām konstatēts, ka bandīti nākuši no Kašu ezera apkārtnes (50/38).

9.4. [plkst.] 04.00 par bandītu iebrukumu ziņots tuvējai vācu J-kdai, kura bandītu izsekošanā **neko nav** darījusi.

Par palīdzēšanu bandītiem 28.3. apcietināta kāda ciemā dzīvojoša krieviete. Sakarā ar to [bandīti] ciema iedzīvotājiem piedraudējuši, ka nošausot kādus 25 ciema iedzīvotājus.

Par 28.3. iebrukumu Ventpils SD⁴ lūgumu pēc aizsardzības iesniedzis kāds saimnieks - Bože. Par ziņošanu bandīti informēti. Bandīti teikuši B., ka tikai vecuma dēļ viņu nenosaujot. Vietējie iedzīvotāji domā, ka bandītu apmetne atrodas purvā N⁵ no Kašu ezera.

18.4. ap plkst. 01.00 Abavas muižā notikusi apšaudīšanās starp muižā novietotās J-kdas (12 vīri) posteni un nenoskaidrota skaita bandītiem. No rīta atrastas 4 asiņu peļķes, 2 pamestas MP un 1 binoklis ar pāršautu siksnu. Tajā pašā naktī otrpus Abavas no Galneša mājām paņemts zirgs, rati ar salmiem, domājams, ievainoto vešanai.

14.4. pie Krojas upītes, netālu no bij. bandītu nometnes atrasts Kārļa Bumbuļa (aizsargs un SS-Jv. dalībnieks) liķis. B. nosists, liķis nedaudz ierakts zemē.

21.4. Krojas upītes krastā atrasti bandītu aizvesto Valta Auna (LLS⁶ Zlēku pag. vad., aizsargs) un Arvīda Avotiņa liķi. Abi nošauti ar šāvieniem pakausī. Auna liķis apakšveļā, Avotiņa - kails. Liķi atrasti neaprakti.

Netālu no kāda bunkura atrasts portfelis ar dažādām atzīmēm par bandu, radiatoridiju-mu laikraksti u. c. Visi raksti krievu valodā. Dokumenti atrodas pie Cirkales Jkdas vadītāja Cimmermaņa.

4 Drošības dienests. - *Sast.*

5 Ziemeļos. - *Sast.*

6 Tā tekstā. - *Sast.*

Bandīti Zūru–Puzes mežā.

20–25 krievi, latgalieši, 1 sieviete, bruņoti ar MP, šautenēm.

8.4. izlaupītas “Diž- un “Maz-Ābelnieku” mājas (104-40/48). [Paņemti] milti, maize, gaļa, drēbes, vērtslietas, virtuves piederumi.

20.4. Gaiļu mājās (40/50) nolaupīts: milti, maize, gaļa, drēbes. Piedraudēts, ka ziņošanas gadījumā nodedzinās visas ēkas.

Ap 20.4. Radeka J-kda uzgājusi bandas nometni Mežbodes–Reinlauku rajonā (50/48, 46). Nometnē atrasts 1 piedzēries bandīts-krievs, 6 govju ādas, 1 pusdirāta gov.

Naktī no š. g. 15. uz 16. aprīli Ugāles pag. “Tiltarājos” (kv. 52x48) iegājuši 5 krievu bandīti, no tiem 2 bijušas sievietes. Ģērbusies privātās drēbēs un bruņojušies ar krievu MP un šautenēm. No saimnieka paņēmuši nedaudz maizes un olas, pēc tam aizgājuši.

Š. g. 16. aprīlī plkst. 21.00 Ugāles pag. “Bostos” (kv. 52x48) iegājuši 5 bandīti, kas runājuši krievu valodā. Ģērbusies privātās drēbēs un bruņojušies ar krievu MP un 1 LMG. Pieprasījuši ēst un pēc tam aizgājuši.

17.4. [plkst.] 19.00 Puzes pag. “Āboliņos” (kv. 52x58) iegājuši 15 bandīti, no kuriem 1 runājis latviski, bet pārējie krieviski. Ietērpti privātā, vācu formās. Daļa bruņota ar MP, daļa ar šautenēm.

Mežsargam Lodiņam jautāts par vācu posteņu atrašanās vietām.

Bandīti Ugāles–Puzes purva rajonā.

Apm. 25 vīru liela banda, krievi, latvieši, [ģērbusies] jauktos tērpos. Vada kāds Latv. armijas frencī ar ltn. zīmotnēm latviski runājošs bandīts. Banda uzturas Sēmes purva (93-78/58, 60) rajonā.

15.4 [plkst.] 20.00 Puzes “Baložkalnos” meklēts aizsargs Eduards Ozols. Nolaupīta pārtika, nedaudz patronu, dažas rokasgranātas.

9.4. [plkst.] 14.00 2 krievu bandīti iegājuši Puzes “Medņos” (93-60/64). Prasījuši ēst, bet ņēmuši nekā nav. Vienam bijusi MP, bet otram šautene. Pēc mežu tīrīšanas min[ētajā] rajonā tas ir pirmais gadījums, kad bandīti atkal šīs mājas apciemojuši.

9.4. pievakarē 20 vīru liela bandītu grupa aplaupījusi Ugāles “Ozolkalnus”. Aizvesti vairāki lopī. Tuvāku ziņu trūkst.

13.4. apm. 22.00–23.00 Ugāles “Akmeņsilos” (72/54) iegājuši 4 krievu bandīti privātās drēbēs. Daži bijuši bruņojusies ar MP, daži ar šautenēm. Prasījuši uzturu, kas nedaudz iedots. Paši nekā nav ņēmuši. Drīz aizgājuši.

14.4. [plkst.] 01.00–02.00 Ugāles “Lāčos” (74/50) iegājuši 4 krievi un 1 palicis ārpusē. Ģērbusies privātās drēbēs un bruņojušies – daļa ar MP un daļa ar šautenēm. Prasījuši ēst un drusku pārtiku līdzņemšanai. Paši nekā nav ņēmuši. Domājams, ka bijuši tie paši krievi, kas iepriekšējā vakarā “Akmeņsilos”, jo pēdas vedušas no tās puses.

15.4. dienā uz ceļa no Ugāles “Kazragiem” (68/56) uz “Kalneniekiem” (70x54) sastapti 4 krievi, kuri prasījuši, kur ir policija un kur var tikt pāri upei. Bandīti bruņoti ar MP un pistolēm. Tās pašas dienas pievakarē un tie paši krievi iegājuši Ugāles pag. “Cērpos” (68/54), kur paņēmuši dažus pārtikas produktus.

14.4. serž. Bēniša vadītā Ugāles trauksmes grupa kopā ar SS-Jagdverband grupas dalībniekiem un aizsargiem sarīkoja meža pārmeklēšanu rajonā starp Ugāles “Krūmiņiem” (68/50) un “Dēļkalniem” (66/50). Akcijā piedalījās 32 vīri.

Saķerts kāds no pol[icijas] vienības dezertējis latgalietis Konstantīns Mortuzāns. “Vecpriekuļu” (64/54) mājās atrada 2 dezertierus – vietējos. Sakarā ar akciju 16. un 17.4. no meža iznākuši un pieteikušies 11 dezertieri-latvieši.

6 no saķertajiem veidojuši Mortuzāna grupu. Tā kā M. Bijuši sakari ar “SB”, tad minētie 6 nodoti SD rīcībā. Iegūts 1 krievu SMG, 1 “Nagan” [tipa] revolveris, 1 vācu šautene.

15.4. plkst. 23.00 Ugāles “Ilziķos” (70/48) bijuši 4 krievi. 3 apbruņojušies ar MP un 1

ar šauteni. Prasījuši, lai iedod maizi un gaļu, iedota maize – apm. 5 kg un žāvēta govs gaļa – apm. 2 kg. Paši nekā nav ņēmuši. Ģērbušies privātās drēbēs, zem kurām vienam [bijusi] redzama vācu instruktora forma. Aizejot pieteikuši nevienam nekā neziņot, jo viņi no tā rajona aiziešot. Pirms bandītu ienākšanas “Ilziķos” māju tuvumā izšautas 2 raķetes. Tajā pašā naktī tika uzspriecināts dzelzceļš pie Sniedziņu” pārbrauktuves (68/48). Domājams, ka tie paši bandīti bijuši arī dzelzceļa spridzinātāji.

21.4. serž. Bēnīša trauksmes grupa kopā ar SS-Jv. grupas dalībniekiem un aizsargiem, piedaloties arī 40 vāciešiem no Puzes pag. “Stiklos” novietotās J-kdas, sarīkoja meža tīrīšanu rietumos no Dižpurva D⁷ gala. Akcija nekādus rezultātus neguva.

Pie 6.4. (starp Ugāles “Rumbām” un “Ukmežiem”) nošautā bandīta atrastajā kartē Dižpurvu S⁸ galā (105-74/52) bijusi atzīme, [rakstīta] krievu burtiem, CM. mp., ko varētu iztulkot kā “Stacija transporta” – apgādes nomešanas vieta. 10./11. aprīļa, kā arī vēl dažos vaka-ros, novēroti lidmašīnu pārlidojumi un signalizēšana ar gaismas signāliem un raķetēm.

7 Dienvidu. – *Sast.*

8 Ziemeļu. – *Sast.*

XII. SARAKSTE AR AKADĒMIĶI VILI SAMSONU

96. dok. Akadēmiķa Viļa Samsona 2005. gada 6. janvāra vēstule Heinriham Strodam par PSRS partizānu darbību Latvijā.

Avots: V. Samsona vēstule, rokraksts latviešu valodā, četras abpusēji aprakstītas lapas, sastādītāja arhīvā.

Siguldā, 6.01.2005.

God. profesoram H. Stroda kungam!

Paldies par vēlējumiem un sūtījumu (19.12.2004.). Diemžēl es Rīgā iegriežos labi ja reizi mēnesī. Tādēļ man adresētos sūtījumus saņemu ar lielu nokavēšanos.

Par "sarkano" partizānu vēsturi pirms kāda laika interesējās plkv. ltn. A. Pētersons; atsūtīja savas ieceres, plānus un tēzes. Diemžēl tā izlikās stipri vienkāršota – šisdienas ažiotāžas garā. Protams, katram var būt savs viedoklis un aizliegt citādi domāt – būtu nedemokrātiski.

Citstarp, man palūdza un 90. gadu vidū es sagatavoju lekciju par partizānu karu kā vēsturisku fenomenu. Izvērstis plāns un daļēji uzrakstīts materiāls būtu pieejami ZA arhīva 40. f., 7. apraksta 14. lietā (N. B. Šis apraksts vēl glabājas pie manis). Kad būšu Rīgā, varēšu nosūtīt šī plāna kopiju. Lekcijas teorētiskajā daļā apcerētas universālās partizānu kara problēmas (būtība, bāzēšanās, apbruņojums, izlūkošana, uzbrukuma un aizstāvēšanās taktikas veidi un paņēmieni). Uzskatu, ka Otrā pasaules kara vēsturē strikti jāatdala partizānu darbība no t. s. specgrupu darbības (piemēram, PA¹ štāba desantētās izlūku un diversiju grupas, VDK² – pretizlūkošanas grupas, amerikāņu un angļu "reindžeri" un "kommandos", hitleriešu "jagdverband" un diversiju grupas, nerunājot jau par krimināliem elementiem un viltus partizāniem). Es analizēju to būtisku atšķirību: 1) atklāta, kaut konspiratīva, bet saistīta ar masām; 2) pilnīgi slepena, nereti ekstrēmi nežēlīga, darbs ar aģentūru. Vācu okupētajā Latvijā, pēc maniem apsvērumiem un informācijas, no padomju puses 1941.–1945. gadā tika desantētas apmēram 200 šādas grupas, tas ir, apmēram 1000 cilvēku, ieskaitot aģentūru. Kurzemē vien piecdesmit (sk. "Kurzemes meži šalc"). Tā kā 1944. gada 1. oktobrī LPKŠ bija likvidēts, Kurzemē spontāni radušās partizānu nodaļas sadarbojās ar specgrupām un nereti pildīja PA Ģenštāba GIP³ rīkojumus, saņēma no tās apbruņojumu (skopi!), īpaši "Sarkanā bulta" un "Bulta" (k-ris E. Āboltiņš).

Man šķiet, "ka Jūsu plāna 11. p. tieši attiecas uz šo specgrupu darbību. Piemēram, "cilvēku laupišana" – droši vien kara informāciju nesošas "mēles" medišana, kad aģentūra vāja.

1 Padomju armija. – *Aut.*

2 PSRS Valsts drošības komiteja. – *Aut.*

3 Padomju armijas Ģenerālštāba Galvenā izlūkošanas pārvalde – *Aut.*

“Tautas ienaidnieku sarakstu sastādīšana” – VDK grupu kompetence (Latvijas un Ļeņingradas VDK desantēja kādus pārsimts vīrus, īpaši Latgalē un Lubānas masīvā). Taču sarakstu sastādīšana notika arī citviet. Piemēram, Parīzes sacelšanās štābs (k-ris bezpartijiskais pulkvedis Manhess⁴); vadoties no šiem sarakstiem Parīzes atbrīvošanas gaitā 1944. gada vasarā tika nošauti apmēram 3000 gestapo un abvēra aģenti, redzami nacistiskie kolaboracionisti. Tāds nu ir “totālais” karš, kurā arī mēs negribot tikām ierauti.

No savas pieredzes par t. s. “bandītismu” un “laupīšanām” no partizānu puses. Par to daudz kļiedza bēdīgi slavenais “oberprokurors” U. Strēlis, visus nodarījumus sastūķējot vienā katlā – uz partizānu birkas. Bija atsevišķi gadījumi, kad par marodierismu partizānu tribunāls sodīja dažus partizānus, par ko pieminēts literatūrā. Taču vārds “bandīts” tika izmantots kādā konspiratīvā spēlē. Jā, kādā rītā pagasta valdē vaimanādams ieskrien N. māju saimnieks: šonakt bandīti aizveda mežā dēlu un pērnējo telīti! Tiek izteikta līdzjūtība, samazināta gaļas nodeva. Patiesībā mūsu līdzjutējs bija padevis ziņu, lai naktī atnāk partizāni. Dēlam draud iesaukšana leģionā, lai ņem mežā pie sevis. Tā kā mežā ir jāēd, tad iedod līdzī telīti (tāpat būs jāatdod fičiem) un māmiņa piepilda partizānu mugursomas ar citiem produktiem, apgērba piederumiem. Partizāni aizejot piesaka: no rīta ziņo pagastā par bandītu uzdarbošanos. Konspirācijas dēļ mēs bijām spiesti pieņemt tādu “bandītu” spēlīti. Reizēm Latgalē no “večerinkām” pēc iepriekšējas norunas tika aizvesti mežā desmitiem iesaucamo. Pie tam pilnīgi brīvprātīgi: tiem, kas nebija “nobrieduši”, atļāva nozust nakts tumsā. Ir jau dzirdēts, ka “čekisti un poļitruki” ar varu veduši vīrus uz partizānu vienībām. Ja arī tā notiktu, tad noturēt kādu mežā nevienam nebūtu pa spēkam. Brīvprātība – partizānu kara kredo.

Citstarp, 1942. gada maijā Himlers un Gēbelss izdeva rīkojumu, kas aizliedza publiski un lietvedībā lietot vārdu “partizāni”, aizstājot to ar vārdu “bandīts”, kas visādi zākājams. Sakritība? Arī šodien daži tā “godā” sarkanos partizānus.

Lekcijā īsi ieskicēju partizānu karu kā vēstures fenomenu tālākā un tuvākā pagātnē. Arī par 1905. gada mežabrāļiem un kaujiniekiem (pilsētas), 1919. gada sarkano (Kreţuļa u.c.), kā arī zaļo partizānu darbības formām un veidiem. Par 1941.–1945. gadu plašāk. Patiesībā šī tēma jāiesāk ar plašāku parādību, ar pretošanās kustību pret nacistiem, kurā partizānu darbība bija tikai viena, kaut efektīvāka rīcības forma. Pretošanās kustības jēdziens juridiski ir fiksēts LR Saeimas 1996. gada maija lēmumā “Par pretošanās kustības dalībnieka statusu”, gan “gudri” formulējot, lai to nepiešķirtu sarkanajiem partizāniem un pagrīdniekiem. Saskaņā ar 2. p. 1. § “pretošanās kustības dalībnieks ir cilvēks, kas piedalījies bruņotā un pagrīdes pretošanās cīņā pret okupācijas režīma militāriem formējumiem un šo režīmu administrāciju”. Formulējums ir pieņemams šādā veidā. Tas pamatā sakrīt ar Starptautiskās pretošanās kustības federācijas (FIR,⁵ ģen. sekretariāts tagad Berlīnē) statūtu 2. pantu, kas izsmeļošāks. Mūsu kara veterānu biedrība ir FIR locekle: tur mūs atzīst par pretošanās kustības dalībniekiem. LR Saeima ir vienīgais likumdošanas orgāns Eiropas valstīs, kura nac. vairākums atsakās piešķirt antifašistiskā kara dalībnieka statusu latviešu strēlniekiem un partizāniem. Jurkāna u. c. deputātu iesniegtos likumprojektus Dobelis norej, un vairākums solidarizējas ar viņu. Vai te nebūtu vieta objektīvam vēstures pētniekam, kas dibinās uz faktiem, ne politiskiem apsvērumiem, ienest skaidrību. Citstarp, Francijā, Itālijā u. c. valstīs par pretošanās kustības dalībniekiem atzīti gan kristīgie demokrāti, gan sociālisti, gan komunisti.

Vadoties no faktiem un tālaika liecībām, nevar noliegt, ka vācu okupācijas laikā pastāvēja Latvijā antifašistiskā (pagrīde, partizāni) un nacionālā – pretošanās kustība (redzamākā LCP, kuru vadīja K. Čakste, kura darbību es augstu vērtēju). Lūk, kaut vai tāds liecinieks kā

4 F. H. Manhess. – *Aut.*

5 Federation Internationale des Resistants – Starptautiskā pretošanās kustības cīnītāju federācija. Dibināta 1951. gadā, apvieno Otrā pasaules kara Eiropas tautu pretošanās kustības organizācijas. – *Aut.*

gestapo (IV pārvaldes) Millers. Savos ikmēneša pārskatos par notikumiem Austrumos viņš atkārtoti fiksējis, ka Latvijā darbojas 1) marksistiskā vai komunistiskā un 2) latviešu nacionālā pretošanās kustība, kādreiz pieminot arī 3) poļu pretošanās kustību Latgalē. Divas pirmās es analizēju hronoloģiskā secībā. Sautk pirmo par komunistisku var nosacīti, jo LKP biedru skaits tajā bija niecīgs. Vadīja galvenokārt bijušie padomju, arodbiedrības aktīvist, tādēļ varētu proponēt – to saukt par antifašistisku, īpaši Kurzemē. Atšķirībā no nelegālās nacionālās darbības no antifašistiskās pretošanās kustības izauga bruņotu partizānu cīņa. Sākumā visai spontāna, bet 1943.–1944. gadā vairāk vai mazāk organizēta un militārā ziņā efektīva.

Par vācu mobilizācijas sabotieru un dezertieru skaitu. Ir Dr. Veisnera (Rozenberga ministrijas pārstāvja Rīgā) 1944. gada 16. maija telegramma uz Berlīni, kurā fiksēts, ka Latvijā jau skaitoties 10 000 nepakļāvušos un dezertieru, kaut faktiski to skaits bija lielāks. Taču tas vismaz trīskāršojās 1944. gada jūlijā. Tad pēc pirmā PA trieciena “izšķīda” 15. un 19. latviešu SS divīzija, kuras ar “Nord” pavēlniecības pavēli 15.07.1944. tika izformētas kā “kaujas nespējīgi kājnieku formējumi”. Tai pašā laikā pajuka policijas pulks “Rīga” un vairāki robežapsardzības pulki, kurus (bez artilērijas) Jekelns meta D. no Daugavpils, lai glābtu PA pārrauto vācu fronti, bet pilnīgi nesekmīgi. Latvijas meži mudžēja no vācu armijas dezertieriem – Latvijas pilsoņiem.

Smieklīgi ir dažu lielbnieku pūliņi uzdot t. s. Mores (meža) kauju par 18. vācu armijas paglābšanu no ielenkuma. 19. divīzijas vairs nebija. Bija t. s. SS-brigādenfirera Štrekenbaha kaujas grupa “3 kaujas bataljonu sastāvā”, bez artilērijas. Domājams, tie sastāvēja no divīzijas kodola – tajā iekļautiem policijas bataljonu vīriem. Tikai Kurzemē, savācot robežapsardzības pulku paliekas (106. grenadieru pulks) un vairākus policijas bataljonus, izdevās “reanimēt” 19. latviešu SS divīziju 3500 vīru sastāvā. Par to visu izsmēloši pastāstījis VI SS korpusa sakaru virsnieks V. Perro savās atmiņās. Manā rīcībā ir attiecīgi izraksti no vācu armijas grupējuma “Nord” kara dienasgrāmatas, kas jau daļēji izmantoti grāmatā “Kurzemes meži šalc”.

Tātad nopietni jāparunā par vācu armijas (leģiona) dezertieriem, jo tā bija masveida parādība. Nevar apnicīgi sūkt leģiona varonības konfektīti, jānolaižas uz reālās zemes. Kā zināms, dezertieru organizētās vienības (R. Rubeņa, E. Zelmeņa bataljoni, leģionāru nodaļas Sēmes purvā, Dundagas mežos u. c.) drosmīgi kāvās ar Jekelna soda ekspedīcijām. To daudzi atzīst, taču nepiemin, ka, piemēram, Rubeņa bataljona 2. rota (pēc bataljona sagrāves) pievienojās pilnā sastāvā “Sarkanajai bultai”; pārējās nodaļas sadarbojās vai iekļāvās vietējo partizānu formējumos. Tāds pat process notika Latvijas austrumu un centrālajā daļā, kur partizānu vienībām pievienojās atsevišķi dezertieri vai to grupiņas (pie tam ne visus gribētājus pieņēma). Ja šos dezertierus (kuru esamību noklusē valdošās aprindas, prese, arī vēsturnieki) tomēr jāuzskata par patriotiem, ne nodevējiem (kā [domā] Romanovskis), tad par patriotiskām jāuzskata arī tālaika partizānu (“sarkano”) vienības un brigādes. Tās, pateicoties šim papildinājumam, varēja izaugt no nelielām organizatoru nodaļām par vēra ņemamu militāru spēku, kas grāva vērmahta komunikācijas, tā kaut nelielā mērā veicinot hitleriskās Vācijas sagrāvi. Tādēļ mūsu attieksme pret leģionāriem ir divējāda. Viena lieta – bijušie policijas (un Ozola SD) bataljonu vīri, kas izdarījuši kara noziegumus pret civiliedzīvotājiem Latvijā un ārpus tās. Cita – ar varu mobilizētie, kuri lielā skaitā izvairījās no dienēšanas vācu armijā, dezertēja un pat iesaistījās sadursmēs ar nacistu soda daļām. Republikas presē dominē vienpusīgi viedokļi: latviešu avīzes leģionārus glorificē kā cīnītājus par neatkarību, krievu – zākā viņus visus par fašistiem. H. Biezajam taisnība: tas ir propagandas mīts, ka leģionāri cīnījās par neatkarīgu Latviju. Vēl jo vairāk tādēļ, ka Himlera resorā izstrādātais “ģenerālais Ost plāns” paredzēja baltiešu iznīcināšanu reiha uzvaras gadījumā (arī Jūs to neminat?).

Varu piebilst, ka manu vidējo brāli Pēteri iesauca leģionā un viņš pazuda 1944. gada jūlijā tā sagrauves laikā. Vēl šodien smeldz atmiņā mātes vārdi: citus paglābi, brālīti nespēji... Tiešām nevarēju, jo toreiz mans štābs atradās pie Zilupes.

Apbrīnoju Jūsu vitalitāti un enerģiju, "kašot" arhīvus un drosmīgi pārlecot pie jaunām tēmām. Labi, ja tikai šie tempi neiespaido pētījumu dziļumu un ne tikai kalpo šīs dienas aktualitātēm. Nopirku Jūsu grāmatu par nacionālajiem partizāniem. Šeit būtu netaktiski diskutēt par faktu atlases metodoloģiju represīvo orgānu arhīvos. Vienā lietā gan gribētu izteikt savu viedokli – par motivāciju aiziet mežā. Jūs to patosa līmenī skaidrojat ar ideju cīnīties par neatkarību. Protams, tā virmoja gaisos. Taču, manuprāt, (ne tikai šajā gadījumā, bet vispār!) parastais cilvēks, ja nav musulmaņu tipa fanātiķis, neskries aukstajā, bīstamajā bada mežā kādas plikas idejas dēļ, kurai nav reālas perspektīvas tobrīd uzvarēt. Ne nejauši tais aprindās tika provocēta ideja par drīz gaidāmo sabiedroto desantu Baltijā.

Pēc kara šausmām, Potsdamas konferences Rietumos neviens nedomāja par prevento karu pret PSRS. To varēja nesaprast tikai ar politisko aklumu tendētais. Un tomēr mežā aizgāja. Jā! Tie bija cilvēki, kas citādi rīkoties nevarēja. Vispirms tie, kuriem nodarījumu un grēku dēļ nebija atpakaļceļa pie padomēm un no kuriem tika vervētas, apbruņotas (abvērs, Jagdverband) grupas, atstātas, ieludinātas vai desantētas padomju armijas aizmugurē diversiju darbībām. Tipiski "reindžeri"! Un tādi viņi paliktu (tāpat kā iesūtītie aizmugurē – latviešu strēlnieki gvardi – organizatori), ja vēsture nepiespēlētu dezertieru masu pēc padomju varas izsludinātās mobilizācijas. Kur dezertieriem doties? Slēpties bunkuros vai piekrist "mežinieku" aicinājumam, īpaši, ja tas piesegts ar patriotiskiem saukļiem. Un, protams, tie, kurus draudēja (nereti bez jebkāda iemesla) represēt padomju represīvie orgāni. Iznāk diezgan prozaisks motīvu skaidrojums, bet šo pusi vēsturnieks nevar apiet, citādi netiks pie lietas kodola. Proti, par partizānu nodaļām bijušo diversantu grupas izauga, lielā skaitā pieplūstot PA dezertieriem u. c. veidā skartiem, kurus atbalstīja tuvinieki, paziņas, līdzjutēji. Bez iedzīvotāju atbalsta arī nevar būt partizānu darbošanās, tas ir viens no obligātiem priekšnoteikumiem.

Jūs savā grāmatā, bagātīgi izmantojot padomju represīvo orgānu dokumentus, tomēr kautrējaties pieminēt tajos daudzkārt fiksētās noziedzības pret cilvēci! Atceros, 1953. gada LKP CK plēnumā J. Kalnbērziņš pieminēja, ka par (kā toreiz teica!) bandītu upuriem kļuvuši 3500 iedzīvotāji, tostarp daudzi simti sieviešu, veču un bērnu. Domāju, ka vēsturniekiem jāprot atsijāt, distancēt no visām bandītiskajām izdarībām īstos partizānus – gan nacionālos, gan "sarkanos". Piemēram, no tiem, kuri pie Abavas pārzāģēja Ādamu Tīrumu⁶ un viņa sievu. Arī es personīgi šaubos, vai par partizāniem var saukt mežinieku grupu, kura 1945.–1947. gadā dislocējās Liepnas–Žīguru mežā. Tā uz meža ceļa aizturēja, aplaupīja, nosita manu brālēnu Jūliju Egli. Bežpartijisku, armijās nedienējušu, pavecu turīga tirgotāja dēlu. Tas tikai viens no kļedzošajiem piemēriem. Gribu fiksēt vēl kādu ķecerību. Hruščova "atkušņa" laikā figurēja šāda "armēņu radio" anekdote. Jautājums: kas ir latviešu buržuāziskie nacionālisti? Atbilde: bijušie latviešu strēlnieki un partizāni! Tiešām, kas bija t. s. nacionālkomunisti? Gandrīz visi bijušie latviešu strēlnieku korpusa un partizānu brigāžu karavīri un komandieri. Kādus 200 no viņiem (tostarp arī mani) atcēla no amatiem vai citādā veidā sodīja. Es teiktu, ka tā bija pirmā plašākā disidentu kustība Padomju Latvijā. Par to rakstījusi Ilga Apine, pieminējusi (gan visai piesardzīgi) Daina Bleiere.

Par nacistu (galvenokārt vietējo pašaisardzībnieku, kā tas izriet no Rēzeknes policijas atskaites) represēto un iznīcināto padomju aktīvistu, antifāšistu skaitu. Pēc mūsu atradumiem un aplēsēm, nacistu koncentrācijas nometnēs un cietumos atradušies apmēram 30 000 Latvijas pilsoņu – gan "sarkano", gan nacionālistisko. Lietuviešiem uz pusi mazāk. Netiek pieminētas, piemēram, tādas masu represijas kā operācija "Sommerreise", kurā ares-

6 Ādams Tīrums – bijušais "Sarkanās bultas" partizāns. – *Aut.*

tēja, aplaupīja un nosūtīja uz koncentrācijas nometnēm turpat 4000 cilvēku no Latgales apriņķiem, mazus bērnus ieskaitot. Tas notika 1943. gada 25. augustā un ir saglabājusies dokumentācija Valsts vēstures arhīvā Pārdaugavā. Šajā sakarībā Jums derētu iepazīties ar A. Ezergaiļa referātu "Mūsu pagātnes neatbildētie jautājumi" (Nūdžersija, 16.10.86.). Citēju: "Tie saistās ar masu slepkavībām mūsu zemē, kuru mērogs ne ar ko nav salīdzināms Latvijas vēsturē; ne Jāņa Briesmīgā, ne Pētera Lielā karagājieni neizraisīja tādus asins plūdus kā Himlera vīri 1941. gadā. Ne arī komunistu okupācijas, ne pirmā, ne otrā, ne trešā ir salīdzināmas ar 1941. gadu." 90. gados izdotajā grāmatā par holokaustu Latvijā Ezergailis ir daudz piesardzīgāks. Diemžēl apiet provinci, tos pašus Rēzeknes un Ludzas apriņķus. Piemēram, 1941. gada vasarā t. s. Naudas kalnos pie Kārsavas tika nošauti visi pilsētas ebreji – 746 cilvēki. Viņus arestēja, aplaupīja, konvojēja un nošāva latviešu pašaizsardzībasnieki no vietējiem pagastiem, arī Mazo Batu daži vīri, kā arī apdzirdītie Malnavas tehnikuma vecāko klašu skolēni. "Cik latviešu visos šajos asins plūdus zaudēja dzīvību ir grūti uzmināt," saka Ezergailis, "kā minimumu mēs varam minēt apmēram 15 000 līdz 20 000 (...) nošauto latviešu civiliedzīvotāju skaits varētu būt apmēram 35 000, 12 000 nošauti jau pirmajos sešos mēnešos."

Neņemiet ļaunā, bet man šķiet, ka Jūsu pētījuma virsraksts izskatās samocīts un, ņemot vērā iepriekšminēto, vienpusīgs, atrauts no tautas vēstures – "PSRS partizāni Latvijā, 1941–1945". Daudz objektīvāk skanētu "Pretošanās kustība nacistu okupētajā Latvijā", kur tad varētu runāt par nacionālo un antifasistisko pretošanās kustību. Tās nav atraujamas un izraujamas no kopīgā vēstures procesa. Tā ir divu zināmā mērā atšķirīgu spēku darbība, bet ar kopīgu patriotisku mērķi: padzīt okupantus, pasargāt nāciju no iznīcības. Vecais Hēgelis teiktu: tā bija pretstatu vienība. Gestapo Millers un Lange to saprata un represēja gan vienus, gan otrs. Antifasistus niknāk! Vēsturniekam, manuprāt, jāizpēta, kas abām pusēm bija kopīgs un kas atšķirīgs. Diemžēl Tautas fronte (kā Rietumos) okupētā Latvijā neizveidojās vai nepaspēja izveidoties, kaut sadarbības fakti bija, piemēram, mūsu brigādei ar nacionālās pagrīdes pārstāvjiem.

Tikai tāpēc, ka PA apgādāja latviešu partizānus (caur LPKŠ), nevar noliegt viņu nacionālo piederību un patriotisko rīcību. Tas, ka franču, itāļu, pat dienviņslāvu partizānus angļi apgādāja ar kara tehniku un sagatavotiem speciālistiem, nevienam neliek šaubīties, ka šīs kustības bija nacionālas, ne ārzemnieku eksportētas, radās vietējo cēloņu rezultātā.

Mani pārsteidz arī tas, ka Jūs plānojat rakstīt par "izrautām" tēmām no vēsturiskā konteksta. Vai tas saietas ar vēstures zinātnes metodoloģiju? Tikai apskatot (pat hronoloģiski!) laika plūdu, var izprast, kādēļ notika krass pagrieziens pretošanās kustībā 1943. gadā, arī nacionālistiskajā. Kādreiz muzeja direktore Fleija, mums diskutējot, teica: kamēr neapmirs šīs paaudzes vēsturnieki un bijušie karotāji – patieso vēsturi neuzrakstīsim. Redz' nu, kāds viedoklis. Tiešām, jaunās paaudzes vēsturniekam Neiburgam ir vairākas dziļi izvērstas vispusīgas publikācijas; viņam, tā teikt, nav jāizpērk veci grēki, un tām būs paliekoša nozīme.

Par izstādi. Visinformētākā par 130. latviešu strēlnieku korpusu ir mūsu veterānu biedrības priekšsēdētāja vietniece Biruta Čaša (tel. 7311807). Pie viņas glabājas korpusa divīziju sastāva kartotēka, arī daudzi, īpaši pēckara, fotomateriāli. Un, protams, Jūsu bijušais kolēģis Vas. Savčenko. No viņa grāmatas "Латышские нац. формирования..." var izgatavot fotogrāfiju kopijas.

Man, kā pensionāram – kara invalīdam, brīvu brīžu pietiek, varētu iepazīties ar jūsu traktātu. Strīdīni virzot zinātni. Kaut gan es, sasniedzis 80 gadu vecumu, nolēmu "mest plinti krūmos". 90. gados (īpaši "Neatkarīgajā") daudz polemizēju par kara tēmām. Tagad mēģinu izvairīties pat no intervijām. Mana bibliogrāfija par 90. gadiem ir atrodama Misiņa bibliotēkā. Kādēļ nerakstu? Pirmām kārtām jau tādēļ, ka Siguldā man nav pieejami paša

arhīva materiāli (40. fonds). Un ir šaubas par publicēšanas iespējām. Arī "motors" niņojas un iedragātais mugurkauls sūrst.

Jūsu atbildi, ja pēc tādas radīsies vajadzība, adresējiet uz Rīgas dzīvokli. Kādreiz tur atkal parādīšos.

Ar sveicienu un sekmju vēlējumiem!

Vilis Samsons

97. dok. Akadēmiķa Viļa Samsona vēstule Heinriham Strodam 2005. gada 20. jūlijā.

Avots: V. Samsona vēstule, rokraksts latviešu valodā sastādītāja arhīvā.

Godātam H. Stroda kungam!

Atbildot uz Jūsu 12.07.05. vēstulē uzdotajiem daudzajiem jautājumiem, turpināšu mūsu uzsākto diskusiju. Nedomāju uztiept savu viedokli, kaut tas, šķiet, fundēts unikālā pieredzē un apjomīgās zināšanās par partizānu kara vēsturi. Varbūt der ieklausīties? Jums veicama atbildīgs darbs: jāiemūrē kvalitatīvs ķieģelis topošās vēstures apceres grīņīgajā karkasā. Tam jāiztur laika pārbaude, ne tikai jākalpo tekošās politikas zigzagiem (kā Zundas pasūtījumdarbi). Citstarp, no Prezidentes kancelejas atsūtīja pieklājības atbildi ar pateicību par manu atklāto vēstuli,¹ apsolot, ka atbildi dos vēstures grāmatas autori. Gaidīsim!

1. Vēlreiz par specgrupām. Ne tikai es, bet Eiropas vēsturnieki atdala dažādu militāro resursu desantētās specgrupas no tautas dzīlēs tapušiem partizāniem. To darbības veids un mērķi diametrāli disonansē ar partizānu kustību, kurai piemīt atklātības, tautisks masveidības raksturs. Par izlūkgrupām atklātībā neviens nezināja, to darbība bija autonoma un superkonspiratīva. Partizānu masa un atvērtība tām ne tikai traucēja, bet varēja kļūt liktenīga. Un šāda simbioze neko nedeļa. Atklātībai zināmas kļuva tikai diversantu-spridzinātāju uzdarbošanās, ko nezinātāji pierakstīja partizāniem. Protams, vēsturiski nevar nepieminēt specgrupas, bet kā atšķirīgu fenomenu ar tā plusiem un mīnusiem. Piemēram, izlūkamspiegam jau iepriekš tika garantēta tiesiskā neaizskaramība, ja tas “novāca” bīstamu liecinieku, protams, bez tiesas sprieduma.

Es esot rakstījis, ka specgrupas darbojušās partizānu vienībās. Nonsenss!!! Vai pārpratoms? Neatceros gadījumu, kad specgrupa būtu mitusi manas vienības novietnē. Kādreiz štābā iegriezās kāds uzradies kaimiņš – specgrupas komandieris ar “pieklājības vizīti” vai kaut ko izdiedelēt.

1943.–1944. gadā 1. LPB darbības zonā (no Zilupes līdz Valkai) tika desantēti vairāki desmiti Padomju armijas izlūkgrupu, īpaši pirms stratēģiskajām operācijām. Ar tām mežos reizumis sadūrās partizānu izlūki, bija īslaicīgi abpusēji labvēlīgi kontakti. Šais grupās, kā likums, atradās latviešu valodas pratēji, nereti zināmi latviešu divīzijas strēlnieki un virsnieki. Atšķirīgi veidojās attiecības ar vairāk nekā desmit Lubānas baseina mežos 1944. gada sākumā desantētām Ļeņingradas apgabala VDK pretizlūkošanas-diversantu grupām. Par to patvaļībām un tieksmi veidot “savas” partizānu nodaļas, vervējot vietējos iedzīvotājus, pārtverot no saimniekiem aizbēgušos karagūstekņus, sūdzējās vienību komandieri (sk. radiogrammas). Izrādās, Sproģis un Lācis neko lielu nepadarīja, un tā Lubānas klānu vēsturē blakus Ratiņa brigādei parādījās Ļeņingradas partizānu “brigāde” vai bāze (k-ris, šķiet, Klementjevs) ar diviem smieklīgie “pulkiem”. To komandieri – bijušais kriminālists “Bruskins” – Barankins (krita) un Kaičenko, kuriem pat nebija čekistu dienesta pakāpju. Man izdevās piekļūt ļeņingradiešu slepenajam arhīvam: izrakstu burtņīcai jābūt 40. f., 5. apr., 32. lietā, skarts tikai partizānu aspekts.

Atšķirīgas niansas vērojamas Kurzemē 1944.–1945. gadā. Tā kā gaudenie LPKŠ vadītāji bija “nogulējuši” organizatoru iesūtīšanu Kurzemē (izņemot A. Macpānu), tad spontāni tapušām partizānu nodaļām to tapšanas sākumā izpalīdzēja kāds tuvējais izlūkgrupas komandieris, izdiedelējot no pavēlniecības pieticīgu aviokravu ar ieročiem. Ar to arī viņu misija beidzās tā, kā tai bija jābeidzas. Piemēram, E. Āboliņš un K. Mačiņš saņēma brāzienu

1 Atklāto vēstuli “Vai gestapo Millers objektīvāks par latviešu vēsturnieku?” neuzņēmās iespiest “Neatkarīgās Rīta Avīzes” redaktors. To publicēja “Latvijas Sociālists” (Nr. 7, 2005). – *Aut.*

“no augšas” un tika patriekti no “Bultas” un “Sarkanās Bultas” darīt savu darbu. Arī šie fakti liecina, ka veltīgi Jūs pūlaties “sajūgt” partizānus ar specvienībām. Ko tas dod? Tāpat kā vienos ratos iejūgt zirgu un vērsi? Ne teorētiski, ne vēsturiski nav apšaubāma divu fenomenu fundamentāla atšķirība, var būt runa tikai par sakritībām, jo likumsakarība dzīvē realizējas caur nejaušībām.

2. Par 1. LPB atskaitē pieminēto palīdzību 2. Baltijas frontes izlūkgrupām. 1944. gada jūnija nogalē–jūlijā padomju karaspēks tuvojās Latvijas robežai. Armijas un partizānu izlūkgrupām, kas darbojās Kaļiņinas apgabalā, tika dots uzdevums pārbāzēties uz Latviju. Lai izspiegotu 16. vācu armijas aizmugurē uzbūvētos nocietinājumus (Ludzas–Kārsavas–Viļakas un Madonas–Gulbenes–Gaujienas līnijas), fiksētu noliktavas, lauku aerodromu darbību, noteiktu eventuālas bombardēšanas objektus, ziņotu par karaspēka pārvietošanos u. tml. Pēc LPKŠ norādījuma, partizāni sniedza palīdzību frontes izlūkiem, īpaši orientējies svešā apvidū, neprotot latviešu valodu. Neiztika bez starpgadījumiem: starp frontiniekiem atradās arī “halturščiki”. Vēlāk 1. LPB vienības tieši kontaktējās ar uzbrūkošiem padomju korpusiem un divīzijām, deva izsmeļošu informāciju par 16. armijas aizmuguri, bloķēja ceļus ienaidnieka kolonnām, palīdzēja ieņemt vācu atbalstpunktus. Notikumi detalizēti aprakstīti brigādes un vienību atskaitēs.

3. Par 1. LPB atskaites tapšanu. Brigādes vienības izformēja dažādos laikos un dažādās vietās (Zilupē, Ludzā, Kārsavā, Abrenē, Alūksnē, Gulbenē), piedaloties LPKŠ pārstāvjiem. Šie pārstāvji saņēma vienību vadības rakstītās atskaites tieši; ar tām es iepazinos arhīvā tikai 50. gados, kad sāku pētīt vēsturi. Man personīgi iznāca piedalīties tikai 2., 3. un 6. vienības izformēšanā Abrenē. Atceros, tā notika zibenīgi: LPKŠ nebija ar ko barot partizānu simtus, kustība frontes joslā bija ierobežota. Ar pārējiem vienību komandieriem es tikos Daugavpilī, tur pārcēlās LPKŠ opergrupa. Brigādes atskaiti rakstot, izmantoju štāba kaujas žurnāla datus un vienību komandieru mutisko informāciju par pēdējo 1½–2 mēnešu darbību. Manu uzšņāpto uzmetumu pārrakstīja ar roku štāba darbiniece (rakstāmmašīnas ar latīņu šriftu nebija pie rokas). Oriģinālā atradīsiet partizānu žargonā lietotos rusicismus: jābūt mašīnraksta variantam, kurš tapa 60. gados, izskaužot neliterāros teicienus. Vai tas ir Jūsu rīcībā? Atskaitē nav ietilpinātas ziņas par 5. (P. Strautmaņa) vienību, R. Lejiņa apakšvienību un četriem 4. un 5. vienības atsevišķiem vadiem, kuri toreiz atradās aiz Gaujas loka vācu pozīcijām.

Steigā fiksētie notikumi izrādījās visai neprecīzi, jo nebija iespēju to ticamību pārbaudīt. Piemēram, šķiet, pēc I. Burceva stāstītā, neprecīzi fiksēta V. Kononova operācija Mazos Batos (bez vārda “Mazos”, ne 25.05., bet “27.05”, ne policijas atbalstpunkts, bet “aizsargu garnizons”). Pavisam apšaubāma ir 1. vienības komisāra I. Kadakovska konfidenciāli atstāstītās leģendas ticamība par vācu žandarmērijas kafijas katla saindēšanu Saļņevas muižīnā. Šo miglaino, nepārbaudīto leģendu es tomēr iekļāvu brigādes atskaitē, jo tā fiksēta arī 1. vienības oficiālajā atskaitē. Sak’, vēlāk vēsturnieki pārbaudīs. Pēckara steigā neiznāca ar to nodarboties, bet 70. gados vēsturnieku ekspedīcija vairs neatrada aculieciniekus. Vērmahta dokumentācijā neko līdzīgu neesmu izgājis.

Tā kā vēsturnieku tomēr var ieinteresēt minētais ieraksts, īsi atstāstīšu man zināms leģendas sižetu. 1941. gada vasarā, kad Naudaskalnā pie Saļņevas tika apšauti visi Kārsavas ebreji, bērņus ieskaitot (sk. 06.01.05. vēstuli), blakus viensētā dzīvojuši zemniece kaut kādā ceļā saņēmusi no pazīstamā Kārsavas aptiekas īpašnieka ebreja “indes pudelīti”. Tādu variantu varēja pieļaut: medicīnas darbiniekiem bija pieejamas indīgas vielas. Bija zināms, piemēram, ka Rēzeknē iecienīts ebreju ārsts noindējis savu ģimeni, pirms vesti uz nošaušanu.

Zemniece tikusi nolīgta par pavāri vērmahta kara saimniecībā Saļņevā, lai gatavotu ēdienu saimniecībā nodarbinātiem karagūstekņiem un apsargiem. Viņa dikti neieredzējusi fašistus, īpaši satriekusi redzētā bērņu nobendēšana. Kāds sievietes paziņa izrādījies

1. vienības tuvējās izlūkošanas vadītāja V. Potapova aģents. Tad pa ķēdīti: pavāre–aģents–Potapovs pie Kadakovska nonākusi, šķiet, izdomām apaugusi informācija. Tā kā vienība iesaistījās nepārtrauktās kaujās ar atejošām frontes daļām (pat tikusi apšaudīta ar artilēriju) un iedzīvotāju glābšanā no aizvešanas, nav bijis iespējams kaut ko pārbaudīt. Neticami jau tas, ka stāstīts par “bataljoniem”. Varētu pieļaut, ka virtuves katlā tika iebērta “inde” (kāda? – nezinām!). Uz desmit spaiņiem dziras, ko dzēruši žandarmi, tā nevarēja izsaukt masveidīgu letālu efektu – labi, ja saindēt. Stāstītāja un klausītāji pēc sava lauku cilvēciņu saprātīga būs “izkalkulējuši” aptuvenu skaitu pēc principa: jo vairāk, jo labāk. Liecinieku nebija, pavāre tūdaļ aizbēgusi, nenogaidot kafijas baudīšanas rezultātus.

4. Atstātītā leģenda rosina atmiņas un pārdomas. Vai nosodīt lauku tantiņu, tā teikt, par to, ka pārkāpusi Hāgas konvencijas pantu par ķīmisko ieroču pielietošanas aizliegumu un ir rikojušies ar barbariskiem līdzekļiem? Viņa atriebās, kā prata, nīstajiem slepkavniekiem. Tolaik pat laucinieki zināja, kas ir lauku žandarmērija. Līdz cilvēkiem bija nonākuši baismīgie nostāsti par žandarmiem (“ar bleķi uz krūtīm”). Tie nežēligi piekaujot saimniekus, kuri neklausot rīkojumam evakuēties, apšaujot uz vietas aizturētos leģiona dezertierus un citus nepaklausīgos u. tml. Šādā skatījumā var saprast (ne attaisnot!) Saļņevā notikušo, ja tiešām tur kaut kas līdzīgs noticis.

Šai sakarībā es pārtraukšu garlaicīgo prātošanu, atstāstot kādu karalaika piedzīvojumu. 1944. gada augusta pirmajās dienās mani veda LPKŠ mašīnā administratīvā dienesta pulkvedis Mihelsons uz atbrīvoto Alūksni. Lai iegūtu informāciju no 4. vienības vadības, kura bija te izformēta. Uz Viļakas–Balvu lielceļa mēs pietājam pie sadragātas sarkanarmiešu mašīnas, kas bija uzbraukusi uz vāciešu atstātās mīnas. Nepatikā noskurinājos: tādām bija jāizskatās arī tām friču mašīnām, kuras uz šī ceļa uzspriecināja Bahtejevs. Partizāni savu operāciju šausminošos rezultātus parasti neredzēja. Bet tāds nu bija karš: ne mēs to gribējām.

Pa ceļam iegriezāmies mana krusttēva Ernesta saimniecībā Mālpupes pagastā, kur puikas gados sešas vasaras ganīju divu saimniecību lopiņus. Mani sagaidīja krusttēvs viens pats, tā divaini sašķiebies. Kas par lietu? Kad tuvojusies fronte, vācieši gribējuši nocietināties gan Pededzi. Dots rīkojums iedzīvotājiem pamest saimniecības, paredzot tās nodedzināt. Žandarms (ar bleķi uz krūtīm) ieradies arī “šķinķos” pie nepaklausīgā saimnieka. Tālāk malēnieciskā tiešruna ar krusttēva iemīļoto sakāmvārdu “puisi”: “Es šamam pa vociski: sok, es te esmu kungs! Šis, puisi, zveļ man pa sonīm ar plintes rasnū голу; ribu ilauza. Dāls ar bārnīm un vedekla sagroza pekeles rotūs un aizbrauca uz Jerlanīm (Kalnienas pagastā vedeklas vecāku saimniecība). Lūpiņus sadzinu Skalu purā.” “Skalu purvu”, kas piederēja bagātam kaimiņam, es izstaigāju krustām šķērsām. Tur pusdienlaikā mēs ar māsīcu gājām slepeni avenēs un mellenēs čiept.

Mālpupiešu saimniecības tomēr nodedzināja. Arī te maniem puīšiem savi nopelni. 4. vienības partizāni pa meža stigām izveda sarkanarmiešu bataljonus vāciem aizmugurē pie Annas, palīdzēja uzcelt tiltu pār Pededzi un artilērijai forsēt upi. Friči bija spiesti steigā lēkot uz Marienburgu–Alūksni.

5. Attieksme pret “ģerenālpānu Ost” un tā realizētājiem bija patiesa patriotisma mēraukla toreiz, arī tagad. Šis plāns acīmredzami netiek ņemts nopietni. Pret tā realizētājiem bija jākaro uz dzīvību un nāvi, ne tikai vārdiski jānovada. Karoja tikai Zundas izšimpētie “kolaboracionisti”, no kuriem tūkstoši tika apšauti vai nomocīti koncentrācijas nometnēs. Savā vēstulē, pieminot Ģerenālpāna ignorēšanu latviešu nācijās likteņos, es vērsos pret vēstures grāmatas toreiz anonīmiem autoriem. Toreiz domāju, ka arī jūs esat viens no viņiem. Pat Žanis Unāms pēc kara zvanīja pie lielā zvana. Nerunājot jau par izteikto prātnieku un vēsturnieku Haraldu Biezo. Citstarp, es ar viņu sarakstījos un diskutēju par kureliešiem, devu dažu man zināmo kureliešu – vēlāko sarkanbultiešu adreses. Krustiņš mani šimpē par grāmatu “Kurzemes meži šalc”, bet Biezais to vērtēja kā korektu pētījumu. Pārsteidzoši,

bet to, ko bijām uzzinājuši vēsturnieku ekspedīcijās, Biežais apstiprināja ar Rietumvācijas arhīvos uzietiem dokumentiem. Mūsu sarakste ir 40. f., 7. apr., 10. lietā. Vārdos nevar izteikt sašutumu par to, ka "Latvijas vēstures" autori pat literatūras sarakstā nav uzrādījuši H. Biezā dziļi argumentētos pētījumus. Vai tādēļ, ka viņa atzinumi, piemēram, leģiona, pašvaldības, Gustava Celmiņa u. c. darbības vērtējumi griež ausīs Zundam? Te nu bija zinātniskā metodoloģija un demokrātija!

Nosūtu Jums 40. fonda 5. un 7. apraksta kopijas. No pēdējā dažas lietas esmu paturējis (neatāķētās!), arī meditāciju un lekciju par partizānu karu (70 lpp.). Arī interesantu abvēra dokumentu par Kurzemes partizānu organizēšanas pirmsākumiem, ko neesmu izmantojis publikācijās.

6. "Melnos sarakstus" sastādījuši specdienesti visos laikos un visām varām, un šai lietā nav nekā pārsteidzoša. Prokuroru, protams, var interesēt, kas tos sastādījis pēc kara. Bet ne tādēļ man "nepatīk" Jūsu aktivitātes. Mani pārsteidz, ka no pāris politdarbinieku ziņojumiem, kad viņi vairs nav partizānu vadītāji (t. i., pēc partizānu vienību izformēšanas), Jūs izdarāt secinājumus, ka to darījušas visas partizānu vienības. Es jau rakstīju, ka partizāniem bija operatīva informācija par cilvēkšāvējiem, niknākiem policistiem u. c., tos zināja visi iedzīvotāji, no kuriem tad mēs šīs ziņas ieguvām un piesargājāmie tāpat kā viņi, lai neciestu no "kombatantu" zvērbām. A. Raškevics rakstīja savas atskaites atbrīvotajā Alūksnē, kur atradās tolaik Valkas apriņķa partijas komiteja un viņš bija tās sekretārs. VDK informatori (stukači) bija atsevišķi cilvēki, kas piespiesti vai brīvprātīgi sniedza vajadzīgās ziņas. VDK un IeTK bija iestādes, kam ar likumu bija uzdots izsekot kara noziedzniekus. Ne jau partizāniem! Ja tādu rīkojumu devis VDK komisārs Beļčenko CPKŠ, tad es nezinu, vai tādu būtu saņēmis un devis Sproģis LPKŠ pakļautajiem? Vismaz es, būdams visu sākumformāciju komandieris, tādu rīkojumu netiku saņēmis, ne citiem tādu devis. Kādēļ lai es Jums dotu nepatiesu liecību un apstiprinu Jūsu "idea fix"? Neprasmi vispārināt parāda daži žurnālisti nelatviešu presē (arī deputāti), visus vācu laika šucmaņus un aizsargus ieskaitot fašistos. Starp tiem bija simtiem partizānu atbalstītāju (sk. pieminēto Mežala grāmatu). "LA" 31.01.05. bija V. Sprūdes raksts, kurā virsprokurore I. Mētele un R. Jansons proponē atrasto formulu pēckara šāvēju rehabilitēšanai. Likumīgi bijis šaut "kombatantus", t. i., bruņotus cilvēkus. Arī partordzi, ja tai revolveris, no kura tā nevienu nav šāvusi? Tad jau arī tie 50 000 bruņotie ierēdņi un saimnieciskie darbinieki šodien ir kombatanti, un, tā kā 2. pas. karš neesot beidzies, viņus eventuālais pretinieks var likumīgi "noklapēt". Kādēļ jautāju? Vai šo formulu, normu attiecināsiet arī uz vācu okupācijas laiku, kad krita ne viens vien partizānu pēdu dzinējs? Nenoliedzams kombatants!

7. Vai aizliegts būtu apgaismot gestapo un abvēra aģentu darbību? Tieši viņu nodevīgās darbības dēļ tika sagrautas visas zināmo nacionālistu-patriotu nelegālās tipogrāfijas, apcietināti nelegālo organizāciju, arī LCP, locekļi. Smagi zaudējumi bija arī antifašistiskajām organizācijām Rīgā, Liepājā, Daugavpilī, Rēzeknē u. c. pilsētās, kā arī laukos. Par to runā skaitļi: 30 000 ieslodzīto Latvijas pilsoņu. Lietuviešiem to bija uz pusi mazāk.

Jākonstatē, ka oficiālā Latvijas vēstures zinātne apiet nacistu slepeno ziņotāju problēmu. No pieredzes atceros un dokumenti apstiprina, ka simtiem gestapo un abvēra aģenti, uzdoties it kā par dezertējušiem leģionāriem vai izbēgušiem karagūstekņiem, centās ielavīties partizānu nometnēs un viņu aģentūras tīklā. Bija zaudējumi, bet, pateicoties partizānu pretizlūkošanas modrībai, ne pārāk lieli. Iesūtītiem teroristiem izdevās nošaut 4. vienības komandieri, spiegiem – nodot vairākas meža nometnes. 16. vācu abvērkomandas 1944. gada aprīļa ziņojumā, piemēram, atzīmēts, ka, pateicoties iesūtītam "uzticamības cilvēkam", Kārsavas-Abrenes apvidū arestēti vairāk nekā pussimts "bandītu" atbalstītāju un aresti turpinoties. Tā ir īpaša tēma.

Gribu atzīmēt, ka Žanis Unāms savos memuāros pirmais pieminēja t. s. "Latviešu kar-

totēku”, kuru sastādīja SD latviešu nodaļa. Tajā iekļauti, pēc Z. U. pieejamās informācijas, 2000 uzvārdi, g. k. rīdzinieki. Tādi bija arī provincē. Tā – gestapo (R. Langes) aģentūra. Ar gestapo slepeno ziņotāju pienesumu tapuši Latgales pretestībnieku saraksti. No tiem vadoties, 25. augusta naktī 1943. gadā Latgales apriņķos tika arestētas, aplaupītas un izvestas uz Salaspili turpat tūkstotis ģimenes (Akcija “Sommerreise”, 40. f., 5. apr., 46. lieta).

Latviešu spiegu un nodevēju kartotēka nav uzzieta. Droši vien tās figurantu vairākums būs aizbēdzis uz Rietumiem tautiešu-nacionālistu pulkā. “Latviešu kartotēku” vēstures grāmatas autori kaunīgi noklusē.

8. Jūs rakstāt par VK(b)P opergrupu. Kāds tai sakars ar Latviju? Varbūt tā ir pārteikšanās, ko pieļauj Jūsu koncepcija? Jeb tomēr domāta K. Ozoliņa vadītā “LK(b)P CK un LPSR valdības operatīvā grupa”, kāds ir tās oficiālais nosaukums (sk. E. Amerika radiogrammu 1943. g. vasarā) un kura darbojās vācu okupētā teritorijā, vadot partizānu un pagrīdes darbību Latvijā.

Savulaik man izdevās piekļūt IMEL institūta arhīva slepenajam fondam, pateicoties institūta direktora labvēlībai, kurš mani pazina kopš Sabiedrisko zinātņu akadēmijas laikiem (“blats”!). Izrakstīju radiogrammas, kas skāra latviešu partizānus, intervālā no 1942. XI līdz 1943. IV. Par laiku, kad LPKŠ nebija iekārtojies savu radiomezgli. Tādā kārtā visas mūsu radiogrammas varēja izlasīt CPKŠ priekšnieks un viņa ierēdņi. Taisnība, fondu pārzine piespieda mani šo to izvītrot, jo biju aiz prieka pārcenties. Šo burtnīcu varat apskatīt 40. f., 5. apr., 32. lietā. Radiogrammas liecina par latviešu partizānu nerēķināšanos ar CPKŠ autoritātēm, prasīgumu, “augšām” nepieņemamu brīvdomību, nelocīšanos Maskavas vareno priekšā. Vispār trakums! Tas viss notika Staļina visvarenības gados. Gandrīz ar šausmām jālasa, kā P. Ponomarenko savās rezolūcijās met zibeņus pār K. Ozoliņa prasīgām radiogrammām. Viņš piespiež LK(b)P CK biroju nosodīt K. Ozoliņa “nacionālistiskos izteicienus” un likt atzīt savu vainu. Te, lūk, Jūs varēsiet pārliecināties, ka jau organizatoriskās partizānu kustības sākumā latviešu partizānu vadītāji uzņēma iespējami neatkarīgas darbības kursu. To turpināja 50./60. gados “nacionālkomunisti”, kuru kodolā ietilpa bijušie partizānu vadītāji (K. Ozoliņš, P. Pizāns, P. Čerkovskis, M. Muravskis, E. Baško u. c.). Mūs, ap divsimts vadošos darbiniekus, tādā vai citādā veidā represēja kā pirmos disidentus pret padomju imperiālisma politiku.

Vai vēsturniekiem nebūtu jāizpēta un jāizceļ bijušo latviešu partizānu un strēlnieku patriotiskās tradīcijas, viņu atšķirība no dogmatiskiem staļinistiem, pēc būtības nacionālnihilistiem? Viņu brīvdomība un kritiskā attieksme pret CPKŠ darboņiem par daudz ko liecina. Bet Jūs iejaucāt latviešu patriotus kopējā “PSRS partizānu” katlā! Citstarp, Ozoliņš, Pizāns, Samsons u. c. komandieri esam sūdzējušies par kaimiņu partizānu patvarībām, sirojot Latvijā. Nezinu, vai līdzīgi disidenti bija vecās republikās?

Par “Maskavas roku” un “Čekas aci”. Varu apliecināt, ka manu vienību štābos valdīja radoša gaisotne, kritiski ironiska attieksme pret “augšām”. Mēs varējām brīvi izrunāties un rīkoties, savus oficiālos plānus paziņojot K. Ozoliņam un Sproģim. “Maskavas roka” līdz mums praktiski neaizsniedzās. Tā teikt, Maskava tālu, Dievs augstu! Tas, ka mūs neapsūdzēja un vēlāk netirdīja, liecina par to, ka štābos nav bijis čekas stukaču. Bija daži pirms kara VDK darbā pieņemtie, bet tie bija individuāli pieteikušies partizānos (K. Lipovskis, M. Austriņa, P. Bogomoļņikovs, A. Groms). Un bija “mūsējie” draudzīgajā kolektīvā. Nekā nav stiprāka par kara laikā dzimušo draudzību! Protams, nevajag mums piezīmēt eņģeļa spārniņus: cilvēciskās vērtības piemīt visiem.

9. Nosūtu tabulu par LPKŠ reģistrēto partizānu skaitu (oriģināls, šķiet, 7. apr., 19. lietā), kas nav bijusi zinātniskā aprītē. To 80. gados sastādīja manis algota darbiniece, caurskatot partarhīvā 12 000 personu kartītes. Kartītes sastādījuši LPKŠ darbinieki pēc ienākušās informācijas. Uz katras kartītes ir konkrēts uzvārds u. c. dati par partizānu kustības dalībniekiem, un tā nevar būt falsifikācija. Sanāk skaitlis 12 000 bruņoto un neapbruņoto partizānu

– tik, cik minēts enciklopēdijā. Dokumenti un vēsturnieku ekspedīciju atklājumi ļāva izdarīt aplēses, ka bez centralizēti organizētiem partizāniem 1943.–44. gadā darbojušies savrup ap 8000 pretnacistisko cīnītāju, kuru grupas un organizācijas radušās spontāni. Kopā sanāk 20 000, par kuru Jūsējie ironizē. Šie skaitļi ir visai reāli. Atcerēsimies, ka Rēzeknes apr. policijas atskaitē uz 1942. gada 20. jūliju fiksēti vairāk nekā 1200 krituši vai arestēti partizāni (tā tabulā!). Latvijas SiPo un SD atskaitē minēts, ka 1942. gada pavasarī Kapiņu pagastā sagrauta daļēji bruņota organizācija (pat ar ložmetēju!), kuru nodevuši iesaistītie spiegi. Proti, Daugavpils apriņķī tādu cīnītāju nebija mazāk.

Tabulu der objektīvi izanalizēt. Tā nav pilnīga. Es ar roku pierakstīju man zināmos papildinājumus. Var pārsteigt lielais krievu skaits. Tie Latgales pierobežas pagastu iedzīvotāji un karagūstekņi. Neliels, šķiet, bruņoto leģiona dezertieru skaits. Tam jāpieliek 1. ailē ieslēgtie mobilizācijas sabotieri, no iesaukšanas vietām un transporta izbēgušie, kurus izdevās apbruņot. Daļa ietverta tabulas apakšējā daļā, kurā fiksēti meža nometnēs nedzīvojošie neapbruņotie partizānu kustības dalībnieki – izlūki, ceļveži, sakarnieki, sagādnieki, ievainoto un slimo pieturētāji un kopēji u. c. No brigādes atskaites redzams, ka totālas mežu blokādes apstākļos uzturs bija jāgādā pat no 30 km attāluma. Toreizējos apstākļos iznāca, ka vienu bruņoto cīnītāju apkalpoja viens neapbruņots. Iekrišanas gadījumā pēdējie tika tikpat nežēlīgi represēti kā bruņotie.

Kā parādījās dezertieri? Tie – 1944. gadā klātpienākušie jaunekļi. Nonākuši kritiskās situācijās, kaujās atklīduši no vienības kodola, tie kaut kur nolīda un neatnāca uz nozīmēto sapulcēšanās vietu. A. Macpāns teicis: “Puiši, ja ejiet uz malu, tikai nenododiet!” Šos puīšus mēs, patiesībā, par dezertieriem neuzskatījām, bet šādu aili prasīja oficiālā atskaite. Ne kara laikā, ne pēc kara viņus nerespresēja. Respektējām teicienu – partizāns brīvs kā putns! Cita lieta, ja kāds kļuva par nodevēju un uzrādītāju. Tādi bija, bet nedaudzi.

10. Turpinot šo tēmu, atbildēšu uz nākamo jautājumu. Bijušie karagūstekņi un leģionāri ar mūsu izdotām pārliksmēm pēc kara netika represēti. Piemēri? Šucmanis ar 1941. gada stāžu “Garais Jānis”, kurš padevās gūstā Vecslabadas operācijā 13.01.43., pašai izlēdžīgi karoja manas vienības sastāvā un tika izvirzīts par atsevišķā vada (pie Litenes) komandieri. Tika apbalvots un pēc kara strādāja Rīgas ostā. Tilžas policijas priekšnieks V. Pauliņš savā vienībā slēpa slimos partizānus, deva vērtīgu informāciju Poča vienībai par gaidāmām soda ekspedīcijām. Diemžēl tika nodots un nomocīts.

Izformējot vienības, vairākums bijušo leģionāru un karagūstekņu tika nozīmēti uz rezerves pulku, pēc apmācīšanas uz karaspēka daļām. Bija kritušie un ievainotie nīknajās frontes kaujās. Kā jau karā! Izņēmums bija trīs karagūstekņi, kuri bija piekrituši abvēra vervētājam, lai nenomirtu badā. Tikuši apmācīti Ulbrokas (pie Rīgas) diversantu skolā, lai vēlāk desantētu padomju aizmugurē. Visi trīs no skolas aizbēga, nokļuvuši pie mums, izstāstīja notikušo un sniedza vērtīgu informāciju. Pēc pārbaudes sadalījām viņus pa vienībām. Leitnantu Tavļinovu Počs nozīmēja par vada komandieri. Daudzajās soda ekspedīcijās vads sekmīgi atkāvās un izmanevrēja. Viņu un otro (uzvārdu piemirsu) “Smeršs” arestēja, neraugoties uz mūsu pozitīvo raksturojumu. Trešais, azerbaidžānietis Bahtejevs, kļuva par visu cienītu spridzinātāju grupas komandieri 2. (Andžāna) vienībā Stampaku purvā. Viņa bilancē – 5–6 vērmahta kara ešloni, 3 uzspridzinātas municijas noliktavas – “štabeļi” gar Viļakas–Baltinavas ceļu, kuras nepaspēja izmantot atkāpšanās kaujās vācu daļas. No “štabeļiem” partizāni paguva iznest, vairākkārt atgriežoties, lielu mīnu, tola, granātu un patronu daudzumu. Artīlērijas granātu sprādzienus mēs dzirdējām 25 km attālumā. Bahtejevs krita pārdrošības dēļ, policistu ielenkts. Pēc nāves apbalvots ar Sarkanā Karoga ordeni.

Neizdevās izraut no “Smerša” nagiem arī izlūku talsēnietis E. Mackeviču. Viņu 1942. gada nogalē pēc neveiksmīgas desantēšanas aizturēja un nogādāja Sebežā. Tur piekritis izspiegot nenotveramo latviešu partizānu vienību. 1943. gada sākumā viņš pārnāca uz Atsevišķo par-

tizānu vienību un izstāstīja savu "odiseju". Pēc pārbaudes, iesaistot dzelzceļa spridzināšanas operācijā, Mackeviču pieņēmām vienībā, un viņš attaisnoja doto solījumu. Krietnu laiku pēc kara viņa māsa rakstīja, ka Ēriks atgriezies no apcietinājuma.

11. 70. gados tika uzņemta dokumentālā filma par manu partizānu štābu – "Zaļais bastions". Man toreiz uzdāvāja šaurfilmas kopiju, bet tā kaut kur noklūdusi, pārceļoties no Garcia ma vasarnīcas. 80. gadu nogalē J. Podnieks filmēja dokumentālu lentu par mani – "Komandieris". Ideja: pretstatīt Samsonu Jekelnam, kurš trieca ekspedīcijas pret partizāniem (vienā mani smagi ievainoja) un izolīja prēmiju par partizānu komandiera galvu – reihsmarkas un "šeines". Filmas sākums šokēja, kad to pirmoreiz demonstrēja: tika rādīti kadri par Jekelna pakāršanu Pārdaugavā. Ar Juri mēs labi sapratāmies, kaut diskutējām. Bet scenārists bija pārāk "sasāļijs" tēmu, un filma īpašus panākumus neguva, piem., kā "Strēlnieku zvaigznājs". Kādreiz 90. gados pie manis atnāca scenārists un Seleckis. Saprātu, ka pie viņiem ir filmas kopija, bet oriģināls glabājoties Kino muzejā jūrmalā.

Vispār centos izvairīties no režisoriem un "paparaci", tos nokaitinot. Starp viņiem bija arī jaunā režisore Žurgina, kuras māte, šķiet, 1946. gada brīvdienās veidoja manu krūšutēlu. Tur es iepazinot ar mazo meiteni. No tiem laikiem saglabāties arī Belcovas gleznotais brigādes komandiera portrets, kura kopija bija izstādīta Liepņas internātskolas muzejā. Tagad daļa muzeja eksponātu nodoti arhīvā (40. f., 7. apr., 31. lieta).

12. Nav iebildumu, ja Jūs citējat izvilkumus no manām vēstulēm. Ja tas kalpos vēsturiskai patiesībai un tikai patiesībai... Saprotu, ka tās būs galvenokārt paškritiskas vietas, par ko agrāk nebija pieņemts rakstīt. Es tišuprāt izstiepu savas atbildes, lai pilnīgāk pamatotu savu skatījumu, tostarp uzrādīju atklātībai nezināmus materiālus. Vēstulēs, kuras sūtīju Jums, ir visai pilnīgi proponēta mana koncepcija. Ar tām izsmeltas pieminētās lekcijas un meditācijas, kuras netiks mūsdienās publicētas.

Iestidzis apjomīgā ZA Prezidija darbā, noņēmiem ar gadsimta lieldarbu – J. Raiņa Rakstu akadēmisko izdevumu (30+4 sējumi), paspēju tikai savākt unikālu materiālu par pret-nacistisko partizānu kustību Latvijā. Nopublicēju populārā laidienā kurzemnieku vēsturi. Lieldarbu nepaspēju iesākt, bet pēc 90. gada vairs "neko tējos". Būšu gandarīts, ja kaut daļa no manas iestrādes nonāks zinātniskā aprītē. Īpaši tagad, kad esmu palicis vienīgais dzīvais strēlnieks – partizānu organizators, kurus iepludināja kā pirmos 1942. gadā Latvijā. Kas tad par viņiem iestāsies un neļaus viņu sūro pieredzi noniecināt? Šādā skatījumā varētu padomāt par visu trīs manu vēstuļu publicēšanu ar jūsu ievadu, pieļaujot izlaidumus (ar daudzpunktiem), kas varētu aizskart Jūsu personību.

13. Laiks man ir, acis un galva pagaidām funkcionē. Nez, kādu termiņu Pēteris tur augšā man ierakstījis likteņgrāmatā? Varētu uzņemties izskatīt Jūsu manuskripta pirmo variantu. Bet vēl padomāsim! Lūk, nesen es izlasīju autodidakta Igora Vārpas piesūtītās nodaļas par pretnacistiskiem partizāniem, kuras viņš ietilpināšot plašākā opusā. Iepriekšējo – "Latviešu karavīrs zem kāškrusta karoga" – viņš man atsūtīja. Iespaidīgs un var būt noderīgs!

Rokrakstu atgriezu Vārpam ar savām piezīmēm un papildinājumiem – kā viņš bija lūdzis. Nosūtīju dažus dokumentus un pieminēto tabulu. Padarītais – ņemot vērā, ka autors nav profesionāls vēsturnieks – visumā vērtējams pozitīvi, tikpat kā nav voluntāru uztiēpumu un vienpusīgu vērtējumu.

Citstarp, viņš citē divas radiogrammas LPKŠ, kuras es biju piemirsis, bet kuras ir super-svarīgas. Tās apliecina reālās partizānu kustības potences, kuras netika izmantotas LPKŠ tūlības dēļ. Un tās būtu sekojošas.

11.05.44. Samsons – "Jaunus partizānus varam saņemt jebkurā daudzumā, vajadzīgi tikai ieroči un komandieri. Pretējā gadījumā vienību kaujas spējas kļūst niecīgas. (..) Ir grupas, kur uz 15 cilvēkiem palicis tikai viens vecais partizāns kā komandieris. (..)"

10.07.44. Oškalsns – "Jaunu vienību organizēšana iespējama tikai tad, ja ir spēcīgs veco

partizānu norūdīts kodols. Vietējie partizāni neizturēti, nopietnos kaujas apstākļos krīt panikā (...).”

Abi šie dokumenti skan unisonā ar Veisauera 16.05.44. telegrammu. Vārpa ir izrakstījis no Sproģa atskaites viņa kaunīgo atzinumu, ka partizānu varējis būt 4–5 reizes vairāk. Ja ņem vērā, ka katram partizānam (arī potenciālam) bija savi tuvinieki, paziņas, līdzjutēji, tad nav noliedzams, ka Latvijā pastāvēja iespaidīga pretnacistiskās cīņas sociālā bāze.

I. Vārpa lieto terminu pretnacistiskie partizāni, attiecinot to gan uz stihiski radušos, gan centralizēti organizēto partizānu kustību. Tas, šķiet, trāpīgākais un pieņemamākais vārds pastāvošajā terminoloģiskā haosā, kurā pat vandās “kolaboracionista” spokvārduņš. Pielikta-jā 311. abvērkomandas ziņojuma kopijā Jūs atradīsiet vārdus “padomju partizāni”, “pretvācu partizāni”. Kaut tie bija vieni un tie paši, kas fiksēti 16. vācu armijas aizmugurē 21.10.44., t.i., pirms parādījās rubenieši un zelmenieši. Šo dokumentu es nepaspēju “izķidāt” un ievietot savā grāmatā. Izmantojiet!

Atgriežoties pie Jūsu manuskripta. Piedodiet, ka izteikšos līdzībās. Baidos, ka savdabīgā latviešu pretnacistisko partizānu kustība būs sastūķēta zem trafaretas “PSRS partizānu” cepures, saskaldīta un safasēta pa ne vienmēr korektiem tematiskiem plauktiņiem. Kaut saskaņā ar vēstures zinātnes metodoloģiju materiāls izkārtojams ģeogrāfiski hronoloģiskā ritumā. Citstarp, par PSRS partizāniem varētu saukt – ja tie vispār saucami par partizāniem! – uz Lubānas masīvu “eksportētos” leņingradiešus, kuriem bija Latvijas īpatnībām neadekvāta mentalitāte. Atceros, 1943. gadā, kad manai vienībai bija sakars ar kaļiņiniešiem, es viņiem pārskaitīju pussimts pārtvertos karagūstekņus. Tie neiederējās vienībā, jo bija ar mums nepieņemamu mentalitāti: pielāva patvarības un apsaukā vietējos “gansus” – latviešus. To varēja zināmā mērā izskaidrot ar naidu pret agrākiem mocītājiem, bet no tā mums nekļuva labāk...

Lai mēs nesaietu ragos pēc koleģiāla, abpusīgi iecietīga disputa pusgada garumā, varbūt labāk atturēties no vēlmes panākt konsensu, izvērtējot, tā teikt, galaproduktu. Rainis gan mācīja censties pretstatus noliegt dialektiski: ne atmest, bet saglabāt otras puses racionālo kodolu.

Šādā optimistiskā noskaņā nobeigšu milzīgi izstiepto vēstuli, jo gribējās ticamāk atbildēt uz Jūsu trīspadsmit (!) jautājumiem.

Vēlot sekmes,
V. Samsons
Siguldā, 20.07.05.

P. S. Ieteicu I. Vārpam izlabot kādu, politikas diktētu, padomju vēsturnieku aplamību. Runa iet par t. s. partizānu pulka “Par Padomju Latviju” nosaukumu. Lai vieglāk dabūtu rakstu cauri staļinistu piekasīgajai cenzūrai, praktizēja nerakstīto likumu: atsaucies uz marksisma leņinisma klasiķu sentencēm un partijas lozungiem! Skanīgo nosaukumu ievieša partizānu politdarbinieki. Pēc analogijas: partizāniem tolaik (1942. gada vasarā) piegādāja Ž. Spures Valdajā izdoto avīzi „Par Padomju Latviju”. Atzīstos: arī es nekritiski pieņēmu šo nosaukumu.

Vispār I. Paldiņa, V. Laiviņš, M. Muravskis – kuri bija reida vadībā – savās atskaitēs nemin vārdus “pulks”, “pulka štābs”. Raksta par apvienoto trīs vienību reida vadību, kas pastāvēja pāris nedēļas, ejot līdz Latvijas robežai. Arī te neiztika bez analogijas. Leņingradiešiem, ar kuriem mēs kontaktējāmies, pulks bija starpposms starp brigādi un vienību. Latvijas savdabīgajos apstākļos šāds starpposms būtu bijis lieks svešķermenis, tādēļ tāds nepastāvēja. Aprītē “pulka” vārds ienāca “post factum” – kādam bijusi nostalgija par 1942. gada trako partizānu reidu uz Latviju un gribējis to glorificēt.

Dokumentu saraksts

I. Kaujinieku organizēšana un nosūtīšana uz Latviju

1. dok.	LK(b)P CK biroja 1942. gada 1. marta sēdes protokols par partizānu kustības stāvokli Latvijā.
2. dok.	Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas Centrālās Komitejas sekretāra Jāņa Kalnbērziņa 1942. gada 31. marta pilnīgi slepenais lūgums VK(b)P CK Orginstruktoru daļai piešķirt līdzekļus LK(b)P CK speciālo uzdevumu kadru sagatavošanai 1942. gada otrajā ceturksnī.
3. dok.	PSRS Aizsardzības tautas komisāra vietnieka I. ranga armijas komisāra Jefima Ščadenko 1942. gada 17. jūlija pilnīgi slepenā pavēle Maskavas Kara apgabala komandierim personīgi un CPKŠ priekšniekam Panteleimonam Ponomarenko par PSRS partizānu grupu sagatavošanu darbībai Latvijā.
4. dok.	CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1942. gada 20. jūnija rīkojums štāba Operatīvās daļas priekšniekam pulkvedim Abajevam sazināties ar Savienoto republiku pirmajiem sekretāriem un līdz 1942. gada 25. jūnijam izstrādāt un apstiprināt plānus diversantu grupu sagatavošanai un nosūtīšanai uz Savienotajām republikām. Rīkojumu rakstījis un parakstījis P. Ponomarenko uz CPKŠ priekšnieka veidlapas.
5. dok.	CPKŠ Operatīvās daļas priekšnieka palīga vecākā leitnanta Ivana Kalmikova ziņojums CPKŠ Operatīvās daļas priekšniekam pulkvedim Mansurovam: CPKŠ kopā ar LK(b)P CK 1942. gadā nosūtīja uz Latviju trīs kaujinieku grupas.
6. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža Artūra Sproģa 1943. gada 18. aprīļa lūgums PSRS Aizsardzības tautas komisāram Josifam Staļinam piešķirt štāba rīcībā 20 lidmašīnu "Duglas" lidojumus mēnesī tuvāko 2–3 mēnešu laikā.

II. Kaujinieku nolikumi un instrukcijas

7. dok.	PSRS Aizsardzības tautas komisāra Josifa Staļina 1942. gada 5. septembra pilnīgi slepenā pavēle "Par partizānu kustības uzdevumiem".
8. dok.	PSRS partizānu kustības virspavēlnieka PSRS Maršala K. Vorošilova 1942. gada 6. novembra "Norādījumi par vācu formēto pretpadomju formējumu demoralizēšanas veidiem".
9. dok.	CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1942. gada 13. decembrī apstiprinātais "Nolikums par Centrālo partizānu kustības štābu".
10. dok.	CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1942. gada 13. decembrī apstiprinātais "Nolikums par partizānu kustības republikāniskajiem un apgabalu štābiem".
11. dok.	CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1943. gada 11. maijā apstiprinātais "Nolikums par operatīvās daļas diversiju taktikas un tehnikas nodaļu".

III. Kaujinieku skaits un sastāvs

12. dok.	CPKŠ 1942. gada 25. augusta pilnīgi slepenais ziņojums PSRS vadībai par partizānu vienību skaitu 1942. gada 15. augustā.
13. dok.	CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1942. gada 18. novembra pilnīgi slepenais ziņojums J. Staļinam par partizānu un grupu skaitu 1942. gada 1. novembrī.
14. dok.	LPKŠ 2. daļas priekšnieka vietnieka majora Kalniņa 1943. gada 26. septembrī parakstītais Latvijas partizānu kustības vadošo darbinieku saraksts uz 1943. gada 1. augustu.
15. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 19. augusta ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības pulkvedim S. Beļčenko par PSRS IeTK un PSRS GIP grupām Latvijā.
16. dok.	LPKŠ priekšnieka pagaidu vietas izpildītāja apakšpulkveža Mihelsona 1943. gada 18. septembra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par operatīvo izlūkošanas un diversiju grupu desantēšanu Latvijā 1943. gada 4.–9. septembrī.
17. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka pulkveža I. Naumova 1944. gada janvāra pilnīgi slepenais ziņojums VK(b)P CK Politbirojam par PSRS partizānu skaitlisko sastāvu.
18. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža Artura Sproģa 1944. gada 5. janvāra pilnīgi slepenais ziņojums CPKŠ priekšniekam P. Ponomarenko par PSRS partizānu skaitu Latvijā 1944. gada 1. janvārī.

IV. Kaujinieku autobiogrāfijas

19. dok.	1. Latvijas partizānu brigādes komandiera Viļa Samsona autobiogrāfija 1944. gada 4. novembrī.
20. dok.	LK(b)P CK sekretāra, LK(b)P CK Operatīvās grupas vadītāja Kārļa Ozoliņa autobiogrāfija.
21. dok.	Latvijas Partizānu kustības štāba priekšnieka pulkveža Artura Sproģa (1904–1980) autobiogrāfija.
22. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža Artura Sproģa atbildes uz kadru anketas jautājumiem.
23. dok.	Latvijas PSR Valsts drošības komitejas priekšsēdētāja ģenerālmajora Alfona Novika 1948. gada 7. jūnijā rakstītā autobiogrāfija VK(b)P (PSKP) Kadru daļai.

V. Kaujinieku plāni

24. dok.	CPKŠ 1. daļas priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Ņemkova 1942. gada 28. augustā J. Kalnbērziņam nosūtītais 1942. gada 1. augusta operatīvā plāna noraksts par diversantu grupu organizēšanu un nosūtīšanu uz Latviju.
25. dok.	PSRS CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1942. gada 15. decembrī apstiprinātais "Centrālā partizānu kustības štāba informatīvais biļetens" Nr. 1 Par pieredzi un norādījumiem diversiju organizēšanā uz pretinieka satiksmes ceļiem.
26. dok.	LPKŠ priekšnieka p. v. i. Ernesta Amerika CPKŠ priekšniekam ģenerālleitnantam P. Ponomarenko nosūtītais "Pasākumu plāns tālākai partizānu kustības attīstībai un aktivizācijai Latvijā 1943. gada vasarā".
27. dok.	CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1943. gada 16. decembrī apstiprinātais plāns partizānu operācijai "Ziemas koncerts" (partizānu kustības frontes Kaļiņinas virziens).
28. dok.	CPKŠ priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1943. gada 16. decembrī apstiprinātais plāns partizānu operācijai "Ziemas koncerts" (partizānu kustības Latvijas fronte).

29. dok.	Sarkanās armijas 1. Baltijas frontes pavēlnieka maršala Ivana Bagramjana uzdevumā 1944. gadā izveidotā PSRS kaujinieku grupa Ķeguma HES ieņemšanai pirms vācu armijas atkāpšanās un tās bruņojums.
----------	--

VI. PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes un PSRS VDTK grupu darbība

30. dok.	PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenās izlūkošanas pārvaldes 1969. gada 3. marta izziņa Latvijas KP CK Partijas vēstures institūta direktoram Alfrēdam Raškevicam par četru izlūku un diversiju grupu darbību Latvijā 1943.–1945. gadā.
31. dok.	PSKP Ļeņingradas apgabala partijas arhīva izziņa par PSRS VDTK speckaujinieku grupas darbību pie Lubānas ezera 1944. gada februārī–augustā.
32. dok.	PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba galvenās izlūku grupas un to atbalstītāji Kurzemē 1944.–1945. gadā.

VII. Kaujinieku ziņojumi

33. dok.	Imanta Sudmaļa ziņojums "Liepājas aizstāvēšana".
34. dok.	Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas Centrālās Komitejas sekretāra Ernesta Amerika 1942. gada 20. augustā PSRS CPKŠ priekšniekam ģenerālleitnantam P. Ponomarenko nosūtītā LK(b)P CK Operatīvās grupas vadītājas partizānu pulkā "Par Padomju Latviju" Ievas Paldiņas (1896–?) atskaite par Latvijas partizānu darbību.
35. dok.	Partizānu pulka "Par Padomju Latviju" komisāra un LK(b)P CK pilnvarotā Otomāra Oškalkalna 1942. gada 8. septembra pilnīgi slepenais ziņojums LK(b)P CK sekretāram par pulka kaujas darbību.
36. dok.	PSRS IeTK Sevišķās daļas pilnvarotā, partizānu vienības "Tautas atriebēji" jaunākā leitnanta A. A. Korotkija 1942. gada 27. novembra ziņojums.
37. dok.	Partizānu vienības "Tautas atriebēji" atskaite par kaujas darbību no 1942. gada 7. septembra līdz 22. novembrim.
38. dok.	Imanta Sudmaļa 1943. gada ziņojums "Rīgas pilsētas ārējais izskats".
39. dok.	Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas CK sekretāra Jāņa Kalnbērziņa CPKŠ priekšniekam P. Ponomarenko 1943. gada 17. jūlijā nosūtītais LK(b)P CK sekretāra Kārļa Ozoliņa (Diega) 1943. gada 25. aprīļa ziņojums par stāvokli vācu okupētajā Latvijā un Latvijas tautas cīņu pret vācu okupantiem.
40. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 11. augusta operatīvais pārskats Nr. 4 par partizānu kaujas darbību no 1943. gada 5. līdz 10. augustam.
41. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 17. augusta operatīvais pārskats Nr. 5 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību no 1943. gada 10. līdz 15. augustam.
42. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 21. augusta operatīvais pārskats Nr. 6 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību no 1943. gada 15. līdz 20. augustam.
43. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 28. augusta operatīvais pārskats Nr. 7 par Latvijas partizānu frontes partizānu vienību kaujas darbību no 1943. gada 20. līdz 25. augustam.
44. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka S. Beļčenko 1943. gada 11. novembra pilnīgi slepenais ziņojums par V. Laiviņa brigādes Eduarda Melāna vadītās partizānu grupas uzbrukumu automašīnai ar augsta ranga vācu virsniekiem uz Zilupes–Pasienes ceļa 1943. gada 24. oktobrī. Ar ziņojumu iepazīstināts VK(b)P CK Politbirojs.
45. dok.	LPKŠ priekšnieka A. Sproģa 1943. gada 30. novembra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par I. Sudmaļa organizēto terora aktu Rīgā, Doma laukumā, 1943. gada 13. novembrī.

46. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības pulkveža S. Beļčenko 1943. gada 24. jūnija rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim par sagūstītā policista Jāņa Krastiņa nosūtīšanu pāri fronteī.
47. dok.	LPKŠ 2. daļas priekšnieka majora Kalniņa 1943. gada 28. decembra izziņa par K. Kernoviča no Ludzas aizturēšanu un nošaušanu.
48. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 11. janvāra operatīvais pārskats Nr. 3 par Latvijas partizānu frontes kaujas darbību no 1944. gada 6. līdz 10. janvārim.

VIII. Kaujinieku izlūkziņojumi

49. dok.	PSRS CPKŠ pie Augstākā virspavēlnieka mītnes priekšnieka ģenerālleitnanta P. Ponomarenko 1942. gada 14. jūlija pilnīgi slepenā instrukcija partizānu štābu priekšniekiem "Par aģentūras-izlūkošanas darba organizēšanu un nostādni".
50. dok.	LPKŠ priekšnieka v. p. i. E. Amerika CPKŠ izlūkošanas daļas priekšnieka vietniekam Valsts drošības pulkvedim S. Beļčenko 1943. gada 11. un 18. maijā nosūtītie ziņojumi ar Latvijas partizānu iegūtajām izlūkošanas ziņām no 1943. gada 11. janvāra līdz 12. maijam.
51. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa ziņojums 1943. gada 11. jūnijā apspriedē pie CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra S. Beļčenko par PSRS partizānu stāvokli.
52. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības pulkveža S. Beļčenko 1943. gada 19. jūnija pilnīgi slepenais rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim uzdot V. Samsonam un I. LPB komisāram Jānim Rikteram noskaidrot Daugavpils sarkanarmiešu gūstekņu nometnē (<i>Stalag 340</i>) sagatavotos spieģus iesūtīšanai partizānu vienībās.
53. dok.	PSRS CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības pulkveža S. Beļčenko 1943. gada 2. jūlija rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim steidzami konstatēt vācu un latviešu karaspēka daļu izvietojumu Latvijā un izlūkot to pārvietošanos.
54. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 19. augusta ierosinājums CPKŠ priekšniekam ģenerālleitnantam P. Ponomarenko bombardēt Abreni.
55. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 26. augustā CPKŠ priekšniekam nosūtītais "Svarīgāko objektu saraksts Latvijas teritorijā ienaidnieka aizmugurē".
56. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra S. Beļčenko 1943. gada 20. augustā LPKŠ priekšniekam A. Sproģim pieprasītās ziņas par izlūkošanas darba jautājumiem partizānu kustībā. LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža Mihelona parakstītais Latvijas partizānu brigādes, vienību un grupu operatīvās izlūkošanas darbinieku saraksts.
57. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 31. augusta ziņojums CPKŠ izlūkošanas daļas priekšniekam pulkvedim Aņšimovam par karaspēka izvietojumu Rēzeknes pilsētā.
58. dok.	LPKŠ 1943. gada 1. septembrī sastādītais garnizonu saraksts, kuri novietoti gar bijušo Latvijas robežu cīņai pret partizānu kustību un svarīgāko rūpniecības un dzelzceļa objektu aizsardzībai.
59. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra S. Beļčenko 1943. gada 26. augusta rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim noskaidrot, kad un kādā veidā partizānu vēstules nokļuvas vācu rokās.
60. dok.	LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža A. Mihelona 1943. gada 1. septembra ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšniekam pulkvedim Aņšimovam par vācu garnizona dislokāciju Daugavpilī.
61. dok.	LPKŠ priekšnieka vietnieka apakšpulkveža A. Mihelona 1943. gada 4. septembra ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšniekam par Daugavas tiltu apsardzību Rīgā, pievienojot apsardzes plānu.
62. dok.	LPKŠ priekšnieka p. v. i. apakšpulkveža A. Mihelona 1943. gada 8. oktobra izlūkziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko.

63. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 16. oktobra lūgums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko izgatavot braukšanas dokumentus un 20 viltotas dzelzceļa apgaitnieku apliecības.
64. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 23. oktobra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par vācu karaspēka koncentrēšanos Rēzeknē un signālu sagatavošanu pilsētas bombardēšanai.
65. dok.	Izlūkošanas darbam Latvijas partizānu kustībā 1943. gada 24. oktobrī atlasīto virsnieku saraksts.
66. dok.	LPKŠ priekšnieka pagaidu vietas izpildītāja apakšpulkveža A. Mihelona 1943. gada 6. novembra ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko par vācu karaspēka izvietojumu Latvijā 1943. gada 1. novembrī.
67. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 15. novembra pilnīgi slepenais izlūkošanas ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko.
68. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka Valsts drošības komisāra S. Beļčenko 1943. gada 19. novembra informācija LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim ar 1943. gada oktobrī LPKŠ nosūtīto izlūkziņojumu analīzi, norādot sniegto izlūkošanas datu trūkumus un izlūkošanas turpmākos uzdevumus.
69. dok.	Izziņa—lēģenda pie LPKŠ 2. daļas atskaites kartes uz 1943. gada 1. decembri.
70. dok.	LPKŠ priekšnieka A. Sproģa un izlūkošanas daļas priekšnieka palīga vecākā leitnanta V. Zariņa 1943. gada 31. decembra izziņa pie izlūkošanas kartes CPKŠ par pretinieka garnizonu dislokāciju un skaitlisko sastāvu Latvijā 1943. gada 31. decembrī.
71. dok.	LPKŠ izlūkošanas ziņojumi CPKŠ Nr. 23–42 no 1943. gada 3. novembra līdz 1944. gada 11. janvārim.
72. dok.	CPKŠ priekšnieka vietnieka pulkveža Naumova 1944. gada 7. janvāra rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim organizēt izlūkošanu, vai Latvijas teritorijā notiek Vācijas armijas „Austrumu vaļņa” („Ostwall”) būvdarbi.
73. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 12. janvāra izlūkošanas ziņojums CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko.
74. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 18. janvāra pilnīgi slepenais ziņojums CPKŠ Izlūkošanas daļas priekšniekam pulkvedim Aņisimovam.
75. dok.	Sarkanās armijas ģenerālštāba Izlūkošanas pārvaldes priekšnieka vietnieka v. i. ģenerālmajora Vavilova un Operatīvās izlūkošanas tehniskās daļas priekšnieka majora Dončenko 1944. gada 19. jūlija vēstule LPKŠ priekšniekam pulkvedim A. Sproģim par Latvijas Republikas pasu viltošanas iespējām.

IX. “Tautas nodevēju” sarakstu sastādīšana

76. dok.	PSRS VDTK 4. pārvaldes 2. daļas priekšnieka Valsts drošības apakšpulkveža Mačlarska 1943. gada 23. oktobra rīkojums LPKŠ priekšniekam pulkvedim Sproģim nosūtīt izrakstus no ienākošās informācijas, kas attiecas uz policistu, aizsargu u. c. dzimtenes nodevēju sadarbību ar vāciešiem Latvijā.
77. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības pulkvedim S. Beļčenko 1943. gada 19. augustā nosūtītais vācu izlūkošanas dienesta aģentu saraksts Nr. 1.
78. dok.	LPKŠ 2. daļas priekšnieka palīga kapteiņa Vecgaiļa 1943. gada 22. septembrī parakstītais 45 vācu izlūkdienesta aģentu un nodevēju saraksts Nr. 2.

79. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada 11. novembrī CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko un PSRS VDTK 4. pārvaldes Valsts drošības komisāram A. Novikam nosūtītais 100 atmaskoto gestapo spiegu un dzimtenes nodevēju saraksts Nr. 3.
80. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1943. gada novembrī CPKŠ priekšnieka vietniekam Valsts drošības komisāram S. Beļčenko nosūtītais 58 atmaskoto vācu izlūkdienesta aģentu un dzimtenes nodevēju saraksts Nr. 4.

X. Kaujinieku apgāde

81. dok.	CPKŠ priekšnieka ģenerālmajora P. Ponomarenko 1943. gada 7. augusta lūgums PSRS Civilās gaisa flotes Galvenās pārvaldes priekšniekam aviācijas ģenerālpulkvedim F. A. Astahanovam piešķirt lidmašīnas kravas nomešanai partizāniem Baltijas valstīs.
82. dok.	CPKŠ priekšnieka P. Ponomarenko 1943. gada 17. septembra ziņojums VK(b)P CK sekretāram Georgijam Maļenkovam par Civilās gaisa flotes un tālās darbības aviācijas lidmašīnu izmantošanu kaujinieku un kravu pārvešanai uz Baltijas valstīm.
83. dok.	LK(b)P CK sekretāra J. Kalnbērziņa, LPSR TKP priekšsēdētāja V. Lāča un LPSR APP priekšsēdētāja A. Kirhenšteina 1943. gada 15. oktobra lūgums VK(b)P CK sekretāram G. Maļenkovam un PSRS Gaisa kara spēku priekšnieka vietniekam ģenerālpulkvedim A. Ņikitinam piešķirt 4–5 R-5 tipa lidmašīnas Latvijas partizānu apgādei.
84. dok.	CPKŠ ieroču, munīcijas, karamateriālu u. c. piegādes Latvijas Partizānu kustības štābam no 1942. gada 20. jūnija līdz 1944. gada 1. februārim.
85. dok.	LPKŠ priekšnieka pulkveža A. Sproģa 1944. gada 12. janvāra ziņojums CPKŠ priekšniekam par Kaļiņinas apgabala Halturina v. n. brigādes kapteiņa Karnahušina vienības grupas vec. leitnanta Vebajeva vadībā un Popitkina specvienības grupas marodierismu Latvijā, Krāslavas rajona Pleiku un Noviku sādžā.

XI. Cīņa pret kaujiniekiem

86. dok.	Vācijas Drošības policijas un Drošības dienesta operatīvās grupas A 1941. gada 18. jūlija ziņojuma izraksts par šīs grupas 1b operatīvās komandas darbību Rēzeknē kopš 1941. gada 9. jūlija.
87. dok.	1941.–1942. gadā Madonas 1. policijas iecirkņa robežās nošauto padomju okupācijas gada aktīvistu saraksts.
88. dok.	Vācijas armijas aizmugures karaspēka "Nord" (Ziemeļi) kaujas grupas komandiera kājnietu ģenerāļa Franča fon Roka (<i>Roques</i>) 1942. gada 23. jūlija norādījumi partizānu apkarošanai.
89. dok.	Latvijas Drošības palīgpolicijas 1942. gada 23. septembra apkārtraksts visiem apriņķu priekšniekiem un pagastu virskārtībniekiem meklēt un atrašanas gadījumā ziņot par 53 Latvijā no Padomju Savienības iesūtītiem kaujiniekiem.
90. dok.	Latgales apgabala komisāra Rikena (<i>Riecken</i>) slepenie norādījumi Latgales pagastu un pilsetu vecākajiem 1943. gada 21. augustā par rīcību politiski neuzticamo Latgales iedzīvotāju aresta laikā 1943. gada 23. augustā.
91. dok.	Rīgas ģenerālkomisāra O. Drekslera konfidenciāls ziņojums Ostlandes valsts komisāram H. Lozem par pretpartizānu akcijas "Ziemas burvība" (<i>Winterzauber</i>) norisi 1943. gada beigās un 1944. gada sākumā.
92. dok.	Norādījumi cīņai pret partizāniem.
93. dok.	Vācijas okupācijas varas virsmežziņa Brīvkunga fon Firstenberga 1944. gada 26. aprīļa norādījumi par sadarbību ar vietējiem mežu darbiniekiem cīņā pret bandītismu.

94. dok.	Vācu Sevišķās tiesas Rīgā 1944. gada 13. aprīļa sēdes lēmums par Imanta Sudmaļa un Džema Bankoviča sodīšanu ar nāvi par atentāta organizēšanu 1942. gada 13. novembrī Rīgā, Doma laukumā.
95. dok.	Kurzemes "Mednieku savienības" (<i>SS Jagdverband</i>) ziņojums par PSRS kaujinieku darbību 1945. gada martā–aprīlī.

XII. Sarakste ar akadēmiķi Vili Samsonu

96. dok.	Akadēmiķa Viļa Samsona 2005. gada 6. janvāra vēstule Heinriham Strodam par PSRS partizānu darbību Latvijā.
97. dok.	Akadēmiķa Viļa Samsona vēstule Heinriham Strodam 2005. gada 20. jūlijā.

List of documents

I. Organization and dispatch combatants to Latvia.

1 doc	Communist (B) Party of Latvia Central Committee bureau meeting protocol about partisan movement situation in Latvia on 1 March 1942.
2 doc	Top-secret request from C (B) PL CC secretary Jānis Kalnberziņš by 31. March 1942 to Communist Party of Soviet Union department of manage instructors to make funds for CPL CC – preparation of special personnel in the second quarter of 1942.
3 doc	Top secret order from deputy of USSR People defence commissar Jefim Schadenko 1st range army commissar by 17.july 1942 to Commander of Moscow military district personally and to Central Headquarters of partisan movement chief of personnel Pantaleimon Ponomarenko about preparing of combatants group for operation in Latvia.
4 doc	Direction from CHPM chief general lieutenant P.Ponomarenko by 20.june 1942 to chief of staff of operative part colonel Abajev to get in contact with 1st secretaries of Soviet Union republics and to develop and confirm plans for sabotage group's preparing and sending to Soviet republics until 25 June 1942.
5 doc	Report from chief assistant of CHPM operative part senior lieutenant Ivan Kalmikov to chief CHPM operative part colonel Mansurov : CHPM together with C(B)PL CC sent three combatant groups to Latvia in 1942.
6 doc	Request from LHPM chief colonel Arturs Sproģis by 18 April 1943 to USSR People defence commissar Josif Stalin to assign 20 flights with „Douglas” per month in the nearest 2-3 months for headquarters disposal.

II. Instructions and regulations on combatants.

7 doc	Top secret order by USSR People defence commissar Josif Stalin „ On the objectives of partisan movement” on 5 November 1942.
8 doc	„Guidelines on demoralisation methods of German formed anti-Soviet formations” by the Commander-in-Chief of USSR partisan movement marshal K. Voroshilov on 6 November 1942.
9 doc	„Regulation on headquarters of Central partisan movement” accepted from chief of CHPM P. Ponomarenko on 13 December 1942.
10 doc	„Regulation on regional and republic headquarters of partisan movement” accepted by chief of CHPM P. Ponomarenko on 13 December 1942.
11 doc	„Regulation on diversion and techniques section the strategical department” accepted by chief of CHPM P. Ponomarenko on 11 May 1943.

III. Number and structure of combatants.

12 doc	Top-secret report from CHPM to the USSR government on number of partisan units on 15 August 1942.
--------	---

13 doc	Top-secret report about „Number of partisans and partisan units on 1 November 1942” from CHPM chief P. Ponomarenko to J. Stalin on 1 November 1942.
14 doc	Register of leading Latvian partisan movement officials signed by chief deputy of Latvia's Headquarter of Partisan Movement major O. Kalnins on 26 September 1943
15 doc	Report by chief of LHPM colonel A. Sproģis on USSR's PC of internal affairs and MIO groups in Latvia to chief deputy of CHPM colonel of state security S. Belchenko.
16 doc	Report on 19th august 1943 by temporary chief of LHPM lieutenant-colonel A. Mihelsons to chief deputy of CHPM state security commissar S. Belchenko about landing of operative intelligence and sabotage groups in Latvia on 4-9 September 1943.
17 doc	Top-secret report by chief deputy of CHPM colonel I. Naumov „On the number of USSR's partisans „ to CPSU CP politburo.
18.doc	Top-secret report from the chief deputy of LHPM colonel Artūrs Sproģis „On the number of USSR combatants in Latvia on 1st January 1944” on 5 January 1944.

IV. Autobiographies of USSR's combatants.

19.doc	Autobiography of Latvia's partisan's brigade commander Vilis Samsons to USSR CP personnel department nomenclature section on 1944.
20.doc	Autobiography of C (b) LP CC secretary and operative group leader of LCC CP Kārlis Ozoliņš on 1943.
21.doc	Autobiography of LHPM's chief colonel A. Sproģis.
22.doc	LHPM's chief colonel Artūrs Sproģis answers to personnel questionnaire.
23.doc	Autobiography of USSR's PCSS operative group chief in Latvia Alfons Noviks written on 7 June 1948.

V. Plans of combatants.

24.doc	Copy of strategical plan (on 28.august 1942) about organisation and dispaech of sabotage groups to Latvia sent by the chief deputy of CHPM first department lieutenant-colonel Nemkov sent to J. Kalnbērziņš on 1 August 1942.
25.doc	“Informative bulletin of central partisan movement headquarters” Nr.1 About the experience and instructions for organization of sabotages on enemy traffic ways accepted by USSR CHPM's chief P.Ponomarenko on 15 December 1942.
26.doc	„Actions plan of development and promotion of partisan movement in the summer 1943” sent by acting chief Ernests Ameriks to CHPM's chief general-lieutenant P. Ponomarenko.
27.doc	Plan of partisan operation „Winter concert” accepted by CHPM chief general-lieutenant P. Ponomarenko on 16 December 1943. (Partisan movement's front Kalinina direction).
28.doc	Plan of partisan action „Winter concert” accepted by CHPM chief general-lieutenant P. Ponomarenko on 16 December 1943. (Partisan movement's Latvia front).
29.doc	Team of USSR combatants for occupation of Ķegums HPP ahead of German army retreating established by chief of 1. Baltic front Marshall Ivan Bagramjan (1897-1982) and its armament.

VI. Activity of USSR's armed forces general staff and USSR's PCSS groups.

30.doc	Reference on 3 March 1969 from USSR's Armed forces General intelligence office about actions of four scouts and sabotage groups in Latvia during 1943-1945 to director of C(b) LP CC's history institute Alfrēds Raškevics .
31.doc	Reference from USSR CP Leningrad district party archive about actions of USSR PCSS's special combatants at lake Lubāna during February-August 1944.

32.doc	Main scouts groups of USSR's Armed forces General intelligence office and their supporters in Kurzeme during 1944-1945.
--------	---

VII. Reports of comatants.

33.doc	Report „Defending of Liepāja „ by Imants Sudmalis.
34.doc	Report by chief of operative group in partisan regiment „For soviet Latvia” Ieva Paldina about actions of Latvia combatants sent from Secretary of Latvia Communist (Bolshevistic) Central Committee Ernests Ameriks on 2 August 1942.to USSR CHPM's chief general-lieutenant P. Ponomarenko.
35.doc	Top-secret report by regiment „Soviet Latvia” commissar and commissioner of C (b) LP CC Otomārs Oškals about regiment's battle actions to secretary of C (B) PL CC .on 8 September 1942.
36.doc	Report by commissioner of USSR PIC special department, junior lieutenant of unit „People revenges” A. A. Korotky on 27.november 1942.
37.doc	Report from unit „People revenges” about battle actions during 7 September -22 November 1942.
38.doc	Report „ External look of Riga city” by Imants Sudmalis on 1943.
39.doc	Report by Secretary of C (B) PL CC Kārlis Ozoliņš (thread) on 25 April 1943 about situation in occupied by Germans Latvia and Latvia's people fight against German occupants sent from secretary of C(B)PL CC Jānis Kalnbērziņš to chief of CHPM P. Ponomarenko on 17 July 1943.
40.doc	Situation report Nr.4 by chief of LHPM colonel A. Sproģis on 11 August 1943 about battle actions during 5-10 August 1943.
41.doc	Situation report Nr.5 by chief of LHPM colonel A. Sproģis on 17.August 1943 about battle actions of movement's Latvia Front during 10 -15 August 1943.
42.doc	Situation report Nr.6 by chief of LHPM colonel A. Sproģis on 21 August 1943 about battle actions of movement's Latvia Front during 15-20 August 1943.
43.doc	Situation report Nr.7 by chief of LHPM colonel A. Sproģis on 17 August 1943 about battle actions of partisan units' movement's Latvia Front during 20-25 August 1943.
44.doc	Top-secret report by LHPM chief deputy S. Belchenko on 11 November 1943 about attack to car with high rang German officers on Zilupe-Pasiene road leded by Eduards Melāns from V.Laiviņš brigade on 24 October 1943.USSR CC politburo introduced with report.
45.doc	Report by chief of LHPM colonel A. Sproģis about terror act in Riga, Doma square organised by I.Sudmalis on 13 November 1943 to State security commissar S. Belchenko on 30 November 1943.
46.doc	Order from chief deputy of CHPM State security colonel S. Beļčenko on 24.june 1943 about sending of captive policemen Jānis Krastiņš over front.
47.doc	Notice from LHPM 2.department chief major O.Kalniņš on 28 December 1943 about detention and shooting of K.Kernovičs from Ludza.
48.doc	Situation report Nr.3 by chief of LHPM colonel A. Sproģis on 11 January 1944 about battle actions of partisan units movement's Latvia Front during 6 -10 August 1944.

VIII. Reconnaissance reports of combatants.

49.doc	Top-secret instruction by USSR CHPM at Supreme Commander-in-Chief lieutenant -general P. Ponomarenko “About organization and position of reconnaissance and agency job” to leaders of partisan staff on 14 July 1942.
50.doc	Reports sent by LHPM acting chief E. Ameriks on 11 and 18 May 1943 about Latvia combatants acquired reconnaissance news during 11 January – 12 May 1943 to chief deputy of reconnaissance department State security colonel S. Beļčenko.

List of documents

51.doc	Report at meeting with CHPM chief deputy State security commissar S. Beļčenko on 11 July 1943 by LHPM chief colonel A. Sproģis about USSR combatant's situation in Latvia.
52.doc	Top -secret order from CHPM chief deputy State security commissar S. Beļčenko on 19 June 1943 to LHPM chief colonel A. Sproģis to instruct V. Samsons and commissar of 1st LPB Jānis Rikters to clarify spies at Daugavpils red army prisoners of war camp (stalag 34) prepared for infiltration in partisan units.
53.doc	Order from CHPM chief deputy State security commissar S. Beļčenko to LHPM chief colonel A. Sproģis on 2 July 1943 to recognize German and Latvian army units existence and reconnaissance its moving.
54.doc	Suggestion from LHPM chief colonel A. Sproģis to CHPM chief lieutenant -general P. Ponomarenko on 19 August to shell Abrene.
55.doc	Sent by LHPM chief colonel A. Sproģis „List of important objects at enemy rear in Latvia territory” to chief of CHPM on 26 August 1943.
56.doc	Information demanded by CHPM chief deputy State security commissar S. Beļčenko on 20 August 1943 from LHPM chief A. Sproģis about reconnaissance jobs in partisan movement. List of Latvia's partisan brigade, unit and group operative reconnaissance personnel, signed by LHPM chief deputy lieutenant-colonel A. Mihelsons.
57.doc	Report by LHPM chief colonel A. Sproģis on 31 August 1943 about army disposition in Rēzekne city to CHPM reconnaissance unit chief colonel Aņšimovs.
58.doc	List of enemy garnisons, located along Latvia border for fight against combatant's movement and defence of most important railway and industry objects, compile by LHPM on 1 September 1943.
59.doc	Order from CHPM chief deputy State security commissar S. Beļčenko on 26 August 1943 to LHPM chief colonel A. Sproģis to clarify when and how letters of combatants reach Germans.
60.doc	Report from LHPM chief deputy lieutenant-colonel A. Mihelsons on 1 September 1943 about dislocation of German army in Daugavpils to CHPM chief of reconnaissance.
61.doc	Report from LHPM chief deputy lieutenant-colonel A. Mihelsons on 4 September 1943 about protection of Daugava bridges in Riga, with added protection plan, to CHPM chief of reconnaissance.
62.doc	Reconnaissance report from LHPM chief deputy lieutenant-colonel A. Mihelsons on 8 October 1943 to LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko.
63.doc	Request from LHPM chief colonel A. Sproģis on 16 October 1943 to LHPM chief deputy S. Belchenko to draft up passenger documents and 20 fake identity cards of railway trackmen.
64.doc	Report by LHPM chief colonel A. Sproģis on 23 October 1943 about concentration of German army in Rēzekne and preparing of signals for shelling of city to LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko.
65.doc	List of officers selected for reconnaissance job in Latvia on 24 October 1943.
66.doc	Report from LHPM chief deputy lieutenant-colonel A. Mihelsons on 6 .November 1943 about location of German army in Latvia on 1 November 1944 to the LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko.
67.doc	Reconnaissance report from LHPM chief colonel A. Sproģis on 15 November 1943 to the LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko.
68.doc	Information with analyze of reconnaissance reports ,which was send on October 1943 by LHPM ,with indication of reconnaissance data weaknesses and further tasks, sent by LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko on 19 November 1943 to LHPM chief colonel A. Sproģis .
69.doc	Reference-legend with LHPM 2.department report map on 1 .December 1943.

70.doc	Reference by LHPM chief colonel A. Sproģis and chief deputy of reconnaissance department senior lieutenant V.Zariņš on 31 December 1943 at CHPM reconnaissance map about dislocation of enemy garrisons and number structure in Latvia on 31 December 1943.
71.doc	Reconnaissance report from LHPM Nr.23-42 during 3 November 1943- 11 January 1944. to CHPM.
72.doc	Order from CHPM chief deputy colonel Naumov on 7 January 1944 to LHPM chief colonel A. Sproģis to organize reconnaissance, get information about "East wall" (Ostwall) construction jobs by German army.
73.doc	Reconnaissance report from LHPM chief colonel A. Sproģis on 7 January 1944 to LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko.
74.doc	Top-secret report from LHPM chief colonel A. Sproģis on 18 January 1944 to CHPM reconnaissance department chief colonel Aņšimov.
75.doc	Letter from Red army general staff reconnaissance department chief acting deputy major -general Vavilov and operative reconnaissance technical department chief major Dončenko on 19 July 1944 to LHPM chief colonel A. Sproģis about faking possibilities of Latvia republic passports.

IX. Drafting of "People traitors" lists

76.doc	Order by USSR VDTK 4th department 2nd unit chief Makļarskis on 23 October 1943 to LHPM chief colonel A. Sproģis to send extracts from incoming information, what applies on collaboration between policeman, aizsargi, another fatherland traitors and Germans in Latvia.
77.doc	List of German reconnaissance service agents Nr.1 sent by LHPM chief colonel A. Sproģis on 19 August 1943 to LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko.
78.doc	List Nr.2 of German reconnaissance service agents and traitors signed by LHPM chief deputy State security captain Vecgailis on 22 September 1943.
79.doc	List Nr.3 of 100 unmasked Gestapo spies and fatherland traitors sent by LHPM chief colonel A. Sproģis on 11 November 1943 to LHPM chief deputy State security commissar S. Belchenko and USSR VDTK 4th department State security commissar A.Noviks.
80.doc	List Nr.4 of 58 unmasked German reconnaissance service agents and fatherland traitors sent by LHPM chief colonel A. Sproģis on November 1943 LHPM chief deputy State security commissar S.Belchenko. Reconnaissance report from LHPM chief colonel A. Sproģis to LHPM chief deputy State security commissar S.Belchenko.

X. Logistics of USSR combatants.

81.doc	Request by CHPM chief lieutenant -general P. Ponomarenko on 7 August 1943 to USSR Main office of civil air fleet chief lieutenant-general of aviation F.A Astahanov to assign planes for freight dropping for combatants in Baltic countries.
82.doc	Report by CHPM chief P. Ponomarenko on 17 September 1943 USSR CC secretary Georgij Malenkov (1902-1988) about exploitation of Civil air fleet and long distance aviation planes for transportation of combatants and freights to Baltic countries.
83.doc	Request by C(B)PL CC secretary J. Kalnbērziņš, LSSR PCS chairman V. Lācis and LSSR HSS chairman A. Kirhenšteins on 15 October 1943 to USSR CP secretary G. Malenkov and USSR Air force chief deputy lieutenant-general A. Nikitin for 4-5 R type planes for logistics of Latvia combatants.
84.doc	Logistics of weapons, ammunition, war materials etc. to Latvia Partisan Movement Staff during 20 June 1942 - 1 February 1944.

85.doc	Report by LHPM chief colonel A. Sprogis on 12 January 1944 to chief of CHPM about marauders led by brigade named by Halturin captain Karnahushin unit group senior lieutenant Verbajev from Kalinin district and special unit group marauders in Krāslava district Pleiku and Noviku village, Latvia.
--------	---

XI. Struggle against combatants.

86.doc	Extract from report by German security polices and operative group A of Security service on 18 July 1941 about actions of operative team 1b of this group since 9 July 1941 in Rēzekne.
87.doc	List of shoot 1 st soviet occupation year activists during 1941-1942 at Madona 1 st police district borders.
88.doc	Directions by German army rear (army "Nord" –north) group chief general of infantry fon Rok (Roques) about struggle against combatants on 23 July 1942.
89.doc	Circular by Latvia's Security auxiliary police on 23 September 1942 to all district chiefs and rural municipalities head policeman search and report if find, some of 53 combatants infiltrated from USSR to Latvia..
90.doc	Top-secret orders by Latgale district commissar on 21 August 1943 to elders of rural municipalities and towns about actions during arrests of politically unreliable people of Latgale on 23 July 1942.
91.doc	Confidential report by general commissar of Riga O. Dreklers to state commissar of Ostland H. Loze about anti-partisan action "Winter magic" (Winter sauber) process on the end of 1943 and beginning of 1944.
92.doc	Directions for struggle against combatants.
93.doc	Directions by German occupation power head forester free lord fon Firstenberg on 26 April 1944 about cooperation with local forest workers to struggle against banditries.
94.doc	Decision of German special court on 13 April 1944 about death penalty for Imants Sudmalis and Džems Bankovičs for organisation of assassination on 13 November 1942, at Dome square, Riga.
95.doc	Report by Kurzeme "Hunters union" (SS Jagdverband) about actions of USSR combatants during March-April 1945.

XII. Correspondence with academic Vilis Samsons.

96.doc	Letter by Academic Vilis Samsons to Heinrihs Strods on 6 January 2005
97.doc	Letter by academic Vilis Samsons to Heinrihs Strods on 20 July 2005

Список документов

I. Организация и отправка боевиков в Латвию

1-й док.	Протокол заседания бюро ЦК КП(б)Л от 1 марта 1942 года о состоянии партизанского движения на территории Латвии.
2-й док.	Совершенно секретная просьба секретаря Центрального Комитета Коммунистической партии (большевиков) Латвии Яна Калнберзина от 31 марта 1942 года Оргинструкторскому отделу ЦК ВКП(б) предоставить ЦК КП(б)Л средства на подготовку кадров специального назначения на второй квартал 1942 года.
3-й док.	Совершенно секретный приказ армейского комиссара 1-го ранга заместителя Народного комиссара обороны СССР Ефима Щаденко от 17 июля 1942 года лично командиру войсками Московского военного округа и начальнику ЦШПД Пантелеймону Пономаренко о подготовке групп боевиков для деятельности в Латвии.
4-й док.	Предписание начальника ЦШПД генерал-лейтенанта П. Пономаренко от 20 июня 1942 года начальнику оперативного отдела штаба полковнику Абаеву связаться с первыми секретарями союзных республик и до 25 июня 1942 года выработать и утвердить планы подготовки и отправки диверсионных групп в союзные республики.
5-й док.	Сообщение помощника начальника оперативного отдела ЦШПД старшего лейтенанта Ивана Калмыкова начальнику оперативного отряда ЦШПД полковнику Мансурову, что ЦШПД совместно с ЦК КП(б)Л в 1942 году отправил в Латвию три группы боевиков.
6-й док.	Просьба начальника ЛШПД полковника Артура Спрогиса от 18 апреля 1943 года Народному комиссару обороны СССР Иосифу Сталину о выделении в распоряжение штаба на ближайшие 2-3- месяца по 20-ти самолёто- вылетов («Дуглас») ежемесячно.

II. Инструкции и положения боевиков

7-й док.	Совершенно секретный приказ Народного комиссара обороны СССР Иосифа Сталина от 5 сентября 1942 года «О задачах партизанского движения».
8-й док.	«Указания о способах разложения антисоветских отрядов и частей, формируемых немцами на оккупированной территории» главнокомандующего партизанским движением СССР Маршала СССР К. Ворошилова от 6 ноября 1942 года.
9-й док.	«Положение о Центральном штабе партизанского движения», утверждённое 13 декабря 1942 года начальником ЦШПД П. Пономаренко.
10-й док.	«Положение о республиканских и окружных штабах партизанского движения», утверждённое 13 декабря 1942 года начальником ЦШПД СССР П. Пономаренко.
11-й док.	«Положение об отделении диверсионной тактики и техники при оперативном отделе», утверждённое 11 мая 1943 года начальником ЦШПД СССР П. Пономаренко.

III. Численность и состав боевиков

12-й док.	Совершенно секретное сообщение ЦШПД руководству СССР от 25 августа 1942 года о численности партизан и партизанских отрядов на 15 августа 1942 года.
13-й док.	Совершенно секретное сообщение начальника ЦШПД генерал-лейтенанта П.Пономаренко И.Сталину от 18 ноября 1942 года о количестве партизанских отрядов и численности партизан на 1 ноября 1942 года.
14-й док.	Подписанный 26 сентября 1943 года заместителем начальника 2-го отдела ЛШПД майором О.Калнинем список руководящих работников Латвийского партизанского движения на 1 августа 1943 года.
15-й док.	Сообщение начальника ШПДЛ полковника А.Спрогиса от 19 августа 1943 года заместителю начальника ЦШПД полковнику государственной безопасности С.Бельченко о группах НКВД СССР и ГРУ СССР в Латвии.
16-й док.	Сообщение временно исполняющего обязанности начальника ШПДЛ подполковника А.Михельсона от 18 сентября 1943 года заместителю начальника ЦШПД комиссару государственной безопасности С.Бельченко о десантировании оперативно-разведывательно-диверсионных групп в Латвию с 4 по 9 сентября 1943 года.
17-й док.	Совершенно секретное сообщение заместителя начальника ЦШПД полковника И.Наумова Политбюро ЦК ВКП(б) в январе 1944 года о численном составе партизан СССР.
18-й док.	Совершенно секретное сообщение начальника ЛШПД полковника Артура Спрогиса от 5 января 1944 года начальнику ЦШПД П.Пономаренко о численности партизан СССР в Латвии на 1 января 1944 года.

IV. Автобиографии боевиков СССР для номенклатурного отделения отдела кадров ЦК ВКП(б)

19-й док.	Автобиография командира 1-й партизанской бригады Латвии Вилиса Самсона (1920). 1944 год.
20-й док.	Автобиография секретаря ЦК КП(б)Л руководителя оперативной группы ЦК КП(б)Л Карлиса Озолина. 1943 год.
21-й док.	Автобиография начальника Латвийского Штаба партизанского движения полковника Артура Спрогиса. 1944 год.
22-й док.	Ответы начальника ШПДЛ полковника А.Спрогиса на вопросы кадровой анкеты.
23-й док.	Автобиография командира оперативной группы НКГБ СССР в Латвии в 1944 году генерал-майора Альфонса Новикса. 7 июня 1948 года.

V. Планы боевиков

24-й док.	Копия оперативного плана от 1 августа 1942 года об организации засылки диверсионных групп в Латвию, отправленная 28 августа 1942 года заместителем начальника 1-го отдела ЦШПД подполковником Немковым Я.Калнберзиню.
25-й док.	«Информационный бюллетень Центрального Штаба Партизанского движения» № 1 с опытом боевой работы партизанских отрядов и указаниями по организации диверсий на путях сообщения противника, утверждённый 15 декабря 1942 года начальником ЦШПД СССР П.Пономаренко.
26-й док.	«План мероприятий по дальнейшему развитию и активизации партизанского движения Латвии на летний период 1943 года», отправленный начальнику ЦШПД генерал-лейтенанту П.Пономаренко от в.р.и.о. начальника ЛШПД Эрнеста Америка

27-й док.	План партизанской операции «Зимний концерт» (Калининское направление фронта партизанского движения), утверждённый 16 декабря 1943 года начальником ЦШПД генерал-лейтенантом П.Пономаренко.
28-й док.	План партизанской операции «Зимний концерт» (Латвийский фронт партизанского движения), утверждённый 16 декабря 1943 года начальником ЦШПД генерал-лейтенантом П.Пономаренко.
29-й док.	Образованная по приказу командующего войсками 1-го Прибалтийского фронта Красной армии маршала Ивана Баграмяна (1897-1982) в 1944 году для взятия Кегумской ГЭС до отступления немецкой армии группа боевиков СССР и её вооружение.

VI. Деятельность групп Главного разведывательного управления Генштаба Вооружённых сил СССР и НКВД СССР

30-й док.	Справка от 3 марта 1969 года из Главного разведывательного управления Генштаба Вооружённых сил СССР директору Института истории партии при ЦК КП Латвии Альфреду Рашкевицу о деятельности четырёх диверсионно-разведывательных групп в Латвии в 1943-1945 годах.
31-й док.	Справка Ленинградского партийного архива КПСС о деятельности специализированной группы боевиков НКГБ СССР у Лубанского озера в феврале – августе 1944 года.
32-й док.	Главные разведывательные группы Генштаба Вооружённых сил СССР и поддерживающие их в Курземе в 1944 – 1945 годах.

VII. Сообщения боевиков

33-й док.	Сообщение Иманта Судмалиса «Защита Лиепай».
34-й док.	Отчёт руководителя оперативной группы полка «За Советскую Латвию» Иевы Палдини (1896-?) о действиях Латвийских боевиков, отправленный 20 августа 1942 года секретарём Центрального Комитета Коммунистической партии (большевиков) Латвии Эрнестом Америком начальнику ЦШПД СССР генерал-лейтенанту П.Пономаренко.
35-й док.	Совершенно секретное донесение комиссара полка «За Советскую Латвию» и уполномоченного ЦК КП(б)Л Отомара Ошкална от 8 сентября 1942 года о боевых действиях полка секретарю ЦК КП(б)Л.
36-й док.	Донесение оперуполномоченного Особого отдела НКВД СССР младшего лейтенанта отряда «Народный мститель» А.Короткого от 27 ноября 1942 года.
37-й док.	Отчёт о боевых действиях отряда «Народный мститель» за период времени с 7 сентября по 22 ноября 1942 года.
38-й док.	Сообщение «Внешний вид города Рига» Иманта Судмалиса от 1943 года.
39-й док.	Сообщение секретаря ЦК КП(б)Л Карлиса Озолина (Диэги) от 25 апреля 1943 года о положении в оккупированной немцами Латвии и о борьбе латвийского народа против немецких захватчиков, отправленное секретарём Центрального Комитета Коммунистической партии (большевиков) Латвии Яном Калнберзином начальнику ЦШПД П.Пономаренко 17 июля 1943 года.
40-й док.	Оперативная сводка № 4 начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса от 11 августа 1943 года о боевых действиях отрядов с 5 по 10 августа 1943 года.
41-й док.	Оперативная сводка № 5 начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса от 17 августа 1943 года о боевой работе отрядов Латвийского фронта партизанского движения за время с 10 по 15 августа 1943 года.

42-й док.	Оперативная сводка № 6 начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса от 21 августа 1943 года о боевой работе отрядов Латвийского фронта партизанского движения за период с 15 по 20 августа 1943 года.
43-й док.	Оперативная сводка № 7 начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса от 28 августа 1943 года о боевой работе отрядов Латвийского фронта партизанского движения за период с 20 по 25 августа 1943 года..
44-й док.	Совершенно секретное сообщение заместителя начальника ЦШПД С.Бельченко от 11 ноября 1943 года о нападении группы под руководством Эдуарда Мелана (1918-?) из бригады В.Лайвиня на дороге Зилупе – Пасиене на автомобиль с высокопоставленными немецкими офицерами 24 октября 1943 года. С сообщением ознакомлено Политбюро ЦК ВКП(б).
45-й док.	Сообщение начальника ШПДЛ полковника А.Спрогиса заместителю начальника ЦШПД комиссару государственной безопасности С.Бельченко от 30 ноября 1943 года об организованном И.Судмалисом 13 ноября 1943 года террористическом акте на Домской площади в Риге.
46-й док.	Распоряжение заместителя начальника ЦШПД полковника государственной безопасности С.Бельченко от 24 июня 1943 года начальнику ШПДЛ полковнику А.Спрогису об отправке через линию фронта пленного полицейского Яниса Крас-тиньша.
47-й док.	Справка начальника 2-го отдела ЛШПД майора О.Калниня от 28 декабря 1943 года о задержании и расстреле К.Керновича из Лудзы.
48-й док.	Оперативная сводка № 3 начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса от 11 января 1944 года о боевых действиях отрядов Латвийского фронта партизанского движения за время с 6 по 10 января 1944 года.

VIII. Разведсообщения боевиков

49-й док.	Совершенно секретная инструкция начальника ЦШПД СССР при Ставке Верховного Главнокомандующего генерал-лейтенанта П.Пономаренко от 14 июля 1942 года начальникам партизанских штабов «Об организации и постановке агентурной разведки».
50-й док.	Сообщения о полученном Латвийскими боевиками разведывательном материале, добытом за период с 11 января по 12 мая 1943 года, отправленные вр.и.о. начальника ЛШПД Э.Америком 11 мая и 18 мая заместителю начальника разведотдела ЦШПД полковнику Госбезопасности С.Бельченко.
51-й док.	Сообщение о положении партизан СССР в Латвии начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса от 11 июня 1943 года на совещании в Москве у заместителя начальника ЦШПД комиссара государственной безопасности С.Бельченко.
52-й док.	Совершенно секретное распоряжение заместителя начальника ЦШПД полковника государственной безопасности С.Бельченко от 19 июня 1943 года начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису дать задание В.Самсону и комиссару 1-й ЛПБ Янису Риктеру выявить в Даугавпилсском лагере военнопленных красноармейцев (Шталаг 340) подготовленных к засылке в партизанские бригады шпионов.
53-й док.	Распоряжение заместителя начальника ЦШПД СССР полковника госбезопасности С.Бельченко от 2 июля 1943 года начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису срочно установить наличие на территории Латвии немецких и латышских воинских частей и вести наблюдение за их перемещением.
54-й док.	Предложение начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса начальнику ЦШПД генерал-лейтенанту П.Пономаренко от 19 августа 1943 года бомбить Абрене.
55-й док.	«Список важных объектов в тылу врага на территории Латвии», отправленный 26 августа 1943 года начальником ЛШПД полковником А.Спрогисом начальнику оперативного отдела ЦШПД.

56-й док.	Данные о вопросах разведывательной деятельности Латвийских боевиков, затребованные заместителем начальника ЦШПД комиссаром государственной безопасности С.Бельченко от начальника ЛШПД А.Спрогиса 20 августа 1943 года. Подписанный вр.и.о. начальника ЛШПД подполковником А.Михельсоном список оперативно-разведывательных работников Латвийской партизанской бригады, отрядов и групп.
57-й док.	Сообщение начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса начальнику Разведотдела ЦШПД полковнику Анисимову от 31 августа 1943 года о расположении войск противника в городе Резекне.
58-й док.	Составленный ЛШПД по состоянию на 1 сентября 1943 года список гарнизонов противника, расположенных вдоль Латвийской границы для борьбы с боевиками и для охраны важнейших промышленных и железнодорожных объектов.
59-й док.	Предписание заместителя начальника ЦШПД СССР комиссара государственной безопасности С.Бельченко начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису от 26 августа 1943 года прояснить, от кого, как и когда письма боевиков попали в руки к немцам.
60-й док.	Сообщение заместителя начальника ЛШПД подполковника А.Михельсона от 1 сентября 1943 начальнику Разведотдела ЦШПД о дислокации немецкого гарнизона в Даугавпилсе. В приложении - две схемы.
61-й док.	Донесение вр.и.о. начальника ЛШПД подполковника А.М.Михельсона от 4 сентября 1943 начальнику Разведотдела ЦШПД об охране мостов через р.Даугава в Риге; присоединён план охраны.
62-й док.	Разведдонесение вр.и.о. начальника ЛШПД подполковника А.Михельсона от 8 октября 1943 заместителю начальника ЦШПД комиссару госбезопасности С.Бельченко.
63-й док.	Просьба начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса заместителю начальника ЦШПД СССР комиссару государственной безопасности С.Бельченко от 16 октября 1943 года изготовить проездные документы и 20 фальшивых удостоверений путевых обходчиков.
64-й док.	Сообщение начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса заместителю начальника ЦШПД комиссару государственной безопасности С.Бельченко от 23 октября 1943 о концентрации немецких войск в Резекне и о подготовке сигналов для бомбардировки города.
65-й док.	Список от 24 октября 1943 года офицеров, отобранных для оперативно-разведывательной и контрразведывательной работы.
66-й док.	Сообщение временно исполняющего обязанности начальника ЛШПД подполковника А.Михельсона заместителю начальника ЦШПД СССР комиссару государственной безопасности С.Бельченко от 6 ноября 1943 года о размещении немецких войск в Латвии на 1 ноября 1943 года.
67-й док.	Разведдонесение № 28 начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса заместителю начальника ЦШПД комиссару госбезопасности С.Бельченко от 15 ноября 1943 года.
68-й док.	Информация заместителя начальника ЦШПД СССР комиссара государственной безопасности С.Бельченко начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису от 19 ноября 1943 года с анализом отправленных ЛШПД в октябре 1943 года разведывательных данных с указанием на недостатки в предоставленных данных и о дальнейших задачах разведки.
69-й док.	Справка - легенда к отчетной карте 2-го отдела ЛШПД по состоянию на 1 декабря 1943 года.
70-й док.	Справка начальника ЛШПД А.Спрогиса и помощника начальника разведывательного отдела старшего лейтенанта Вилниса Зариня от 31 декабря 1943 года к разведывательной карте ЦШПД о дислокации гарнизонов противника и их численности в Латвии на 31 декабря 1943 года.

71-й док.	Разведдонесения №№ 23 – 42 ЛШПД для ЦШПД с 3 ноября 1943 года по 11 января 1944 года.
72-й док.	Предписание заместителя начальника ЦШПД СССР полковника Наумова начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису от 7 января 1944 года организовать разведку, ведёт ли армия Германии на территории Латвии работы по строительству «Восточного вала» („Ostwall“).
73-й док.	Разведдонесение начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса заместителю начальника ЦШПД СССР комиссару государственной безопасности С.Бельченко от 12 января 1944 года.
74-й док.	Совершенно секретное донесение начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса начальнику Разведывательного отдела ЦШПД полковнику Анисимову от 18 января 1944 года.
75-й док.	Письмо заместителя начальника Разведуправления Генштаба Красной Армии генерал-майора Вавилова и зам. начальника Технического отдела оперативной разведки Разведуправления Генштаба РККА майора Донченко начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису от 19 июля 1944 года о возможной подделке паспорта Латвийской Республики.

IX. Составление списков «врагов народа»

76-й док.	Предписание начальника 2-го отдела 4-го управления НКВД СССР подполковника государственной безопасности М.Маклярского начальнику ЛШПД полковнику А.Спрогису от 23 октября 1943 года выслать выписки из входящей информации, относящейся к сотрудничеству с немцами в Латвии полицаяв, айзсаргов и пр. предателей родины.
77-й док.	Список № 1 из 45-и агентов германской разведывательной службы, отправленный 19 августа 1943 года начальником ЛШПД полковником А.Спрогисом заместителю начальника ЦШПД полковнику государственной безопасности С.Бельченко.
78-й док.	Список № 2 помощника начальника 2-го отряда ЛШПД капитана госбезопасности А.Вецгайлса от 22 сентября 1943 года о 45-и агентах германской разведслужбы и предателях
79-й док.	Список № 3 о 100 раскрытых шпионах гестапо и предателях Родины, отправленный 11 ноября 1943 года начальником ЛШПД полковником А.Спрогисом заместителю начальника ЦШПД комиссару государственной безопасности С.Бельченко и комиссару государственной безопасности НКВД СССР А.Новику.
80-й док.	Список № 4 о 58 выявленных агентах германской разведки, изменниках и предателях Родины, отправленный в ноябре 1943 года начальником ЛШПД полковником А.Спрогисом заместителю начальника ЦШПД комиссару государственной безопасности С.Бельченко.

X. Снабжение боевиков из СССР

81-й док.	Просьба начальника ЦШПД генерал-майора П.Пономаренко начальнику Главного Управления Гражданского воздушного флота СССР генерал-полковнику авиации Ф.Астахову от 7 августа 1943 года предоставить самолёты для переброски грузов боевикам в страны Прибалтики.
82-й док.	Сообщение начальника ЦШПД П.Пономаренко секретарю ЦК ВКП(б) Георгию Маленкову от 17 сентября 1943 года об использовании самолётов Гражданского воздушного флота и Авиации дальнего действия для перевозки боевиков и грузов в страны Прибалтики.

83-й док.	Просьба секретаря ЦК КП(б)Л Я.Калнберзиня, председателя СНК ЛССР Вилиса Лациса и председателя Президиума ВС ЛССР Августа Кирхенштейна от 15 октября 1943 года секретарю ЦК ВКП(б) Г.Маленкову и заместителю начальника Военно-воздушных сил СССР генерал-полковнику А.Никитину предоставить 4-5 самолётов типа Р-5 для снабжения боевиков Латвии.
84-й док.	Поставки ЦШПД оружия, амуниции, военного имущества и т.п. Латвийскому штабу партизанского движения с 20 июня 1942 года по 1 февраля 1944 года.
85-й док.	Сообщение начальника ЛШПД полковника А.Спрогиса начальнику ЦШПД от 12 января 1944 года о мародёрстве в деревнях Новики и Плейки Краславского района Латвии групп Калининской бригады им.Халтурина – отряда капитана Карнахушенко под командованием старшего лейтенанта Ветбаева и группы спецотряда Попыткина.

XI. Борьба против боевиков

86-й док.	Выписка из сообщения Полиции безопасности Германии и оперативной группы А Службы безопасности от 18 июля 1941 года о деятельности оперативной команды 1b данной группы в Резекне с 9 июля 1941 года.
87-й док.	Список расстрелянных в 1941-1942 годах в пределах 1-го полицейского участка Мадоны активистов года советской оккупации.
88-й док.	Указания командующего тылом немецкой группы армий «Nord» («Север») генерала пехоты Франца фон Рока (<i>Roques</i>) от 23 июля 1942 года по борьбе с боевиками.
89-й док.	Письмо-циркуляр Вспомогательной полиции безопасности Латвии от 23 сентября 1942 года всем уездным начальникам и волостным старшинам искать и в случае обнаружения сообщить о 53 боевиках, засланных в Латвию из Советского Союза.
90-й док.	Секретные указания комиссара Латгальской области Рикена (<i>Riecken</i>) старшинам волостей и городов Латгалии от 21 августа 1943 года о действиях во время ареста 23 августа 1943 года политически неблагонадёжных жителей Латгалии.
91-й док.	Конфиденциальное сообщение генерального комиссара Риги О.Дрекслера рейхскомиссару Остланда Г.Лозе о ходе противопартизанской операции «Зимнее волшебство» (<i>„Winterzauber“</i>) в конце 1943 – начале 1944 года.
92-й док.	Указания по борьбе с боевиками.
93-й док.	Указания главного лесничего немецкой оккупационной власти барона фон Фирстенберга от 26 апреля 1944 года о сотрудничестве с местными лесными работниками в борьбе против бандитизма.
94-й док.	Решение заседания Особого Немецкого суда в Риге от 13 апреля 1944 года о смертном приговоре Иманту Судмалису и Джемсу Банковичу за организацию покушения на Домской площади в Риге 13 ноября 1943 года.
95-й док.	Сообщение «Союзов охотников» в Курземе (<i>SS Jagdverband</i>) о деятельности боевиков СССР в марте – апреле 1945 года.

XII. Переписка с академиком Вилисом Самсоном

96-й док.	Письмо академика Вилиса Самсона Хейнриху Строду от 6 января 2005 года.
97-й док.	Письмо академика Вилиса Самсона Хейнриху Строду от 20 июля 2005 года.

Saīsinājumi

AG	izlūkošanas grupa (Abwehrgruppe)
CPKŠ	Centrālais partizānu kustības štābs
FIR	Starptautiskā pretošanās kustības cīnītāju federācija (Federation Internationale des Resistants)
I a	vadības nodaļa (Leitungsabteilung)
I c	izlūkošanas daļa Vācijas armijā (Informations Abteilung)
J-da, arī SS-Jv, Jkdo, Jkda	„Mednieku savienības” (Jagdkomandas, vāc. „SS-Jagdverband”) nosaukuma saīsinājumi
KFVA	Krievijas Federācijas Valsts arhīvs (Государственный архив Российской Федерации – ГАРФ)
KVSPVA	Krievijas Valsts sociālpolitiskās vēstures arhīvs (Государственный архив социально-политической истории – ГАСПИ)
LKM	Latvijas Kara muzejs
LOM	Latvijas Okupācijas muzejs
LPKŠ–	Latvijas Partizānu kustības štābs
LVA	Latvijas Valsts arhīvs
LVVA	Latvijas Valsts vēstures arhīvs
LZAA	Latvijas Zinātņu akadēmijas arhīvs
OD	Vācijas Kārtības policija (Ordnungsdienst)
PA	Padomju armija
PA Ģenerālštāba GIP	Padomju armijas Ģenerālštāba Galvenā izlūkošanas pārvalde
PSRS IeTK	PSRS Iekšlietu tautas komisariāts
PSRS VDTK	PSRS Valsts drošības tautas komisariāts
RSHA	Vācijas Valsts drošības Galvenā pārvalde (Reichssicherheitshauptamt)
SD	Vācijas Drošības dienests (Sicherheitsdienst)
VFA	Vācijas Federālais arhīvs Berlīnē (Bundesarchiv Berlin – BA-B)
VFA MA	Vācijas Federālais arhīvs, Militārais arhīvs Freiburgā (Bundesarchiv Deutschland, Militärisches Archiv – BAD MA)

A

- Abajevs – 24, 362
Aramovs M. I. – 125
Ačuks – 147
Afanasjēvs – 198
Aire Voldemārs – 138, 322
Akermanis V. – 320, 328
Aleksejevs B. J. – 119
Aleksejevs Ivans 291
Alnors Valters – 158
Aļabjevs N. I. – 119
Aļeksejevs Safons – 315
Ameriks Ernests – 13, 15, 21, 88, 93, 130, 197, 200, 201, 358, 363, 364
Andersons Kārlis – 313
Andersons Voldemārs – 322
Andrejevs – 54, 86, 87, 188
Andrejevs Andrejs
Andrejevs M. M. – 119
Andronovs – 101
Andrjukevičs – 321
Andužāns Jānis – 291
Andužāns Jāzeps – 292
Andužāns Pāvels – 291
Andužāns Seļivestrs – 291
Andužāns Valerijans – 291
Andžāns – 136, 141, 359
Andžāns Alfons – 291
Antonovs – 188,
Aņsimovs – 192, 213, 216, 221, 222, 243, 244, 271, 274, 366
Apine Ilga – 351
Apsēns Nikolajs – 314
Apsītis Augusts – 171, 175, 198, 199, 245
Arājs Viktors – 282, 283
Ariņš – 324
Armanovs – 287

Personu rādītājs

- Arnis F. – 151
 Asaris Jānis Bruno – 313
 Asičuks I. P. – 121
 Asnis Jānis – 232
 Aspazija – 14
 Aspere Daina – 4
 Assars Žanis – 232
 Asselborns M. I. – 119
 Astahovs F. A. – 293, 367
 Astratovs Andrejs – 135
 Auguste Olga – 13
 Auns Valts – 345
 Auseklis Voldemārs Arnolds – 315
 Austriņa Emīlija – 136, 138
 Austriņa M. – 358
 Atamovičs Dāvids – 136
 Audijans Jānis – 290
 Auziņš – 161
 Avdejevs – 183, 184, 186
 Avdjukevičs Longins – 66, 67, 137, 139
 Avotiņš Arvīds – 345
 Avotiņš Jānis – 13

Ā

- Ābelītis Jānis – 313
 Ābols Jānis – 128, 151
 Āboliņš Ernests – 348, 354
 Āriņš Jānis – 136

B

- Babaks I. V. – 105
 Babčovs – 322
 Babuks Anna Vilhelmīne – 313
 Bagdanovs – 322
 Bagrads Ivans – 131
 Bagramjans Ivans – 101, 364
 Bahtejevs – 356, 359
 Bajārs Gustavs Pēteris – 313
 Bakha – 282
 Balbārdis Arturs – 314
 Balodis – 137, 139
 Balodis – 274
 Balods Alberts – 193, 210, 213, 214

- Balodis Jānis – 321
 Baltans – 141
 Bangerskis Rūdolfis – 174, 175, 199, 283
 Bankovičs Džems – 339, 343, 368
 Barankins – 354
 Barankins Fjodors – 119, 121
 Baranovskis Ivans – 26, 83
 Barcevskis – 322
 Bardadins N. – 180
 Barkāns Boļeslavs – 138
 Barkovskis – 102
 Barčevska ģimene – 285
 Barščevskis J. – 285
 Barta Jāzepts 315
 Bartnieks Miķelis Rūdolfis – 321
 Bartuševičs Vikentijs – 287
 Bartuševičs Vjačeslavs – 287
 Basmanovs S. A. – 119
 Baško E. – 358
 Bauders – 283
 Bebris Antons – 136
 Beiko – 74
 Bekasovs – 102
 Belevics Kazimirs
 Belickis
 Belkovskis – 137
 Belogradovs Kupriāns – 313
 Beļajevs Vasilijis – 101
 Beļakovs – 101
 Beļcova 360
 Beļčenko S. – 23, 59, 60, 88, 94, 95, 188, 190, 192, 197, 199, 200, 202, 207, 208, 210, 213, 221,
 227, 229, 230, 234, 242 – 244, 252 – 269, 272, 279, 285, 290, 357, 363 – 365,
 367
 Beļevičs – 137,
 Beļevičs Kazimirs – 321
 Beļickis – 101
 Bendiks Hermanis – 58
 Benris – 321
 Bergers – 262
 Bergs – 102
 Beriņa Lasvrentijs – 54, 188
 „Berjozkins” – 274
 Bēnītis – 346, 347
 Bērziņš – 131
 Bērziņš – 135 – 137

- Bērziņš Alfons – 147
 Bērziņš Arturs – 322
 Bērziņš Augusts – 315
 Bērziņš Jānis – 315
 Bērziņš Jēkabs – 161
 Bērzragu Miķelis (Freimanis) – 344
 Bidāns Ivans – 287
 Bidzāns Eduards – 291
 Biezais – 161
 Biezais Haralds – 350, 356, 357
 Biļēvičs – 127
 Birkenfelde – Dzērvīte Milda (“Bundulis”) – 13
 Birkmanis – 153
 Birozins – 24
 Birzulis – 197
 Birznieks-Upīts Ernests – 147
 Bistrovs Nikolajs – 313
 Bitīte Jūlijs – 313
 Bleiere Daina – 351
 Blinds Eduards – 161
 Blukis Jānis – 313
 Blūms – 270
 Blūms Rafaels – 66, 68
 Bogdanovs – 139
 Bogdanovs Ivans – 281
 Bogdanovs Nikolajs
 Bogdans Vasilijis – 126
 Bogodistijs Ivans – 101
 Bogomoļņikovs Pēteris. – 136, 138, 358
 Bograds – 135
 Boicovs N. J. – 119
 Boidins
 Boiko – 102
 Boikovs V. S. – 119
 Bolenšterns (Bolenštern) – 339
 Bolotņikovs S. D. – 125
 Boļšaks Leons – 313
 Bonda – 321
 Bonda Jānis Ādolfs – 123, 137, 139
 Bondarenko V. I. – 119
 Bondarevs – 101
 Boriņš Janina – 288
 Borisovs – 159
 Brandenburgs – 267
 Brasts K. K. – 119

Brauers – 322
 Brāvins Nikandrs – 58, 66, 67
 Brediks Antons – 287
 Breidaks Ivans – 289
 Bricis Aloizs – 291
 Bricis Kazimirs – 290
 Bricis Marija – 313
 Bricis Roberts – 137
 Bricis Staņislavs – 291
 Briesmīgais Jānis – 352
 Brinks K. M. – 105, 107, 111, 113
 Brisons T. – 58
 Broijers Braeuer – 282
 Broks Aloizs – 162
 Bruskins – 554
 Budzinskis – 161
 Bulatovs – 294
 Bumbulis Kārlis – 245
 Bundulis – 13
 Burcevs Ivans – 355
 Burcovs – 322
 Burdačenkova Marija – 107
 Budzinskis – 101
 Burdiņš Krišs – 136
 Buse Natalija – 13, 14, 15
 Buša Irina – 4
 Būdiņš – 283
 Bužs Jānis – 318.
 Būka Jēkabs – 153
 Būka Miķelis – 127, 128, 151
 Būmans V. A. – 106

C

Cagins N. I. – 108, 109
 Celmiņš Gustavs – 146, 357
 Cibla Vasīlijs – 275
 Cibuļskis – 288
 Cielavs Kārlis (Celovs) – 13, 15
 Cigaņenko I. Č – 106.
 Cigaņuks G. D. – 125
 Cimmermanis – 245
 Cirulis Žanis Teodors – 110, 117

Č

- Čaks Aleksandrs – 147
 Čakste Konstantīns – 350
 Čaša Biruta – 352
 Čaurs Eduards – 315
 Čeksteris Donāts – 290
 Čeksters Dominiks – 290
 Čeksters Mihails – 289,
 Čeksters Vladislavs – 291
 Čerkovskis J. I. – 287, 288
 Čerkovskis Jakovs – 257, 288
 Čerkovskis Pāvels – 58, 385
 Černovs Jānis – 313
 Čerņavskis Aleksandrs – 289
 Čerņavskis Jānis – 279
 Čerņavskis Jevgeņijs – 193, 289
 Čiburevkins – 102
 Čižs – 101
 Čugunovs – 26
 Čuhnovs Gerasims – 289
 Čuhnovs Ivans – 289
 Čulkstens Rūdolfs – 137, 318

D

- D. – 132
 Dambītis Roberts – 161
 Dankers Oskars – 145 – 147, 175, 201, 261, 284
 Daņilovičs B. I. – 110
 Daņilovičs V. J. – 110, 113, 116
 Daņilovs T. R. – 108
 Dauča Alfrēds – 161
 Dālders Jānis – 214
 Dārziņš Ādolfs – 291
 Deglavs Fricis – 13
 Delviņš Aleksandrs – 313
 Derezkalnins (tā tekstā) – 126
 „Diegs”. Sk. Ozoliņš Kārlis.
 Dimenšteins Samuils – 135, 137
 Dingēlis Eduards – 288
 Dišlers Jānis – 136, 138
 „Dļinnihis Miska” iesauka – 198
 Dmitrijevs J. – 106
 Dobelis Juris – 349

Dolgaļevičs – 288
 Dombrovskis Jevgeņijs – 288
 Domrovskis Stepans – 288
 Dončenko – 276, 366
 Donge Antons – 292
 Dorižkins – 137
 Dorofejevs – 102
 Doroškina Boriss – 321
 Draguns – 109, 110
 Dreimanis – 149
 Dreimanis Kārlis – 314
 Drekslers Otto – 145, 158, 326, 367
 Driķītis Jānis – 314
 Drille – 318
 Drozdovs – 101
 Dubro Edgars – 291
 Dubro Jevgeņijs – 194
 Dubrovskis Aleksandrs – 288
 Dubrovskis Kostantīns – 288
 Dubrovs Konstantīns – 281
 Dubs Aleksejs – 126
 Dudarenko – 110
 Dulbe Jānis – 315
 Duškarevs – 110
 Dūdiņš Arvīds – 315
 Dūma Līga – 12
 Dūms Jānis – 4, 12
 Dvelis Alvīra/Elvīra – 136, 138, 323
 Dvojašņikovs Vladimirs – 124
 Dzeiskals – 283
 Dzenis Jānis – 292
 Dzenauskis Pēteris – 315
 Dzergačs – 135
 Dzergačs V. V. – 58
 Dzērve Nikolajs – 313
 Dzērvīte Elvīra – 318
 Dziļupe Mirdza – 145
 Dzirkalns – 288

E

Edvards – 107
 Egle Jūlijs – 351
 Eglics (Štiglics Roberts) – 283
 Eglītis Herberts – 315

- Eglītis Viktors – 147
Eiduss Aleksandrs – 136
Eihe Roberts – 74
Eikameijers sk. Tekemeijers – 283
Eisaks – 288
Eisaks Antons – 292
Eisaks Kazimirs – 233
Eisaks Pāvels – 289
Ekmanis Francis – 107
Endricejs – 135
Enhofs – 221
Epštaina Habas ģimene – 285
Ernests – 256
Esserts Modris – 4, 53, 55, 100, 120, 222, 225, 239
Ezergailis Andrejs – 352
Ezerins Rōberts – 288
Ezeriņš Jānis – 314
Ezeriņš Jūlijs – 313
Ezeriņš Miķelis – 321
Ezerlīcis Voldemārs – 314
Ezernieks Valdemārs – 314
Ezers Ella (Ankupe) – 151

F

- Fedotovs A. I – 105, 107, 108.
Fedotovs A. M. – 106
Feldmanis – 162
Felgenhaners – 337
Fetlers Eduards – 124
Filatovs G. P. – 106, 113
Filkovs Boriss – 323
Fiļipovs – 101
Fiļipovs – 323
Fiļipovs Fjodors – 313
Fiļipovs Nikolajs – 313
Fiļipovs Vasilijis – 313
Firstenberg's fon – 334, 337 367
Fjodorovičs F. – 161
Fjodorovs A. I. – 106, 112
Fjodorovs V. V. – 121
Fleija Aija – 353
Freda – 102
Freimanis Juris – 136, 137, 139
Freimanis Modris – 145

Freimanis Valdis – 322
 Frīdlande Sima – 136, 322
 Frīzens I. J. – 121
 FRolovs – 122
 Frolovs I. S. – 123
 Fusts Joahims fon – 145, 149, 158

G

Gailis (komjaunietis) – 152
 Gailis (strādāja muitā) – 161
 Gailītis Johanna Nellija – 315
 Gailītis Juliāns – 288
 Gajeckis – 66-68
 Gamzjuks V. G. – 124, 125
 „Garais Jānis” – 359
 Garoza – 153
 Gatiatuļins 118
 Gavrilovs – 98
 Gavrilovs Pēteris – 313
 Gādmans – 318
 Gebelss Jozefs – 349
 Geidāns – 161
 Gerasimovs – 180
 Gercs G. I. – 119
 Germans – 322
 Gete I. I. – 119
 Girgens (Jirgens) – 198
 Gladiševa Feoktista – 314
 Glasovs (?) – 24
 Glavišs (Glabišs) – 110, 113
 Glubovska Velta – 323
 Goffe Glebs – 287
 Golubevi – 285
 Goļaks M. J. – 125
 Gorbačenoks Ivans – 288
 Gorda – 287
 Gordejevs A.K. (N. K. (?)) – 111, 112, 113
 Gorņevs Vitālijs – 285
 Grabovskis Viktors – 292
 Grande J. – 337
 Grasbergs Jūlijs Alberts – 313
 Graždankins – 110
 Grečiškins A. V. – 124
 Greidāns Konstantīns – 291

- Greidāns Staņislavs – 280
 Greskovonti A. N. – 105
 Grešņikovs S. S. – 124
 Gribovs M. A. – 125
 Grigorjevs Nikolajs – 322
 Grigorijs (grupa) – 59
 Grigorjevs T. T. – 119
 Grigulis Arvīds – 147
 Gridiško J. V. – 105
 Grinsteins – 318
 Griškevičs – 162
 Grīnbergs Jūlijs – 124
 Groms Aleksandrs – 107, 210, 213, 214, 274, 358
 Grotiņš – 146
 Grundulis Ludvigs – 314
 Grulis – 152
 Grunduls Pēteris – 232
 Gruntāls – 147
 Gruntskis Otto – 289
 Gubenko V. S. – 119
 Gusenoks A. G. – 119
 Gulbis – 318
 Gusevs – 101

H

- Halturins – 98
 Hanzens – 158
 Hanzens – 174, 199, 283
 Haritonovs V. A. – 125
 Hēgelis Georgs Vilhelms – 353
 Hiljers – 283
 Heijers – 283
 Himmlers Heinrihs – 174, 349, 350, 352
 Hitlers Ādolfs – 130, 131, 174, 176, 177.
 Hlomovs Leontīns – 315
 Hohjarkovs V. I. – 105
 Hohlovs – 109, 112, 113, 116
 Hohlovs Vasilijš – 115, 124
 Holodovs – 63
 Howell M. – 8
 Horjakovs – 111
 Hozijans – 110
 Hramcova G. I. – 106
 Hrapkovs – 205, 208, 351

Hruščovs Nikita – 351
 Hvijuzovs Marks – 119, 123

I

Ibragimovs Usmans viņš arī Kuļikovs Aleksandrs – 281

Iliško Ivans – 287

Ilke A. – 119

Iļjasovs – 101

Iļjins N. I. – 105

Iļjušonoks – 281

Inašovs V. U. – 119

Indjukova Ljubova – 327

Indjukovs Kirils – 327

Indriksoni – 154

Isajevs Pāvels – 287

Ishakovs A. Š. – 121

Ivanovs (ārsts) – 140

Ivanovs – 154

Ivanovs 321

Ivanovs Aleksandrs – 8

Ivanovs Foma – 314

Ivanovs I. S. – 121

Ivanovs Jānis – 314

Ivanovs Leons – 287

Ivanovs P. I. – 119

Ivanovs V. J. – 106

Ivanovs V. V. – 119

Ivanovskis Andrejs – 314

Ivans (uzvārds nav zināms) – 281, 288

Ivolgins A. I. – 52, 86

Ivulis Jānis – 291

Ivuļš Antons – 292

Ivuškāns – 321

J

Jakobs – 271

Jakovļevs – 122, 123

Jakovļevs G. I. – 105, 107

Jakušs Jāzeps – 291

Jančuks V. F. – 121

Jankovs Miķelis – 314

Jankovskis – 321

Jansons (izlūks) – 130, 135, 141, 142

- Jansons – 323
Jansons R. – 357
Janums Vilis – 175, 199
Januška – 151
Jaroslavskis – 102
Jaunsudrabiņš Jānis – 147
Jaunzems – 78
Jākosons Siltens – 126
Jefimovs – 119
Jegorovs – 138
Jegorovs – 323
Jegorovs A. I – 106
Jekelns Fridrihs – 326, 327, 350, 360
Jeļčinovs A. A. – 111
Jermaks Bronislavs – 290
Jermaks Jāzeps – 292
Jermolovičs J. R. – 109, 110
Jeršovs – 98
Jesers Pauls – 314
Jevgrafovs K. K. – 121
Jevstihejevs – 102
Junkers – 283
Jurakovs G. D – 121
Jurbergs Alfrēds – 124
Jurbergs Jānis – 124
Jurčenko – 102
Jurčs – 320
Jurgs Jānis – 210, 213, 214
Jurjāns – 283
Jurkāns Jānis – 349
Juzgins A. F. – 112
Jūlis Aleksandrs – 193, 279

K

- Kackovs M. A. – 109
Kačenovs Fjodors – 232
Kadakovskis – 355, 356
Kadejs Voldemārs – 289
Kadiķe – 323
Kadiķis – 283
Kaičenko – 354
Kaičernko Romans – 121, 122
Kairovs – 136
Kairovs – 137, 198

- Kalējs Viktors – 315
Kalmikovs A. – 88, 183, 184, 186, 194, 208, 211
Kalmikovs Ivans – 26, 363
Kalnbērziņš Jānis – 9, 10, 13, 16, 24, 29, 81, 157, 296, 351, 362
Kalniņa G. A. – 106
Kalniņš (majors) – 58-60, 193, 209, 212, 214, 215, 217, 220, 228, 229, 233, 231, 241, 242, 252-257, 259-262, 264-266, 268-270, 273, 275, 277, 279, 281, 285, 289, 292, 363
Kalniņš – 383
Kalniņš Augusts – 161
Kalniņš Juris – 151
Kalniņš Pēteris – 315
Kalvāns Donats – 58, 66, 67, 100
Kaļedins – 74
Kaļiņins – 294
Kaļiņins – 136, 137
Kampe – 137
Kampe Jēkabs – 321
Kanters – 102
Kanzāns Antons – 161
Kaņepe Vija – 4, 12
Kaparkalējs Augusts – 314
Kapkovs – 113
Kāpmālis Jānis – 314
Kapteinis S. I. – 119
Karaļuns – 136
Karklinks Kalistra – 122
Karkovskis – 283
Karļikovs – 96
Karotamms Nikolajs – 24, 293
Karpovs – 101
Kasalītis – 138, 139,
Kaselīts – 318
Kasjans – 123
Kaščejevs V. A. – 107, 108, 110, 113, 114, 118
Kaufmans – 214
Kaufmans – 283
Kaupužs Jevgeņijs – 66, 67, 136
Kaupužs Dominiks – 58
Kavacs – 152
Kaveris Jānis – 315
Kazakovičs Helēna – 314
Kazakovs J. R. – 105, 110
Kazakovs V. I. – 110
Kazāks – 139
Kazāks – 321

- Kārlis – 113
 Kellers – 201
 Kernovičs K. – 193, 279
 Ketlers – 187
 Kippe F. B. – 58
 Kijanskis – 136
 Kirhenšteins Augusts – 13, 296
 Kirilovs V. N. – 105, 108, 109
 Kiris – 322
 Kirsanovs Vladimirs – 126
 Kiškurnijs A. P. – 105, 108, 109
 Kivliša Vanda – 287
 Klagins – 289
 Klauss – 132, 137
 Klāvs – 321
 Kleins Eduards – 267
 Klekers – 318
 Klementjevs – 354
 Klens Nadežda – 314
 Klesnikova Feodosija – 321
 Klesnikovs Vladimirs – 321
 Klimentjevs Mihails – 121
 Klimovs Aleksandrs – 322
 Klovāns – 280
 Kļeščenko – 275
 Kļimovs – 198
 Kmits – 161
 Knehts – 283, 326
 Knicis – 161
 Kobelka Aleksejs – 125
 Kodakovs A. K. – 119, 121
 Kodaļevs – 287
 Kolaconovs Aleksandrs – 287
 Kolčaks Aleksandrs – 200, 203
 Kološs – 288
 Koltāns – 161
 Komukovs Francis – 314
 Končs – 320
 Kononovs Vasilijš – 355
 Konstantīnovs – 138,
 Konstantīnovs – 323
 Koņinovs N. I. – 105, 109
 Koņinovs – 10-15, 113
 Kopilovs – 86
 Koroļevs F. E. – 119

Korčonoks Artamons – 322
 Koris – 322
 Korklis – 321
 Koroļenoks – 322
 Korotkijs – 323
 Korotkijs A. A. – 140, 141, 142
 Kosatijs S. V. – 106, 108, 112, 114
 Kostins R. F. – 119
 Kostrovs – 26, 82, 83
 Koščejevs V. – 103, 105
 Kotovs N. P. – 119
 Kovaļevskis Pauls (Klāns Pāvils) – 147
 Kozlovs – 98
 Kozlovs G. S. – 119
 Kozlovskis – 101
 Kozlovskis – 321
 Kozlovskis Antons – 285
 Kozļenkovs – 101
 Kozunovs N. V. – 125
 Krampis – 137, 318
 Krasovskis – 101
 Krasovskis Alberts – 314
 Krastiņš – 137, 139
 Krastiņš /Vilis/ – 318
 Krastiņš Jānis – 192, 281, 282
 Krauklis – 109, 112, 113, 115, 116
 Krauss – 284
 Krauze – 283
 Kravacs – 153
 Kravalis – 288
 Kravčenko Aleksandrs – 287
 Kravčenko Grigorijs – 288
 Kravčenko Osips – 287
 Kravčenko Nikolajs – 288
 Kretulis Kārlis – 349
 Kreišmanis Ernests – 147
 Krēķis Kārlis – 4
 Krēsliņš Manis – 314
 Krēsliņš Voldemārs – 314
 Kričūnas – 275
 Krieviņš Pēteris Roberts – 313
 Krievs – 151, 152, 153
 Krilovs – 323
 Krilovs P. I. – 119
 Kripēns Arvids – 175, 199, 247, 269, 284

- Krontāls – 318,
Krotovs – 136
Krustiņš – 356
Kučinskis Alek sandrs – 119, 121
Kudinovs – 102
Kudrjavcevs Nikolajs – 285
Kudrjavcevs V. – 103
Kukušins Aleksandrs – 313
Kukušins Nikandrs – 313
Kulakovs – 322
Kulakovs – 292
Kulakovs Andrejs – 281
Kulakovs Jezups – 287
Kuļikovs Aleksandrs
Kuncevičs J. A. – 105
Kurašova A. J. – 105
Kusins Eduards – 13-15
Kuvšinskis – 101
Kuzmina N. N. – 124, 125
Kuzmins I. A. – 119
Kuzņecovs – 138
Kuzņecovs (prof.) – 161
Kuzņecovs Leons – 161
Kuzņecovs – 232
Kuzņecovs Prokofijs – 287
Kvaskovs Viktors – 232

Ķ

- Ķīris – 131, 134, 138

L

- Laičenovs Jāzeps – 292
Laiviņš Vilhelms – 58, 66, 67, 135, 140, 187, 188, 190, 288, 323, 361
Lakstīgala – 101
Lange Rūdolfs – 282, 352, 358
Langenfelds S. – 161
Lapa Alfrēds – 26, 82, 83
Lapkovskis Jāzeps – 314
Lapinskis – 318
Lapiņš Jānis – 147
Lapiņš J. – 323
Larionovs – 135, 138
Larionovs – 323

Lasmanis – 136, 138
 Lasmanis – 323
 Lauris Ādolfs – 313
 Lauvs Jānis Jūlijs – 315
 Lauzmanis . – 135, 139
 Lauzmins Voldemārs – 318
 Lavrinovičs – 136, 137, 138
 Lazarevičs – 102
 Lazda Jānis – 289
 Lazdiņš – 321
 Lazdiņš Arvīds – 315
 Lazdiņš Jānis – 314
 Lazis – 218
 Lācis Otilija – 314
 Lācis Vilis – 13, 147, 296, 354
 Legzdiņš – 136, 141, 142
 Leimanis – 383
 Leimanis Anna – 315
 Leimanis Jānis – 314
 Lejiņš R. – 355
 Lejs Alfrēds – 283
 Lesiņš Voldemārs – 313
 Lešinskis
 Lezdiņš Vilis – 323
 Lidinskis – 285
 Liede Artūrs – 101
 Lielais Vladimirs – 314
 Liepa Heinrihs – 314
 Liepiņš Jānis Andrejs – 313
 Liepiņš Jānis Ādofs – 315
 Liepiņš Kārlis – 314
 Liepiņš Kārlis – 315
 Liepkalns – 102
 Lijdebjant-Kaldikums (?) – 199
 Likasovs – 322
 Lipovskis – 321
 Lipovskis K. – 358
 Lisovska V. A. – 113
 Lisovskis v. F. – 108
 Lobačevs – 101
 Lobe Kārlis – 175
 Locmanis – 283
 Lodiņš – 346
 Logins – 287
 Lovickis (?) Artūrs – 214, 215

Loze Heinrihs – 158, 326, 367
 Luciņš – 161
 Lūriņš – 341
 Lūriņš Aleksandrs – 291
 Lūriņš Jāzeps – 291
 Lūsis Jānis – 315

L

Ļebedevs – 135
 Ļebedevs Vasilijš – 285
 Ļemeškova A. I. – 124
 Ļeonovičs – 136
 Ļepkins – 194
 Ļeščinskis – 135, 141
 Ļetunovs N. G. – 106
 Ļeuškins V. G. – 125
 Ļipovskis – 285
 Ļipovskis Klimentijs – 210, 213, 214
 Ļisovskis – 98
 Ļišudovs Andrejs – 282
 Ļišudovs Vladimirs – 282
 Ļitovskis – 107
 Ļitvins Kazimirs. – 292

M

Mackevics – 137, 138
 Mackevičs Ēriks – 359, 360
 Mackevičs Jānis – 322
 Macko Konstantīns – 287
 Macpāns Andrejs ("Ansis") – 58, 60, 65 – 67, 211, 214, 215, 354, 359
 Mačiņš K. – 354
 Mačs (Matsch) – 311, 312
 Mahaņko – 13
 Maklers Donats – 290
 Makļarskis – 277
 Makņa – 136
 Maksimovs Anatolijs „Makarovs” – 124
 Maksimovs Jevgeņijs – 210, 213, 214
 Malašenoks I. I. – 108, 125
 Malašenoks Ivans – 114, 115, 116, 117, 125
 Malgins – 323
 Maļenkova Georgijs – 54, 188, 296, 367
 Maļinovskis Jāzeps – 291

- Mandaugs Kārlis – 313
 Manes (Manhes F. H.) – 349
 Mansurovs H. – 26, 362
 Manzurovs – 161, 285
 Manžurovs – 322
 Margo – 98
 Markavečs – 321
 Markušenko Vladimirs ("Garais") – 60, 65-68, 214, 215
 Marovs V. Z. – 119
 Martinsons – 282
 Masns Artūrs Alberts – 313
 Maters – 321
 Matulēns-Krieviņš – 321
 Matvejevs – 322
 Mauriņa Zenta – 147
 Mālmeisters – 151
 Māzers – 202, 205
 Malksoo Lauri – 7
 Medenis Jānis – 147, 151
 Medens – 283
 Medens Eduards – 314
 Mednieks Roberts – 314
 Mednis Jānis – 314
 Medvedskis Arkadijs – 289
 Meijers Vilis – 14
 Meikšāns Bronislavs – 290
 Meikšāns Leonards – 290
 Meikšāns Pēteris – 292
 Meirāna ģimene – 160
 Mekšo Kazimirs – 285
 Melāns Eduards – 188
 Melāns Staņislavs – 274
 Melnalksnis – 282
 Melnalksnis – 322
 Meļņikovs A. F. – 105, 108, 110, 112, 113
 Menis (varbūt – Mednis) – 126
 Mežals – 357
 Mežeckis Antons – 289
 Medems Valters Eberhards fon – 145, 150, 158
 Mētele I. – 357
 Migge – 283
 Migla Jānis Leons – 315
 Miglenieks – 289
 Mihailovs – 138
 Mihailovs – 322

- Mihailovs Pēteris – 314
 Mihaiļenko – 127, 152
 Mihelsons A. M. – 60, 185-187, 190, 208-213, 215, 216, 222, 226-228, 234, 254, 356, 363, 365
 Miklaševics Josifs – 290
 Mikulovs – 140, 141
 Miķelsone – 340
 Milčs Ivans – 288, 289
 Millers H. – 350, 352, 354
 Minišs – 323
 Mironovs Jānis – 313
 Missa Emma – 221
 Mīte – 138
 Moisejenko – 98
 Molčanovs I. – 111
 Molotovs Vjačeslavs – 54, 188
 Morozova T. B. – 106
 Morozova Anna – 322
 Morozovs – 101
 Morščinins – 202, 205
 Mortuzāns Konstantīns – 346
 Mortuzins Viktors – 346
 Muhins I. F. – 121
 Muižnieks – 101
 Muižnieks Donats – 291
 Murašova O. V. – 106, 108, 110, 112
 Muravjovs – 322
 Muravskis – 101
 Muravskis – 136, 140, 141
 Muravskis – 323, 358, 361
 Muravskis M. S. – 58
 Murevičs – 109
 Murevičs I. J. – 105
 Musakovs Viktors – 322
 Musial Bogdan – 9, 10
 Muzikančuks – 318
 Muzikantiks Ivans – 136, 318

N

- Nabrovska Marta – 198, 318
 Nasendenko V. G. – 112
 Naumovs I. – 61, 98, 100, 183, 184, 271, 363
 Nazarovs G. I. – 121
 Nazārovs Kārlis – 313

Neiburgs Uldis – 352
 Nesterovs – 323
 Niedre Jānis – 14
 Nikitins Mihails – 288
 Nikkels – 283
 Nikolajevs V. I. – 107
 Nikolajevs V. P. – 105
 Nikolajs (tulks) – 107
 Norvilis Jānis – 147
 Novickis Artūrs "Juris" – 58, 60, 65, 66, 67
 Novikovs – 155
 Noviks Alfons – 9, 13-15, 55, 65, 78-80, 285, 363

N

Ņemcovs – 101
 Ņemkovs – 81, 363
 Ņēsterovs – 141
 Ņikandrovs N. N. – 121.
 Ņikitins – 293
 Ņikitins A. – 296, 367
 Ņikitins I. N. – 119
 Ņikitins S. I. – 121
 Ņikonovs N. A. – 105, 110

O

Obrans Anna – 321
 Obrazcovs Ivans – 290
 Odivecs V. V. – 105, 109
 Orlovskis – 287
 Osipovs – 322
 Ostroušenko I. N. – 105, 108
 Ostrouško – 113, 118
 Oškalns Otomārs – 9, 10, 58, 65-68, 101, 134, 135, 139, 140, 260, 323, 364
 Otvars Arvīds – 315
 Ozoliņš – 101
 Ozoliņš – 161
 Ozoliņš Augusts – 161
 Ozoliņš Kārlis („Diegs”) – 9, 13-15, 71-75, 157, 182, 358, 363, 364
 Ozoliņš Staņislavs – 288
 Ozols – 198
 Ozols – 350
 Ozols Aleksandrs – 322
 Ozols Eduards – 346

P

- Paegle Pēteris – 14, 136
 Paeglis Rihards – 14, 322
 Paeglīte Dzidra – 4, 11, 12
 Paipols Frīdis – 126
 Paipols Jānis – 125
 Palameiks Voldemārs – 315
 Palāns – 153
 Paldiņa–Rusa Ieva – 130, 134, 138, 323, 361, 364
 Palkovs Igors – 135, 141
 Paniševs – 122
 Parfejevs M. M. – 105, 107, 108
 Pass – 188, 254
 Pasters Pēteris 287
 Paškovs 102
 Pauliņš – 138, 141
 Pauliņš Vilis – 359
 Paura Veronika – 315,
 Pauris – 321
 Pavlans – 287
 Pavlovskis – 193
 Pavlovskis – 279, 287
 Pavušs M. L. – 105, 109
 Peimanis – 136
 Pelnēns Boriss – 145, 151
 Pēlnēns Jānis – 145
 Pelše Arvīds – 13
 Perro V. – 350
 Petere Grieta – 134, 138
 Peteris (sieviete) – 323
 Petkevičs – 161
 Petrijenko – 155
 Petrovs – 109
 Petrovs – 277
 Petrovskis – 131
 Petrovskis – 136
 Petrovskis – 321
 Petrovskijs – 322
 Pērkons Jānis – 315
 Pēteris Lielais – 352
 Pēteris (uzvārds nav zināms) – 291
 Pētersons – 58
 Pētersons A – 348.

- Pigožiņa Jānis – 314
 Pinka Teodors – 322
 Pipcans – 322
 Piruško Polikarps – 124
 Pizāns Pāvels („Zaļums”) – 58, 66, 67, 99, 194, 358
 Platačs Aleksandrs – 292
 Platners – 288
 Plācenis – 198
 Plēsums Pēteris – 13, 14
 Plotnieks Jānis sk. Sudmalis Imants – 153
 Plūme Roberts – 145, 147
 Pļaučs Jānis – 291
 Počs Antons – 259,
 Podnieks Juris – 360
 Podziņš – 138
 Poganskis – 341
 Pokšāns Vacslavs – 290
 Polačonoks Antons – 292
 Pole A. F. – 119
 Polis Alfrēds – 161
 Polkovņikovs Nikodims – 292
 Pomaritkis V. G. – 124
 Ponomarenko Panteleimons – 9, 21, 24, 28, 29, 36, 37, 44, 45, 51, 55-57, 81, 86, 88, 96, 99,
 130, 157, 195, 196, 206, 209, 293, 294, 358, 362, 363, 364, 367, 369, 370, 373,
 375, 376
 Popitkins
 Porozovs – 101
 Poskrebiševs – 28
 Posteļevs – 110
 Posteļevs – 11
 Potapovs – 322
 Potapovs V. – 356
 Porītis Anastasija – 314
 Potjomkins Igors – 124
 Pozdņaks Aleksandrs – 315
 Priedītis Teodors – 313
 Prokopenko Pjotrs – 193
 Proņevs I. S. – 125
 Proņins Aleksandrs „Kedrovs” – 124
 Proščenko – 160
 Providenko I. A. – 106
 Puceitis Jānis – 313
 Puhovs I. N. – 110
 Puhtejevs I. D. – 105, 107, 111, 112, 113, 114
 Pulkstens – 139

Puncuše Valerians – 291
 Pundurs Bronislavs – 292
 Purenīņš Alberts – 314
 Puriņš Emma – 318
 Puriņš Jānis – 323
 Putāns Antons – 287
 Putika Ruta – 153
 Putniņš Jānis – 14

R

R. – 178
 Račko Jānis – 292
 Rainis Jānis – 147, 361
 Rakšņijonoks Dominiks – 291
 Ramanovs Nikolajs – 322
 Ramans Artūrs – 341
 Rantiņš – 161
 Raščenkovs – 109
 Raščevskis – 58
 Raškevics Alfrēds – 66, 67, 68, 103, 138, 321, 357, 364
 Ratnieks – 130, 135
 Ratiņš Pēteris – 66, 67, 67, 79, 183, 354
 Rautenbergs – 318
 Rečs Alberts – 283
 Redjkins J. S. – 126
 Redjko V. D. – 103, 105, 107, 109, 110, 113, 114, 115, 118, 175
 Reiholds Jūlijs – 138, 139, 318
 Reiznieks – 322
 Remizovs I. J. – 125
 Rešelins – 198
 Rūms – 125
 Ribkins M. I. – 105, 108, 110, 111, 112, 113, 114
 Rieksts Marta Olga – 314
 Riekša Agate – 321
 Riks Pēteris – 314
 Riktors Jānis („Jānis”) – 58, 66, 67, 136, 137, 204, 207
 Rirdāns Ernests – 147
 Risevs – 102
 Rižakovs A. L. – 105, 108, 113.
 Rižečonoks Aleksandrs – 322
 Rižikovs – 293
 Rižiks Francis – 282
 Rižiks Staņislavs – 282
 Rikens (Riecken) N. – 158, 324, 367

- Roberts (rācija) – 109
 Roinzons – 194
 Rodiņš – 320
 Roks Francis (Roques) fon. – 316, 317, 367
 Romanbo – 190
 Romanovskis – 126
 Romanovskis – 350
 Romanovskis Arvids – 124
 Romanovskis Ber(n)hards – 124
 Romāns Emils Jānis – 314
 Rompāns Jānis – 290
 Rostoks Jānis – 161
 Roščenkovs I. I. – 105
 Rozenbergs Alfrēds – 158, 343, 350,
 Rozenšteins – 136, 138
 Rozenšteins – 321
 Rozenšteins – 322
 Rozentretere Tusnelda – 153
 Rozins Ženija – 318
 Rubenis Roberts – 350
 Rubulis – 137, 138
 Rubulis – 322
 Ručevskis – 291
 Rudens Jēkabs – 318
 Rudņevs – 140
 Rudišs Aloizs – 287
 Rudulis – 285
 Ruļevs Simons – 322
 Rumjancevs – 98
 Rundons Poļikarps – 288
 Rutka Leontijs – 292
 Rutke Vitālijs – 292
 Rutkis – 161
 Ružka – 188
 Rūms – 111

S

- S. – 132
 Sadovskis – 132
 Sadovskis – 323
 Safonovs Igors – 124
 Salenieks Jānis – 285
 Saliniks Ivans – 287
 Salmiņš – 341

- Samsone – 351
 Samsone Šarlote – 69
 Samsons Augusts – 69
 Samsons Pēteris – 69, 351
 Samsons Vilis – 9, 10, 58, 66-70, 99, 130, 135-137, 140, 183, 187, 193, 194, 204, 206, 207, 209,
 227, 230, 266, 267, 269, 270, 323, 348-353, 354-361, 363, 368, 374, 381, 383
 Samuilovs – 141
 Sanders Jānis – 148
 Sapožņikovs – 59
 Saude I. B. – 106
 Saulītis Aleksandrs "Petrovskis" – 58, 60, 214, 215
 Saulītis Jānis – 322
 Saulītis Pēteris – 315
 Saulītis Voldemārs – 314
 Savčenko Vasilijš – 352
 Savickis – 138
 Savickis – 322
 Savickis Augusts – 288
 Savickis B. – 285
 Sārts Jānis – 147
 Schimkevičs V. – 276
 Sčastņijs I. I. – 106
 Sedihs Ivans – 285
 Sedlers Nikolajs – 287
 Seilis Stefans – 58
 Sekste Augusts – 313
 Seleckis – 360
 Seļaninovs I. A. – 119
 Semigonovskis Viktors – 103
 Semjonovs – 137, 141, 142
 Semjonovs – 140
 Semjonovs – 322
 Sergejevs – 154
 Sergejs – 344
 Sergijenko V. – 43, 50, 86
 Serions Pēteris – 287
 Serovs V. F. – 119
 Serženko – 26
 Sičevs A. A. – 106
 Sidorenko – 96
 Sidorovs – 136, 137
 Silavs Kārlis – 315
 Silgailis Artūrs – 174, 175, 199
 Siliņš Zelma – 313
 Siljānis Pēters – 198, 318

- Simonjans I. – 106
 Simonovs L. S. – 119
 Siminovs Ļ. S. – 119
 Sinajevs N. I. – 108
 Siņavskis – 138
 Siņicins P. A. – 119
 Siņicins Mihails – 287
 Sirmais Jānis – 313
 Sirokvaša L. A. – 124
 Sitašulāns – 287
 Skaistlauks Voldemārs – 175
 Skalbe Kārlis – 147
 Skrejja Malds – 341
 Skrenževskis – 288
 Skrimis Jāzeps – 321
 Skudrovs – 318
 Skurko Pēteris – 281
 Smakovs T. V. – 112
 Smirnovs – 119, 141
 Smirnovs – 323
 Sniečkus (Sņečkus) Antanas – 293
 „Sņedins” (Sniedziņš) – 114
 Soboļevs V. N – 105, 108, 114
 Soboļevska Zinaida – 107
 Soboļevskis Nikolajs – 107
 Sokolovs – 85, 98
 Solomons – 137, 138
 Solomons Smeilis – 322
 Soloveika Ludvigs – 314
 Soroka – 202
 Sorokins – 101
 Sotnieks – 161
 Spelvāns – 289
 Spidzāns – 138
 Spritans Vasilis – 289
 Sproģis Arturs – 28, 29, 59, 65, 68, 76, 77, 93, 95, 183-187, 190, 192, 194, 199, 202, 204-209,
 211-213, 216, 221, 229, 230, 242, 243, 248, 251-277, 279, 285, 290, 292, 354,
 357, 358, 361-363, 365-367, 369-375
 Sprukts – 136, 137
 Sprūde Indriķis – 128, 151
 Sprūde Viesturs – 357
 Spuģis Jānis – 58
 Spuģis Jēkabs „Janka”, ”Jaška” – 60, 211, 214, 215
 Spure Žanis – 13, 14, 361
 Stabrovskis – 127

- Stachovskis Voldemārs – 315
 Stankevičs Vladimirs – 315
 Staļins Josifs – 8, 9, 11, 14, 28, 30, 34, 54, 56, 57, 88, 177, 188, 358, 362, 370
 Statjins I. G. – 119
 Stepanovs S. S. – 124
 Stepanovs V. I. – 119, 122
 Stepiņš – 139
 Stepiņš Ješka – 322
 Stibriņš Ivans – 287
 Stiglics – 151
 Stinkulis – 322
 Stinkuls – 161
 Stīga Jānis – 341
 Strasdinsch A. – 276
 Strautiņš – 151
 Strautmanis Pēteris – 321
 Strēlis U. – 349
 Strods Heinrihs – 3, 4, 8, 12, 53, 55 100, 326, 348, 354
 Stučka Rūdolfis – 315
 Sudmale Otilija – 153
 Sudmalis Imants – 9, 127, 129, 143, 153, 156, 190, 339-342, 343, 364, 368, 371, 374
 Sudmalis K. – 153
 Suhovs N. I. – 106
 Survila Arnolds – 288
 Svarinskis Antons – 101, 232
 Svarinskis Leonars – 292
 Svēriņš – 318
 Sviderskis – 274
 Svistunovs – 202, 205

Š

- Šabanovs – 102
 Šacho Vladimirs – 314
 Šadovs – 132
 Šagins N. I. – 109, 110, 112, 114
 Šapiro – 59
 Šapiro – 198
 Šarahovs Viktors – 274
 Šatobina A. N. – 119
 Ščadenko Jefims – 9, 21, 362
 Ščavinskis Mihails – 289
 Ščeglovs P. I. – 121
 Ščerbakovs – 188
 Ščerbins – 98

Šeluhajevs V. A. – 125
 Šestakovs – 63, 85
 Ševčenko – 238
 Šēfers (Schafer – 339
 Šics (Schutz) – 339
 Šimura L. F. – 119
 Širohodilovs – 101
 Širokovs Pēteris – 103
 Šivšisju G. U. – 287
 Škapars – 323
 Škoda – 118
 Škraitovs Valerians – 289
 Šmakovs T. V. – 105
 Šmiclers (Schmutzler) – 339
 Šmidts M. J. – 119
 Šneiders Rihards – 232, 233
 Šņitko Jāzeps – 291
 Šorohovs A. F. – 126
 Špaks Antons – 287
 Špaks Leons – 287
 Šrāders – 201
 Šrēders Vilhelms – 284
 Štiglics Roberts – 151
 Štors – 201
 Štrahovs – 180
 Štrambergs – 188, 254
 Štrekenbahs – 350
 Štrombergs F. K. – 106, 111
 Šulcs – 267
 Šutovs – 101

T

Tabaks Arnolds – 14
 Taganda Ivans – 288
 Tagirovs – 230, 245, 247, 263
 Takonovs N. M. – 121
 Tamalonts – 125
 Tamms F. M. – 119
 Taranovs A. A. – 106
 Tarasenko – 113
 Taras. A. E. – 10
 Tarazevičs V. D. – 119
 Tardojenko F. K. – 105, 110
 Tarvids Eduards – 289

- Tavars Arvīds – 315
 Tavļinovs – 359
 Tekenmeijers arī Eikamajers – 283
 Tekpfels – 283
 Terehovs – 101
 Terentjevs P. F. – 121
 Tihomirovs M. M. – 126
 Tillers Jūlijs – 314
 Tiļa – 162
 Tiļups – 288
 Timofejevs Aleksandrs – 221
 Tīrums Ādams – 351
 Tkačova Ņina – 221
 Tone Bruno – 282
 Trasuns – 80
 Travcenijs – 288
 Treigers – 283
 Treimanis – 138
 Treimanis O. J. – 106
 Treskovskis – 110, 112
 Trinklers Ivans – 13
 Trofimovičs Ivans – 288
 Troļņikovs – 321
 Troņenkovs – 136
 Trusovs S. – 298, 300, 301, 303, 306, 308, 309
 Trupiņš – 161
 Turciņš Otto – 288
 Turks Aleksandrs – 162

U

- Ubrans G. G. – 106
 Ukenabels – 341
 Ullas Aleksandrs – 193, 279
 Ulmanis Kārlis – 69, 146, 147, 148, 161, 177, 220
 Ulmkalns Pēteris Viktors – 313
 Unāms Žanis – 356, 358
 Upalniks – 218
 Upalniks Hermanis – 221
 Upenieks Monika – 318
 Upītis – 274
 Upītis Kārlis – 314
 Upīts Andrejs – 13, 147
 Urbāns Žanis – 111
 Urmala Ira – 126

Urvans A. – 112
 Upmanis Valfrīds – 161
 Uzkurs Mārtiņš – 290
 Uztica Edīte – 4

Ū

Ūdris Marija – 314

V

V. – 130
 Vagalis 323
 Vagals Jāzeps
 Vaika – 137
 Vaite Viktors – 321
 Valainis – 322
 Valdmanis Alfrēds – 145
 Valentīna – 119
 Valujevs Boļeslavs – 321
 Vaļuks Aleksandrs – 136
 „Vanags” – 108, 111, 113, 114, 116, 117
 Vanags Antons – 288
 Vanags Jānis – 14
 Vanags Kārlis – 315
 Varaksons – 98
 Varslāvs Artūrs – 314
 Vasiļijs – 107
 Vasiļjeva J. V. – 105, 107, 108, 113, 118
 Vasiļjevs – 130, 140, 153
 Vasiļjevs Nikolajs – 283
 Vasiļenko V. G. – 105, 108
 Vasiļevskis Aleksandrs – 54
 Vasiļonoks Zigfrīds – 214
 Vaskis Lidija – 318
 Vatka Ivans – 287
 Vavilova Ksenija – 276, 318
 Vācieti Ernests – 83
 Vācis Aleksandrs – 111, 113
 Vārpa Igors – 360, 361
 Vecgailis – 217, 219, 282, 366
 Veidemans – 283
 Veikšāns Ludvigs – 111
 Veisauers – 361
 Veisners – 350

- Weiss Voldemārs – 146, 175, 199, 282
Veldre Vilis – 147
Vergners – 262, 283
Veselis Jānis – 147
Veska – 138
Vessels Eduards – 124
Vērzemnieks Oskars – 314
Vēvers Jānis – 277
„Viktors” – 274
Vilks Staņislavs – 153, 154
Viļums Jānis – 279
Vinde – 123, 138, 139, 198
Vinde Hugo – 318
Višņakova J. P. – 119
Vitroks Hugo – 145, 158
Viksna – 59
Viksna Jāzeps – 291
Viksna-Pundurs Benedikts – 291
Vitiņš Terēze – 313
Vitols Jāzeps – 147
Vlasovs – 101
Vlasovs Andrejs – 105
Vorobjovs O. N. – 106
Vorošilovs Kliments – 35, 36, 54, 188, 362
Vrangelis – 76
Vrubļevskis – 127, 128, 151
Vucans U. G. – 106

Z

- Zaborskihs – 21
Zadrule Vanda – 287
Zaharevičs Aleksandrs – 136
Zaharovs – 26, 180
Zalaklans Pēteris – 314
Zalāns – 288
Zalāns Antons – 313
Zalāns Jānis – 292
Zaļkalns Kārlis – 314
„Zaļums” sk. Pizāns Pāvels
Zandmanis – 151
Zarderveins – 283
Zareckis – 198
Zarins – 65, 68, 194
Zariņš A. – 321

Zariņš Jānis – 321
 Zariņš Kārlis – 288
 Zariņš Vilnis – 64, 217, 222, 225, 226, 248, 251
 Zaščerinskis – 101
 Zālītis Voldemārs – 321
 Zeilišs Krasantijs – 214
 Zelmenis E. – 350,
 Zeļenkovs Vasilijš – 193, 279
 Zemītis – 323
 Ziedars – 161
 Ziediņš Osvalds – 313
 Zirnis Donāts – 288
 Zīdens – 150
 Zīmelis Pēteris – 314
 Znotiņš – 140, 141
 Znotiņš – 323
 Zolbergis Alfrēds 314
 Zommers – 148
 Zommergers – 283
 Zubkovs V. M. – 124
 Zunda Antonijs – 354, 356, 357
 Zvirgzdiņš – 136
 Zvirgzdiņš Paulis – 321
 Zvirgzdiņš Pēteris – 314

Ž

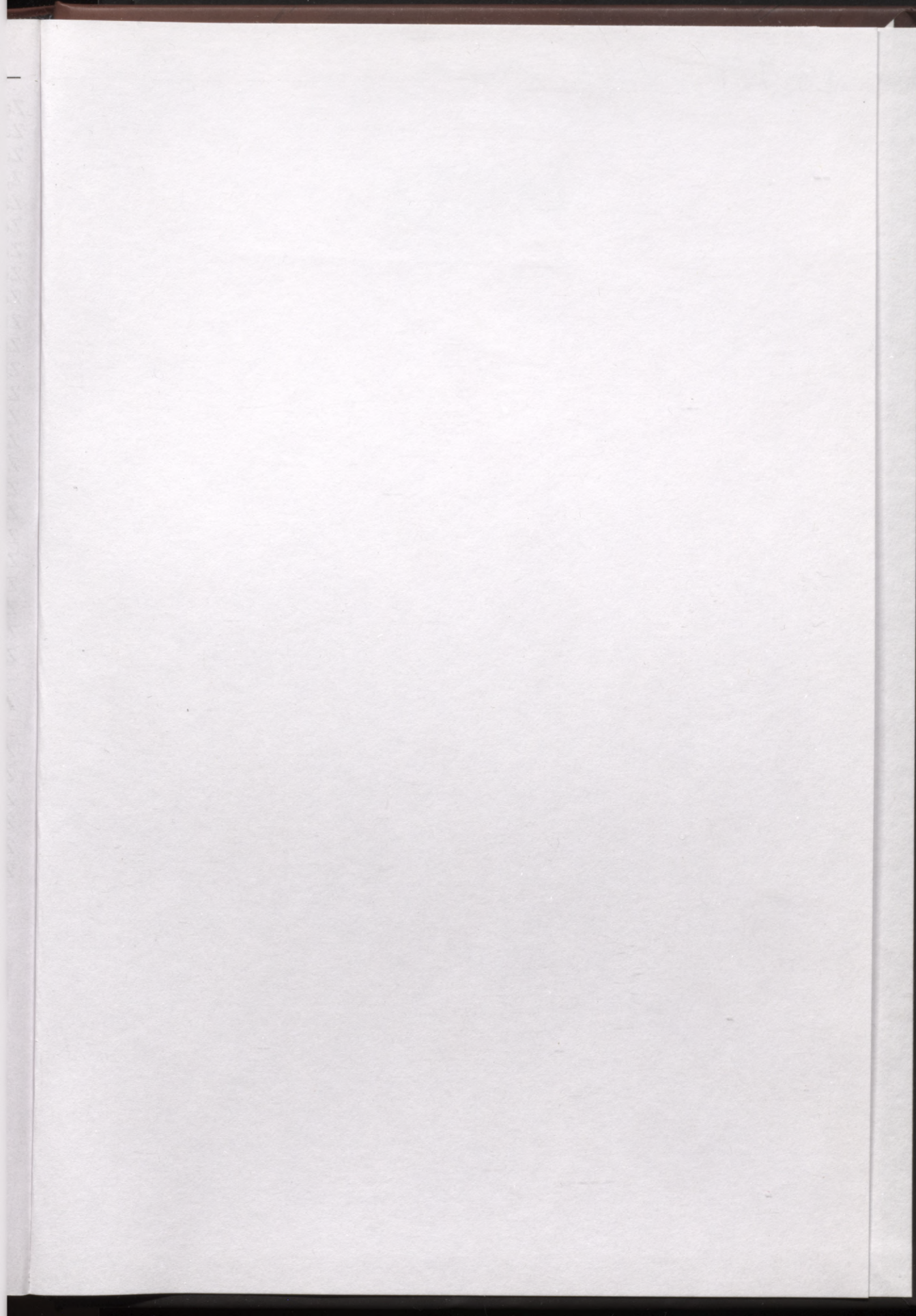
Žagars Andrejs – 282
 Žagars J. – 338
 Žirovs Nikolajs
 Žukovs – 287
 Žuravļovs Georgijs – 123
 Žurgina Laima – 360

Vēlā Voldemārs - 146, 175, 199, 262
 Vēlde Vilis - 147
 Veģners - 252, 263
 Vēžs Ādams - 147
 Vēžs - 148
 Vēžs Eduards - 124
 Vēžs Emīls Oskars - 314
 Vēžs Jānis - 277
 Viktors - 274
 Vilks Jānis - 153, 154
 Viljams Jānis - 279
 Vilde - 123, 138, 179, 188
 Vilde Hugo - 314
 Vīnčakovs I. P. - 119
 Vīnčaks Hugo - 145, 158
 Vītars - 99
 Vītars Ēriks - 291
 Vītars-Frīdrihs Benedikts - 291
 Vītars Teodors - 313
 Vītars Jāzeps - 147
 Vīzovs - 101
 Vīzova Antons - 104
 Vīzovs O. N. - 148
 Vīzovs Kārlis - 148, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

351
 388
 04, 217, 222, 225, 228, 248, 251
 101
 321
 214
 320
 193, 279
 329
 161
 313
 288
 120
 314
 140, 141
 323
 314
 148
 187
 124
 254, 256, 257
 116
 321
 314
 382
 328
 187
 123
 351
 350

**PSRS kaujinieki Latvijā
 (1941-1945)
 II daļa
 Dokumenti un materiāli
 Sastādījis Heinrihs Strods**

Tipogrāfija "Alise-T"
 Matīsa iela 79, Rīga, LV-1009.
 26 fiz. iespiedl. Pasūt. nr. J-670.

Ls. 7.87

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308029807

2008-5
L 78

ISBN 998464380-8

9 789984 643809